Ч 285
УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 15802

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

ГОДИНА III.

Преко реда уноричене стр. 613—

ВЛАСНИК И УРЕДНИК

Др. Јован Јовановић.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА БЕОГРАД

У НОВОМЕ САДУ,
ИЗДАЊЕ ШТАМПАРИЈЕ А. ПАЈЕВИЋА
1883.

ГДЕ ЈЕ ШТО.

Песме и изреке у стихови.

	стубац
Старо и ново лето (са сликом)	11
Коњ и врабац	19
Свети Сава (са сликом) од Чика Јове	21
Ко си ти? (са сликом) од Чика Јове.	33
Незналице, лењивице	45
Чувај мисо! Од И	46
Уф! (Са сликом) од Чика Јове	51
А! (Са сликом) од Чика Јове	52
Голуб	55
Мало просјаче (са сликом) З-Ј. Ј.	67
Херцеговка. (Са сликом). Од Чика Јове	79
Ала, ала, то му баш не ваља (са сликом). Од Чика Јове	85
Мали шпекулант (са сликом) од Чика Јове	88
Бар се данас неће зепсти (са сликом) од Чика Јове	99
Надај се! од И.	108
Са висине. (Са сликом)	109
Одачар. Од Чика Јове	109
Савет Соки. Од Ђ Јовановића	119
Невоља га гони. Од Ј. Г.	120
Врабац об зиму. Од Пр.	123
Цигани у Бесарабији (са сликом) од Чика Јове.	137
Бобук од сапунице (са сликом) од Чика Јове.	143
Знај. Од —ар Ар—	150
Не помаже сад. Од Ђ. Јовановића	156
Мрве хлеба. Од Љ. П. Ненадовића	163
Друштво за међусобно помагање (са слик.)	173
Тешко је то погодити (са сликом). Од Чика Јове.	175
Љубичица (са сликом). Од Чика Јове	179
Ко је укро сикиру (са сл.) Од Чика Ђуре	181
Трешњини гости	183
Лош рачун. Од Ђ. Јовановића	199
Ево наших ласта! (са сликом)	201
Унутрашњи глас.	205
Далеко, далеко... (са сликом). Од Ђ. Б.	209
Мали филозоф (са сликом). Од Чика Јове	217
Одте, децо, меда се купа (са сликом). Од Чика Јове.	233
Посекла прст (са сликом). Од —ор—	239
Но игри. Од —ар Ар—	246
Мој лов (са сликом). Од Чика Јове	247
Жао нам је, чисто би се смејали (са сликом). Од Чика Јове	266
Чујмо, шта нам вели петао! (са сликом)	272
Пролеће. Од —ар Ар—	275
Пријатељу П. И. Од Лаз. Николића	277
Што за кога није (са сликом)	281
Малим Српкињама (са сл.) од Чика Јове	289
Гимнастика на селу (са сликом)	303
Миливојева молитва. Од Бож. Никашиновића	307
Јањина нагла радост (са сл.) од Чика Јове	321
Лепо, много, па јефтино (са сликом) од Чика Јове	341
Бродари на везаном чамцу (са сликом) од Чика Јове	343
Охохо! (са сликом). Од Чика Јове	353
Који је најбоље урадио? Превео Чика Јова	363
Дивно чудо. Од Д. С. Бањковића	365
Како се постаје ловац (са сликом)	367
Али пуно беде! Од Ђ. Јовановића.	375
Хвала му, хвала! (са сликом). Од Ј. Ј.	385
Сватовска песма. Народна	397
Тешко сестри без брата. Народна	405
Риба и девојка. Народна	411
Јунак Лака (са сликом) од Чика Јове	419
Требаћеш помоћи. Од К.	430
Стара слика (са сликом)	451
Голуб и пчела	467
Мали читач	475
Пера и његов каро (са сликом)	489
Помажи вредноћу. Од —а	494
А ратос таке љубави! (Са сл.) Од Чика Јове	522
Све има своје време	531
Олакшица у несрећи	531
Четворо у корпи (са сл.) Од Чика Јове	547
Наздрављач (са сликом). Од Чика Јове	559
Сова и друге птице (са сликом). По немачком од Чика Јове	583
Христос на мору (са сл.) Од Чика Јове.	585
Видокруг. Од Ст. Чутурила	603
Ослободилац (са сликом)	611
Чиститка једне мачке	614
Стара сабља. Од Н. Т. Кашиковића	619
Из дечијег живота (са 5 слика)	623
Лакоумна штука. Превео Чика Јова	635
Ахаха! Ахаха! Свако црта како зна (са сликом). Од Чика Јове	641
Мала сеја и мали браца. Од чика Јове	649

стубац

Освануо снег (са сликом). Од Чика Јове . . 675
Кошија (са сликом). Од Чика Јове . . . 683
Уловица, сиротиња, незналица (са сликом). Од Чика Јове 707
Гарења и пудлица. Од Ст. Д. Поповића . . 713
Бора у Црној Гори (са сликом) Од З-Ј. Ј. . 721
Напомена матери (са сликом) Од Чика Јове 730
Христос се роди! (са сликом). Од Чика Јове 739
Мањте је на миру (са сликом). Од Чика Јове. 749
Неслота и слога. Од Д. С. Вељковића. . . 758
У новом кануту (са сликом). Од Чика Јове. 759

Приповетке, из природе и други већи и мањи чланци у прози.

стубац

Проклети новац. Написао Ј. С. В. . 3 35 и 67
Разни укуси. Од Браћа Мите. 10
Глас архиђелов. Прибележио Ј. 11
Ватрогасци (са 2 слике). . . . . 15. 57 и 93
Шишмиши-риба (са сликом) 17
Питалице 19
Опсена, али природна (са 4 слике). . 23 и 53
Наши разговори. Од Браћа Мите 26. 75. 345. 457. и 723
Што много вреди то се не намеће . . . 28
Мени је стид лагати 46
Опојна зрица . . 55. 75. 493. 587. 625. 665. 691
Брз, али и исмејан одговор (са сликом). . 73
Ено мало шале. 79
Споменик слободе и независности (са сликом) 81
Скакавац и човек 84
Који је паметнији. 84
Пуж и рак. 85
Бесценка. 87
Три молитве. . . . . 99 и 139
Ево шта ја знам о коливу Ј. С. В. . . . 105
Ромул и Рем (са сликом). 107
Драгоцена смрт једног римског младића (са сликом) 111
Тигрићи и дојкиња им (са сликом). . . 113
Палчац 115
Умереност. 118
Пословице и друге мудре речи. 119
Број 3 врло је знаменит 121
О лисици (са сликом) од —о—ћ. 129
Баш је то несрећа (са сликом) 135
Годишње белешке. 141
Како пролазе они, који се радо хвале. . . 143
Хтео да прави злато, па испао порцулан (са сликом) 145
Летошња врућина. 149
Лаокон и синови му (са сликом) 151
Бог се брине за сиромашке 153
Еркул и лопта 154

стубац

Дуг, који се не може вратити 155
Живот једног карташа. Од Браца Мите. . 167
Пословице 175
Како се бране дивљи коњи (са сликом). . 177
Очи варају (са сликом) 179
Немушти језик животиња 181
Рачунске игре 183. 217. 277. 411
Како тица своје пази 186
Како се старији поштују 186
Ко може брзо да изговори ово 187
? ? ? 188
Две сузе. Од Браца Јове. 199
Кратковидост у ђака 201
Последња Картагињкиња (са сликом) . . 203
Даде извесно за неизвесно 204
Либуша и Премисао 205
Разговор 206
Гидура (са сликом) 207
Деца и старци на врућини и хладноћи. . 109
Арапски коњ. По Брему —о—ћ. 211
Решење рачунских игара . . . 219, 343, 505
Ружа у арапским причама. Од Браца Мите. 221
Браћа у незнању. —ар Ар— 227
Само једна ружа (са сликом). 235
Колико живи животиња и биље 237
Редак пример верности 239
У пустињи сахари (са две слике) од Браца Бранка 241
Дажд. 247
Игра „лонте“. Од Ј. С. Виловског. . . . 249
Ремек-дело сликарства (са сликом) . . . 257
Браћа. Од Браца Јове. 259
Нешто о коливу. Од Мијата 265
О писму и штампи. Од Браца Бранка 267. и 297
Јагуар (са сликом). 273
Разлика у сатовима 276
Издајство Еонијатово (са сликом) 279
Овчица и три 281
Савет са примером 283
Кукавна рода. . . . . 291. и 323
Тројански коњ (са сликом). 305
Чаробна лампа (са 3 слике) 309
Леопард. По Брему, (са сликом) —о—ћ. . 331
Јаков-Вук (са сликом) 341
Паук и свилена буба 343
Милостиво псето. 355
Смрт и њене гласоноше. Превео Браца Мита. 363
Хвалисава гуска. 365
Столарски посао (са 2 слике) 369
Тера баба козлиће (са сликом) 377
Стари лав. 379
Мајчина душица. Од Браца Јове 387
Како се поступа са утопљеником 397
Најмање и највеће (са 2 слике). 399

стубац

Хиена (са сликом). Од —о—ћ 401
Незнана госпођа (са сликом). . . 407. и 431
Хокуснокус . . . . . 410 и 476
На Стражилову. Од М—тина 419
О веверици (са сликом) † Гаја Матић . . 425
О игри. Од Браћа Бранка. . . . . 441 и 469
Туђе не дирај! 440
Шпагни рубац. К. М. 451
Од кад је што. 457
Тица додо (са сликом) 459
Разни часовници 461
Питомо лишће и животиња (са 16 слика). 463 и 495
Сказка о вечитим жиду (са сликом) . . . 465
Да луда одговора 476
Филозофски 477
Ремек-дело старог наимарства (са сликом). 481
Слушајте оца! Од Милорада. . . . 483 и 515
Листићи најстарије приче. . . 491. 569 и 605
Пастири и овце у источним пределима (са 2 слике) 497
Пут у Ражаницу. Од Браћа Јокс 499 и 533
Откуда ветар. Од Браћа Светомира . . . 507
Дивља мачка (са сликом). 519
Дуга. Од Браћа Светомира. 521
Езопова басна (са сликом). 527
Нешто о Хинезима (са 2 слике). 529
Запамтите ово! 539
Ала је то чудновато! (са сликом) 541
Дукат 547
Ко другом јаму копа. 557
Шта можемо научити од Катона? 559
Моји голубови (са сликом) од Браћа Бранка. 561
Посејдон (са сликом). 567
Сироче. Превео Озрен. 579
Мудри дервиш 587

стубац

Лев на дивокозе (са сликом). 589
Скромност дичи младића (са сликом) . . 591
Кућа, у којој се родио Бранко Радичевић (са сликом) 593
Из мога дневника. Од Теше 595
Покајао се. 603
Отарац и баба 611
Намастири у Србији. 615
Одважна жена. 621
Александар Меншиков Од —о—ћ. . 627 и 667
Стрвоконци или гробари (са сликом). . . 633
Чудновата гостионица (са сликом) . . . 635
Чините добро! 643
Два радника. 649
Петар Петровић Његуш (са сликом). . . 654
Шума об јесен. Од Браћа Миге. 655
Лапонац и северни јелен (са три слике) од Браћа Бранка 659
Прича о једној кући воде Превео Д. 675 и 707
Ђура Даничић (са сликом). Од Д. . . . 685
Наузље снега (са две слике) 693
Повест о матором вуку. Прев. Браћа Мита. 695
Херкул одводи Диомедове коње (са сликом). 699
Два друга (са сликом) 713
Нешто о појму лепоте. Од Радојице . . 715
Патагонци. Од Озрена 718
Питомост је мила сваком 721
Гушгер (са сликом). 727
Мој Ведја. Од Браћа Јокс 939
Арапин и његов коњ. Од В. пл. Ђ. . . 750
Врачићи божић у Норвешкој (са сликом) 751
Најдужи дан у Европи 751
Ескими (са 2 слике). Превео Зоран. . . 755
Диоклетијан и његова палата (са сликом) . 761
Питалиште ђачке. 763
Друм-друм даје се на знање! 765

Осим тога у много бројева „Разнолије“ и у сваком (сем 23. и 24.) броја „Дашчања“.

Број 1.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III 1882.

Старо и ново лето. (Види песму на страни 11—12.)

ПРОКЛЕТИ НОВАЦ.

ПРИЧА ИЗ НАШЕГ СЕОСКОГ ЖИВОТА.

Написао Ј. С. В.

Зачу се на један мах по улици вика: „Недајте људи, упаде јуница у житну рупу!“ Деца усплахирена, поплашено трче улицом и вичу, не би ли дозвали кога из куће, да притрчи у помоћ и да избави јуницу Цветуљу, милоговече не само друга им Добротиног Ненада, но — своје питомости ради — љубимца деце из целог оног шора.

Искочи из куће Ненад, дечко од својих четрнаест година, мезимче у мајке, газдарице Миросаве; искочи, те на улицу, па управ к' рупи. Ал његова Цветуља у дубини не миче се више. Ненад безобзирке скочи у дубину за њом, обнесвесну и паде уз говече. Опет деца цикнуше и потрчаше улицом. —

Ево газде Доброте, где јури из села као без душе на ту вику, те и он к рупи, па кад виде сина свог у њојзи, а он скочи у дубину, да спасе чедо своје. Ал на дну рупе, ту га је чекала смрт. Природини закони иду и владају васионом тихо, ал постојано, увек једнако, безобзирно и неумитно. И син и отац падоше њима као жртва. Док се људи скупише; док донеше уже; док замакоше замку и пустише је доле; док закачише њоме Доброту и дигоше увртен, — Доброта беше мртав. Сад дигну и Ненада у вис и положе поред оца. Ни он више не дисаше. На послетку извукоше и јуницу Цветуљу, која то јутро у својој млађаној безазлености подскакиваше весело испред куће, па упаде у отворену скоро ископану, дан пре сламом испањену рупу и повуче за собом у вечни без-дан два човечја живота, и малога Ненада и оца му Доброту.

Ово ће бити полог и у њему заметак нашој данашњој причи.

У оно доба кад се збило ово, а то беше после великих наполеонових ратова, био је у српском народу по милицији банатској обичај, да држе своју овршену, овејану или решетану храну у зрну у житним рупама испред куће на улици. Свака кућа имађаше по свом могућству две и више такове рупе. Данас их нема, изчезле су те житнице из обичаја. Онда је народ своје зрно радије сахрањиво у земљу, него амбаре и кошаре или котобање, као данас што ради, јер се онда бојаше пожара. Наши старији људи ће се опоменути на тај обичај. У оној црној смољачи земљи издуби се рупа дубином за три човека, у среди шупља као неко големо буре, горе одушка тесна, само колико може човек да се провуче. — Кад је шупљина готова, ваљало је још да добије тврду, суву кору, како би зрно сачувано било од влаге. Тога ради палила се слама у њојзи више дана — и сад мораде рупа по недељу дана да зјапи отворена, не покривена, не запушена, јер је у њојзи она ватра сав кисик ваздушни потрошила тако, да је остао сам чист гушљик, на подобље, као што бива (само другим начином хемијским) у подруму, кад ври младо вино. Ко жив уђе у такав подрум, или упадне у ону рупу док се није исчистила, т. ј. док није увукла у се опет довољно кисика из ваздуха — тај се угуши. Наш народ то зна, па се чува. Ал Ненад дете,

у хитрини само мишљаше, да Цветуљу избави — а отац му опет, само да мезимца свог спасе. — У таком тренутку иде свако за нагоном срца свог без размишљења о опасности. Иначе, најлакше може човек дознати је ли ваздух у таким рупама или у подрумима здрав или не: кад запаљену свећу или жижак у њу пусти. Ако се угаси — тако би се угасио у нама живот, јер пламену исто тако је потребан кисик, као и нашем дисању, нашој плући.

У којој је житној рупи већ начето жито за кућу, ту ће рупу газда заклопити старим, изломљеним точком, и више ништа. Зато се ипак онда није чуло, да је ко крао пшеницу из рупе. Неначете су жутом земљом заптивене остајале преко целе зиме — док не дође ред на њих.

Газда Добротина кућа, пореклом Куманови, то ти је било у граничарском смислу „добра“ кућа, газде људи, јер је била пуна набијена душа.*) Пет синова имађаше Доброта, од ових четири ожењени и сваки већ имађаше свој пород, све то високи, витки људи, као јеле; и три кћери, од којих две најмлађе беху у селу најлепше девојке, а што се стаса тиче, праве „дамјанове љубе“ из народне песме. — Два сина најстарија, и кћи беху му од прве жене; они други од друге жене Миросаве, која је сиротица јошт жива, ал на оба ока слепа, и обично седи иза пећи, да не би у оном мравињаку од деце и људства у кући коме сметала. Газда Доброта поред обрађивања земље трговао је с марвом, те је већ што може бити — био на гласу као богат човек. Кућа Куманова имала је у земљи, у њивама и ливадама, у говедима лепо благо, њина ергела у риту даваше најбоље коње, — по свој прилици да је та газдинска кућа имала и у готовности знаменитог блага. Најстарији син Милоје, данас замена очина и глава својте, за њим Богољуб са својом породицом. Од Миросаве су Благоје и Радован. Од ове беху још најмлађе две у својти. Најстарија беше се већ удала. Благоје, по годинама је трећи брат, мораде још млад и зелен у рат на Французе, где је био и у битци код Липиске. После рата вратио се он дома, оженио се и сад служи као граничар за своју кућу браћу. Жена му Анђелија беше одрасла у стричевој кући и под стричевим надзором, који беше капетан у тој регименти. Ма да је одрасла у господској кући, она заволи узоритог и честитог каплара те пође за њега, и униђе у просту — ако и богату — орачку кућу, где је чекао пољски рад у истој — а можда још и у већој мери но оне друге јетрве, јер је војник оваљуа, па често и подуго нема обране своје у кући. — Анђелија беше тако рећи кућни анђео хранитељ, она беше као мирис од босиљка, тија, вредна,

*) У Старој Србији, у Херцеговини, Црној Гори, Боки, у Босни, у планинама по Србији имале су, и имају тако велике задруге и племена смисла; отац има пет синова — како ожени једног, он ће му у гори близу своје зидати властиту кућу. Тако ће на скоро пет кућа бити око његове у сред нанизане, тако после његови синови чине својим синовима. Тако је село Табановић на Каблару у Србији, тако је село Бранковићи на Сјемећ-пољу у Босни — постало кроз векове од једне једине породице и данас је племе велико. Ал у граници, где је цела велика задруга у оном истим просторју, као кад су били отац и мати саможиви — није имала смисла та величина задруге, јер је тесно у кући. У Хрватској живљаху зими отац и мати и по четир сина, сваки са својом женом и децама у једној малој соби. — Кад се ту изроде заразе богиње, шарлах, тифус, тешко кући! — Знам где је за кратко време изумрла цела породица.

ал нико њу невиде, да се жури нити је чу да говори о свом раду, о својој вредноћи — никад се не зачу у Добротиној кући међу браћом свађе, — и ако би се изродило које неспоразумљење, — Анђелија ће то изравнати, измирити и ублажити.

Анђелија ће своје дужности — кад је редуша, својски отаљавати, ал то није све: она ће, и кад јој је која јетрва редуша — помоћи где год може, и где је требе; — она збрине своју децу па и јетрвину, јер је то велика кућа, те мора раденицима у поље да се готови ручак и ужина, и да се носи чак на њиву. Заплаче ли се јетрвино одојче, она ће га надојити истом љубављу — као своје рођено. Ал њена љубав така је била, а то знало већ и цело село, да кад би прошла улицом, па би чула врисак детета, коме је мајка у поље отишла и однела мужу ручак, она ће претрчати у туђу кућу и надојити гладно чедо, да се утиша. — Анђелија беше на таком гласу и поштовању у селу, да где год би она у кућу дошла — где се баш браћа или чељад завадише, обе би странке њојзи се потужиле, и од ње пресуду и решење своје размирице искале. И она их је на брзо размирила. Никад човек није чуо, да је Анђелија другог оговарала, или што зло говорила о коме — има нарави, којима је у души, да чине раздор у туђој кући, па чак и у својој рођеној, у својти; она баш противно, у души јој бешеда и најзастарелије непријатељство измири. — Дође из суседства млада: „Јао друго, да ти се потужим: да ли чу ти како ме она вештица Пела оговара где год дође, и дође до ушију и оном мом, те ме човек омрзну и негледи ме више. Ал само да је се дочепам, изчупаћу јој ону њену броћесту косу! —“ Анђелија ће мирно до краја слушати излив љутине, па кад је ов нашла мало одушке у оним речма и оној претњи она ће тијо умиљатим њеним гласом приметити: „Ја незнам, друго! од куд ти то дочу, и ко ти доказа. Пела беше јутрос у мене, па како је лепо о теби говорила, да ничија деца нису тако чиста, умивена и уређена, да никад кућа ваша није чистија и углађенија, но кад ти редујеш. И жалила ми се, да се ти нешто срдиш на њу — „мора“, рече, „да је ко гођ налагао што на мене“ — и желила је да има прилику, да се с тобом сестрински проразговори — и да те обавести о свачему, што би ти о њојзи сумњала.“ — Од тога дана живеше Стана и Пела као две сестре рођене. — Анђелија није била у стању кога хотимице да увреди, — ал није мировала, док није срђе ублажила и измирила.

Благојева Анђелија беше у кумановој задрузи, у суседству, по цело село — мирисаво цвеће у перивоју — прави божији благослов; она имађаше јошт једно својство: кад би чула да је когод сопственом жртвом друга из смртне опасности спасао; да је изнео детенце из гореће куће; да је скочио пред бика и овај га оборио — ал туђа жена буде том жртвом спасена од биковог нападаја — а њој ће бити очи пуне суза — од милине и благодарности, што се је нашао добар човек —који се за другога жртвује. „Благо њему и његовој души, кад је могао да спасе сирото дете од смрти!“ рећиће она том приликом.

Газдарица Миросава, у целом селу звана „баба Миросава“, беше висока

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА БЕОГРАД

сува, у својој младости лепа жена, плавих очију, смеђе — сад већ седе косе. По несрећи, —кад јој оно пре осам година љубимац Благоје, момче од 16 година оде у рат, а она од многог плача и многе туге за њим — изгуби вид на оба ока, и тако заузме на банку поред пећи своје стално место. Она беше сад „љубилирана“*) честица ове задругена подобље оног умировљеног точка, што покрива житницу на улици. Доброта је зваше и својом „чуваркућом“ и даваше јој, кад год би се вратио са вашара или после продаје ране или марве — готов новац на чување. Цела задруга знадијаше то, и беше спокојна с том наредбом газдином. У такој газдинској кући влада неки племенски племенити дух, неко домољубље, као што је родољубље у отачаству. Таква на гласу задруга мора да има најбоље коње — који се само сламком гоне —жива ватра. Газда Доброта никад није продавао из плуга волове. „То су моји радници, моји помоћници, моји ранитељи. Ја сам их за се обучио — па нек имају у мене добар тимар. Бог зна како би им било у другој кући!“ Никад не би онај што тера волове, бичем ошинуо — оне мудре, марљиве колечкаше, то би била поруга. Они знаду шта и како треба, и разумевају да се владају, само кад повикнеш: „сту сту Ревко! ча, жерав!“ Бич је више за предњаке, а највише за оне младе невјеже у погону, да би се што пре научили памети. — Ако је дакле кућа продала ждребади, или јунади, или назимади, — новац ће се дати баби Миросави на сахрану. Ако треба новаца, да се купи руво за удају; или да слави кућа светог Арањела, или да иде газда Доброта на славу светога храма у селу, где треба у тас дати, да се приповеда, да је Доброта Куманов дао на цркву; опет баба Миросава вади кутију из запећка, те броји и даје сребро и злато из опште ризнице. Још морамо да наведемо ово бабино својство: да нико живи није дознао, где баба држи своју вертхајмерку; ни деца нијзнадијаху ту тајну, она, која иначе познавају у кући сваки кутић, сваку мишју рупицу, и туђају свугде. Кад год би баба имала кутију у руци, било то да уложи нову тековину или да изда на трошак, — она ће онако слепа — пазити, да никог нема у избу, па ће кутију смукнути, да нико не појми, где је и како је смештена. Ал сви имаше веру и то убеђење, да је благо у њојзиној руци на доброме месту, баш за то, што је била слепа, што никуд није ишла; и што је знала тако вешто да сакрије.

(Долазе још два продужења.)

*) Тако се казивало у граници за умировљена.

Разни укуси.

Јапанске жене позлаћују своје зубе; Индијанкиње их бојадишу црвено; а жене са неког острва црно. — Код Кинески жена је то лепо, кад имају мале округле очи и танке и дуге обрве; жене на Кавказа употребљују неки отров, само да би им очи веће и ватреније биле; Туркиње мажу своје обрве са неком мешавином од златног песка и неке црне тинктуре, тако да им се ове у помрчини светле. Код некојих дивљи народа, кад се деца роде, матере им са свим стиње носове. — Да, укуси су различити, па по томе се и појмови о лепом тако здраво разликују.

Браца Мита.

СТАРО И НОВО ЛЕТО.

(види слику на 1 страни).

Ко је овај старац,
Што би се одмар'о?
То је, децо моја,
То је лето старо.

А то чедо мило,
Ко-ли нам је ово?
То је, децо моја,
То је лето ново.

Старац се опраштa,
У заборав спрема.
Њему више станка
Међу нама нема.

„Скривио сам доста,
„Преко моје воље.
„Ово чедо младо
„Нек вам буде боље!

„Пуне су му руке
„И цвећа и плода;
„Ја га тако пуштам
„Нек међ вама хода.

„Дарови су леши,
„И сами видите.
„Сад гледајте само,
„Да их заслужите!“

ГЛАС АРХАНЂЕЛОВ.

ПРИПОВЕДАЛА МИ МАЈКА ТОМАНИЈА.

Давно је то било, — здраво давно; ја сам онда била дете, као ви сада што сте, — а сада сам ево већ стара жена.

Моји су родитељи живели у селу Вишњици, а деда наш био је у Београду. То није далеко, али мени је требало добар сат хода, да донде дођем. Кад је требало деди што јавити, обично су мене пратили. Више сам пута и писмо носила, — а тек сам доцније дознала, да су та писма била важна, врло важна, — јер то је било у она времена, кад се Србија од турског ига ослобођавала. Једног лепог летњег дана рече ми отац:

„Ајде, Томка, спреми се, ићи ћеш у Београд!“

Томе сам се увек радовала, јер кад год би у Београд дошла, деда би ме научио и по коју јуначку народну песму, које је он тако лепо уз гусле певати знао.

И сада се обрадовах томе.

„А хоћу-ли што понети?“

„Понећеш“, рече ми отац „једно писмо. Синоћ сам га написао. А ено га тамо за иконом“.

Та је икона била арханђео Михајло. Наше крсно име. А пред њом је сваке недеље и благдана, — још и у очи тих дана, горело кандионце.

Ја одем к икони и скинем са ње писмо. Баш је била недеља. А кандионце је и сада пред иконом горело. Најјача светлост падала је на лице а пружала се и на крила арханђелова. Пламен је на кандилу дрктао, па се чинило као да арханђео главом маше, а баш као да му се и крила мичу.

Очи ми застадоше на икони. Ја сам је дуго гледала; што пре никад писам чинила. Оно благо арханђеоско лице чисто ми се у душу удубило. Ја се прекрстих, — и весело кренух се на пут.

Упртили су ми и једну торбу, за коју ми рекоше да је не отварам, а

нарочито да не дођем њоме где близо ватре. (Сад знам шта је могло у њој бити.)

Торба ми беше мало потешка. И а кад бејах од прилике на по пута између Вишњице и Београда, осетих потребу да се мало одморим. Но ту ме сукоби један пастир, па ми рече: „Де се ти, девојана, мало боље пожури, јер онај облак тамо од Шанчева, неће проћи без чуда и покора."

Ја сам то чула и не чула. Допаде ми се хладовина испод једног раста који беше на путу. Ту ћу баш малко да се одморим. А што не, — кад се одморим биће лакша и бржа, па ћу онда још пре стићи деди у Београд.

Ту под растом мало седох, на малко и прелегох и задремах, — па и заспах.

Јесам ли само мало, или можда и подуже спавала, то вам децо, сад не знам казати. Али знам да на једаред зачух неки глас, који ме викну по имену. Па не само што зачух глас, већ и видех како ваздух пред-а-мном задрктa, баш као при светлости кандила, али светлије, много светлије, — а у тој светлости опазих ја аранђела Михајла. Лице — оно исто са иконе; крила — она иста са иконе,— само нема златна оквира, јер је цео ваздух око њега златан.

„Томанија"!

Ја чујем, — ал се не мичем. Јер сам хтела, да ми још што каже.

„Томанија! Тебе су послали да се пожуриш, а не ту да се одмараш".

Ја се тргох. Ал бих волела из светих уста још што да чујем.

„Скочи, дете моје, убрзај кораке, да што пре у Београд стигнеш."

И ја скочих. Протрљах очи. Гледим, гледим. Да богме да не видим ништа од онога што сам мало час, као на јави видела. Па онда рекох: „О, где, шта сам ја сневала!"

Пожурим се брже боље, а већ крупне капи кише удараху ме са стране. Па ти онда загрме, па још већма загрме. Муња за муњом севну, — па онда прасну тако као да се земља проломи.

Освртох се, — а где, онај раст, под којим сам мало час спавала гори у пламен; гром ударио у њега па га запалио.

Е да богме да сам онда још већма убрзала кораке. Чини ми се као да сам долетела до Београда.

„А где моје Томке!" рече ми деда, кад ме пред собом опази. „Тебе је непогода вијала. Али нека, нека, сад настају времена, у којима ни дете српско не сме знати шта је страх".

„Па ја се и несам бојала. Али да сам остала под растом —"

„Под каквим растом?"

И ја онда деди све испричах. Како сам под растом заспала. Шта ми се уснило, — и како је одмах за тим гром у тај раст ударио и запалио га.

Никад ме деда није тако топло пољубио као онда. Задрктао му глас, баш као оно ваздух око кандила пред иконом светог арханђела. И он рече: „А ко ће као бог!"

Тек после по сата, кад је торбу примио и писмо прочитао, узе ме на крило и отпева уз гусле песму, коју никад ни пре ни после нисам чула, мора бити да ју је деда онда сам створио.

Хоћете-ли да вам ту песму кажем?

Али хајде други пут!

прибележио Ј.

ВАТРОГАСЦИ.

(СА ДВЕ СЛИКЕ.)

Да се није десно онај грозан случај у Бечу, којим је, кад се запалило једно позориште за мање од четврт часа више него 600 људи изгорело, — ја би вама кад-тад ре као коју о ватрогасцима и о њиховој племенитој и спасоносној установи.

Ова ужасна несрећа, коју сам ја очима мојим гледао, гони ме, да то што пре учиним; како би и ја допринео што-то, да вам се још за рана ова установа омили, и да се још сада за њу одушевите.

26. новембра (8. децембра) ове године био је силан свет скупљен у бечком позоришту на рингу; чекали су да се који час представа одпочне. У место да се завеса дигне, а оно завеса наједаред букне у пламен (како се ватра родила на позорници то се још ни сада не зна). У који ма завеса букну, у тај ма покуља и густ дим. Још пламен и не пече, а већ дим ће да угуши. Света множество, а врата мало. Свако наже да се спасе, ко је јачи пред њим падају слабији, у очајању не зна се шта се ради. Већ и ватра жеже, — а још ни десети део није кроз врата изишао. Многи већ пали и погажени; други се још на ногама држе, али губе свест од загушa, — но није ми намера да вам овај ужас описујем. Доста тога, да су за тили часак преко шест стотина људи, жена и деце овде смрт своју нашли. Читаве породице изгореше ту. —

Али било би још толико жртава, да ватрогасци не учинише све, што се још учинити могло.

Ватрогасци, — то је ново име; али њих је било увек, од како је и пожара. Само што су негда појединци људи прискакали у помоћ; радећи сваки о себи и по свом увиђењу, без споразума и управе. Више пута је забуна тиме још већа постајала. И тако у забуни мање се спасавало, а они који су друге спасти тели, чешће су сами пропадали.

(Свршиће се у 2. броју.)

ШИШМИШ-РИБА.

(СА СЛИКОМ.)

У оним топлим пределима, за које се каже, да су на тропима (или под обртником), ту вам је природа најбогатија разноликим облицима, обиљем и шаренилом најлепших боја. Они који су тамо били, веле да ми, који нисмо никада тамо били, једва можемо и замислити, како је тамо. Па какво је шаренило горе, тако је исто у мору њиховом, чак до дна дубине његове.

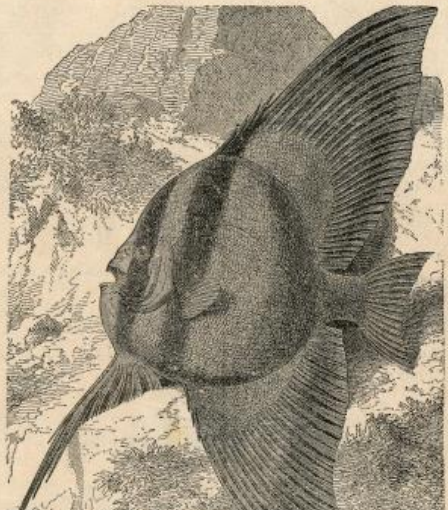

Међу многим чудноватим рибама одликује се тамо једна породица риба, коју називамо љускоперајцима (Squamipennes). Њихова спољашњост не заостаје лепотом својом иза оних красних тичица, колибрица (о којима ћу вам други пут причати) ни иза оних тица, које се са лепоте своје зову рајским тицама, — нити је икоји лептир лепши ни шаренији од оних риба. Боја је њихова још живља и светлија и још дивније и реловитије поређана. На њима су месте, бобице, траке и стреке, колути и претенци, а какве боје? плаве азурне, црвене пурпурне, црне као најцрња кадива, а основа, на којој су, златна је и сребрна. На њиховим љускама стекле се боје свих цветова, све боје дугине.

А како су чудни и необични облици тих риба. Има риба, које изгледају као погача, тако су округле, тако пљоснате. И глава и леђна и стражња пераја заваљена су том округлином, па су као и остало тело покривени љускама, — зато их природњаци називаше љускоперајцима. Има их са чудноватим репоцима (фаркама) и са још чудноватијим кљуновима.

О начину, како ове рибе живе, за сада се још веома мало зна. Оне се радо налазе у горњим слојевима воде и близу морских обала. По неке отисну се чак и у мање реке, које у море

утичу. Друге не остављају море, него пливају непрестано за лађама и чекају остатке јела, који се са лађа у море бацају, па се о то отимају.

Баш оне које су најлепше, те се обично врзу на висини и око стена, и то најрадије онда кад сунце припече, баш као да знају за лепоту своју, па хоће да је на видик изнесу.

Путници, који су црвено море бродили, причају много о тим рибама. То је леп призор, — особито ноћу. Наједаред виде путници на неким местима где се вода засветли. На то се види и дубље под водом. То потраје па се онда светлост разиђе у мале искре, као кад би ко по жеравици ударио. Те искре витлају се тамо амо, па се опет у једну светлост скупе, — и то се тако више пута понавља.

И на дану не може човек доста да их се нагледи. При крајевима где има пличина, види се кроз бистру воду дно, где су читаве шумице од корала. По томе грању од корала скакућу ове шарене рибице, као да су тице.

Ова риба, која вам је у овом броју насликана зове се Шишмиш-риба (Chaetodon Vespertilis) — а то зато јер је у нечем налик на слепа миша, — пераја њена потсећају нас на крила слепа миша.

Ту рибу малајски рибари обожавају. Кад им неотице западне у мрежу, они таки клекну, указују јој разне почасти, и пусте је опет у море, — ма да им је познато да је месо те рибе тако укусно, како је мало које друге; ни наша кечига није слађа од ње.

КОЊ И ВРАБАЦ.

(Са немачког)

Врабац.

Ој дорате, дико међ коњима,
Ти благујеш пред пуним јаслима:
На тој хрпи не би ни познао,
Два три зрна кад би мени дао.

Коњ.

Гле ти мога самозвана госта!
Лаже да му ј' два три зрна доста,—
Јер ми с' чини, да је гладан јако.
Једи, врапче, колико ти драго!

И они су јели, јели на тенане;
За обоје беше довољане хране.
Коњ је био добар, срећан врабац мали, —
У топлој су штали тако зимовали.
За тим дође лето, пуно клетих мува;
Муве ти на коња, коњ од муке дува, —
Ал сад му је врабац десна рука био,
Јер је по сто мува за час уловио.

ПИТАЛИЦЕ.

Питали најбољу књигу на свету: Шта вредиш? — Не вредим оном ништа који ме не чита. А исто толико вредим и ономе, који ме чита, па се по мени невлада.

Питали несрећу: куда ћеш? — Идем — вели — тамо, где су људи несложни.

Питали пропаст: Куда ћеш? Идем — вели — тамо, где своји за своје не маре.

СВЕТИ САВА.

Престо га је чек'о, — он га није хтео;
Он је нешто више духом заволео.
Одазв'о се даљњем лелеку и вриску,
Па је загрлио будућност Србиску.

Он се скромно сиђе с краљевских висина,
— Цвет жртвова плоду —
Он неће да влада, он хоће да служи,
Богу и — свом роду.

„Веру ћу да крепим, православље ширим
„Кроз ту маглу сиву.
„Темељ ћу да градим, цркву ћу да зидам,
„Али цркву живу!“
И та нам је вера спасавала оце
Од многе пропасти;
Та ће иста вера, — ох хвала ти Саво!
И унуке спасти.

Ал та вера не сме да буде без вида,—
Зато свети Сава још и школе зида.
„Има-л' ока слепа, школа их отвара!
„Шаљ'те децу нека од њих људе ствара!
„Оно, што нас јача на путу поштења,
„Оно, што нас води заливу спасења,
„Оно што нам муку ублажава љуту,
„Што нам не да клизнут' на стрмену
путу,
„Оног светлог духа светле благовести,
„Што нас држе крепко на висини свести!
„Оно, што нас учи да трпет' умемо,
„Оно, што нас диже да напредујемо,
„Што нам даје души, уму, срцу здравље,
„ — То је српска школа, — то је
православље!“

То је Сава знао и пример нам дао.
Срећу нам је хтео, њојзи нас повео.
Одазв'о се даљњем лелеку и вриску,
Па је загрлио будућност српску.

Круну није хтео, — није хтео славу;—
Али круна сама дође му на главу.
Он се хтео сићи свом народу ближе,
Он се хтео спустит', — а тиме се
диже.
Дух нас његов куши сред божија храма·
Дух је његов звезда над нашим школама.

Савино су тело Турци сагорели,
И његов су пеп'о на ветар изнели, —
И где год је трунка пепела му пала,
Ту је нова љубав к роду засијала.

Данас цело Српство његов спомен слави.
„*Усликнимо с љубављу светитељу Сави!*“

Чика Јова.

ОПСЕНА — АЛИ ПРИРОДНА.

Ако оћемо што да видимо и да му облик сватимо, за то треба времена и ако не много времена, али ма и најмање, тек треба времена.

Тане, које пушка избаци, ма оно близу, ма одаље испред очију наши прелетело, ми не можемо да га видимо: а камен, који се руком, — даклем слабијом снагом, баци, тај камен ћеш видимо и у лету, али му облик не сватамо.

Кад отворену књигу испред очију своји брзо мичемо, разазнајемо да је књига, видимо и десни и леви лист, разазнајемо и да је на тим листовима нешто наштампано, али оно што је наштампано нисмо кадри да прочитамо, или да поједина слова разликујемо, — јер је одвећ кратко време, а да би око наше поједина слова могло уватити и задржати. Но то кратко време ипак је довољно, да око увати нејасну, као у пола збрисану слику предмета*).

Кад узмемо иверак или још боље суву лозу, па је на крају запалимо да се зажерави, па сад ако ту лозу мирно на једном месту држимо, онда ви' димо жеравицу онолику колика је, т. ј. само као једну већу или мању тачку (пункт). А ако машемо лозом брзо (нарочито у мраку; онда се то боље види), онда можемо учинити да оку изгледа као дугачка светла трака, или као јаје, или као слово О, или као цифра 8.**) То исто опажамо кад преко неба, што но вели народ „звезда прелете" — (то није звезда него усијан метеор). И онда нам се чини као да се нека дугачка трака на небу отеже, или као да звезда у падању својем светао траг за собом оставља. И ту нам очи вара брзина.

Истим природним законима, по којима све то бива, дају се растумачити и појаве, које ћете видети ако по упутству мојем покушате, да и' произведете.

Ви зацело знате шта је то жврк или вртавка (по неким местима каже се и радиш). Мали жврк праве деца сама протакнувши парче жичице кроз дугме, које има само једну руну у среди. На кад се то вешто заврне, оно се н. пр. на столу дуго, дуго, као чигра окреће. Али за наше опите треба већи жврк и то од каквог метала (да буде и потежак) да се дуже окреће. Такав жврк направиће вам и сваки бравар јефтино само му покажите ову слику, да му зна величину:

*) За оне веће ђаке, који су можда спремни да то већ сада разумети могу, растумачићу ову прилику мало потање. — Виђење није ништа ино, него оно, што бива и при фотографисању. Има у дубини ока тако названа „жута мрестица", која из себе лучи неки црвенкасти жут сок и тиме сваког трепута облива унутарњу пуну живаца поставу ока. Тај сок има ту особину, коју има и препарирана фотографска таблица. На где падне светлост (већа или мања), ту се тај сок (већма или мање) хемијски растроји: а где падне сен или мрак ту остане нерастројен. На кад нам је какав предмет пред очима, онда се, и при фотографисању, његова у разној мери осветљена места у очима нашим огледају, па и ту у разној мери онај сок растројавају, и ту се отфотографишу. Неко извесно (ма и најкраће) време треба, да се слика прими, као да се и изгуби. Ако је то време одвећ кратко, онда предмет неможе да се у оку добро и јасно сними. А кад се предмет испред ока уклони, слика његова у оку још остане, докле год је нови црвенкасто жути сок не облије и не збрише.

**) Јер док се први утисак у оку још није угасио, докле је већ други, трећи, десети, стотинити к првом придошао, и сви ти брзи утисци уједно се слили и тако се брзо мицање чини као да је једна, непрекидна фигура.

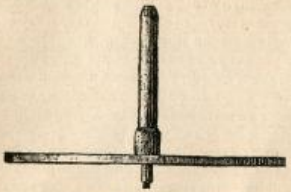

1. слика. *Хелмхолцов жврк.*

Кад имате тај жврк, оно друго што вам још за те опите треба моћиће те (ваљда) направити и сами.

На горњу површину тепсије тога жврка прилепи се артија са разним фигурама, а у разној боји и при вртењу тога жврка уверићете се како може брзина да нам очи вара.

Прилепимо сад на горњу површину тепсије тога жврка округлу артију нацртану овако, као што показује слика 2

2. слика. *Округ који кад се врти чини се да је сив*

Ова округла артија раздељена је на три круга (осим оне рупе у среди, која ће за то нешће, да се може натаћи на горњи, дужи део осовине жвркове). Најмањем (средњем) кругу је половина бела а половина црна. Други, већи (средњи) круг је раздељен на четир равна дела, од коих је наизменце један део црн, а други бео. Трећи највећи (скрајњи) круг је раздељен на осам делова, од коих је такође наизменце један круг бео а други црн.

На сада, кад тај жврк завремо и он се почне брзо да окреће, онда не ћемо видети ни црне ни беле делове, — цела артија изгледаће нам као да је сива (као што бива кад црну и белу боју помешамо). Још већма ћете се зачудити, кад узмете жуту артију, па на њу она места, која су овде црна, бојадишете плаветном бојом. Онда при окретању жврка нећете видети ни жуту ни плаветну боју, него ће цела артија, да вам се учини као да је зелена. (Јер од жуте и плаветне боје, кад се помешају, буде зелена.)

(Свршиће се.)

НАШИ РАЗГОВОРИ.

III.

Ево нам и давно очекиваног снега. Како су се деца томе обрадовала. Преко једне ноћи нападао снег, и ако не баш до колена. Ако ћемо наште, и време је снегу, та ваљда се ни непамти божић, који није дошао „на белом коњу.“

„Ала ћемо се играти; ала ћемо се санкати!“ Знам да су тако помислила сва деца. Тога дана после подне кад су деца изашла из школе и јавила се својим родитељима, дођоше мом брату Милану, као обично, да се играју. Они се обично код нас скупљају, јер нам је двориште пространо и баш згодно за игру. Замоле и мене, да се и ја са њима играм. Ја сам им учинио по вољи, јер сам знао, како сам се ја радовао, док сам мален био, кад се когод од старији са мном играо. У десимо да се гађамо са снегом. Поделимо се на две партаје. Слабијој страни сам ја помагао. Она страна је ипак јача била, а кад су нас са снегом добро истукли — наравно од шале, — ми замолимо за милост и предамо се победитељима..

„Е, децо,“ рекох им, „сад смо се доста играли, но пошто смо јако угрејани, то вам кажем да не пијете хладне воде, јер се можете разболети. Добро би било, кад би мало у топлију собу дошли. Разговарали би се о чему.“

„Е па ајде, ми ћемо,“ одговоре они.

Уђемо сви у собу. Душан заподене разговор.

„Да си видио, браца Мито, Никола Јанас убио врапца, па га мето на сред

сокака, а један други врабац дошао, па све облеће око њега и пева."

„То није добро учинио" одговорим. „А онај други врабац није певао, већ тужно за својим мртвим другом. Онај други врабац је плакао а не певао."

„Па зар и животиње и птице осећају жалост?" Упита ме Милан.

„Тејош како" одговорим ја. „Колико има животиња, које су њежнијег срца и од самог човека. Од тисућу примера ја ћу вам сад неколико приповедати."

„Једној птичици узму нека невољала деца излежену птичад. Маторка је дуго јадовала, није тела јести и није се одмакла од оног дрвета, где јој је гњездо било. Једног јутра нађоше је мртву. Сиротица, свисла је од туге за својом децом.

„Једно псето је здраво водило свога господара. Кад му је госа умро и сарањили га, псето опет није тело ништа јести, него је отишло на онај гроб, у ком су му госу затрпали. Легло је на онај гроб и тамо од глади и од туге свисло.

„Причају када се камили (деви) и жирафи каква неправда учини, да они гласно јецају, а сузе им теку из очију.

„Медвед, кога припитоме, осећа благодарност према оном човеку, који га рани. Дошуња се к' њему, улагива му се и лиже му руку.

Један од највећи природослова и наученьака садањег доба, овако вели о томе: „Нема ни једног чувства, ни једног осећаја у човеку, а да га не би могао бар у клици и код животиња да нађеш."

„Да вам и ово кажем, шта Андерсон прича. Андерсон је био Шведац. Он је непрестано желио да путује, али је био сиромах. Да би могао до новаца доћи, он је покуповао у Шведској свакојаке животиње. Те је после у Енглеској по скупе новце продавао! Чујте шта он вели:

„Између остали животиња, које сам имао на продају, беху и две мечића (мали медведи) који су били од године дана. Ови мечићи беу близанци, и по ваздан се играу као мачићи. Јако су тужили, кад сам н' једно од другог раставио. Један господин дође те куни једног, и одма га однесе собом кући. Кад сам сутра дан отишао, да обиђем своје животиње, одма дотрчи човек, кога сам најмио био да их чува, и повиче: „Господару, добро што сте ту; онај други медмед, пар оном што сте га продали, полудео је!" За тим ми приповеди, како је медвед раскинуо гвоздене жице од кавеза и у оближњу башту побегао. Са још неколицином људи он је уватио медмеда и опет га затворио у кавез. Али медвед није ни погледао на јело, него је непрестано мумлао. Кад сам дошао до кавеза видео сам медведа у том јадном стању његовом. Ноктима је гребао, а зубима гризао гвоздене жице на кавезу. Чим сам отворио врата од кавеза, скочи помамно на мене. Но још из малена сам га ја ранио; а то ми није био први пут да се са њим у коштац уватим. За то се ни сад ниесам уплашио, и за кратко време отурам га у буџак. После тога се умири и само је још очајно јечао. Сиуждио сам се, кад сам видео како му је из уста и из носа крв и пена текла, а очи му беху надувене. Не стидим се признати, да су ми очи засузиле. Све је бешњи и помамнији бивао. Видео сам да нема другог лека, или да га убијем, или да му опет доведем његовог другара. Оног господина, што је први медведа купио, замолим, да и овог купи, које он и учини. Кад је овај други медвед уочио свог друга, он се одма умирио, и постао радостан... Дакле је јасно, да и међу животињама има жалости и љубави!"

„Држим, да вам је ово јасно показало, да и животиње осећају, и да више нико од вас неће кукавне животиње мучити и убијати!... Но време је да се растанемо, и сад здраво!"

Здраво велим и вама, мили читаоци! Ваш

Брача Мита.

ШТО МНОГО ВРЕДИ ТО СЕ НЕ НАМЕЋЕ.

Дуго је лежао један шљунак крај морске обале у песку.

Поредњега је пролазило стотине људи. Многи су га опазили, па и ногом шчрнули. Нико се није сагнуо, да га подигне. А и шта ће им тај шљунак. Таки камичака има свуда бозболе.

Али једаред прође туда неки зналац. Очи му стадоше на том камењу и он стаде пред њим. Он се сажe и подиже га. И вредно је било сагнути се и подићи га. Јер то беше драг камен од велике вредности.

Даштања.

I. За мању децу.

1. Знам ја једну лопту;
Знаш је и ти, ђаче.
Кад удариш о земљу,
Неће да одскаче.
Ако хоћеш да је дуже
Подржиш у руци,
А ти онда рукавице
На руку навуци.
Та је лопта бела,
Као шећер да је.
Нит' је кожа, нит' је чоја,
Даклем — од чега је?

2. (Ребус.)

Послала **Меланка Манојловићева.**

II. За одраслије.

3.

С	К	Р
М	О	О
Е	Е	К

Ова писмена у овим квадратима распореди тако, да ти изиђу три речи, које се једнако читају и уздуж и у ширину квадрата.

Јов. Бобаревић у Брчком.

4. Ја сам једна варош у Африци. Кад ми узмеш једно од средњи слова, онда сам мушко име. Кад од целе речи одузмеш прву половину, онда сам део човечија тела, и то врло важан део. Кад ми од целе речи одузмеш прво и три последња слова, онда сам нека мера.

Алекса Милошевић, у Брчком.

5. Коњички скок.

		пи	ти		
за	дру	до	ка	ши	те
гом	мен	за	не	бра	у
што	ниш	дру	жи	би	у
	ре	сак	чи	што	

Пет. Милорадовић у Панчеву.

Решење и имена оних, који реше и на време уредништву пошљу, биће штампана у 3 броју.

Пошто је последњи број од лањске год. раније штампан, те имена некојих решача, нису могла ући у тај број, зато их овде накнадно стављамо.

Коста Д. Миланковић у Београгу 1 и 4 (из 22. броја). — Матилда Николајевић, Драгољуб и Богољуб Павловић, Тод. Обрадовић, Драгољуб Урошевић, Љубица Поповић, Жарко Радановић, Даринка Вељковићева и Милив. Михајловић (сви из Пожаревца) 1, 2 и 3 (из 21. бр.). — Даринка Вељковић и Миливој Михајловић 1 и 3 (из 21 бр.) Владим. Јовановић 1 и 3 (из 22. бр.) — Жарко Радановић 1 и 4 (из 22. бр.) — Даринка Вељковић 1, 2 и 4 (из 22. бр.) — Матилда Николкјевић 1 и 4 (из 22. бр.) — Љубица Поповић 1 и 4 (из 22. бр.) — Ружица Крецуловић 1. 3 и 4 (из 22. бр.) Милив. Михајловић. све (из 22. бр.) — Драгољуб Урошевић, Богољ. и Драгољ. Павловић, Тодор Обрадовић и Владим. Јовановић 4 (из 22 бр.) — сви из Пожаревца. Десанко Константиновић (Панчево), 1, 2 и 3, (из 22 бр.) Мита Адамовић, В. Кикинда 1 (из 22. бр.) — Саво Павковић, Ерц. Нови 1 и 3 (из 22 бр.) — Аца Јанићијевић, Бељина. све (из 22 бр.) — Мих. Милојевић Бељина, 1, 2 и 3 (из 22 бр.) — Лаз. Марковић, Бељина 1, 2 3. (из 22 бр.) — Тома Мићановић Бељина 1, 2 и 3 из 22 бр. — Васо Божић Бељина 1, 2 и 3 из 22. бр. —

Знања ради. Божићни дар (мала мрачна комора) који је по жребању имена допао Анђелији Кузмановићевој послан је нетеју Срп. Кларију (а не као што је у прошлом броју речено у Београд. — јер Анђелија, истина да је приватна ученица београдске гимназије, али нам је сад јавила да станује у Срп. Кларији код својих родитеља).

Чика Јовина пошта.

Ј. Г. у В. Бечмерк. Песму „Моја жеља“, радо би примио, — али би се са неки страна могла рђаво тумачити. Така су данас времена. За то ко велики да је за сад изостављено.

Младој дами. Морало би се много изменити.

Алк. Ђ., Нуша. Писаћу вам нарочито, чим улучим мало времена.

С. Д. у З. Рамање ваше мале М. не смете узети на лаку руку, — већ је водите лечницима да је добро помотре и узрок томе истражи.

Многима, којима имам што да одговорим одговорићу колико у другом идућем броју.

Свима онима, који су чика Јови поздравили празнике и имен дан захваљује он лепо, што су га се сетили. Предлог из Зајечара послат не могу штампати у „Невену“, — али вама потписатима послаћу, што желите. — само се мало претрпите.

Власник и уредник др. Ј. Јовановић. (адреса Dr. Jov. Jovanović, Wien IX, Währingerstrasse N, 9.)
Издање штампарије А. Пајевића.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Ма колико да смо уверени о љубави и признању, које је „Невен“ за ово годину и по, од како излази, у читалаца својих стекао, ипак наклада овог листа почетак ове године не сме пустити без нарочита позива на претплату.

Трошкови су велики око издавања овакога листа. А жеља је и уредникова и наша као накладника, да „Невен“ од сада све бољи, напреднији и угледнији, и тиме читаоцима још милији буде. А то се постигнути може само, или нашом штетом или пријавом најмање 800 сталних претплатника.

Ми се обраћамо свима родољубима српским са молбом да се заузму, да пораде, како би са овом годином у народу нашем, у свима крајевима, где народ наш живи, стално ухватио корена „Невен — чика Јовин лист.“

Ко би хтео да учини роду глас, па да предплати „Невен“ за коју сиромашну школу или за неког доброг али сиромашног ђака, ми ћемо у таком случају на адреси дотичнога штампати име и презиме дародавца, као што смо и до сада то чинили.

Скупљачима радо ћемо давати, као и до сада на десет скупљених један примерак бесплатно или од скупљене предплате 10%, у готовом новцу, уз нашу срдачну захвалу на положеном труду.

Цена је „Невену“, који ће као и до сада излазити двапут месечно на годину 4 фор. на по год. 2. фр. (за Аустро-угарску), а за Србију, Црну Гору и остале крајеве 10 динара (или 5. фр. у банкама.) на годину, а 5 дин. (или 2 фр. 50 н.) на пола године.

ШТАМПАРИЈА А. ПАЈЕВИЋА,
издавалац „Невена“ Чика Јовиног листа

Овај број шаљемо свима дојакошњим нашим предплатницима, па и оним, од којих нам до овога часа још није стигла предплата, молећи их да исту што пре пошљу изволе или да нам врате натраг овај број, ако не желе и даље лист држати. НАКЛАДА „НЕВЕНА“.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 2.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

КО СИ ТИ?

А на свету још не виде
Таке беде и чувиде.
Није већи ни од миша,
А брада к'о у дервиша.
Ко си ти?

Што се бечиш тако круто?
Што ме гледиш тако љуто?
Ко ти даде толки нос?
Ваљда мени у пркос.
Ко си ти?

Немиче се, мирно стоји.
Тај се мене баш не боји.
Још му рука ћушком прети, —
Ти утвоpo, ти авети,
Ко си ти?

Нити збори, нит' се смије,
Нит' излази из кутије.
Бежи! — ил' ћу ја — побећи!
Само то би мог'о рећи.
Ко си ти?

Јеси-л кепец, ил си див?
Јеси-л мртав, ил си жив?
— Са чела ти пакост читам; —
Ма чујеш-ли што те питам:
Ко си ти?

Чика Јова.

ПРОКЛЕТИ НОВАЦ.

ПРИЧА ИЗ НАШЕГ СКОСКОГ ЖИВОТА.

(Наставак).

Погибе дете Ненад, погибе газда Доброта, поста за друга сироче. Сад најстарија глава у задрузи прима — тако је закон, и обичај — управу у своје руке. Милоје, најстарији брат, поста газдом и старешином у кући. Кад сад, после неколико недеља по промени, завириш у ту кућу, све је на свом месту као и пре, све иде својим путем као и за живота Добротина. Ал то беше спољ, само привидно. Оштрије око могло је да примети промене: неко неспокојство; неко сумњичење; нека жишка тиња испод те мирне веје; нека мора притисла је душе. Нов куће-газда мораде, реда ради, све имање и благо задружно да просмотри, и једнако чекаше, да баба Миросава из власт тог побуђења почне и да положи рачун; да извуче из дубине својих, само њојзи познатих кутова, завежљаје или кутију с новци, како би заједница дознала на чему је са готовином. Милоје првих дана не хтеде из нежности стару да дира, нека се исплаче, нек се изјадикује за сином и мужем. По цео дан ће сиротица прозаповати и кукати за њима. Међу тим сумња и немир и нека узмученост узе маха у дому; особито оне две јетрве, жене оба брата од прве Добротине жене, Милојева и Богољубова, почеше неке ружне речи просипати и бедити оне две жене млађе браће. Да се учини крај томе, реши се газда, да иште од бабе Миросаве — и рачун и благо. Ал сви се у кући упрепастише, као да је гром ударио, кад им слепа Миросава рече, да она никоји новаца нема; да јој је узео газда Доброта који дан пре смрти сав новац у намери, да купи сто лањаца земље. Нико не могаше на дому да верује тим речма. Милоје мишљаше: тута за сином и мужем, и толико јадиковање ослабило је старици памет. Међутим ће доћи — благим — згода, те ће она сама изнети новац на видик. Милоје беше поштен, мудар, мирољубив човек — он блажијаше, ал све то не асни, кад се увуче црв сумње и неповерења у задругу, као кад удари вода на издан у кући те овлажи основину зидове кућне — и ови се разгњиле — оправљај ти кућу горе колико год хоћеш — она ће да се руши. У заједници Кумановој беше сад сваки дан заваде и свађе, које ће свакад жене да заподену, то пређе после и на људе, јер сваки мишљаше да мора бранити жену своју. Обично се деца почну да деле у задрузи у противне громаде мајмунишући мајке своје — и онда је раздор већ сасвим отео маха.

Добри анђео дома, Анђелија, изгуби маха, да по свом начину и по нагону срца свог мири на дому; околности беху јаче од њене усамљене снаге. Бадава се она куне и правда; бадава се куне децом својом млада Радованова: — жена Миливојева, нова газдарица сикће при свакој прилици на обе млађе своје јетрве, да оне морају да знају, куда се дело задружно благо. При такој прилици растро-

јавања куће једне нађу се, поред верних пријатеља, што блаже — још више нечистих духова, па чак са другог краја села, — којима су лепа слога, цвет и благостање Куманове куће били три у оку, који ће из злобе и зависти уље у ватру лити, и пламен немира јошт већма потпаљивати и потицати. Прође богме и година дана, и баш кад хтедоше дати газди Доброти и Ненаду годину, а оно нађоше бабу Миросаву једно јутро мртву у свом запећку. Она у вече тијо заспа да се никад више непробуди.

Сад почем је сахранише, да се цела кућа на туњање и чепркање за благом: у постељи нигде; баба Миросава беше жена биљарица, она познаваше биљке и привезиваше их по својству и лековитости на ране болесницима; како је била слепа она ће биљке по пипању и по мирису по башти и по гувну тражити и упознати, те ће их из корена ишчупати; да није како овом приликом гдегод у авлији или башти закопала ону шарену кутију са новцима? Свуд копаше и ровише узпреко и уздуж — али нигде новаца да нађу. На таван се баба није никад пењала, па ипак и тамо испреметаше чак по вајатима, појатима и подбојима: новаца нема, па нема.

Јошт је споља кућа и на површини она иста, јошт је газдинска, добра; говеда јошт су на броју; овце, ер ела, све је то као и пре, само канда је у теглећи коњи она светла, сијајућа се длака потавнела, зачађавила; кукови им поиспадади — нема Ненадове руке ни брижљивог тимара његовог, јер лепи коњи и добри понос кућевни, беху његова брига и дика — то марвинче и кућни пријатељ и помоћник одма осети, да му неприја више храна, длака му потавни и оно слаби, као да једе саму огризину. Најљућа при овом немиру у кући беше Богољубова жена: кад она проговори, као да јој лете варнице из уста: „Ја би се заклела, да је баба, бог да јој душу прости! новце сакрила и да је Благоју, свом рођеном најстаријем сину, крадом их дала, јер овај мој девер нешто је ћутљив постао од неког доба, снужден је, замишљен; он има неку тајну на срцу од како је баба умрла“.

„Да, да,“ рећи ће тад Милојева газдарица, „и ја опажам, да није то више она ведра, говорљива, весела нарав; па чак и према жени се својој променио: виш како се на Анђелију набрецује, како осорљиво с њоме говори; како је кори пред нами свима, што пре никад није имао за њу ину — но благу лепу реч“.

На то ће газда Милоје својим благим мирним начином да примети: „Немојмо људи Божији да грешимо душе. Благоје нам беше свакад добар, веран брат; ваљан раденик кад није у служби; он никад тајне није крио од нас. Он би нам јамачно рекао, да је што о тој злосретној смици у ствари. А што је од неког доба замишљен, сетан, има и то свог разлога: он служи цара за целу нашу задругу; па зар незнате да се ускомешао опет свет, и да је ту, за који дан опет „аузмарш“. Цар намерава да позове све своје граничаре к себи горе, да га чувају, па да пошље регулаше на пољску гра-

*

ницу, где је преко у Русији букнула буна. Може лако да се изроди опет велики рат као онај француски. Ето што је снужден Благоје, јер напушта своју, оставља жену и децу на другоме, и ако је уверен, да ћемо их ми чувати као своје рођене. Тако што може и најјуначније срце да сневесели."

Али пре но што ће тај „аузмарш" доћи. догодиће се јаке промене у Кумановој кући. — Једног дана, копаше задруга кукурузе. Анђелија, којој је муж у служби, била је на том добу, да ће скоро добити чедо, сина или кћер. Копајући Анђелија кукурузе поред јетрве, Богољубове жене, удари је ова нехотице мотиком у слабину, и она паде и од тога се поболе. Она скоро доби сина, још пре него што се надала.

Детенцету беше сав леви образ крвљу обливен. Жене по селу почеше гатати којекакве потворе, то јест да је Анђелију јетрва хотимице ударила; наравно да је та потвора могла помоћи само уљед оног домаћег раздора. Пре тога не би се смео нико усудити, да тако што измисли. Ал баба Јованка знадијаше новорођено детенце да ку на у разним лековитим биљкама, и обрашчић му дође на меру — тако да је лепо дете било без сваког порока у телу.

После тога одели се најстарији брат Милоје од своје, и настани се на другом крају села у новој кући са својим појасом. И пре но што ће граничари поћи у Аустрију — одели се и Благоје, па и рођени, најмлађи му брат, Радован. Благоје подигне кућу на крај села у реду и по плану. Ал наша Анђелија подпаде љутој болештини. Било то због оног нехотичног удара, или са неке душевне боље, која ју гризаше. — доста да је почела нагло да вене. Све је жудила за својим родом у селу Б. Тамо јој беху рођена браћа, њима је вукло срце. Благоје јој испуни жељу. Не прође неколико дана, ал ето ти Милоју, најстаријем од браће од Анђелије порука: „Дођи ми, браца Милоје, што пре, док писам дала богу душу, имам ти нешто да саопштим, што ће кадро бити да опет поврати међу браћом мир и љубав. Дођи браца, јер чекам твој опроштај!" Похита Милоје — ал узалуд, Анђелија беше већ испустила душу — кад он стиже у Б. Мртва уста не говоре. Анђелија једнако жељно изгледаше „брацу", к'о озебо супце; уздисаше; запиткиваше једнако: „није ли мој браца Милоје дошао?" и тим питањем на уснама, и погледом на врата, издахну. „Анђелија", завапи газда Милоје „Анђелија, анђе е наш, зар и ти да нас напустиш! Да ко ће нас од јако мирити, ко ће да нас блажи и да братими! ко ће убога и тужна жалити! ко ће болесног дворити! ко ће плачно дете надојити, кад тебе, Анђелија нема на овој земљи! Бојим се, да ће са твојом душом бити излетео из наше куће сав божији благослов! Бог да ти душу прости! Вечан ти буди спомен у нашем племену, нашој општини, и где су те год познавали!"

Сахраниште Анђелију ту у завичају. Пратиште је на последњем путу: друг јој Благоје и сирочад пејака; Доброта и Миросава, обоје унучади по деди и баби именовани,

и стриц им Милоје, — и све се село слегло, да ода покојници последњу пошту.

Благоје беше после смрти женине још сетнији, замишљенији, брижнији, нико га невиде више ведра лица. Дође и заповест, да иде с регементом „у рат“. Он да кућу своју и земљу под закуп, а своју сирочад својти, газди Богољубу, као аманет. Да ли је повод тој његовој превеликој бризи и сетности — туга за другом или што оставља своју дечицу без мајке тућој нези? или му притискује душу каква тешка тајна? Последње дане бављења свог у домовини провео је он понајвише у суседству, у кући свог побратима Мирка Сапирова. Беху они другови од малена те се побратиме, и живели су као рођена два брата.

Мирко беше мали трговчић, кућа му на рогљу. Живео је доста оскудно. Он беше Благоју вршњак, заједно идоше у школу, заједно играше лопте, заједно играше попика и банаше се јако да се пењу на дуд — један другим помагаше, један без другог никуд; у школи седеше један до другог, у цркви вођаше Мирко глас, Благоје му помагаше; они се у свему слагаху. Мирко као човек зрео беше висок, сувоњав, црне масти — граорасти мали очију. Благоје беше плав, висок, крупних костију ал витак. Мирко имађаше газдарицу и јединца сина Огњеслава, што беше вршњак и друг Благојевој Миросави. Оба оца закључе, да им деца буду временом муж и жена, како би њена братинска љубав прешла и на њихову децу.

Благоје одмашира у рат.

Три године остаде Благоје у страном свету. Поболе се, можда од жудње за постојбином и за својом децом; доста тога. да се јавио и за повратак, и да му је жеља била испуњена.

У те три године одсуства његовог у кући Кумановој није се даље ништа важно догодило. Сумња и подозрење старија два брата или боље њихових жена, бачена је свом снојеном силом на најмлађег брата Радована, док се једнога дана деси неки чудновати појав. Сигране се деца из Куманове куће у Мирковој кући са Огњеславом жмуре. Као што је познато, ту се деца сакривају по најскривенијим кутињима по кући и по авлији. Једном сво ти деце, и Миросава носи у руци и показује чика Богољубу, шта је нашла испод кревета у Мирковој кући. Шта је то? Дрвена проста, шарена кутија. Сви из Куманове куће повикаше: „То је бабина кутија, где је држала дукате!“ Ал је сада била празна. — И та се промена у то доба збила, да се Мирко јако помого, да је нову кућу сазидао и црепом је покрио, да је казан набавио — он поста газдом — дао је и сина на школе.

Дође Благоје. Браћа му изађоше, као браћа, жељна да га виде, и да се загрле, на сусрет. Он је наредник. Ал болан. преболан је Благоје. Сузе грунуше браћи на очи, кад га видеше, како је увео онај здрав, крупан, једар, леп Благоје од пре неколико година. Та ово као да је само сенка негдањег Благоја.

Дође Благоје једнога дана, не дуго после свог повратка, из Мирков куће, блед, жучан и паде у

постељу. Врућица га беше спопала, од које канда се неће моћи исцелити. Седми дан замоли браћу да му дођу на опроштај. „Опростите мила браћо, што вам згреших, што вам учини жао! Кајем се и срце ме боли и ево идем богу да одговарам." Збори Благоје суморним гласом. „Кад нам оно умре напречац наш отац, оста нам блага у говеди, у амбаровима, на њиви, у коњима и овцама. Ал у сребру и злату не нађе се тада ништа. — На дан пре но што ће ми мати умрети, дозове ме она себи, и рече: „Сине Благоје, чедо мајкино — да ти мати исповеди тајну! Олакшај ми души, ал ми не пороби име. Када оно Доброта погибе, оста ова кутија блага задружнога. Ти и Радован, ви сте ми од срца деца, ви сте ми моји рођени соколови. Ти си, Благоје чедо, солдат, имаш своју младу и своју ситну дечицу; — кад си ти на кордуну или на стражи, или кад изманеваш, твоји су у кући сирочад — свако заповеда твојој жени, сваког мора она да слуша, њу само псују и коре у кући; твоја су деца квара починили у кући, ако и нису. На њима сва задруга искаљује своје срце, јер им нема оца у кући да их брани и штити, — ни њих, ни жену ти. — Ја сам ти сине слепа, — што би ти децу и хтела да закрилим, не могу. За то сам затаила и досад крила ову кутију с новци. Узми је — нек је твоје благо и Радованово. Она вам два старија брата имају доста са живим благом — а и деца су им већ величка и раденици у кући".

„Ej мати, шта учини да од бога нађеш!" дрекну јој ја; „међер је оправдана она сумња, оно подозрење, које нам ископа слогу, мир и љубав у кући. Куд сам јадан пристао. Зар да та љага на тебе и твоје име и на нас све падне, да си сакрила новце и преваром оштетила задругу. Куда ћу ја од срамоте!"

— „Сине мој! не кори мајку. Ја ћу и онако скоро пред богом одпаштати. Само чедо моје Благоје, немој мајци да ружиш име и спомен, кад буде у гробу. Прекињем те и закињем те твојом децом. Прећути после мене још коју годину, — и к онда — како те бог учи!" Изнеможе ми мати — пољубим јој руку — и она се преда самртним мукама — и не поврати јој се више свест. — Сад паде њути грех и терет на моју душу да морам, штедећи мајчин спомен пред светом — и ја наше задружно благо да кријем. Од тога дана не имадо више мирна ни опокојна часа. Анђелија дозна кашње тајну, ја јој саопштих. И она сиротица гоњаше ме и гоњаше, да вам је одкријем, ал мене задржа мајчина клетва. Умре и Анђелија, дође „аузмарш". Ал неко проклетство ме беше спопало — као рђа челик, те и ту не одкријем тајне, већ однесем суседу и побратиму Мирку кутију с благом и оставим му као аманет — да чува, а ако би ја погинуо и оставио кости у туђинству, да преда благо теби, браца Милоје. — Одох и дођох пре времена, вукло ме срце да изравнам све, — и кад пре недеље дана одох ја да иштем новац од Мирка, па да вам га дам — поче се Мирко смејати и викати: „Благоје, ти канда си полудео, као да

ти је суха мозак попила—не знам ти ја ни за које новце, ни за који аманет! Окани се човече безумна посла!“ Од тог душевног потреса падох у ову врућицу — која ће ми доћи главе. Зато и опет мила браћо моја! опростите, да ме не прати ваша клетва у онај свет!“ —„Нек ти је богом опроштено Благоје! нек ти и то служи на утјеху“, рече благи Милоје, „што ћу се трудити да овај час остане тајна наша; — нек нико не чује ван нашег племена ову тајну, — да нам небуде бруке. Од Мирка и онако судским путем ништа нећемо спасти од блага. Сведока нема, да си му дао новац; кутија има много једнаких; како право тако здраво — нек му буде! Бог ти дао да нам ти брате оздравиш. Ал ако је божја воља, оно ти ми од свег срца опраштамо — и твоја деца биће нам твој аманет.“ Изљубише се сузним оком браћа са Благојем — и с мирноћом, спокојством неким у лицу Благоје пусти Богу душу.

Браћа су поштено одржали реч. Нико недознаде догађај; нико Мирка није оптужио — нека му бог наплати што је скривио.

(Свршиће се.)

Незналице, лењивице.

(За малу децу.)

За што патка, кока, гуска
На и друга перад многа,
За што иде и сред зиме,
И по снегу босонога.

Јер не знају шити, плести,
Незналице, лењивице;
А да знају, онделе би
Бар за зиму чарапице.

Мени је стид лагати.

Неки мален дечко добије на поклон малу сикирицу, којом се дару он веома обрадовао. Сикирицу своју није остављао из руке, већ је сецкао њом и оно што треба и што не треба. Тако дође и у башту, па опазивши једву младу воћку, прокте му се да и на њој окуша оштрину своје секире. У тој живој вољи својој заборави он да то није слободно, већ замахну неколико пути и са неколико удараца своје нове секирице обори он танану воћку.

Кад други дан, ал ето му оца да обиђе своју башту. Има шта и видети, а његова млада воћка посечена. Разљути се отац кад то виде и викну: „Хуј да ми је знати чији је то посао, сад бих ја њему показао!“ То је чуо она дечак, чији то посао био, јер је баш био близо иза неког жбуна, — он пребледе од стра, а за тим порумене од стида, па наједаред одважно изиђе пред оца и рече: „Оче, то сам ја учинио. Молим те да ми опростиш. Ја хтедох да затајим и речем писам, — али мени је стид лагати.“ — То се оцу допало, и није га казнио, само га збиљски опоменуо, да то више не чини.

Ово се догодило у Америци. Тај дечко постао је доцније виђен и чувен човек, о коме ћете и у повестници доста читати. То беше ђенерал Ђорђе Вешингтн.

Чувај мис'о!

Чувај мис'о, нек' је време,
Њено сунце згрева.
Догод мис'о не излети,
Једнако сазрева.

Н

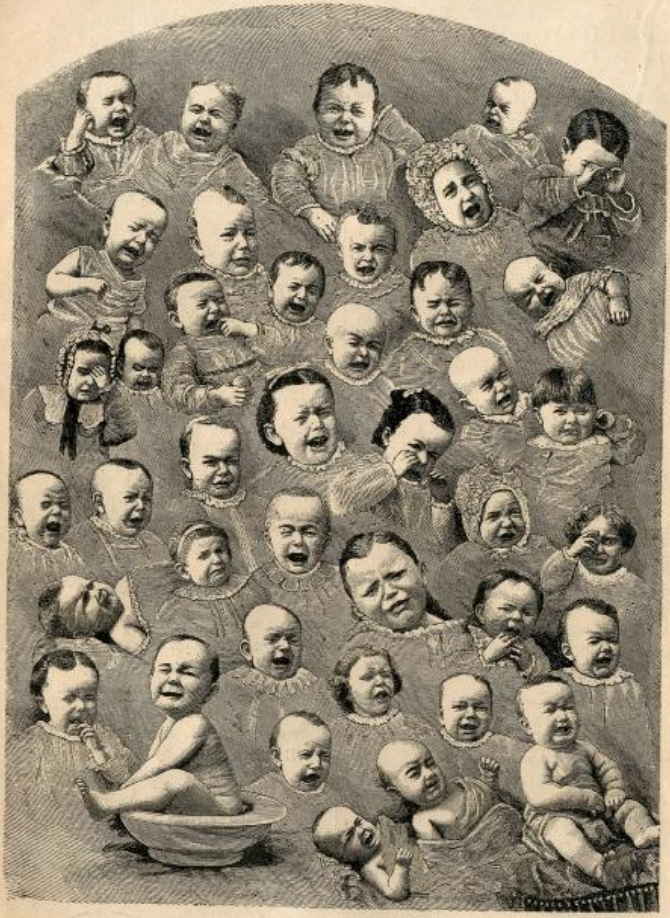

Деца што плачу.
(Види песму на страни 51—52.)

Деца што се смеју.
(Види песму на страни 51—52.)

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА У БЕОГРАДУ

У Ф!

(Види слику на страни 47—48.)

Уф музике гадне!
Уф срамоте веље!
Гледај како плачу,
Како се кревеље!

Пружите им огледало,
Нек виде из реда,
Да л' то деци доликује,
— Како то изгледа.

Нит' их ко год пеује,
Нит' им чини жао;
Па да за што плачу?
— А бог би их знао.

Нит' су гладни, жедни,
Нит' их што год боли;
— Таке кнезе нико,
Баш нико не воли.

Од оваких лица
Свак се живи клони.
Овакој се деци
Не дају бомбони.

Чика Јова.

А!

(Види слику на страни 49—50.)

— то су ми деца!
То нам свима прија.
Из оваких лица
К'о да сунце сија.

На души нам брига
Ма колика била,
Од оваких лица
Би се разведрила.

Један вес'о с десна,
Други вес'о с лева,
Сви весели скупа,
— И поглед им пева.

Тако, тако мали,
Добром вољом сјајте!
Очи наше драге,
Весело гледајте!

Тако, тако децо,
Весело се смејте, —
Па топлотом 'ваком
Све срнетво загрејте!

Чика Јова.

ОПСЕНА — АЛИ ПРИРОДНА.

Сада нацртајмо округлу артију друкчије, н. пр. овако као што је слика 3.

3. Слика. *Округ са црном звездом на белој основи.*

Прилепимо сад ту артију на жврк, да видимо како ће та изгледати, кад се жврк почне брзо вртети. Онда ће звезда са свим да се изгуби. Али неће артија бити ни свугде једнако сиве боје, — него, тамо у средишту (у центруму) где је отела ма црна боја, тамо ће бити са свим црна, па онда даље загасито сива, па све бела и бела, а на крају (ивица) округа биће сасвим бела.

Веома је занимљиво кад се направи један округ, на коме у једнаком растојању из средишта к округу пружају се зраци (то да изгледа као точак са спицама). Растојање од једнога зрака до другога назовимо кришком. Па сада једну кришку обојадишимо наизменце плаветном а другу црвеном бојом. А за тим направимо на другој артији један тако исто раздељен округ, али овде наизменце једну кришку обојадишимо црном бојом, а другу исецимо маказама. Па сада кад обе артије метемо на жврк тако, да црне кришке горње артије управо покрију плаветне кришке доње артије, и онда жврк завртимо, — онда ће цео округ бити црвен, и то што ближе средишту то све загаситије црвен, а што ближе крају то све отвореније црвен. А ако са црним кришкама горње артије покријемо црвене кришке доње артије, онда ће опет цео округ бити плаветан, — у средишту загасито, а што даље све отвореније плаветан. А кад те две артије тако метемо једну на другу, да црне кришке не покрију само једну боју доње артије, него да се кроз посечена места горње артије провиде обе боје доње артије, онда ћете добити дивну смесу и измену боја.

И ово је веома лепо, кад начинимо један округ овако, као што је нацртано на слици 4.

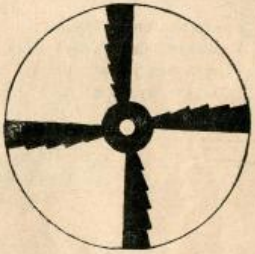

Слика 4. *Округ, на коме излазе сами пртенови*

Овај округ кад метемо на жврк, па га завртимо, онда ће нам се учинити оку као да су на њему сами пртенови, и то најмањи пртен биће најзагаситији, а они други даље (већи) све отвореније сиви. А најчудноватије је то, што ће унутарњи руб сваког пртена изгледати нам као да је светлији од спољњега свог руба.

Још већма ћете се зачудити, ако ту нету фигуру направите разним бојама, н. пр. оно што је овде бело обојадишете жутом бојом, а што је црно плаветном, — или што је овде било.

Ове су појаве веома лепе и зани-

мљиве, — а што је најглавније то није обична играчка, јер то буди у вама мисли и питања: за што је то, и како то бива. А старији који се ту нађу разјасниће вам (ако можете већ сада сватити) како то и за што то бива.

А који од вас оће да иде још и даље (а ти су чика Јови најмилији), тај се неће задовољити тиме, него ће га копкати нешто да и он мућне главом да измисли још и друге форме (у белој и црној и у разним бојама), па ће можда наићи на што до сада још нико није наишао, покренуће можда појаве до сада још невиђене. Само вам напомињем да цртање при томе послу мора бити строго правилно, тачно и са шестаром (цирклом) и лењиром у руци, — друкчије не вреди ништа.

Ако ко на томе пољу што лепо измисли, какву занимљиву појаву изнуди, нека ми са цртежом својим и описом то јави, а ја ћу радо у „Невену“ штампати, нека сви знају шта је овоме или ономе брату или сестри пошло за руком.

ГОЛУБ.

(По Вилхару.)

Протеглио своја крила
Голуб невин, голуб млад.
Наједаред јастреб слете.
Зададе му горак јад.

Оде голуб старом орлу
Да се тужи шта му би.
А оро га и не слуша,
Нит' јастреба укори.

Занлака се голуб млади
На ту правду, на тај ред.
(Голуб није знао, да је
Јастреб орлу братучед.)

ОВЕЈАНА ЗРНЦА.

Срећан је онај, коме — ако ће се рашта кајати — то кајање дође за рана, док се још исправити може, што је несмислено урадио, док још има времена, да се на бољи пут окрене. Јадан је онај, коме кајање доцне долази.

——

Боље је и од глади умрети, него ли под срамотом живети.

Бистрим оком посматрај све што на свету бива. Прикупљај, памти и бележи искуства. Јер без довољно искуства нема самосталног мислења — а без тога човек остаје као слепац, кога увек неко други мора да води.

——

Жеље своје и ако не можемо са свим савладати, али их толико заузадати можемо, да нас не одвуку са права пута.

——

ВАТРОГАСЦИ.

(Свршетак.)

Срби су се увек одликовали мушким срцем и пожртвовањем, кад је опасност каква целом становништву загрозила. Није се питало: чија кућа гори? него само: хајд! помажи! — Ја добро памтим из детинства мога, које сам у Новоме Саду провео, многе Србе грађане, понајвише мајсторе, који су у приликама какве опште несреће или опасности увек и опште признање заслуживали и добивали.

Од многих, хоћу бар једног да споменем, — ко зна би-ли му се иначе име икад више у јавности споменуло. А то је био сапунџија Паја Гуца, — бог да му душу прости! Кућа му је била у лебарској улици, преко пута од оне куће, где сада станује др. Лаза Станојевић. Тај човек као да је намирисао, кад је где „ватра“. Као да је неки тороњ у авлији имао, са кога је својевољно стражарио, — а знам добро да га није имао, јер сам се толико пута у његовој авлији са друговима играо. Његова је пушка обично прва била, која је огласила „ватру“; више пута пре него што су звона „на ларму“ ударила. — „Гуца пуца“ то је већ била онда нека узречица. — а то је било као да си казао: „негде је ватра!“ — Али Гуца није само пуцао, него он је био међу првима и тамо где треба. Виђао сам га у једном тренутку на улици, — а у другом тренутку (као да је узлетао) већ на крову запаљене или до ње куће, — више пута у диму, у пламену, са секиром или кантом у руци. Вичe, наређује, заповеда, соколи (речима и примером). Шта се пута разнео глас: „Изгорео сиромак Гуца!“ — Та зар?! Или: „Срушио се зид на њега!“ — А није истина била, — никад није он ни изгорео, нити се зид на њега срушио. Истина је само да је сада (већ давно) умрьо, и да су га сад већ скоро сви заборавили. Но то је њему сада и тако све једно, — ал док је жив био, уживао је у томе кад коме кога или што спасе.

Да смо ми људи увек на дохвату разних, па и изненадних удара — то се одавна зна. Да је саучешће како у срећи тако и у несрећи свога ближњега најлепше својство човеково, — то се одавна признаје. Да невоља редом иде — и то је стара ствар. Ако ја другом не помогнем, да немам права ни од њега помоћи тражити — ни то није ништа ново. Међусобним помагањем одржавају се поједини људи, одржавају се породице, одржавају се народи, — а без тога пропадају, — то је старо искуство. А ново је само то, што су људи сада до савршенија начина дошли, како ће помоћ у невољи да буде што бржа и сигурнија.

Опасности има разних, које нам сваки час могу загрозити, — а не зна се коме. Ја вам овде само говорим о оним опасностима, које са пожаром напазе.

Удруживање је света реч. То сведочи и наша стара пословица, која вели: „У спону је јаки прут." Удруживање ће од сада све већма и већма да се шири. Људи ће се удруживати у сваком добром послу, у свакој доброј цели и намери, јер се увиђа да се тиме раштркане снаге спајају, а спајајући устостручавају. Удруживање је, драга децо, нешто, што ћете ви тек онда пуно схватити, кад мало више искуства стечете. Удруживање чека и вас, кад будете људи, да га што боље на своју и општу корист употребите. За то је нама старијима пуно срце радости, кад чујемо, да се ви, па ма како телом и бројем малени били, удружујете, и тиме у удруживању и слози вежбате.

Сад се већ на све стране састављају ватрогасне дружине. И за коју годину, на ће бити срамота и најмањем сеоцету, ако таке дружине не узима.

Кад је опасност прека и брза помоћ потребна, онда би зло било кад би свако по својој памети радио. А док би један другом доказао да је његов план бољи, донде би могло цело село изгорети. За то ватрогасци изберу себи једнога човека, кога нађу да је најискуснији и најбистрији. Њега мету на чело, да их он управља. Он ту дужност прими као велику почаст, и труди се да остане достојан поверења њихова. Нитл ће се он срдити, ако му дружина при новом избору каже: Хвала ти на доброј вољи. — али ми држимо, да ће овај или онај још боље знати да управља.

Али докле је један на управи, донде сви, који су му власт дали, осећају дужност да га морају и слушати. — И та мудра управа, и та драговољна послушност чуда чине.

У ватрогасаца је ред и зант као у војника. Сами су се подвргнули томе реду и зашту, — па зар ту може бити неслушања! Они знају куд иду, за што иду, шта им је намера, знају за што ће и живот свој да жртвују, — за то иду са одушевљењем. —

Ватрогасци имају кулу своју, на којој је стража и дању и ноћу будна. Са те се куле види и најмања ватрица, ма где у месту или околини кад букне. Труба затруби, — а уједно се са вељером на врх куле да знак, на којој је страни пожар. Коњи су увек спремни и под амови. Штрцаљке и сав прибор и алат ту је и у најбољем реду. Док длан о длан а ватрогасци су већ тамо, где је опасност. Свако зна свој посао, а управитељ и други часници дају знакове, где треба више, где мање снаге. Једни гасе кућу, која гори. Други пазе да се суседне зграде не запале, и пожар даље маха на отме. А штрцаљке и алати тако су им сада

усавршени, да се човек чудити мора. А сваки дан све ново и ново нешто људи измудре, јер сада многи о томе мисли. Имају и новине, које се само о томе баве. Често бивају и велике скупштине, где се састају изасланици ватрогасаца из целог округа, или из целе државе,—и ту се договара, саветује, опит и праве, награде пописују,—једном речи све се ради што се год урадити може.

Разнолије.

(Избор патријарха.) У 22. броју „Невена“ од прошле године, била је белешка, да је српски црквено-школски сабор у Карловцима 22. новембра пр. г. изабрао патријарха у лицу г. Арс. Стојковића владике Сентандрејског. Но по предлогу вис. угарске владе овај избор не доби највишу краљеву потврду. Приступи се новом избору, — и 7. децембра изабра сабор за патријара владику Горњо-карловачког г. Теофана Живковића. После месец дана (8. дек.) буде сабору јављено, да ни овај избор није добио највишу потврду, него је Њ. Величанство краљ, по предлогу уг. владе и бана хрватског наименовао Србима за патријарха г. Германа Анђелића дојакошњег владику бачког.

(Чеси у северној Америци) У разна времена а са разних незгода исељавали су се браћа наша Чеси из своје драге домовине. Сада тих исељеника Чеха има у северној Америци на 300.000. Но они су собом понели толико будне свести, па се и тамо у даљини, у туђини држе чврсто своје народности, својих обичаја и свога језика. Они имају, читају и издржавају тамо 17 листова на чешком језику. Сада хоће тамо у вароши Сидар-Рапидсо да подигну и велику школу (свеучилиште), на коме ће се предавати на чешком језику, — што нису имали ни у својој рођеној домовини. Будна свест, љубав према своме народу, слога и пожртвовање могу много да учине.

(Разне брзине.) У једном природословном листу читамо ове занимљиве податке о брзини. Највећа брзина што је човјечија рука произвести може, то је граната из великог топа. Та брзина износи наиме у почетку т. ј. кад се топ испали 5000 метара у једној секунди. Ова брзина претиче за 20 до 25 пута брже највећу брзину једнога жељезничког брзог влака, али према брзини у природи божијој изгледа та брзина као брзина једнога пужа. Наша се земља окреће на својему путу около сунца 30.450 метара у секунди, а сунце опет у васиони свјетској 55.000 метара у секунди. Елем земља се окреће око сунца 61 пута брже, а сунце у свјетској просторији 110 пута брже него ли прваша брзина топовске гранате. Доклен земља премјери свој пут 128 милијуна миља дугачак, за једну годину, требала би граната са својом прваша брзином 61 годину, а жељезнички брзовлак кад би једнаком брзином јездио, 1200 година. Али и небесна тијела се крећу као пужеви према брзини, којом се крећу свјетлост или муњевитост (електричност). Сунце је од земље неких 20 милијуна миља далеко. Да би се премјерила ова просторија требало би земљи 5 милијуна секунада или 58 дана, сунцу би требало 2,728.000 секунада или 31½ дан, гранати из великог топа требало би 9½ година, жељезничком брзовлаку а да не стане требало би 190 година — свјетлости пак треба, да проће ту просторију вријеме од 8, а муњевитости од 5 „ секунда!

(Из С. Л.)

(Шијачка досетка.) Питали шијака, за што је своје чарапе обукао натрашке?

„За то, што су с лица подеране,“ одговори мудри шијак.

Даштања.

I. За мању децу

1. Од малог сам прета тањи.
Од дан на дан бивам мањи.

Тело ми је дрвено,
Срце црно, камено.

Ја сам оно ђаку,
Што је плуг тежаку.

4. (Ребус.)

II. За одраслије

3. Ја сам једна река у Јевропи. Кад ми одузмеш три последња писмена онда сам четвороножна животиња. Кад ми од целе речи одузмеш прво слово, онда сам женско име.

Владим. Ковачевић.

4. (Ребус.)

ст ст ст ст
СТ СТ СТ СТ
st st st st
ST ST ST ST

5.

6	4	5
5	3	8
4	3	6

На ових девет поља разрешај ових девет цифара: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 и 9, али тако, да кад их саберен, у сваком реду, било уздуж или попреко или унакрст, изиђе сума 15.

Послао Тома Павловић.

Чика Јовина пошта.

К. Л. у Б. Ево вам разјашњења. Песма у последњем дањском броју, под насловом: кућа у руског сељака била је намењена за другу слику. Али место те слике ушла је из неког неспоразумљења друга слика. Отуда је то, што се песма не подудара са сликом.

З—ћу. Одабране, и за овај лист згодне пословице (ма којег народа) радо ћемо примити.

Радомиру. Набрајање владара, и кад је који и докле је владао, то још не чини повесницу којег народа.

„О звездама." Штета што није простије, јасније и према схватању наше публике написано.

Меланки Манојловићевој. Непожали труда, па ми јави име и адресу твога оца, да би могао одговорити на оно писмо, које сам са твојим писмом добио.

Никоме не могу одговарати на питања да ли су му послата даштања добра, и кад ће у лист ући. Млади људи, ваља да се за рана приучавају стрпљењу.

☞ Уредништва, који нам своје листове шиљу у замену, молимо да не адресују уредников негдањи стан, — тако се много забади, — него: *Wien IX. Währingerstrasse Hr. 9.*

☞ Уредник овог листа понавља молбу, да се претплата не шиље на њега — него управо на накладника у Нови Сад.

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (адреса) Dr. Jov. Jovanović, Wien IX, Währingerstrasse N. 9
Издање штампарије А. Пајевића

Цена је „*Невену*" за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 3.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

Мало просјаче

(види пёсму на страни 67 — 68.)

МАЛО ПРОСЈАЧЕ.

ВИДИ СЛИКУ НА НАСЛОВНОЈ СТРАНИ.

Ох, шта ли си ти још крива,
Ти невино чедо мило!
— Да је мајка твоја жива,
Знам, да не би тако било.

Да је оца у животу,
Не би дао — вера ту је —
Да му ћерка овом свету
Милостивом досађује.

А ти просиш кору хлеба, —
Хоће л' ти је когод дати?
А знам, има многих, многих,
Што су били отац, мати.

Умрла су деца њина;
Ојади их жалост вела.
Њима ј' тешко, теби теже
Без обране родитеља.

Тужни оци, тужне мајке,
На што црно рухо носит',
А пуштати сиротане, —
Пуштати их светом просит'!

Зар се ико црним рухом
Својој тузи одугова? —
Зар не зборе ваша деца
Ове речи из гробова:

„Наше душе нашле оца
„У висини рај-насеља.
„Ал' на земљи ј' пуно деце,
„Што немају браниоца."

* * *

Ко год гробак своје деце,
Кандилима само краси,
А за тућу срца нема,
Тај кандила она гаси.

А ко жели бити отац,
А ко жели бити мати,
— А бог не да — тај нека се
Сирочади туђих лати!

* * *

Не, ти нећеш гладна зенети,
Ни у бога губит' вере,
Ма да немаш рођенога,
Нити оца, нит' матере.

Ил' ћеш наћи овде, ко ће
Да се душе своје сети;
Ил' ћеш отић' вишњем оцу, —
А он ће нас све проклети.

З.-Ј Ј.*)

ПРОКЛЕТИ НОВАЦ.

ПРИЧА ИЗ НАШЕГ СЕОСКОГ ЖИВОТА.

Написао Ј. С. В.

(Свршетак.)

Ми ступамо сад на исто поприште, улазимо у исто село после пуних 20 година. Ђута битка бесни на П. Појуре наши противника, те сад устопце за њим, недају му ока отворити.

У одступању лежи противнику на путу велико, лепо, српско село Ц. Тиче се тога, да наши тако

*) Знам, да ће строги критичари казати, да ова песма није за „Невен," јер не говори деци него само о деци. Ја ипак песму полажем у „Невен." Та данашња деца, која „Невен" читају, биће скоро људи. А ја молим данашњу децу нека ову песму прочитају још једаред тамо после 15—20 година, — кад неће Чика Јове не буде на свету. А ако њега још пре не стане, остаће две сиротице, које је чика Јова, за споменик деци својој и за мелем тузи својој обгрлио, да их одгаји у поштењу, у духу Српства и човечанства. А ви хоће онда, — јелте да хоћете? — гракнути: „Не дајмо да ова сирочад пропадну!" *Чика Јова.*

живо њега погоне, да га присиле, или узети други пут. или ако баш кроз то село проће, да безобзирке, без одахнућа кроз њега пројури, како му не би пало на ум да га — по свом обичају — попали и опустоши.

Момче младо, царски и народни официр, предводи једну колону, и њему је канда највећма стало до тога, да спасе село од пропасти. Он предњачи са своја два топа, и како би противник хтео да стане и да заузме позицију на одбрану, — а он ће стати и наперити топове и опет га убрзати на даље узмицање.

Сад баш грувају његови топови. Топџија Арса повиче: „Ево нам непријатељске коњице, хоће да јуриш на нас. Ено трубе знак. Наши пешаци су нам далеко иза нас заостали. Ми сами на овој једини изгибосмо. Да измакнемо господине!"

„Стој Арсо на месту где си! Са овако сусталим коњма не избависмо топове". „Па бар, ви господине, спасите се, ви сте на коњу!" „То је Арсо, моја брига, а ти гледај твој посао, и врши оно што ја заповедим. Тури картач у топове, и пали тек онда кад ја кажем!"

Види се линија коњице све ближе и ближе нами; бели плаштови лете, чује се тутањ на смрзлом земљишту; сад се зачу команда: „Марш — марш!" за највећи трк и јуриш на нас. И зачу се глас нашег официра: „Пали!".. Пукоше два топа, задими се, — неколико стрмоглавља — оно друго даде плећа и одлети безобзирке испред наших и узе пут — у место кроз Ц. десно преко Фр. на Н. и даље.

Беше већ и мрак падао на земљу, приспеде и пешадија, те ово одељење наше војске уђе у Ц. Пусто село, глуво и немо, нигде жива човека, нигде свећице.

Становници беху тога дана, док је битка трајала, сви избегли тамо к западу у рит. Зима беше ту ноћ нечувена. Војска се брзо подели по кућама.

Само јој заповедник, онај млади официр, узе пут кроз село даље, праћен једним својим момком. Кад је дошао до цркве у сред села, сад му беше лако, да се разазна и да нађе пут к оној улици и оној кући, коју он тражи.

Између башта — приспе до једне куће на рогљу — у тој јединој види се жижак, — међер ипак једне живе душе у селу. Сиђе с коња и да га момку да га придржи, а он уђе у кућу, у собу, да види, кога има ту.

На пећи преп са жижком светли тихо — у соби на постељи лежи старина обучен, ал изнемогао. Отвори очи, погледи на странца, гледао га дуго, па ће слабим, тавним гласом рећи: „Видим, да си наш. Добро ми дошао. Господине! Бог ми те је донео, да не пустим душу без сведока и светског опроштаја.... Ја сам Мирко, ово је моја сермија, или боље да рекнем, билл моја сермија. Сад је опала, јадна, као што видиш. Све је пропало, све је пусто, нигде никог немам. Моје рођено ми бог узе, а људи и пријатељи ме напустише. Ах. — — Неста блага, неста пријатеља. Божја ме је рука тешко десила. На мени је проклетство. Имадох побратима, који вероваше у мене. Даде ми аманет . . .

А ја га преварих.... Ја затајах тај аманет!.... Он пресвисну од туге, што га могадијаше да превари друг тако љуто..... Ја се огаздих туђом муком и проневером... Завидеше ми многи.. ах... мом душевном трулежу!... Имах блага, имах жену, имах сокола сина јединца и красно девојче!

Сина мишљах да оженим, и да Благојево — побратима ми — сироче, Миросаву доведем у кућу као снаху — како би у нечем бар пред душом Благојевом покајао грех свој.... Хтедох најпре сина да начиним човеком, послах га на школе. Жена ми умре, син ми се проневаљали и угину и душом и тјелом.

Оста ми једино благо, једина утеха јошт старости мојој — кћи ми. Наменем јединицу своју Благојевом јединцу Доброти, како би се вратило у његове руке бар од чести оно благо, које ми је поверио отац његов на сахрану.... Ал Доброта оде јошт дететом у свет, и бог зна, да ли је жив; а по несрећи умре и моја јединица..... Ја падох у чаму, и све, што имадох, то је растурено, разтројено, пропало; све је опустошено, кроз кров ми прокисава у постељу; го наг сам као пушка, а ево ме видиш, где чекам смрт и заслужену награду за своје грехе....

И теби, сине! — непознајем те, ал те бог мени данас посла у добри час... теби се исповедам ево, и молим те, ако се икад и игде нађеш са Добротом Кумановим, сином Благојевим из овога села, поздрави га, реци му, да њему остављам ово своје мало сиротиње. Божје па његово! И да га молим, да ми души опрости, што сам му оцу згрешио!....“

Кад се старац мало одмори од многог разговора и утиша, рећи ће тронутим гласом официр:

„Ја сам Доброта Куманов, син Благојев. Бог ми је до јако помогао, те сам получио срећу и дошао ево, да помогнем свом народу у овом рату; помогао ми је, да данас у битци припомогнем добром успеху и да спасем ово своје рођено место од пропасти; помогао ми је, да нађем тебе, чико! и да ти донесем утјеху опроштаја, за којим је твоја душа тако жудила!“

„Ко ће као бог!“ чу се јошт слаб глас старине Мирка, и држећи обема рукама рчевито руку добротину, уздахну дубоко... једаред, и опет... и уздахну....

Доброта Куманов, унук газде Доброте, којим поче ово наше приповедање, целива покојнику руку, и оде за коју кућу даље — у онај дом, где се родио. Нигде зрака — и овде пусто. Ал он оће ту да преноћи у својој постојбини.

Кад униђе у кућу, ал се одазва глас... Стриц му, старина Богољуб је дома. Оста, у својој старости — шта има он јошт да изгуби, да сачува кућу — ако је можно — од напасти непријатељске.

Кад дознаде, ко му је дошао у госте, а он сузним оком повика: „Ево нами нашег сунца, наше дике и славе опет у кућу!“

„Доброта сине, реци, како ће ти стриц моћи учинити радост? може ли ти допринети што твојој срећи!“

„Благодарим ти, стриче, на доброј вољи! — Моја је срећа — као што ти рекох савршена: што

сам у стању био, да притечем народу свом у помоћ у овоме рату; што ми је бог помогао, те сам данас могао да спасем наше село од непријатељске јарости! А највећу срећу осећам, што сам нашао себи овде у народу заручницу, моју Милицу, коју, ако бог да, те срећно прођем у овом рату, надам се, да ћу је увести у свој дом као домаћицу."

Сутра дан дођоше стричева чељад весела из збега.

Син му погибе у битци. Ал синовљев подмладак је једар и крепак и добри су већ раденици. Мати им здрава, разумна жена. До њих је сад и до оних других грана племена, да понове потамнелу не каданьу славу задруге Кумановог Доброте. Нек буду поштени, искрени, богу одани, па ће им вазда владати у кући божји благослов!

А ми, који читасмо ову причу, узмимо к срцу народну нашу пословицу: „како право тако здраво", и које беде човека снађу, кад у неправди грамзи за „проклетим новцем".

ВРЗ, АЛИ И ИСМЕЈАН ОДГОВОР.

Ви, децо, знате да старији од вас не иште брза, него промишљена одговора.

„Испеци, па реци!" А то значи: најпре се промисли па онда одговори. Јер на питање какво боље је казати отворено да не знаш, него да бубнеш ма што, као што је учинио један ђак (име нећу да кажем), — коме се после цела школа смејала.

А то је било овако:

Учитељ је прочитао један став из светог писма, који вели: да треба у зноју лица свога јести свој свакидашњи хлеб.

И онда учитељ запита тог ђака, шта ваља разумети у говори: „То значи, да треба дотле јести, догод се не ознојимо."

Немојте се смејати, јер доста му је било, што су га сви другови исмејали!

ме, кад нам се каже да у зноју лица свога једемо свакидашњи хлеб?

А тај брзоплет устаде, и брзо од-

НАШИ РАЗГОВОРИ.

IV.

Све недеље беше код нас појака зима. Но она није ништа сметала нашој деци да се играју. Пред вече уморни дођоше у собу, да се мало огреју. Кад су се огрејали, одем њима, хтео сам да им што причам, јер знам како они то радо слушају. Поздравим се с њима, и по обичају своме седох између њи.

„Шта се ти то, Милане, са Пером тако препиреш?" запитах свога брата.

„Па ето, Пера ми не верује, да има тако велика мајмуна, као човек; он вели, да је већ много мајмуна видео, а ти су увек толики били, као мали пси," рече Милан.

„Ха, молим те, браца Мито, причај нам штогод о мајмунима, јер о том сви мало знамо," рече сад Душко.

„Дед' то, браца Мито, молимо те," рекоше и остала деца.

„Па ајде, нека буде и то. Само добро пазите, те ћете моћи и оној деци приповедати, која сада нису овде."

„Мајмуни спадају у ред четворорука. Имају 32—36 зуба, од којих су 20 кутњака. Зуби им наличе на човечје, само су им очњаци јако израсли. (Очњаци су она два горња и два доња зуба, што стоје баш испод очију). Ноздрве им дели посна пречага, а на прстима од руку имају плочасте и узвијене нокте. Од свих животиња они највише наличе на човека, само што здраво тешко иду усправљене, а говорити не уме ни једна врста мајмуна. Живе по азијатским, африканским и америчким пустарама, но има их и код нас у Јевропи, у Турској и у јужној Шпањолској. То су ти мали мајмуни, што се тако лако дају обучити, и што сте их толико пута видели да играју. Но ти не могу људма никаква зла учинити. — Мајмуни се хране воћем, месом и инсектима (разноврсним бубама). Од родова ћу вам споменути главније: горила, шимпанза, орангутан, павијан; ови живе у Азији, и Африци. Вриштац и смотац мајмун; ови живе у јужној Америци.

Између тих мајмуна највећи и најјачи је горила. Он је два метера висок, длака му је црна. Живи у доњој Гвинеји. Здраво је јак и не може се припитомити."

„Хоћете ли, драга децо, да вам што занимљиво причам о том горили. В едно је да чујете?"

„Хоћемо, хоћемо!" одговоре сви.

„Е, а ви дакле чујете: Горилу су тек у почетку овог века људи познали. Вами је познато, да учени људи непрестано путују у стране земље, особито у оне, које нису довољно испитане, као н. пр. што је Африка. У њој и дан данас нису сва места позната. Ти учени људи јако су користили свима наукама, особито пак природним. Они су толико истина открили и нама их казали, а ми се само морамо дивити свему, што природа ствара.— Тако једну лађу, која је путовала да испитује Африку, баци бура и ветрови чак до острва Мадагаскара. (Ово велико острво лежи на источној страни Африке). Путници из лађе искрцају се на поље и замоле Мадагаскарске становнике, да им покажу, где се може наћи добре воде за пиће. То ваљда знате, да је морска вода горко-слана и нездрава. Но како се добра вода тек за три дана могла добавити, то они опреме једну дерегљу са неколико људи и буradма. Осталима је било дуго чекати, док се ови са водом врате, за то замоле Мадагаскарске становнике, да их воде у лов на какву дивљач. А тога богме има тамо на све стране.

Подкапетан, 15 матроза и још других 20 људи пођу у лов. — Често се догађа, да ловци тражећи зеца и лисицу наиђу на лава и курјака. Зато су и они били спремни на свашта. Понели су собом доста барута, сачме, танади, бајонета, ножева и т. д., та већ све, што је потребно за лов. Кад наједанпут паде између њи' грдна батина, која је била по центе тешка, и у мал' што не уби једног матроза. Подкапетан се одма' досети, да је ту батину какав грдан мајмун бацио. Не далеко од тог места била је шума, па су одмах помислили, да је ту та звер. Али нико није хтео свој живот на коцку да мете, па да иде да види, где је та звер. Ипак зато науме, да се разреде и да опколе непријатеља, те да му не дају побећи.

Они се дакле разреде на све стране и опколе шумицу. Подкапетан зачује, како на једном високом дрвету нешто шушти. Погледа боље, и кроз густо лишће спази руку црном длаком покривену. Мало затим помоли се и ружна главура тог грдног мајмуна. Подкапетан нанишани пушком; овог вештог ловца ни сада није око издало. Велико оловно тане погодило га је испод колена и раздруска му добро парче кости. Нога мајмунова је висила о кожи. На глас пушке дотрче и остали ловци. Мајмун је од бола и беснила јако урликао гласом оваким, као кад се лав разјари. Сад сви напере пушке. Мајмун је мислио, да ће још моћи побећи, зато је таком брзином јурио од гране до гране, да га ловци нису могли уништити. Но кад је дошао и на последње дрво, те није могао даље бегати, он се сурва доле. И гле, брзо скочи, усправи се, и стане на једну ногу. Друга нога тек што му није отпала, али он, као да за то ништа мари. Опет је почео урлати, и чекао је, да га ловци нападну. Ловци помисле, да ће им сад лако бити савладати га, за то натакну на пушке бајонете и двојица му се сасвим приближе. Но кад га један од ових пробости хтеде, мајмун му вешто зграби бајонет, и тако здраво тргне пушку к себи, да је ловац на трбух пао. Сад му горила стане ногом на леђа и поче млатати оном пушком и дерати се. И онај други ловац се приближаваше. Но пре, но што је он горилу напао, звизну га мајмун пушком преко руке, да је одмах пао на земљу. Виде подкапетан, да они тамо мајмуну доскочити не могу, зграби пушку од матроза, која је танетом напуњена била. Усудио се, да дође пред горилу на 15 корака, и дуго је нишанио, не бранећи, што се мајмун спремао, да баци пушку на њега. — Пушка пуче, а тане погоди мајмуна по сред срца жива. Ни гласка није дао од себе. Наравно, да се одма' стропоштао доле, а тане му ребро поломило и срце раскидало. — Онај ловац, којем је горила стао на леђа, сасвим се обнезнанио био; оном другом је била сломљена рука, но се само учинио мртав, да му мајмун већа зла не учини. Тако су људи убили првог горилу мајмуна и приказали га осталим људ'ма. Горилин костур однели су, да се сачува у музеј. Музеј се назива збирка драгоцени' ствари из струке природе и вештина, као: збирка сваковрсних животиња, испуњених или само костур од њих, збирка камења, биља, шкољака итд.; збирка различитих старина, као: старих новаца, оружја, слика, одећа и т. д. — Од оно доба до сада људи су већ много горила ухватили . . .“

Кад сам им исприповедао, они ми захвалише, а ја још нешто вече седох, па написах то нешто, да и ви, драги читаоци „Невена“ о том чујете.

До скорог састанка у „Невену“. Ваш

Браца Мита.

ХЕРЦЕГОВКА.

Херцеговка ј' стаса вита,
Племенита, узорита.
Очи јој се духом жаре,
И поносом славе старе.

Херцеговка ј' срца блага;
Песма јој је тако драга.
Здрава духа, здрава тела, —
Мила, збиљна, тиха, смела.

Као вила стењем греде,
Ил' на дому че и пређе.
Љуби своје кршне горе
Као други златне дворе.

Херцеговка ј' дична, врла
— Али само срећна није.
Хај, и сад је тамо страшно, —
Бој се бије, крв се лије . . .

Чика Јова.

ЕВО МАЛО ШАЛЕ.

„Без алата нема ни заната;" рече баба, кад се гребеном очешљала.

„Куд ће куга него у свој род;" рече Циганин, кад је дошао к димничару да што украде.

„Боље умети него имати;" рече доктор, кад је прасеко неком чир.

„Свака сила за времена, а невоља редом иде;" — рече ћоса, кад му се подерали опанци.

„Сваком своје;" рече шегрт и — поједе мајсторову погачу.

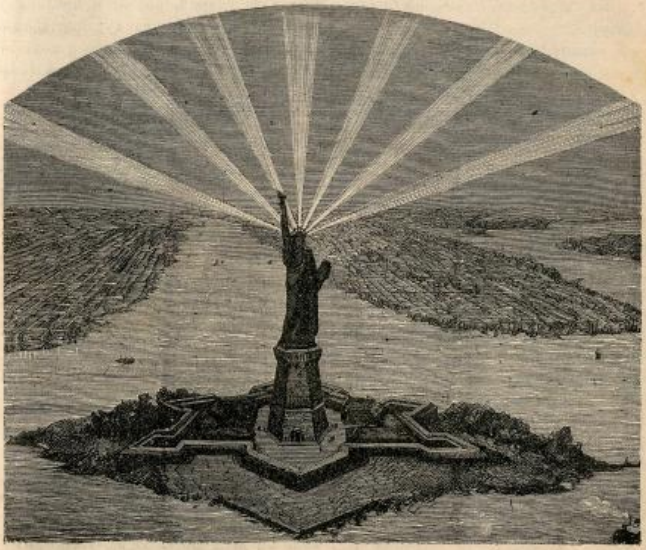

СПОМЕНИК СЛОБОДЕ И НЕЗАВИСНОСТИ.

Оне исте године, кад су се Срби у Босни и Херцеговини борили против угњетача Турчина, те исте (1876) године, 22 јуна (4 јула) славила је велика самоуправна држава северноамеричка стогодишњицу своје независности, своје слободе. Славила је онај дан, када су пре сто година њихови дедови рекли: „Ми нећемо да живимо животом туђим, животом британским, који нас дели на 13 провинција, — већ хоћемо да живимо животом својим. Британија је велика, њој није нужде, да на нашем роптству своју срећу зида. Ми Британцима, који слободу у своме дому тако љубе, можемо бити пријатељи само онда, кад и сами будемо слободни. А народи треба да су пријатељи један другоме, — а не угњетачи.

То рекоше мушки и одважно, мушки и сложно.

И што једногласно рекоше то и би.

И они већ од сто година иду путем напретка. И цео свет признаде да је то право, и по човечанство корисно. И они се поносе слободом и самосталношћу својом.

Одушевљено прославише Американци стогодишњи спомен тога дана.

А да се тај спомен још већма обележи, рекоше подићи споменик, достојан народа, који га диже, достојан догађаја, коме се у спомен диже, — ова-

кан, као што вам га горња слика приказује.

У океану, близу Новог Јорка, — Џерсеј-Сити-а и Бруклина има острво, на коме се прва крв пролила за ослобођење. Ту је место споменику, ту ће да се дигне.

Блага има — где год га туђинац не односи. Пожртвовања има, — где год је свести. А за такав споменик дао би и најући сиротан последњу парицу своју.

Рекоше да то буде од меди начињена горостасна статуа, која представља богињу слободе. Висина, заједно са постољем, 50 метара (даклем виша него што су куле повећих цркава). У једној руци буктиња слободе, у другој таблице закона, а ногама гази раскидане ланце. Овај колос да буде окренут лицем к мору, — а свако вече, по заходу сунца да сине из главе његове седам големих зракова електричне светлости. Нека морепловац из најдаље даљине види, где живи онај велики народ, који је умео самосталност себи да извојује, и који ће сваког странца радо примити и слободу своју са њиме поделити.

Ову сам слику налазио у разним дечијим листовима разних народа. Па је ево и ја у „Невену" износим вама, млади читаоци, нека сине светлост ова и пред вашим очима, нека вас за рана научи, каком се жарком љубављу љуби домовина, — која би без слободе и независности морала пропасти; како се љуби народ свој и диже срећа и понос његов.

У љубави и пожртвовању за домовину и народ свој угледајмо се на народе великане, — еда би се други, који угледа требују, опет на нас угледати могли.

Тако се иде к цели, која ће све народе да збрати, поштовање свачија права да утврди, ратове и проливање крви укине, и на бедему опште слободе, у зраку просвете високо подигне заставу човечанства. **Чика Јова.**

Скакавац и човек.

Познато је, да тако мала животињица, скакавац, даје од себе према маленом телу свом ванредно силан глас. Његов глас чује се на ¼ миље даљине. Кад би човек према своме телу имао таку јачину гласа као што има скакавац према свом малом телу,—куд би се тај глас тек чуо! Јер човек средње величине 26.000 пута је већи или тежи од скакавца. Елем човечији би се глас онда чуо на више стотина миља даљине. Чика Јова би н. пр. могао са таким гласом лако да викне и запита своје читаоце у Нишу: (т. ј. ако их има тамо. У) Јесте ли добили „Невен"?—А то би се чуло не само у Нишу, него преко Ниша чак у Цариград и још даље чак у малу Азију.—Нема тога претплатника, коме он неби могао свако јутро довикнути: „Устај раније, да пре школе још који пут прочиташ задатак!"

Ала би то била згода!

Али где је згоде ту је и незгоде. Онда човек неби смео у својој соби кинути.— А зашто?—Јер би му се таки,—од силног потреса, кућа над главом срушила.

Који је паметнији?

Во и магарац препираху се једаред, који је од њих двојице паметнији. Не могаху један другоме доказати, не могаху један другога уверити о већој мудрости својој. Најпосле сложе се и оду лаву, нека он пресуди. Лав их са подсмехом погледа и рече:

„Ти во, — је ли? — А ти? магарац, — је ли? И ви се препирете о томе, који је од кога паметнији? Таки да ми се торњате са очију!"

Обоје се забезекну, на мрштећи се и машући главом, врате се дома.

АЛА, АЛА, — ТО МУ БАШ НЕ ВАЉА.

Седео је на балвану
Млади дунђер Исо.
Седео је на балвану,
На га тестерис'о.

Да сте вид'ли, ви би рекли:
„Немој тако, Исо!
„Балван, који тебе држи,
„Где би тестерис'о!"

Али сам се томе није
Досетио Исо,
Већ је балван, на ком седи,
Даље тестерис'о.

Куд то води, на то њега
Не потсети мис'о.
Балван паде, а с балваном
Паде и наш Исо.

„Никад више тако лудо!"
Рече болан Исо.
То кајање ја сам чуо,
Па сам вам напис'о.

Чика Јова.

ПУЖ И РАК.

Састали се на неком месту пуж и рак.

Кад су се одморили, онда се договоре да заједно путују. И крену се. Пуж пође у напред, а рак, к'о рак, натрашке.

Кад су се подобро размакнули, повиче рак пужу: Узајми-де ми мало од твоје снаге, да те могу стигнути.

Насмеја се пуж и рече: Лудо једна, имаш ти снаге више него ја. Да ти идеш у напред, онда ја тебе не би могао стигнути. Ал ти идеш натрашке, — то је враг.

На то се рак разљутио. Јер он није веровао да иде натрашке, — само је мислио да нема довољно снаге.

Мали шпекулант.

Вид'те л' малог шпекуланта,
Тај уме, па зна!
Тај ће још'те хасне имат',
Хасне имат', да.

Ухватио тичицу,
Од мајке је оте,
На је сада учи певат',
Звижди јој на ноте.

Тици није до певања,
Али шта да ради!?
Ако неће певати,
Морће је глади.

Кад научи певати,
Он ће тицу продати, —
Пошто било, — све једно,
Са кавезом заједно.

Чика Јова.

БЕСЦЕНКА.

ПРИЧА.

Био неки човек, који није ништа друго радио, само је бројио своје новце; а кад би их избројио, онда би рекао: „Е, на шта ми је то! И то се зове неки новац, који човек може двапут на дан да преброји! — Оно је богат човек, који не зна ни сам колико има!“ додао би он уздахнувши.

Осим тога трудног посла шетао се он каткад по својој лепој великој башти; али ни при шетњи својој није хтео да дангуби, него је размештао замке од вигова, не би ли тако коју тичицу слободе њене лишио, па да има бар какве радости.

Једаред дође он до замке, коју је дан пре заместио, и виде, да се у њу ухватила нека тичица.

Он се обрадова, видећи како се тица узалуд отима, ал се и зачуди кад тица наједаред поче да говори.

„Добри човече“, рече му тица, „ти ћеш мени поклонити моју драгу слободу, — је ли да хоћеш? А и на што би ти ја била. Ја нити сам лепа, да ме због тога држиш, — нити сам певачица, да те песмом својом веселим; да ме испечеш и појеш, жали боже труда, јер ја ти нисам што-но кажу, ни на један зуб. Али ако ме на слободу пустиш, ја ћу ти казати три лепа савета; па ако те савете послушаш, бићеш срећан.“

Ко не би тако јефтино купио срећу! И човек јој обећа да ће је пустити, — али најпре хоће да чује те савете.

А тица рече: „Па сво, чуј их!

Прво. Никад немој жалити за оним, што је већ изгубљено.

Друго. Оно, што не може бити, немој желети.

Треће. Ма ко да ти каже оно, што не може бити, ти му не веруј!“

„Е, то није бог зна каква мудрост“ промрмља човек, „али није баш ни лудо речено. Но кад смо се већ тако погодили, а ти иди с милим богом!“ И он јој пошусти замку, и тица одлете.

Мало час за тим рече човек: „А ко се то смеје?"

„Ја."

Обазре се и виде пуштену тицу на једној високој гранчици, одакле му довикиваше: „Ја се смејем, ја."

„Та сад већ видим да се ти смејеш, само не знам као зашто да се смејеш."

„Смејем се," вели тица, „јер ми је мило што си ме ослободио. А још ми је смешније, што некоји људи држе, да су здраво мудри. И ти мислиш да си нека мудрица, — хахаха! — Да ти имаш мало мудрости, ти мене не би пустио из шака, кад си ме у њима имао. Да ме ниси пустио, ти би био данас најбогатији човек на свету."

„А како би то могло бити!"

„Сад ћеш чути. — Ти за цело не знаш ко сам ја."

„Бога ми не знам."

„Ја сам она тица, што се зовем б е с е ц е н к а. У мојем трбуху има бесцен камен драги, толики, као кокошије јаје. Тај камен вреди девет краљевина. Мени до душе не треба, ја бих ти га радо поклонила, кад не би био у мени; али као ниса рада трбуха сећи — а без тога се камен не да извадити."

Сад се наш човек озноји од муке. Шта он уради, — таку срећу да пусти из шака. О, о, о! — Све мислио, на једно смислио, па поче да се тици улагује и говораше јој овако:

„Није мени драга тицо, до твога камена. Та ја имам доста, да могу животарити, док сам жив; него је мени жао тебе, што ћеш да се потуцаш тако по свету. А код мене би ти било тако добро. — Видиш ли ти, драга тичице, да је већ лето на измаку. Још који дан, па ће да захлади јесен. А за њом иде зима као оштра сабља. Куд ћеш ти јадна без свога крова. Ил ћеш се смрзнути на цичи, ил ћеш скапати од глади. Нису сви људи милостиви као ја што сам. Зато оди ти к мени, — па ћеш провести зиму у топлој соби, — даћу ти да једеш што ти срце иште; а кад опет пролеће ослави, пустићу те да идеш куд ти је воља. Оди к мени, оди!"

Али тица поче сада још већма да се смеје.

„О, о, а зар ти је и то смешно кад те човек тако својски у госте зове!?"

„И то ми је смешно", одговори тица. „Јер видиш, брајко, ти си мене пустио само за то, да чујеш моја три савета, која би ти срећу донела. Тек што сам ти поштено та три савета рекла, а ти си их већ заборавио Нисам ли ти рекла:

Прво. Да никад не жалиш за оним, што је већ изгубљено? А ти сад жалиш, мука ти је што си ме пустио из шака. Нисам ли ти рекла:

Друго. Оно што не може бити, то немој ни желети? — А ти већ сад желиш, да ја драговољно оставим своју слободу, па да дођем теби у робовање. — Нисам ли ти рекла:

Треће. Ма ко да ти каже оно, што не може бити, ти му не веруј!? — А ти мени поверава, да у мом мајушном трбуху има бесцен камен, велики колик' кокошије јаје. О, о, о! окати човече, зар не видиш, да ни ја цела, са свим перјем мојим нисам толика као кокошије јаје?"

И тица, кад то рече, прну у вис тако лако, — одлете тако лако, — баш се видело, да у трбуху своме нема ни најмањег камичка.

* * *

Ову причу, коју сам и сам од других чуо, причао сам ја и малом Светозару. Прича му се веома допала, — али ми при крају рече: „Чико, та то није и с т и н а."

„А је ли и с т и н а, да не ваља човек, па још који има свега доста, да се лакоми за небројеним благом?"

„То је и с т и н а!" одговори мој Светозар.

„Па још кад хоће да му то благо падне с неба, а не да га заради?"

„Тако је."

„А је ли и с т и н а да има таквих људи?"

„И с т и н а бог — бар тако сам чуо од оних, којима се верује."

„А да страсна лакомост и грамзљивост људе запесе и заслепи, па постану лаковерни и суј еверни и подли и неблагодарни и сверепи, и свака чуда буде од њих, — и то је и с т и н а, ма да ти то још не знаш."

„Ал ја ти верујем кад ми кажеш."

„А је ли истина да сваки поштен човек каже: бог да прости! кад се каквом лакомцу ократе рукави, не би ли се други пут узео у памет?

„Истина, чико!"

„Е па то си ти у овој малој причи нашао доста истине, а оно је друго само измишљена одећа причина, која ти у забавном облику нешто даје, из чега ћеш ти сам истину и поуку да истражиш. За то ћу ја тебе и од сада по каткад таке приче казивати, да се мало шалом разонодимо, разведримо и тиме снагу окрепимо за озбиљније предмете. Јер ја знам, да ти нећеш веровати, на пример, да је она тица у утроби својој имала бесцен камен, већи него што је и сама велика!"

Светозар је тиме био задовољан, — и молио ме да му опет скоро тако што причам.

А ви драги млади читаоци? Слажете ли се и ви са Светозаром?

Разнолије.

(Да вам се и пофалимо нечим.) Знате ли у коме месту има „Невен" највише претплатника? Кад бих вас пустио да погађате, не би скоро погодили. У питомом нашем Срему има једно од најмањих сеоца, које се зове ***Дивош.*** Из тога маленог сеоца јави ми ономад мала Анђелија Радосављевићева, да је скупила за „Невен" осам претплатника. Кад упоредимо Дивош са многим српским местима, која су у 10 и 20 пута већа од Дивоша, онда не смем прећутати, да „Невен" из тог мајушног Дивоша има сразмерно највише претплатника.

А мала Анђелија Радосављевићева нека ми не замери, што јој овде јавно захваљујем на труду и заузимању њеном.

Ово нас крепи у надању, да „Невен" неће утињути, — са немара српске публике.

(Српски језик.) У вароши Болоњи, у Италији предаваће се на тамошњем свеучилишту, од сада и српски језик. Ми се тиме можемо дичити, што и страни народи увиђају, да им учење српског језика није излишно. У толико више ваља и ми сами свој језик да проучавамо, да га љубимо и бранимо.

(Ђачна задруга у Пожаревцу). Из Пожаревца у Србији јављају нам, да су се ђаци тамошњи основних школа здружили, и сад редовно држе састанке, на којима под управом својих врених учитеља читају српске књиге, разговарају се о корисним стварима и вежбају се у српском језику. Желимо им добар напредак.

(Читав раст у једној чаши). Избери један здрав и једар растов жир, па провуци кроз њ подебео конац и о тај конац како год обеси жир у чаши, у којој има више од половине воде. Жир не сме огрезнути у води, он нека виси у ваздуху, само са доњим својим крајем нека мало додирује површину воде. После неког времена, жир ће (баш као да је у земљи) пустити корен у воду; доцније пући ће и онај горњи део жира и проклија ће стабљичица са два нежна листића, и расте ће цело лето. Имаћеш радости гледајући како се лепо мали растић развија.

(Краљичина лампа.) Код краљице енглеске било је искупљено друштва, ради забаве. На једаред лампа, која на столу стајаше ноче јако да се дими. Чим то краљица опази, подиже се са своје столице, окрену вртак на лампи, да се фитиљ мало увуче. Један великаш зачуђен рече: О, о, и ваше величанство благоволело је својеручно да заврне лампу! — На за бога, да шта ћу, — одговори краљица. Да је моје величанство рекло: Лампа се дими! онда би која придворна дама пришаптала кемереру: Ено дими се лампа. Кемерер потражио би кемердинера, да му то исто каже, овај би издао заповест

ком млађем слуги, да оправи, — и верујте ми да би се лампа до сада још једнако димила. За то сам благонаволела сама фитиљ увући.

(Агесилај о носи). Запитали Агесилаја краља спартанског, зашто своју косу не осече? — „За то“ — одговори он „јер је то украс, који највише вреди, а најмање стаје, — тај нам украс сама природа поклања“.

Исправак. У пређашњем (2.) броју, од чланка „Ватрогасци“ случајно је при преламању изостао завршетак, у коме се излаже, да је помагање својим ближњима у свакој опасности, па и при пожару, Србима увек мила дужност била, — те и сада, кад се друштвеном слогом, то још лакше постизава, ваља да будемо прегаоци у тој дужности. Где таког друштва још нема, ваља да се образује, а где већ постоји, да се Срби што више у њ уписују. У радњи за општу срећу, ваља нам бити у колу са свима, — ма које народности били, — које та иста тежња води. — А чланак је овај за то написан, да српска деца још за рана заводе установу ову, која са племенитом цели својом крчи пута даљем зближивању на корист свачију, а без штете — ичије.

Ово је, у кратко речено, оно, што је случајно изостало од краја чланка: „Ватрогасци“ у пређашњем (2.) броју овог листа.

Даштања.

I. За мању децу

1. Дебело је, чоја није;
И топло је, кожа није;
Носе само паори је.
Када се обуче,
По петама туче.
Погодит' је лако,
Погодиће свако.

2. Ребус. **Ђорђе Јовановић.**

Ц

Ђорђе Јовановић.

II. За одраслије

3. У другом броју „Невена“ била је једна загонетка, која вели: „Ја сам река у Русији, али кад ми одузмеш прво слово, онда остаје женско име,“ — итд. — Знам да су већ до сада многи решили, да је та река: Волга, а име: Олга. Али ја знам још једну реку, па опет у Русији, којој тако исто, кад одузмеш прво слово, остаје женско име. Која је то река?

Мил. Јојкић.

4. Добијам ме од једне животиње и од мене правиш себи најтоплије одело. А кад ми одузмеш прво слово, онда сам једна угочица у реку Саву. **М. Д. Милутиновић.**

5. Ребус.

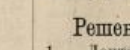

100'

Ана Писаревић.

Имена оних, који добро реше и на време уреднишшву јаве, биће штампана у 5. бр. „Невена.“

Решење даштања из бр. 1.

1. Лопта од снега (груда).
2. Бела Црква.
3. Марфко, Марко, око, ар.
4.

М	Е	К
Е	Р	О
К	О	С

5. Што другом добра чиниш, заборави у песак, што други теби, зарежи у камен.

Решили су: Даринка Јовићева у Земуну 1 и 3. — Пера Окановић у Дивошу 1 2 4 и 5. — Ђорђе Авакумовић у Дивошу 1 2 4 и 5. — Даринка Р. Крстановића у Београду 4. — Мица Бакмаз у Н. Саду 1 2 4 и 5. — Зорка Ђурићић Бијорац у Руми 5. — Зорка Николићева у Брестовцу 1 и 2. — Анђелија Радосављевића у Дивошу, све. — Даринка Мајска у Сивцу 2 3 и 5. — Зорка Илићева у Н. Саду 4 и 5. (Ребус Зорка није правилно решила, али није ни погрешила, кад је рекла: Источна црква светли у мраку). — Мелинка Манојловићева у Суботици 1 3 4 и 5. — Драгутин Добројевић у Суботици све. — Зорица Прокићева у Дивошу 1 4 и 5. — Нета Зорица решила је и 3. даштање, а решила га је сасвим друкчије, него други, али ипак добро. Овако:

С	О	К
О	М	Е
К	Е	Р

Милева Милосављевић, — Персида М. Ристићева, — Живка Станојевићева, сви у Бољевци, све.

Нове књиге

Послате уредништву на приказ.

Шала и сатира од Абуказема св. П. издање књиж. Луке Јоцића и др. у Н. Саду 1881. Штампарија др. Св. Милетића. Цена 40 нов.

Pesma o pjesmi. Od Jos. Modrića. U Testu tisk. i. Hertmanstorfera 1881.

Главни каталог забавних, поучних, школских и црк. књига, музикалија, нота и т. д. књижара Л. Јоцића и др. у Н. Саду 1882.

Zur Länderbank-Debatte. Wien 1881. Druck von R. v. Waldheim.

НАЈНОВИЈИ ЛИСТОВИ

које добија уједињство у замену.

Српске илустр. новине, за забаву поуку, уметност и књижевност. Уредник С. Б. Поповић. Наклада и штампарија А. Најевића у Н. Саду. Излази сваки 16 дана два читава табака. Цена годишња 12 фор.

Београдски дневник. Лист за трговину, обртност, домаће и стране новости. Уредник Кернел Јовановић. Годишња цена 10. ф. Излази сваки дан.

Банаћанин. Лист за материјалне и просветне интересе народне. Излази у Вршцу сваке недеље, наклада књижаре Марковићеве. Цена на годину 5 фор.

„Нови звуци," лист за забаву, поуку и књижевност. Власник Јаша Томић. Издавалац и одг. уредник Спиро Покрајац. Излази сваког иторника у Бечу (Администрација Wien (V. Goldegg-gasse Nr. 18) Цена 6 ф. на годину.

Борба. Излази у Београду (у место и у правцу досадањега „Радника") тринут недељно, уредник и издавалац М. Ценић. Штампарија задруге штампарских радника. Цена (за Аустрију) 16. ф. г. динше.

Ђаволак. Шаљиви лист са сликама. Излази у Шиду двапут месечно. Власник и уредник М. Мауковић. Цена 3. фор. годишње.

Требевић. Забавно-поучни лист. Издаје и уређује Павле Јовановић. Излази двапут месечно у Сарајеву. Цена (за Аустроугарску) годишње 4 фор.

Чика Јовина пошта.

„Три молитве". Почеће се у четвртом броју.

Старом уч—. Рукописе, које не можемо употребити и ако их каткад некима вратимо, — то је изузетак. — а правило остаје, да се рукописи не враћају.

Лексо! Лексо! У тој размирици са братом твојим биће канда много твоје кривице. Да ми је, за ти могу прст метући на врх носа.

Л. М. Та је прича мени и многима давно позната. Али ће бити још више њих, којима ће бити нова. Теби неће бити криво, ако се прича мало прекроји.

Видоју. На покушај, ако се уздаш. Само немој да уз то пређе послове занемариш. — Послату песму код нас неби нико разумео; она се основа на немачкој гатки. Ми не знамо за роду, која „нам малу брашу доноси", — ми знамо само за наше миле и драге родитеље.

Р. Ја не знам, за што се „жито", које се готови о крсном имену и за парастос, у неким пределима зове „кољиво". Вредно би било, ако ко зна, да нам разјасни.

М. Ј. у Н. Сад. Те врсте даштања (са разменитањем слова) било је у „Невену" већ доста, за то ћу их од сада веома ретко примати. Ни аритмогрифу твом нема мане (ко би Бановић Страхињи нашао мане?), — али аритмогрифе је лако задавати, но теже их је погађати: за то теби (и другој деци) остављам тежи посао, — а аритмогрифи ће вам као и досад бити и сами дошли. У „Невену" је било до сада много прста даштања, али ја бих хтео да нас потстакнем, који је момак нека не прави по готовом калуну, него нека сам направи нов калуп. Тај дар (оригиналност) лежи у многима. — лежи, па дрема; за то га ваља продрмати, да се разбуди. (Ни Балкану нема друге замерке, већ што „бал" није српска реч.)

Свима још писам одговорио. Али где се тиче даштања, хоће-ли чије уби, или неће?, — ти нека и не чекају одговора, — јер не бих ни могао свима подједнако.

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (адреса: Dr. Jov. Jovanović, Wien IX. Währingerstrasse Nr. 9.)
Издање штампарије А. Најевића

Цена је *„Невену"* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор.* [illegible]новић. на пола године.

Штампарија А. Најевића у Новоме Саду

Број 4.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

Бар се данас неће гепсти! (Види песму на другој страни.)

БАР СЕ ДАНАС НЕЋЕ ЗЕПСТИ!

(Види слику на насловној страни).

Бреме нам је потешко;
Ал' шта да се ради!
Зло би било да не има
То мало сувади.
Кол'ко ј' да је, — баремсе
Данас неће зепсти. —
Сачувај нас, Боже, само
Од каке болести!

Пушиће се, димиће се
Уквашене гране;
Ми за боље и не знамо, —
Тако смо и лане.
Кад нам очи засузе,
Ми их отаремо.
Само, само, боже, дај,
Да здрави будемо!

Отац вам је у лову,
Вечерас ће доћи;
Тад ће, децо, верујте,
Таки и глад проћи.
Журимо се, журимо,
Да с' вечера справља.
Само, само једино,
Дај нам, боже, здравља!

Ако бог да срећице,
— Видећете само — —
Та певајте, дечице,
Ми се још не дамо!
Кад се пева, лакше је
Сваки терет вући.
Али тешко ономе,
Кога болест скучи!

Знате л' да нас изгледа
Болни кума Лука?
Буде л' у нас вечере,
Биће и њемука.
Њему ћемо сувади
Бар полак да дамо.
Ми смо, децо, богати,
— Ми здравља имамо.

Ти си, Душко, сустао!
Вели Душку нана.
„Нисам, нано, веруј ми,
Испала ми грана!“
Нана шапће Милици:
Нека се издува!
Само, само болести
Да нас бог сачува!

Душко лако подиже
Бреме својих грана —
(Не зна да му помажу
И сека и нана).
Је л' им зима! — Није им.
(Још се зноје мали).
Боже, боже, само нам
Здравља не омали!

То је радост! — Данас ће
Соба да се смлачи.
Дође л' отац, тад ће се
И вечере наћи.
Ветар бије у прси,
Хоће да их врати — —
Боже, боже, само им
Здравља не украти!

Чика Јова.

ТРИ МОЛИТВЕ.

ЦРТЕ ИЗ ЖИВОТА.

Децо наша мила! Има бога
верујте нами старијим,
не дајте се повести од
безумних! Шесет година
сво бројим живота свог; много сам
читао, још више искусио добра,
а богме, много зла — на ипак —
сваког часа у разним приликама

живота, у миру и у рату — уверио сам се, да има силе једне, која ме не заборавља, има руке, која ме штити у најтежим тренутцима и онде, где се моја снага губи и не достиже, да сам себи помогнем.

Мени се пријатељ одпре тужи: шта да чиним, брате: неки дан дође ми јединац син из велике школе, и прве речи му беху: „Оче, знаш шта ново: нема бога! то доказује висока наука!“ Ја тешим пријатеља, да не очајава за то. — „Видиш,“ рекох, „оног дечка од девет година, и он турио смотку у уста, па пуши к'о Турчин. Не чини он то из разлога, што му та горка билька, не знам како прија, већ само да би видео свет: е је и он већ човек, и то велики човек. Твој јединац завирио први дан у велику школу, па да оцу свом докаже, да је он сву науку већ провидео, да је зна и с лица и наличја, као своју капу; а да ти покаже, како је он напредовао и утекао од својих старих, иначе би ко могао сумњати и мислити, да иде још у средњу школу, он ти ону вест као велеважну новост у кућу донесе. Притрпи се! Ми у свету баш видимо, да најученији људи верују у бога, јер само је он у стању био, да створи ову видљиву и невидљиву, појмљиву и непојмљиву васиону у свом њеном величанству и красоти! Па онда чекај само, док ти детету, које данас у кругу родитељском и негован њином бригом и љубави безбрижно живе, — док велим, нађу на њ разна искушења, док му бриге помуте чело, док почне да се бори за опстанак и голо биће; — да видиш, како ће дизати очи к небу и уздисати: боже, помози ми из ове невоље! Зар би српски народ, стењући близу петсто година у веригама и мукама турског ропства, зар би се одржао, зар би славио данас у Србији и у Црној Гори своју независност, да није имао дубоко урезану у срцу и души веру у бога и у његову помоћ, и у своју богодану снагу? Ја до душе нисам био никад безверник, али на путу живота и искуства, на сваком кораку утврђивала се све то већма моја вера у бога. Саслушај само ова три догађаја из мојег живота.

I.

Бејах године 1835 дететом од четрнаест година у Панчеву у немачкој школи. Беше једнога дана, баш прве недеље ускршњег поста пролећно топло сунце. У то доба и на таквом сунцу почињу се у нас деца обично да играју лопте. И нас неколико бесмо у низи код великог магазина после подне при тој игри, и сад онако загрејани и знојавни пођемо путем поред Тамиша на Дунав. Онда је Тамиш мало друкчије изгледао но данас: на сред пута пре но што ће се прећи онај дрвени мост преко фока, што носи велику воду (кад надође) к манастиру Војловици, ту је Тамиш правио мали залив или луку; матица је ударала о леву обалу, ровила је и ронила је тако, да је на том месту било стрмо, вода брза, а у заливу све се правили вирови и котлаци. Вода је била велика, мутна као свагда кад надође, ал' се ипак видела с оне стране десна обала под нежно зеленом младом травом. — Ваздух, као што рекох, и сунчани зраци топли, ми

БЕОГРАД

од игре и брза хода још загрејани, — једном паде од друштва на ум, да рекне „баш би добро било, да се купамо!“ „Ни пошто!“ рекох ја, „јер сад није време за купање.“

Брже се наће други, те рече: „Знам ја, што се ти бојиш купања, јер не знаш да пливаш, а јуче си се баш хвалио, какав си пливач.“

Мени удари црвенило у образ. Ми смо Срби вреле крви, и частољубиви, а често и славољубиви. Нас само треба ко да похвали, да смо јунаци, или да нас обеди, да нисмо јунаци, — па онда немај бриге — одосмо у ватру и у воду, и куд треба и куд не треба. Ја станем, па се почнем свлачити: „Хоћу да вам покажем, да знам пливати и то „момачки“; али само тако, ако ћете се и ви сви купати.“

Пристану.

Ја најжустрији, бејах први готов, и не обзирући се на другаре, прекрстим се, и скочим у матицу и у оне вирове. А, ал' каква то беше вода! Тако ледена, да ме све као ножеви са свију страна секу и боду! И данас још, кад помислим на онај час, и кад ово пишем, а мени се од грозе јези кожа, живо се сећајући ондашњег осећања. Није друкчије могло ни да буде. Као што рекох, то је била прва недеља ускршњег поста. Сунце, до душе, топло, жеже чисто, ал' вода, вода беше јуче и прекјуче на Семенику, где Тамиш и Брзава извиру, и цо низама још бели снег, кога топло сунце и југовина тако на зло истопише. Зато и беше она тако ледена. Ал' наша дечија глава то није промозгала; а при том још се тицалось умњом увређене ми „части“ — онда се много не промишља. А богме не оста ми времена ни у овај час да дуго промишљам, већ да се отимам, да се борим са вртлозима и са љутом матицом. Одапнем се и почнем живо и из све снаге да пливам, и то правцем на другу страну, да што пре испливам из матице, да ме не носи даље на ниже. Није минут, два прошло, ал' она зима беше ме тако стегла, да ми посташе мишићи к'о сапети. И сад почех ја да оком мерим велику ширину пред-а-мном, коју имам да савладам. То је много за мене. Нећу моћи. Окренем главу назад, да видим, како би било да се вратим. Ал' ту иста она ширина и још к тому: брза матица и вртлози, које ја овако згрчен и сустао још мање ћу моћи савладати. Другови стајаху на брегу и гледаху, како се очајно борим. — Назад нема више пута — пред-а-мном је бар тиха вода, дај даље да веслам. Ал' сад видех, е ће снага да ме изневери, осећах, да ми је моћ на измаку. — Упињем се и опет, и опет — али све узалуд. Кретање руку и ногу све теже и теже и све краће и краће постаје.

Ту морам сад да погинем.

Нема спаса мени. Далеко је обала. А снаге ни трунка више. Предајем се судби; видим да морам скончати млађани свој живот.

„Боже!“ рекох — „сад ми помози!“ Ал како ће ти помоћи, — говораше очајање у мени, кад ти ни труни снаге више немаш!

Видим неизбежну смрт и још нешто у мени вапије: „Боже помози!“ Спуштам руке, — предајем се судбини, — али још се отима из мене молитва: „Боже помози!“

Тонем, — одлазим млађан са овога света... и гле! наједаред ударим коленима о песак.

Вода се била прелила из свога обичног корита и поплавила пешчане прудове, — на то ја ни рачунао нисам; а ја сам својом властитом снагом већ одавна био препливао дубљину Тамишеву. Кад се исправих на табане, вода ми беше тек мало више од појаса.

„Ко ће као бог!“ — рекох ја.

Ту остадох као закован, да се мало одморим а и бојећи се корaкнути даље, — кад је овде темељ под ногама.

Но одморивши се ипак изиђох на обалу. Али у то већ стиже и чича Кецар у своме чуну и преведе ме натраг на леву обалу.

Моји другови, већ су били отрчали кући, да јаве, е сам се утопио.

(Продужиће се.)

ЕВО ШТА ЈА ЗНАМ О КОЉИВУ.

У трећем броју овогодишњег „Невена“ читам у јавној пошти твоју жељу, Чика Јово! да би који испитао и на јавност изнео: од куда наша реч *„кољиво“* за варено жито, које се готови о крсном имену и за парастосе?

Ако ми и није могуће да изнађем за сад врело речи те, можда ће другима, научњацима и бистрим умовима, ово, што ћу сад да наведем, служити као твориво и припомоћ, да уђу у траг тој речи.

И на руском језику каже се „кољиво“ за варено осведшено жито.

Коледа или колђа зваше се у нас Словена пре Христа бог мира и дан његовог светковања. Ал ја мислим, да не стоји „кољиво“ у никојој свези с тим значајем.

Ал хоћу да причам, коме није познато, кад је прво „кољиво“ варено у хришћанском нашем животу. Цар западне римске државе, Јулијан у црквеној повестници зват „апостат,“ седео у Паризу, и завади се са царем византијским (источна римска држава) Констанцијем и пође на њ с војском. Цар Констанције поплаши се и умре трећега новембра, а на дан 11 децембра исте године 361, уђе Јулијан свечано у Цариград. — Јулијан се бавио више година у Константинопољу, и беше ту почетком ускршњег поста године 362. Онда су сви хришћани једва дочекали да се причесте, па зато су сви листом прве недеље ускршњег поста строго постили, да се могу прве недеље да причесте. Онај пост и она општа тишина и скромност од стране хришћана падне Јулијану у очи, и на питање његово, од куда та промена душевна у житељима, рекну му, да хришћани посте ради причешћа. Јул и јан да превари хришћане заповеди тајним путем, да у свима пекарницама за сутрашњи дан буде лебац машћу замешен, како би се хришћани омрсили. То дочују прваци хришћански, па саопште свима својима, да не купују сутра леба из пекарнице, већ нек сваки на свом дому скува жита, и нека то једе у место хлеба. А то је био дан баш на Тодорову суботу.

Међер то је дан, када је први пут у Хришћанство „кољиво“ уведено и сад се прими у обичај при парастосу.

Можда ће корен наћи се у старојелинском језику.

Ј. С. В.

РОМУЛ И РЕМ.

Емулије, краљ државе Албалонге, (која је била у Италији, код ушћа реке Тибра) обори са престола својег брата Нумитора. У то време роди кћи Нумиторова близанце, два сина: Ромула и Рема. То Емулију зададе страх, — он се побоја, да ће ови младенци, кад одрасту, њему вратити жао за срамоту; па ће они опет њега са престола свалити. Зато заповеди, да се Силвија баци у тамницу, а њена деца да се утопе у реци Тибру. Лоше слуге гора господара узму децу, метну их у један кошар, који баце у реку. Али река је баш била излила и деца се у пличини не удавише, већ их вода тихо носаше и кошар се замаче за неку смоковницу. На скоро је вода опала и смоковница остаде на суху. Ал' ево нађе нека жедна вучица, да се на Тибру воде напије; она зачу нека деца вриште, — смилова им се, па их однесе собом у своју пећину и ту их је млеком својим дојила.

Краљев пастир, по имену Фаустул, ходајући туда, опази их, па ни у њега не беше срце тврђе од вучија, и он се смилова на недужну децу. Понесе их кући својој жени, која је још тужила за скоро изгубљеним јединчетом. Она се зарадова овим малим гостима, и неговала их је брижљиво, баш као да им је рођена мати. Кад ови близанци поодрасте и стадоше на снагу они беху духа јуначна, борише се са дивљим зверовима, а удараху и на разбојнике, — не сами, већ са другим момцима, који се њима придружише и радо се за њима поводише.

Једаред се заврже кавга између њих и Нумиторевих пастира. И ови ухитише Рема, па га одведоше Нумитору. Овај се зачуди погледу, понашању и говору Ремовом, и поче распитивати за њихово порекло. У то дође и Фаустул са Ромулом и исповеди тајну о прошлости ова два брата.

Ромул и Рем дознаше: ко су и чији су. И чега се Емулије бојао, тога се не убоја. Они оборише Емулија и вратише деда својег, добра Нумитора на престо.

А на месту, где је била она смоковница, саградише они варош — Рим. То је било године 753 пре него што се Христос родио. Ромул упрегну беле волове у плуг и забразди велики четвороугао око брега палатинског, а дуж те бразде дигоше јаке бадеме. На местима, где су хтели капија да буде, ту су снажним рукама издизали плуг, да то мало место прескочи. У томе заграђеном простору градили су колебе од плетера и лена, а покривали их трском и рогозом. Тако је постао град Рим, који је доцније изишао на глас по целом свету са својих великих дела, и са својих великих недела.

Тако вели сказка.

Надај се!

Видиш ли ово трње?
На њем' ће цветат' руже.
Надај се и ти, друже,
Кад ти је понајгрље! Н.

СА ВИСИНЕ.

Радио је дуго, дуго;
Огреб'о је и оструг'о,
Очистио гар, —
И с шунке је чађу збрис'о,
Па је онда омирис'о,
Вредан димничар.

У мраку је доста био,
Светлости се зажелио,
Промолио с' ван, —
Па сад гледа са висине
И ужива, пун' милине,
Јасан, красан дан.

Нашла нам се још једна песма к истој слици.

ОЏАЧАР.

Гледајте ме, — видите л' ме?
Не видите л' зар?
Та ево ме, ја сам оџа-,
Оџа-, оџа-чар.

Учим језан са мунаре,
Са висине ту.
Ала сам се ознојио,
Ала, ала, ху!

Турбан немам, — а то ми је
Још и милије.
Лаће су ми уске, ал' су
Ипак — димлије.

Зора зори. Гледам децу,
Ранораниле.
Једни пију млеко, други
Још и кафице.

А гле онај деб'о, мали
Испио је сву, —
Пуну, пуну чинијицу;
Ала, ала ху!

Па чинију још и лиже, —
Глед', молим те, глед'!
Оџа-чару на ум пада
Муха-, Муха-мед.

Кад је већем муха-медски,
Друзи премили,
Онда питам, да ли сте се
Најпре умили?

Авдес, бавдес, сапунавдес,
Без тога је квар.
Срамота је бити прљав,
Као оџа-чар.

Чика Јова.

ДРАГОВОЉНА СМРТ ЈЕДНОГ РИМСКОГ МЛАДИЋА

Године 362 пре рођ. Христова наиће страшна опасност на варош Рим. Земља се тресла и од тога труса пуче провалија на сред форума (трга) у Риму. Покушаваху, да тај бездани јаз засипу, — али узалуд. Народ дркташе, бојао се подземних богова, бојао се, да су досудили пропаст целој вароши. Запитаху свештенике, шта да се ради? А ови одговорише: „Подземни су богови гњевни, — има само један начин, како да се утиша јарост њихова. Ваља у провалију да се баци оно, што је Риму најдраже и најважније. Та ће жртва умирити гњев богова, — и варош ће наша бити поштеђена, и остаће славна кроз сва времена!“

Сад се искупише саветници, да вићају, — они размишљаху, да шта ли је то, што је Риму најдраже и најважније, — што треба да се жртвом принесе срдби богова. Они размишљаху, — ал' не могаху да се сложе и погоде. — У тај мах дојаха на бујном парипу дичан младић, Марко Куртије, пуно оружан најбољим оружјем својим, — дојаха на форум, где су саветници веће држали. Он завапи јаким гласом, да га је цео народ, који је ту скупљен био, могао чути. Он рече:

„Може ли Рим имати што драгоценије од светла оружја и срца јуначка? Ја мислим, да нам је то најдрагоценије. И то ја приносим на жртву увређеним боговима.“

То рече, ободе коња, и стрмоглави се у бездану провалију. И труса више није било. И Римљани вероваху, да је саможртвовање тога младића умилостивило богове,— и спасло их све. Просто било сваком своје вероваље. Али то је света истина: где не има мушких и јуначких срдаца и за опште добро на сваку жртву драговољних људи, ту је пропаст готова, и без труса и без гњевних богова.

ТИГРИЋИ И ДОЈКИЊА ИМ.

Ову је слику имајући је живу пред собом прецртао цртач немачкога листа „Гартенлаубе“ године 1871.

Кучка дојп штенце, ал не своје него туђе, не кучиће него — тигриће.

То је било овако: У Дражђанима (Dresden) има леп велик зверињак, башта, у којој се држе и одхрањују разне, код нас ретке животиње. Ту беаше и једна тигрица, која те године окоти три млада тигрића. Она је до тада већ трипут котила штенце, али никад није могла да их одхрани, јер није имала довољно млека. Управитељ зверињака, бринуо се како ће бар ове мале тигриће у животу да одржи; он се постара за рана, и нађе се једна кучка која је баш тога дана кад и тигрица, окотила неколико штенаца. Покушају, па кучкине штенце украду испод ње и даду је на дојење другој кучки, а под ову подметну два мала тигрића, — треће су оставили код своје матере, надајући се да ће бар за ово једно имати довољно млека.

И кучка, или није знала да то нису њени штенци, или је к'о велила, кад немам својих рођених, а ја ћу бар да уживам материнске радости са туђим породом, — слем она прими и заводе два млада тигрића, и пазила их је и чувала и дојила баш као права мати.

Кад се кучка већ навикла на ове тигриће, онда их преместе у зверињак где је свет руљом долазио, гледао и дивио се тој необичној али и примерној појави

Тигрићи још док су слепи били, већ се у њима појављивала незграпна тигрија нарав. И за првих 14 дана морали су им двапут нокте потсецати, јер тражећи дојку више пута су до крви огребли своју помајку.

У то доба их је и цртач видео, и слику ову снимио, и још много опширније све ово у листу „Gartenlaube“ описао.

Онда су тигрићи лепо напредова-

ли, и гајили се. А оно треће, што је код матере своје остало, већ је било мањкало.

Мени се ова слика веома допала и по лепој изради, а и по томе што приказује дивну и истиниту црту из живота животињског. За то сам је и у „Невен" примио, — а надам се и драго ће ми бити, ако се и вама допадне.

ПАЛЧАЦ.

(по народној приповетци.)

Био један човек и жена, а нису имали деце. То је њима било веома тешко и жао.

Они мољаху бога: „Дај нам, боже, дете, ма не било веће од палице из јарма! Само да не умремо безчедни; да нам се свет не руга."

Бог им не даде.

Они се опет мољаху богу: „О боже, боже, сваком си дао од срца порода, само нама не. Дај нам дете, ма не било веће од шаке!"

Бог им не даде.

Опет се они мољаху богу, а попуштаху молбом све на мање: „Дај нам, боже, дете, ма толико било као палац на руци."

А бог се смилова, и у њих се нађе мушко чедо, — али колико? Баш колик' палац на руци. То је била радост! И они даду детету име, које му је и доликовало. Име му је било „Палчац." А да буде радост још већа, њиховом детету није требало ни колевке, ни сталца, он је таки умео ногама да иде, а није био шепртља ни ногама, ни рукама, ни памећу.

Једног јутра упрегне отац волове у плуг, хоће да иде на њиву да оре. Пође, — а Палчац га запита: „Оџо, зар мене нећеш собом повести?" — „А шта ћу с тобом?" одговори отац и насмеја се.— „Па ја би ти терао волове." — „А како би ти то могао?" — „Па ја би сео ревку у ухо, а одатле са висине, могао бих лепо волове да управљам." А отац му слеже рамени и рече: Хајде, да видимо и то како ће бити!

Тако и би. Отац управљаше плугом, а Палчац гоњаше волове, седећи у ревковом увету. И он викаше сасвим како треба: Хајс ревко, хајс галоња!

Туда прође неки господар богаташ и зашта сељака: „Пријашине, ко ти то тера волове? Ја га чујем, ал' га не видим."

— То је мој син Палчац; одговори сељак.

— А куд се сподобио, кад не могу да га видим?

— Е, господару часни, он је мален, па седи у уху десном волу ревку.

— Дај ти мени тога твог дечка а ја ћу теби дати пуну кесу дуката.

— Бог с тобом, господару, прекрсти се; шта ти то говориш. Који је отац још продао своје дете! Не дам ти га ни за царево благо.

А Палчац пришапну оцу из воловског ува: Оџо, продај ти мене само, па се не брини.

Отац га послуша. Прими кесу дуката а странац однесе Палчаца.

Састаде се странац са својим друговима, па им се похвали шта

је купио. А овима то беше неправо, но странац им вељаше: „Нека, нека, видећете ви само, још ће он нас добро послужити!"

Ти људи били су разбојници, а онај што је Палчаца купио, био је њихов арамбаша.

Ови разбојници одшуњају се једном да виде имају ли у спахијском подруму још колко вина. Они не могоше ући у подрум јер гвоздена врата беху закључана; за то пустише Палчаца, да он уђе кроз кључаоницу и да развиди како је унутра. А он то и учини. Па онда не могав се испети до кључаонице да им кроз њу што каже поче викати из свега гласа: „Из кога ћете бурета вина?" Разбојници му шапћу да тише говори, — ал он још већма више. А од те вике разбудише се домаћи и ноћоше на поље. А разбојници стругнуше куд који.

Палчац оста сам у подруму. Не може на поље. Па шта да ради? Ту беше гомила соли, која је била спремљена, да се каткад даје кравама. Он се увуче у ту со.

Кад у јутру дође слушкиња и загрби сађурицу соли, па је однесе пред краву. А у тој соли био је и Палчац. А крава једући со прогута и њега. Он се шетао по кравином трбуху читав дан. Кад у вече дође слушкиња да краву помузе, а она за чу да из краве пева овако:

Цузи, музи, цурице
И две и три музлице.

Ој паопако шта је то. Дотрчаше сви као на чудо; и рекоше: та крава није чиста, — ваља је заклати.

И краву заклаше.

Слушкиња оде на поток да испере црева. Кад се једно црево прекиде, испаде из њега Палчац, и поче слушкињу псовати и претити да ће да је тужи, јер она је њега хтела да баци у воду.

Сад слушкиња побеже кући а Палчац одшета у село своме оцу који није хтео кесу са дукатима ни да отвара, — јер му је било жао свога сина, и кајао се што га је продао.

Ал кад Палчац дође, онда се сви развеселише. Почеше бројати дукате, — али дуката је било здраво много, — можда их још и сада броје.

Умереност.

Неком арапском кнезу пошље персијски цар једног ученог и искусног лечника, да се тамошњем житељству нађе у помоћи, ако је кад затребају. Лечник дође, и ту пробави неко време, — али он виде, да њега и његове помоћи нико не тражи, не требује. За то оде кнезу и потужи се, да га до сада још ни к једном болеснику нису позвали. „Верујем, верујем," — рече му кнез, „јер моји људи не једу никад, ако нису гладни, а једу и пићу увек остављају пре, него што се уздуж и попреко натоваре, — они су умерени у свему." „То и јесте," — прихвати лечник, „право средство, да човек сачува своје здравље. На кад људи у овој земљи тако живе, то сам ја овде сасвим излишан." И лечник се врати тамо у ону земљу, где људи не живе по правилу умерености, па зато им и треба сваки час доктор и апотека.

Савет Соки.

Ала то не ваља
Кад се ко укаља.
Ал Соки ће опростити
Њена добра нана.

У школу је пошла
Наша Сока мала;
За грану ј' запела,
И у бару пала.

Иди Сока у школу,
Иди, не јаучи;
Кажи право господину,
Он те неће тући.

Само од сад, Соко,
Куд год идеш пази;
Где је грана или бара,
Ти их обилази!

Ђорђе Јовановић

Невоља га гони.

По цичи зими мећави бесној,
Паченик иде па сузе рони,
Одело лако, мрзну му жиле,
Ал мора, мора, невоља га гони.

Мора да иде хлеба да тражи,
Нејака деца на дому врште,
Мора да проси, што неби хтео,
Ал деца гладна, свако хлеба иште.

Хлеба му иште, а хлеба нема,
Заслуге нема, зимње је доба,
На проси тужан, шта друго знаде,
Са живом децом не може у гроба.

И ви се браћо смилујте јаду,
Уделите му, ал што прије.
Не знате, шта га у просјаке гони,
— Просити неће, ком' невоља није.

Ј. Г.

ПОСЛОВИЦЕ И ДРУГЕ МУДРЕ РЕЧИ.

Ако будала што паметно и почне, ал не доврши.

Ако лажу за чупе не ухати, за реч никада.

Ако мораш уз крива погубити и невина, боље опрости и кривога.

Ако не знаш како је црву под твојом ногом, помисли како би теби под слоновом било.

Ако сам за себе нећеш, да ко ће? ако л' ћеш, па када ћеш? ако одма не ћеш, да када ћеш?

Ако сам себе не чуваш. да ко ће?

Ако се у беди нећемо показати смели, да када ћемо?

Ако си рад знати шта ко другом говори о теби, пази, шта теби говори о другом, и знај, да добар не уме другче нег добро, а зао не уме другче нег зло.

Ако срећу не сретс, не стиже је.

Ако ћеш да си добро послужен послужи се сам.

А шта човек не може кад хоће и својски прионе?

БРОЈ 3 ВРЛО ЈЕ ЗНАМЕНИТ.

На човеку 3 су одељења тела: глава, труп, уди; и 3 на глави: лице, теме, затиљак; и 3 на трупу: врат, груди, трбух; и 3 спред: прса, трбух крило; и 3 са стране: пазуха, слабине, кукови; и 3 с траг: плећа, нас и крета; и 3 на рукама: раме, лакат, шака; и 3 на ногама: бут, голен, стопа; и 3 на шаци и на стопи: корен, среда прсти; и на сваком прсту осим палца по 3 зглавка и по 3 чланка; и 3 су доба у веку: детињство, зрелост, старост; и 3 су живота: у утроби материној, на свету овом и на оном; и 3 су времена историчка: стари, средњи и нови век.

На земљи 3 су стања: суво, вода ваздух; и 3 на суву: брег, до, раван; и 3 воде: лед, вода, пара; 3 су царства ствари: животиња, биље, ископи; и 3 ствари у животиње: кичмењаци, насекоми, трбушци; и 3 величине у биља: дрвета, шушњеви, биљке; и 3 одељења у дрвета: корен, дебло, гране; и 3 рода: лист, цвет, плод; и 3 на листу: шака, петељка, петља; и 3 на цвету: чашица, крунице, плодница; и 3 на плодници: прашњике, сисе, клице или заметци; и 3 на заметку: коричак, врат, перо; и 3 је рода створа: мушки, женски, средњи; и 3 је простора на свету: на земљи, изнад земље, испод земље.

У свету су 3 врсте светила: сунце, месец, звезде; и 3 су доба дана: јутро, подне, вече; и 3 у ноћи: сумрак, поноћ, зора или освитак; и 3 су главна времена: садање, прошло, будуће; и 3 сврштује све: почетак, среда и крај.

3 је знаменит број у историји црквеној. 3 сина има Адам: Каjина, Авеља, Сита; и 3 сина има Ноје: Сима, Хама, Јафета; и 3 су била праоца: Аврам, Исак, Јаков; и 3 су била цара: Савл, Давид, Соломун; у 3 пут шаље Ноје голуба из ковчега; 3 госта у Аврама; 3 месеца је Мојсије сакривен; 3 младића у ужареној пећи; 3 године нема кише за пророка Илије; 3 дана и 3 ноћи је пророк Јона у риби; 3 дана траже родитељи Исуса о праз. нику; 3 дана лежи Лазар у гробу и устане; 3ћи дан и Господ сам; 3 пута се одриче Петар Господа; 3 дана је апостол Павле слеп; 3 су лица божја: отац, син, дух св.; 3 су врлине хришћанске: љубав, вера, над; 3 су велика празника: божић, ускрс, дуови; 3 пут звони у цркву на богомољу, и 3 пут се крсти човек на молитви, и с 3 прста; и у 3 пут бог помаже.

3 је знаменит број и у старих Грка и Римљана. 3 су била главна божанства: Јупитер, Нептун, Плутон; и 3 музе: Милита, Мнема, Аоида, а после 3 пут по 3; и 3 грације: Аглаја, Талија, Ефрозина; и 3 фурије: Алекта, Мегера, Тисифона; и 3 морије: Клота, Лахеза, Атропа; и 3 дова света: Ерев, Тартар, Елисиум; и 3 главе има Кервер, што чува врата раjу.

3 је знаменит број и у историји српској. 3 велика божанства имаху Срби пре Хришћанства: неба, земље, сунца; и имаху 3 велика жупана пре Хришћанства: Вишеслава, Радослава, Просегоја; 3 сина има вел. жупан Властимир, који преведе Србе у Хришћанство; и 3 сина има вел. жупан Немања, који основа царство: Стевана, Вукана, Растка; и 3 беху цара: Душан, Урош и Лазар; и 3 Косовске војводе: Милош, Милан, Иван; и 3 деспота на оној страни: Стеван Високи, Ђурађ Смедеревац и Лазар, и 3 на овој страни: Вук Змај, Јован Бранковић и Стеван Штиљановић.

ВРАБАЦ ОБ ЗИМУ.

Ја сам, људи, ја сам то,
Не примите што за зло!
Ја, летошњи скочивраг, —
А где сада просијак.
Узех штаку, па је носим;
Нисам богаљ, али просим.
Ја не просим пара
Из тих буђелара,
Гурните ми које зрнце
Из ваши амбара.
Или мрва од леба,
Па ми више не треба.
Дајте с десна, дајте с лева,
Јер ми крче црева.

Што вам падне са стола
Не треба ми ни пола,
Ал ту полу пруж'те,
Па ме њом послуж'те!
Ето вите како просим
И просјачку штаку носим.

На лето ћу, то се зна,
Опет вама бити ја,
— А знате-ли шта?
Биће чувар вашег блага,
Ваши башта и воћњака,
Гусеницу, црва,
Требиће вам с дрва.
Неко мора чуват воће;
Ја ћу, ја ћу, а да ко ће!

Пр.

Разнолије.

(Година 1881.) Прошла година 1881. оставила је много црна спомена за собом. Ево само неколико несрећних случајева, који су се догодили те године: 1. јануара утонуо је у море један инглески пароброд код шпанске обале, и том је приликом погинуло 50 људи; — 20. јануара пренула је у Бару (у Црној Гори) барутана у ваздух, па је тиме порушено много кућа и пропало преко 40 драгоцених живота људских; — 6. фебруара погинуло је 17 људи на рудном мајдану у Стефордширу; — 18. фебруара изгорело је на некој московној светковини 10 вештака; — 8. марта разорио је земљотрес у Исхији 290 кућа, погинуло 115 особа, а неколико стотина се обранило; — 23. марта изгорело је 62 особе у позоришту у Ници; — марта месеца погубљено је из посланства Флатеровог у пустињи Сахари 8 официра и 100 људи; — 2. априла погинуло је на Хијосу око 4000 људи; — 26. априла распрела се једна граната на броду у Вилхелмехавену, па је убила осморицу момака и десеторицу обранила; — 24. маја утонула је лађа „Викторија“ у Онтарију (у Канади), па се удавило 250 путника; почетком јула утамањила је велика хо-

луђина и бура стотинама људи и небројено марве; — почетком септембра горела је шума у Мичигену, којом је приликом погинуло стотинама људи; — 11. септембра затрпао је брег, што се у Елму одронио, много људи; — почетком месеца децембра пропало је приликом поплаве у Орану стотинама људи; — 8. децембра уништио је страховити пожар позориште „на рингу“ у Бечу до 500 живота људских; — а 25. децембра била је у цркви у Варшави тако страшна тишма (јер је неко викао да се појавила ватра), да је око двадесет људи остало мртвих, а око тридесет се тешко ранило и позледило. — У Инглеској су израчунали, да је године 1881. пропало и утонуло 2039 бродова, дакле 359 више него 1880. г. Од тих бродова спада на саму Инглеску 1048, међу којима 191 парњача. Еспал, што је пропао с тим лађама, вреди око 280 милијуна, од чега иде 180 милијуна на Инглеску и њене насеобине. На британској обали пропало је 826 бродова. На свима тим бродовима, што су утонули у море, удавило се и погинуло је 4134 особе, дакле за 124 више него год. 1880.

(Колино треба цветова за ношницу

меда.) Славни Вилен израчунао је, да чела од 125 цветова детелине скупи 1 грам шећера. У сваком том цвету има 60 цветни чашица; челе требају дакле 125000 × 60 или 7,500000 чашица ти да посисају, док 1 килограм шећера скупе, па како је у меду 75% шећера, то за сваку килу меда треба 5,600000 чашица ти ил 93000 цветова; па колико треба цветова и колико чашица, док се накупи кошница меда, у којој је само 10 кила меда, а колико треба за 15 кила. —

(Ванредна јачина.) Пољски краљ Август могао је једним махом осећи волу главу. — Енглез Тотхен, могао је убити вола песницом. (Ал ипак сумњам да се Краљевић Марко не би повукао ш њима клипка!)

(Најбољи леп за пећи.) Кад пећ пукне, или се каљеви размакну, онда не само да се у соби јако дими, већ ни ватра у пећи неће добро да гори, и дрва се у лудо троше. Мени је, верујте жао онога красног маџуна од шљива, који се потроши на леплење фуруна, а ви би, децо, јелте, тај маџун тако радо појели. За то кад вам уехте мајка да коју пукотину на пећи с поља облепи, замолите је нека штеди маџун за вас, а нека покуша са овим простим а много бољим лепом. Прави се овако: Узме се колико треба ситно просејанога пепела и полак толико ситно утучене соли, то се помеша и са мало воде замеси да буде као тесто. То је, веле, најбољи леп за пећи, најбоље и најдуже држи. Само се пукотине, на које ће доћи, морају најпре добро очистити и обрисати.

(Домишљански одговор.) Питали једног ђака, који је био брз на досетљив одговор (само штета што није био тако брз и вољан на рад) — питали га: Шта је то година. Домишљасти лењивац рече: „Година је море од дана, у коме најлепши острви зову се дани од мора (дани одмора).“

(Мале пасије исторички познатих људи.) Карло XII. шведски радо је јео хлеб намазан путером (маслом). — Хенрик XIII. краљ француски волео је лубенице. — Карлу великом најмилије беше печеница од јелена (али на ражњу печена) — Волтер, Фридрих велики и Наполеон I. најрадије су пили каву. — Лисингу је најмилије јело била сланина. — Шилеру шунка. — Попе је волео хладан доручак. Али тога ради не би им потомство имена спомињало да није било у њих и други особина.

(Колико тежи наша земља.) По рачуну енглеских астронома тежи земља 123190,,,964405,,693891,719650 цената, т. ј. 123190 трилиона, 964405 билијона, 693891 милијон и 719650 цената. Ко ће то да израчуна на килограме, 1 цента има 56 килограма.

Даштања.

I. За мању децу.

1.) Ја сам мушко име. Првом слогу моме клања се свака добра душа. Други слог мој, њега нам сунце доноси, а сунце и односи.

Мих. Д. Милутиновић.

2.) (Ребус.)

А
Б Б Б Б Б Б Б

Коста М. Симић.

II. За одраслије.

3.) Има једно веће место у Срему. Одбаци последње слово, па ћеш имати јако пиће. Други слог читај натрашке, па ћеш имати нешто што треба за коње. Додај целој речи остраг слово е, па је онда прочитај натрашке, онда си наишао на животињу, од чије коже можеш направити леп калпак.

И. пл. Бајић.

4.)

ИО Е ИЕ АУЕ ОНО.

Ево вам горе самогласника од пет речи. Дометите где треба сугласнике, па ћете имати српску пословицу. **Аца Писаревић.**

5).

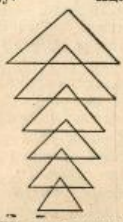

Ко може да начини горњу фигуру једним потезом пера, — т. ј. да нигде не прекида и на ново да не почиње?

Решења и имена оних, који добро реше и на време уреднику јаве, биће штампана у 6 бр.

Решења даштања.

Из бр. 2.

1.) Плајваз (оловка).
2.) (Ребус) Кајсије.
3.) Волга. Во. Олга.
4.) (Ребус). Свест.
5.)

4	3	8
9	5	1
2	7	6

а може бити и на више начина.

Решили су: Марија Адамовићева у В. Кикинди, 1, 3 и 5. — Даринка Мајска у Сивцу 3 и 5. — Милан Јојкић у Н. Саду, 3 — Момчило Тапавица у Молу, 1, 2, 3 и 5. — Зорица Прокићева у Дивошу 1, 2, 3, 5. — Анђелија Радосавкићева у Дивошу, 1, 2, 3, и 5. — Ђока Брашован у Н. Саду, 1, 3 и 5. — Душан Поповић у Н. Саду, 1, 2, 3 и 5. — Ник. К. Јовановић у Београду 1, 2, 3 и 4. — Вељко Томић и Н. Теодоровић у Н. Саду, 1, 2, 3 и 4. — Десанка Константиновићева, Светислав Смедеревац и Бранко А. Јовановић у Панчеву 1, 3, и 5. — Катарина Алексијевићева у Панчеву, 1, 3 и 5. — Милан Ивичић у Карловцима 1, 2 3 и 5. — Алекса Зубановић у Сегедину 1, 2, 3 и 5. — Даринка Маринковићева у Панчеву 1, 3 и 5. — Даринка Маленчићева (?) у Мајдан-Пеку, 1. и 2. — Никола Денић у Београду, 3 и 5. — Драгутин Добројевић у Суботици 1, 3. и 5. — Ђ. Јовановић у Кувеждину 1. 3. и 5. — Милан М. Радосављевић у Ужицу 1 и 3. (Исти је решио и некоја даштања из 1. броја,— ал је доцне јавио.) — Душан Грбић у Карловцу 2, 3. и 5. Јован пл. Бакић у Шапцу 1, 2. 3 и 5. — Зорка Илијћева у Н. Саду 1. 2, 3 и 5.

Пропустили смо прибележити, да је даштања из 1. броја решио и Радивој Вучковић из Ћуприје.

Нове књиге

послате уредништву на приказ

Живот Димитрија Обрадовића, који је у калуђерству прозван Доситије. Извео П. Деспотовић. Са саликом Доситијевим. Панчево, наклада књижаре Браће Јовановића. 1882. Цена 45 новч.

Чика Јовина пошта.

Д. С. В. у Крушевац. Мени није јасна твоја нова врста скочнога задатка. Можда је добра. А већ је то похвале вредно што се трудиш да ти и начин даштања буде нов, самотвојан. Зато ми пиши још једаред (у неплаћеном писму) и боље ми разјасни. — Твоје сам писмо послао накладнику „Невена“, јер ја немам права мешати се у ствари администрације.

У Сентомаш. Није тако. И да је тако, то не би требало да смета. Друго ће нешто бити сметња. Да сте се пуним именом потписали, одговорио би вам више, и то нарочитим писмом.

„Дан и ноћ“. Та би слика морала заузети две стране нашег листа; а то би био трошак, који се не може искати, — при данашњем броју претплатника.

— о — ћ. у Н. Саду. Веома радо примам ваш чланак, као и обећање да ћете се и више пута „Невена“ сетити. Чланак ће изићи у 5 броју, а донде ћу се постарати да набавим лепу слику тетину. Име ваше ваљда не мора и за уредништво остати тајном.

Г—д. у Д. И томе је место у „Невену“. Само немој журити. Причекај кад згодно дође на ред.

Ост —. Ал ти си опет канда заборавио на ову пословицу: „ко се хвали, сам се квари.“ А та кратка пословица много, много каже. — За вењбање у немачком језику ево ти и од мене три речи: *Eigen Lob stinkt.* — Твој дневник прочитаћу радо, па баш ако ми и сав пошљеш. И онда би ти одговорио у нарочитом писму.

„Леонид.“ О њему је већ било у овом листу. Оно истина може за то опет бити; али не тако на брзо

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (адреса: Dr. Jov. Jovanović, Wien IX. Währingerstrasse Nr 9.)
Издање штампарије А. Пајевића.

Цена је *„Невену“* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 5.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

О ЛИСИЦИ.

Између свију сисаваца, што живе у Јевроии — а нису препитомљени — понајвише нас занима лисица. Та колико се само спомиње у књигама, и у разним причама. Па онда мора бити да нешто и вреди. И заиста, ту славу и заслужује наша тета — лукава лија. Али се она не радује бог зна колико, што људи за њу толико разбирају. Она би волела, да се ми на њу тако срдимо, да је никад и не погледимо. Али из те коже никуд!

— (Јер кад би она могла жива из те коже изићи и у другу какву ући, којом се не могу бунде постављати, онда би она много мирније спавала.)

Лија је лепога тела, препредена, опрезна, окретна, добро памти, домишљатка, стрпљива, одважна, добро плива и скаче — у опште својства, са којих би јој многе животиње могле завидети. Лукавству њеном није дивљач ни брза ни јака, гвожђа и замке могу дуго да чекају док лија долија.

Глава јој је поширока, чело плоснато, њушка танка и подужа. Уши су јој на врху уоштрљене и стоје право. Тело јој нагледа због длаке доста дебело. Ноге кратке и танке. Реп дугачак и јако длакав. Боја њене длаке згодна је ма за какво место, било за поље, било за шипр г, илити за нећине. Па за то и јесте тешко опазити лисицу, што јој се боја јако подудара са околином. Лисице по пустињи су боје пескове, на северу више беле, а ове наше риђе. Јевропска лисица је са репом нешто дужа од 3½ стопе, а висока је за једну стопу. Женка је виткија и има тању њушку.

Има је по свој Јевропи, северној Африци, западној и северној Азији, на чак и у Америци. Свугде је гоне, и опет је има много. Својом лукавошћу доскаче човеку, те тако рећи, не може се тај пркосија ни истребити.

Не мари за друштво. Лежаје гради врло опрезно. Обично је у каквом шушњарку и то дубоко до 10 стопа. Хоће радо јазавца из руне његове да истера, па да се сама у њојзи настани. Јама лисичија има више излаза, да би се у нужди лакше могла спасти.

Кад је непријатно време, било то кишовито или хладно, или најпосле и одвећ топло, најрадије се бави у својој јами. У лов иде најрадије ноћу, али покашто и дању. Може, као и псето велику врућину да поднесе; воле да се сунча и онда ти се извали на какав камен или на какву кладу. Чим се посумрачи, пође у лов. Ходи опрезно и полако, пази на најмањи шушањ, а у томе јој помажу необично развијена чула. Лукавство јој је већ прешло у крв. И кад је човек види таку, помислио би, е није можно, да је така, кака у истини јесте. Лови штогод јој падне шака: од најмање тичице до срндаћа и зеца — све је то њој сладак залогај. Па кад нађе на јаја заједно са маторком на гњезду, поједе их све редом. Шта више, како је лукава, чешће превари и тице леталице, те им тако дође главе. Она воле и посна јела. Око потока дотле се шуња, док не увреба какву рибу, па макар само и рака. Тако се господски храни, сваки дан све друго.

Кад је у лову сећа се, да осим ње има и других ловаца, те тако напреже сву своју лукавост. На сумњив залогај није тако прождрљива, за то се и хвата тако тешко на мамак. Али кад је сигурна, онда се баш својски обезобрази. У по дана ти дође у авлију, зграби кокош или гуску, не презире ни ћурку, па идиди! Пси је вијају, али ње ни бриге. У најгорој невољи тек оставља муком стечени плен. Тако једна лисица, на коју се већ дваред осула пушка, а пси је вијали, није се од тога уплашила, него још зграби уз пут неког сусталог зеку. Друга опет, која се ухватила у замку, и отуд сретно умакла, на очиглед онима, који је хтедоше укечити, улети у јато гусака, више их подави, и једну собом однесе. Могло би се навести још више примера, како је тетица у сваком свом послу при себи.

Трчи брзо а дуго се не умори, а окретна је како само може бити. Нај-

бољи ловачки пси једва могу да је ухвате. Кад слухти, прући се на трбух, иначе радо леже на леђа. Често седи као псето на стражњим ногама, и онда прави гимнастику репом. Спава доста чврсто. Лавеж јој је кратак; обично лаје пред кишовито, у опште ружно време. Кад ју човек јако рани, жалосно зајечи, иначе је велика јогуница.

Почетком маја окоти лисица 6—9 лишчића, а ови проглеђају тек кроз 14 дана. Мати их обилато храни мишевима, жабама и разним тицама. Ако опази, да јој штенцима прети каква опасност, таки их склони у другу какву јаму. Материнска љубав узвишује се и кроз лисичију себичност. Већ месеца јула поведе их мати собом, да их обучи у лову, а ови још сад у свему наличе на маторку. Она хитрина, лукавство, досетљивост, окретност, све је то већ рођено с њима. Тек доцне у јесен оделе се сасвим од својих родитеља, и онда живе и раде на своју руку.

Само младо лишче даје се припитомити, и онда једе све оно, што и псето. Неки природњак је тако припитомио једно лишче, да му је могао из уста извадити најслађи залогај, а место њега утутнути и свој прст, па му опет није ништа било. Једанпут је опет занијело у шуму, но ту га ухвате људи и лепо га на миру донесу кући. Није се плашило ни од непознатих људи.

Лисицу гоне, као што рекосмо, на све стране, једно због тога, да нам не прави штете, а друго због лепог јој крзна. Хватамо је у замке и на гвожђа. На тај начин се најлакше хвата од новембра до јануара, јер онда шкомрчи са храном. Иначе се лови и пушком. Вешти ловци подражавају зечји глас, те је примаме и из близа убију.

Неки природњак је својим очима гледао, како се тета лија на гвожђа ухватила. О томе овако приповеда: „Већ се хватао сумрачак, кад ево ти лије где иде од некуд. Здраво је гладна. Полако иде а уз пут једе поразбацивао мамак. Што ближе гвожђама, све опрезнија. Дуго оклева, пре но што месо поједе. Све обилази око њега. Тако стоји и гледи месо, читавих 10 минута са жељним очима, али не сме да се усуди; опет га обилази, па онда на ново мери. Најпосле, кад јој се учини да нема никакве опасности, пружи шапу али не може да дохвати, за тим као у очајању јурне на масни залогај, али — у тај исти ма и гвожђа се склопе и — лисица постаде робом."

Кад прегладни крволочна је као и курјак. Често се лисице покрве међу собом, па која јача, поједе слабију. Има примера, да лишчићи, кад их глад заслепи, поједу своја сабрата.

Осим људи, има наша тета још много непријатеља, јер је свима догрдила. На првом месту је уја курјак. Дочепа ли је само, смркне јој за навек. А међу псима и лисицама није никад било ни мира ни примирја. Од тица грабљивица најгори јој је душман орао. До душе, кашто му и преседне. Тако је неки природњак посматрао овај занимљив случај. Лети орао над планином, па на једаред суне доле и зграби неку лисицу. За мало било али ор'о нешто чудно маше крили. Шта би орлу на једаред? Стане се претварати у ковитлац и за часак ево га где паде доле на земљу, а лисица стругну и утече у гору. Сиромах, прогризла му шију. Е, ваљда је бог тако дао, да увек ни већи не буде јачи.

Она пати од свих болести, од којих и псето. Има случајева, да лисица

*

побесни, па дође у село, и онда чуда прави. Али ово се ретко догађа.

Лисица може да живи, много је ређи 15 година. Али толико ретко која да доживи, јер се душмани њени постарају да не умре од старости.

Хоћете-ли да још што више дознате о лисици? То ми је баш мило. Ја вас радо упућујем извору, из којег сам вам и сам ово поцрпео, а то је књига научњака Брема, који је цео свој живот посветио томе, да позна и опише природу разних животиња.

А сад молим Чика Јову, да од овога чланка, који би могао бити много дужи, не одузме ништа, већ кад би хтео да на крају још што и дода.*)

—о—ћ.

*) Хвала ти на лепом прилогу, непознати сурадниче! а баш ако мора бити додаћу и ја нешто:

Нека права лија сто лукавства има, —
Лако њемо ш њима.
Ал ми, сад и свуда, чувајмо се људи
Лисичије ћуди! Ур.

БАШ ЈЕ ТО НЕОРЕЂА!

Кума. А што ти, Вићо, тако плачеш? Баш ти не стоји лепо.

Вића. Како не би плак'о! Нудите ме да једем јабука, а ја више не могу да једем. Пуна ми је тиба.

Кума. (Смеје се) Па ништа, чедо моје, а ти узми па напуни џепове.

Вића. (Удари још већма у плач) Јест, али не може више да стане у џепове!

ЦИГАНИ У БЕСАРАБИЈИ.

Ко су ови путници,
Погодићеш таки.
Цигани су Цигани
Свугде подједнаки.

Црна боја прати их,
Од њих се не дели;
Па ни ови на слици,
Ето нису бели.

Не треба им ограде,
Не треба им кућа.
А и на што, кад немају,
Нигде места врућа.

„Умре" веле „ко ради, —
Умре ко не ради".
У њих нема богатства,
— Ал бар има глади.

Која вајда и просит'
Кад ништа не даду,
За невољу Цигани
И ковати знаду.

А баш кад се зажеле
Лепиње, колача,
Онда стара Циганка
Уме и да врача.

А камо ти кошуља,
Убила те тама?
А он вели: Шта ће ми, —
Кад немам чизама?

Ако Циган у кућу
Непознату уђе,
Он се онда таки збуни,
Не зна шта је туђе.

У Цигана с' дешава
Да се и потуку;
За то носе дугу косу
(Да се за њу вуку).

Чика Јова.

ТРИ МОЛИТВЕ.

ЦРТЕ ИЗ ЖИВОТА.

II.

Нека ми не замери пошт. г. писац, што ћу овде да бацим копрену на живо описану слику из кобне године 1849. — кад су се очајно борили синови једне отаџбине, једни против других. Обе странке, које су тада мача потргле, могле су скупим жртвама својим много научити. Не дао бог отаџбини овој, коју сви подједнако љубимо, икада више таких искушења! Правда и правичност нека нас куши под једну заставу, на којој пише: „Сваком своје!“ — а под том заставом научићемо се сви, драговољно приносити жртве на олтар општа споразума и братиске љубави.

Копрену на ову слику не мећем за то, што би се хисторички догађаји смели или могли збрисати, него што већина „Невенових“ читалаца, по младости својој сада још неће бити довољно спремна за самостално схватање и оцену тих догађаја.

Писац је у овој II. глави описао очајно стање српских бораца приликом битке под Вршцем, лицем на св. Јована 849. године. Мислило се: сад више нема земаљске помоћи. И он подиже очи и пада́ње своје к небу. Али — кад је опасност највећа, помоћ је најближа — у исти мах указа се Косанић са неколико стотина војника, и најочајније стање доби махом сасвим други вид, сасвим други исход. *Уред.)*

III.

Дан је 12. октобар 1866. године. Леп сунчани јесењи дан. Одем са друштвом у лов из Земуна преко Дунава у борчански рит. Пред вече оделим се од друштва и одем к једној бари „Таћурачи,“ да ловим дивљу пернад. Уморан, да седнем, подметавши леву руку под се на земљу, — не опазих чкаљ, набодем прст, тргнем се јако, пушка ми се окачи, те мене тешко, тешко рани у леву ногу. Крв лопти, ножем расечем чизму, скинем је, унићем у бару, разхладим је мало у води и оперем, и обавијем убрусом, који имадох у торби; — сад изађем из воде у намери, да идем к Дунаву и к стражи нашој на „Црвенки.“ Ал' нисам одмакао ни сто корака, изнемогнем — сад покушам пузећки, — ал' ни тако више не могу. Међутим се беше смркло. Од стране, где сунце заиђе, видим чобане где чувају овце — вичем, зовем, ал' ми се глас губи у оној ширини, — нико се не одзива. Паде и ноћ на земљу. Никуд више ни да се макнем; — ту ћу сад преноћити, да више не видим белога дана. Никог живог око мене. Дунав далеко, по часа хода. Нађем себи место, где сам могао тако да легнем, да ме још најмање боле нога — и сад — сад не оста ништа друго, нег) да се опростим од света. Погледим на свећице у Београду: „Збогом, Београде! Збогом, Србијо и српски роде!“ Погледим на Земун — опростим се у мислима са свима својим драгим и милим; легнем, да ту ноћ јамачно дочекам смрт, — под ведрим небом, али не на бојном пољу; тако близу друга и деце своје, — а ипак тако далеко од њих. Прође опет неко време у тами и тишини — ал' пуче пушка с оне стране греде. Викнем — једаред, двареда — ето мени спаса. Ловац Танасије, Србин из Земуна са другом Ђоком дошли то вече у лов на заседу. Упрнше ме на леђа и до-

неше до Дунава, ту се превеземо и ја се избавих.

У сва три случаја нисам ја зато спасен, што сам изговорио молитву. Мој спас је био преуготовљен и ујамчен, што ја не знадох, па се хтедох молитвом да предам богу, опраштајући се од живота. Ал' ти живи догађаји служаху ми за цео мој живот до данашњег дана као подсећање, да верујем и да се уздам у бога у свакој прилици, у свакој нужди и невољи, особито у тренутцима, где ми је снага моја изнемогла, и изгледа, као да човечије помоћи више за мене нема.

ГОДИШЊЕ БЕЛЕШКЕ.

Ко је најбољи ђак да бележи: дан кад ће видети прве лептириће, бубице, слепе мишеве, прве челе, мраве, гљисте, текунице, кртине; прве ласте, роде, пољске шеве, говедарке; кад ће чути прве славује, косове, препелице, кукавице, жабе, попце; кад ће видети прву висибабу, сасу, пресличицу, зеленкаду, маслачак; прву лалу, јоргован, шебој, зумбул, ђурђицу, каранфил, ружу и други познати цвет, и први цвет на воћкама на бадему, трешњи, вишњи, кајсији, брески, јабуци, крушци; прве маце на врби, тополи, ораху; кад види прве зреле трешње, вишње, кајсије, шљиве, грожђе; а после и дан кад се скупе ласте и роде да одлазе. Исто да забележи дан прве и последње у години грмљавине, олујине, мраза, мећаве, снега, да забележи дане кише и туче.

Осим овог што се бележи у књизи да бележи и на пољу и то с једне сталне тачке: тачку где сунце сваки дан, и сваког 1-ог дана у месецу излази и залази, да види за колико одмиче северу до по лета, а колико југу од по лета; да забележи меридијан, ленију, што иде од сред југа преко темене тачке среди севера, а то најбоље по правцу сена у подне кад је најкраћи, и онда да забележи сваки дан тачку кад сунце на исту ленију дође, да види за колико сваки дан иде у вис до по лета, а за колико пада доле од по лета, и да забележи сваки дан дужину сенке у тај мах кад сунце ленију прегази. Даље да забележи тачке у соби, докле први и последњи зрак сунца јутром у собу допре и докле у вече, и колко у подне. Још да бележи и тачку где месец свако вече после пунине излази, ил где га после новине у онај мах води кад сунце залази, да види колико заостаје. Још да позна и веће звезде, као: велика кола, Лазаркињу, Савин крет на светлом појасу, штапце, и да забележи, где ће те наћи на почетку пролећа, лета, јесени и зиме и у који сат у вече и ноћу на небу, и у који сат прегазе ленију, и како се светли појас миче.

Најпосле за неке белешке да остави цео лист у књизи празан, да може то исто забележити и идуће и даљих година, као: кад дођу прве ласте и кад оду, кад чује прве жабе и последње; кад види први цвет на воћкама и први зрео плод, кад падне последњи и први мраз, снег. — Ко то узбележи, имаће тим позније много радовања.

БОБУК ОД САПУНИЦЕ.

Леп је, леп је, баш је леп, —
Ал је бобук само.
Њиме, брате, не можемо,
Ни да се лоптамо.

Таке лопте и нема,
Ни у краљевића.
Не би мог'о купити је
Ни за сто грошића.

Гледај само, како се
Цакли и прелива!
Ко би рек'о да тако што
Од сапуна бива!

Баш сам мајстор кад умем
Тако што надуват!
Само, само, кад би га
Мог'о и сачуват!

Гледај, гледај, молим те,
Та гле, колики је!
А сад ће се распрштати
— Бидо па и није.

Чика Јова.

КАКО ПРОЛАЗЕ ОНИ, КОЈИ СЕ РАДО ХВАЛЕ.

Певао петао на плоту, а под плотом га вреба лисица, да га улови. Стаде се петао разметати: Нисам ли ја лепи петао! — Нисам ли ја господски петао! — Нисам ли ја мудри петао! — Немам ли ја крупу на глави и мамузе на ногама! — Моја се огрлица сија као злато. Ни једна тица нема овака јуначка репа. Све тице бацају очи на мене, пази ме и сва стока, и газда ме воли и пази, па чим ја у зору запевам, одмах чељад своју диже на рад!

Заиста, заиста, — рече лисица, и ја не могу да се начудим, како тај тичији свет није већ одавно тебе, тако дивна, узео за цара, него ону суру орлушину, што се само по облаци вије, а не зна на дому што му је, — ако није можда твој потежи лет томе крив?

Шта?! — рече петао — та ја и летим лакше него други. Па слети с плота на земљу, а лисица прискочи, ухвати га, и закла и однесе.

Тако пролазе многи хвалише.

ХТЕО ДА ПРАВИ ЗЛАТО, ПА ИСПАО ПОРЦУЛАН.

Баш ових дана слављен је двестогодишњи спомен рођењу једног човека, који је живео у Саксонији и био је вешт хемичар, а звао се Бетгер.

Какав је то посао, којим се баве хемичари, то ћу вам осветлити само једним примером. Вама је познат сумпор, — то је један бледожут чврст метал. А позната вам је и жива, тај течни метал, — јамачно сте је већ видели кад се просипе на сто, како се раскотрља све у малим куглицама, као чиодина глава. Па сад чујте, узме комад сумпора и растопи га у својој реторти на ватри, па онда к томе доспе живе и добро промеша. Наједаред нестане и сумпора и живе, као да их није ни било. Јер од њихове смесе постаде ново тело, угасито црвено које је познато под именом цинобар.

То изгледа на први поглед као да је хемичар неки чаробник, а цео тај посао нека чаролија. Али није тако, то све бива по вечитим законима вечите природе. Хемичар узме разне материје да лучи у стихије или елементе, из којих су постале, — за то неки хемију зову и лучбом. Али тако исто узме он разне материје тако да спаја, да се особине сваке појединe материје изгубе, и из тога споја постане трећа, сасвим нова материја. Другом приликом говорићу ја вама о томе мало опширније.

У тадање време мислили су људи, да се злато може правити.

Данас знају већ и многа деца, која су у школи пажљиво слушала, да је злато метал, који није састављен из каквих других тела, као на пример цинобар, па да би га човек могао направити. Ми можемо од сребра или злата правити дукате или талире. Можемо злато, сребро, бакар, коситер и др. помешати, па да буде нова смеса. Али направити ма и један трунак само злата, сребра, бакра, гвожђа, то нити је ко икад могао, нити ће кад моћи.

Бетгер, кога сам вам горе поменуо, нашали се једаред у своме друштву и рече, да је он кадар оловно пуце претворити у златно. Да су људи онда имали толико знања, колико га ми сад имамо, они би увидели, да Бет-

гер шалу збија, па би све прошло на смеју. Али они то примите за чисту истину, па се нађе још неко који је то Њиму кнезу казао, који је онда у тој земљи владао А овај таки пошље по Бетгера, да се с њиме разговара.

„Ја чујем“, рече кнез Бетгеру „да си ти умешан човек, који се у своме послу и занату добро разуме.“

Бетгеру је та похвала била мила и он се пред кнезом са достојним поштовањем поклони.

„Ја сам чуо и то, да ти умеш злато правити.“

„Не, господару“ одврати Бетгер „ја то не умем; и немој веровати да то ико на свету уме. Злато је метал, који је природа створила, оно се налази у земљи примешано камену граниту и другом камену, — оданде га можемо излучити, — али створити, направити злато, то се не може.“

„Али ти си се јуче у неком друштву сам хвалио, да ти то можеш.“

„Ваша светлости, то је било само шала при чаши вина.“

Али кнез се не даде тако лако разуверити. Њиме је овладала жеља, да у службу себи добије човека, који уме из ничега, или из каквих мање вредних материја правити овај скупоцени метал, злато, — те би тако он постао најбогатији од свих кнезова на свету.

„Драги мој пријатељу“, рече му кнез „ја већ видим шта је. Ти си јогуница и себичњак, ти хоћеш своју вештину за себе да задржиш, хоћеш себе да обогатиш. Ал то бити неће. Ја сам твој господар, и што ти зарадиш, то није твоје, него моје.“

И онда ти нашег Бетгера спрћају и затворе у неку кулу, где је било разних пећи и огњишта, разних кривих стакала, левака и цеви и других хемичареких справа и алата, — а наредба је кнежева била, да се све донде на слободу не пушта, док не направи доста злата. Е сад можете мислити како је очајавао тај кукавац. Он је знао да оно учинити не може, што се од њега иште, — па ће тако да остане робом до гроба.

Кнез је сваки дан долазио сужнику у походе и увек би га питао, да ли се већ мануо јогунства и хоће ли да прави злата?

У залуд би овај падао на колена пред ногама кнежевим, молећи га да не тражи од њега оно, што није у стању да учини. Кнез му није веровао, и он остаде лишен слободе.

Сужника је морила дуговет. Да прекрати дуго време а у једно да се чиме корисним забавља, чинио је Бетгер у осами својој разне хемичареке опите. Он је мешао и кувао разне материје, пробао овако, пробао онако, и у том послу дође до једне лепе, јасне, полупровидне масе. Онда он зажели да опет са кнезом говори. Овај се пожури, пун радости, мислећи да га чекају гомили злата.

„Господару“, овако му изиђе Бетгер на сусрет, „није злато, што је потекло из мојих опита, али и ово много вреди; јер и тиме може се ова отаџбина наша обогатити“. И он показа кнезу шта је пронашао: једно парче порцулана Кнез се сад увери да Бетгер није себичњак, па се задовољи и са порцуланом, и пусти сужњика у слободу. Онда дигоше у варошн Мајзну прву творницу (фабрику) порцулана. Онда су порцулански судови били веома скупа роба, коју су само богаташи могли имати; а данас тога посуђа мало у којој кући да нема. Творница ова стекла је кнезу и народу много новаца.

Тако је пронађен порцулан у Је-

вропи. Али за ту вештину знали су Хинези још из много старијих времена; они су вешто правили и шарали порцулан. И дан данаи је хинески порцулан на гласу и бољи је ма од ког другог.

А како се прави порцулан?

Главно је нека врста најбоље иловне земље, која се сада зове порцуланска земља и која се налази понајвише међу каменом гранитом; та се земља ситно самеље па се помеша са гипсом и чистом кременом киселином, па се из те смесе или рукама или лончарским начином праве посуђа у разном облику. Онда се то полако суши на ваздуху, а за тим у пећима пече при умереној топлоти. То је сад већ порцулан, само што још није онако гладак (што-но кажу гласиран). За то се ти судови умоче у воду, којој је примешан ситан прашак од порцулана, па се онда па ново пеку и то сада на најжешћој ватри. Тиме добије порцулан ону тврдоћу и глачину (глазуру).

Најфинији је порцулан онај, из кога оцилом можеш искресати варнице. Али ти немој тим начином да пробаш, да ли су ваше шоље заиста од најфинијег порцулана, — јер шољица може не само варницу да да, него и да пукне — и тебе да згоди — прутићем каквим по туру.

ЛЕТОШЊА ВРУЋИНА.

Жестока летошња врућина уморила је за три дана 10. 11. 12. Јула од 300000 становника у Чинчинату у Америци 583 човека, а то је ужасно. Обично мре 25 до 30 од 1000 на годину, а онде је за 3 дана пало толико, да би ту за 1 год. дана четврт оног становништва помрло. Од то 583 пало је 264 од капље, а друге је врућина уморила. Двапут је више пало људи нег жена јер више у пољу раде и више и ракије пију, пало је и много деце од летњег пролива, ал та нису овамо ни рачуњена.

Тако има и вести и с других страна света о људма који у пољу радећи од капље падоше, а силне умори сунчарица. Осим људи падало је и стоке и друге животиње и на много места било је жива стра, да ће од незакопане лешине изаћи помори. По великим варошима поред свега што се све можно чинило за чистоћу осећао се по улица таки смрад да се у највреље часе једва дисати дало. — Од оне жестоке врућине силне су шуме изгореле, а било је и другче много пожара и штете.

Необичан појав на тој жестокој врућини био је ово: сунце сред дана а без једног облачка на небу светлило је тако слабо, да није бацало сена и бивао је сред дана мрак, да се није видело читати ни писати ни радити; трговци су затварали дућане, занатлије радионице, учитељи школе; нису ни тице летеле, нег као пред мрак на своји гњездп и седалима лежале.

З м а ј.

Хајд' полети мој змајићу,
На одлети у облак!
Мене брајко баш не жали,
Што ја нисам чио, лак;
Да с' на плећа твоја бацим,
Да т' ободем оштрогом.
Па к'о муња кад полетим,
Дружби махнем марамом,
Још да вес'о ја повикнем,
Из тананог грла свог:
— Амо за мном! Ко је јунак,
Нек ободе змаја свог! —ар Ар—

ЛАОКОН И СИНОВИ МУ.

(ГЕМЕК-ДЕЛО СТАРОГ ВАЈАРСТВА).

Ову причу, која преставља Лаокона и синове му, јамачно су резали славни вајари (кипересци) Агесандар, Полидор и Атинедор. Ово је најсавршеније дело старе уметности по тој струци, које се до наших дана сачувало.

По скаскама, које су поникле из Омира, Лаокон је био свећеник у храму Посејдонову. Приносећи жртве са два своја сина пред олтарем божијим, нападну на њих две грдне змије. Народ устрављен и упрепашћен побегне. Но Лаокон не хтеде оставити олтара, он са синовима остаде, да олтар брани од ових чудовишта, којима његова снага није била дорасла. Он се борио са змијама, — а види извесну смрт пред очима. Очајно диже поглед свој небу, — чело му болови бразде, усне му дрхћу, али он умире као јунак, као свећеник. — Ма да му је мука још много тежа, што види и синове своје, како ни њима помоћи није, — ипак не спада достојанство са лица његова.

Како је све то дивно смишљено, дивно изведено, дивно изрезано у белом зрнчастом мрамору!

Ја бих волео да се у младим чотаоцими „Невена" за рана пробуди љубав и поштовање према лепим уметностима, које су: песништво, музака, сликарство и вајарство. То човека диже из низине себичне окорелости, диже га и потеже га на све што је лепо и племените. Лепе уметности схватати, уживати их и производити их, може само човек, — најсавршенији створ божији. А и у нас Срба има урођена дара, који би грехота било занемарити. За то ће „Невен" чешће прилику употребити, да се клица дарова у младим Србчићима и у томе правцу развија. За то пред вас износим и овај кип.

Неки веле, да је ово уметничко дело постало за време Александра великог. Лесниг мисли, да је из времена првих римских царева. Други опет доказују, да је из онога доба, кад је у јеку цветања свога била уметничка школа у Роду. Било како било, ово дело остаје једно од најславнијих спомена лепе уметности из старих времена.

БОГ СЕ БРИНЕ ЗА СИРОМАШКЕ.

Стева је био врло добро дете. Још кад је од 5 година био, умре му отац, а он остаде сирота са својом млађом сестром и мајком. Његова добра мати мучила се горко. Она је радила, прала, неглала, само да јој дечица не трпе глад. Стеви је већ друга година како је пошао у школу, а већ је научио да чита, пише, рачуна и да се богу моли. Приближавао се божић, а Стева и мала Милица радовали су се, јер су научили да на тај благ дан увек што лепо ново добију. Но ево жалости. Стевина је мајка јако се мучила. Озебла је сирота, кад је негде на пољу прала кошуље, те је сада лежала болесна . . . Дошао је и божић, а они су једва имали у кући леба.

Мати је плакала од жалости, где јој дечица неће имати на тако благ дан ни кашике врућег чорбе ни једног ора. То је Стеву врло ожалостило. Он се помоли богу, а затим поче да пише неко писмо. Ево да вам кажем, шта је у том писму стојало:

Мили боже!

Ево већ две године дана, како си узео к' себи мог и Миличиног драгог оца. Наша добра мајка врло је болесна, већ недељу дана и не устаје из кревета. Једва да ћемо имати и леба. Ја те врло лепо молим, да нам пошљеш ораја и колача, и ма каква топла јела, макар само за болесну нашу матер. Молим те и то, да незаборавиш да даш, Милици једну лутку, а мени какву лепу књижицу. А ја ти обричем да ћу и даље прилежно учити и добро се владати.

Остајем твој послушни **Стева.**

Наслов (адрес) је овај био: Богу у небо. Стева је запечатио писмо, ал није метнуо никакве поштанске биљеге (марке). Радосно отрчи на пошту и баци писмо у сандучић . . . Када су извадили из сандука сва писма, нађе поштар и на Стевино писмо, па видев, на кога гласи наслов, отвори га и прочита. Затим га покаже и својој жени. Они су познавали Стевину мајку, јер је и код њих прала, те се споразуму, да све оно што је Стева у свом писму молио, однесу Стеви и Милици и њиној мајци.

Пред вече — на сами бадњи-дан — купи поштарка лутку једну лепу књижицу, а осим тога мете још колача, ораја и јабука у једну корпу.

Послужитељ је то све за њом носио, и тако оде стевиној мајци. Све јој исприча шта је и како је, и рече јој, да ће им шиљати ручак и вечеру преко целог божића. Затим похвали Стеву и рече му, ако се и од сада добро уздржа, бога ће му и од селе свашта донети.

Радост Стевина, Миличина и њине матере беше неописана; сви лепо благодарни захвале поштарки на тако лепом дару . . , Стева је обећао да ће прилежно учити и добро се владати, а то је савесно и испуњавао целог свог живота! **Послао Браца Мита.**

Еркул и лопта.

Старо-грчка јуначина Еркул ишао путем, а пред њега као у пркос стане нека лопта. Он је погледа на својом тојагом зврцне. Скочи лопта као помамна и напе се и стаде му на супрот. Разљути се Еркул па је жицне и други и трећи ред. Лопта се напе још већма и изађе већа од њега. Какво ли је ово чудо, викне Еркул чисто снебивајући се, а мудрост га тргне и рече: не дирај у ту злосретницу. Ко ли ти је то? упита Еркул. Свађа, рече му мудрост, зар не видиш, што је већма ударааш и она све јача бива, а чим престанеш и она ће се смирити и нестаће је. — Запамтите и научите се. —

Дуг, који се не може вратити.

Турци причају овако:

Дође један млад човек пророку и рече му: Од бога послани пророче! У мене је престара и слаба мајка; ја њу пазим дању и ноћу, чувам је и двори, храним је и појим, дижем је и покривам; па да ли сам ја њој већ вратио дуг онога добра, које је она мени, за детињства мојег чинила?

„Ниси,“ одговори пророк. „Нити ћеш јој икада моћи вратити, — па баш кад би живели обоје још сто година. Све је то мало, што ти њој можеш учинити, према ономе, што је она тебе учинила, — али и за то, што јој од срца радо враћаш, — буди од бога благословен!“

Не помаже сад . . .

Не помаже сад што плачеш,
Непослушно дете!
Је-л вам мати говорила:
„На прозор не смете!“

Други су је послушали, —
А ти ниси хтео;
Већ на прозор попео се
И тамо си сео.

Оно дете није добро,
Које матер једи, —
Столица је направљена
Да се на њој седи.

А ти ниси хтео знати, —
Ал стаће те скупо,
Док ти после види мати,
Да с' прозор полуп'о.

Ђорђе Јовановић.

Разнолије.

(Србија-краљевина.) 22-ги фебруар ове године знаменит је дан у повесници српској. Дојакошња кнежевина Србија проглашена је тога дана за краљевину. А до сада већ признале су све јевропске велике и мање државе овај чин, којим се крепе надежде, што их Србин од 500 година, од пада косовског, у грудима својим храни и негује. Зато се и чују са свих страна усклици опште радости: Срећна и напредна била краљевина Србија! Дичан и поносан јој краљ Милан Обреновић I. са краљицом Наталијом и престолонаследником краљевићем Александром!

(Краљевине у Јевропи). У Јевропи има сада седамнаест крељевина, а сво их поименце: Вел. Британија, — Угарска (са троједном), — Пруска, — Италија, — Шпанија, — Шведска, — Норвешка, — Данска, — Нидерландска, — Белгија, — Португалија, — Грчка, — Баварска, — Саксонија, — Виртенбершка, — Румунија, — и сада поново Србија. Простор краљевине Србије износи 48.582 □ километара, и по томе је она већа од Белгије, од Нидерландске, од Данске и од Виртенбершке. Народа у Србији има до близу два милиона.

Колико људи живе на нашој земљи. Свега живе на нашој земљи 1456 милиона душа. Од тога броја иде на Азију 835 милиона, на Јевропу 316 милиона, на Африку 206 милиона, на Америку 95 мил., на Аустралију и Полинезију 4 милиона, а на поларне просторије 82.000 људи. По величини простора, на коме ти људи живе, на првоме је месту Азија, са 809.470 квадр. миља; за њом иде Америка са 543.180 квадр. м., на онда Јевропа са 176.350 квадр. м., па онда Аустралија са острвима са 162,620 кв. м., на онда поларне просторије где се до сада зна за 82.100

квадр. миља. На сваку квадр. миљу спада просеком: у Јевропи по 1790 људи, у Азији по 1031, у Африци по 378, у Аустралији по 24, а на поларним просторијама тек по један човек на једну квадратну миљу.

(Је л' снег користан за усеве?) Земља покривена снегом топлија је него она што стоји гола, па усев је на оној под снегом боље сачуван од мраза, нег на земљи голој. Земља под снегом је постојаније топлоте: гола земља дању се јаче угрије на сунцу па ноћу јаче охладни, а то зимњем усеву науди; овај онда страда од мраза кад га пла мраза увати сунце. Усеве под снегом сунце не дотаи, док снег не почне да копне, а ово иде лагано, и усев се лагано загрева и не пропадне као кад га нагло сунце увати.

Термометри. Немци служе се термометром Реомировим, а то је био Француз. Французи служе се термометром Целсијевим, а то је био Шведац. Швеци и Руси служе се термометром Леслијевим, а то је био Енглез, а Енглези се служетермометром Фаренхајтовим, а то је био Немац. Свакоме се туђе чини боље.

Предзнаци земљотреса. У Јапанској има земљотреса врло често, и онде сваки зна, да магнет, који другче држи на себи гвожђе испред земљотреса изгуби ту снагу, па сваки има у кући новећи магнет обешен повише, а непод њега на патосу појачу звечку, на кад ће земљотрес да почне, гвожђе с магнета падне на звечку и ова зајечи и буде знак, те одмах сви утекну из куће подаље од зидова на неопасно место.

Има л људи на месецу? Данас се држи да нема на месецу ни ваздуха ни воде ни биља ни животиње ни људи; ал француски астропом Flamarion држи и доказује да има свега тога и на месецу и његови докази имају много за се. Он прави сад тако велики дурбин, какгог још није било на свету, и нада се, да ће тим моћи очигледно свима показати, да има и на месецу живих створења и да не стоји месец го као што се држи. —

Шта је човек овог света? Ево како на то питање одговора песник цар Давид у његовим песмама, које се зову „псалме“ — а књига псалтир. Он вели: Људи су као и трава; дани су им као и цвеће у пољу, онако и одцветају; док духне ветар, нестане их и више се не зна ни места где су били.

Даштања.

I. За мању децу.

1. Немам главе ни ногу,
Ал послужит' могу,
Ја служим сељаку,
Орачу, тежаку.
Немам главе, ал језик
Имам богме ја,
И дугачка,
Дужа нег у мачка,
Имам рена два.

Ђорђе Јовановић.

2. (Ребус).

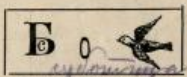

Драгут. Добројевић.

II. За одраслије

3. У старој Србији
Знам ја једну реку,
И од ње сам начињо
Ову загонетку.
Прво слово кашћу
Да се зове И
Али она друга
Погађајте ви.

Прво слово, (што сам изд'о)
Одбаците сад
На ето вам један красан
Црногорски град.

Ђорђе Јовановић.

4. Ја знам три женска имена, од којих сваком кад одузмеж прва четир слова, од свакога ти остаје једно исто мушко име. Која су та три женска имена?

Даринка Јоцићева.

5. (Коњички скок).

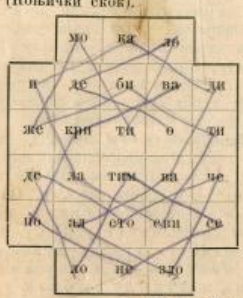

Марко Мичић.

Решења и имена оних, који добро реше и на време уреднику јаве, биће штампана у 7 бр.

Решења даштања.

Из бр. 3.

1. Гуњац
2. (Ребус.) Козаци.
3. Нева. Ева.
4. Вуна. Уна.
5. (Ребус). Дужност.

Решили су: Даринка Јоцићева у Каћу 1, 3 и 4. — Крсманка Спајић у Шиду, све. — Зорица Прокићева у Дивошу 1 и 4. — Анђелија Радосављевића у Дивошу 1 и 4. — Даринка Мајска у Сивцу 1, 3 и 4. — Дане Мишић у Карловци 3 и 4. — Катарина Николићева, Злата К. Јовановићева, Милица С. Поповићева, све из Београда. 3 и 4. — Божидар Љубановић у Бечкереку, 3, 4 и 5. — Никола Ђурчин у Панчеву 4. — Јован Јовановић у Кувеждину, 1, 2, 3 и 4. — Драга П. Јонина у Ваљеву 1, 3, 4 и 5. — Зорка Николићева у Брестовцу, 1, 3. и 4. — Меланка Мандојловићева у Суботици 3 и 4. — Саво Павковић у Ерцег-Новом, 4. и 5. — Милан Милиновић у Ерцег-Новом, 4. и 5. — Перс. М. Ристићева. Живка Станојевићева, Милева Р. Милосављевићева (све у Ваљеву) 1, 3 и 4. — Светозар М. Ристић, Димитр. М. Петровић, Милан Н. Раденковић, Јелена Микићева, Љубица М. Радивојевићева, (сви у Ваљеву) 1. и 3. — Илија Јовановић у Брчком, 4. — Јован Бобаревић у Брчком, 1. 3. и 4. — Тане Павловић у Брчком, 1, 3. и 4. — Тихомир Н. Николић у Београду, све. — Десанка Константиновићева и Бранко Јовановић у Панчеву све.

Ово су решења, која су нам стигла до 1. марта Ко доцније пошље тај се закасниће.

Чика Јовина пошта.

Голубу Будићу у Пожаревцу. Ти си добро решио нека даштања из 1. и 2. броја „Невена“, али си касно јавио. Ако желиш да ти од сада, кад што решиш буде име штампано, мораш се боље пожурити.

У Бечкереку. И ваша су решења доцне стигла.

Ђ. Ј. у К. Не знам у којим си годинама и да-ли су ти ово први покушаји; али свакако морам састане твоје похвалити и охрабрити те, да и даље продужиш. „Успомена на св. Николу“ има лепу намеру, но слабије је изведено. Али не за то, но из другог узрока нећу да је штампам.

Над—ању. Стипендија српских има доста. Ал ја ти одавде на питања твоја не могу потање одговорити.

П. П. Р. Ала би ја волео, да ти бригу о таким стварима оставиш другима, или — макар и себи, али за доцније и зрелије године.

У Бољевцу. Радо примам ваш исправак, кад велите да мештани сами то место зову „Бољевац“ а не (као што сам ја писао) Бољевци, — онда је тако. Не стидим се признати, да сам до сада то место погрешно писао, — тако и ви, и кад најстарији будете, немојте се стидити признати погрешку своју. Већ још сваком захваљите, који вас исправи, као што и ја захваљујем вама на вашој исправци.

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (адреса,) Dr. Jov. Jovanović, Wien IX. Währingerstrasse Nr 9: Издање штампарије А. Пајевића.

Цена је „*Невену*“ за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 6.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

Друштво за међусобно помагање.
(Види песму на страни 173.)

МРВЕ ХЛЕБА.

Чуче пушка, а за њоме
Витешки ее поклич зачу:
„Ко је соко, шири крила,
Ево Турци на Морачу!“

Оде поклич кроз сва брда,
И свако се племе кретe;
Мартиничи први чуше,
Они први у бој лете.

„Због ом ђедо, ево боја!
„Чујеш како брда хуче?
„Да покушам своју срећу
„Мене млада жеља вуче.

„И ако сам још ће нејак,
„Ја већ умем пушком бити.
„Ако мислиш да не умем,
„Бојак ће ме научити.“

Тако зборећ' Мићун млади
Старца љуби, пушку спрема.
А старац га руком пипа, —
Јер очњега вида нема.

„Пођи, пођи, мој соколе!“
— Слепи старац тихо збори, —
„Ти си још ће цигла свећа,
„Која слепом старцу гори.

„Ти још ниси никад био
„Где јунаци крвцу лију.
„А ђеда те не мож' пратит', —
„Ја како ће без очију.

„Пипери су соколови,
„Вешти боју, вични кланцу,
„Закриличе младост твоју,
„Довешће те здрава старцу.“

Старац сéди, јунак стари,
Што ј' у бојну живот пров'о
Учи млада полетара.
— На послетку рече ово:

„Кад седнете да се руча
„И кад падну мрве хлеба,
„Покупи их и донеси,
„То ми, сине, за лек треба.

„Приснило се ноћас мени
„Да ћу опет прогледати,
„Ако станем мрве с боја
„Ја на очи привијати.

„Узми ову беду торбу,
„Напуни је, Мићо мили,
„Ал мрвама само оним
„Што би људи погазили!“

— И унук се млади закле,
Да ће тако све чинити,
Па весело у бој оде,
С Пиперима Турке бити.

Ишла војска двасет дана,
Сваки данак бојак бише;
Отераше туреке чете,
И до Таре чак продреше.

Па весело враћају се
Сваки војник својој кући,
И Пипери сви дођоше
Завичају певајући.

Ал Мићуна ту не беше,
Њега нема, — проп'о негде, —
Нестало га у планине,
Нико не зна куд се зделе.

Слепе очи сузе роне,
Све војнике старац срета:
„Каж'те људи, где је Мићун?
„Шта је било од детета?“

Једни ћуте, други збоpe:
— А свима је старца жао, —
„Ми не знамо где је ост'о,
„Нит смо видли кад је пао.

„Млад и нејак, ал је јунак,
„Међ првима свуд је био;
„Сваког дана борисмо се,
„А он нас је соколио.“

— Сузама се старац гуши,
Нит' што једе, нит' што пије;
На студен је камен пао,
По камену сузе лије.

Кад је прошло десет дана
Стеже старац горку муку,
Он позива Мартиниће
На подушје свом унуку.

Скупило се цело племе,
Одстојаше службу свету,
Сад у покој душе пију
Покојнику, — хај, детету.

На једанпут са врх брега
Пуче пушка, песма чу се.
„То је Мићун!“ — неко рече —
„Весео је, пева му се!“

Поскочише ноге лаке,
И сви у глас закликташе;
Излетише па кршеве,
Ту Мићуна дочекаше.

Само старац седећ' оста,
— Слепе очи к небу вђси,
— Њима трепће, руке шири:
Боже, боже, велики си!

У то Мићун к њему стђса,
А реч му је била прва:
„Опрости ми, добри ђедо,
„Ја ти нисам дон'о мрва.

„Та бејах ти накупио
„Ево пуну торбу ову;
„Ал у шуми кад смо били,
„— Што јеловик шуму зову, —

„Сустигосмо турску војску,
„Отвори се битка вела,
„Припуцаше шарке пушке,
„Затресе се црна земља.

„Колико је год дрвета
„Иза сваког ђуле бије,
„Пиперн се раставише,
„Ђа заједно нигде није.

„Ја огрезох међу Турке,
„Палим пушке, молим с' богу;
„Ал кад сунце хтеде заћи,
„Удари ми зрно ногу.

„И ја клонух, клекох, падох,
„Ка' да ми се сломи крило, —
„Уши зује, — замавица, —
„Не знам шта је после било.

„А кад свану, — свуд тишина,
„Осврћем се тамо амо;
„Нигде брата, нигде друга,
„— Густа, пуста шума само.

„Купим снагу, да се дигнем,
„Ал на ноге не мож' стати;
„Нога ми је сва у крви,
„А немам је чим опрати.

„Ниже мене поток течи,
„Ја га чујем где жубори.
„Дланн горе, чело гори,
„А жеђ срце да умори.

„Одвучем се побаучке,
„Те се воде ту напијем,
„Ту разгледам рану своју,
„Оперем је и превијем.

„Ал сад што ћу? — Ево глади!
„Та нешто ми јести треба;
„Шума нам је добра мајка,
„— А ни сама нема хлеба.

„Тад се сетих ове торбе
„Где су мрве и корице;
„Кад позобах две-три шаке,
„Наситих се довољице.

„Тако мину седам дана,
„Седам дана, седам ноћи,
„Док се рана замладзла,
„Те из шуме могох поћи.

„Да не беше тих мрвица
„Не бих данас сунца гледо;
„Али јаој, сада немам
„Теби лека, теби ђедо!“

*

Проговара старац слепи:
„Благо мени и до века!
„Ти се спас'о мојим леком,
„Ја и не шћах за се лека.

„Ја сам знао да у бољу
„Често храње понестаје;
„Ја сам знао, сећао се,
„Мука глади колика је.

„За то сам ти ја и рекá':
„Купи мрве, купи коре!
„Јер ја знадем наше стене,
„Јер ја знадем наше горе.

„Ти ме не би послушао,
„Да сам каз'о: тебе ради;
„И ти би ми погинуо,
„Не од пушке, већ од глади.

„Ја не требам себи лека;
„Моји с' дани на прст' броје;
„Али тебе имам жива,
„Мој Мићуне — очи моје!"

Љ. П. Ненадовић.

ЖИВОТ ЈЕДНОГ КАРТАША.

I.

Кад бацимо поглед у старија времена, те их сравнимо са овим новим временима, видећемо, у како је великом степену образовање напредовало. Само је то жалост, што су са тим огромним напретком толика зла и рђави обичаји упоредо напредовали. Од толиких зала да споменем само изналазак карата. Са тим изналаском колика су се зла до сад догодила, и колика ће се догодити. — Ево ћу да вам испричам цео живот једног карташа . . . .

Било је то на сами божић. Три одрасла ђака — већ гимнасисте — одоше своме другу Пери Павловићу. Затекли су га сама код куће, јер су му родитељи отишли некој породици у посету. Пера је сам остао код куће, јер је знао, да ће му његови школски другови доћи.

„Здраво, Перо! Христос се роди!" поздраве га другови, кад уђоше у собу.

„Ваистину се роди!" оздрави Пера весело, и рукова се са свима.

Скидоше своје капуте и седоше за један празан сто.

„Па ћемо-ли мало карата", рече један од оне тројице, ком је име било Коста. „Ми сви имамо ораја!"

„Ја немам, него знате шта?" проговориће Стева Јовишић, ученик VI-ог гимнасиског разреда. „Ми нисмо „мала деца," да се играмо на ораје, него ћемо на — новце. Сад сваки има новаца, а ја мислим да ми за то нисмо карташи, нити ће један од нас више од два до три новчића изгубити."

„Ја бих предложио," рече Пера „да се оставимо карата, па да читамо какву ваљану књигу."

„Није него још штогод," рече Стева мало срдит „за то је данас божић, да се картамо, а има се каде читати."

„Па можемо се и забавити" рече Пера. „Ево како, један нека сакрива ораје а остали ћемо погађати, је ли лијо или тако."

„Немој да те ко исмеје", одговори му Стева, „а зар смо ми мала деца, да се тога играмо?"

„Та ми ћемо на мало играти, 2—3 новчића, више несме нико изгубити, а то није ништа много." Тако рекоше сад Коста и Паја.

„Па ајд," кад већ није друкчије," рече Пера и донесе карте. „Само вам велим да то није добро, што радимо. То нека нам буде први и последњи пут!" —

И они се почеше играти карата....

Али шта је то? Тек што су четврт сата играли, а Стева већ изгубио 26 новчића. Али он се показао јуначки. Ни најмање да се промену у лицу.

Да би изгубљене новце натраг повратио, он је много мењао на карте, али се срећа није на њега смешила.

Шта мислите, он је до сада изгубио преко форинте, а цео његов новац је био 90 нов. Дакле он се беше и задужио!

„Ништа, ништа," говорио је Стева а још се јуначки држао. „Видећемо: коло се среће окреће! А ако вам останем што дужан, платићу вам, нећу вам побећи, небојте се!"

И он је сасвим равнодушан изгледао. Бог свети зна, како му је било у души!

Стева је још више мењао на карте, ал ретко да је кадгод добијао. Боже, ни сам не зна, колико је на картама изгубио. Сада се тако збунио, да си га запитао како му је име, ни то ти неби умео казати. У лицу је био црвен, као да му је сва крв у лице и у главу појурила. Очи му беху чисто закрвављене; а да како му је тек било у души?

Он више није хтео само своје новце да поврати, у њему се распалила жеља, да од свију другова новце он добије, — почео је за новцима грамзити. Бесно је ударао песницом о сто и рече стиснутим зубима: „Морам добити, па ма се до дванајст сати картали."

Они су се још од пола три сата картали.

Пера погледа Стеву и чисто се поплашио од његовог лица и закрвављених очију.

„Знате шта, браћо? повиче Пера. „Да учинимо крај овој комедији. Ми смо другови; а дошли смо амо да се проведемо, не пак један другог да оштећавамо. Ја Стеви све оне новце, што сам на картама добио, дајем натраг. Ја сам то одма мислио да урадим, још кад смо почели играти, па ма од кога новци били!"

„Ја нисам просјак. да ми се дели," продере се Стева. „Већ ти велим да се и даље играмо!" Ово последње је изговорио заповедајућим гласом. —

Они су се и даље картали....

Но шта је сад? Неко иде! Брзо скупе новце са стола, а метну ораје преда се, као бајаги, да се на ораје играју.

О те лакомислености! Мало што су тако јако погрешили, те се те невољале игре — карата — играју, нег су још и слагали и преварили Перине родитеље, да се играју на ораје.

„Ајд, ајд, играјте се," рече Перин отац. „Ја и мати идемо у другу собу, да вас не узнемирујемо. Тако, тако, а колко си добио ораја, Стево?"

Стева брзо одговори: „Мало, господине, тек четир."

Како је срамно слагао. Он је до 4 форинта на картама изгубио био.

Кад су Перини родитељи отишли у другу собу, они опет ораје на страну, а новце преда се. —

Пера је све хтео да губи на картама, да би Стева своје новце натраг добио. Он се чинио да губи, а овамо је новце силом Стеви давао.

Сад се тек Стева поносио: „А, тако ли је то. „Ко први носи тај после проси!" Кажем ја."

Стева је све оне новце повратио, које је код Пере изгубио био. Само Коста и Паја нису попуштали. И они су као и Стева грамзили за новцем.

Пера нит' је што добио нит' изгубио. А срце и душа му је била тако чиста! Он је био собом задовољан, само га је то једило, што је допустио, да се играју карата.

Кад је већ прилично доцкан било, преброје новце, да виде ко је шта изгубио. Пера нит' је добио, нит' изгубио. — Стева је изгубио 57 новчића. Од оти' је Паја добио 17, а Коста 40.

„Вас двоје" рече Стева Паји и Кости, „морате са мном још играти. Јер ја нећу ништа да изгубим."

„Ево ти, Стево, од мене натраг 17 твојих крајцара" рече Паја, а видело се, да се и он, као и Пера каје, што су играли. „Па дај" рече сад Стева и алапљиво их зграби.

„Сад је и на тебе ред, Коста, да и ти даш 40 новчића," рече Пера.

„Е није него још шта" одговори Коста. „А зашто сам се онда и играо. Ни он мени неби дао, да сам ја изгубио."

„А оно ћемо ја и ти сутра продужити," рече Стева.

„Па добро, добро, можемо" рече и Коста.

Са тим се сви разиђу.

II.

Кад су се разишли, Пера је легао у кревет, али дуго није могао заспати. Размишљао је о томе, како је то рђаво играти се карата, па још на новце! — И Паја се тако исто кајао и обоје се заверили беху, да се више никад неће играти карата ни на ораје. — Коста је размишљавао, како ће од Стеве сутра још млого новаца на картама добити. Па кад је помислио, да има 40 новчића више у џепу, смешкао се и задовољно заспи. — Најнезадовољнији је био Стева. Ево шта је он мислио кад се по кревету превртао: „Ја морам коју форинту од њега добити, пак ма шта било. А, тако ли је то, он хоће мени да одере кожу са леђа? Ништа, доћи ће мачка на миша!... Ха, знам шта ћу. Забележићу са друге стране карте какав знак, па ћу увек знати, која карта долази. Тако ћу му се моћи осветити!"

За тим устане из кревета и разним бојама је правио на картама мале тачке, које су се једва виделе. Тако је он то вешто начинио, да се не може опазити.

Дакле је већ и на то спао, да свог друга вара!... Сутра су се Стева и Коста нашли и продужили картање. Стева је варао и тако је Коста већ преко два форинта изгубио био. „Сад се и ти мораш сутра са мном даље играти," рече Коста, а очи му се закрвавиле као јуче Стеви.

„То се разуме, то се разуме!" рече Стева и растадоше се.....

Дан на дан они су се картали,

а срећа се час једном час другом смешила. Они су гледали, да само један другог преварити могу.

Стева и Коста са свим су занемарили школу, а на крају године једва да су могли прећи у VII. разред.

Пера се трудио да доскочи том њиховом злу. Са тешком муком једва је могао Косту од картања одвратити. Само се Стеви није могло доказати. Коста је опет учио, а о картама није хтео више ни говорити. Напротив Стева је ишао по биртијама, упознавао се са којекаквим неваљалим људма и бекријама. Са њима се играо карте, тукао се... и шта није било. —

Стева није имао родитеља, него га је школовао његов стриц. Кад је овај дознао, шта Стева ради, отера га од себе, и откаже му сваку помоћ.

Стева се са свим покварио. Одао се био и пићу. Са неким бекријама је покушао, да покраде нечији дућан, но ту га ухвате и затворе. Кад су га пустили, он је опет терао по старом. Пио је и банчио; тукао се и крао. —

По који пут је синула у њему мисао, да се поправи, но тада се горко насмејао и рекао: „Сад је већ све доцкан!"...

... Једног зимњег празника, кад је народ ишао у цркву на јутрење, наиђоше на једну људску лешину. Снег је завејао био, само се једна рука видела. Разгрну снег и изваде лешину на поље. Кад су јој погледали у лице, познали су јадног — Стеву Јовишића! —

Стриц га је о свом трошку сахранио био!.... Са тим се свршује кратка, али тужна повест овог јадника карташа — Стеве Јовишића. —

III.

Картање нарушава мир и спокојство душе. Картање је распалило бесну жудњу у Стеви, да другове своје са свим опљачка. Картање је учинило да је Стева слагао Перином оцу, да се они играју на ораје и да га је преварио онако срамно, да је добио на картама 4 ораја, а оно је изгубио 4 форинта. Картање је узрок, што је Стева тражио рђаво друштво, што је почео да вара; што се пропио и проневаљало. Оно је узрок, што је Стева занемарио школу, и одао се неваљалштини и лењевању. Напослетку, картање је донело то, те је Стева под туђим плотом скапао, и тако јадно скончао!

Картање је извор многих зала и порока. Зато — млада браћо моја — чувајте се тога, као најопаснијег зла и живе ватре. А са проклетим картама немојте се ни од шале ни на ораје играти, јер сте видели како је из шале постала — истина, и то страшна и тина.

У Вел. Бечкереку.

Браца Мита.

ДРУШТВО ЗА МЕЂУСОВНО ПОМАГАЊЕ.

(Види слику на насловној страни.)

Ево једно друштво мало,
А дивно се слажу;
Брат и сеја,
Овца, меја,
Коза лака
Шародлака,
Међ собом с' помажу.

Козу, овцу поје, хране
И братац и сека;
Што имају
Радо дају.
А овчица
И козица
Даће њима млека.

ТЕШКО ЈЕ ТО ПОГОДИТИ.

Те погоди, брато,
Шта ти сека носи.
„Један печат од шећера.“
— Јест', погодио си!

Ал у којој руци?
Би-ли мог'о знати?
Ако и то још погодиш
Ја ћу ти га дати.

Сад је био брата
На великој муци.
Он се мисли — п'онда рече:
„У десној је руци.“

Није, није, није!
Сека се смејала.
(Ал за то је ипак печат
Своме браци дала.)

Чика Јова.

ПОСЛОВИЦЕ.

(Скупљене већим делом у Црној Гори.)

Нема слађе вечере, до собом стечене.

А где ће гроздић него под чокот.

Не ору се долине без маторе волине. (Тако рекну старци, кад их ко год на какав тежак посао позове.)

Бог зна сваштa, а вас свет пишта.

Што ћу се хвалити а рђаво радити.

У празној кеси ђаво, а у пуној два.

Брзорек пун гријеха.

У радина комадина.

Магаре не уме пливати, док му вода до ушију не дође.

КАКО СЕ БРАНЕ ДИВЉИ КОЊИ.

У јужној Јевропи, а наиме у степама јужне Русије има још и сада дивљих коња, који се зову Тарпани. Читаве ергеле тих коња, у већим или мањим руљама, крстаре по степама (великим пустарама), а обично иду уз ветар. Ти су коњи нешто мањи од наших питомих коња, ноге су им танке али снажне, длака им је густа, добро виде, добро чују, добро њушају, тешко се припитоме, па ни онда никако се не дају јашити.

Ове коње гоне људи и иду у лов на њих. А тако исто гоне их и вуци, којих такођер има много по степама. Од вукова лакше се одбране него од људи. Сам један вук напашће само болесна или престара коња, који заостане од свога друштва, или на лудо ждребе, које најпре гледи да од мајке удали. А на читаву руљу тих коња напада само множина вукова. На оним местима где коњи долазе на појиште или на ноћиште, дошуњују се вуци, да уграбе ког коња, који се од свог друштва одмакне, али овај чим нањуши у близини својој крвожедне вуке, стане га њиска а тиме дојави опасност и другима, и онда је красота видети, како се сви коњи згрну у једну гомилу, главу у главу, а стражње ноге окрену непријатељу, — (као што вам приказује слика). Тако стоје сада као заковани; главу мало окрену натраг, да виде од куда ће злотвор доћи, па чим се који примакне, тај је добио копиту у чело или у прси; каткад се десет пута претури и не падне му више на памет кушати нову срећу.

Вуци се обично враћају натраг крвава чела, и поломљених ребера, а тарпани остају здрави и читави, уживају своју слободу и веселе се што су се спасли. А чиме су се спасли? — Својом снажном ногом и — слогом.

ЉУБИЧИЦА.

Нашао сам љубичицу,
Претечницу пролећа;
Миришућ' је детињску ми
Радост срце осећа.

Далеко смо, децо драга,
Далеко смо, ви и ја, —
А ја б' хтео сваком Српку
Рећи: Овај цветак на!

Ал не могу вама свима
Приденути овај цвет,
— Ма да грли душа моја
Цео, цео дечиј' свет.

Кол'ко може, толко даје,
Ал од срца, своме свој:
Насликану љубичицу
Ево стављам у лист мој.

Насликана љубичица
Без мириса ј', добро знам;
Ал у песми нек замири
Моја љубав према вам'!

Чика Јова.

ОЧИ ВАРАЈУ.

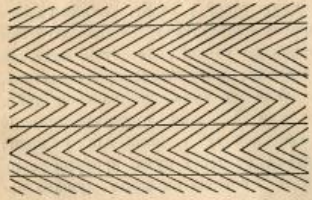

Ја сам вама са више примера у „Невену“ показивао, да човек не сме увек ни очима својима веровати.

Бог је човеку дао не само очи, него и разум, да њиме све добро промотри и промери, и тако тек да долази до правог уверења.

Ево вам још један пример за то.

На овој слици има две врсте црта. Једне иду од горе доле и те се преламају то десно то лево. Друге црте, које оне прве секу, право су положене (хоризонталне). Гледајући те друге црте рекао би свако да не теку једним правцем (да нису паралелне), него да се једна другој приближују.

Не веруј очима! Већ узми шестац (циркл), измери и уверићеш се да су те црте паралелне, да су једнако удаљене и на једном и на другом крају једна од друге.

КО ЈЕ УКР'О СИКИРУ.

Коло, коло, наокодо!
Где сестрице мале
У свом колу малом Јоцку
Прво место дале.

У Сенти.

Лево, десно, лево десно,
Коло брзо жури
А мали га Јоцко гони
Да још брже јури.

Ко је укр'о сикирицу?
Питају се главе.
„Сикирицу ко је укр'о?"
Она, коју свале.

Дара, Мара и Драгица,
Девојчице плаве
Гурају се, турају се,
Милу би да свале.

Маните се, и да падне,
Бил имали вајде?
Заплачел се, и Јоцкош би
Удесно гајде.

Чика Тура.

Немушти језик животиња.

(По народном казивању)

Кокош (кад прво јаје снесе, зачуди се на виче): Куку куку к'о аков! — куку куку к'о аков!

Матора кокош (кад снесе јаје какође и виче): Ја се мучим и носим а деца крадју, крадју, крадју.

Петао (виче): То није лесно!

* * *

Чавка (кад падне на стрвину виче): Чиј' је 'во коњ? Чиј' 'во коњ?

Врана (одговара): Наш, наш, наш!

Сврака (кљуца у главу и виче): Моје око, моје око!

Гавран (по каткад рекне): Калабалук, калабалук.

Орао (С висине слети и весело подвикне): И-ха! И-ха!

* * *

Мало гушче (кад откине травку, па се преметне, повиче): Што би би, што би би!

Старије гушче (одговара): Тако смо и мии, тако смо и мии!

Гусне (међу собом вревају): Наш газда истук'о газдарицу.

Гусак (ћути се, што се о томе разговарају на виче) Пс! псс!

* * *

Ћурка (кад иде брзо, виче): Отиниће ћу чак, чак, чак, и попи ће ћу каву, каву, каву.

* * *

Крме (трчи по снегу и виче): Умрећеће! умрећеће!

Матора крмача (одговара): А'коће Акоће.

* * *

Ждребе (кад види зелену њиву, виче): Ја би пас'о враж. Ја би пас'о враж!

Магарац (му одговара): И ја! И ја!

ТРЕШЊИНИ ГОСТИ.

(По Лаушу).

Лек почела трешња пупит',
А већ има госте своје.
Погодите ко су гости?
„Гусенице.“ — Јест, тако је.

Мала ј' штета. Трешња цвета,
И већ нове госте прима —:
По цветовма пчеле зује:
„Биће меда вама свима.“

Још ће двоје имат' госте
Око поле мај-месеца.
Једни гости врапци мали,
Други гости мила деца.

РАЧУНСКЕ ИГРЕ.

(продужено)

Двајест и четир новчића.

Стави учитељ 24 нов. на 8 гомилица све по 3 на гомилицу овако, и покаже деци, како у горњем реду у све 3 гомилице има укупно 9 н. и у све 3 доње гомиле 9, и у све 3 предње 9, и у све 3 стражње 9, и обећа од то 24 нов. поклонити оном 4 нов. ко остало 20 н. тако разреди, да опет остане по 9 у реду озго и оздо, спред и страг; ко ће да начини? —

Кад су деца то начинила, он им пружи још 12 н. да их на то 20 тако разреде, да их ни сад не буде више, нег по 9 у реду. Како се то начини?

Кад су деца и то начинила, он покупи свих 32 н. и обећа поклонити оном 4, ко осталих 28 на то 8 гомилица тако разреди, да опет остане у сваком реду по 9; како се то начини?

Собе и момци. (Прича.)

У турском рату отме неки четовођа са својих 20 момака чардак од Турака, у ком беше 9 соба, које овако стојаше: на све 4 стране чардака по 3. Средњу собу узе он за се, а у 8 соба около разреди својих 20 момака тако, да их у сваком крилу беше по 7; како беху разређени? (Узми 20 зрна и разреди).

Ту ноћ дођу им још 4 друга на конак, и да не зна четовођа разреде се тако, да их ни сада не беше више нег у сваком крилу по 7; како сад стајаху? (Намести зрна.)

У зору оду та 4, и оду с њима још 4 од првих момака и остаде само 16, и да не би четовођа познао разреде се ови 16 тако, да их опет беше у сваком крилу по 7; како сад стајаху (намести зрна.)

Ћелије и калуђерице.

Био намастир с 9 ћелија, које стојаху као то 9 соба на чардаку, у 4 крила по 3, и у њима било 24 калуђерице осим игуманије, која у средњој соби беше. Те 24 калуђерице биле су тако разређене, да их у сваком крилу беше по 9. (Узми 24 зрна и разреди.)

Једно вече изађу њих 4 да се прођу и да не зна игуманија разреде се остало 20 тако, да их опет у сваком крилу беше по 9. Како стојаху? (Намести зрна.)

Те 4 нађу се у шетњи с још 4, па дођу све 8 намастир на конак и да игуманија не зна разреде се тако да их ни сада не беше више, него по 9 у крилу сваком; како су сад стојале? (Намести зрна).

Тек што се сместитше, ал дођу још 4 на конак, па и ове са оно 28 сложе се и разреде тако, да их ни сада не беше више него по 9 у сваком крилу; како стојаху сад?

Драго камење.

Имао господар 36 драгих каменова и држао их у кутији, која је била подељена на 9 окана овако. Камење је

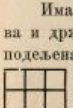

стојало овако: у крајним окнима све по 4, а у средњима по 5, средсредње окно стојало је празно.

Ту кутију преда слузи да чува и да сваки дан камење пребраја, и показа му, како има у сваком крилу по 13 зрна, свега 36.

После неколико дана, кад опази господар, да слуга не броји другче, нег само гледа, има л' у сваком крилу по 13, а он, да начини шалу, узме 4 камена, а остало разреди тако, да опет остаде у сваком крилу по 13. Како је стојало камење сад. (Разреди зрна.)

Кад опази слуга да нема 4 камена, узе и он 4, а остало разреди тако, да их опет остаде у сваком крилу по 13; како је стојало сад?

Кад то виде господар, трже се па врати она 4 камена што је узео, још да продужи игру, оде кујунџији па узе 4 камена стаклена, што исто онако велика и сјајна беху, и дода на драго камење тако, да их ни сада не беше више нег по 13 у сваком реду, као на почетку.

Зачуди се слуга кад то опази, и досети се, па врати она 4 камена, што је узео и стави тако, да их ни сада не беше више, нег по 13 са сваке стране; како стојаше сад?

Још чује за кујунџију па и он оде и позајми 4 камена исто онака, и та 4 стави у кутију, а ни сад их не беше више, нег по 13 у свакој страни; како је стојало сад?

Пита се најпосле: можел се начинити и како, да буде више нег 44 камена, а да их опет не буде више нег 13 у свакој страни?

Како тица своје пази.

Летос у Берлину идући улицом опази неки учитељ гомилу врабаца на земљи скупљене око једног појачег, који се дерао као вранче кад је гладно. Он приђе ближе, а они се разлете само остане на земљи тај око којег скупљени беху. Он пође за тим, потрчи и увати га, и нађе сасвим здравих ногу и крила ал слепа на оба ока. Видев сада за што се онако дере и за што се они око њега купе пусти га на земљу да гледа даље шта ће с њим. Чим слепи завика одма се опет скупе други, па ко зрном ко црвом залагаху га. У томе нађу путем кола пуна, врапци се поплаше, па узев слепога у среду заједно с њим одлете. — Леп пример и за људе и за децу, кад и та ситна тица тако пази слепог свог, колко више требају људи и деца да своје слепе пазе!

Како се старији поштују.

Најуљуднији племе старих Грка Шпартанци, били су и најучтивији са поштовања својих старијих, тако да је и краљ им Лисандар рекао: да више на свету нема где се старији боље штују нег у Шпарти.

Једаред при олимпијским играма, највећој свечаности у народа грчког, где се силан свет стицао да види оне игре, дође и старац један, па обилажаше свуда да би места добио, ал не доби, него кад дође на ону страну, где Шпартанци седеше, одма ови сви чим опазише старца скоче и с највећим поштовањем га на најлепше место посаде. Сав скупљен народ запљеска рукама, хвалећи Шпартанце, а старац дигнувши руке небу рече: О Боже! сви Грци знају шта треба радити, ал Шпартанци и раде.

Ко може брзо да изговори

ово:

Расниселиште ли ти се опанци?

Или ово:

Кад те видеше обевселиште ли ти се?

Или ово:

Прокицошио ли си ми се?

? ? ?

Речи, наћи, много с', ал је,
ових, може, чини, ипак,
смис'о, свако, тешко, лако.

Ајде да видим, који је од вас момак, да ми ово прочита!

Разнолије.

(Телесно вежбање). У Београду се саставило друштво за гимнастику и борење. Цел је овоме друштву да у домашају своме вежбањем развија снагу млађег нараштаја, а настојаће да се така друштва покрећу свуда по Србији. Као што се умним вежбањем развија снага умна, тако без телесна вежбања млитави снага тела, а њоме се губи и моћ духа и снага воље. Камо среће да се овим почело још одавна, па онда Бранко не би у „Путу" свом певао онако тужно, већ од прилике овако:

Биће опет соколова ока,
Биће плећа к'о стена широка.
Биће груди као сиви камен,
Кад удариш да истераш пламен.
А у место треске и шибљике,
Биће опет раста, оморике, — и т. д.

Дај боже да тако буде!

(Глас домаће стоке). Многа деца, нарочито варошка, не знају како се каже кад чују глас домаће стоке, а и у читанкама се слабо тога налази. За то ћу овде навести неколико стихова из народне песме: „Бој на Салашу," где је нар. песник извео и показао богатство језика.

Колика је сила у Турака,
Све су поље собом закрилили,
Они гоне плијен од Сокјака:
Седам хиљад' бијелих оваца,
Пет хиљада црвенијех коза,
Три хиљаде крава музовнијех
Шест стотина мачванских волова;
Стоји блека овиц' за јањцима,
Стоји мека јањац' за овцама.
Века стоји коза за јарићи,
А јарића дрека за козама,
Стоји рика крава за телад'ма,
А телади мека за кравама,
Бука стоји мачванских волова
Не познају својијех чобана,
Види стока ће ће погинути
Паке жали свога завичаја . . .

(Лепа реч). Краљица енглеска Викторија подигла је скорице лепо споменик своје покојном пријатељу, негдањем министру лорду Биконсфилду. На споменику стоји ко га је и коме га је подигао, а за тим ове речи: „Краљеви љубе оне, које им говоре истину." То су красне речи; — само што је мало примера, да тако одиста и бива. А да је тако бивало од старине, светлији би, веселији би били многи листови свеопште повеснице; мање би стида и несреће, а много више поноса и напретка било у прошлости и садањости.

(Мед). Како је бистар мед, док је још у сачу, а и кад се излије из њега још неко време. Тек се доцније згусне. До сада се није знало, зашто мед после кад неко време постоји постане жидак. Сад је тек неки американац пронашао и опитима осведочио се, да је томе узрок светлост, која, као што знамо и неке друге течности мења (за то се и неке медицине морају држати у црним или плавим стаклима, или се стакло држи у футролима). Зато-ли даклем пчеле слажу мед у мрачним шупљинама или кошницама, и кад им љубопитљиви људи ударе прозор на кошницу, они га таки изнутра залепе. Јер би светлост учинила, те би им се мед још у сачу згуснуо, и тако згуснут младим пчелицама не би пријао. Даклем ко хоће да му мед ос-

тане дуго бистар и течан, чим га из сања оцеди, нека га разлије у црна стакла, а та нека држи на каквом сасвим мрачном месту.

(Сат, највећи на свету). То је онај на парламентској палати у Лондону. Плоча сатна широка је 6½ метара. (Одмерите то. Узмите конац 3¼ метра дугачак, вежите га једним крајем за кочић убоден у земљу, а другим крајем затегнута конца окружите коло.) Свако по минута мање минутна казаљка за по стопе. Шеталица је пет метара дугачка. Точкови су од гвожђа. Звоно, на коме сати бију, има преко три метра у вис а толико је и широко, а тешко је 16,000 килограма. Маљ, што удара сате, тежак је 250 клгр. — Сат се навија свако 8 дана.

(Смешан гробни натпис). У једном гробљу у Бечу има крст са натписом, који у српском преводу овако гласи: Овде лежи Гашпар Фогл отац и пекар 21-ог детета.

Даштања.

I. За мању децу.

1. Ја сам неко женско име; кад ми одузмеш претпоследње слово, онда сам једна од најлепших појава у природи. Кад ми се одузме и прво и претпоследње слово, онда сам нешто за јело.

Зорка Илијћева.

2. (Ребус.)

II. За одраслије.

3. Ја сам једна река у Италији; кад ми одузмеш прво слово онда сам река у Србији. Кад ми одузмеш два прва слова, онда сам град у Црној Гори.

Илија Јовановић.

4. (Аритмограф).

12345. Мушко име.
1232. Женско име.
4532. Има ме на сваком дрвету.
3242. У гробљу.
23. Мера.
453. Има у цркви.
324. Мала животиња.
1324. Моја је ноћ.

545. Има сваки читалац „Невенов“.
1342. Означује боју.

Анђелија Радовановићева.

5. (Коњички скок.)

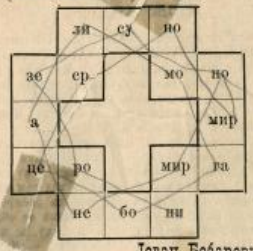

Јован Бобаревић.

Решења и имена оних, који реше и на време уреднишшву јаве, биће штампана у 8. броју.

Решења даштања.

Из бр. 4.

1. Богдан. (Бог; дан.)
2. (Ребус). Наредба.
3. Рума. (Рум; ам; самур).
4. Ништо се није научен родио.

(и страну 203.)

Решили су: Даринка Мајска у Сивцу. 1. 3. и 5. (Даринка је задатак 5. решила са свим друкчије, па инак добро.) — Десанка Константиновићева и Бранко Јовановић у Панчеву, све. — Ђорђе Јовановић у М. Кувеждину 1. и 3. — Милева Поповићева у Будимци, 1. 3. и 5. — Анастасија Поповићева у Ујдину, 3. — Катарина Алексијевићева у Панчеву 1., 3. и 5. — Марија Георгијевићева у Митровици 1. и 3. — Јулка Павловићева и Јулка Табанова у Ђ. Кикинди. 1. и 3. — Живко Продановић у Сомбору 1. и 3. — Зорица Прокићева у Дивошу 1, 3. и 5. — Анђелија Радосављевићева у Дивошу 1, 3. и 5. — Ђорђе Мариновић у Бугојном. 1. и 3. — Милан Милиновић у Ерчег Новом. 1. и 3.

Нове књиге

Нова књига. Сад је баш изашла из штампе нова књига: *Л. П. Његош*, последњи владајући владика црногорски. Од В. М. Г. Медаковића. Књига има 12 штампаних табака велике осмине, на лепој сатинираној хартији са ове четири слике: 1. Лик владичин. 2. Заклетва Црногораца над св. владиком, 3. Избор и проглас владичин за господара. 4. Црногорац при закључку мира са Ћесаровцима. — Цена је књизи 1 фор. или 12 гроша. — Књига се по ову цену може добити у свима главним местима код тамошњих књижара, а ко жели за себе или за распродају наручити на више ових књига нека се обрати подписаној штампарији. — У Н. Саду, 5. марта 1882. Штампарија А. Пајевића. — Молимо све српско-хрватске журнале, да кратки оглас овај у својим листовима донети изволе.

Чика Јовина пошта.

Теши, У Н. Сад. Твоја песма „Врапци у пролеће“ није лоша и ја бих је примио, да није баш скоро била слична песма о врапцу (у броју 4. прошле год.) За то ћу да је оставим на страну до пролећа идуће године. А ти ћеш међу тим имати времена да је још мало боље дотераш, а неће јој шкодити, ако је мало и скратиш.

Д. у Б. Таких животиња нити има, нити је кад било на свету. — Сестрици својој немој кратити да се каткад послужи и левом руком, место десном. — само пази да уз то не занемари десну руку. Право је, коме су обе руке шуваке, а добро је коме су обе деснице (т. ј. за сваки рад удесне).

У Ујдин. Немој од сада писати презиме своје на крају са „ћ“ већ са „ћ“; јер то је погрешно.

Ђ. Ј. у К. Од три послате песме једна ће само ући. Али то нека ти не квари вољу. При почетку тако бива. Од тебе ћу примити и неплаћено писмо, само с поља на куверти напиши своје име. да знам од кога је.

Чика Ђури у Сенту. „Ко је укро сикирууши ће ако буде места још у овај број. „Чигра“ ће ући тек ако нађем згоду илустрацију. Хвала!

„Пустиња Сахара“ ући ће скоро. Чланци из природе и културне историје наћи ће увек места у „Невену.“ Чланак „О писму и штампи“ такође је за наше читаоце. само ће стојати до тога, како ће бити изведан и према схватању наше публике уређен.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

С овим бројем истиче предплата већини наших предплатника, који су се предплатили до краја о. мес. а то је за I. четврт. Зато их молимо да ову што пре поновити изволе, како би им непрекидно и даље лист слати могли.

Исто тако молимо и све наше родољубиве скупљаче, да се својски заузму око скупљања предплате, како би досадањи број претплатника одржати и још по којим новим приновити могли. Уз нашу захвалу дајемо врло радо свакоме 10% од скупљене предплате.

НАКЛАДА „НЕВЕНА“
Чика Јовиног листа.

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (адреса.) Dr. Jov. Jovanović, Wien IX. Währingerstrasse Nr 9: Издање штампарије А. Пајевића.

Цена је *„Невену“* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 7.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

Последња Картагинкиња. (Види страну 203.)

ДВЕ СУЗЕ.

— УСКРШЊА ПРИПОВЕТКА —

Не знам, како ко, ал' што је Вида волела цвеће, то је за приповест. Једва дочека пролеће. Је л' чула само, да има млађе, висибабе ил' кукурека, та вам неће мировати, док и она не добије ма од куд. Кад би било на њеру вољу, онда у домаћим баштама не би било грашка, лука, першуна и т. д. већ све само цвеће и опет цвеће.

Слушајте само, пак ћете чути, ко је Виду научио да ваља рано ранити, јер она је све до лане била спавачица: последња је устајала а прва легала. Њен учитељ, у том лепом послу, било је цвеће. Ал тако је, кад ко своја учитеља воли.

Жељно очекивани ускрс био је дошао а црвена јаја видиш на све стране. Ал' још се нешто очекивало међу децом. Зар се не сећате? Та за бога водени понедељник. Онда се боме мора ранити на отићи на јутрење, јер тај дан се полива, а после како је то лепо кад се добије цвећа, па још из цркве цвећа. Ви, који рано устајете, па дабоме и на јутрење одлазите, ви знате, како је то дивота рано ранити. Сваки посао се јутром лакше удуриш него преко дан или у вече. Неки ђаци имају ту навику, да оставе сав посао за вече. А то баш не ваља! Та у јутро је човек ведрији, оран је за сваки рад. Памет је јутром куд камо бистр ја а у вече лења; у вече се са натегом ради, што јутром као да само од себе долази. Што се јутром научи за четврт сата, томе у вече треба цео сат, — па опет није онако.

Ал то Вида није хтела, да зна. Говорили су јој и говорили, аја, не помаже. Већма је волела, да се ваља по постељи, него да лепо рани

Први дан ускрса скупиле се њене другарице код ње па се играју. Играло се ту свачега. Пред вече пођоше свака својој кући.

На поласку запитаће Виду Селена:

— Хоћеш ли доћи на јутрење, Видо?

— Кад не могу, да устанем!

— Ију свете, не мож' да устане! повикну Селена зачуђено. А како ми можемо?

— Е, ја не могу!

— Добро, добро, повикаше деца. А зар ти не знаш, да се сутра полива?

— Та што се полива ни по јада! Ал' се цвеће сутра добија на јутрењу, примети Славка.

— Имам и ја цвећа! рече Вида.

— Е, ал' шта је то цвеће спрам онога из цркве. Оно је освећено! Дођи Видо на јутрење! опет јој рече једна друга.

— Не могу!

После се растадоше.

* * *

Кад је у јутро на јутрење зазвонило, устадоше деца па се умише и обукоше. Набраше у башти цвећа, калопера, јоргована, зумбула, и каквог је ко имао, па одоше у цркву. Тамо даду цвеће, да се освети па стану у ред. Мирно одстојаше јутрење па кад дође ливање, добише свако по китицу освећеног цвећа.

Одмах с јутрења пођоше Види.

Затекоше је у постељи. Нит' је спавала, нит' је била будна. Жмирканим очима лењо је гледала пред-а-се, а другарице јој веселе, боже, не мож' их смагати.

— Устајте лењи, бог срећу дели! викала је једна.

— Несретна глава у зору спава! допуњавала је друга.

— Погледај Видо овај шебој, па овај јоргован! пркосила јој трећа.

— Та дајте ту воду, да је полијемо! повикаше остале, па зграбише кондир с водом те је мало пошкропише.

Сад јој је већ било доста. Које срамота, што није устала, што није била на јутрењу, а које што јој је жао, гледајући, како им долику је веселом лицу и чистом оделу онај шебој, — то све ожалости је јако. Другарице отрчаше даље и не осврћући се на њу.

Устаде. Сад први пут онази, како је то ружно, кад се толико спава, осећала је како ју боли глава. Кад се обукла, оде у башту. Набере цвећа, па се закити. Случајно јој паде на памет, како би то било, да је то њено цвеће осве-ћено, као у друге деце, мож'да би јој лепше доликовало. У то ево јој и другарица, да је зову у цркву на службу, и оне се закитиле цве-ћем, ал' оним из цркве. Вида гле-ди, па јој жао, боже, жао. И њој кану суза низ образ. То је била суза жалосница.

* * *

Прошао, ускрс; прошло проле-ће; прошло лето; јесен, па и зима. Настало је друго проле́ће, ово проле́ће, коме се и данас сви радује-мо. Ајдемоте мало, чуда ради, Ви-ди! Нећете?! А за што? Мислите зар, што је још рано? Е у том сте се, боме, преварили. Мислите ва̏ља, да је она још онака леп-штина, да сваку зору преспава. Онда ви нисте запамтили, што сам вам казао, да јој је канула суза жалосница, кад је оно лане, на водени понедељник, видила освеће-но цвеће у својих другарица. Та она суза, што рекох, жалосница, та вам је казала, да се она каје, а где се каје, ту се, вала, и попра̏ла. Уђите слободно у њену башту, тамо ћете је наћи свако јутро код њеног цвећа. Ал' баш и има нешто цвећа. Та насадила га је више него икада, а јоргован, као да је знао, па се расцветао, до миле воље. Све то она спрема за водени понедељник а никоме ни речи не говори; тек јој само заи-гра срце, кад помисли како ће у-живати, док дође оно јутро.

Ено је, сад је отишла оној клу-пици поред бокора још не расцве-таног божура, а на клупици је књига. Ту она учи задатке, ту ради ручни рад, ту пева и ту се кити цвећем. Па видите је, како је румена, а знате ли каква је била лане, била је бледа, чисто жута и подбула од тешког чмавања. Чисто ју и саму срамота, кад се сети, каква је лане била.

Зар то није очигледно, да је то врлина рано ра̏нити.

Ето тако је Вида дочекала ус-крс. Није изостала, ни од „васкре-сенија“. Јесте ли ви друге и дру-гови видили били на том дивном јутрењу. Није ми мило, ако сте без важна узрока изостали. Ако то никад нисте видили, онда ви ниш-та нисте видили. Отидите макар само једаред, па ћете ми казати:

*

хвала! Та целога живота ћете се сећати тога јутрења. Оно истина, мало је и раније, ал' тек како ли је то красно, онако кроз сутон са рипидама и чирацима обилазити око цркве па појати оно дивно: „Васкресније твоје христе спасе..“ Погледајте онда макар коме у лице — весело је, јер се свак из душе радује, свак је задовољан. Па онда тек кад се вратите а Христова гроба више нема, јер је Христос васкрсао, а пол'елеји се љуљају у струји оне опште радости. Ко би набројао све оне дивоте тога јутрења.

Сутра дан, на водени понедељник, уранила је Вида још пре првог звона. Обукла се на отишла у башту. Накидала јоргована, лале, шимшира и шебоја. Повезала је цвеће у мале китице, па оде с матером у цркву. У цркви предаде цвеће црквењаку, па стаде међу другарице.

Да је коме било стати на гледати, како је Вида била нестрпљива кад је дошло целивање, сетила се, како је лане ту исту зору преспавала па јој мило, што је сада боља. Кад је целивала, одабере јој црквењак лепу китицу њеногa цвећа, па јој даде. После јутрења се помеша међу другарице па оде с њима, да и она полива оне, што спавају.

Кад ће да зазвони на службу оде у своју башту, са своме цвећу. Седне на клупицу, па се закити цвећем — ал' оним, што је у цркви добила. У то ево јој и другарица, да је зову на службу. Оне се закитиле, баш као и лане цвећем из цркве. Вида се сети, како је лане на данашњи дан било, па погледа и сада на своје цвеће, а суза јој и опет кану на образ — ал то је била суза радосница.

Браца Јова.

ЛОШ РАЧУН.

Са цицом се играла
Наша јела мала;
А цица ју огребла, —
То јој била хвала.

Тад је Јела донела
Своју куцу малу,
Не би л' ова мачки тој
Одшалила шалу.

Гура куцу на цицу,
Цица и не гледи;
А на то се мала Јела
Још већма разједи.

Пујда куцу, а ова
На бој се не жури,
Досети се, — узе куцу.
На цицу је вури.

А ова се разљути,
На песетанце скочи;
У мало му, сиромаку,
Не ископа очи

Хтела Јела са куцом
Цици да се свети,
А да ј' цица од ње јача
Ни на крај памети.

У М. Кувеждину.

Ђорђе Јовановић.

ЕВО НАШИХ ЛАСТА!

Ево иду, као звани
Наши лањски сукућани.
Ево наших ласта мили,
Баш смо вас се зажелили.
Од'те, од'те, тице вите,
Да с' од пута одморите!

Од'те, од'те, гости моји;
Ваше старо гњездо стоји!
Порушит' га нисмо дали,
Ми смо вам га сачували.
Не идите другој страни,
Од'те к нама, к'о и лани!

Под нашим је кровом мирно
Нико није у вас дирн'о.
Ми певамо и играмо,
Ал се никад не свађамо;
Живићемо у радости. —
Добро дошли, наши гости!

КРАТКОВИДНОСТ У ЂАКА.

Данас је пуно по школама кратковиде деце. До краја основне школе буде их до 15%, до краја гимназије ил реалке 50% и 60%, а до краја велике школе преко 80% и више, тако да већ и нема свршена великошколца потпуно здравих очију.

Професор Кон бави се испитивањем ове ствари већ много година и нашао је, да то не долази само од многог читања и писања, него још више од рђава седења и хрђава држања главе при писању и читању, а то није само од непажње, нег што не може глава да се држи дуго без потпоре, и сваком, ко дуго пише ил чита пада све ближе артији и књизи; а очни мишци гледањем на близу све већма се стежу и тим умарају, те и очи морају све ближе артији и књизи да падају.

Тога ради има различних справа, спред за прса пречага ил страг амови који не дају сагнути главу. Кон је смислио справу као подупирач глави при писању. Та не да принети главу артији ни књизи ближе нег што греба, те тим се сачувају очи. Та справа зове се Schreibkrücke. Њу су већ у многе школе по Немачкој увели, деца се брзо науче на њу и могу много дуже да пишу и да читају а не уморе очи нит покваре онако, као без ње.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА БЕОГРАД

ПОСЛЕДЊА КАРТАГИНКИЊА.

(Види насловну страну.)

Рим је хтео да буде прва варош да потчини себи цео свет и да он влада њиме. Картагина, велика трговинска приморска варош у северној Америци, није хтела да се потчини па да устуши Риму. За то су се водили ратови између Римљана и Картагињана, који су трајали на неки 120 година (од 264. до 146. год. пре рођ. Христова). У другом пуном рату (218. до 201.) била је већ јако саломљена снага Картагињана, — али то охолим Римљанима не беше довољно, они хтедоше ову варош, такмаца својег са свим да сатру. Славни Катон (старији) сваку своју беседу завршивао је овим речима: „У прочем држим, да Картагину ваља збрисати са лица земље!" Али то не беше баш тако лак задатак, јер сада (у трећем пуном рату) прикупише Картагињани сву своју снагу, и три године имао је Публије Корнелије Скипио мучна посла, док је на покон у Картагину јуришем продрьо.

Било је то с пролећа г. 146. пр. Хр. кад је стање Картагињана постало очајно, снага им малаксавала, глад и куга бесниле су међу њима, и онда пође Римљанима за руком те на јуриш узме морско пристаниште и тржиште, које је било близо мора. — Одатле су три пута водила стрмо горе к висини где је био храм бога лечења. Ту се Картагињани још једаред опреше, али после шест дана била је победа на страни Римљана. Седмог дана сиђоше многи Картагињани са оне висине и замолише милост, коју и добише њих 50.000 душа. Други су рекли: „волемо и умрети, него од непријатеља милост просити!" и они са својим вођем Хаздрубалом повукоше се у храм бога лечења.

Кад је већ свуд наоколо пожар буктио, а Римљани већ стигоше пред тај храм, онда и Хаздрубала натера крајње очајање и он паде пред ноге непријатељу свом и запроси милост. Али у тај исти ма изиђе из већ запаљена храма жена Хаздрубалова са своје двоје деце. Она рикаше као лавица псујући и кунећи свога мужа, што је тако слаб, те хоће да преживи срамоту и пропаст Картагине. И она онда својом руком уби оба своја детета, са собом улете у горући храм, који се мало за тим над њом сруши.

Овај ужасан призор износи вам слика на насловној страни.

Грађани Картагинци, који су се живи предали бише продани као робље. Киртагина је горела још 17 дана, док се сва у пепео не обрати. То је крај Картагине, која је славно стојала пуних 7 стотина година у оној давној прошлости.

Даде извесно за неизвесно.

(Басна.)

Проктело се редуши да почасти мачку своју са пуним чанком млека. Старо псето Памина тужно је гледало, како ће мачка да се слади, а она је пакосно на њега врчала и шапом о тле тукла. Није хтела свој ручак с њиме сестрински да подели.

Али, чуј, чуј! у куту под постељом поче нешто да гребе. Мачка помисли: Ахя, ево мени добре печенке!

Остави чанак с млеком, и оде, скочи под постељу, да јој миш не умакне.

Међутим је Памина подокала млеко.

Мачка је дуго вребала, али не уреба што је хтела. Кад се вратила, а њен чанак празан.

Тако бива и многим људима, кад траже преко хлеба погаче.

ЛИБУША И ПРЕМИСАО.

У чешком народу приповеда се и сада још скаска о мудрој кнегињи Либуши, која је у стародавна времена владала у Чешкој.

Либуша је имала двор свој на реци Молдави (Чеси је зову Влтавом), ту где је сада варош Златни Праг.

Али народ се узрује; учини му се стидно, да њима управља женска глава, и они хтедоше и рекоше Либуши, да се уда, да изабере себи мужа. Тада рече Либуша својим пратиоцима: „Скините узде са мога коња љубимца и пустите га нека иде куд му је драго; а ви идите за њим! Коњ ће њи, њи, и радосно ће захрлути пред човеком једним, који ће седети и ужинати за жељезним столом, а палица његова, коју је у земљу затакао, биће се разгранала. То вам је обележје, по коме ћете познати мога суђеника и вашега, ако бог да, владаоца.“

У то доба живео је у месту Стадици, на реци Бели имућник земаља, Премисао (Премисл). Једног дана баш је био он на својој њиви где је орао. Око подне испрегне он своје волове, изврне рало, те је на црталу ужинао, а бичаље је заденуо поред себе у земљу. Тако га затекоше Либушини посланици, који су за коњем пошли, — јер коњ је ту стао, и пред њим радосно захрлуо. Ето им обележја; човек ужина за гвозденим столом, а из његове палице, лескова бичаљета, избијаху грančице.

Обрадоваше се посланици Либушини и поклонише се Премислу, као ти својем старешини. Рекоше му шта је и како је, замолише га да ш њима пође и на скоро за тим беху весели сватови Либуше и Премисла.

Онај потес, где је Премисао орао, зове се још и дан данашњи: Краљева Њива.

Колено Премислово, накомена његова, била је после око шест стотина година на челу чешкога народа.

Унутрашњи глас.

(По Гете-у.)

Против худој сили
Искушења злог
Чујмо, друзи мили,
Глас разума свог.
Њима, ма где били
Помиње нас бог:
„Тог се лати!“ — или:
„Окани се тог!“

Разговор.

А. Да, мој брајче, знам ја нешто и цигански. Ја знам цигански бројити до стотине.

Б. На како се каже цигански „један“?

А. Видиш, то не могу да се сетим.

Б. А како се каже „два“?

А. Виш, и то сам заборавио, а знао сам зацело.

Б. Како се каже „три“?

А. Ху, ту ми стоји на врх језика, ал не могу да се сетим.

Б. Е, мој брајко, па тако цигански бројити, знам и ја.

ГАДУРА.

Мала Гина није била гадура, она је била лепа, красна девојчица; али то је баш и била њена погрешка, што је и сувише уселила себи у главу да је она лепа.

Од куд год иде, а она хајд' па пред огледало.

Кад учи свој задатак, и кад мислиш да се највећма удубила у свој посао, а она наједаред прекине, отрчи на огледало, да косу мало дотера.

Умела је она по по сата да стоји пред огледалом, па да проба како јој стоји кад се насмеши, како изгледа кад устима усцији, како јој доликује цвет у коси, како јој стоје мерџани на врату. Више пута стојећи тако пред огледалом, не могаше да се задржи већ запита своју мајку: „Је ли, мајко, да сам ја баш лепа девојка!"

Мајка ју је псовала и терала од огледала, говорила јој је, да је права лепота у добром срцу, да девојчице дичи вредноћа, чистоћа, послушност, а оно друго је све варљиво и лажно, како дође тако брзо и прође.

Од оца је бивала више пута и кажњена, ради вечитог гиздања и лицкања њеног. Он јој је говорио како је шкодљива сујета њена, како од ње никада неће бити озбиљно дете, ако се те слабости не мане. Говорио јој је да је то знак крајње лакоумности, како је то смешно и пред богом грехота не мислити ни о чему другом, већ само о свом лицу и изгледу.

Али све бадава. Гина никако да се излечи од сујете и таштине своје.

Она је имала и старог деду, који је на све то ћутао и само се мргодио, — а кад већ у њему додија, а он обеси огледало тако високо, да се Гина не може у њему видати.

Ономад дођу стари деда из шетње кући и кад уђе у собу, шта виде? Гина довукла његову наслоњачу пред огледало, попела се на њу, па се опет огледа.

„Доле се вуци гадуро једна!" викну деда, и то тако гласно, да се чуло чак на дворишту. А у дворишту играла се деца, и они сви чуше, како старац Гину назва гадуром. Они то име прихватише, и помислите само, Гина, која толико важности полаже на своју лепоту, њу сада у селу нико друкчије не зове, него гадуром.

Можете мислити како то њој пада. Али шта ћемо, то је име навукла сама на себе.

Али то ће је канда излечити. Јер од тога доба не виђају је више, да стоји пред огледалом; а у толико више бави се књигом и кућевним послом

ДАЛЕКО, ДАЛЕКО...

Далеко, далеко полазимо ми;
Намести се, Лело, њиха, њиха, њи!

Седи ми за леђа, па и лутку нај,
Још Мицу у крило, па сад узде дај!

Држ' се добро, мала, држ' се браца свог,
А ти ћеш нам, Перо, дувати у рог.

Босоноги гости, — ал је летњи дан;
А баш нам ни парип није поткован.

Куда ћемо, куда? Где је српски крај,
Где у деци цвета српски осећај.

Од села до села, из града у град,
Питаћемо сваког, јеси л' госту рад?

А ти, Перо, често попевај уз рог:
'Волко деце свакој кући дао бог!

Ићи ћемо лако; пут је добар, чист;
Носићемо собом чика Јовин лист.

Ђ. Б.

ДЕЦА И СТАРЦИ НА ВРУЋИНИ И ХЛАДНОЋИ.

Деца страдају од врућине а старци од хладноће. Деци је врућина тим већи злотвор што је јача, а деца мања; а старцима је хладноћа тим опаснија, што је јача, а старци слабији. За то и помре мале деце највише лети, кад је врућина најјача, а стараца највише зими, кад је ладноћа најјача. Ал помре мале деце и зими, и то баш код вреле пећи, где их још и онај заптивени ваздух подави; а стараца помре и лети чим дође на њи промаја, влага, ладноћа. — Старцу чини топлота тако добро, да више пута на смрти, и кад сви мисле да је мртав, ако се одма стави у топлу воду, бива да се поврати и после још живи. Деци чини ладноћа, разуме се умерена, тако добро, да не може ни да буде здрава детета, које у претоплој соби седи и лежи. Само болесна деца седе у запећку па буду и горе. И омања врућина, што је старијим људима таман угодна може да науди деци; а најмања хладноћа, што је млађи и не осете, тако науди старцима, да им буде смрт. За то старци воле и лети топлу одећу и обућу и топло место, а промаја им шкоди; а деца треба и зими у хладној соби да спавају и да никада не легну уз топлу пећ ни главом близу пећи, јер то као и гологласво на сунцу лежећи буде многој и повећој, а особито малој деци смрт. — Деца ваља дакле да се чувају од врућине, а старци од хладноће, као од највећа злотвора.

АРАПСКИ КОЊ.

— ПО БРЕМУ. —

Мало има света, што коња онако уважава, као што тај створ заслужује. Од свих народа највећма га цене Арапи, Турци и Персијанци; одмах за њима долазе Енглези и Шпањолци, па онда тек други народи. Коњ се држи у Арапа за најсавршенију животињу на свету. Бива, да га често за више што сматрају и од самог човека. Без коња Арапину нема живота; на њему путује, та не путује већ прелеће с једног краја пустиње на други; на њему јаше и чува своје стадо; он му светла образ на мегдану, он му дика на дивану: на њему живи и умире. Да га воли, то је усисао већ мајчиним млеком. Овај племенити створ је највернији садруг мегданџији Арапу, љубимац у породици, па тако га пази и његов госа. Пева о њему и велича га у својим песмама, он му најмилија забава: та све арапске скаске као да су само на то, да у њима дигне славу до неба своме љубимцу. То је најлепши дар, што му га је само даровати могао вишњи. „Кад бог хтеде да створи коња", тако се приповеда тамо у земљи арапској, „рече ветру: „„Од тебе ћу коња створити, да слави име моје. И миловаће и пазиће га сви робови моји. И сви ће га се бојати, који ми заповести не буду слушали."" И бог створи коња и рече му: „„Ето, створих те, и нема ти равна. Пред тобом лежи све благо земаљско и обараћеш коштом непријатеље моје, а пријатеље моје ћеш носити на леђи својих и са њих ћеш се вити у висине молитве робова мојих. Први ћеш бити од свих створова и највећа милоштa господара светског ће на теби почивати. Летићеш без крила и добиваћеш мегдане без оштра мача.""

Отуд оно сујеверје, да коњу може бити добро само у руку арапских, за то и продају тако тешко коња иноверцу нарочито Хришћанину. За владе Абд-ел-Кадера казнили су сваког смрћу, који би продао свога коња Хришћанину.

Арапин, поглавито Бедуин нема речи, којима би исказао, како му је коњ к срцу прирастао. Доста ће бити ако само кажемо ову арапску пословицу: „Рај земаљски је на коњски леђи."

Тешко би било описати на длаку, како изгледа арапски коњ. У главном оволико да рекнемо: да је у опште врло лепа прилика. Уши мале и живахне, глава омања и није одвећ месната, очи ватрене, на врату лепа грива, груди широке, леђа поужа, ноге витке и издржљиве и леп космат реп.

За добру бедевију овако говоре Арапи: да мора бити смела срца као вепар, љупкост, око и уста да су јој као у дивокозе, веселост и досетљивост као у антилопе, а да је брза као ној.

Али и по другом чему се познаје добар сој коња. Овај ти једе само из зобнице, а воду пије, која отиче, и то је најпре било ногом, било устни, узмути. Усне су му увек затворене, очи и уши никад не мирују, а врат баца час на десно час на лево, као да хоће, да за штогод уништа или замоли.

Младо ждребе брижљиво негују и од мале малоће сматрају га као члана своје породице. Отуд је то, да је код њих коњ, као код нас домаће пиле. Коњ се тамо шеће по шатору и игра се с децом. Неки природњак је посматрао, како се троје деце склентало око арапска коња па се играју ш њиме, а он им све чини по вољи.

Кад наврши 17 месеци, почну га

обучавати и то траје све дотле, док не прирасти. Прво покуша какав деран да га појаше. Води га на извор, на пашу, чеше га, и за све се брине, што му је требе. У исти мах се обоје поучавају: деран за јахача, а бедевија за јахаћа коња. Обучавање почиње на пољу, а продужује се под шатором. Пазе му на сваки покрет, поступају ш њиме благо и пријатељски, али никад не трпе, да им се дури или јогуни. Тек кад пројури две године, мету на-њ седло, али и то пажљиво. Жвале од уздица умотају памуком и поспу их сољу, да би се лакше привикао на опоро гвожђе. Тек кад му се наврши 7 година, сматрају га за сасвим обучена.

Што лепша бедевија, лепша и имена. Обично су овака: Ааруза (млâда), Лули (бисер), Мордјаана (корал), Разал (дивокоза), Наама (ној,) и т. д.

Добро обучен арапски коњ може чуда да чини. Има случајева, да коњаник 5—6 дана једно иза друго коња јаше, а сваки дан превали на њему пут од десет, па и петнајест миља. Поодмори л' га једно два дана, кадар је опет толико исто издржати. Но Арапи обично не путују толико дуго, али за то пређу на дан још много веће путе, и то још са теретом. Арапи мисле, да је коњ тек онда добар, ако је кадар на себи носити не само одрасла човека, него и оружје свога господара, ћилиме за спавање, храну и још друго шта, а у случају опасности. да је кадар цео дан без прекида прелетати песковиту пустињу, а да непије и залогаја да не окуси. Абд-ел-Кадер овако говори: Коњ, који је здрав у телу и ногама, а при томе се храни, као што треба, може све учинити, штогод му госа жели; јер пословица вели: Подај му зоби па чини ш њиме што ти воља. Добар коњ често не пије воде по читав, а и по два дана. Нема скоро шта да једе, али опет слуша радо свога господара. А то се све има да захвали навици; јер Арапи кажу, да се коњ, као и човек, само у младости може привикнути на оно, на што се хоће. Одмах из малена га почну обучавати, а у другој години га већ јаше. Отуд је то, да је тако дурашан у старости. У првој години живота му, вели пословица, вежи га, да му се несрећа не догоди, у другој га појахај, док му се леђа у ширини не подвоструче, у трећој га опет вежи, па ако онда не ваља, продај га.

Ждрепци арапски су врло скупи, а до добре кобиле, па ма колико да дајеш, тешко ћеш доћи. То је код њих грдна срамота, ако коме овако добро из руку исклизне. Кад Бедуин пође у бој, не жели породица овоме среће у рату, него коњу, па ако се бедевија сама из боја под шатор врати, већма се радују, што им се она здрава и читава вратила, него што оплакују погинула јунака. Син или који сродник погинула мегданџије, узјаше коња, и сад је на њему, да освети смрт својега рођака. Али ако коњ у боју погине, нема те освете, којом би се могао надокнадити тај грдни губитак. Стане их за њим јаук и лелек, и та туга траје месецима.

Но таки коњ не може се ни с каквим другим ни упоредити! Арапин схвата његову снагу и употребљује ју на своју корист, али га увек пази и милује. Никад му не рекне ружне речи, не зна тај коњ шта је то ударац. Ш њиме дели радост и жалост, дели ш њиме свој шатор, па, тако рећи, и санак борави ш њиме. Човек се са коњем спријатељили, побратили; чим нису заједно, нешто их једно другом привлачи. Често је било, да је коњ донео

под шатор са разбоја мртво тело свога господара, као да је јадник знао да га не сме оставити на разбоју, да му се непријатељи мртвом ругају, кад не могоше живом.

Има пуно приповедака, из којих се види, како се тешко растати Арапину од својег коња. Зна се, да ни сам сјај сувога злата — а за овим је скапао пусти Бедуин — није кадар, да умали то страсно миловање најдражег му блага — коња. Што племенитији коњ, то срећнији, који га имаде; па и за најгорег коња, пре него што би га продали, скупиће се сви из куће и ваздан ће се већати, да-ли да се прода или не.

Чисто је смешно чути оне ласкаве хвале којима коња обасипају. Н. пр.

„Не реци ми, да је овај створ коњ него реци, да је син мој!"

„Брже трчи него олуј, још брже, него што поглед преко пустиње прелеће."

„Чист је као суво злато. Око му је чисто и јасно, да би и длачицу у мраку опазио".

„Дивокозу у трку стигне; орлу збори: чекај, стићићу и ја, где и ти!"

„У фијуку од танади ужива срце његово, а душмана бије копитом у лице".

„Може-ли трчати у слободном зраку, од радости сузе лије".

„Да-л је небо ведро, ил је олуј од песка помрачио сунчев сјај, он не мари то, јер је срце, што презире у олује бес."

„На овоме белом свету нема му равна. Лак је као ластавица, тако лак, да би ти могао на грудима поиграти, а да ти не учини квара."

„Па онда је хитро-лака скока, да би каве на леђи његови скрутати мог'о, а да капи не проспеш."

„Све разуме, као и адамов син, само што не уме зборити".

Бива, да Арапин који прода коња другом ком Арапину, ма да купац не може да исплати уговорени новац. Е, онда мора продавац да се задовољи и са половином, а сретни купац куцка новчић по новчић, док не скупи толико да се може одржати, а за то време је коњ обојице, и штогод се његовом помоћи стече, задобије или упљачка, деле добит обојица. Странцу не ће Арапин продати коња ни за живу главу. Крадљивца гони догод може, и то ће га гонити и поред непријатељског племена; али част коња свога му је нада свим: приповеда се, да је неки Арапин крадљивцу, који му је одвео најбољу кобилу, јавио, којим начином може тај племенити створ довести у највећи трк, а то само за то, да не буде њоме постидан, да слава његове кобиле ни у туђим рукама не потавни.

Коњ мења своју кратку длаку поглавито с пролећа. Гриву и реп не мења никад.

Пати често од тешких болести које су управо мориће. Где ухвати корена каква од оних зараза, многи коњ плати главом. Понајглавније болести ово су: гука на зглавку од колена, која касније отврдне, ждребећак, кад жљезда под вилицом искочи, а пуна је гада, на онда сакагија, где се запали она кожица, што дели ноздрве и коњ „обалави"; ова јако заудара и може лако и на човека да пређе. Важна је болест још и вртоглавица, несвестица, кад му се запали мозак; овоме нема лека

Коњ може да живи 40 година, али му је обичан век од двадесет. Кажу, да је неки коњ у Енглеској доживио 62 године.

Брло је разборит, оштроуман — у опште даровит. Кад га човек посматра и о њему премишља, не сме се запитати: шта коњ може, него шта не може научити! — о —

МАЛИ ФИЛОЗОФ.

Љуљао се, љуљао
Наш весели друже.
Наједаред, — сто ти га,
Прекину се уже.

Том колачу, верујте,
Није се ни над'о;
Да је било мало више
И већма би страд'о.

Ал он за то не плаче,
Философ је прави,
Седеђ' мирно на земљи
Чешка се по глави.

Чика Јова

РАЧУНСКЕ ИГРЕ.

(продужено)

Винске боце.

Имао господар 40 боца особита вина. Држао их је у подруму у великом сандуку у песку тако сложено, да у свакој страни сандука беше по 14 боца; како су стојале?

Он је имао обичај, кад год би силазио у подрум пребројати боце, ал је бројао само има л у свакој страни по 14. То опази слуга, па једаред украде 4 баце, а остало разреди тако, да их опет остаде по 14; како су стојале?

Кад опази господар да нема 4 боце а он, да не зна слуга све боце извади и на друго место сакрије, а на њихово место стави друге 36 исто онаке боце, ал напуњене неком водом која је имала и боју и кус као вино, ал још нешто, што прави љуту муку и чупање и повраћање и пролив, кога се напије. Кад прође неко време, ал крадљивци цига узме опет 4 боце и разреди остале тако, да их опет остаде по 14 у свакој страни сандука; како?

Одма ону ноћ, беше његово крсно име, ухвати љута мука њега и његова 3 друга с којима је пио, да их стаде по кући врпца: колера, колера. Тако их господар повата и отера.

Тако се може играти с 40 зрна у сваком окну по 5, у свакој страни по 15, и одузимати више пута по 4, а да остаје по 15, како?

На то 40 зрна може се додати 4 8, 12, 16 зрна, а да опет не буде више у реду нег по 15, како?

Тако се игра и с 48 зрна, у сваком окну по 6, у свакој страни по 18, и можеш по 4 зрна више пута одузети ил по 4 додати, а да непрестано остаје по 18 у свакој страни. Како?

Тако се игра и с 56 зрна, у сваком окну по 7, у свакој страни по 21, —

и са 64 зрна, у сваком окну по 8, у свакој страни по 24, —

и са 72 зрна, по 9 у окну, по 27 у свакој страни, —

и са 80 зрна, по 10 у окну, по 30 у свакој страни.

Ко ће све да начини?

Решења.

Двајест и четир новчића.

1, Скини са средњих гомилица по 2 нв, а домети на крајеве по 1, биће опет по 9, а тебн ће остати 4.

2, Стави на средње гомиле по 7, а на крајеве по 1, биће опет по 9, свега 32.

3, Скини са средњих гомила по 2, а домети на крајеве по 1, биће опет по 9.

Собе и момци.

Најпре је било у крајњим собама по 2, а у средњима по 3,

После је било у крањима по 1, у средњима по 5.

Најпосле је на крајевима по 3, у среди по 1.

Келије и калуђерице.

Стави у средње ћелије по 4, у крање по 1, за тим у средње по 2, у крање по 5, најпосле у средње по 7 у крање по 1,

Драго камење.

Најпре је стојало у крањим окнима по 4, у средњима по 5;

после у крањима по 5, у средњим по 1;

затим у крањима по 6, у средњим по 1;

после у крањима по 3, у средњима по 7;

затим у крањима по 2, у средњим по 9;

најпосле у крањима по 1, у средњима по 11.

Винске боце.

Најпре је било с крајева по 4, а међу њима по 6; после с крајева по 5, а међу њима по 4; најпосле с крајева по 6, а међу њима по 2.

Игра са 40 по 15.

Скини са средњих окана по 2, а додај на крајеве по 1, биће на крајевима по 6 а међу њима по 3.

То исто учини још једаред остаће у средњим окнима по 1, а на крајевима биће по 7.

На њих додато 4, 8, 12, 15, биће на крајеви по 5 а међ њима по 4, ил на крајеви по 4, а међ њима по 7, ил на крајеви по 2, а међ њима по 11, ил на крајеви по 1, а међ њима по 13.

Игра са 48 по 18.

С крајева по 7, а међу њима по 4,

с крајева по 8, а међу њима по 2, и тако даље.

У игри са 56 по 21, узми са средњих окана по 2 и додај на крања по 1, да буде на крајевима по 8. а међу њима по 5, то исто учини још 2 пут, све узимљући са средњих по 2, а додавајући на крајеве по 1, да остане у среди по 3, ил по 1, а на крају да дође по 9 ил по 10. —

У игри са 64 по 24, скини и додај исто тако и биће у крањим окнима по 9, ил по 10, ил по 11, а у средњим по 6, по 4 ил по 2.

Тако и у игри са 72 по 27, можеш скидати 4 пута са средњих окана по 2 и додавати на крања по 1; пак ће остати у средини по 7, по 5, по 3, по 1, а на крајевима биће по 10. по 11, по 12, по 13.

У игри са 80 по 30, узимљући са средњих окана све по 2, и додавајући на крања по 1, остајаће у средњима по 8, по 6, по 4, по 2, а биће на крајевима по 11, 12, 13, 14.

Ружа у арапским причама.

Ни један цвет не спомиње се тако много у причама разних народа, као што се спомиње ружа. Томе се не треба ни мало чудити, јер свако зна и признаје, да је ружа краљица над цвећем. Арапске приче причају, да је ружа овако постала: „Када се Мухамед (турски и арапски пророк) силазио с неба на земљу, падоше на земљу неколико капи зноја са лица његова, из којих је бела ружа постала. Од капи зноја његовог пратиоца Гаврила израсла је црвена ружа; а од зноја Гавриловог коња, који се звао Ел Бурак, и на ког је он пре свога вазнесења, од Меке до Јерусалима јахао, развила се жута ружа. — Један арапски књижевник по имену Сојути, прича, да је у некој индијској вароши написао на лепу ружу, а на великом листу од руже, стајало је ово написано: „Нема другог бога, осим Алаха, а Мухамед је његов посланик; Абу Бекр (насљедник Мухамедов) је пријатељ истине, а Омар (насљедник Абу Бекров) је клеветник". Шта више још не развијени пупољци од те руже, које је Сојути собом донео и растворио их, показивали су исти натпис. Становници те индијске вароши били су незнабошци, и молили су се камењу; познавања једнога бога није било у њи. — Ел Мутавекил, калифа, од свега цвећа највећма је миловао ружу, и на наговање ружа много је времена жртвовао. Његова је пословица била: „Ја сам краљ над султанима, а ружа је краљица над милобајним цвећем, за то се и приличи, да нас двоје у пријатељству живимо". — Источни песник Џами прича, како је у неком источном краљевству овај закон постојао, да ко год однесе принцези ружу на дар, има право од ње искати, што год зажели. — Тако Арапи и њини песници о ружи, а наш народ, тај велики песник, како је он опевао ружу у својим песмама! Ако имате прилике, а ви читајте те песме, знам да се нећете кајати! . . .

Браца Мита.

Даштања.

I. За мању децу.

1.) (Ребус.)

Тихомир П. Николић.

2.„ Мене можеш наћи
У књигама свима;
А и на дрвећу
И тамо ме има.
Осетићеш мене
Кад загризеш питу;
И на твојим ногама,
Јесте, ја сам и ту.

II. За одраслије.

3., Ја сам варош у Угарској. Ако ми одузмеш прво слово, на га метеш са свим на крај, онда сам мушко име.

Меланка Манојловићева.

4., Које је то вариво, које не мораш ни солити, нити меса на њега метати, јер оно већ обоје у себи има?

5., Ја сам тела мртва, хладна; ал су дела моја чудна; ја сечем, кољем, бодем; копам, орем, косим; шијем, плетем, везем. Извади из мене слово „В" и замени га словом „Р", онда ме можеш гладан јести, жедан пити.

Никола Денић.

Решења и имена оних који реше и за времена јаве уредништву, биће штампана у 9. броју.

Решења даштања

Из бр. 5.

1., Опанци и ремени (каиши) на њима.

2., (Ребус.) Суботица.

3., Ибар. Бар.

4., Лепосава. Видосава. Вукосава.

5., (Коњички скок.)
Одело ти може бити
Свила и кадива,
Ал злочесто дело
Тим се не покрива.

Бошко В. Рајић у Панчеву, 2. — Даринка Стефановићева у Панчеву, 3 и 4. — Катица Ђорђевићева у Панчеву 3 и 4. — Катар. Алексијевићева у Панчеву 3 и 4. — Даринка Поповићева у Лапову 3, 4. и 5. — Марија Адамовићева у В. Кикинди 3 и 4. — Даница Ковићева у Београду, 2, 3. 4, и 5. — Меланка Маноловићева у Суботици, 3. — Гена и Стана Стојановић у Пешти, 2, 3. 4. и 5. — Дане Д. Мишић у Карловци 2, 3. и 4. — Даринка Мајска у Сивцу, 2, 3, 4 и 5. — Тихомир М. Николић у Београду 2 и 3. — Тоша Вокић у Брчком. 2. и 3. — Тине Павловић у Брчком. 2. 3, 4 и 5. — Јован Бобаревић у Брчком, 2, 3. 4. и 5. — Зорица Прокићева у Дивошу 2, 3. и 4. — Ђорђе Мариновић у Бугојном, 3, и 4. — Анђелија Радосављићева у Дивошу 2, 3. и 4. — Санета Ђорђевићева у Лаћарку, 2., 3., 4. и 5. — Марија Георгијевићева у Суботици. 2., 3. и 4. — Божидар Лујановић у Бечкереку. 2., 3. и 4. — Анка Купусаревићева у Карловцима, 2. — Нетар Купусаревић у Карловцима, 2. — Бранко Суботић у Панчеву, 3. — Тома Павловић у Панчеву, 2., 3. и 4. — Христ. И. Стојадиновић у Пожаревцу, 2., 3. и 4. — Милан Јојкић у Н. Саду, 3. и 4. — Илија Јовановић у Брчком, 2., 3. и 4. — Нико Бобаревић у Брчком, 2., 3. и 4. — Родољуб Ђ. Буџић у Пожаревцу, 2., 3. и 4. — М. Милиновић у Ерџег-Новом, 3. и 4. — Милан Павловић у Варјашу, 2., 3. и 4. — Лепосава М. Стојановићева, у Зајечару, 2., 3., 4., и 5. — Драга П. Јовина 2., 3., 4. и 5. — Миливој А. Николајевић у Пожаревцу, 2., 3, и 4. — Зорка Сибинкићева у Сегедину, 2., 3., 4. и 5. —

Чика Јовина пошта.

Браца Јови у Карловце. Честитам ти, и хвала ти на приповетци, којом си зачинио овај број „Невена“. Тиме си показао красна дара за приповедање деци. Негуј га, не занемари га.

„Живот на селу.“ Ја би сам волео, кад би и теби могао тако одговорити, као Браца Јови. Али — не иде, не иде, не иде.

„Поздрав Зори“. Твоју су песму покварили срокови (сликови), иначе би била пријатна. Збиља, а зар ти не знаш, да у песми не мора баш бити срокова. Ено ти наших народних песама, у њима се тек по каткад нађе срок (кад се сам наметне) па су те песме ипак дивне. Друго нешто чини песму, а не срок, или бар не само он.

Ђ. Б. у С. Стеванија Волова писала је лепих ствари, за то изволите послати и то и друго што имате, па ћу видети је ли за нас.

Ст. Биничком у Ниш. Цењне сатове изумео је правити Петар Хеле у Нирнберту год. 1510. — Гледаћу да „Невен“ скоро донесе посебни чланак, из кога ћеш о томе опширније обавештен бити.

Мил. Јојкићу у Н. Сад. О ономе што си ми писао разговараћемо се кад дођем, — ако бог да овог лета, у Нови Сад.

Милан П. на Цетиње. Мило ми је што тако радо читаш „Невен.“ Иначе у Црној Гори за сада још слабо знају за њ. Твоја песма „Ноћ“ могла би се штампати, али верујем да је боље са првим својим покушајем не журити се пред јавност. Збиља, јеси ли ти онај Милан, кога сам ја негда познавао, у Панчеву. Пиши ми!

В. Твој нови скочни задатак (у округ) добар је. Али инак није за овај лист; јер би објашњење, како треба при томе поступати, заузело много места, на ипак не би схватили ни разумели многи „Невенови“ читаоци. Ето видиш и мени се мора двапут писати (ово други пут читаве две стране.) док си ми разјаснио. Треће (или управо друго) твоје писмо ни сам добио. Ове твоје задатке могао бих послати у други који лист.

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (адреса.)
Dr. Jov. Jovanović, Wien IX. Währingerstrasse Nr : 9.
Издање штампарије А. Пајевића.

Цена је *„Невену“* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 8.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

Само једна ружа. (види страну 235.)

ВРАЋА У НЕЗНАЊУ.

На једноме ђубришту нашла се три дерана. А да знате ко су та три јунака! То су браћа од једне мајке рођена, а сада им је судба досудила, да заједно леже — заборављена и презрена од свега света. Ево да вам и прикажем ту браћу: Једно је комад од старе извештане доламе; друго комадић канапа, а треће је зрно конопљино.

Питаћете ме: од куд, да су браћа рођена? Од куд да је крпа брат канапу, а од куд оба она зрну конопљином?

И они сами не знају, да су браћа, па се за то и препиру међу собом, ко је од њих старији. Али погледајте тамо на ону страну! Видите ли оног делију, што појаха свог виловитог коња? Не видиш коња, али видиш јунака — па си одмах познао лист бела папира.

Три дерана начинише новом госту места, а он чувши за узрок њихове препирке, рећи ће:

— Станите, не парбите се! Та браћа сте, а ја сам ваш најстарији брат.

Зарадова се гунтава крпица свом одличном брату, а канап се укочио, па као мисли: „Међер сам ти и ја господског рода! Та видех брата где излете из оне високе куће". Мајушно зрно чисто се стиди пред својом браћом.

— Да, настави најстарији брат, — ми смо браћа, и ја сам вам братац понајсрећнији. Срећан бејах док бејах на ономе лепом столу, међу оним лепим увезаним књигама; а сад, кад ме оцепише од браће, још ме само ватра може да сажеже. Видите, да сам несрећан, а од вас може још нешто бити, па је ваша срећа и мени драга.

Ево чујте причу мог живота, па ћете видети да се у многоме слаже са вашом. Ја сам слушао од својих старијих, а онима су опет њихови старији говорили, да смо ми пореклом чак из Персије. Али ја сам се ближе родио. Не знам баш у којем месту, толико само знам, да нас је било више браће у једноме ковчежићу, ни веће ни мање од нашег малог брата. (Ту мишљаше папир зрно од конопље.) Беше међу нама и сестара, кад нас просуше по црној земљи. То беше пролеће, али тек грануло, па да не би озебли покрише нас топлим слојем земље, а под главу нам такође даше земљано узглавље.

Сваког боговетног дана сијаше на земљу сунце, тиха роса орошаваше је, те ми подизасмо горе главе, и у тежњи за сунцем, извисмо се из маленог повоја и извиримсо из земље. Како нам је пријало све у природи, тако на брзо изњикасмо. Бесмо стушили у први цвет наше младости. Још ни дозрели не бесмо, а људи нас почупаше и осташе нам сестрице саме. Као што ми једна од сестара причаше, кад се опет једном наћосмо, оне осташе док не сазреше, а онда им покупише црну, веселу децу.

За то видите, драга браћо, немате право, што презирете нашег малиња, који се ето у једноме крају прибио. И он је чедо једне наше сеје и да је на згод-

нијем месту, поникао би леп из њега стручак.

— Знали смо ми то добро, али нисмо о томе много разбирали, прихвати ће крпа.

— Не ћемо се свађати, ево ја пружам руку обојици у знак измире. И канап мало омекша, те се спусти маломе зрну конопљину.

— Знам да сте и све ово даље, што ћу вам причати, донекле и сами препатили, али за љубав нашем малом брату, не ћу почињати причу из среде. А и ви не ћете баш тачно све памтити шта се с вама збивало. И ја сам много што шта дознао касније о моме првом животу. Кад нас почупаше стасмо мало док нас почешаше, а затим нас однеше и утопише у воду. Ту смо грцали пуну недељу дана и више. Трпељиво смо сносили тешки терет земље што на нас натоварише. Кад прође и то време, дођоше жене и разгледаше нас, те рекоше, да смо ускисли. Подизаше нас сву гомилу браће и сташе по води млатати, док нас лепо не опраше. Ту нас оставише на сунцу, да нас оно загреје и осуши. Огрејасмо се и прегрејасмо, осушисмо се и пресушисмо. Уживали смо гледајући како једно дере узе неколицину и исплете себи бич. О ала је пуцкарао њиме! Ја сам са̂м зажелио, да сам на том месту. Баш ја у мисли, а дође газдарица што нас је дотле средала. Чух где назва дерана неваљалком, па онда приђе нама. Јој, кад нас поче да обија, пропиштасмо у процепу! Обише нас и изломише нам све кости. Али то не би доста, бацише нас и у трлицу, те насташе трти; а за тим узеше гребена, те смакоше сав огреб. Једва дахнусмо душом, кад нас почеше гладити перајицом. Из мене изгладише лепо повесамце. Тада тек спазих, шта бива са другима. Наш огреб мораде опет проћи кроз гребене; од њега поградише кудељке. И чесанице наше, што осташе на перајици, огребенаше поново. Кад то претрпесмо, дође нам нов страданије, почеше нас прести. Ја дођох међу прсте једне младе преље. А и беше то танкопреља, која је и мене конопљино чедо танко опрела. Милина беше погледати, како се слаже конац на конац. Још ми драже би, што нисам дошао у руке ономе ужару преко пута: који све стрпа у крило, па после пође патрашке а дечко му окреће точак, те вије конопце. Ал' то браца боље знаде, па за то је добро учинио, што се не кочи више. Заборавио сам и што сам пропатио, кад се видех на мотовилу. Али јест ни ту нисам дуго уживао, почеше кухати и кухати и испирати. Е шта ћу помислим, кад је тако, бар ћу бити чист. Осушише нас, па нас насукаше на коленике. С коленика нас сноваше на основаљку, па нас онда навише. Наградише, па исткаше од нас платно. Лепа се крпа платна од нас сави, али вредној моми није то доста, још нас дуго прала и тукла пратљачом, и простирала по зеленој трави, док нас не убели. Тада нас сави у трубу, метну нас у сандук и ту мировасмо до зиме.

Прекиде за часак папир; јер једна лепа шаропера тица слети и однесе им најмлађега брата.

— Тако дакле наш мајушко сконча, пре него и дослуша причу.

*

Нека је њему мила тичија утроба, а ви чујте даље, што је са мном било: Изнесе нас мома из сандука, па прекроји од нас нешто на дарове, а нешто скроји рубља за пошење. Ја сам баш дошао у рукав једном малом дерану. Баш оном, што се играо оно бичем. И сад сам тек дознао, за што му је мати рекла да је неваљалко; јер јој ето он арчио здраву кудељу на бич, а сад га коша лепо греје. Носио ме, прљао, прали ме, и опет му дали да ме носи, док ме није првог подерао. Но кад се са свим подерах, ту ми се отпоче најжалосније у моме животу, куда нисам доспевао и што нисам патио, док најпосле не доспем на ђубре као ето и наш комадић од доламе.

— Јест, ја сам нешто тако пренатио. Узеће реч комад од доламе. — Ја сам и нешто више доживео, ја сам био и код мастилца и код кројача. Ала ми беше лепа доламица, на којој сам био комад на домак срцу, а носио ме је добар јунак. Е много сам ја с њиме славних бојева преживео. Једном задобио рану и једва се мало придигао, а опет оде у бој. Као што вељаше. борио се за слободу. Душманско зрно ме откиде од остале браће, тако далеко, да једва после многог времена угледам неколицину од своје растурене браће.

— Знам, знам то брате, настави папир, — и она је мома оцекла добар комад платна, рашчешљала га и послала рањеницима да завију рану. На мени се ето још и сад може да прочита неколико речи од јунакових дела. Са мене отштампаше па ме ето бацише кроз прозор.

Он се нешто замисли, али му комад од доламе и канап не дадоше дуго мислити, већ повикаше једногрлице: — Дела да чујемо, како си постао хартија!

— Мене је најзад узео онај дечко, што сам га облачио, па ме са осталом браћом даде ритару за неки грумен шећера. Ритар ме стрпа у врећу међу друге рите; јер нисам ни ја био бољи. Од ритара одем другоме трговцу, где је било много таквих врећа, а он нас све пошље у творницу за папир. Ту нас испрашише и очистише, па нас онда бацише у неку машину, која нас све изече на ситне комадиће. Прођосмо и кроз сито и решето, и опет нас бацише у казане и кухаше и мешаше док не начинише од нас кућу. За тим нас изапраше студеном водом, и убелише и без сунца. Побелесмо као снег. Још нам не даше мира, него нас и даље кињише и мучише, док се и спитосасмо. Најзад постасмо прави папир, па нас изрезаше у табаке, пресавише у свитке и књиге, и послаше у дућан. Отуд дођосмо једноме писцу, који писа и писа, па нас онда посла у ону кућу, што се зове штампарија. Ту ме узе један штампарски момак, гледаше час у мене а час преда се, рећаше писме по писме, док све речи, што беху на мени не сложи Још сам био ту док ме требаху, да сравне е да ли је верно штампано, а кад им већ не требах више, онда ме отурише — и сами сте видели моју судбу. Још се радујем, што ће бар након мене остати оне речи, што се са мене отштампаше.

Кад папир довршн причу, опа-

зи дечка где купи крпе, на ће рећи: Као да ће и наш брат да прође истим трагом а мене ће можда понети ветар, па ко зна где ће ми бити гроб.

И доиста дечко се саже и подиже комад од доламе. Ветар фијукну, као да викну: „За мном јуначе!" И наш јунак ободе свог парипа па се изгуби из очију канапових.

Сиромах капан, сав се скоцао, па премишља о томе што чу, и жао му беше, што баш самац остаде. Да је бар којом срећом ушао у врећу са комадом од доламе, те би имао с киме да проговори реч. Али није ни њему ту крај; један сиромашак прође, подиже га те привезав њиме опанак, узе пут под ноге па оде.

— ар Ар —

ОДТЕ, ДЕЦО, МЕДА СЕ КУПА!

Но медо, ала
Имаш малу каду!
„Та и ја бих вол'о већу,
Ал ми је не даду."

А кажи ми, да л ти
То купање годи?
„Кад с' окупам, као да се
Ја на ново родим."

Остани у води,
Молим те, још мало,
Идем децу да дозовем
Да те виде тако.

„Иди их дозови,
Нек ме свако види
А које се нерад купа,
Нека се застиди."

Чика Јова.

САМО ЈЕДНА РУЖА.

(Види слику на првој страни.)

Близо једне велике вароши био је неки леп дворац; око њега врт пун свакојака красна цвећа и брсни дрвета. Усред баште било је мало језерце, по коме су пливали као снег бели лабудови, а из среде је штрљала вода витим млазом у вис и враћала се доле раздробљена у сребрне капљице. По стазама, које су биле црвенкастим песком засуте, скакутало је једно дете, тако од својих осам година, — као онога богаташа, чији је ово дворац био. Она је сплела себи венац од бршљана и цвећа, па га је метла на главу, а то је тако лепо доликовало ведром челу и веселом лицу њеном. Она застаде код једног бокора ружа, гледала је детињском радошћу како се једна ружа дивно расцветала, и она узабра ту ружицу и задене је себи за недра. Кад је шећући дошла до баштене капије, ту опази једну сиротањку девојчицу. Она није имала венца на глави; а не би јој ни доликовао њеном озбиљном челу, њеном снуженом лицу.

Девојчици са венцем на глави учини се као да би ова мала сиротанка нешто искати хтела, али не сме. За то јој сама рече:

„Ја би ти радо што дала, ал сво баш ништа немам при себи, — већ ако хоћеш ову ружу.“

„Па дај ми ту ружу“ — одговори сиротанка, осмеливши се мало.

Олга — тако је било име богатој девојци — извади ружу и даде јој је велећи: „сво, драге воље ти је дајем.“ А сиротанка јој лепо захвали, мало јој се лице разведри и она одскакута кући и уђе у собу својој — болној мајци.

„Јеси ли што донела?“ запита је мајка и диже се да седне на постељи.

„Само једну ружу, слатка моја мајчице,“ одговори мала; „добила сам је од једне девојчице, која се шетала у некој красној башти.“

„О како је то дивна ружа!“ хваљаше је болница и узе ружу да је гледа и мирише. Па онда рече: „Знаш шта, чедо моје, отиди на ливаду и набери свежа пољска цвећа, везаћемо га у киту, а у среду ће доћи твоја ружица.“

Отрча послушна ћерка и набра свежа пољска цвећа свакојаке боје, и за часак тили, пуним рукама врати се опет својој мајци.

А мајка оплете, као што је рекла, леп бокорић цвећа, наоколо оно мило пољско цвеће, а у среди као краљица она красна ружа. Овај бокорић ће ваљда ко купити. За то мала наша познаница оде у главну улицу, ту седе код једног ћошка, па нуђаше људима, који су туда пролазили, да купе овај мали бокорић. Тако је она седела више но по сата, али купца не нађе. Како је то њу болело, на још кад би се ко обрецнуо на њу. Али наједаред дозвраше једне каруце, и стадоше баш код ње, — из њих изиђе један млад господин, па се маши руком за њен бокорић цвећа.

„О, ала си га лепо сплела! Баш га је милина погледати. Па како је дивна ова ружа! Пошто ћеш да ми је продаш?“ — Девојчица одговори скромно:

„Па што ви хоћете, да ми дате, господине!“

„Ако ти дам педесет новчића, шта ћеш радити са тим новцем?“

„Однећу га мојој болесној матери, па ћемо имати данас и ручка и вечере.“

„Е, кад је тако,“ прихвати млади господин, који је по безазленим очима њеним познао да истину говори, „кад је тако, онда сво ти целе форинте.“

Радост, велика радост сину на

лицу девојчичину, одма се пожури кући, и даде матери форинту, која се тако исто радовала, — јер она је била гладна, здраво гладна, — само није хтела да каже. А сад признаде, и брзо посла ћерку, да јој донесе поткрпе.

А шта би са оним господином, што је бокорић купио? питаћеш можда млади читаоче. Он се одвезе својој матери, која живљаше у лепој богатој кући. Она је здраво волела цвеће, па сад кад виде тако лепу ружу, јако јој се развесели, — колико ружи толико жиљи и љубави синовљој, коју јој је и тим даром показао. „О да красне руже!" рекла је она више пута, а толико исто пута помислила би у себи: „О да добра сина!"

И док су овде мати и син, разговарајући се и наслађујући се мирисом руже миле часке проводили, донде је тамо у оној малој кућици седела мати са својом ћерчицом и крепили се добрим јелом, којег су били тако жељни.

А то учини само једна ружа; она обрадова и развесели четир чељадета.

КОЛИКО ЖИВИ ЖИВОТИЊА И БИЉЕ?

Човек живи 70 до 80 година, ал има и до 150 и више; мишеви само 2 до 3, пацови 4 до 5, зечеви до 7, мачка до 15, тако и лис; пас може до 20, тако и вук; и овца може до 20, срна до 30, тако и свиње и медвед; лав и тигар до 35, крава може до 40, тако и јелен и коњ, а било је и од 60; камила може 80 до 100, слон до 200, а кажу и 300, а за кита, највећу од све животиње, држи се да може до 500 год. да живи.

Од тица могу врапци да живе по 10 и до 12 год. Тако и друга ситна тица; канарица чувањем може 20 год. да живи, а славуј и 25; вране и сврake могу 30 до 40; гавран 50, а било је и од 100; гуска може да живи 60 и 80 а било је и од 120; папагаја је било од 150, соколова преко 150, орлова је било од 200 год. а лабудова преко 250.

Обичне жабе живе по 12 год. а могу и више; бабура је било од 30 год. а корњача од 80 и 100 год.

Риба може врло дуго да живи. Зна се шарана од 150 год. Сом може преко 200 год. Цар Фридрихова штука живила је 267 год., била је 3 метра дуга и тежила је 150 кила.

Рак може да живи 30 год. Ситнија животиња живи само по 1 лето: бубе, буве и муве и лептири, ал има крупније бубе на црв живи по 3 год. Тако живи и мрав и чела.

Биљке обичне за 1 лето узрасту, процветају, плод донесу и угину, тако су сва жита и остале траве и много друго биље и цвеће и повртње. Друга биља требају по 2 лета док узрасту, процветају и плод и семе донесу, а дрвета могу дуго да живе. Од воћака живи бресква 20 до 30 год., тако и јабука; кестен и ора могу 150 и 200 год.; крушака је било и од 300 год. Од других дрвета живе врбе по 50 год., топола има и од 100 год.; јасенова има од 200 год., брестова од 400 год., букава је било од 600 г. чамова и од 800 г. липа од 1200 г. растова је било од 1500 и 2000 г. Кедара на ливану има од 300 год. и старијих, а у топлијим пределима има дрвета што још дуже живе. У Калифорнији имају читаве шуме дрвета, што се зову велингтоније, ту има дрвета од 44 метра у обиму и 100 мет. висине, и стара су 4000, има и од 5000 година; та дрвета почела су расти кад су у Египту пирамиде зидане, и била су 2000 год. стара већ онда кад је цар Соломон онај велики и св. храм Богу дигао.

Посекла прст.

Не играј се ватром,
Не играј се ножем,
То није за игру!
За то имаш лутку,
За то имаш лопту,
За то имаш чигру.

То је она знала,
Ипак је диркала
Очеве бријаче.
Бријач није шала,
Посекла се мала
— На сад ево плаче.

Плачућ' дође мајци,
А мајка је добра
Теши чедо своје:
„Прст ће зацат', али
Сузе не помажу
Ни моје ни твоје".

—ор—

РЕДАК ПРИМЕР ВЕРНОСТИ.

Познати списатељ Хамерпургштал (који је понешто и о нама Србима писао), док је још живео у Бечу, имао је једно псето, које му је увек из дућана бурмут доносило. Кад му се испразни тубакера а он је да своме псету, које ју узме у уста, и оде ш њоме у већ познати дућан, а трговац је већ знао чији је то послужитељ и шта хоће; прими од њега тубакеру, у којој је био и новац, па је напуни бурмутом, а псето је однесе своме господару. Тако је то бивало више година. Но Хамерпургштал остави Беч и пресели се у Градац. Првих дана после сеобе у Грац, кад му се опет тубакера испразнила, он задубљен у своме послу и заборави да није више у Бечу, па опет даде тубакеру своме псету. Верно псето изиђе на улицу, али ту све непознати дућани, и оно мис, лећи да му је сад дужност ићи у Бечзаиста оде из Граца, прекаса целу Штирију (Штајерску) и дође у Беч. Кад Хамерпургштал виде да му нема псета један дан, па ни други дан, он мишљаше да га већ више никад неће видети. Но после неколико дана ево ти му верна псета, донесе му бурмута чак из Беча. Али — је било у јадном стању. Измршавило до костију од глади и напора. И оно се поболе, и за кратко време скапа. — А Хамерпургштал никад се није могао прекајати и прежалити, што је био тако несмотрен. (Многи људи, којима је дужност девета брига, могу се застидети од овога пса.)

У ПУСТИЊИ САХАРИ

Место, где не цвета цвеће, где не расте дрвеће, где се не ори весела песма славујa милих, где ничег нема до неба и земље, а на земљи само песка — то је пустиња.

Тек на где-којим местима нађе човек на парче земље, где је никла трава, где се чује жубор поточића, или где ромори какав извор; где се што посејати и где што родити може. Тако место у пустињи зовемо оазом.

У Африци је грдна пустиња Сахара. Од северне обале на тридесет до четрдесет миља унутра, пружа се та грдна пустара. Дуга је до 600 миља, а широка 200. Што јој човек већма у унутрашњост иде, све је суморнија и жалоснија — све већа пустош.

На далеко не угледа човек цветне ливаде већ је то сам бели песак. Нема ти ту ни куће, нема дрвећа ни грмља, не видиш човека ни какве животиње... Са неба се преливају облаци, сунце све жеже и пече. Ветрић духне, па повија и завитла читав облак од песка. На граници те пустиње тек једва одахнеш душом јер ту већ видиш људске статуе по пустињи Арапин и Египћанин на камилама.

Од оазе до оазе иде по више људи заједно на камилама, иду у пустињу, те доносе слонову кост, злато, бисер, коже лавовске и тигарске и друге еспапе, да тргују њима. Та чета људи, која заједно путује зове се караваном. Напред јаше вођа, а за њим остала чета с камилама. На камиле товаре робу и еспапе, па и сами седају на њих. Људи су оружани мачем, сабљом и пушком, поред њих хоће црни робови.

Смело иде каравана по пустињи

Па као што смели лађар плови на свом броду по пустом мору, тако пу-

а за њом остаје траг на врелом песку. Сунце жеже, а глад мори, жеђа хоће да надвлада — а на пустињи ни гранатог дрвета да се спусте у хлад, ни капи воде.

У неко доба тек наиђуше камиле на какав извор, на потези тамо. Да их знате и видите, како се радују зеленој оази — том спасу у пустињи! Ту се вијуга поточић, а око њега је лепа зелена трава и по где-које високо, палмово дрво. Путници разапињу шаторе, хите палмовом и смоковом дрвећу, које ту роди, да утоле глад, пак онда поточићу, да загасе жеђ.

Када се до воље одморили и окрепили, захите воду у мехове, напасе крећу даље.

Из дана у дан све им је горе. Сунце жеже, па жеже. Дружба ћути, нит ко збори нит ромори, а о попевци и шали ни спомена! Камиле иду спорије и спорије.

Наједном се укаже на небу као неки плав облачак — ено га, где све ближе и ближе долази, а све је већи.

„Нице падајте на земљу!" вичe воћа дружби „покријте се! Утуткајте се! Ево смрти! . . ."

За тили часак поскачу сви с камила, и увију се у огртаче. Сад се зачује како нешто шушти, звижди и дере, па се све нећма покривају и умотавају. На телу као да им нешто гори. . .

Тај облак, то је облак од песка, а олуј, који га потера зове со самум.

Једна једном утиша се све, а ветар хуји и хуче све даље. Путнике је завејао песак, а сад се буде, као да устају из гробнице. Са се стресу песак и благодаре богу, што се спасли, рукују се и радују једно другом као да су устали из мртвих.

Бива чешће, да тај самум тако прекрили и покрије све, да од читаве караване нико главе не изнесе.

Што даље одмичу, све им више нестаје воде у меховима — а оаза је бог зна где.

Пљувачка нестаје у устима, уста им се сасуше, мислиш и крв се у жилама сгуснула, језик им се чисто за нешце приленио, а очи им крваве.

„Воде! воде!" јечи са свих страна.

Воћа опет застане. Сад ће морати убијати камиле, да само жеђ угасе. Бацају коцку и — која камила испадне, она пада жртвом, — закољу је, на жељно пију воду из бурага њена и крв њену.

Ал и то их дуго не држи. Што даље одмичу, све им је црње и горе.

„Не могу даље! Ако бога знате помозите!" вичe јадник и падне на земљу.

Али како ће му помоћи они, који ни сами себи не могу да помогну. Каравана ни да га погледи, већ све даље и даље одмиче.

„Станите, помажите!“ виче јадник, ал му речца изумре на усти и — он падне и издахне.

Каравана иде само даље, као да не мари, што је нестало једног живота са белога света. . .

За њим падне други, па трећи, и остаје у пустињи.

Ко жив остане, хити даље. Једва некако дођу до оазе, опораве се, па даље крећу. Већ мисле јадници да ће скоро изићи из пустиње.

Ал наједаред зачују бесну рику дивљих зверова. Читава хајка вукова (курјакова) иде за њима; не напада на караванu, али чека, не-би ли заостао ко, ил не-би ли дочепали какву стрвину.

Плен наиђуши и хијена, те се и она дошуња. Дође ту и цар животињски — лав. Поносито ходи и држи главу, те вреба плен.

Путница стрепе, пазе на најмањи шушањ.

Једва једном, угледају краја пустињи. Ал ето ти беде из ненада. Ту опет навале на њих харамџије на брзим коњима, да их опљачкају. Каравана се јуначки бори, благо њој ако победи, а зло јој, ако је победе.

Ал она се храбро бори, јер је то последња сметња и препрека. Кад победе пожуре се мало боље и једва наслетку угледају дубуње и дрвеће, угледају траг човекови стопа, угледају људске станове, па и самог човека.

*

Знам да сте ради да што више чујете о самој камили, која као да је једино за то створена, да робује човеку, да му тегли и вуче терете. Шта би човек радио без камиле у пустињи? Доносећи вам слику камилину, описаћу вам је.

Камила је већа од коња, на леђи има једну грбу, а тиме се разликује од дромедара, који има две грбе. Глава јој је шуторога, и доста на овчју наликъ. Под вратом има подвратак. Длака јој је кудрава, сива ил црвено-мрка, неједнака, по врату, грби и предњим удовима дужа. На прсима и на колени има још и тврде кврге (жуљеве).

Камила је Арапима најважнија кућевна животиња, на њој носе терете преко жарких, песковитих пустиња. Са 7—10 центи терета на леђи иде камила по 30 сати на дан, а храни се са нешто мало сувог, бодљивог шипрага, мало јечма, боба или датула (урме). По десет дана може ићи, а да не окуси воде. Месо се њено једе. Млеко јој се пије, длака, па и балега јој је од хасне. Има је само у топлим пределима.

Погледајте још једном на слику горњу, па ћете видити и са лица јој, као да хоће да каже: „ево ме, ја сам спремна и готова за што хоћеш, човече.“

Така вам је сто камила.

Браца Бранко.

По игри.

Хајдемо кући полако,
Бео се данак одмак'о,
Сунце се клони заходу,
А наше игре находу.

Сунце већ седа за гору
Хајдемо и ми одмору,
Код куће чека вечера
И мајка свога дилбера.
Код куће чека водица
И брата мила сестрица.

Хајдемо кући полако!
Крочимо тихо једнако,
Да нам се стиша у груди,
Водица да нам не уди.
Водица хладна студена,
Вечера слатка медена.

— ар Ар —

МОЈ ЛОВ.

Молила ме деца:
„Улови нам зеца!
„Донеси га, чико, амо,
„Да се ш њим познамо!"
Мени чини то весеље
Кад испуним деци жеље;
Викнем кучку Ревку,
Пребацим двоцевку,
Метем зелен шешир нов,
Па ајдан у лов.
Пуном вољом, снагом
Ишли смо за трагом.
Наједаред, ето,
Залаја ми псето:
Ноћи спрам месеца
Опазило зеца;
Опазим га и ја, —
Сад ће да се вија.
Ал у зеку уш'о страх,
Па ногама диже прах,
Прах се диже као дим,
А ми ајд' за њим.
Ја пушку опалим, —
Ал не да га сваким,
Јер ја хоћу жива зеца
Да га виде моја деца.
А кад зека пуцањ чуо
Он се двапут преметнуо.
Брз је био и до јако
Али сад је текем скак'о, —
Тело му је стрела права,
Брже тело него глава,
Па у хуку томе,
Очајању своме
Брзина га тела
У невид однела,
Ал му глава, — ао јаде —
Преко репа на тле паде.

Е, па нека
Бежи зека!
Други пут ће деца
Видет' жива зеца, —
Сад им ево зечје главе,

— И истине праве.

Чика Јова.

ДАЖД.

Неки трговац јахао је на коњу идући у оближњи град на трг, а при себи имао је торбу пуну новаца. Јако је дажделo (падала киша) и наш је путник скроз покиснуо, за то је био зловољан и псовао је, што је баш данас тако време, кад он путује.

Путујући тако дође у неку густу шуму, и сав се упрепасти кад опази на десетак корака пред собом разбојника, који га чекаше са запетом пушком да га убије и новце да му узме. Разбојник одаше пушку, али — на срећу — ороз му беше закиснуо, и пушка слага не прихвати.

Трговац ободе коња на другу страну и сретно се спасе.

Кад је већ био далеко и изван опасности, он се прекрсти и рече: Опрости ми, боже, — ја се љутих јуттос на овај дажд; а да њега не би, ја не изшесох данас живе главе из ове шуме.

ИГРА „ЛОПТЕ.“

Ко би нам могао рећи од деце, од куда произађе та омиљена дечија пролетња игра „Лопте?“ Човек ваља свагда да испитује, да зна од куда што шта произалази; којим поводом постаде; где и када? Деци је природа сама улила у живце, да се играју по нагону своје дечје нарави понајвише онаких игара, у којим се вежба тело у сваком обзиру и по сваку честицу појединце а скупа. Игра лопте садржава у себи вежбање у трчању, у добром гађању при удару, у хватању лопте саме, а и грло се вежба и груди јачају и плућајским викањем.

При том нема никоје опасности при тој игри, ако се поле пази. Сад да потражимо у прошлим догађајима трага тој игри:

Беше пре 682 године у Бечу владар један из племена Бабенберга, именом Леополд VI. маркграф и назван у повестници „Славним“ (der Glorreiche). Дед му Јазомиргот, беше основао у Бечу манастир Бенедиктино — шотски године 1158. А исти Леополд славни подари том манастиру право, да „који злочинац велики,“ гоњен од полицијске или судске власти утекне у зграде тог манастира, да је спасен; ал само за три дана. При излазку овога рока или је морао кришом побећи из државе, или га манастир мора предати власти, да одкаје. То право трајало је дуго, и у граду Бечу, одтуд носи она пијаца, на којој се налази црква и манастир тих шота, име „Фрајунг“ („ослобођење“). — Кад би зликовац бегао, а пандури за њим у потеру — ако га још пре прага манастирског ухвате, пропао је. Манастирска врата му беху мета и једини предмет његове жудње.

Бечка деца виђала су више случајева така гоњења, то бегање испред власти, то спасавање у зидинама манастирским, и како је изгубљен бивао онај, који не мога стићи до те мете. Дечје живо, гипко уображење измисли једну игру, која ће све оне живосне раздраге, ону вику, ону трку, оно вребање да представи, што видеше они при гонидби тих зликоваца. Саставе две стране са једнаким бројем друга: назначе место, где ће се тући лопта, то је место злочина; даље назначе каменом мету, докле ће трчати онај, који је три пут лопту ударио. Један од једне странке (пандури) даје лопту, да по један од противне трипут може ударати лопту. Кад је овај свршио, а он бег на мету — на том путу сад гледе да га лоптом противници десе. Ако је пошло за руком — а оно изгуби зликовачка страна, а добише пандури. Ако га је лопта промашила, и он дође до мете, и после опет назад, иде игра из нова. Пандури не могоше бежећим да нахуде. — Та мета од камена представљала је врата манастирска. Оно три пут лопту ударати, то су она три дана спаса у манастиру; — после: или бегај у туђ свет, или се предај власти. Ову су игру играла деца у Бечу још пре 100 година. Али сад је та игра у Бечу изчезла, угинула, другом игром истиснута. Ал наш народ, наши трговци, наши официри свагда су имали везу са Бечом, а богме и насељеници Немци у нас по Бачкој и Банату може да су пренели ту игру чак и у наше пределе, међу нашу децу — доста тога: наша деца још данас играју се лопте, а она, међу којима је игра измишљена, незнају је више.

Сад да видимо назив: у Бечу зваше деца ту игру

„леополтен“

т. ј. онај закон, оно право манастирско, да може спасти зликовца за три дана у својим зидинама од власти, дао је владар Леополт, те овековечиште му име у игри.

Кад узмемо ту реч

„леополтен“

на јој слова е, и ол избришемо сво нам лоптен, и лопта или „лопте“...

Лоптом се испрва звала та игра сама, а после је то име прешло на ону од коже куглу, која се у тој игри употребљује.

Таких прекрављивања речи има у сваком језику, па и у србском. Ја ћу само да наведем као пример једну реч:

У Санскритском језику, који је већ пре 2000 година угинуо као књижевни језик у Хиндостану, звао се богат човек који је имао много говеда.

говиса.

У србскоме данас неки кажу „гоіса,“ други опет „госа,“ т. ј. господар, газда, домаћин. — Без сумње је то госа она иста санскритска реч, па само течајем столећа и брзог говора изостала су писмена ви, те оста го—са. Занимљиво би било знати, да ли мађарска деца имају исту игру лопте, и како је они зову? *)

У Бечу 12. Априла 1882.

Ј. С. Виловски.

*) И мађарска деца играју се лопте. Лопту зову: *labda*, а лоптати се кажу: *labdazni*.

(Премишљајући даље о овом чланку паде ми на памет питање: од куда долази реч вратар, при игрању лопте, да није од гвардијан.) Ур.

Разнолије.

(Чудновата биљна) У сушним стеновитим пределима острва Јаве има једна чудновата билька, коју зову пехар-биљком. На петељкама лишћа њеног има нека кесица, налик на чашу, па има и свој заклопац. Кад киша почне мало да пада, или јутром кад почне да роси, кесице се ове отворе, у њима се накупи воде, које тице пију. Чим се сунце роди, чашице се ове заклопе, тако се вода не може испарити; и то је многом путнику спасло живот, који би иначе од жеђи скапао.

(Канарица која говори). Досад се није знало за који пример да канарица говори. Сад има Енглез неки канарицу, коју је научио да неколико речи искаже, и то разговетно. Сад је учи и певати, ал ово још не иде онако разговетно. Најмилија је та тичица, кад у свом природном цвркутању застане, па оно неколико речи искаже и онда опет настави цвркутање.

(Највећи комад чиста злата), то је онај што је пре 20 год. нађен у Аустралији: комад тај тежи 78 килогр. Продат је на лицитацији за 63500 талира и узет је за лондонски музеум где се и сад налази.

(И тако бива на свету). Кад је славни Њути год 1650 учио се у вароши Гретани, трпео је многе оскудице. Обично је морао излазити на крај са 4 шилинга на дан. А после 200 година, сваки најмањи споменик Њутнов плаћао се скупо. Тако је лорд Шрефебери за један Њутнов зуб платио 16,595 франака.

(Од румене руже направити белу). Ко то може? Свако. Само ваља посути малчице сумпора на живу жеравицу, па на томе диму два-три тренута подржати румену ружу, таки ће се променути белом. Ако само једну страну руже подржиш над тим димом, ружа ће онда бити полак бела, полак румена, — и ко за ту мајсторију не зна, свако ће се чудити. Таку ружу

кад метнеш у воду, после неког времена вратиће јој се опет њена природна боја.

(Велике школе) полазило је у средњем веку тако мноштво ђака, да ово ништа није. У Оксфорду енглеском било је 1380-те год. преко 24000 ђака. У Болоњи где се највише правника научило било је те год. преко 10,000 ђака; исто толико је било те год. ђака у Златном Прагу, а у Паризу је било преко 12000 ђ. а данас нема у свима великим школама немачким толико. Највише ђака има данас у Берлину 4100, па у Лајпцигу 3200, после у Минхену 1800, затим у Бреслави 1200, а у другим је све мање тако да у Јени нема више од 400, у Гисну ни 400, у Килу ни 300, а у Ростоку само 200.

Даштања.

I. За мању децу.

1.) У лето хладно;
У зиму топло;
У пролеће сиромашно,
А у јесен богато.

2.) (Ребус.)

Јов. п. Бакић.

II. За одраслије.

3.) Која је то тица, што дању и ноћу, зими и лети, бог би знао већ од колико година, непрестано стоји између Србије и Црне Горе.

4.) (Коњички скок).

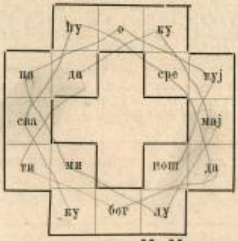

М. Милиновић.

5.) 1. 2. 3. 4. Једна типа,
2. 3. 4. 1. Прска потреба болеснику, а и здрави би се патили без тога.
4. 1. 2. 3. Један суд.
1. 4. 3. 2. Оно што иде од срца.
2. 1. 3. 4. Вића се у рату.
3. 2. 1. 4. Женско име.

Решења и имена оних, који реше и за времена јаве уредништву биће штампана у 9. броју.

Решења даштања

Из бр. 6.

1.) Зорка. Зора. Ора.

2.) (Ребус) Година.

3.) Тибар. Ибар. Бар.

4.) (Аритмогриф). Марко. Мара. Кора. Рака. Ар. Кор. Рак. Мрак. Ово. Мрко.

5.) (Коњички скок.) Мирно срце бога моли, а немирно сузе рони.

Тома Павловић у Пančеву, 1, 3, 4 и ???. — Бранко Суботић у Пančеву 1. — Д. Павловић

у В. Кикинди 1 и 3. — Зорица Прокићева у Дивошу, све. — Живко Барловац у (?) све. — Александра Милојевићева у Госпићу, све. — Миодраг Васић у Ваљеву 2, 3, 4 и 5. — Јулка Петровићева у Иригу, све. — Катица Славнићева у Сенти, 1, и 3. — Ђорђе Крнета у Шапцу 1, 3. и 5. — Ружа Милићевићева 1. и 3. — Меланка Монојловићева у Суботици 1. и 3. — Катинка Радонићева у Молу, 1, 4, и ???. — Глиша Лазић у Карловци 1, 2, 3 и 4. — Даринка Мајска у Сивцу, све. — Милева Р. Милосављевићева, Мерсида М. Ристићева, Живка Станојевићева у Бољевцу, 1, 2, 3, и 4. — Светозар Ристић у Бољевцу 1. — Катарина Алексијевићева у Панчеву, 1. и 3. — М. Милиновић у Ерцег-Новоме, све. — Катица Ђорђевићева у Панчеву; 1 и 3. — Марија Георгијевићева у Митровици, 1, 2. и 3. — Зорка Сибинкићева у Сегедину, 2, 4. и 5. — Станислав Бинички у Нишу, све. — М. Стојановићева у Зајечару, — све. — Даринка Поповићева у Лапову, све. — Илија Јовановић у Брчком. 4. — Јован Бобаревић у Брчком, 1., 2. 3. и 4. — Зорка Николићева у Брестовцу, 1, 3, 5, и ???. — Димитрије И. Богдановић у Градишту, 5. — Драгутин Плајел у Београду, 1, 2, 3, 5, и ???. — Даница Никетићева у Јагодини, 1, 3. и 4. — Урош Десница у 1, 3, 4. и 5. — Ђорђе Јовановић у Кувеждину, све. — Драгут. С. Вељковић у Ваљеву, све. — Марин Јанковић у Неготину 1, 3. и 5. — Родољуб Ђ. Бујдић у Пожаревцу, све. — Јаков и Атанасије Продановић у Чачку, све. — Дане Д. Мишић у Карловци, све. — Анђ. М. Радосавкићева, све. — Драгутин Добројевић у Суботици, све. — Даница Јорговићева у Кикинди, све. — Мица и Којо Ђорђевић у Глини, ??? — Васо Божић у Бељини, 1, 3, 4. и 5. — Мика Миливојевић у Бељини, 1, 3. 4 и 5. — Милева Поповићева у Будимци, 1, 3. 4. и 5. — Бранко Јовановић у Панчеву све. — Светозар Смедеревац у Панчеву све. — Петар Милојковић у Неготину 3. и 5.— Миливој Михајловић у Пожаревцу, све. — Тодор и Лепосава Обрадовић у Пожаревцу, све. — Милутин Живковић у Пожаревцу 1. 3. и 5. —

(Чије име није овде штампано, тај је касно послао.)

Новије књиге.

Припослате уредништву на приказ.

Приповетке мојој кћери. Од Ј. Н. Буља. Превод с француског. Свеска II. 104 стране, 8-ина, Издање штампарије А. Пајевића у Н. Саду. Цена 60 новч.

Чика Јовина пошта.

„Ајд' на ноге...!“ Ова песма због неких двосмислица није удесна за „Невен.“

Душанку. Загонетку ћу употребити. Остали саставци твоји још су слабачки. Е, ал и ти си био пре неколико година још у колевци, а сад си већ куд камо јачи и напреднији. Тако ће бити и са умним производима твојим; само треба доста учења, пажње, труда и промишљања.

К—р—ћу. Ви велите да сте уверени да ће „Невен“ за три године дана имати 2000 претплатника. Ми би радо пристали да онда буде у 300 мање, а те три стотине да сада прирасту да нам помогну издурати до тога златног доба. За то не иштите на поклон-егземплара, бар за три године дана.

Некоме у Београд. Кад год си ми што за „Невен“ послао, увек си ме молио, да ти само ништа јавно не одговарам. Да ти право кажем, ја бих волео лично познати то дете (или младића) који је већ сада себи уселио у главу, да је узвишен над сваком критиком; коме је срамота признати: Ја сам млад и зелен али тежим да напредујем и сазрем; који би сад већ хтео да у друштву своме изгледа оно, што није био никад нико, ни Хумболт, ни Дарвин, ни Шекспир, ни Гете, ни Доситеј, т. ј. савршен и непогрешив. Ја држим да то добру не води, — и многи је млађан дар сам себи потсекао жиле напредовања, што је хтео још у зеленом добу да изгледа оно, што неће и не може бити ни у најзрелијем добу. За то ћеш ми љубав учинити, ако ми прилике даш, да се с тобом састанем, кад овог лета, као што се надам, у Београд дођем.

Сојчице моја, ја те волем, ма да те не познајем. Поручила си ми, да би ми радо писала, али још не идеш у школу. Пољуби у руку милу мајку твоју, која ми је у место тебе писала, и све твоје поруке изређала. А кад си сад већ тако добра „Сипкиња“, бог ти дао живота и снаге, да временом будеш исто тако добра и корисна Срикиња.

„Двапут три“, то знам да је шест. Али — трипут два је толико исто. (Ти ме разумеш је ли? бар толико, колико сам и ја твоје писмо разумео.) А што ми јављаш, да није истина, е се не зна где је гроб Јоакима Вујића; већ да је он умр'о у Београду и сахрањен у Београдском палилулском гробљу, — то ево прибележавам овде, и хвала ти на томе.

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (адреса.) Dr. Jov. Jovanović, Wien IX. Währingerstrasse Nr 9: Издање штампарије А. Пајевића.

Цена је *„Невену“* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 8.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

РЕМЕК-ДЕЛО СЛИКАРСТВА.

У истој намери, у којој сам вам у 5. броју „Невена“ приказао једно ремек-дело старог вајарства (Лаокона и синове му), у тој истој намери износим вам и ову слику, ремек-дело сликарства, коју је моловао Рафајило Санчио од Урбина.

Слика ова представља мајку божју са дететом Христом на крилу, а поред њих дете крститељ Јован. Нека

света мирноћа, која ову слику провејава, нежност лица, верност израза, топлота осећаја, природност положаја, — све то таки пада у очи на први поглед. А ипак је све то изведено неком природном простотом.

Рафајила су још за живота му називали краљем сликара; тако га зову и сада, тако ће га звати још дуго дуго. Он се родио 6. апр. по р. к. 1483. у вароши Урбину. А умрло је 6. (или 8.) априла по р. к. 1520. За двадесет година његова рада као сликар створио је он преко дванаест стотина дела. Многа су се погубила; а до наших времена дошло је 287 молованих слика и 376 цртежа.

Међу вама децо, знам да има многих, који су самоуци у цртању, а биће их и који се томе уче. Ви радо прецртавате лепе слике ради вежбања. Ова је слика веома удесна за прецртавање. Већ и само за то било би оправдано, што сам вам је у „Невену" изнео. Па ако коме за руком пође да ову слику добро прецрта, нека зна да је прецртао једно од најславнијих дела Рафајилових, које се помиње под именом „Madonna della Sedia".

БРАЋА

— ПРИПОВЕТКА. —

Отац је презао коња у кола, а Илија и Миша стојали су уза њ. Мотрили како се меће ам на коња, како се мећу жвале, и већ све што треба код презања. Видиш им на лицу живо питање, хоће л' их отац собом повести; а кад им отац донесе косу и виле — а то је знак, да ће по детелину — онда су већ стојали као на жеравици. Но нису морали дуго страховати, та њихов отац је тако добар, као и многи други очеви а волио је своју децу више свега. Кад је све било готово, а он ће се тек насмешити на њих:

— Ајд', газде, пењите се на кола.

Тек што је изговорио, а „газде" већ на колу! Већ су напред кликовали, како ће се то тражити препеличја гнезда, како ће се набити оне вишње на живици, па тек док се у мрак врате, како ли ће се рахат лешкати на свежој детелини, па још ако им отац буде што приповедао!

Премишљајући они тако и не опазише, како брзо стигоше до гра̀дине, где је била детелина. За трепутак се створише на земљи на пођоше.

Отац их заустави па им рече:

— Идите, ал не газите ничију детелину па не берите вишања с туђе живице, ето вам наших. Ако нађете гдегод какво гњездо, немојте га кварити, него га само гледајте. Не шалите се, да се опет посвадите! Ти Илија пази, ти си старији.

Отац поче косити детелину а Илија и Миша пођоше уз живицу. Уз пут напунише капе вишњама.

Ви већ ваљ'да видите, да су то та браћа. Илија је старији од Мише, па није ни чудо, што зна мало више од Мише. Често пута се деси, па један од њих двојице нешто не зна. Свако би мислио, сад ће онај, што не зна отворити уши

па слушати — и добро би било, да је тако, ал то бо'ме није. Један хоће, да је од другога паметнији, један другоме никада не попушта, па и кад види, да онај има право. — Ух, ала је то ружно! Та није, за име бога, срамота не знати, него је срамота не учити, не хтети знати.

Кад већ дође до таке свађе, онда је најлепше попустити, па макар и ономе, што нема право, само да се дође до мира. Од мира нема ништа лепше на свету. Мир је извор сваке среће а свађа и неслога то је велико зло. Доцније та деца, што се воле свађати и препирати, постану свађалице па их нико не трпи, а од тога нема ништа горе.

Шта и шта пути је било тако и код нашега Илије и Мише. Оно истина, није да се баш увек свађају, ал' тек, тек, није лепо што раде.

Слушајте само, шта је сада било.

Иду они тако живицом па једу вишње и гледе у грање, не би л' нашли какво гњездашце. На један мах долети међу њих један лептир. Е сад муке њихове. У шеширу вишње а без њега се не мож' уватити. Док су они трчали вишње у џеп и скањивали се, лептир се пресетио па одлетио. Браћа метуше капе на главе, па хајд даље. Миша се окрене брату

— Ала Илија, да смо нешто уватили тога паунића,имали би лепога лептира, за нашу збирку!

— Каквог паунића, кад је Марков шарац! рече Илија па се уозбиљи.

— Није брате, Марков шарац, него баш паунић! опет ће Миша.

— Марков шарац!

— Паунић!

Нећу ни да вам приповедам даље, како су још викали због тога лептира.

Један каже:

— Крила су му с крајева изрецкана, оздо су мрко црвена, а на сваком има велико, плавичасто око, зар није паунић?

Други опет:

— Није истина, нема ти ту од очију ни спомена, него су му крила шарена, са жућкасто белим пегама, па да шта је него Марков шарац?

Најпосле се окрену̂ше један од другога, па се сваки за се врати̂ше натраг. Отац је био већ накосно детелине на слагао у кола. Чим их је спазио онако одељене, па још како ћуте, одмах је знао, колико је сати куцнуло, па ће им рећи:

— Зар сте се већ покецкали? Е па и време је, боже мој, ниште се већ три дана свађали!

Браћа спустила главе па само црвене. Види се, да их је дирнуо очев укор и да се кају.

За тим отац настави:

— Боље би било, да сте и сестри мало набрали вишања па да је обрадујете, кад дођете кући.

Обојица потрчаше. Отац заустави Мишу па га запита:

— Кажи ми право сине, за што сте се данас посвадили?

— Право ћу ти оче казати, рече Миша. Долети неки лептир пред нас па нам лепо и утекне. Ја кажем, да је био паунић, Илија, да је Марков шарац, а ја сам га баш добро видео, имао је . . . . ту Миша са свим верно описа о

*

нога лептира, да је и отац видео, е је оно био паунић. За тим настави:

— Илија мора, да га није добро видео, оче, па сада неће да одустане. — Миши се наводнише очи од суза.

Док је Илија брао сестри вишања, дотле је отац потоварио траву у кола, па седоше сви троје.

Отац сео напред па тера коње а красна браћа се извалила по оној мирисавој детелини, па окренули један другоме леђа (као бајаги, нико не зна, да ће се они још на по пута помирити!)

Отац се био нешто замислио па ће се тек на једаред окренути срдама:

— Дечице, хоћете л' да вам приповедам?

— Хоћу!

— Хоћу!

Отац се тек насмеја, што тако за себе одговарају, па поче:

„Била тако два брата, Милија и Миливој. Имали су и оца и матер, а они су их здраво волили, давали им, што год им треба и желили им сваку срећу. Па шта мислите, поред свега тога, они су се још и свађали. Чега ли им је мало било?“

Браћа се само жацнуше. Отац је то опазио па настави:

„Један пут тако заваде се они око нечега. Страшно су се завадили. Кад их отац или мати што год питају, не одговарају, као честита деца: ‚Оћемо!‘ него сваки за себе: ‚Оћу!‘ — баш као и да нису браћа. Али праведни судија, онај горе, није оставио овај покор без казни. Наскоро им се разболи и отац и мати. Обоје морадоше лећи у постељу, да се можда из ње никада и не дигну, због дечијега беснила. Браћа се и не сећају, са чега је то. Ал' једаред у сну јави им се анђео па им рекне, да ће им, ако се не помире, умрети родитељи.“

Натраг се на детелини комешало. Да се отац хтео осврнути, видео би, како су се један другоме окренули и како плачно гледе један у другога.

Отац доврши:

„Кад су то чули Милија и Миливој, а они се лепо пољубише и помирише.“

— Баш овако, оче, као и ми! повикаше браћа у глас пољубивши се братски. Шта нас се тиче лептир, макар био и ластин реп. — А шта би оче с њиховим родитељима? Оздравише л'?

— Баш овако, као што сам ето и ја веселији, кад видим, да ми деца живе, као што бог заповеда, рече отац па пољуби синове у румене обрашчиће, што се зажарише од радости и задовољства. А и ко не би био задовољан, кад учини што лепо и добро, или кад задовољи својега родитеља?

— Нећемо се, оче, никада свађати, обећаваше Илија.

— Чуте Илија, показаћемо ми њима, да се ми баш не морамо свађати. Неће нам родитеље заболити глава са нас, — додаваше Миша.

У то се већ и мрак био спустио. Небо се осуло звездама а свуда је било тихо и мирно. и да је отац терао кола кроз цео свет, њима се никада не би досадило, лежати на мирисавој детелини, гледати у звездано небо и братски

се грлити. А и ја бих волио, да их нешто когод може онако загрљене провести кроз све крајеве, где има свађалица, па да виде, како треба да живе права браћа.

А како се код куће обрадовала мати и сестра, кад су чуле њихов завет, — то ме и не питајте!

Браца Јова.

Нешто о кољиву.

У 4. броју вашег цењеног листа читао сам где вам г. Ј. С. В. описује од куд у нас долази „кољиво“. Чим сам прочитао одма сам намислио да вам кажем моје мњење т. ј. како сам ја чуо.

Као што знамо да су људи у старом завету приносили богу на жртву разне животиње, које су клали и за тим приносили, те по томе, пошто се клало, називало се „кољиво“ а ми у новом завету, како је Христос спаситељ учинио крвну жртву, ми у спомен тога правимо од пшенице кољиво, што наравно да неби требало звати кољивом, јер не кољемо ништа.

Ово сам вам само укратко казао, а ви према томе удесите како хоћете и изнесите пред вашу малу публику, нека зна и она како се с друге стране држи.

У Сомбору Априла 1882.

Мијат.

Жао нам је, — чисто би се смејали.

Таман поц'о Миле
Да у меко моци,
Ал ето ти забе,
На у тањир скоци.

Ох видимо, Миле,
Твоје тужно стање;
Разумемо, Миле,
И твоје плакање.

Жаба са тањира
Неће ни да скаче;
Мило јој је гледат'
Како Миле плаче.

Чика Јова.

О ПИСМУ И ШТАМПИ.

Кад сам мом Славку рекао, да је негда било времена, кад људи нису ни знали шта је то писмо — он ме гледао као да ми не верује.

Сад је остало на мени, да мом Славку и коју више рекнем о томе и што сам њему причао, обећао сам Чика Јови, да ћу вама свима у „Невену“ причати, па сад ко хоће да чује, нека чује.

Дуго је времена требало, док људи нису изумели писмена, којима пишу, па кад су их изнашли, опет се мучили да их дотерају и усаврше а то је сво овако било.

Причају људи, да су Феничани били народ мудар и разуман. Кажу за њих, да су изумели лађе, стакло, пурпур-боју, нашли први ћилибар, па веле да су и писмена први они изумели. Кадмо је дошао из Феникије у Грчку и донео собом и писмена. Но многи опет и не верују томе, јер кажу да Грци нису имали писмена на 400 година после Кадма.

Знам вам другу причу, која каже, да је неки Египћанин: Теут или Тот у близини вароши Наукрата живео и ту изумео писмо. То беше за времена краља Египћанског Тама.

Тако ето приче причају, ал у њима има много што шта, што је измишљено, зато ћемо по истини ево ово да кажемо.

Кад још није писма било, беше предања. Отац каже што сину, син опет своме и тако то даље иде. На гроб ода свога меће је син споменик — то већ беше неки знак да га подсети.

Моја стара баба није учила ни читати ни писати. Кад год је млекара млеко донела, повукла је баба кредом цртицу једну на врати — то беху њени бројеви. Увек ме то сећало на старе народе, и они су имали тако разне знаке, па су знали те знаке. А и шта је писмо? Ништа друго до знаци неки, које многи људи знају.

Египћани и други народи сликали су онај предмет, који су хтели да означе. Ето видите и то сликање не беше ништа друго, до писмо. Кад хоће да напише „чујем“ наслика „уво“, место „видим“ „око,“ место „светлости“ „сунце“ и т. д.

Нека особита врста овог сликања је тетовирање, а то је у „моди“ код Гренланђана, (моји драги читаоци нек нађу на мапи Гренландију) а особито дивљака. Они зарежу у кожу своју по рукама, ногама разне знаке, које они разуму. Тако готово сваки има своје име на кожи и то пише предмет (ако га има), који је налик на његово име. Писали су тако од кога су рода и племена, јесу-ли се показали где јуначки; и то све беше њима као неки украс.

Сликање је врло важно по народ, који га негује. Знам да су Мехиканци сликали тако, ма да су били просвећен народ (културан), јер су подизали лепе грађевине, неговали своју књижевност. Кад су оно Шпањолци под Кортезом освојили Мехику (1519—1521) нашли су и видили много тих слика на животињској кожи, на марамама, папиру и алоју. (Још и данас режу мали карловачки ђаци своја имена на алоју оном у дворској башти, не марећи за латин. пословицу, која вели: nomina stultorum и т. д.)

Као што се у нас у школама учи писати, тако су у Мехиканским школама учили децу да праве те слике, да тако пишу. Лепо је и оно сликање, где се сликају само поједини делови од онога, што је човек рад да напише. Тако н. пр. сликали они место човека или животиње главу, место вароши кућу,

место краљаглаву и на њој круну. И Кинези имају тако депо писмо. Они се увек знали помоћи како да сликају. Место светлости сликали они сунце и уз њега месец, место тичјег певања уста и тицу, место суза су сликали воду и очи. Кад су хтели да напишу „горе,“ нацртају водоравну црту и над њом тачку једну; „доле“ опет црту и тачку испод ње.

Сад да вам кажем што о Кинезима и како они пишу. Као што им сви послови, тако им и писање баш „кинеско.“ Они имају за сваки појам по један знак, зато је и врло тешко кинески писати. Од прилике имају Кинези до 50000 разних знакова за разне појмове. Сваки знак је једна реч и то скоро свака једносложна. Знакове те своје зове Кинез „карактером.“ Кад је Кинез рад да коју страну, туђинску реч кинески напише — мора је прво растворити у слогове па за сваки слог мете кинески знак — карактер. Често и шепртље Кинези с тиме, јер не могу знака да нађу за туђинску реч. Тако нема Кинез слога „ро,“ већ место њега каже „ло.“ Нигда не може дакле написати Европа, већ Евлопа. — То су писање примили и Јапанци од Кинеза.

Још и дан данас пишу тако Кинези, другог писма још нису изумели и као да га неће нигда ни дотерати. За писање не треба им сада ништа до хартије, кичице и боје, а пре су писали на платну и свили. Имали су уза се увек прутић, замоче га у боју, па праве разне црте.

Ал сад ћу да вам речем што и о Египћанима. Блажена је то негда земља била, док беше силе и господства. Подизали су разне и велике зграде, та ко од вас није чуо за Египћанске пирамиде? Од старијих мојих читалаца знаће сви, што геометрију уче, шта су то пирамиде, а ако и млађи хоће да чују какве су то пирамиде, нека узму лањски „Невен“ и наћу ону слику „споменик код Алексинца.“ И тај је споменик пирамида. Таке ето, и још куд и камо веће споменике дизали су Египћани. А на пирамиде су налик и о б е л и с ц и Египћански. На тим обелисцима било је вазда неких слика: кокошака, мачака, руку, ногу — а те слике беху Египћанска писмена, они чувени хијероглифи. Доцније су свештеници њини створили за себе писмо „свештеничко писмо“ или „хијератично,“ а то су писмо само они разумевали. И народ је имао своја писмена, а звао их „демотским писмом.“ За писање узимао је Египћанин лишће од папируса, од трсковаче пера (резао их готово као и ми наша гушчија) и мастило.

У школама учите ви а з б у к у. Ево ћу вам и о њој нешто причати.*)

Незна се ко је пронашао азбуку (алфавиту, алфабет). Неки кажу, да је пронашао Израиљћанин, а други опет да је Феничанин. Причају, да је Мојсије рекао и означио за сваки глас по један знак, и тако је алфавита постала. (За Мојсија је било 22 знака.) Само то име „алфабет“ је отуда, што је у Семићана прво писмо било „а л е ф“ (говече), а друго „б е т“ (кућа), дакле алфабет. Израиљћани су писали на камену, док нису дознали за папирус.

Феничани су путовали и трговали по разним земљама. Они су у Грчку пренели и алфавиту. Сад је код Грка прво слово алфа, а друго бета, дакле алфабета.

Српско писмо састављено је по грчкој алфавити. Светитељи словенски, браћа Ћирил и Методије, имали су двоје на уму: прво, да за словенски је-

*) Ово је по оном, што сам читао из немачке књиге једне, коју је написао Немац Бинстерфер.

зик саставе азбуку, а друго да преведу све главне црквене књиге. Они су удесили нашу азбуку, којом и данас пишемо, а зовемо је „ћирилицом" по св. Ћирилу.

Има споменa да су Словени и пре хришћанства имали неке „црте и резе" и њима писали. Незна се да ли су те црте и резе развијене биле, и да-ли је то била потпуна буквица. Тек да вам и то споменем да се зна да су словенске књиге писане двојаким писменима: глагољским и ћириловским.

Стари Немци-Германи примили су писмо од Римљана, а та се њихова писмена зову: „руне." Руна значи тајна, и писмо су тако зато прозвали, што су у почетку знали само краљеви и први свештеници писати, а за остале то беше тајна!

Мађани, Персијанци, Асирци, Вавилонци имали су за себе „клинаста" писмена. Свако писмо и сваки делић тог писмена био је као неки клин.

Као што ми Словени знамо за св. Ћирила, тако и Готи знају и поштују владику Вулфилу (318—388 год.), и он је Готима удесио буквицу према оној грчкој, као што је Словенима св. Ћирил.

Још нешто само да вам споменем, а о том сте и ви ваљда слушали. Има један начин писања, да се врло брзо пише, то је „стенографија". Што ви пишете за 7—8 сахата, на 7—8 табака артије, то вешт стенограф испише за један сахат, на једном табаку артије. Стенограф вам може писати тако брзо, као што говорите, а да сваку реч напише.

Ето драги моји читаоци, то сам имао да вам испричам о писму и писању, да бар нешто више знате (ако досад нисте знали) како су и стари народи писали.

Мој ми Славко све верује, хоће те-л ми и ви веровати? (Свршиће се.)

Чујмо, шта нам вели петао!

Знате-л' децо, зашт' сам
Тако лак и прав?
Знате-л зашт' сам увек
Весо, чио, здрав?

Зашт' и у старости
Ја изгледам млад?
Ја не једем више
Нег' што ваше глад.

Ја не једем јело
Ни једно ни врело;
Прса пуним, ширим,
А не стежем тело.

Ја не волим собна
Ни кавезна мрака,
Већ свежа ваздуха
И чистога зрака.

Рано лежем, — нећу
Ноћу да зазјавам;
И никад ме сунце није
Затекло да спавам.

ЈАГУАР.

Ево вам једне четвороножне животиње из тропских предела, из они предела, где је природа у облицима овојим најразновреснија.

Јагуар, кога неки зову и американским тигром, броји се у род мачака, и он је једна од највећих и најстрашнијих животиња тога рода у тим пределима. Од њушке па до краја репа дужина му је 2 метра, а највећа висина му је нешто мање од једног

метра. Боја му је озго жута као рђа, а оздо беличаста, где му је длака, као и на глави дужа. Са обе стране, у пет редова има загасито мрке колуте, а у тим калутима обично има још по једну пегу.

Јагуарева је постојбина, топли предели у јужној и западној Америци. Ту живи тај крволок разбојник у густом сумраку непроходних одисконских шума, или у гуштама великих ритова. Наша га слика представља, како још сасвим није прождрљо свој плен, неко поречно свиње, а већ очима вреба, где ће нова плена наћи, а женка његова (која се на слици нашој јасно не разазнаје), седи на неком у воду палом дрвету и ту се бави са риболовом.

Он је вешт пентрач; пење се кроз преплете лијана на брсне врхове бразилских и гвајакових дрва, и ту напада мајмуне, који се онде на ноћиште склоне. Великим скоковима скаче на крда пекарица и тапира, који кад га спазе у бег се дају. Они у реку, а он за њима, и прати их до половине реке. На обалама тражи оне велике корњаче, што се зову арау, — он их обрне на леђа, и оне се онда узалуд копрцају, не могу да се на ноге дигну; и тад их он вешто разуди, месо од коре одели и прождере. Кад велика вода с пролећа поплави његова обична прибивалишта, онда се он примакне и оним крајевима где живе људи, и по-

каже се као велики непријатељ паса. Напада на крда и чопоре, раздере и сконаби краву, теле, овцу. Коњи беже безобзирке, чим га опазе, — само бик неће да стане, и са обореним и за отпор спремним роговима чека га на мегдану. На беле људе ретко ће насрнути али црницима не прашта; јер бели су људи обучени, а оне ајкине њихове не дражи његову глад, као што га дражи, кад види полугола човека, и намириши ону сагу која је црнима својствена.

Али кад већ људима додија, па се дигну на њега у лов, — онда опет он страдава. Њега лове често без велике муке. Напуђдају на њ велике псе са више страна, и он онда тражи спасење на каквом високом дрвету, и ту га онда пушкама или стрелама убију. Индијски ловци иду на њега и на коњима, на бацају копља на њега.

Са јагуаровом кожом неки тргују и многи се преваре па је купују под пантерову кожу, али по ужасном смраду те коже, може се познати чија је. И месо његово тако исто смрди, — али то Индијанцима не смета ништа, — њима то бива добра печенка.

Кад се ухвате млади јагуарчићи брзо се припитоме. Али чим им испадну први зуби, и почну расти други, већи, онда таки промену ћуд, и јагуар опет буде прави, дивљи јагуар.

Пролеће.

Снежак копни, трава клија,
Сунце благо што засија
Пробудило љубичицу
И још друго лепо цвеће,
Довело му многу тицу
Да га хвали у пролеће.

И воће је процветало,
И зујак је туна мио,
Из сна свога све устало,
Свак је сада вес'о, чио:
Кам' радости од те веће,
Нег што чини нам пролеће?

Јанци чили и козлићи
Играју се по пољани,
Уранили и детићи:
Раденици сви ваљани.
Ко их други сада креће,
Ако не баш пролеће?

Ој пролеће, мило доба,
Ти знамење од детинства,
Ти нам крећеш све из гроба
Пуно среће и милинства!
Ко за тобом кликнут' неће:
Дивно доба, ој пролеће!

— ар Ар —

Разлика у сатовима.

Избор сенатора у граду Пондишери (француска Индија) обављен је 8. јануара а резулат истога био је познат у Паризу истога дана, што није никакво чудо, од како су повучени телеграфски каблови (жице под морем), али изгледа мало чудноватo, што је био познат за пет сати и десет минута раније но што је дотичан телеграм експедован из Пондишерија! Лако ћемо себи разјаснити ту противност. Меридијан од Пондишерија лежи 77 степени 31 минут источно од Париза. Пошто сунце прође 15 степена за један сат, то му треба 5 сати 10 минута да од једног меридијана (Пондишери) дође до другог (Париз): другим речима, кад је подне у Паризу, онда је већ 5 сати 10 минута после подне у Пондишерију. Жители француске Индије су дакле напред пред Паризом за 5 сати 10 минута. Резултат избора био је познат у Пондишерију у 9 сати у вече и депеша о том одмах је експедована али је пристела у Париз у 4 сата после подне, т. ј. за пет сати раније не, го што је предана.

РАЧУНСКЕ ИГРЕ.

(продужено.)

Јединички бројеви на девет поља.

Бројеви 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, да се упишу на ово девет поља тако, да збројени ма у ком реду озго оздо с пред страг и у накрст изнесу 15 а да ни који број не буде уписан двапут. Да се написати у више видова.

Тако је и ова задаћа: бројеве исте осим 1, а с 10 уписати исто тако, да сума сваког реда изнесе 18.

Јединички бројеви на крсту.

Бројеви јединички 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, да се запишу на ово 9 поља на крсту тако, да свота од *а* и *б*, буде равна своти *ж* и *з*, и свота *в*, *ѓ* равна своти *г* и *в*, и свота *а*, *в*, *д*, *в*, *з*, равна своти *б*, *г*, *д*, *ѓ*, *ж*.

16 бројева на 16 поља.

Бројеве 1 на даље редом до 16 на овако 16 поља написати тако, да свуда сума 34 изађе не само у ма ком реду и у дуж и у вис и накрст, него и симетричким збирањем 34 пута.

25 бројева на 25 поља.

Бројеве од 1 на даље до 25, написати на ово 25 поља, у 5 редова по 5 тако, да од свуда изађе свота 65 у дуж, у вис и у накрет, а да ни који број не буде написан два пут. И ово се да написати у више видова.

ПРИЈАТЕЉУ П. И.

(Сонет.)

Здраво да си мој друже мили,
Твоја ј' слика увек уза мене,
И никад ми љубав не увене,
Према теби срцу у дубљини!

Ти си мени увек веран био,
И ја теби и свагда и свуда,
Ал' нас срећа раставила худа,
Те мало сам с тобом поживио.

Остани ми увек друже веран,
Као теби и ја што ћу бити
И до гроба увек те љубити!

А верност је дарак неизмеран,
Коју немож' свако задобити,
С којом не мож' свако с' поносити.

Лазар Николић.

ИЗДАЈСТВО ЕФИЈАЛТОВО.

Седам дана и седам ноћи требала је небројена војска персијског краља Ксеркса, док је прешла два моста на Хелеспонту. Ту ти је било војника од 56 разних народа Азије и Африке, који се дигоше преко равница Тракије, па преко Македоније и Тесалије управо на Јеладу. Већ се држало да је пропаст Грчке извесна. — Али код клисура Термопилских, одакле се к истоку чак до мора пружају мочари и глибови, ту мораде војска да застане, — јер ту их дочека мала али храбра војска, 8000 убојни делија са вођом својим спартанским краљем Леонидом, (то је било 480. г. пре Христа). Ксекс се задивио њиховој смелости. Чекао је четир дана; испрва је мислио, да ће се Грци сами натраг повући, кад виде колика је та његова војска; тек петога дана даде знак да се нападне. Али 8000 свесних јунака, који знадоше да своју земљу, своју слободу бране, — они почињше чуда. Већ и сама гарда ксеркова, „десет тисућа бесмртних“ (тако су их називали) окрете леђа да бежи. Грдна би ту погибија, читави брежуљци од лешина.

Онда се нађе један несретник, један изрод грчког народа, „Ефијалт“, чије је име повесница сачувала, да би га и потоњи векови могли презирати и клети. Он се полакоми на новац, заборави на поштење, мету образ под ноге, и он показа Ксеркеу путању, којом могу доћи Леониду иза леђа.

По ноћној тишини докрадоше се избраници персиске војске кроз растову шуму, узпужају се на стење и литице, и кад поче зора да свиће, нападну они тисућ Фокијаца, који су овде на бранику били. Киша од стрела

просу се из непада на њи, којој они не могоше одолети, — и они појурише да јаве Грцима шта је и како је. Али Леонид је био увек готов да умре за постојбину своју. Он задржа уза се само 300 Спартанаца и 700 Теспијана и Беоћана, — а остале све одпусти. И са овима које задржа, отисну се Леонид у бој, — а бој је то био страшан, ужасан. Кад се копља покрхала, онда се мачем клало и голом руком давило. — Паде и Леонид, а око његова мртва тела Спартанци се боре као лавови. Са пред их бије грдна војска керкесова, а са плећа чета издајника Ефијалта. Сви до једнога изгибоше овде, — али се прославише до века.

Керкса је скупо стала ова победа, — али на скоро остави и њега срећа, он поче да губи битку за битком, на мору и на копну.

А шта би са Ефијалтом? Што га на скоро уби осветничка рука, то је најмање, — ал ево и сада, после 2000 година, гади се свет од спомена његова, жигоше га жигом гнушања, куне и мајку његову, која га је така родила. То је казна, која пада на издајнике браће своје, крви и рода свога.

Што за кога није.

Ево ова слика
Макар да је шала,
Из ње нешто и научит'
Могу деца мала.

Није видет' лепо,
И свако се смије,
Кад на киме види оно
Што за њега није.

ОВЧИЦА И ТРН.

Прође овчица поред неког трна, а овај се закачи за њу и откину јој мало вуне.

„Ти зликовче један!“ рече овчица. „Шта сам ти учинила да ми чупаш вуну с леђа?

„Нисам ти ништа крива, драга овчице!“ одговори трн, „али то мало вуне не узех себи; мени твоја вуна не треба. Него ће пролетети славуј, који баш сада своје гњездо гради, њему ће то мало вуне требати.“

„Кад је тако“ одговори овца „онда нека ти је просто, — јер и ја радо слушам песму славујеву“.

САВЕТ СА ПРИМЕРОМ.

Никад немојте, децо моја, штогод на први поглед осудити, док мало боље не промислите. Па ни онда немојте рећи: „То је лудо! то нема смисла!“ већ помислите у себи: „ко зна, можда ја то још не разумем.“

Такав је био мали Гајица (ученик III. гимнас. разреда.) Он је случајно читао неке критике, па му се допало да и он буде критичар. О стварима, о којима ни појма није имао, више пута би рекао: „То је којешта! — Будалаштина! — Бесмислица!“ — и т. д.

То је његовом старијем брату, који га је скроз провидео, било немило и хтео је да тога зеленог критичара од његове болести излечи.

Он седне па напише на једној артији ове речи:

Данас ће бити сутра јуче.

И то покаже малом Гајици, велећи му: „Гле, шта сам написао.“

Гајица прочита; насмеја се подругљиво, и избаци своју критику: „То је бесмислица!“

Брат му одговори: „Нисам никакву нову мудрост написао, — али бесмислица није, — јер то има смисла.“

А Гајица, као „непогрешив критичар“ рече: „Ако то има смисла, онда ево ти мога образа, па га таки њуши.“

Старији брат није се жестио, већ му полако и разговетно доказа, да ћемо ми сутра за данашњи дан казати, да је он био јуче; даклем: данас ће бити сутра јуче.

Гајица увиде да је тако и поруменi од стида.

У то уђе њихов отац у собу, који је све то кроз прозор чуо, па рече старијем брату: „Ти би сад имао право да Гајицу њушиш. Али није потребно, — он је већ добио њушку, — а та се зове моралном њушком — а то је оно, што зелени критичари чешће добивају.“

Разнолије.

(Маленкости.) Неки пријатељ Михајла Анђела походио га је баш кад је овај радио неку статуу. После два дана дође опет исти пријатељ М. Анђелу и наће кипосеца опет на истом послу, па му рече: „Ти си пријатељу канда био мало полењ ових дана“. — „Нисам“ одговори Анђело, „видиш, ја сам ову црту на лицу начинио блажијом; уснама сам дао мало више осмеха; на овој сам руци жиле мало већма истакнуо; овде сам једну бору на мрами скинуо, а ове две друге сам додао“. — „Па то су маленкости!“ — — „Маленкости, велиш!“ одговори славни Анђело; „признајем да је тако. Али маленкости чине савршенство, — а савршенство није маленкост.“

(Необична молитва . . .) У очи бит ке код Муртена (1476) коју ће да бију Швајцарци против Бургундског краља Карла дрскога, клекоше ови синови Алпа, да се помоле богу, и њихов вођ изговори ову молитву: „Боже и господе, ако је правда на нашој страни, ти нам буди у помоћи, ако је правда на страни непријатеља, ти помози њима, али ако имамо подједнако право и ми и они, онда не помажи ни једнима, него нас пусти, па само гледај, како ћемо да се боримо“. И они се сутра-дан боре и победише тако јуначки, да је тај дан још и сада најдичнији спомен у њиховој повесници.

(Поштовање старијих). Македонског цара Александра увати на путу

у Азији снег и мећава да не мога даље. Сва војска скупи се четимице око ватрица. На најлепше место седе цар. У тај ма онази старца војника, који већ изнемогаваше од мраза, и одма сиђе и старца под руку узе и на своју столицу посади. Старац се кратио, ал цар рече: јесте, у Азији је највећи злочин сести на цареву столицу и живот се за то губи, ал ми смо Македонци, и теби честити старче нека то живот сачува. —

(Брзина тичија летења.) Као што је начин тичија летења различан тако је различна брзина летења разних тица. Тако ти врана прелети 25—36 стопа простора за једну секунду, обичан кућевни голуб до 40 стопа, голуб писмоноша на 65 стопа. Али најбржи је орао, он прелети и до 70 стопа за један секунд, и тако може да лети по више дана, без одмора, — а најбржи одморан коњ, на равном путу, у почетку трка, једва претрчи 50 стопа за секунду, па ни то не траје дуго, и после му трк све спорији и спорији бива. Парна кола на железници кад најбрже иду, једва пређу 70 стопа за једну секунду. Највећа брзина летења је у највеће тице, орла, и у оне најмање у колибрице.

(Највеће библиотеке). По броју дела има државна библ. париска: преко 800,000 дела, лондонска 560,000, петроградска 522,000, берлинска 520,000 монаковска 480,000, она у Копенхагну 760.000, бечка 365,000, она у Гетинги 340,000, у Бреслави 350,000, у Дрезди 305,000. —

Даштања.

I. За мању децу.

1.) Са „м" кад се почињем
Тад сам нешто слатко;
Са „ј" кад се почињем,
Чувај ме се, братко!
Са „п" кад се почињем
Производ сам зиме;
Са „р" кад се почињем,
Срећан бићеш тиме. **Душанко.**

2.) (Ребус).

II. За одраслије.

3.) Ја знам једно женско име, којем кад одузмем претпоследњи слог, и на крају додаш још једно „р", он постаје једна варош у Аустро-Угарској монархији.

Зорица Прокићева.

4.) Ја сам један мирисав цвет, одузми ми претпоследње слово и мети га са свим на крај, онда ћу бити женско име.

Павле Давидовић.

5.) Ја не морам бити под земљом или под кровом; могу бити под ведрим небом, па ипак сунце на мене нити је кад синуло, нити ће кад синути. — Ко сам?

Решења, и имена оних који добро реше и на време јаве биће штампана у 11. броју.

Решења даштања

Из бр. 7.

1.) (Ребус) Пуж.

2.) Лист.

3.) Арад. Рада.

4.) Сочиво. (Јер први је слог со, а други во.)

5.) Гвожђе, Грожђе.

Гена и Стана Стојановић у Будимпешти 1. 2. 3. и 5. — Петар Милорадовић у Панчеву, 1, 2. 3. и 5. — Милорад Веселиновић у Сенти, 1, 2. 3 и 5. — Даринка Мајска у Сивцу, 1. 2. 3. и 5. — Милан Поповић у Београду 1. 2. 3 и 5. — Смиљана Радосавкићева у Дивошу, 1. 2. — Анђелија Радосавкићева у Дивошу, 1. 2. 3. и 5. — Драгутин Добројевић у Суботици, 1. 2, 3 и 5. — Меланија Манојловићева у Суботици 1. 2. 3. и 5. — Павле Давидовић у Кувеждину 1. 2. 3, и 5. — Милка Вичићева у г. Милановцу 1. 3. и 5. — Марија Георгијевићева у Митровици 1. 2. 3 и 5. — Јелена Марковићева у Вел. Бечкереку, 1. и 2. — Коста Јовановић (?) 1, 2 и 5. — Никола М. Ковић у Београду 1 2. и 5 — Јулијана Поповићева у В. Бечкереку, 1. — Дане Мишић у Карловци, 1. 3 и 5.—Ђура Павловић у Варјашу, 1. 2. 3 и 5. —М. Миловић у Ерцег-Новом 3. — Лука Мајински у В. Кикинди 1. —

(Чије име овде није штампано, знак је, да је решење касно послао.)

Чика Јовина пошта.

„Без мајке“ и „Заостала ласта.“ Ма да иначе чланке, које не могу у „Невену“ употребити, не чувам, и ма да је правило код свих уредништва да се рукописи не враћају, — ови твоји саставци случајно су ми се нашли при руци, и ја сам ти их по жељи твојој вратио поштом.

У Зајичар. Писам ништа добио, јавите којом сте приликом послали.

Н + Н. То би за мене здраво трудно било, — а времена за то немам, — а није то мој посао ни задатак, — а ствар није хитна. Зато извини и обрати се на кога другог.

„Додолина молитва“. Жао ми је, ал ово не, могу примити. Јер могао би ко узети да нам ти доказујеш е је кишу додола проузроковала а то би било потхрањивање сујеверја и груба несмислица против природних закона (чему места у „Невену“ нема) а с друге стране ти не би постигао своју цел, која је јамачно та, стати на пут гублењу наших прастарих обичаја који нису шкодљиви, — јер ту намеру ниси довољно јасно развио и разложио. То би се могло лепо, али друкчије извести,

Мл. — Потруди се на напиши још једаред, али читкијим рукописом. Иначе се не могу наканити да прочитам.

П. Р. Ви би „Невену“ већма користили кад би у место предлога (који није у реда да га ми у нашем листу штампамо), почели сами да радите онако, како предлажете.

Д. Д. у Д. Писаћу ти нарочито, — док улучим више времена. Међу тим речене песме пошљи, и ја ћу ти јавити шта мислим о њима.

Браству у Београд. Ваше писмо од 27-ог априла о. г. послао сам накладнику-издаваоцу „Невена“, јер вам на њега само он може повољно одговорити.

Новије књиге и листови,

које уредништво добива у замену.

Bilder aus dem serbischen Volks-und Familienleben von Fr. Scherer у Н. Саду 1882. накладна књижара Луке Јоцића и др.

Учитељ. Орган учитељског удружења за образовање и васпитање. Излази у Београду, трипут месечно, цена за Аустро-угарску годишње 5 фор.

Српче. Илустровани лист за малу срчад. Излази у Београду једанпут месечно. Годишња цена за Аустро-угарску 1 фор.

РАДИ ЗНАЊА. *Чујемо да се у Београду (да ли намерно или неотице, то не знамо) посејао и поникао глас, као да ће „Невен“ скорим да престане излазити. Тај је глас потпуно неоснован. На против, ма да број претплатника на „Чика Јовин лист“ још није толики, да пожртвовање наше излишним учини, ипак је интересовање и распитивање за овај лист сваки дан све живље, што нам наде улива, да ће и бољом материјалном потпором уродити.*

Међу тим уверавамо свакога, да „Невен“ ***ни у ком случају ове године престати неће.*** *— А како ће бити даље, од нове године, — то ће и код овог, као и код сваког другог листа стојати до одзива публике.*

Издавательство „Невена.“

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (адреса: Dr. Jov. Jovanović, Wien IX. Währingerstrasse Nr 9.)
Издање штампарије А. Пајевића.

Цена је *„Невену“* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 10

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1812.

МАЛИМ СРПКИЊАМА.

Драга Драга! мила Мила!
Лепосаво мајчин свете!
Чедо Недо! Като злато!
Добросаво добро дете!
Ведра Зорко! тиха Стано!
Илко вилко несташкушо!
Цвето цвете! Видо виде!
Круно дико! Ружо душо!
Вита Јело! мудра Даро!
Алеми нам и бисери,
И све друге, где год биле,
И све друге српске кћери,
Дошли су вам гости нови,
Ево ови
Голубови.

Пружите им мало жита,
Та ви тога жељни нисте.
Проспите им, доспите им,
Мало воде, — али чисте!

Ако јастреб на њих суне,
Не дајте их, не дајте их!
А на руку кад вам слете,
Гледајте их, гледајте их!
Па будите таке нисте;
Па будите тако чисте;
Чиста тела и одела, —
Да вас многа болест мине,
Али душе још чистије, —
Да вам пуна среће сине!

Чика Јова.

КУКАВНА РОДА!

Мати, мати, ево нам опет дошле роде. Ено су се пустиле у доњој кући на димњак, на своје старо гњездо.“

„А то су баш оне лањске. Познајем једну по белој белези на десној нози.“

„Видела сам је и ја. Та је предњачила, и весело је заклепетала, кад је опазила своје гњездо.“

„А друга је за њом летела. Па су онда обе клепетале; још и сад клепећу.“

„А кад су нас опазиле, онда су још живље заклепетале. Баш се види како се радују.“

„Ал и ви клепећете, децо, баш као и роде. Да богме и ви се радујете. Но пустите ме, да и ја изиђем, да их видим.“

„Оди, оди, мати, оди само. Још су ту. Неће оне тако брзо ни одлетити.“ И деца ухватиште матер једно за једну, друго за другу руку и изиђоше да гледају роде.

Да, то су била два детета, што им чусмо сада радосне говоре. А ви би сте, драги читаоци, можда хтели да их и по имену знате. И то ћу вам казати. Дечко се звао Белуш и био је од својих 8 година. А девојчицу од шест година звали су малом Цандом. Матер њихову звала је цела паланка госпођом Давином; а отац њихов, кад год је добио писмо са поште, Белуш је адресу прочитао, и адресл је гласила овако „Господа Данилу Тешићу економу“. По томе видите, да је Белуш већ знао читати, — а то је научио од тетке Катице, која ће им прекјутра опет доћи из Митровице, где је била код рођака њихових у гостима, — хтела је да остане само три недеље код њих, али опи је не пустиште пуна три месеца дана. Јер њу свугде воле, где год дође, а нарочито деца. Тако се и мала Цанда радовала повратку тетка катичину, јер онда ће и она да почне учити својски, па да и она зна читати и писити, као и њен браца Белуш.

Елем та се деца сада налажаху у дворишту са својом матером и гледаху роде, које обадве стајаху у своме гњезду, и са неким поносом гледаху и тамо и амо, ваљда у радости, што су овде затекли све онако, како су јесенас оставили. Али сада нису клепетале. А то баш као да не беше право Белушу, — зашто оне и матер његову не поздраве, као што су поздравиле њега и Цанду; за то рече матери: „Нису те још опазиле, — јер да су те опазиле и теби би клепетале.“

„Знаш, Белуше, оне су сад уморене од далека пута; њима треба сада мало одмора,“ одговори мати.

Али Белуш се тиме није задовољио. Он отрча неколико корака у напред и стаде родама довикивати: „Зар ви не видите матер нашу, — треба и њу да поздравите.“ На то једна рода искриви главу, па тако гледаше доле на Белуша, па онда брзо стави кљун свој на леђа и поче гласно да клепеће. Тако исто и друга рода.

„Чуј, чуј, мамице“ — рече Белуш скакутајући весело као јаг-

њешце по росној ливади, — „чуј само, то се тебе тиче. Ено сад су опет погледале доле, па су опет почеле. Сад су те за цело опазиле."

Мати се смејала од свег срца. „Зар си ти тако уверен, да су оне тебе разумеле?"

„Па да, ја сам им гласно говорио. Сад баш видим да нас радо имају, јер друкче не би биле тако радосне."

„За то ћу им ја дати после подне мало хлеба са медом намазана, кад добијем од матере," — рече Цанда. „Белуш уме да се попне на кров, па ће им он однети."

Сад се мати поче још већма смејати, а тако и Белуш. „Али, Цандице моја, они немаре за мед", поучи је братац, и једна му суза засија у оку од смеја.

Цанда зачуђена погледа у своју матер и запита је: „Зар они не воле хлеба са медом? Та то је тако слатко."

„Теби је слатко, ал њима није," говораше мати, дигнувши Цандицу на руку и пољубивши је, — па се онда опет поче смејати. Онда и Цанда удари у смех, ма да није управо знала шта је повод томе њином смеју. „Па да шта оне једу?" запитаће напокон.

„Они једу жабе," одговори Белуш у место матере, „тако ми је казала лане тетка Катица."

„А можеш по Белушу послати и кога миша, или кртицу, а баш и змију, а примила би и какву бубу и скакавца, — то би оне све у медени кус прогутале."

Док је мати ређала ове родине посластице, Цанда се све већма и већма мрготила, баш као да њу ко тиме нуди. Напослед изрази своје гнушање речима: „Ху, ала је то гадно! Сад ја више не волем роде, кад оне таке ствари једу."

Ал је мати поучаваше: „Баш за то требаш да их волеш, дете моје. Јер мишеви, бубе и скакавци праве штете нашим баштама и усевима, — поједу посејано зрно, прегризу влат. А роде њих тамане, — и тиме су нам корисне. Нарочито мишеви чине многе штете, и да нема рода и других тица и животиња које њих тамане, они би нам појели све зрно, па онда не би ни ти имала хлеба. Како би то било?"

„Боме би то било зло. Ја то нисам знала; али кад је тако, сад ја роде опет волем. Али" — продужи она после — „кад оне једу мишеве и кртице, то мора бити да роде имају јаке зубе, — као наш шарени мачак."

„Ниси погодила, — роде немају ни једног зуба", уђе јој Белуш у реч, „оне прогутају живе жабе и мишеве и змије тако ми је говорила тетка Катица, а и ја сам сам својим очима видео. Лане сам ја био са оцем на њиви, где су кртице земљу изриле. Код једне гомилице стојала је рода, — она што има белегу на нози. Дуго је ту стојала, наједаред забоде кљуном у кртичњак и извади живу кртицу. Па онда је подржа у кљуну, учини овако" — и он показа како је рода гутајући врат прегибала, —„а дебела кртица оде доле кроз њен танак врат; баш се видело како пролази."

Цанда се смејала кад је Белуш подражавао гутању родином. „Па зар она и змије гута живе?

„Да богме," рече јој мати, „па

веле, да се још змија у гуши њеној неко време вије, док не скапа. Рода прогута и ону отровну змију крстарицу, — лане ти је отац таку змију показао. Деси се да ју така змија и уједе, — ал за чудо, то њој не науди ништа, — тек тек ако мало прокуња."

Сад се разговор мало прекиде, застаде; али Цанда, као и многе друге девојчице, није волела кад се ћути, па ако нико други неће прекинуту жицу говора да надпреде, она то сматраше за своју дужност, и тако запита: „Али од куда долазе те роде? Где су оне биле о божићу, о новој години, о богојављењу, и преко целе зиме?"

Мати баци поглед на Белуша: „Де реци јој ти, — то ваља да и ти знаш, у којој су земљи роде зимовале."

„Знам, да богме да знам," прихвати Белуш, „та се земља зове— . . . е чекај, чекај, како је оно казала тетка Катица, — чекај молим те, та се земља зове, је л' да, зове се Акрифа —"

„Налик јесте, — али ипак ниси добро запамтио," рече мати насмејавши се, „та се земља не зове Акрифа, него Африка."

„Јест, јест, Африка. Али сад ћу је већ добро запамтити. А сада се сећам још и боље, роде су зимовале у Африци, и то у Египту."

„Је-ли то она држава, где је био добри Јосиф и онај хрђави Фараон, онај што је наредио да се сва мала деца побацају у реку?" запита Цанда.

„Врло добро, Цандице; то је та држава, а река се зове Нил." То рече Белуш.

А Цанда настави своја питања: „Па зар њима онде није била зима, — како се нису смрзнуле?"

На то ће мати: „Та баш зато су оне и отишле тамо на зимиште, што су бегале од зиме. Онде нема таке зиме као код нас. Знаш, Цандо, кад би ти отишла у Египат, па кад би тамо каквој девојчици, као што си и ти причала, да је код нас о божићу тако хладно, да се свака вода стврдне, па по њој можеш не само да ходиш, већ и на колима да се возиш; кад би јој рекла, да онда код нас у место дажда пада из облака ситно, бело паперје, та би се девојчица смејала, или би се расрдила, мислећи да ју ти вараш."

Томе се зачудила, не само Цанда, већ и се Белуш. „Даклем онде нема ни снега, ни леда?" запита Белуш. „Е онда ја нећу ићи у Египат; кад сам тамо не може ни сањкати ни тоцињати. Каква ми је то зима!"

Док се они тако разговараху, у то дође и отац им. А деца трч' пред њега да му јаве ту напредну новост, да су се роде вратиле, и дошле у своје старо гњездо.

После тога прошао је читав месец дана. За то време деца су сваки дан по више пута посматрала шта раде њихове роде. Чим се свршили часови учења, — јер међу тим се и тетка Катица вратила кући, и Цанда је сада својски прионула уз буквар, — таки се ишло у двориште, да се гледају роде. Долети ли која рода са лозицом или сламком у кљуну, таки се трчало, да се то јави оцу или матери или тетка Катици. (Свршиће се.)

О ПИСМУ И ШТАМПИ.

II.

Сад ћу да вам причам што и о штампи. Скоро да нема боље, ни корисније вештине на свету од штампе. Ви учите и читате књиге штампане, а шта би било да нема тих књига? А негда их није ни било, зато онај свет и не беше тако научен, као што је данас. Онда су људи имали писане књиге а те су тако скупе биле, да их сиротиња није могла куповати, већ само богаташи. Кад и кад су давали неколико кућа за једну књигу. Листова онда није ни било, а где како је данас! Сви људи славе и величају штампу, пишу читаве књиге о том, па и ви ваља што више да чујете о њој, јер је писмо и књига, печат дара божјег.

Рекао сам већ да се с почетка знало само за предање, затим је писмо, а треће је штампа.

Стари би народи много даље дотерали, да су знали за штампу. На инак су они вредни били и писали многе и многе књиге. Један напише, па се онда то преписује. Грци су имали лепу књижевност; напоменућу вам само да су написали до 3000 жалосних и веселих игара. Они су имали људе, којима је посао једино тај био, да преписују књиге.

Кад се Римљани осилили, кад су заузели скоро пола бела света — почели се и они бринути за књиге. И они су имали силне преписиваче а много су трговали с књигама.

Сад је врло чудно, да још онда нису изумели штампу било Римљани, било Грци, јер су они имали кован новац, разне печате и т. д. па један корак да су пошли даље, ето им да нађу на штампу. А знате ли како су Римљани учили своју децу да читају? Имали су мале таблице, а на свакој таблици је било урезано по једно слово.

Они се нису досетили да изуму штампу, ваљда зато, што баш нису тако много читали, те им је довољно било оно књига, што су преписивали. А и то ваља да знате, да су се Римљани врло често састајали на светковинама, па ту су песници и учени људи читали своје саставке.

Кад је римска држава стала да опада, за књигу се бринуло само појединци људи, највише свештеници а доцније калуђери по манастирима.

Онда су књиге као што вам рекох врло скупе биле. За једну библију само плаћали су по 1000 форината у злату, а ко је књигу имао, мењао је што вели наша песма народна: „под девет брава и десету браву дубровачку.“

Много веле да су карте учиниле, те се пронађе штампа. Први карташи беху Талијани и Шпањолци. Испочетка су на те карте сликали разне слике, ал то им је врло споро ишло, зато се досете те изрежу слику у дрвету, премажу бојом и притисну на карту. То им је сад врло лако ишло, а то беше почетак штампању. Доцније су резали у дрвету и мале слике светитељске, а испод њих по који стих писали. Све је то лепо и красно било, само је сад ваљало познаћи слова појединца за себе, па их слагати једно уз друго.

*

Ако хоћеш мили мој читатељу да видиш како се сад штампају књиге, а ти ходи самном, па ћу ти казати како се твој „Невен“ штампа.

Соба је пространа у Пајевићевој штампарији, а у њој ту као неки пој

већи асталчићи да се стојећи уз њих ради. На сваком том асталчићу је по неколико малих преграда и у свакој пуно слова, у свакој једна пета. Уз асталчић стоји по један добар и извештан слагач; из сваке преграде узима слово, које му треба и слаже једно до другога на плочи гвозденој. Сад је слово до слова, реч до речи. То премажу црном неком бојом, па мећу у машину. Један окреће точак, други меће чисту хартију на једној страни, а на другој други вади штампан „Невен."

То вам је ето у неколико речи, а сад да вам још коју кажем ко изуме и удеси штампу.

*

Двадесет и пет људи, (у деветнаест вароши) отимљу се о то, да су они изумели штампу. Још Кинези за цара Ву-Ванга 1100. год. штампали су књиге, а за то се у Јапанском граду Тибету одавна знало.

У Европи су већ од 1423. г. резали образе и друге слике у дрвету. Холанђани доказују да је штампу изумео Лоренц Јансон Костер 1430. г., веле да је резао слова у дрвету и тиме штампао. Највише њих пак кажу да је штампу изумео Немац *Јован Гутенберг.* Родио се у Могућу у XV. веку. Почео је први да штампа и то у вароши Штрасбургу 1436 год. Није он има доста новаца, колико му је требало, зато се подвезао с неким богаташима да му даду новаца. Испочетка је резао слова из дрвета, затим их је свезао канапом и мећао у пресу, ал ту му слова сва попуцала под притиском. У то му нестаде и новаца, те се здружи с Јованом Фаустом. Испочетка су од разног метала секли слова, а тек једва једном паде им на памет да слова лију, те се тако и данас још штампа ливеним словима. Доцније прими у друштво и Шефера из Гернхајма, те су 1455. год. штампали Библију. 1456. се поделе и Фауст сам за себе отвори радњу, печатао је књиге и сам их носио по свету да распродаје. Тако је отишао и у Париз да продаје, па је ту и умрьо 1466. г.

У Италији је прва печатња у Субијако 1465. год. а у тој су штампарији штампали грчки слови. У Паризу је прва штампа за Лудвига I. 1469. основана, а подигао је Геринг.

У Угарској је штампао књиге први Хес у Будиму 1473. г. —У Енглеској, и то у Вестминстру прву подиже 1474. год. Какстн; у Шпанији Шпиндлер 1475. и то у Барцелони. До године 1500. имала је Европа већ до 200 штампарија.*

III.

Код нас Срба.

И ми Срби знамо и за писмо и штампу. Било је негда драги моји чьтаоци леншег и сјајнијег доба по Србина. Свет је знао и познавао Србина и дела му јуначка. На зборовима и диванима чула се српска реч прва, краљеви и цареви писали један другом српским језиком, српске књиге оправљали с дворова на дворе. Те ситне књиге много се помињу у нашим народним књигама, што иду од града, до града. Често се спомињу и самоуци ђаци, који књиге пишу.

Тако вам је било у земљи србинској док је среће било, за најсилнијих царева и краљева српских.

Ал то златно доба не потраја дуго. Срби изгубише царство на Косову.

Ситне се књиге и сад писале, ал то ретко беше. Јер ком је до писа-

*) Ово сам вам причао по оном, што сам читао у књизи „*Pierer's Conversationslexicon.*"

ња онда, кад су морали место пера — мач у руке?

Због се у манастире: ту је уточиште било српској књизи и науци. Честити калуђери они скупљали око себе децу и учили их читати и писати, калуђери су још једини писали књиге и по примеру свеца Саве учили људе.

Сад се скупљају разни старински рукописи и књиге, па се све то чува. Од споменика српских споменућу вам неколе овде. Најстарији је споменик писмо Кулина-бана од 1189 год. Затим писмо једно св. Саве од 1193 год. Писмо једно Стевана Немање, краља српског 1198 и друго писмо, којим даје манастиру Хиландару неку земљу. Сачувала се и књига једна црквена св. Саве Ораховичког 1199 год. и евангелије Симеона Монаха од 1200 год*)

Књиге најстарије су готово све црквеног садржаја, а највише их калуђери писали. Калуђери су уједно и учитељи били. Највише је то у манастирима у Св. Гори; тако знате да је и св. Сава у Св. Гору отишао, тамо се покалуђерио, па одатле изишао да просвети народ српски.

Ја сам вам само неколико старих рукописа споменуо, ал их има много још, а чувају се у Београду; у манастирима; има српских књига и рукописа чак у Петрограду, Бечу, Паризу, Млецима, Москви, Монахову (Минхену) и. т. д.

И ми Срби имасмо својих штампарија још у старо доба, ил људи туђинци штампали наше књиге и продавали их по добре новце. Веле да је најстарија књига Часловац; њега је штампао Андреја Терезанис де Азула 1493-е год. у Млецима. И на Ободу, у Црној Гори имасмо штампарију, и ту је штампана црквена књига Октоих 1494.

Највеће српске штампарије имасмо у Млецима. Најзнатнији човек у то доба беше Божидар Вуковић из Подгорице, он је штампарску радњу почео и стално основао. Он не само да је сам штампао, него је још и слова сам лио и шиљао у друге вароши и градове. Најстарија књига му је опет за цркву Литургијар од год. 1519. Умрло је 1540. Млецима. Његову радњу наставио је честити син Божидаров Винћентије, па је и он штампао. Од њега је знатна књига Псалтир.

Као што вам рекох, највише се штампале старе српске књиге у Млецима. Осим тога имасмо ми Срби и на другим местима штампарије. Тако у Милешеви цркви, Скадру на Бојани Рујну, Београду и Грачаници.

На овом месту ваља да споменемо и оне честите људе, који су штампање потпомагали, ил и сами штампари били: они се тад бринули за српску књигу, па и њихови потомци ваља да их се сете. Ево родољубља, што су трошак за штампу давали: на првом је месту Божидар Вуковић и син му Винћентије, Ђурађ Црнојевић, Божидар Гораждании, Ј. Загуровић, Радиша Дмитровић, Тројан Гундулић.

Штампари су били људи туђинци, а међу њима: Андреја Терезанис де Азула, Рампацето и Бинами. Беше и наших људи, а од њих је чувен Јаков Крајков.

Ето, то вам наумих причати о писму и књизи, па и о штампи код свију народа, па и у нас Срба.

Да видите да и ми нисмо много заостали иза њих, па дај боже да их и достигнемо!

Браћа, Бранко.

*) Ово сам читао у књизи: „Историја српске књижевности“ од Ст. Новаковића.

ГИМНАСТИКА НА СЕЛУ.

Браћо наша, варошани,
Мио глас чујемо,
Ви имате гимнастику;
Том се радујемо.

Гимнастика шири груди
И развија тело, —
Тражите је мали људи,
Вредно је за цело!

Гимнастика много вреди,
То ми добро знамо,
Волели би да је и ми
На селу имамо.

Ми на селу, за сад још'те
Друкче не умемо;
Ево слике, — вид'те како
Ми гимнастишемо.

ТРОЈАНСКИ КОЊ.

Кад сам се лане састао са малим пријатељем својим Божидаром, хвалио ми се да скоро на памет зна, што је било штампано у првих пет бројева ланьскога „Невена" о тројанском рату. О томе смо се дуго разговарали, ал сам видео, да га највећма занима онај дрвени коњ, и више пута ме је запитао, како је морао изгледати тај дрвени коњ. Ја сам му, на жалост, врло мало знао казати о изгледу тога коња, — али се обрадовах, кад пре неког времена у једним немачким новинама наиђох на слику, која представља тога дрвеног коња. Ово ће да буде радост моме Божидару! рекох ја, и таки сам ту слику набавио, и сви је можете ево овде на овој страни видети.

А сад ћу још нешто потпуније да додам о догађају са тројанским коњем, који нам је славни Омир тако лепо описао.

Агамемнон је већ саветовао и наваљивао, да се Грци ману безуспешна ратовања и да се крену кући. Онда се досети мудри Одисеј нечему, што ће Грке још неко време под Тројом да задржи. И по његовој заповеди почеше Грци градити великог дрвеног коња, у чију ће утробу да стане чета војника, — па да тако лукавством задобију Трој.

Коња тога правио је мајстор, ко

ји се звао Епејос. Кад је коњ био готов, у њега уђе Одисеј са четом војника, а остали Грци се повукоше на своје лађе, крену̂ше се, бајаги иду кући, али дођоше само до острва Тенедос-а, за њега се закрише и извириваше шта ће да буде.

Кад јутро свану а Тројанци виђеше да су Грци отпутовали, они изађоше изз града, па опазивши ону грдосију коња, чудише се, не знајући, шта ће то да значи. Ту се нађе један Грк само, по имену Синон, који је хотимице заостао, да Тројанце превари. Он им рече, да им је овај коњ дар од богиње Атине, која је у љутини због похаре храма њеног овог коња створиза и Тројанцима га поклонила, и да ће Троја бити срећна и нико је освојити неће, догод буду овог коња чували у својој вароши.

Залуд их је опоминьао Аполонов свећеник Лаокон, да се чувају преваре. И да их боље увери, он забоде копље своје у дрвенога коња и заиста унутри звекну оружје, — али у тај мах изиђоше из мора две велике змијурише, па стегнуше и Лаокона и оба сина његова, и удавише их. То су Тројанци сматрали као знак са неба. Они порушише мало зида, који је био око Троје, јер друкче нису могли коња увући у варош. Кад увукоше коња, ставише га пред храм богиње Атине. Те ноћи легоше Тројанци без брижно спати, — а Одисеј са Грцима изиђе из утробе коњске, потуче стражу, — а међу тим јурнуше Грци кроз провађен зид, и тако, лукавством паде Троја, која се толико година јуначки држала.

МИЛИВОЈЕВА МОЛИТВА.

После труда, после зноја,
Ноћца зове: хајд'те спати!
Добра мајка Миливоја
У постељу чисту прати.

Ходи чедо, злато моје,
Ходи сине Миливоје,
Стрла сам ти постељицу,
Реци богу молитвицу!

А Миливој, добро дете,
Крај постеље стао тијо,
Пут неба му очи дете,
А ручице ј' прекрстио.

„Ти већ знадеш, добри боже,
Да те целом душом волим;
Ти ме видиш, ти ме чујеш,
А ја ти се тошо молим.

Ако ти је овог дана
Што скривило срце младо,
Опрости ми, јер ти увек
Покајнику прашташ радо.

На ми даруј миран санак
И анђела одозгора,
Да ме чува, да ме снажи,
Док не сване опет зора!“

У Сомбору.

Божидар Никашиновић

ЧАРОВНА ЛАМПА.

(ПИСМО САВИ Ј. ПРОТИЋУ У ПОЖАРЕВЦУ.)

Драги (ма и непознати) Саво! Ти си ме замолио у твоме писму од 21. маја, да ти опишем и нацртам справу, која се зове чаробна лампа. Твоје је искање тако, да ти се могло дати. А сваки се поштен човек радује, кад чију умесну жељу може да испуни. Ако сам те изненадио брзим и довољним одговором, онда имам права од тебе искати, да и ти у својем животу будеш радо и брзо на услузи сваком, чиме му можеш бити. Људи су већ по потреби својој упућени један на другога. Данас ће Петар Павла што замолити, овај ће му учинити, а сутра ће Паво ту исту љубав Петру, или ма коме другоме вратити. Ако је и маленкоет каква, коју ниси одрекао својем брату (а ми смо људи сви браћа), тиме си показао своју драгу вољу, а то у њему крепи веру да би му ти и у важној ствари, и у невољи радо и брзо притекао. — а така вера диже поуздање у сваком (даклем и у свима), а без поуздања никад се није ништа учинило велико и корисно. — Даклем ја примам од тебе обећање, да ћеш свакоме брзо и свесрдно учинити оно, што му учинити можеш — макар то била и мала и незнатна услуга.

А сада да пређемо на чаробну лампу. Јер знам да ће што о томе радо чути и други твоји другови.

Чаробну лампу не знам да ли ћеш баш ти моћи сам себи направити, али кад имаш вољу, а ти покушај. Без вештања не бива мајстора. Даклем за тај посао ти требају две сочивице (пупчаста стакла), које се уложе у једну цев тако, да се могу једно другом примицати или по потреби одмицати једно од другога. У тој лампи мора горети јак пламен (а); за то она не сме бити од артије, већ нека буде

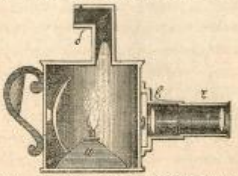

од лима, а горе мора имати димњак, али тако окренут да не може пробијати светлост напред (б), — и тако светлост нема друга изласка већ кроз цев (в. г). Да би се прибрала и тиме јача била, стави се у лампу, таки иза пламена од свеће једно огледало, које прикупи и оне зраке, што их свећа назад шиље, па и те зраке упућује напред ка сочивицама. (Не треба мислити да је ово огледало од стакла, оно може бити и од лима или ког другог светлог метала, само мора бити једнако округло, као н. пр. стакло од џепна сата изнутра што је, и мора бити јако углачисано. То може направити сваки лимар, — даклем није нужда, Саво, да ти га одавде из Беча шаљем).

Па сад кад запалиш свећу у чаробној лампи и унесеш ту свећу у са свим мрачну собу, онда ћеш на дувару добити један округао светао простор, — а соба иначе остане мрачна. Између сочивица и свеће, на спољашњој страни предњега зида лампиног, има кроз цев један отвор (д), таман толико проширан, да се кроз њега могу протурити две стаклене плочице. На тим плочицама измоловане су провидљивим бојама слике, а те се слике онда појаве у оном светлом простору на дувару. Што год се даље удаљени

од дувара, те слике бивају све веће, (али тиме губе јасност) — а што год ближе идеш са лампом дувару, те слике бивају све мање, — али јасније.

Кад купимо чаробну лампу код оптичара, онда ћемо увек добити уз њу и неколико стаклених плочица са сликама, — али ко се и сам разумева у цртању и моловању, тај може и сам то направити. Плочице од стакла насећи ће ти стаклар. А ти ћеш прво са црном масном бојом и танком кичицом извести на стаклу спољашње обрисе слика. Кад се ти црни масни обриси са свим осуше, тек онда приступи бојадисању и „шатирању" — па остави опет да се осуши.

При увлачењу стаклених плочица у онај отвор, ваља на ово пазити: слике морају натрашке окренуте бити, — јер ће само онда на дувару показати се онако како треба — усправо.

Гледање слика, које чаробна лампа у помрчини наједаред на дувару створи, — то је веома занимљиво. А ко уме уз то још да говори, да гледаоце говором спреми, или да им пажњу заведе, па наједаред да их чиме изненади, тај може по сат-два друштво тиме лепо да забави, — износећи им портрета познатих људи, шуме вароши, пределе и т. д. а по декоју и шаљиву сличицу. Најлепше се да представити море. За то треба имати две стаклене плочице. На једној се намолује море и небо. С десне стране је море тихо и небо ведро, а што год даље к левој страни а море све бурније, небо све мутније и облачније, на таласима пена, а кроз облаке муња сева. Пену и муње најбоље ћеш направити кад тамо где треба боју ножићем огребеш, па кроз та места продре јача светлост. (Види слике).

А на другу плочицу намолујеш лађе, па онда те две плочице провлачиш лагано кроз онај отвор у цеви тако, да једна другу сретају. Кад плочице мало задрмаш, изгледа баш као да се вали гибају и лађу горе доле дижу и спуштају. На послетку лађе нестану и видиш Робинсона како по мору плива.

Ако на једну плочицу намолујеш неке делове од какве велике главе, а на другу намолујеш за ту главу очи, обрве, уста, па кад се те две плочице, једна према другој горе доле мичу, онда видиш на дувару како се лице мргоди, очи бечи, уста отвара и затвара, зубе кеси. Мораш му се и насмејати. И још много штошта може се извести са чаробном лампом, само кад је у вештој руци, а та рука кад је под досетљивом и изумешном главом.

Па кад вам се то већ тако допада, ја ћу купити једну малу чаробну лампу и послаћу је као божићни дар ономе, кога срећица послужи. Коцка ће да реши, који ће је од „Невенових" претплатника добити.

РЕШЕЊА РАЧУНСКИХ ИГАРА.

(ВИДИ „РАЧУНСКЕ ИГРЕ“ У 9. БР.)

Јединички бројеви на 9 поља.

Уништи 5 у среду, и на крајеве парне бројеве 2 и 8, 4 и 6, да изнесу своту 15. Има 2 слике са 8 на првом месту, и 2 слике са 6, и 2 с 4 и 2 с 2, и изврнуто, а могу стојати и други непарни бројеви у среди. На пример:

8	1	6	8	3	4	6	7	2
3	5	7	1	5	9	1	5	9
4	9	2	6	7	2	8	3	4

6	7	2	6	7	2	4	3	8
8	3	4	1	5	9	2	7	6
1	5	9	8	3	4	9	5	1

4	3	8	2	7	6	2	9	4
2	7	6	9	5	1	7	5	3
9	5	1	4	3	8	6	1	8

1	5	6	4	3	8	4	3	8
6	7	2	8	3	4	9	5	1
8	3	4	1	5	9	2	7	6

Тако је и она задаћа с бројеви од 2 до 10. Овде стави у среду 6, а на углове непарне бројеве тако, да оба на противним угловима изнесу своту 12, а друго допуни на 18. Н. пр.:

3	8	7		7	8	3	7	2	9
10	6	2		2	6	10	8	6	4
5	4	9		9	4	5	3	10	5

Јединички бројеви на крсту.

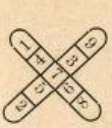

Стоје овако 1 + 9 = 10, 2 + 8 = 10, 4 + 5 = 9, и 3 + 6 = 9 1 + 4 + 7 + 6 + 8 = 26, 9 + 3 + 7 + 5 + 2 = 26.

16 бројева на 16 поља. Н. п.

а 1	б 15	в 14	г 4
д 12	ђ 6	е 7	ж 9
з 8	и 10	ј 11	к 5
л 13	љ 3	м 2	н 16

1, а б в г = 34
2, д ђ е ж = 34
3, з и ј к = 34
4, л љ м н = 34
5, а д з л = 34
6, б ђ и љ = 34
7, в е ј м = 34
8, г ж к н = 34
9, а ђ ј и = 34
10, г е и л = 34
11, ђ е и ј = 34
12, а б д ђ = 34
13, в г е ж = 34
14, з и л љ = 34
15, ј к м и = 34
16, а г л и = 34
17, б в л м = 34
18, д з ж к = 34
19, а б м и = 34
20, в г л љ = 34
31, а д к и = 34
22 г ж з л = 34
23, а д в е = 34
24, б ђ г ж = 34
25, з л ј м = 34
26, и љ к н = 34
27, д ђ л љ = 34
28, а б з и = 34
29, в г ј к = 34
30, е ж м и = 34
31, д ђ ј к = 34
32, е ж з и = 34
33, б ђ ј м = 34
34, в е и љ = 34

25 бројева на 25 поља.

Ево више обликова:

18	22	1	10	14
24	3	7	11	20
5	9	13	17	21
6	15	19	23	2
12	16	25	4	8

17	24	1	8	15
23	5	7	14	16
4	6	13	20	22
10	12	19	21	23
11	18	25	2	9

11	24	7	20	3
4	12	25	8	16
17	5	13	21	9
10	18	1	14	22
23	6	19	2	15

3	20	7	24	11
16	8	25	12	4
9	21	13	5	17
22	14	1	18	10
15	2	19	6	23

11	4	17	10	23
24	12	5	18	6
7	25	13	1	19
20	8	21	14	2
3	16	9	22	15

23	10	17	4	11
6	18	5	12	24
19	1	13	25	7
2	14	21	8	30
15	22	9	16	3

15	2	19	6	23
22	14	1	18	10
9	21	13	5	17
16	8	25	12	4
3	20	7	24	11

23	6	19	2	15
10	18	1	14	12
17	5	13	21	9
4	12	25	8	16
11	24	7	20	3

Овако се може много обликова написати, кад се бројеви на средњег реда вертикалног 1 7 13 19 25 место озго да иду оздо, ил да иду хоризонтално с пред ил с траг, ил да иду у дијагонали почето с пред озго, ил с траг оздо, или другче.

Разнолије.

(Гарибалди.) Ових дана (21. маја н. ст.) умре у Риму један човек, који је мушким и јуначким срцем, сталношћу, некорыстољубљем и характером својим заслужио поштованье у целога света. То му се и признаје, — то не могу да му не признају ни они, којима је био непријатељ, у борби својој за уједињење Италије, његове постојбине. Догод устраје Италије славиће она спомен уједињења својег а тиме ће славити уједно и спомен његов. Догод се буду на свету признавали челични карактери, довде ће сијати као звезда и име Гарибалдијево. Један писац, који не има узрока да му ласка, рече за њега ово: Он је победио две краљевине, а круне њихове поклонио једном краљу; — он је могао имати блага, одличија, и свега колико би му срце заželело, — али се никада не полакоми на то, и кад се са најславнијег бојишта враћао кући својој на острво Капреру, он је морао узајмити мало новаца, да би се могао на лађи кући одвести. Запамтите му име српска децо, и читајте временом његов животопис. Јер он је био пријатељ правде и пријатељ слободе, не само свога, већ свију народа.

(Њена дика — наша дика.) Јапе сте у „Невену“ читали, како је светла црногорска књегињица Зорка, добила при испиту у једном руском заводу прво одличије, међу свима ученицама. Сада чујемо то исто за млађу сестрицу њену, за светлу црногорску књегињицу Милицу, која је успехом тим обрадовала не само високе родитеље своје, и целу Црну Гору, него васцело српство. Живиле нове црногорске јунакиње, јунакиње на пољу будућности, и јунакиње на пољу просвете!

(Чудновато стакло). Римски историчар Плиније приповеда о стаклу које се могло као какав метал ковати, чекићем тањити, а да се не разбије. Био је неки зидар, кога је цар Тиберије послао у заточење и он ту бавећи се са разним опитима дође до тога, да је умео тако стакло правити. Од таког стакла скује он леп нехар и пошље га цару на дар, надајући се, да ће тиме цара умилостивити и да ће га казни опростити. Цар се томе дару здраво обрадује, кад се уверио да се то стакло не разбија, јер кад га је снажно тресну о земљу, нехар се само мало улубио, али то је зидар брзо чекићем поправно. Онда цар запита зидара да ли је он своју тајну (како се то стакло прави) још коме поверио. Овај одговори да није. На то цар таки нареди да му главу одсеку. — Бојао се да ће тим проналаском изгубити вредност своју сребро и злато.

(Пловци нови.) Неки техничар у Берлину изумео је пловце, што се привежу за ноге и тако се лако плива, да и невештији пливач тим пловцима гази воду скрштених руку, да су му рамена ван воде; а на леђи и на трбуху плива брже од најбољег пливача. Пловци су неке дрвене потплате на табани и имају са сваке стране као крило на шарке што се скуне, кад год пливач ноге себи повуче, а рашири се, кад год ноге о воду одапре. Зову се Schwimmschuhe, и боље су од сви досад смишљени пловаца с тога, што мора пливач и сам да ради, а тим јача. (Молим г. дописника, који нам је ову белешку послао, да нам ако зна јави, где се ови пловци могу набавити и пошто; — можда ће који млади наш читалац хтети да их набави.)

(Може да му буде). У једној књизи, коју је пре неку годину издао Турчин Осман-Бej, налазе се и неки обичаји на двору Султановом, за које се пре није знало. Тако н. пр. сад знамо, да се Султан сваки боговетни дан, од пете до главе новим рухом и обућом

понавља. Сваки дан нова кошуља, нов капут, нове хлаче, нов прслук и марама, — а што је најгоре, и нове чизме. Е, а да за што би био Султан, кад не би тако радио. — Други пут ћу вам опет казати колико има турска држава дуга, — јер то није тако лако набројити ни запамтити.

Даштања.

I. За мању децу.

1.) Најпре ме коњ'ма газе,
За тим ме, јаој, сатру,
Понда ме водом даве.
А за тим трпим ват'ру,
И пожем ме још'те секу, —
Тако с' са мном ради;
А ја ипак цео народ
Спасавам од глади.

2.) (Ребус.)

II. За одраслије.

3.) Ја сам једна варош у Србији. Ако ми одузмеш четир задња писмена, онда сам мушко име. А ако ми одузмеш четир прва писмена, онда сам нешто, чиме се многе корисне ствари могу набавити.

Меланка Манојловићева.

4.) (Рачунски задатак.) Три ортака купе на лицитацији неко вино и бурад. А било је седам пуних буради, — седам полупуних буради, и седам празних буради. (Сва су бурад била од једне величине.) Они су то тако поделили, да је сваки добио подједнако — један као и други — исти број пуних, исти број полупуних и исти број празних буради. Како су ови то урадили?

послао **М. Д. Милутиновић.**

5.) (Ребус).

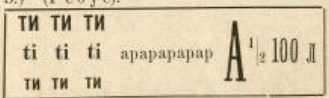

Решења и имена оних, који добро реше и на време јаве уредништву, биће штампана у броју 12.

Решења даштања

Из бр. 8.

1.) Подрум.

2.) (Ребус). Паук.

3.) Сеница. (Познато место, тамо где је Србија најближа Црној Гори.)

4.) (Коњички скок).
Поштуј оца, своју мајку,
Да ти бог да срећу сваку.

5.) Рода, Одар. Ардо(в). Радо Орда. Дора.

Љубица Тешићева у Н. Саду, 2, 4 и 5. — Никола Теодоровић и Стев. Бугарски у Н Саду, 2, 3, 4 и 5. — Персида Вукићевићева у Сомбору, 2, 3, 4 и 5. — Вељко Томић, ид-

митр. Стефановић и Владислав Косанић у Н. Саду, 3. 4, 5. — Даринка Мајска у Сивцу, 1, 2, 4 и 5. — Љубица Петровићева у Панчеву 1, 2 и 4. — Тома Павловић у Панчеву, 2, 3, 4 и 5. — Ђорђе Коњовић у Сомбору, 2, 4 и 5. — Јованка Секулићева у Карловцу, 2, 3, 4 и 5. — Меланија Глибонскова у Карловцу, 2, 3, 4 и 5. — Анђелија и Зорица Кузмановићева у Срп. Кларији, 3 и 4. — Драга П. Јовина у Ваљеву 2, 3 и 4. — Александра Милојевића у Госпићу 1, 2, 4 и 5. — Живко Барловац у Београду, 1. — Димитр. И. Богдановић у Градишту 4. — Зорка Сибинкићева у Сегедину, 4. — Љубица Поповићева у Пожаревцу, 1, 2, 4, и 5. — Лепосава Обрадовићева у Пожаревцу, 1, 2, 4 и 5. — Меланка Манојловићева у Суботици, 1, 3, 4 и 5. — Нико Бобаревић у Брчком, 4, и 5. — Јован Бобаревић у Брчком све. — Родољуб Ђ. Бујдић у Пожаревцу, 1, 2, и 4. — Тодор Обрадовић у Пожаревцу, 1, 2 и 4. — Јерина Тодоровићева у Ковину, 2, 4, и 5. — (Решења ваља слати на уредништво у Беч, а не на администрацију у Н. Сад; јер администрација мора опет да шаље уреднику, а то је и дангуба и трошак — без нужде.) — Драгутин Вељковић, у Крушевцу, 1, 2 и 4. — Лепосава Стојановићева у Зајичару све. — Катарина Давидовићева у Глини, 4. — Мика Миливојевић у Бељини 2, 3, и 4.— Даринка Поповићева у Лапову, све. — Васо Божић у Бељини, 3, и 4. — Ирина Гојковићева у Ерцег-Новом 4. — М. Милиновић у Ерцег Новоме, 2. — Мица и Којо Георгевић у Глини, 4. —

Чика Јовина пошта.

У Панчево. Знаци питања код твога имена у 8. броју значе, да си решио и онај задатак из броја 6 који је уместо наслова имао горе три знака питања. На друго питање твоје одговарам ти, да ћеш то дознати за рана из „Невена“, и онда ће ми драго бити ако се упознамо. — Твоји пошиљци, за које ме још питаш, колико се сећам, ситније су ствари (даштања, ребуси) и биће да у великој гомили тога материјала чекају на ред. Али у предходно оцењивање таких ствари не могу се упуштати (то бива само каткад као изузетак), јер онда би сами „одговори“ у сваком броју заузели 2—3 стране. Ово нека је одговор и многим другима на слична питања.

Ђ. О. Ја у „Невену“ не тражим, да код сваке па и ситније и мање важније ствари, ако је преведена и прерађена (а најмање у рачунским задатцима) наведеш и извор, и тиме да се терети памћење наших читалаца именима мање знатних страних писаца. Али онда не сме бити ни твога потписа. А ако и при таким пошиљцима хоћеш да буде потписано и твоје име, онда не смеш изоставити приметбу, да је та ствар преведена или прерађена.

„Леопард“ ће ући скоро, чим набавим лепу слику за тај леп чланак.

И—ћ. То би имало места у „Невену.“ Ако желиш послаћу ти на послугу једну књигу, у којој ћеш још више наћи, што се на ту ствар односи. — Колорирате слике не могу употребити, јер се не дају фотохемиграфичким начином снимити.

„Дужности спрема себе.“ Ко хоће за српску публику да пише, тај треба то да одложи донде, док српски језик боље научи.

„Мом добром учитељу.“ Осећања су ти достојна похвале, — ал је песма слабо, веома слабо изведена — на: ше места и неразумљива.

Јелици. То је добар знак, али сад тек ваља још већма да прионеш.

Гр . . . . ћу у Д. Ти велиш: „ко зна боље, широко му поље.“ Ову пословицу не волем чути из уста ученикових. Боље би било да се сећаш, да је „широко поље“ и ономе, који не зна боље, само ако је рад да научи боље.

М—ци К. Видим ја већ да ти волеш бајке, — што год о вилама, — о аршинбради, — о пепељузи, — о дивовима и папушцима. Биће и тога — писам ја ни томе противан само тога неће бити баш толико, колико ти желиш.

„Курјан.“ За први покушај, за вежбање и упражњавање твоје — није лош; али за штампу је још врло тананих ребара.

У Котор. За тебе је још рано да друге саветујеш (мес то тога боље би било да читаш добре српске књиге, те да боље научиш српски језик). Прича о пастирчету, што је сваки час без невоље зивкало у помоћ, па после кад му би заиста до невоље, нико му у помоћ недође — та је прича позната многима, и боље би било да си је верно написао онако какоси чуо, него што си хтео да је улепшаваш. Ребу си пису лоши, — али не знам кад ће моћи доћи на ред. Како се праве коњички скокови, то мораш запитати кога, који то зна.

Људици у Н. Сад. Били ти била тако добра и искрена, па да ми пришапнеш на ухо, од куда је то, што ти пишеш јужним наречјем, кад ја знам, да се у Н. Саду не говори: „бијело,“ „ријека,“ „вриједи“, „овакијем“ и т. д. а ти писи још у оним годинама, у којима би могла пресудити које је наречје боље. А да не слоји може бити когод теби за леђима кад ти мени пишеш?! Тако ми се учинило и кад сам прочитао твој аритмогриф, који значи „Ноград,“ у коме нађох мало више географска, астрономска и стратегичка знања, него што га обично имају деца твојих година. Ако је тако, ти га онда лепо замоли, да нас остави на само кад се нас двоје писмено разговарамо, и реци му, да Чика Јова много боље разуме децу него људе.

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (адреса.) Dr. Jov. Jovanović, Wien IX. Währingerstrasse Nr 9. Издање штампарије А. Пајевића.

Цена је *„Невену“* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 11.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

г. III. 1882.

ЈА́ЊИНА НАГЛА РАДОСТ.

Боже мили, чуда големога!
Шта се оно тако јако црни?
Ил су вране, или су гаврани,
Ил је пала чађа из димњака?
Није чађа, ту димњака нема,
Нит' су вране, нити су гаврани,
Да су тице већ би одлетеле;
Већ то село једно добро ђаче
Да за сутра напише задатак;
Писало га од подне до мрака,
Писало га брижно и пажљиво,
Писало га и написало га;
П' онда стало, па га прочитало,
Прочитало, још нешто додало.
Кад је Јања пое'о доконао
Заиграо му срце од радости:

„А баш сам га написао лепо!“
Ал је радост завртљиве ћуди
(Дете не зна, — али знају људи.)
У радости пренаглило ћаче;
Хтеде узет' прашћоницу малу
И посути што ј' написо лепо.
Али јао — (баш ми га је жао)
Он не узе прашћоницу малу
Већем шчена дивит мурећена,
Истресе га на задатак бели.
— А задатак црно море прели.
Мили друже, поглед амо сврни, —
То је оно, што се тако црни.

Да-ли грми, ил се земља тресе,
Ил удара море о брегове?
Нити грми, нит се земља тресе,
Нит' удара море о брегове,
Већ кајање доброг ћака Јање,
Већ кајање кара радовање:
„Радовање, што си тако нагло!
„Радовање, што си тако слепо!
„Радовање, што си тако лудо!
„Радовање, што си тако скупо!?
То је рек'о, — задатак исцеп'о.

Данак прође, црна ноћца дође;
Ваља спати, духу мира дати.
С јутра рано други данак сван'о,
Школа чека ћака најбољега, —
А он хуче: „Шта уради јуче!“
Мука ноћи, а мука не ноћи, —
Учитељу без задатка доћи.

Учитељу, очи соколове,
Тебе свако мудром главом зове,
Главом мудром и небеском душом,
Ти ћеш видет' тугу малог Јање,
На лицу му познаћеш кајање,
Што пробуди нагло радовање.
Кајање је добра плода цвеће, —
Опрости му — никад више неће!

Чика Јова.

КУКАВНА РОДА!

(Свршетак.)

Једног дана утрчаше оба детета, и Белуш и Цанда као без душе у собу, вичући: „Мати, мати! Тетка Катице! Долетила нека туђа рода, па хоће наше роде да уједе!“

„Но, то је неки горопадан гост“, рече тетка Катица, „томе ћемо ми већ показати, како се бесни у туђој кући.“

И сви изиђоше на поље, да виде тог суровог насртача. Јесте, суров је био тај гост, та рода до зла бога, баш се видило да није ни мало васпитана, јер она стајаше на крову доње куће, сикаше и клепеташе, баш као да је ово цело двориште њено, и ничије друго. А на гњезду своме стајаху две домаће роде, пригнувши једна другој главу уз главу, и оне као да се радоваху, што је њихова победа. Али наједаред скочи страна рода опет на њих. Женка домаћа рода изиђе из гњезда и одмаче се мало даље на крову, гледајући шта ће да буде. — А мужјак се борио са насртачем, али не могаше да одоли ударима и бодењу његовом, склизне и он са свога гњезда, на које се страна рода попе. Домаћа рода, мужјак, поче да облеће своје гњездо, па се онда наједаред тако снажно залети на страну роду да су обе стрмоглавце пале доле на буњиште; те су се неко време бориле, кљувале и једна другој перје чупале.

Сад се узбуни и живина у дворишту. Петао, који је на истом буњишту стајао, виде тај рат у својој близини, и то му није било по вољи. Он тресаше крилима, да је све пуцало и продера се неколико пута: кукуреку! Гракнуше и кокошке по примеру свога господара, па и оне кокодакаше из свег грла. Пуран се испреси, рашири реп као неку велику лепезу, и он пуњ каше од једа, она месната реса више носа све му је модрија и дужа долазила, а напоследак се отегнула далеко испод кљуна. Гуске и патке, које се купаше у језерцу своме, почеше сикати и пачкати; и зељов на лапцу поче да лаје и урличе, као што увек ради приликом какве опасности. А уз то представите себи још да ни Белуш ни Цанда а ни мајка им, ни тетка Катица нису могли бити равнодушни, да нису ни они ћутали.

Мати рече: „Тако, тако!" и радовала се кад је њихова рода страну роду из свога гнезда строваљила. Цанда је сва пребледела и цикала је као да њу саму кљују и боду. Тетка Катица је довикивала: „Брани се, родо, брани, и ми ћемо ти помоћи!" и трчала је заједно са Белушем, који је испрекидане речи викао, ка буњишту, у помоћ својој роди. Али пре но што су донде стигли, роде се дигоше и пруше у вис.

Белуш је подигао неколико ишчупаних пера, које је нашао на бојишту, и разгледао их је машући главом. Наједаред рече: „А гле, гле! — гле тетка Катице овде је једно велико јаје!" И доиста то беше родино јаје, које је пало из гнезда, кад су се роде на њему биле. Јаје је само са једне стране било мало утуцнуто, иначе је било цело, јер је пало на мекано буњиште. „О, о, ала је то штета!" вајкала се тетка „и томе је крива она страна рода. Али гледај само како наше роде своје јаје траже, — баш им је тешко што су га изгубиле."

И заиста обе домаће роде стајаху на своме гнезду, клепетаху, али чисто промуклим гласом, и осврташе се на све стране у гнезду, баш као да траже изгубљено јаје.

Белушу је било до плача, само још није знао да ли да плаче од сажаљења, или да плаче од лутине. Кад је помислио на ону туђу роду, таки би стиснуо песнице од жестине, а кад би погледао на своје роде како су у жалости, онда и њега заболе њихова туга. Он однесе јаје к матери својој, која је већ била ушла у собу и говораше: „Ето шта уради она несретница. Из овога се јајета не може више излећи младо; кад би могло, наш би га слуга однео горе и метуо би га у гнездо. Ове године нећемо имати три родчета, као лане, већ само два."

Сви су се тешкали и жалили што се тако десило. И сви су псовали ту наопаку страну роду. „Само не знам куд је одлетила, нисам видела," рече Цанда.

„Не бој се, неће та више амо доћи; добила је она добру лекцију од наше роде," одговори јој мати.

„Нека, нека, само кад је добила; тако јој и треба," викаше Белуш.

„Али ја се бојим да ће она опет скоро насрнути," прихвати тетка, „јер роде, кад се побију о гње-

*

зга, не уму лако да се боја окану. Има примера да је такав бој трајао по више дана застопце, док једна, ма која, не остане мртва на бојишту.“

„Али нама не треба та налетуша, кад није добра и мирна, као што су наше роде. Је-ли, мати,“ питаше Цанда.

„Не бој се, чедо, наше ће се роде већ добро држати, па се неће дати са свога гнезда отерати,“ утишаваше је мати.

У подне, кад се отац дома вратио, испричали су му све потанко, како се десило. И он је псовао страну насртљивицу и рекао је да ће домаће роде њој одолети, ако се још једаред врати. — Седоше да ручају, али Белуш није имао мира, сваки час је погледао кроз прозор, да се није од куд опет вратила она беда. Разговарали су се, и то понајвише о томе данашњем догађају.

„То је одиста чудновато,“ вељаше мати, „како ове, иначе мирне животиње умеју да буду љуте и пакосне, и како се жестоко побију.“

„Није то ништа чудновато“, одговараше отац, „да мене и тебе ко нападне у нашој рођеној кући, па хоће да нас истисне из ње, зар се не би и ми бранили до последње капи крви. Него ово је чудновато код тих животиња: кад се у јесен на каквој пољани скупе, да се спреме за пут, онда оне саме поубијају своје другове, који су болешљиви или слабуњави. Човек не би мислио да су роде тако немилостиве.“

„Па зар оне заиста то чине?“ запита тетка Катица; „ја сам мислила, да се то тек само онако говори, а да то није истина.“

„Не могу казати, да оне то увек и редовно чине, али да каткад тако ураде, то сам уверен, јер сам својим очима видео једну роду, коју су друге при поласку убиле, бодећи је кљуновима.“

„Ако они само болне и слабе убијају, само оне које не би могле до зимовника долетити, већ би на дугом путу попадале од умора, онда у тој њиховој свирепости има и нека црта милосрђа,“ рече тетка.

„А ко би могао бити судија томе њиховом поступку, на који их тера неки нагон.“

„Је ли отац, а зашто оне тај нагон не убију?“ запита безазлена Цанда, (која није знала шта је то нагон, — мислила је, да је и то каква, али велика тица).

Сви се почеше гротом смејати. И још би се дуже смејали, да не викну Белуш, који је код прозора стајао: „Ено их ено, опет се туку, — опет је дошла она страна рода!“

Заиста опет се вратила та страна разбојничка рода, и опет нападе на туђе гнездо, као и јутрос.

Сви скочише од стола, изиђоше на врата и гледаше са запетом пажњом борбу две роде. Белуш није могао да стоји на једном месту, он скакаше то тамо, то амо, волео би да је од куд сам имао крила, па да полети горе, да помогне онима, који на правди страдају. Час укораваше женку роду, што се и она не уплете, да другу своме помогне; час довикиваше мужјаку: „брани се, брани! удри, недај се!“ Призор је био исти као и јутрос, само је борба сада била још жеш-

ња и очајнија. Али бојна срећа није била на страни праведној. Страна рода, већ се неколико пута била дочепала туђег гнезда, и сада је стајала на њему поносећи се победом својом, а домаћа рода стајала је доле на кокошињаку одмарајући се и прибирајући снагу за нов нападај. Деца и њихови старији још су их гледали и нису скидали очију са њих. Белуш рече оцу своме: „То је од бога грехота, што ова рода чини. Па зар ће она баш да отме туђе гнездо!" И суза му се заблиста у оку. „Неће, сине!" одговори му отац „ја ћу сада да пуцам на њу." То рече, па брзо уђе у кућу да изнесе пушку.

„Бежи родо, бежи, отац ће да пуца!" викала је мала Цанда, прионувши уз матер своју, а у страху погледајући горе на димњак. Али, дабогме, рода то није чула, она је само гледала на домаћу роду, која сад опет свом снагом на њу јурну. Тај јуриш беше тако силан, те учини да обе роде суноврат доле падоше с ону страну доње куће, тако да се нашим гледаоцима изгубише из вида, — али само за неколико тренутака, јер се после опет дигоше горе, вијајући једна другу. У томе вијању, баш су се биле домакле мало ближе нашим гледаоцима, кад отац Белушев и Цандин изиђе на поље са пушком у руци. „Која је та, што отима туђе?" запита он. „Она одостраг," одговори мати (јер њој се тако учинило).

„Не пуцај, отац! „Ајао!" викну Цанда запушавајући длановима уши своје. Али пушка је већ пукла, и једна рода паде о тле стрмоглавце. У тај мах прну рода женка са крова и брзо клепећући стаде облетати роду, коју је тане на земљу оборило.

„Та то то је наша рода, у зао час! Нашу је роду оборио!" викну тетка Катица.

„Наша је, дабогме да је наша. Шта уради човече, да од бога нађеш!" говораше мати, кад је дошла ближе и видела.

„Па ја сам ону згодио, коју си ми ти рекла."

„Ал ја сам ти зло рекла, — у брзини нисам могла да их разазнам."

Али, што би, би.

Свима је било тешко и жално, што се то тако догоди, — што невин за кривца да страда. Сви се скупише у округ око рањене роде. Белуш се сагнуо и својим џепним рупцем брисао је крв, која је још текла из ране јој. „Кукавна рода, кукавна рода!" говораше он кроз плач.

Рода је живила још за кратко време, и по каткад само отео се из ње глас, који је веома налик био на јецање малог детета, — а то је околостојеће још већма ражалостило. Напокон задрхта она целим телом, опружи се, и после се више и не помаче.

Како је сада било деци, а и њиховим старијима, можете мислити а да вам и не описујем, — јер они су били мека и милостива срца, а роду своју волели су јако.

Напоследак рече отац: „Свршила је сиротица. Њој нема више помоћи. А ти, Белуше, укопај је гдегод у башти, и догурај какав повећи камен, да је неби пси извукли."

Белуш узе мотику, те учини по

очевој заповести. Сви, осим оца, нашли су роди на укоп. И на скоро је била рода закопана у башти под багреном, и велики камен на ваљао је Белуш на то место. А сјутра дан била је на багрени прилепљена бела артија, а на њој ови стихови:

Овде лежи наша рода.
Мио нам је спомен тај.
Погинула ј' борећи се
За свој драги завичај.

А женка рода? шта је с њоме било? — Виђали су је још неколико дана самохрану тамо горе на своме гњезду. Клепетала је, али тако жалостиво, као да кука и нариче. Жалосно је било слушати ју. После неколико дана диже се, од лети некуд, и више се није ни вратила.

Кукавна рода, — и једна и друга.

А трећа рода, она отимачица, шта би с њоме? — А ко би то знао. Цанда се често ње сети, па вели: „Ја желим и њој какву добру и лепу кућу.“ А Белуш томе дода: „То јој желим и ја — али далеко јој лепа кућа!“

А тетка Катица се онда увек слатко смеје.

То се десило овога лета; тако нам јавља г. учитељ из тога села, који Белуша здраво воле, а једва чека, да му и Цанда дође у школу. (Можда је он и саставио Белушу онај натпис на родином гробу.)

Па кад су то тако добра и милостива деца у кући и породици, која тако складним и дружевним духом дишу, из њихове куће чућемо јамачно још више, али увек добрих и повољних гласова. И кад они тако воле роде, ми им сви желимо, да им до године на пролеће дође нов пар добрих рода, које ће бити боље среће, као што и треба, да у доброј кући све срећно буде.

ЛЕОПАРД.

— По Брему. —

Ако је леопард најсавршенији створ од свих мачака на шару земаљском, о том више нико не сумња. И ако нам лав, тај животињски краљ, и нехотице улива неко поштовање, и ако је тигар најкрволочнији међ' сабраћом својом, ал' се тек са леопардом у гипкости, лепоти и окретности ни један од дружбе им не може мерити. Шапа му је мека, као у наше цице-мице: али у њој се крију нокти, а не стиде се ничијих; уједа му је саразмерно много жешћи, него у рођака му краља, силнога лава. И лен и окретан, и снажан и хитар, и лукав и мудар — такав је леопард.

Тело одраслога леопарда дугачко је до својих 6½ стопа, а високо до 2½ стопе. Но од дужине његове, ако одбијемо једну трећину на реп, остаће нам онда да је дуг од прилике 4 стопе. Леопарди, што се виђаху овуд код нас по зверињаци, то су, тако рећи, тек наказе, и не могу се ни близо сравнити са онима, што живе у слободном зраку, а могу да задовоље своју зверску ћуд.

Пре свега, код леопарда нам упада највећма у очи његова гипкост; тело му изгледа чисто дуже, него баш што је. Мала глава му је округла њушка кратка, а реп дуг и танак. Ша

не су му необично јаке. Али најлепше што је код њега, то је тек дивна његова бунда, којој ретко можеш наћи пара. По свем телу испрскан је лепим колутима, а на репу би помислио, да му је когод нанизао читав ред карика. Што старији леопард, по леђи је све угаситије, а од доле отвореније боје.

Уши мале радо завали, а из сјајних, зелених очију читаш му, како је препреден и готов да замеће кавге.

На први мах би човек помислио, да је одело његово и сувише шарено за таку харамнју, као што је он, али, ко зна, како је унутри у Африци, мора се чудити, како ту сви предели иду на руку леопарду. Тако је том крадљивцу онда и лако, да се нечујно привуче и да ти најбоље, што имаш, украде.

Има га по свој Африци. Нису му у вољи равнице, где има много траве, али и по оваким степама се ипак налази. Најрадије се бави по горама, јер ту му је згодно не само да се прикрије, него да досне и до шићара каква. Хоће да се настани и близу људи, па чак и у самим људским становима, па онда одавде иде у лов. Тако се зна, да је један леопард у вароши Адои и младе окотио, а све у кући, где је било људи. Али тек свакако волије препредени крадљиван, да није на близо са човеком. По шумама се уме врло вешто да прикрије, само му се траг по дрвећу може да позна, а то су пруге, што их је при пужању својим ноктима запарао. На траг од шапе ретко ће моћи наћи. Ако ти и испадне за руком, то ће бити на влажном, песковитом месту, где одлази на воду. А на сувом земљишту ни најсигурније око доброга ловца није му кадро опазити трага.

Као и други зверови, не борави човек на једном месту, него, кад се накоље, или кад осетида му се ради о глави, а он нађе за добро, да се уклони.

Ма да није бог зна како велик, ипак је страхота од тог звера и по животиње и по човека. Не трчи баш одвећ брзо, али то уме као мало ко. Све једно му је, а био у жбуну а на дрвету. Не радо гази у воду, но за невољу препливаће читаву реку. Кад ходи, онда се тек види како је леп. Нема ти ту ништа, што би ти се чинило, да је тромо и споро. Тело се гиба и превија на све стране, нога се лако креће и чини ти се, да носи најлакше тело, што га има на свету. Кад га гледиш, чисто уживаш.

Штета само, што му се и нарав не слаже са том спољашњом лепотом. Леопард је лукав, препреден, претворан, кавгаџија, крвожедан и осветољубив. У Африци га зову и тигром, јер под овим именом разуму они неки крволочан створ из прастарих времена. Па бога ми, ни један рођак његов и није тако погане крви, као он. Све, што му дође пред очи, па било то велико или мало, бранило се из' не бранило, све је то њему мастан залогај. Највише се храни антилопама, козама и овцама, али није полен ни за мајмуном да се успиња на дрво. Што се ове животиње тако јако не множе, он је томе узрок. Па и само м морском прасету — зову га још и бодљикавим — задаје много јада. Прућио се на леђи и на тенане чека свој плен. Кад, ал' сво ти око неко доба ноћи где иде морски делија а заогрнуо се бодљикавом бундом. Леопард, као муња залети се, ошине га по њушци, главу му размрска и — морско прасе је своје свршило.

У стаду је кадар начинити читаво чудо од покоља. Не зна, шта је

доста: подави за једну једину ноћ 30—40 комада оваца. За то га се вељма и боје него лава, јер се овај задовољи само са једним живинчетом. Па и на људско се месо не срди. Из неког је села један леопард за три месеца до осморо деце украо и прождерао.

Па што је тако крволок и прождрљив, ни по јада, али се не да шале ни заплашити. „Спавамо ми тако поћу,“ приповеда један природњак; „кад, ал' нас пробуди врека наше козе, што је у дворишту била. Леопард прескочио зид, висок преко 9 стопа, прикрао се

и зграбио козу за врат, а била је у сну. Ми брже боље опалисмо из пушке, но не згодисмо мучкога убицу. После два сата сво ти га опет по удављену жртву, но приметив, да смо на ногу, опет побеже. После седам дана чусмо неки жагор у авлији. Дошли нам у походе три леопарда. Један коље, а двоје се по зидови шећу. Али, како је била велика помрчина, знали смо, да их погодити не ћемо моћи, те за то нисмо ни пуцали. Сутра на ноћ опет су дошли, али један плати за сву тројицу главом.

Варошима и селима, што су близу шуме, често долазе леопарди у госте. Узме ти испред очију, што му се допадне, а за твоју вику и не хаје. Свака кућевна животиња му је по вољи; и често однесе са собом, ма да се ово јуначки брани. Па за то у Абисинији и морају за своју домаћу живину и стоку тако исто добро да граде станове, као и за саме људе.

Кад човека види, ретко бива да ће га напасти; но ако пукнеш на-њ, јурне као олеп. Слугу неког свештеника, који је на њега пукао, једним ударом своје шапе на месту га је убио. Тако је путовао неки путник, кад га изненада нападне леопард. Звер му забоде у главу нокте, а са чељусти пође к врату, да му жиле прегризе. Но овај се јуначки поче бранити. Најпосле надоше обоје на земљу. Јадни путник сав је сустао, скупи своју последњу снагу, притиснувши главу крволочног звера на земљу, потрже ножа из па-

са и закоље га. Али је кукавац још дуго патио са тешких рана, што му их зададе звер. У Абисинији има свакдан таких случајева, да леопард на оружане и одрасле људе напада, а о деци да и не говоримо.

Женка носи младе једно 9 недеља

тешко у то доба заједно са њеним младима ухватити.

Кад осете леопарда, дигне се на-ањ, штоно реч, и кука и мотика. Начини, како га лове, различити су, али најглавнији лов је с пушком, а и најсигурнији. Ко има љуте и добро нау-

Јанов-Вун. (Види опис на страни 341. и 342.)

а окоти до троје четворо. Ови прогледе тек кроз десетак дана. Женка, док их дои, јесте прави бич божији по оне пределе где живи. Са неописаном смелошћу које и дави на све стране, али све опрезно и смотрено, да јој у траг не можеш ући, с тога ју је и чене нее, не мора га се ни најмање страшити, јер се пси слете на њега и задржавају га, те тако ловац има времена да напуни пушку и на њ опали. Мало има ловаца, да рекнемо, лудо смелих, који иду у лов на леопарде, а да не воде са собом пса. Они онда

обично умотају једну руку дебелим кожама, а о пасу им оштар и поширок нож. Ако га сад таки ловац промаши, онда се зверка устреми на нападача свог, а овај јој подметне ону умотану руку. У онај мах, кад у њу забоде нокте, сјури му друга рука ловчева у срце нож.

Ако је леопард на дрвету, урођеници га овако лове: дођу под дрво, а у рукама им два шиљаста и оштра копља, а ова тако наместе, да су им само шиљци више главе. За тим га стану једити на разне начине. „Оди доле, леподлаки, оди доле, кукавички сине, ако смеш!“ На ово се леопард расрди па скочи онако у једу ни на шта не пазећи, и набоде се на копља.

Али од свих леопарда, што падну људма шака, најмање их плати главом од пушчаног зрна. Млого крвнији душман су по њих гвожђа. Скоро тако исто изгледају, као и ова, на која мишеве хватамо, само су, разуме се, млого већа. Мамак је обично каква кокош или јаре. Та пре та после савлада му пуста страст лукавство и ухвати се у гвожђа. Кашто се се и лав ухвати у таку врашку справу, али, док је ударио по њој, ослободио се већ.

Леопард је често долазио у једну кућу и млого је штете правио. Домаћину се најпосле досади и мете гвожђа са мамком. Дуго је оклевао лукави створ, да ли да узме или не мастан залогај. Најпосле ипак се склони и тако се ухвати. Узалуд је гледао да се избави, али не мога, јер су гвожђа била јака.

Кад се какав леопард тако жив ухвати, скупи се ваздан урођеника и стану га ружити. Тако је било и овом приликом.

„А, безобразни створе, мучка харамијо, једва си једном долијао! Сећаш ли се оног телета црвеног па белог, што ми га укра' пре? Ама оно је теле моје било, па како си смео? За шт' не причека мене, да ти у госте са копљима дођем? Ваљда си мислио, да ће ти кожа лепша бити, кад се меса што више нагумаш?“

„Та глени ми копље само,“ рећиће други, „њега ћу ти у срце сјурити, и од зуба ти ђердан себи око врата направити, а то твоје погано срце испржити!“

Наједаред леопард скочи, шапама затресе љутито гвоздени кавез — а јунаци наши куд који!*)

—о—ѣ.

*) Кад је реч о леопарду додаћу и ја нешто о једној врсти Леопарда, који нису тако опасни, него умеју да буду још људима од користи. Ови се зову леопарди ловци. Овај је леопард по природи својој нешто блажији; кад га, али још као штене, присвоје и одхрнане, он се са свим припитоми и иде за госом својим као верно псето, разуме кад му се звиждне и послуша заповест.

Овај леопард не ма тако „добар нос“ као ловачки пси, вижле или капов, али су му очи у толико боље и за чудо је како вешто уме да се прикраде и најопрезнијој животињи тако близу, да је одатле једним скоком ухити. Кад ловци иду у лов, они вежу тога леопарда, вежу му и очи да не види и тако га ставе преда се на седло. Па кад онда из далека смотре какву животињу, коју хоће да улове, они своме леопарду одреше ноге и очи, покажу му ту животињу у даљини, а он онда већ разуме шта је његов задатак.

Он се онда опазно, (ни најбоље га ухо чути не може) одшуња рекао би пузећи оним правцем, изгуби се и ловцима из очију. Извија се тако, да се не очеше ни о који џбун, нити да запне за какав камен, често опружи главу да види је-ли на добром путу. Па кад се тако вешто докраде до свог плена, хитрим и великим скоком скочи и његова је победа.

Онда он дочека ловце. Ови кад стигну погладе свога верног леопарда одеру кожу уловљеној животињи, а месо или даду све леопарду или ако се и њима једе, они га поделе ш њиме. А леопард се после не отима, већ се пусти да га опет вежу, док се не нађе на какав други лов, којом ће приликом он опет да покаже своју вештину. Ур.

ЈАКОВ-ВУК.

(Види слику на страни 337. и 338.)

Било је то године 1809. Зима је била тако јака да се смрзавало вино у подрумима а вода у бунарима; животиње велике и мале падаху мртве по путу од глади и зиме; препелице могао си рукама хватати, — ова је зима нарочито јака била у Француској. У француском пределу Шампању (где се прави оно чувено шампањеско вино, што као из пушке запушач о гредицу хити кад га отвориш), ту је живео газда Еромије, који је живео од својих винограда. Он једног јутра те зиме оде са својом женом у шуму по дрва, а на дому оставише свога синчића Јакова, дечка од 11 година, који је чувао и љуљао своју малу сестрицу у бешици (колевци). Љута глад заспеле и нагони једног вука (курјака) те дође у село и јурну у кућу и то баш у собу где је био Јаков са сестрицом својом; чим уђе он се таки упути да прождере детенце у бешици. Кад Јаков опази ту страшну животињу, он скочи пред њу, скупи прсте у песницу и свом снагом јурну песницу у отворену чељуст вукову. Вук се упрепасти, и поче натрашке да измиче, а Јаков му све дубље тури песницу у грло. Вук се дави, па нема каде да зубима склопи, већ још већма уста отвара купећи ваздуха. Вук измиче а Јаков за њим, сатера га напокон у један кут, где овај стаде псертати и бечећи очима у муци и дављењу изваљи се мртав на земљу.

Борба је та трајала мал' не читав сат, и Јаков малакса које од страхе које од напора, па изнурен изгуби свест и паде поред мртва вука.

Кад му родитељи дођоше, имадоше шта и видети, помислише да им је и син мртав. Но брзо им сину суице радости, кад Јакова попрскаше водом и он к себи дође. Прва му реч беше: „Је-ли жива моја сестрица?" — И тек онда исприча родитељима шта је и како је било.

Пуче глас по целом селу, шта уради мали Јаков. Свако му се чудио и дивио, многи су долазили из даљних крајева да виде то дете. А сељаци његови поносише се њиме, и од то доба не зваше га друкчије већ „Јаковом-Вуком".

ЛЕПО, МЛОГО, ПА ЈЕФТИНО.

Сиромашна ј' ћерка
Смиљанића Стака,
Ал ћеш у ње сада наћи
Најлепших лутака.

Одело им дивно,
Свиле и кадива,
У њему се разна боја
У боју прелива.

А много их има,
Не мож' броја знати,
Кад их видиш рекао би:
Киљени су сватн.

Толки многи сватн,
Па нису ни скупи,
Јер их Стака — то је добро —
Не мора да купи.

Све те своје лутке
Сама прави Стака,
А знате-ли како, — ево,
Овако од мака:

Чика Јова.

ПАУК И СВИЛЕНА БУБА.

Паук је гледао како је свилена буба прилегла, па брижљиво и на тенане преде танку жицу и прави чауру. Он јој рече: „Али ти то споро радиш тај твој сићушни посао! А где мене! Ову велику мрежу данас сам почео плести, а до мрака биће и готова.“ — „Видим, видим,“ одговори свилена буба. „Твој је посао и велики и брз, — али нека духне само мало јачи ветар, моја га чаура не ће ни осетити, а твоју ће мрежу да раскине и попреко и уздуж.“

БРОДАРИ НА ВЕЗАНОМ ЧАМЦУ.

Збогом мајко, ми одосмо!
— Ако бог да тако?
У Азију, у Африку,
И још даље мало.

Збогом мајко, лађа с' креће!
Ми смо сад бродари.
Што је море тако плитко
То ништа не мари.

Из Азије донећемо т'
Датула, смокава;
Из Африке једног малог
Тигра или лава.

Где најлепша буде цвећа
Узбраћемо т' стручак.
Вратићемо с' још'те данас,
И то баш на ручак.

Чика Јова.

НАШИ РАЗГОВОРИ.

V.

Овом приликом, кад смо се састали, поведе се реч и о повесници. Говорио сам мојим младим пријатељима, како се многи догађаји у повесници потанко не знају, и како се много тек нагађа.

„А дал' је то тако и у нашој повесници?“ запита ме један од деце.

„Дабоме да је тако“ одговорим ја. „Особито пак од најстаријих времена. Помоћу образовања колике су се истине сачувале! . . Има и сада људи, који не знају читати ни писати; а таки је било пре још много више. Тек кад су неки напреднији Срби научили читати и писати, онда се нађе и у нас повесничара (историчара), који су догађаје бележили и за нас чували. Ти знаменити Срби били су: Свети Сава, брат му Стеван првовенчани и архиепископ Данило II. За то је од великог жупана српског, Стевана Немање, наша повесница потпунија и истинитија. Тек кад је славни словенски апостол Ћирило, саставио словенску азбуку (која се по његовом имену и зове: Ћирилица, и којом се ми и сад са поносом служимо), и повесница доби већег полета.“

„А да како су људи знали, шта се пре њи' догађало, када нису знали читати и писати?“ запита ме радознали Душко.

„Сад ћу вам и то казати. То су дознали из ова два начина. Први је начин тај, што је догађаје и славна дела проповедао отац своме сину, овај опет своме потомку и то је све тако даље ишло, — „од уста до уста; од оца на сина.“ Лепе примере и дела потомци су поштовали, а на рђаве и зле гнушали су се. — Други начин је овај. Учени људи испитују и дознају повеснициу разни' народа из слика, одела, оружја, вештина, стари' новаца и т. д. И тако ми, ма да се све више и више удаљујемо од стари' времена, све више и више о њима знамо.“

„Причај нам штогод из најстарије повеснице наше, ваљда си о томе читао?“ замоли ме Милан.

„Дабоме да сам читао. Та коме неће срце јаче закуцати, кад чује толико похвални' дела наши' прадедова? Ко се неће тети угледати на њи'? Треба да и' се сећамо, и да су нам увек пред очима. — Ја се надам, да ћете сви проучити нашу повеснициу, док старији будете, а сада ћу вам у кратко причати. Дакле чујте:

„Када се Хрвати године 634 из Бојке (један део садање Русије) иселише, одма за њима иселиште се и Срби.

Тада је владао на грчком престолу цар Ираклије.

Срби су дошли преко Угарске, прешли Дунав и послали неколико људи цару Ираклију, замоливши га, да их где год у свом царству настани. Ираклије прими Србе лепо и настани их у данашњој Македонији, где они сазидају град Србицу. —

Први српски жупан — чије се име зна — био је Војислав или Вишеслав, за њим Радослав, а после овог Просегој, по незнају им се године, кад су владали. За овима је дошао Властимир, под којим су Срби примили хришћанство. Он је владао од 870—880-те год. — Имао је три сина: Мунтимира, Стројимира и Гојника. После смрти Властимирове његови синови поделе између себе све српске земље, но год. 886-те посвађају се, и Мунтимир надбије своју млађу браћу, те и' пошље Бугарима, да и' баце у тамницу. —

Мунтимир је имао три сина: Прибиславa, Врана (Бранка) и Стевана. Прибислав је постао жупаном, али је само једну годину владао, од 890—891-ве, јер Петар, Гојников син, врати се из Хрватске с војском у Србију, Прибиславa и његову браћу надбије а сам почне Србијом управљати. 20 година владао је на миру. После тога надбио је бугарског цара Симеона, но наскоро за тим Бугари га преваром увате, окују и одведу у Бугарску, где и сконча. Бугари пак прокрстаре сву Србију, опљачкају је и врате се у своју домовину. То се догодило 914 године.

После Петра, — по вољи бугарског цара Симеона — постане жупаном српским Павле — Вранов (Бранков) син. Овај је три године владао на миру. Но Зарија — син Прибиславов — добије помоћ од Грка. Павле дочека са својом војском Зарију, надбије га, ухвати, окује и пошље га својим пријатељима Бугарима, да га они чувају.

Павле се добро пазио са Бугарима, но некако се заваде. То се догодило 920-те године. Симеон пошље на њега Зарију са великом војском, који га победи и сам почне владати Србијом. Но ни његова влада није дуго мирна била. Грци и Бугари водили су тада љуте бојеве. Зарија изневери Бугаре и пристане уз Грке. Симеон пошље велику војску на Зарија, но овај је јуначки дочека, са свим разбије, а бугарским старешинама отсече главе и пошље у Цариград, као знак победе.

Кад то чује Симеон, разјари се и скупи још већу силу те ш њом пошље Часлава, Клонимировог сина. Зарија се побоји, остави Србију и прибегне у Хрватеку 924 година. Бугари и по други пут попале и поробе Србију, која остане 7. година без владаоца. —

За тим постане владаоцем праунук Владимиров Часлав; а Срби опет потпадну под Грке. Часлављева влада била је слаба. Год. 959-те умре Часлав, а српска држава опет остане без владаоца. После тога овладају Србијом поједини жупани, који нису један другог слушали. То је трајало педесет година. Замислите само, у каквом је јадном стању Србија тада била. Између ти размирица овлада Србијом далматински краљ Владимир, около 1010 године. . .“

„Кад се опет састанемо, и кад се поведе реч о историји, ја ћу продужити, а сада здраво!“

Браца Мита.

Разнолије.

(Говор и ћутање). Неки познати брбљавац дође Сократу и замоли га да прими и њега за ученика, да га научи лепо и мудро говорити, и запита га шта ће му за то платити. Сократ заиска од њега двапут толико, колико су му плаћали други ученици. „А за што ја да плаћам више него други?“ запита овај. — „За то“ одговори му Сократ „јер ја тебе прво морам научити ћутати, пак ћемо тек онда почети учити говорити.“

(Седам чудеса). У старијим књигама много се помињу седам светских чудеса. Који не зна, биће му право да дозна, који су то седам чудеса старих векова. Ево их:

1. Тако названи висући вртови краљице Семирамиде у Вавилону.

2. Маузолеј, то јест надгробна

зграда, коју је подигла у Халикарнасу на гробу Маузолоса краља од Карије његова жена Артемисија.

3., Храм посвећен богињи Артемиди (Дијани) у Ефесу.

4., Египатске (мисирске) пирамиде.

5., Фидијев горостасни споменик олимпском Зевсу.

6., Колос (грдосија) родуски.

7., Светилна кула (Фарос) у Александрији.

(Крт живот мачији). Како су мачке крта живота, ево један пример само. У једној лађи, која је натоварена била кудељом, а путовала је неких 20 дана, при истоварању најпоше чак доле међу кудељом згњечену мачку. Она је под грдним теретом, који је на њој лежао била тако згњечена и спљоштена, да није била дебља од два човечија длана кад се мету један на други. Кад је најпоше показиваше она, још знака живота, — мицаше репом. А после по сата одмора, скочи наједаред и поше се горе на палубу, где се поче умивати. У таком стању, под таким теретом, без јела и пића, у таком, готово пикаквом ваздуху, одржала се та мачка 20 дана. (То је чисто невероватно.)

(Језеро највише на свету.) Ко би мислио да у висини од преко 10.000 стопа над површином морском има језера. Тако језеро има у Колораду у Америци и зове се Зелено језеро. Око њега су густе шуме од оморике, а иза тих шума дижу се брегови, са којих врхова снег никада не копне; највећи од тих брегова зове се Пик Гре, а висок је 14.341 стопу. Зелено језеро, које је пуно пастрма, дубоко је 200 стопа, ал пиак се види дно, јер је вода тога језера бистра као суза, па дну виде се кршевите стене и шума која се уабонисала (претворила у камен), па су гране тих негдашњих дрва добиле неку светло-белу боју, — милина их је гледати.

(Чудновато узглавље) имао је Лудвик краљ баварски док је још дететом био. Он кад се родио, отац му је био француски генерал у Стрaсбургу, кога су сви гранатири јако волели; па од тешке љубави поодсецају своје бркове и напуне њиме једно узглавље, које поклоне генералу — да му има синчић на чему спавати.

Даштања.

Питалице.

1.) Где човек човека убије и онај опет жив остане?

2.) Која се два брата никад не састану, а међу њима само мали брежуљак стоји.

3.) Ко иде кроз све улице и на сва врата лупара и многе прозоре разбије, а нико не може да га ухвати и избије? —

4.) Који људи раздају новце на све више имају, а други што више примају све мање имају? —

5.) Ко на једаред сто литара вина попије и опет пијан није? —

6.) Ко најљуће ране људима зада а капи крви не проспе? —

7.) На шта сирома тако мрзи, да би све дао, да му оно никада не дође, а богати тако воли, да би све дао, да увек оно има? —

8.) Ко има крила а не лети; нема ногу а по васдан оди, и код свог ода с места не макне? —

9.) Која је то гостионица, где људи у води седе и у води леже и кроз воду иду и преко главе им вода шиба? —

10.) Ко у кући господари и сваки га милује, а нико не поштује? —

Оваких питалица биће још и у 12. и у 13. броју. На њих не треба да шиљете одговоре. Они ће бити стављени у сваком броју.

Одговори на ове питалице. 1., На сну и на позорници. 2., Очи, а међу њима нос. — 3.,

Ветар. — 4., Који плаћају дуг и који се задужују. — 5., Буре. — 6., Језик. — 7., Глад. — 8., Ветрењача. — 9., Пароброд. — 10., Дете.

Решења даштања

Из бр. 9.

1., Мед. Јед. Лед. Ред.

2., *(Ребус.)* Мрак.

3., Вукосава. Вуковар.

4., Босиљак. Босиљка.

5., Сен.

Даринка Мајска у Сивцу, све. — Н. С. у Београду, све. Љубица Тешићева у Н. Саду, 1, 2, 3. и 4. — Мица и Која Георгевић у Глини, 1. и 2. — Јован Јовановић у Кувеждину, 1, 2, 3. и 4. — Ђорђе Коњовић у Сомбору, 1, 2. и 4. — Тома Павловић у Панчеву, 1. 2, и 4. — Зорка Сибинкићева у Сегедину 1. и 3. — Лепосава Обрадовићева у Пожаревцу 1, 2, 3, и 4. — Љубица Ч. Поповићева у Пожаревцу, 1, 2, 3 и 4. — Стојан Белић у (?) 1, 2, 4. и 5. — Драга П. Јовина у Ваљеву, све. — Александрина Милојевићева у Госпићу, 1, 2. и 4. — Меланија Глибоњскова у Карловцу, 1, 2, 3. и 4. — Јелена Табан у В. Кикинди, 1. 2. 3. и 4. — Меланка Манојловићева у Суботици 1. 2. 3. и 4. — Драгиша Н. Петровић у Јагодини, све. — Јелисавета Милошевићева у Милановцу, 1, 2. и 4 — Марин Јанковић у Неготину, 1. 2, 3, и 4. — Лепосава М. Стојановићева у Зајичару, 1. 2. 3. и 4. — Даринка Поповићева у Лапову, 1, 2, 3 и 4. — Смиљана Радосавкићева у Дивошу, 1. 2. — Анђелија Р. Радосавкићева у Дивошу, 1. 2, 3. и 4. — Видосава Мајинска у Б. Кикинди, 2. — Зорица Прокићева у Дивошу, 1, 2, 3. и 4. — Милутин Р. Живковић у Пожаревцу, 2. и 4. — М. Милиновић у Ерцег-Новом, 1. 2. и 4. — Бранко Јовановић у Панчеву, 1, 2. и 4. — Десанка Константиновићева у Панчеву, 1. 2. и 4. — Ђуро Павловић и Лука Драгић у Варјашу, све. — Славимир Модлитба у Ерцег-Новом, 1. и 2. — Јулијана Поповићева у В. Бечкереку, 1. и 2. — Милка Вучићева у Горњ. Милановцу, 1. 2. и 4. — Катинка Радонићева у Молу, 1. 2. 3. и 4. —

Који су решења послали, а имена им нису штампана, ти су се закаснили.

Чика Јовина пошта.

Милану у Н. Сад. Писао сам ти. Ал ако се писмо на пошти можда изгубило, томе сам и ја мало крив, — јер није било веће од једне посетне карте.

Мијату. Куд би нас то тек одвело, кад би за сваку неусвојену песму уредништво морало одговарати но више пута, — па још и доказе наводити!

„За разнолије.“ Хвала вам! Све ће бити употребљено. Надам се и више оваких бележака добити од вас, — а тиме би нам и многи други пријатељи листа могли бити од припомоћи, кад им што за нашу публику згодно, поучно или занимљиво дође под руку.

„Опроштај.“
Н—н у П.
„Сребрн прстен.“ } Није за „Невен.“

Милки П. у Пешти. Ради исправљања погрешне адресе мораш се обратити издаваоцу „Невена“ у Нови Сад, јер „Невен“ се тамо штампа и одаиде разашиље. (То нека би и други у таким приликама на уму имали). Што се тиче ребуса, ја сам твоју жељу прибележио. У овом броју и још у идућа два неће их бити, — ал то ћемо после накнадити.

Нове књиге

Послате уредништву на приказ.

Српски хајдуци у нар. песмама. Са сликом. У Панчеву, 1882. наклада књижаре Браће Јовановића. Цена 15. новч.

Ђурђе Смедеревац и проклета Јерина. Панчево 1882. наклада књижаре Браће Јовановића. Цена 15. н.

Цар Константин и царица Јелана у нар. песмама. Са сликом. у Панчеву, наклада књижаре Браће Јовановића. Цена 15. н.

Басне у слици и речи. Превео и прерадио Лука Поповић. (Са више слика) у Панчеву 1882. наклада књиж. Браће Јовановића. Цена 24. н.

Црногорци у нар. песмама. Са сликом. Панчево 1882. наклада књижаре Браће Јовановића. Цена 15. н.

Ципарска Невеста. Песма-новела од Павла Хајза. Превео Стева Токин. у Вршцу 1882. Главни комисионар Марковићева књижара. Цена 50 новч. (1 динар).

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (адреса.) Dr. Jov. Jovanović, Wien IX. Währingerstrasse Nr 9. Издање штампарије А. Пајевића.

Цена је *„Невену“* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 12.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

О Х О Х О!

Прекјуче смо из љуске,
На светлост потегли.
Не кајемо с' ни мало,
Што смо се излегли.
Охохо!

Да смо знали како су
Овде мокри дани,
Ми би смо се, верујте,
Излегли још лани.
Охохо!

Ала је то дивота,
Ти големи слани! —
Ниси кадар избројит'
Колко има капи.
Охохо!

Бистра водо студена,
Рају нашег бића,
Ти си ваљда створена
Само рад пачића.
Охохо!

Са пачијег немуштег језика превео на српски
Чика Јова.

МИЛОСТИВО ПСЕТО.

(ПРИПОВЕТКА И ЗА ДЕЦУ И ЗА ЉУДЕ).

У селу, рецимо да се звало Дољево, живила је нека убога удовица. Кад јој је муж умрьо, није јој оставио никаква друга имања до само два детета, једно млађе, од три године, а друго старије од пет година. То горко стање својег самораног удовања није она могла да издржи дуже од две године дана.

Оскудица у храни и у свакој нрекој потреби, велики труди и напори оборише њено и тако слабо здравље, и она паде у постељу; бог се смиловa на њу и нагла смрт учини крај свој патњи њеној.

Године су биле оскудне, сиротиња је цео овај крај тако притисла, да нико од сељана, ни уз најбољу вољу, није могао да прими к себи ова два сирочета, Анку и Јованку. — Ма да су суседи били добри људи, али они имадоше своје рођене деце, која више пута узалуд плакаху за хлебом, — на где ће ту онда да се нађе корица хлеба за туђу децу!

„Кад би их само могао опра вити до Мале Паланке (село, неко лико миља одатле далеко),“ — рече један сусед код кога се ова сирочад за који дан склонила, — „тамо живи њихов стриц, рођени брат њихове покојне мајке, он би требао да се за децу постара, он им је сад најближи.“

„Али ни тамо се не живи од ваздуха,“ рече други сусед, „не верујем да би се и онде скрасити могли.“

„Ал тек им не би било горе него овде“ — говораху други, „тамо бар не би скапали од глади, — а овде их ништа друго не чека. Ако се постарамо да дођу до свога стрица, онда смо бар учинили хришћанске дужности толико, колико смо учинити могли, — кад већ нисмо у стању да што више за њих учинимо.“

После неколико дана деси се прилика. Неки кириџија иђи ће на своји коли у Велику Паланку, те ће тако проћи близу Мале Паланке; и он пристаде, да децу донде повезе. Анки је онда било седам, а Јованки нет година; оба детета згурише се у закошак, стиснуше се једно уз друго, кола се крену ше зором рано, а они пођоше у бели свет.

Око подне стигоше кола до раскршћа, и одавде је кириџијин пут на десно, а дечији би био на лево. Ту кириџија коње заустави, децу скиде са кола, показа им правац, рекавши да се само држе главна друма и за по сата ће стићи до

Мале Паланке. И он онда ошину коње и одјури својим путем.

Деца му викнуше: због ом! па се онда заплакаше, и донде се не макоше са места, догод су могла очима пратити кола и прашину, која се за њима дизала. А сад им се изгуби и последњи познаник, сад је око њих све ново, све непознато, све страно и туђе.

Увидеше деца да од плача не има ваљде и Анка узе за руку Јованку, која се беше посадила на зелену траву па јој рече:

„Устај, Јованка, устај! Ми не можемо ту остати. Морамо још дуго ићи пешке, док дођемо до стрица.“

„Ал ја сам здраво гладна“ одговори Јованка, „ми од јутрос нисмо ни залогаја окусили.“

И заиста оба детета беху тако гладна, да им не беше баш лако продужити даље пешке свој пут. Држећи се за ручице више су посртала него што су корачала; под њима су клецале слабачке им ноге.

После добра четврт сата опази Анка на близу једну белу кућу, лепо ограђену, обрадова се па је показа и својој сестрици, журећи је на што бржи ход. Од места Мале Паланке били су још добро далеко.

Ова кућа била је јамачно салаш каквог имућног газде. Деца не могаху даље, већ стадоше код те куће пред врата. Ту су они премишљали шта да раде, би-ли да уђу унутра, или не. Кукавна деца, поред све своје многе патње и невоље, она још нису никад просила, — а сад им се чињаше, као да би им то једино могло помоћи.

Они отшкринуше мала врата на великој капији, али се брзо тргоше и застадоше; изнутра се чуо глас домаћинов, који се у дворишту с неким свађаше и псоваше; неко га је здраво наљутио; али напоследак уђе у собу и залупи за собом врата. Деца су дрхтала од страха, али ипак уђоше у двориште, оданде у ходник па ту се скукуњише у неком кутку; а кад је потрајало неко време и не чу се никаква гласа усуди се Анка па отвори полако врата од собе. Домаћин је лешкао на креветцу.

„Шта ћете?“ загрми он на њи, али у њих се стегло грло од бојазни, па ни речице да пропусти. — „Зар не умете говорити?“ викну он по ново.

Анка промуца неколико речи: „О, будите тако добри, уделите нам мало леба или што кувано за јело, — јер, јер, хоћемо да умремо од глади.“

„То сам унапред знао“ зинараше љути домаћин, „знао сам да сте неки жебраци, а видим да нисте из нашег села. Имамо ми доста гладница и у нашем селу; могао бих им све што имам поделити, па им не би било доста. Ал ево не знам ни сам како ћу да се изхраним ове худе године. Одлазите, нећете добити ништа!“

Деца бризнуше у плач.

„Немојте ми ту слинкати,“ продужи немилостиви домаћин; „знам ја већ ваше марифетлуке, — није то мени ништа ново. Ваши су родитељи какве лењштине, па су вас послали да другима досађујете, да вас други храни. Знам ја већ таке муштерије.“

„Ми не мамо никога, наши су родитељи умрли.“

„Та да да, то је већ стара песма просјачка. Знам ја то. Торњајте се таки на поље, — дајте ми мира!“

„Ал ми од јутрос рано још нисмо имали ни залогаја у устима,“ говораше Анка шапућући. “Ми смо тако изнемогле, да не можемо доћи до села. Ако бога знате дајте нам корицу хлеба, — макар само мојој сестрици.“

„Ја вам рекох да нећете ништа добити. Не могу ја све просјаке нахранити. Није ово никакав беглук ни спахилук.“

То рече, па се диже од лежања и тако гњеван поглед баци на децу, да оба сирочета, као врелом водом опарена истрчаше на поље, чак на сред дворишта. Ту су опет застала и окретала се, не знајући шта чине, куда да се крену.

Наједаред истргну мала Јованка ручицу своју из руке Анкине. Опазила је под једном багреном на ланцу везана љута, велика иса. Пред њиме је била дрвена чинија а у њој нешто, што је мало час било донешено псету за јело. Она се не предомишљаше дуго, — пружи руку у чинију и поче из ње да вади и да једе.

Примаче се и Анка, опази у чинији неку чорбу а у њој комађа хлеба и неколико кртола. Није ни она могла да се уздржи, — јер она није сада ништа друго осећала, само глад, силну глад, а така глад не бира. Узе и она из псетове чиније комад хлеба и једну кртолу, па то поче алапљиво да једе.

Псето, које није било вично оваком друштву, чудећи се гледало је ове своје госте; а кад виде како им јело слатко пада, повуче се два три крока на траг, оставивши деци цео свој ручак, нека га једу мирно на тенане.

У то и домаћин из собе, и виде то чудновато призорје.

Псето је било љуто и злопако, за то је и морало дању увек бити на ланцу везано; ни домаћа чељад није смела увек да му се приближи, а камоли који странац.

Домаћин се упрепастио кад виде децу тако близу љутога пса; бојећи се да их не осакати, довикаваше им:

„Зар ви не видите иса на ланцу. Та растрзаће вас на комаће!“ Али он стаде као окамењен, кад виде како се псето, рек' би радује деци, а кад му се он приближи, стаде да врти репом и да му се улагује, као да би хтело рећи: „Немој да тераш моје мале госте!“

У томе тренутку учини се велика промена у срцу немилостива домаћина. Ово што је сад видео тако га је гануло и потресло, и пробудило у њему така осећања, каква до сада никад осећао није.

На његов глас одскочише деца, бојећи се да ће их злоставити, што су се машили псетова ручка. После кратког ћутања проговори домаћин деци, — али са свим другим гласом.

„Мећер сте ви, децо, одиста гладни? Одите са мном, даћу ја вама што боље за јело, што се год буде нашло у кући.“ То рече па узе децу за руке и уведе их у собу.

Њега је застидело његово властито псето, и нешто га је у души

гонило да поправи оно, чиме се тако нечовечно огрешио. Он их посади за свој сто̀л и запита их како се зову.

„Ја се зовем Анка," одговори старија, „а моја сестра зове се Јованка."

„А јесу ли вам већ давно помрли родитељи?"

„Отац нам је умр'о пре две године, — ја га једва и памтим, а матер, матер су сарањили пре недељу дана." и кад поменуше матер оне се обе заплакаше.

„Не плачите деце, не плачите! Добар је бог, неће вас оставити. А реците ми, од куда тако дођосте?"

„Из Дољева."

„Из Дољева," шапуташе домаћини, — „то је чудновато!"

И баш као да је нешто слутио запита их радознало: „А како се звао ваш отац?"

„Петар Доват."

„Шта?! Петар — Доват?" викну домаћин гласно, пребледивши у лицу и заљуљавши се на столици на којој је седео. „Петар Доват?!" и он упре чудноват поглед на децу, тако да су га се ова почела бојати. Но лице му се опет зажари и горке сузе кануше му од очију. Он уздахну дубоко, подиже Јованку у наручје, пригрли је топло, пољуби је и три четир пута, па онда узе Анку, загрли је, пољуби је још и више пута.

Деца се нашла у чудо. То им је била права загонетка.

На послетку прибра се човек и дође к себи, па онда тишњим гласом запита: „А знате ли ви, како се ја зовем?"

„Не знамо", одговори Анка.

„Па како сте дошли до мене. Ваљда вас је когод послао амо?"

„Није нас нико послао. Ми смо се упутиле у Малу Паланку, где нам рекоше да имамо стрица, који ће нас ваљда примитик себи. Ал ја не верујем, јер мати је често говорила, да је он човек саможив и немилосрдан, који ни за кога не мари, ни за своје најрођеније."

„Ваша је мајка добро рекла. А шта би радили ако је заиста тако, ако вас стриц не прими к себи?"

„А шта би знали радити, — морали би смо умрети од глади" — одговори уздахнувши Анка.

„Не, не, — није то инак тако. Неће то тако бити. Не брините се, децо. Бог се већ постарао за вас, — а послужио се несловесним псетом, да учини оно што је хтео, да омекша тврдо срце стрица вашег, — а стриц вас више неће од себе пустити, он ће вас љубити као рођену децу." Но видевши како га деца не разуму, већ га само узверени гледају, продужи: „Ви сте пошли вашем стрицу у Малу Паланку. Па сво знајте, ја сам ваш стриц, ја сам рођени брат оца вашег, а сад сам вам и увек ћу вам бити и стриц и отац и све."

Деца обрисаше своје сузе и радосан осмех разведри им лице.

Њихов је стриц још пре годину дана купио овај салаш и преселио се из М. Паланке да ту живи, куда је случај или божији промизао довео децу да га нађу. И да милостиво псето не даде немилостивом човеку лепу науку, ко зна шта би било од сирочади.

А сад су се опет преселили у Малу Паланку, да би деца могла ићи у школу.

КОЈИ ЈЕ НАЈБОЉЕ УРАДИО?

(СА НЕМАЧКОГ.)

Са три своја брата
Шет'о с' мали Раде,
Несташан је био,
Па у поток паде.

Кад видеше браћа
Ту опасност многу,
Један стаде плакат'
И молит' се богу;

Други трчи кући
Да несрећу јави,
Не би л ко год дош'о
Да Раду избави.

Трећи брже боље
Капут с леђа свуче,
У воду појури
И — брата извуче.

Ја вас сада питам,
Читаоци м лади,
Који од њих троје
Најбоље уради?

Чика Јова.

СМРТ И ЊЕНЕ ГЛАСОНОШЕ.

У прастара времена путовао је по свету један џин (горостасан човек или оријаш); кад ал на једанпут искрсну пред њега неки непознати човек и повиче: „Стој, ни корака даље!“ — „Шта?“ рече џин, „ти ли хоћеш да ми спречиш пут? Та ја те могу са једним претом прегњечити! Ал ко си ти, те се у суђујеш тако оло са мном зборити?“ — „Ја сам смрт,“ одговори овај, „мени нико не може одолети, па и ти се мораш мојим заповедима покоравати.“

Но џину то не беше доста, он и смрт увате се у коштац. Борише се летњи дан по подне, а смрт већ поче да малаксава. Сада џин замане и тако јако удари смрт по глави, да се она одма сурвала. Џин оде својим путем, а смрт је лежала побеђена и била је тако немоћна, да се није могла подићи. „Шта ће од тога бити“ рече она, „ако ја и даље у овом куту лежала будем? На земљи неће нико умрети, те ће се земља здраво напунити људма. Неће ни толико места бити, да један поред другог стоји.“

Међу тим прође туда један младић, здрав и чио, певао је неку веселу песму и бацао је погледе на све стране. Када је полу онесвешћену смрт уочио, милосрдно јој се приближи, намести је и из свог стаклета даде јој гутљај доброг пића. За тим је чекао, док није са свим к себи дошла. „А знаш ли ти“, запита смрт кад се предигла, „ко сам ја и кога си ти сада предигао?“

„Не знам“ одговори младић, „ја те не познајем.“ —

„Ја сам смрт,“ одговори она, „ја не штедим никога; а каква сам другима така морам и теби бити. Али да се увериш, е сам ти благодарна обричем ти, да те нећу изненада покосити. Пре но што дођем по тебе, слаћу ти своје посланике, да ти јаве мој долазак.“ —

„Добро,“ одговори младић, „добро је и то, што ћу бар знати, кад ћеш

дођи по мене, те ћу бар до твоје поруке бити безбрижан.“ —

Они се растану, а младић оде весео певајући и живео је задовољно.....

Здравље и младост не трају до века; дошла је болест и брига, која га је кињила и мучила. „Ја нећу умрети“ рече он у себи, „јер ће смрт послати свбје гласоноше, да ми јаве; а горки дневи и болести већ су прошле.“

Чим се предигао, почео је опет у изобиљу и радости живети. — Једног дана метну му неко руку на раме, а кад се окренуо, стојала је смрт за њим и рече му: „Аjде за мном дошао је час, да се опростиш са светом.“ —

„Шта“ одговори човек, „зар ћеш да погазиш своју реч? Зар ниси обрекла, да ћеш ми прво послати гласоноше, пре него што сама дођеш по мене? Ја нисам ни једног од твојих гласоноша видео!“ —

„Кути“ одговори му смрт, „зар ти нисам толико својн' гласоноша слала? Зар те није тресла грозница, и бацила те у постељу? Зар ти није несвест толико пута главу занела? Зар те није костобоља у свима удовима тела твога морила? А било је ту и више гласоноша. Па преко свега тога, зар те није мој рођени брат, сан, свако вече потсећао на ме? Зар ниси лежао ноћу као мртав?“

Човек није знао, шта ће на то одговорити, а смрт га је ћутећки са собом одвела . . . .

Превео:
Браца Мита.

ДИВНО ЧУДО.

И ово је дивно чудо
Што ћу да вам кажем,
Баш онако, како јесте,
Не умем да лажем.

Моја нана под квочку је
Наместила јаја.
А кад јуче одох гледати,
Али где бедаја.

Јер под квочком нема јаја,
Него нешто живо,
Све малено као врабац
Бојом жуто-сиво.

Где су јаја? питам нану,
Куда су се дела?
„Ето то су“, она рече
„Ал су оживела“.

У Крушевцу,

Д. С. Балковић.

ХВАЛИСАВА ГУСКА.

На брежуљку поред једног рибњака стојала је једна гуска па је говорила сама себи: „Ала сам ти ја важна персона! Ко може са мном да се мери! Моје је царство и земља и вода и ваздух. Ако ми се прохте ходити, ја по земљи ходам; ако ми се прохте по води пливати, ја пливам; ако ми дође воља да летим, само неколико пута махнем крилима, па ето ме у ваздуху. Ко још може тако као ја?!“

То је чула једна змија, која је туда пузила, па јој рече: Не будали господо гуско, твоје је хвалисање мени смешно. Јер какав је, молим те, твој ход, кад се упореди са ходом коња или јелена? какво је твоје пливање, кад се упореди са пливањем ма које рибице?! А какав је твој лет, кад се упореди са летењем орла или сокола?! Није то никаква дика, кад ко много штошта зна, а све површно и као од беде. Боље ти је један посао знати, али знати добро и бити мајстор у томе.

КАКО СЕ ПОСТАЈЕ ЛОВАЦ.

Добро око, добра рука,
Добра пушка и поука,
Још за рана воља жива,
— Ето тако ловац бива.

Ловци иду зором раном,
Иду гором, иду страном,
Увек здрави, дуго млади,
Не боје се никад глади.

Чувај пушку, што ти саде
Драги отац радо даде;
Њоме лови, њом се храни,
И завичај драги брани!

СТОЛАРСКИ ПОСАО.

Занат је златан. Ту сам реч ја чуо још као дете више пута. Али шта сам ја то онда разумевао! Ја сам мислио, да је само кулунџијски занат златан, — а браварски да је гвозден, тикачки пртен, казанџијски бакрен, столарски дрвен и т. д. Зато бих волео, да ви сада боље појме имате о занатима, него што сам их ја имао у моме детињству. Јер и од вас ће се који одати на занат, па је лепо да зарано научи уважавати оне, који се занатом баве, да и сам уважен буде.

Где занати напредују, ту су људи и у многоме другом погледу напредни и знак је да су у бољем стању, него у земљама где је мало занатлија.

Занатлија је користан члан човечијег друштва. Он с поносом може свакоме у очи погледати, јер не тражи ни од кога милости, већ још њега траже други, по разним потребама својим.

Колико има лепих српских пословица, које се односе на занате. Ајде да их неколике прегледамо.

Каже се: Занат је златан. (Само морају бити руке вредне, човек усталац и увек при себи, штедљив и умерен, — па ће му онда за цело занат бити златан.)

Каже се: Од невештог и гора плаче. (Тако је у сваком послу а нарочито у занату. За то ко хоће да буде занатлија мора добро пазити, учити и вежбати се, — па ће и наше горе проневати кад узимамо доста добрих занатлија.)

Каже се: Ко ради бог му не крати. (То је изрекло старо искуство, а нема ни једне пословице, која би одобравала лењствовање и беспосличарење.)

Каже се: Свако је своје среће ковач. (Али срећа се не мора само ковати, можеш ти своју и скројити, и сазидати, и углавити, и истесати и т. д.)

Каже се: Боље је умети него имати. (То се зна, јер онај који само што има, за један тренутак може то да изгуби, али ако уз то што и уме, он ће трудом и умењем опет доћи до имања, а ако ништа не уме остаде до века богаљ.)

Ја ћу читаоцима „Невена“ дати више пута прилике да завире у радионицу по кога занатлије и том приликом рећи ће се која о његовом занату. Наравна ствар, тек само по нешто, јер о сваком занату могле би се читаве књиге писати, кад би ко хтео све да исцрпе, што се о томе занату зна.

Горња слика приказује вам радионицу столареву. —

Многи још памтимо време, кад је мало било Срба, који су се одавали на столарски занат. А то је баш занат красан, користан, није одвише уморан и не шкоди здрављу онога, који га ради. Но сада већ има много више Срба од тога заната. Шта више има у Београду и задруга столарска и браварска, која лепо напредује (а то удружење покренуо је честити пок. Светозар Марковић са другом својим мерником Љочићем).

Каже се: Без алата нема ни заната. А каква алата треба столар? Треба му великих и малих тестера, разних стругова (еренде), свердала, пиља, мањева и другога оруђа, — па онда онај сто на коме се даске учврсте, кад се ренде, — а не сме фалити ни троношчић са туткалом.

А зашто ми тога занатлију зовемо столаром? Зато јер му је најглавнији посао сто. У соби имамо сто на коме се руча (трпезу), у кујни је кујнски сто, онај на коме твој отац пише то је писаћи сто, онај на коме твоја мајка шије, то је шиваћи сто. — Али сто се не зове зато сто, што га можемо у сто разних прилика употребити, већ за то што с т о ј и (обично на четир ноге).

Сви главнији намештаји у нашим собама, то су послови столареки: столице, кревети, ормани, клупе и т. д. А где је соба још и патосана и то имамо столару да захвалимо, и не зажалимо што смо му за патосање платили, јер тиме су наше собе много здравијима постале.

Столарски послови праве се од дрвета. А дрвета су разна, и нису све једнако добра да се из њи прави намештај. Има меких дрва, има тврдих дрва; има грубих, има фиших дрва. Столари троше највише чамовину и растовину, али од растовине бивају бољи и трајнији намештаји, — него су и скупљи, јер је и растовина скупља од чамовине. Куд камо је боља ораховина и оно дрво што се зове махагони (зову га и ебеновим дрветом), — од тога се праве лепше ствари, наравно за оне куће, којима може да буде, да скупе новце за намештај даду. Ора је деци и без тога познат, и ако не са ове стране, са које га ми сада посматрамо, а оно са његовог слатког плода, са којим се дођде игра „лихо или тако“ (пар или безпар) — док на последак не буде ни тако ни лихо, већ саме љуске а језгро се појело у медени кус. — Дрво што се зове махагони, то не расте у нашим крајевима, него тамо негде далеко у западној Индији. Оно се диже јако, јако у вис, буде и до 120. стопа високо (а то ће рећи 21 метар). Његово је дрво веома фино, нежно, али опет чврсто, — а најглавније је то, што никоји црв не може да га пробуши, да му нахуди.

Ал и јесте то чудновато, што има живих створења, која дрво једу. Ми људи, баш да имамо најбоље зубе ни од највеће глади не бисмо у дрво

загризли, — (кад би црв знао говорити, рекао би нам: није ни за вас!).

Јер заисто има малих инсекта дрвождера, који својом шиљастом риљом убоду мајушну рупу у дрво, па у ту рупу снесу своје мајушно јајце, па онда збогом! оду без обзира, да се никад више не врате. А и није требе да они своје јајце чувају, та оно је тако малено, да га и не опазе људи који дрва секу, ни који од њих даске праве, ни столар, који те даске рендеише. То се јајце у дрвету излеже и буде мален црв. Њему и његовом гладном желучићу свиди се дрво прекрасним јестивом. Не пита он хоће ли то нашим лепим столовима и орманима шкодити, што он кроз њих рупе буши. Он овако умује: ја сам гладан, а хвала богу, ту сам се родио у средини мога најмилијег јела! Ако хоћу да изиђем на свеж ваздух, морам себи пут да прогризем (баш као оно дете у Дембелији, што се нашло у брегу од саме шоколаде). И он ти прилегне и прионе, и тако је вредан у своме послу, као највредније ђаче, кад му је велики задатак за вратом. И тако бива, да најлепши нови намештаји за кратко време пропадну — од вредноће тога црва; удариш у њих, а даска се угне, а из ње се просеје ситан прашак. То наш народ зове црвоточином.

Има једна врста тих црва у дрвету, који кад дрво једу тако лупкају, е мислиш да има неки чекић при себи, којим сваки залогај дрвета мора најпре да одбије, пре него га поједе. У пређашња времена, док нам ти црвићи нису били познати, улазио је страх у људе кад наједаред зачуше неко клобарање и туцкање у свом столу или долапу, — и нико не знађаше шта је то или ко је то. Дешавало се, дабогме, да је когод у тој кући на скоро умрьо. И онда бабе гаташе, а многи лаковерци вероваше, да је стол или долап тако паметан био, па је предвидео и прорекао, наговестио, или наслутио смрт Петрову или Павлову.

Више пута пукне у соби, не знаш од куд, као да је неко малу пушку опалио. „Ијуф, рећи ће која баба, то не слути на добро!“ И тако се негда била распрострла сујеверица, да лупкање или пуцање у соби значи чију смрт. — Томе се сада, дабогме, сваки паметан човек смеје, — а ако се не смеје он се једи на столара, што је употребио сирове даске, а није их оставио, да се полако исуше, — јер од тога бива она пуцњава, од које можда још и данас декоја баба зебе.

Само је махагони-дрво тако тврдо, да се у њему неможе ни залећи, а камоли да га може нагристи и расточити црв дрвождер. У богаташким кућама, где је намештај сав од тога дрвета, ту нема тога ни куцкања ни пуцања, — али ипак за то вели Гундулић:

Смрт не гледа ниче лице.
Једнако се од ње трате,
Сиромашне кућарице
И богате те палате.

За то пазимо и живимо тако, да нам тело и здравље наше не буде мека и сирова чамовина, већ као тврди махагони, па нам ни самрт неће доћи пре рока и земана, а кад једном поштено и савесно отаљамо оно што нам је било задатак животу, онда ћемо ведро и безбрижно погледати смрти у очи — неће бити ни мало страшна. Али столар ће нам требати и онда, да нам од шест дасака и четир дашчице сагради „вечиту“ кућицу — тленом, бреном телу — али не и души. (Само на ту заслугу не смеју столари дуго рачунити, — јер напредан свет враћа се лепом старом обичају, да се мртва телеса не предају трулежу и смра-

ду, већ чистом огњу, који ће га за неколико часака у пепео обратити. А ми Срби, који се кашто отимамо, да остваримо и оно, што још нигде није остварено, и што не можемо ни остварити, док други и јачи мало пута не утру, — ми ваљда ни у томе нећемо бити баш последњи.)

Ја сам можда се мало завео и више говорио него што сам хтео, кад сам сео да напишем неколико речи о столарском занату. Дошао сам од живота на смрт. Но ако ми ко замери, столари ми замерити не смеју, — та ено у њиховој радионици изгледа тако исто; овде колевка за скоророђено чеданце, а поред ње мртвачки ковчег за угашен стењак живота стогодишњег старца, — а поред тога ковчега опет лепа, мала колевка, и још једна колевка, и — још много колевака. А на сваку колевку сија диван зрачак лепе надежде.

Али кад се већ завршити мора, а ми оставимо мајстора столара — он је баш сад довршио красан орман за књиге, пчелање га некуд на светску изложбу; можда ће свет признати ваљаност његовог рада, и он ће стећи лепа гласа и имена, а тиме и добре заслуге. — Оставимо и калфу, који је израдио леп писаћи сто; гледи га, и допада му се, али ипак вели: кад други узрадим мора ми још боље за руком поћи, јер сад видим где је погрешка. Оставимо даклем калфу нека размишља, — а ја ћу мојој деци да представим шегрта, који је тек месец дана у томе занату; недамничке гледа и посматра како мајстор и калфе раде, — осећа у себи живу тежњу да нешто ново, добро створи и изуме; он је за сада направио само ово:

Али од њега нам је доста и то. Јер нико није био мајстор, ко није био најпре шегрт. А у сваком шегрту живи клица будућега мајстора, — ко зна како дивног и ваљаног — само ако је у њему добре и јаке воље и љубави ка своме послу.

Чика Јова.

АЛИ НУТО БЕДЕ!

Грагољуб је им'о тицу,
А ја мачку малу;
Он с тичетом, ја с мачетом
Проводисмо шалу.

Тако данас, тако сутра,
Тако више пути, —
Обојица волели смо
Кад се маче љути.

Ал једаред догрди му
На поче да врчи,

У Кувеждину

Пузећи се примицало,
П'онда се затрчи.

То је нама било смешно,
Али нуто беде!
Затрча се, — зграби тиче,
Одмах га поједе.

Нисмо знали да у шали
И опасност прети;
Е на човек, догод живи,
Учи се памети.

Ђорђе Јовановић.

ТЕРА БАБА КОЗЛИЋЕ.

Они читаоци наши, који живе у равницама, где нема брегова, можда су већ видели ону појаву у природи, за коју наш народ вели: „Тера баба козлиће,“ а латински се зове Fata morgana а Мађари кажу Delibab.

Ово је веома чудновата и занимљива појава, која се вића само на великим равницама, (у хладнијим крајевима, н. пр. у Русији, никад се не вића) и то онда кад је запара и ваздух од сунчевих зрака прегрејан, и светлошћу препуњен, а ни од куда ни најмањи ветрић не пирка.

Од неколико бокора траве или корова, учини се оку као да у ваздуху види читаву шуму, али далеко, на крају обзорја. И путник, који за те појаве не зна, може лако да помете пут и да заблуди са свим на другу етрану, него куд би му био пут.

Али не само на великим пустарама, већ и на мору се вића та појава, у врло чудноватом облику. Слика лађе, која по мору плови, појави се са свим верно горе у ваздуху, само изгледа обрнута, т. ј. катарка јој је доле.

Каткад се то огледање у ваздуху удвостручи, те се види више оне натрашке обрнуте лађе, још једна, која стоји лепо, са катарком горе уздигнутом. И онда се са обале може посматрати необичан призор, као да три лађе плове једна на другој, — овако како вам горња слика приказује.

Али то све траје донде, док траје и мајина на мору, (т. ј. док нема ветриња) — чим најлакши ветрић духне, ова се природна опсена распрши, као да је никад није ни било, и остане на видику само једна (биствена) лађа.

Ова појава, кад се на мору укаже, не прави много забуне, јер се представи тако, да јој нико веровати не може; али на копну је много опасније: ту се путник њоме заведе, мислећи да ће доћи у хладовиту шуму, иде, иде у томе правцу, а кад већ мисли да је близо, а шуме наједаред нестане, — а путник је залутао далеко од свога пута и циља.

СТАРИ ЛАВ.

Лав, који је негда био љут, обесан и свиреп, сад је већ био остарио, обхрвала га немоћ, и он лежаше пред својом пећином, чекајући да му куцне последњи час.

Кад су остале животиње видиле, да се стари тиран и душманин њихов већ више ни мањи не може, они се сетише колико је он њима зла починио, — па га нису ни мало жалиле. Још су се радовале, што ће га се сада курталисати. Многе су му се још и светиле. Лукава лисица дође, искеси на њега зубе и говорила му је заједљиве речи. Вук га је грдио и псовао. Во га је боцкао рогом. Вепар га је задерао великим зубом својим. Дође и лењи магарац, па га удари стражњом ногом у чело. Само је племенити коњ подаље стајао, и мирно је гледао страдалника лава, — ма да му је лав недавно матер раскинуо.

„А зар му ти нећеш платити?“ запита магарац коња. А коњ одговори: „Не, ја нећу. Мени се чини да би било гадно и подло, светити се коме онда, кад нам већ више не може ништа наудити.“

Разнолије.

(*Тридесетогодишњица певачког друштва.*) 16. маја славило је Београдско певачко друштво спомен свога постанка, јер тада се навршило 30 година од како ово корисно друштво постоји и напредује. У току ових 30 година, по примеру београдског пев. друштва поникло је у српству на све стране још много таких друштава, — а да бог да их од сада све више бивало. Овака друштва имају красне задатке; племенитом забавом, коју нам она дају, мекша се срце и чисти од сваке грубости и суровости, која није за човека, а диже се љубав ка леним вештинама, — а складним појањем у црквама, креши се побожност и вера, која нас спасава. Немачки песник Шилер, вели од прилике овако:

Где се песме чују
Иди томе крају,
Јер рђави људи
Не раде певају.

Тако су и дошла српска браћа из разних крајева на ову светковину, која је трајала четир дана.

(*Свети-Готхартски прокоп.*) Почетком маја месеца ове године довршено је огромно дело, којим се поносити може смелост и снага ума, истрајност и моћ труда нашега нараштаја. Кроз планине св. Готхарда, које деле Швајцарску републику од краљевине Италије, прокопан је тунел, да кроза-њ иду тамо и амо парна кола на жељезном путу. Главни тунел је дугачак 15000 метара (две миље), — а осветљен је електричном светлошћу. Осим њега има ту још 62 мања тунела. На томе послу радило је 2500 радника пуних осам година дана. А новца је потрошено 57 милиона динара (франака) или око 23 милиона фр. — Огромно дело, дивно дело, а најдивније због тога, што се тиме приближују један другом народи двеју земаља, у којим народима бије племенито срце за слободом, а узвишен дух им отима се за напретком, — а томе се радују и у то се уздају мањи и мање сретни народи, који још стењу под теретом разних неприлика.

(*Цепне мараме.*) У стара времена нису се људи служили цепним марамама, — ни сами просвећени Грци нису их употребљавали. Кад је ко од господе хтео да обрише очи, то је учи-

нио крајем од свога плашта. Њима се чинило то непристојно, кад би ко у друштву брисао нос, или зној са чела. У прочем свакидашње купање и ношење бршћа (цвећа, лишћа) на глави, причињавало је те се они нису знојили јако.

(*Разложан обичај.*) Стари, али веома разложан је то обичај, што наше жене, које седе код мртваца, бране га од муха. То није њега ради, јер мртвом човеку нити што више смета, нити му може наудити, — већ тај је обичај добар нама живима. Не давно су прибележиле новине како је неки човек био да види мртваца; други дан искочи му јаштерица на руци, рука букне, отекне, помодри, и тај човек за два дана умре. Ништа друго није било, већ га је морала боцнути муха, која је пре тога била на мртвацу, и пренела на њега отров, који се створи у сваком мртвом телу на скоро после смрти и који се зове лешински отров, — па ако најмања трунка тога отрова дође у нашу крв, онда и њу зарази, и то може човек главом да плати.

Решења даштања.

Из бр. 10.

1.) Хлебац.

2.) *(Ребус.)* Подунавље.

3.) Милановац.

4.) *(Рачунски задатак.)* Од четир полу-пуна бурета начинили су два пуна, и тако је сад било девет пуних буради; на тај начин су постала још два бурета празна, што са они седам чине девет празних а остала су им још три полу-пуна. Сад је било лако поделити; сваки је добио: три пуна, три празна и једно полупуно буре.

5.) *(Ребус.)* Свети Петар апостол.

РЕШИЛИ СУ:

Милан Јојкић у Н. Саду, 5. Милка Пандуровићева, у Пешти, све. — Даринка Мајска у Сивцу, 1, 3, 4. и 5. — Меланка Манојловићева у Суботици, све. — Ђорђе Коњовић у Сомбору 1. и 5. — Смиљана Ђ. Радосавкићева у Дивошу, 1. — Анђелија М. Радосавкићева у Дивошу, 1, 2, 3. и 5. — Родољуб Бујдић у Пожаревцу, 1, 2, 3. и 5. — Зорица Прокићева у Дивошу, све. — Ђура Павловић у Варјашу, све. — Милан Милинковић, у Херцег Новоме, 1, 3. и 5. — Христина Драгићева у Варјашу, све. — Зорка Милановићева у Горњ. Милановцу, 1, 3. и 5. — М. Васић у Београду 1. — Петар Петровић (?) све. — П. Протић у Суботици, 1, 3. и 5. — Јелисавета Милошевићева у Милановцу, 1. и 3. — Зорка Сибинкићева у Сегедину, све. —

Којег решача име овде није штампано, тај се закаснио са пошиљком решења.

Чика Јовина пошта.

„Унутрашњост наше земље.“ Без слика не би било довољно разумљиво. Ако имате слике, пошљите их; врати ћу вам их неискварене.

Милану П. на Цетиње. Даклем нисам се преварио, кад сам нагађао, да си ти син оног врлог Србина светла чела и образа, који није малаксао никад, ма да је много тешких искушења претрпео. Томе ти се радујем, јер се имаш на кога угледати. А знам ти и честиту мајку, како је лебдела над тобом, кад си јоште у колевци био, а отац ти на правди страдао. — Него, Милане, ти ме писи добро разумео. Нисам ја мислио, да се не сме покушати и више пута, ако коме први покушај не испадне за руком онако, како би хтео. После неког времена, ако воље узимаш, покушај опет. Ето ова три даштања, која си ми сад послао, њима нема мане. Само други пут н-мој заборавити, да ми пошљеш уједно и решења. Пиши ми опет кад узимаш доколице. Јер ја волем така писма, која дете само пише, онако како зна и може, а нико му руку ни мисли ни изразе не води. А твоја су писма така, — познам ја то одмах — зато их тако радо читам.

К. Д. Да ли су за тебе плаве, зелене или загасите наочари преко потребне, то ти не могу казати, док ти неби очи видео. Али по опису твоме рекао бих, да не радиш добро, што непрестано тражиш засенка и мрака, — него да би напротив добро било постепено привикавати се на светлост. Али можда ти мени твоје стање писи довољно јасно и тачно описао, — јер има и таких окобоља, које ишту да болесник остане дуже времена у мрачној соби. А о томе може пресудити само онај лечник, који те види и испита.

Зорки. Слика је лепа. Таман како ваља за „Невен.“ али је не могу употребити за то, што је бојадисана. Пре него што седнеш да преведеш ту приповетку могла би ми послата те листове, да видим хоће ли се моји прилози у „Невен.“ Да ти не буде труд узалуд.

„Седили смо. . .“ Ова, иначе доста углађена песма завршује се овако:

„Вештицу смо ухватили —
Спалили јој крила.“

Ху! — То баш није лепо што урадисте са кукавном лептирицом. А кад сте већ урадили, да се бар не хвалите тим својим грозним поступком.

Нове књиге,

Послате уредништву на приказ.

Бока Которска. Мали Српско-народно-књижевни забавник за српску младеж. Написао и уредио Јован Шарић. Књига I. у Н. Саду. Штампарија А. Пајевића 1882. Цена 40 новч.

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (адреса.) Dr. Jov. Jovanović, Wien IX. Währingerstrasse Nr 9. Издање штампарије А. Пајевића.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Овај број завршује две пуне године изласку „Невеновом — Чика Јовином Листу“.

Позивамо се на 48 дојакошњих бројева, као на 48 сведока, да ни уредник ни накладник нису жалили ни труда ни трошка, и да после многих незгода воља није у њих малаксала, да лист овај одговори цели у којој је покренут и да као познаник и пријатељ, забавник и поучник постане правом потребом млађаним Србима.

Признања и љубави стекао је овај лист доста, — но материјалне помоћи још не толико, колико се иште за издавање овака и овако илустрована листа.

Ступајући у ново полгодије и отварајући претплату за време од јула до краја ове године, надамо се од предплатничке стране много бољем одзиву, (јер без тога надања и према дојакошњим рачунима морали би већ сада рећи: доста је било наше жртве, од нас се више не може искати).

„Невен“ ће свакако излазити до краја ове године. А од нове године тек тако, ако се унапред јаве сигурних 800 претплатника. А да се лист овај одржи и стече још већа права на опстанак и подржавање, то ће бити задатак и уредников и накладников у течају овог полгодија, на које овим претплату отварамо.

Молимо пријатеље листа да својим начином у разним приликама потпомогну ово наше, већ опробано подузеће. Молимо и дојакошње претплатнике и скупљаче да се претплатом не закасне, — да би могли знати колико нам егземплара ваља штампати.

Цена је „Невену“ од Јула до краја 1882. 2 фор. а на три месеца само 1 фор. за Аустро-Угарску, а за Србију и остале крајеве 5 динара, односно 2½ динара.

Још се могу добити сви бројеви „Невена“ од почетка изласка његова, а ко жели може добити и дивот-корице за 80 новч.

ИЗДАВАТЕЉСТВО „НЕВЕНА.“

Цена је *„Невену“* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 13.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

ХВАЛА МУ, ХВАЛА.

Игра се дете мало
Далеко од свог двора,
Сребрну шкољку спази
У води сиња мора,
— У води сиња мора.

„Ох, ал се лепо сија!
Ал би се игр'о њоме!
Ал би је радо дао
Маломе брату своме,
— Маломе брату своме!"

И дете с' руком маши
К'о да би цвеће брало,
И један врисак само —
Море га прогутало,
— Море га прогутало.

Зар нико није чуо
Тај врисак пун страхоте?
Зар нико неће скочит'
У сиње море по те,
— У сиње море по те?

И ако нико не чу,
Ето ти гроба, ето —
Ал јесте неко чуо, —
Чуло је верно псето,
— Чудо је верно псето.

И псето скочи где се
Видела рука мала,
(— Да ју је мајка видела
Мртва би о тле пала,
— Мртва би о тле пала.)

И бог и срећа даде,
И верно псето плива,
И враћа чедо мајци,
И враћа га још жива,
— И враћа га још жива.

Псето је живот један
Спасло из морских вала,
И то је њему доста,
И не треба му „хвала!“
— И то је њему доста,
И не треба му „хвала!“

J. J.

МАЈЧИНА ДУШИЦА.

Једног мајског јутра — а било је пре неколико година — још није ни зора зазорила, у нашој се порти подигла читава галама. Да рекнем: јутрење је! — Није! Од куда јутрење радњим даном. Ал' гле, свако од те деце, што су подигла галаму, носи по барјачић у десници руци, баш као да ће на војску; још погле онога делију, што пролази поред црквених врата, па скинуо шешир, као што се већ приликује пред светим местом — погледајдер га како је чист и светао, а таки су сви. Чист му врат, чисто лице, очешљана коса, све се сија од оснаге. Данас је мајска свечаност — мајалос.

Ала је то лепо погледати! Сва се деца поређала у ред, млађи па старији. Највећи ће носити оне велике барјаке, они ће бити путовође до шуме. И кроз село су певали, а иза села је било певаније још више и гласније. Џбуње и грање, све се цакли од росе — мислиш, и оно се радује, што деца иду у слободну природу, у царство слободе. Било је ту доста глава, којима није била првина, што виде природу с јутра; али их је било боме и таквих, што су први пут видили лепоту природину у зору, а ја бих се опкладио, о што год ко хоће, е су се сви заветовали, да ће од тада навек рани ти.

Па опет је било некога, који је уживао у зориној лепоти, а није се заветовао, да од тада рано устаје. Звао се Цветко. Истину да вам кажем, ал он се мени није ни мало допадао, био је мекушан, није умео да господари собом. Волио је, дуго да спава (и данас је последњи дошао у порту), био је гордељив и поносит, само штета, што се није поносио својим добрим срцем него богатством својега оца. Либио се сиромашне деце, баш као да нису и они божији створови као и он, као да и њих не љубе њихови родитељи, као и њега

отац што љуби и покојна му мајка што га је љубила. Да, није имао, сиромах, матере; отац му је био имућан човек. Цветку је мати скоро умрла, он ју је врло добро запамтио. Још ју је волио, као да је жива, можда још и већма, а то је била права срећа за њега. Када би што неупутно учинио, сетио би се своје миле мајке и њезиних савета — и на мах је било све у својем реду; камо среће, да се барем што чешће сећао своје мајке у таким приликама. Мати га је учила, да буде поштен, да се пази са браћом и другови а да воли што је српско. Имао је Цветко и једну старију сестру, она му је била друга мати, а тако и треба, да добра деца својски замену своје родитеље, где дотле дође.

А сада потецимо за њима. Нису дуго ишли а указа им се шума. Сад да је коме стати па гледати! Где је онај отоичаншьи ред? Нема га боме. Ал' тако је, кад се види шума. Нема срца, које ће мировати, па не полетити зеленој шуми, која је зар једва дочекала, да јој тај весели пиљеж дође у госте. У шуми је све весело и слободно, а ко је веселији и слободнији од деце.

Па глете, нису сви потрчали шуми, опет је неко остао. Мислите Цветко? Јесте, погодили сте! И ту се он показао као мудрица.

— Је ли, Цветко, а што и ти не трчиш с децом? Та ето ти имаш најлепши барјак, па што не јуриш с њиме? Тако га је питао учитељ.

Цветко је ћутао, а био је страхота набурен.

— Је л' ти што неправо? Да те није ко увредио, синко?

Цветко је климао главом, да јесте. Тек у неке, кад га је учитељ престао питати (знао је он јогуницу Цветка) проговориће:

— Да, метли сте ме, да идем с Ацом!

Учитељ се досети јаду.

— Па шта је онда било? — Шта фали Аци, добар је он, неће те покварити.

— Да, а како је обучен, сав искрпљен, па нема ни ципела, већ опанке. Барјак му од артије, па . . .

— Доста, доста, Цветко! Не греши душе, ако бога знаш. Та није срамота бити сиромах, јесам ли толико пути говорио у школи. Само ако је Аца добар и поштен — а знамо да јесте — може он бити свакоме најлепше друштво.

Они се тако разговарају а тамо деца подигла грају. Дошао чика Игња добошар и чича Недељко гајдаш. Навалили су, да им се добује и да се свира. Бадава им се каже, да то не иде и једно и друго. А ја! једни вичу: гајде, други: добош. Е сад нека изађе ко на крај с таком џамгладијом. У то дође и учитељ с Цветком, који је сав горио од стида. Учитељ га остави, па прије чича Недељку те га замоли, да свира. После скупи све, па их пусти по шуми да се протрче и да се напевају, каза им да се мало пењу по дрветима, само не високо, а најзад им рече, да направе себи од рашљастога дрвета виљушке, јер ваља знати, да код нас није прави мајалос, ако се печење не једе дрвеним виљушкама.

Учитељ остаде са чика Игњом и чича Недељком, да спреми доручак.

Одоше сви на и Цветко. Прво

*

и прво постарао се мали народ, да изабере вођу. Знам, да ће вам бити мило док чујете кога су то тако одликовали. Вођа је био главом сиромашни Аца, да, сиромашни али добри и ваљани Аца. Он је био син чика Игње добошара. Свима је било право, само не Цветку, и нико није видио како се он рогуши, до једини Аца. Њему би жао, што му је друг жалостан, стаде на неки нањ на повика:

— Мир!

Сви ћуте као мушице.

— За што сте баш мене изабрали за вођу, кад ето Цветко је сто пута боље одевен од мене, баш би му доликовало, да нас он води.

— Теби доликује најбоље, викао је одушевљени народ дечији. Цветко се тек намргоди.

— Па ето он има и тробојницу преко прсију, баш као прави војник, — додаде Аца, па се сиђе с пања, готов, да се поклони новоме војводи.

Сви погледаше очима у Цветка. Разуме се по себи, да је требао скинути тробојницу с прсију па ју дати Аци, макар што је Аца хтео да му уступи своје место, но он не даде. Деца заискаше, он опет не даде. Замолише га, да одсече ма једно парченце, ал' он и опет не даде, него се окрену па оде.

— Сретан ти ајдан! вичу једни.

— Без једног Циганина може бити вашар! довикују му други. За тим се постараше, да својега војводу што достојније упараде на пољане.

Дабоме било је муштрања, било је певања, било је спремања за свечани доручак с дрвеном виљушком Али је све то ништа спрам онога, што ће бити после подне. Тада ће се поређати сви у ред и чика Игња и чика Неша ће предњачити са гајдама и с добошем, још ће чика Игња добовати муштру ал' не као ова Ацина, него баш праву.

Кад су све стазе и богазе обишли, и кад већ нису имали шта да певају врате се на доручак. Затекли су тамо Цветка, где стоји сам па блене. Ручао је с њима па се после опет одердио и пошао гомилом. Сада није било вође, него су сви стали у ред. Узеше се како су и били, а Аца и Цветко остадоше сами.

— Ајде Цветко, да нас двојица идемо!

— Да, само што нисам, требаш ми ти. Ићи ћу ја с ким бољим.

Сиромах Аца зачудно се. Није знао, по чем је он тако рђав. Знао је добро да никога не вређа, да у туђе не дира, знао је да је по поштеној стази ходио.

Приђе Цветку па га лепо за моли:

— Ајде, брате Цветко, да идемо, немој се срдити, ја ћу се поправити, опрости ми!

Ej да сте га онда видили, кад је тако говорио, морали би га пољубити. Није ништа крив, па опет прима на себе кривицу — само да буде мир. Кад би се нешто и други на њега угледали, било би мање размирица међу друговима. Али усијана глава, Цветко, није могао још онога часа, да увиди, ко је Аца, није могао, да се сети, е би Аци ваљало још онога часа молити за опроштење, него се опоро осече на њ.

— Ти вал'да са твојим кукав-

ним опанчићима и старим аљинама, да идеш са мном! Иди, те тражи себи равне, а мени не требаш!

Међу тим су се сви окренули, на кад су чули како Цветко са његовим Ацом поступа, плануше као ватра жива, и бог зна шта би било, да их не задржа чича-Неша. Чика Игња се ражали, кад виде како Цветко његова сина презире. Оде до Аце, па га узе за руку те пође некуда с њиме, но деца их опколише.

— Не води га, чика Игњо, још ћемо ми бити весели! Тако су задржавали чика Игњу.

— Ја ћу да идем с Ацом! Оди Ацо са мном! викало је то скоро свако. Наравно, ко би још гледао на аљине; какве је коме бог дао, онаке носи, нека је само срце поштено, онда је добро — а сви су зна ли да је Аца добар и поштен друг.

Чика Игњи се чисто разгалило, кад је видио, како је деци жао Аце и како га воле, па им не хтеде кварити вољу, него остаде.

Сада се поново уреди ше. Сваки је хтео да иде с Ацом, да покаже, како зна уважавати поштено срце; а било је исто тако лепо одевених као и Цветко.

Весела и живахна четица оде кроз честу невајући најлепше песме. Тек би кадгод стали, јер сваки је мислио, као да иде у рат, па се морало чешће стајати, да се види на коме је царство, да л' на Србима или на Турцима. Па тако је ишло непрестано.

Цветко је остао сам. Пошао је био из шуме. Већ ваљ'да знате, како му је. Увиђао је, да нема право, увиђао је да је страшно увредио сиротана Ацу. Нешто му се попело у грло, па би чисто да плаче, ал' се силом уздржава, хоће да буде јунак. Тако изађе из шуме а пред њим ливада. Шарени се, боже, ливада, па мириши, с мислиш, болна би излечила, тужна обрадовала. Цветко то ништа не осећа, него и не мислећи скоро ништа од силне љутине и гриже савести пође кроз ливаду. Где год би видео који лепши и мирисније цветак, немилостиво би га погазио. На један пут стаде. Хтео је да погази неки бокор цвећа, па се трже. Коракну мало натраг, јер то је цвеће била мајчина душица. Није могао даље ићи, а није ни хтео. Сетио се своје миле и добре мајке, својега анђела браниteља: осећао је, да му је потребан мајчин савет у ованој прилици. У оној узбуђености, мислио је, да му је мати код њега, а лепо цвеће мајчина душица, да је баш права душа његове мајке. Клече крај бокора, па се спусти на њ.

Изнутра му је говорио неки глас (његова савест) а он је мислио, да му то баш мајчина душа говори. Глас је говорио млого и дуго, а Цветко је лежао непомичан, па је росио мајчину душицу својим сузама, после је изгледало као да је и мајчина душица сузе ронила.

Ко би могао испричоведати, шта је Цветко чуо и шта је осећао, тек доста да вам кажем: он се љуто покајао.

— Опрости, мајко, Цветку, опрости! говорио је Цветко кроз плач, хтео још нешто да каже ал није могао.

Тако је ту Цветко лежао, па

би могао и остати, јер он сада није ни за што знао — имао је он велика рачуна са самим собом.

Деца су се већ била повратила, јер су хтела, да се опет прихвате. Свако је тражило оком Цветка, да виде како му је — али њега не беше тамо. Нико није ни видио, како је Аца отишао да га тражи.

Затекао је Цветка кад је највећма јецао, испрва му је било чудно, што се тако вије по земљи као црв, но после се досети јаду. Аца га зовну:

— Цветко!

Цветко се тргао као из сна. Познао је Ацин глас, но сада му већ није онако непријатно звучао, сада га је чисто једва дочекао.

— Добро те си дошао, брате Аџо! Хоћеш ли ми опростити? тако је говорио Цветко кад се дигао са бокора мајчине душице.

Бокор милога цвећа изгледао је нешто жив и весео, јер је био препун росице — цветкових суза.

Аца се чинио нечуо на цветкове речи, хтео је да се заборави, па му рече, да се пожуре на ручак, а после ће, рече, опет „у вандровку.“

Пођоше ливадом; Цветко узео Ацу за руку. Све му је већма и већма стискивао руку, све му се више и више приљубљивао. Мило вао га је по лепој, чистој коси тепао му је свакојаке речи, док се на послетку обојица не заплакаше, а плакали су од радости и задовољства: Цветко, што се поправио, Аца, што је стекао добра друга, који је пре био на рђавоме путу. Они тамо угледали су их још из далека, па су одмах разумели, шта је. Свакоме је било мило и нико се тада није љутио на Цветка.

Кад су дошли до остале браће, рећи ће Цветко:

— Аџо брате, ајде, да се пољубимо овде пред свима, па нека се знаде, ко ће од сада бити пријатељи!

Пољубише се.

— Живили! орио се весели клик, још веселије браће. Сви им полетише на сусрет.

То весеље и ту радост, да сте видили, никад је не би заборавили. Мислите, свако је то имало два срца, једно за себе а друго за пове пријатеље.

Чика Игња стао па из прикрајка гледа, а само глади брк од задовољства. Није ни чика Неша био последњи, одмах је зграбио гајде, па удри, свирај!

Дан је пролетио у стиху. Док су се осврнули, мрак. У мрклн мрак сетише се и куће, то јест, они се не би још сетили, да их није учитељ опоменуо.

Стали су опет у ред. Барјактар је ишао напред. Дечаци се сложили, па пустили Цветка за барјактара, за то, што се поправио — а право су и имали. И опет је било певаније и весеља. Цветко је певао, мислиш, најмио се. Ал кад он не би, да ко би? Мислиш, душа ће му напоље искочити, што је задовољан.

Код куће је приповедио све, како је било. Отац и сестра му били су задовољни, јер је говорио тако одлучно, да му је морао човек веровети, е ће се поправити.

А да ли му се, боже, мати радовала?

Цветко се поправио, данас је други дечак: ко оде у њихов кућни врт, видиће на најлепшем месту лепо одневан бокор мајчине душице.

Браћа Јова.

КАКО СЕ ПОСТУПА СА УТОПЉЕНИКОМ,

ако има још мало наде да му се може живот повратити.

Свако доба године, а понајвише сада у ово летње доба, дешавају се случајеви, да ко несрећом или непажњом својом падне у воду и потоне. Оваке несреће дешавају се обично при купању, а жртве су понајвише деца. У много прилика брза би помоћ могла да спасе живот страдалнику; али шта бива? Они који се при такој прилици десе, обично се тако помету, збуне и ушепртље, те не знају ни сами шта да ураде.

Али онај који је при себи, и не изгуби присутност духа, а зна шта треба чинити, тај може да спасе живот свога брата, — а има ли од тога што лепше на свету. За то треба свако да зна како се поступа са утопљеником, који се скоро утопио, — па ако се људи збуне, може се наћи које дете, које је о томе читало, оно би онда рекло што зна, и могло би још све на добро изићи.

Наравно, први је и први посао, да се утопљеник из воде извади и положи на какво сухо место, па онда таки да му се извади из уста и грла блато, муљ, песак, слуз и сваки густиж, који би се ту накупио. То се може претом учинити и не шкоди ништа ако се прст мало дубље тури, што би можда утопљеника покренуло на бљување. Не треба допустити да ко утопљеника дигне за ноге, па са главом доле окренутом да га тресе и дрма. Довољно је нагнути га мало преима у напред и на страну, а у исти мах притиснути му руком место више пупка, — ако има воде у желуду, она ће онда прокуљати на нос и на уста.

За тим га ваља сместити у суху и загрејану постељу, треба загревати грубе (оштре) вунене мараме и њима га јако трљати по целом телу, рукама и ногама, а нарочито по прсима над желудом и по плећима.

Ако се још не показују знаци живота, треба запалити перо или мало вуне и то му метати под нос, е да би га онај смрад надражио да кине. А уз то други једнако нека га трљају. Ако не има при руци вунених марама, онда се таре четкама, што су оштрије, то су боље. Утопљеник мора непрестано тако лежати, да му је глава мало узвишена, — даклем ваља му подметути под главу један или два јастука.

Тим начином само, — а не плачем и јауком — може се помоћи, и заиста је и помоћено многима, за које се држало да им више нема живота.

Запамтите, децо, ово, да је многи утопљеник лежао под водом читав четврт сата и дуже, па кад се с њиме поступало овако, растињала се искрица живота, која је још била у њему, и живот му се опет повратио.

За то не треба губити наде, не треба губити времена, не треба клонити стрпењем, већ једнако трти га и загревати, — јер само тако може се помоћи, т. ј. ако још помоћи има.

СВАТОВСКА ПЕСМА.

(Пева се код младожењине куће.)

Повила се златна жица из ведра неба,
Савила се милом куму у свилна недра.
То не била златна жица из ведра неба,
Већ то била добра Ружа од добра рода.

Повила се златна жица из ведра неба.
Савила се милом свекру у свилна недра.
То не била златна жица из ведра неба.
Већ то била добра Ружа од добра рода.

НАЈМАЊЕ И НАЈВЕЋЕ.

Вредно је да вам прикажем две ствари из најновијег доба, два твора човечије руке (и ума), — на једној да се чудите са њене мајушности, а другој да се дивите са њене величине.

Прво ћу вам казати, да је још пре неколико година неки сајџија направио сат (часовник) тако мален, да стане на дну једног напрстка. Ти натакнеш напрстак на прст, а часовник у њему иде тачно као и други часовник; само не избија, него сваког сата пружи једну танану иглицицу и боцне те њоме у прсти, опомене те на пролазак времена, и ти, ако си се гдегод у друштву задржао преко рока, а посао те код куће чека, сетиш се да је доста било забаве, весеља и одмора, и да је време прекинути и дићи се на посао. —

То је заиста много, — часовник на дну напрстка!

Па ипак то није ништа према овоме, што ћу вам сада приказати.

Амерички сајџија по имену Брик направио је парну машину, која је управо толика као што вам је приказу-

је ова слика: толика је та машина, да ју целу можеш једним обичним напрстком поклопити. Висока је 16 милиметара, а у казан њен могу да стану три капи воде. И ма да је тако мајушна (није тежа од једнога грама) она тако исто ради као и каква велика парна машина, — само што јој је снага мала према величини њеној. Ово је заиста нешто, што је (бар до сада) најмање у својој струци.

А сада ћу вам да прикажем нешто, што је (бар до сада) највеће по својој струци.

Сећате ли се оне слике, коју вам је донео 3. број овогодишњег „Невена" на своме 81. и 82. ступцу, под којим стоји потписано: „Споменик слободе и независности"? Ако се не сећате, прочитајте онај чланак још једаред да вам не би морао понављати, што је већ једном речено. — Речени

споменик америчанске слободе и независности још није готов, још се на њему ради. Лани је готова била лева рука статуе, богиње слободе, која ће држати читаву кулу у облику буктиње. А да добијете боља појма како ће горостасан бити овај споменик, — знајте да је мали прст те богиње већи од највећега човека, а по горњој заградици буктиње или дуплира моћније читаво друштво да се шета.

Јелте да волите, што сам вам ове две слике приказао.

ХИЕНА.

Та гадне животиње,“ рећи ће који млади невенов читалац, који је већ што о њојзи чуо. Па има и право, кад је то рекао, јер мало и има животиња, о којима су толике бајке и невероватне приче, и то са њена чудна живовања и још гаднијег изгледа. Прича се, да пси помере памећу и изгубе лавеж, кад наиђе на њих сен од хијене, па онда, да уму ти гадни створови да к'о човек говоре, те кад га намаме, они га удаве; даље се гата, да се може прометнути час у женку час у мужака, кад јој како воља. Чудновато је како се све гатке оних народа, што је познају, сасвим подударају. Нарочито Арапи имају много бајки о њојзи. Држе, да, кад човек једе од њезина мозга, мора побеснити, за то и закопавају главу убијене хијене, да је се како год не би докопали врачари и њоме таманили свет. Шта више, они су тврдо уверени, да су то замаћијани људи, што дању ходе у човечијем облику, а ноћу узму на се образину од хијене, а све на пропаст правоверних. Кад је Брем, тај славни природњак, путовао по крајевих, где хијене живе, често су га опоминьале његове арапске слуге, да не пуца на хијене, и страшне су му приповетке приповедали о тим пакленим дусима.

„Ови замаћијани људи, проклети од бога Алаха,“ говорио природњаку слуга му верни Алија, „могу да ти једним једним погледом крв у жилама пресеку, срце да ти застане, утроба да се сасуши, памећу да помериш. Један од наших господара, Куршид-паша, сагорео је много села, у којима било тих чаролијских људи — Алах му за то у рају насеља дао — ал' их има још много, све на штету правоверних. Истина, Алах ће их све побацати у најцрњи кут мрачнога пакла, али добро нам их се чувати док још овде живе. И онај нам господар рано премину, што је гонио те проклете душе, и ето видиш — један једини поглед тог пакленог створа отправи га под црну земљу. И сам сам ти био у великој опасности. Кренусмо се у лов на те црне авети а по ноћном мраку. Но рука нас мудрачева задржа: „„Почујте, о верни, гласе тих створова, што их држите за хијене; наличе-ли гласу животињском? Не! А лелеку човечијем? За цело! Па онда ми верујте, да су људи покајници то, што их е лелек и јаук спопао за учињеним

недељима. Ја вам знам младог човека, који је убио хијену; кад се зором пробудио, а он девојка. Другоме се опет кости сасушиле. Маните се лова браћо!““ И учинисмо тако и слушасмо сву драгу ноћ урлик хијена. Било нам је, као да се слуге ђавоље између' себе гложиле. То не беху животиње, већ паклени дуси, од Алах проклети. Па почуј ме, драги господару, и не пали своје пушке на ту клету неман, јер ти добро бити неће!“

Животиња, о којој се толико гата, мора и имати нешто чудновато на себи. Па овога и налазимо код хијене. Наличи псу, а онамо се шпак у сваком делу појединце од њега разликује

Припада општој фамилији, а ипак стоји за себе. Кад је човек погледа, чисто се стресе. Све врсте хијена без разлике су гадне, гнусне. Тело је у ње некако збијено, врат дебео, глава јака, њушка снажна и гадна. Криве предње ноге су дуже од стражњих и због тога се некако цела згурн и огрбави. Очи стоје косо и необично јој се светле, а кад те погледи, чисто те нешто текне у срце. Хијене су ноћне животиње. Глас им је гадан, крешти и чисто се гро'том смеје, а уз то још заударају јако. Грабљиве су и прождрљиве до зла бога, а кад по ноћи иду, климају као какве авети

Има их по јужној и западној Азији све до Алтаја, но земља, у којој се највише баше и благују, то је Африка.

Дању се само онда виђа, ако је ко поплашио, ал' од своје воље дању никуд не излази из свог пребивалишта. Тек кад се спусти мрак, онда наступи њено пировање: част и мал. По пустој равници и усамљеним бреговима вођ се крећу или свака за себе ил' у помањем друштву. Тек што једна почне својим гадним гласом нарушавати ноћну тишину, кад и друге удесе за њом, и урлик им се разлеже по ноћном зраку. Ко га први пут чује, помислио би, да се ђаволи смеју накленим смејом, и мора му чудно око срца бити. Кад им се утиша тај чудноват смеј и урлик, знак је, да су дошли до каквог пљена и сада се часте

Догод је ноћ, непрестано тумарају, то овамо то онамо, и тек пред зору иду на своја лежаја. У вароши или села долазе тек око 10 сахати ноћу, ал' то онда иду без икаквог страха, нит' се од паса дају заплашити. Кад се Брем у једној вароши из гостионе ноћу кући враћао, нађе око поноћи на читаву гомилу хијена. У први мах помисли да су пси, но касније примети с киме има посла. Сагне се по камен, баци га на њих, и хијене се растркаше као црни дуси и одоше својим путем.

Чула за вид, за слух и за мирис су јој најразвијенија. Око устајане лешине се обично по њих више скупе и онда се часте. Бацају радо очи и на оборе, где има коза ил оваца, но једе се кад им не може да испадне за руком, да провале добро начињену ограду. Пси, чим их осете, на мах кидишу на њих, јер их јако мрзе. Ретко да ће се хијена ухватити у коштац са псом, него кукавички утекне, али се ипак после кратког времена врати, надајући се зар, да ће јој сад испасти за руком, што јој мало пре не могаде. На коња или вола не сме напасти. Кадгод се забуни и проба срећу са магарцем, но онда јој и овај покаже да није ни он баш мачији кашаљ, као што многи држе за-њ. Али пре свега мрцина каква им је најелађи залогај. Ту онда све гамижу, као оно кад се скупе много тица грабљивица. Често се посвађају између себе, и онда их стане онај тајанствени смеј и грохот, за који би сујеверни лако помислили, да допире из ђавољег дегла. Тиме што купе и једу те устојане лешине, користе људма, али штета коју им праве, много је већа.

Тамо дубље у Африци још и дан данас не сарањивају мртве, бар сиротиња не, него оставе где год на пољу, а хијене их већ знају наћи и без попа и молитве их погрешти. А на југу од Африке ископавају погребене лешине, јер их они, још полудивљи Хотентоти, тек онако овлаш покрију земљом, те их онда то и не стаје много муке. Кад караване путују по сте-

нама и пустињи, редовно мора бити за њима — ма и поиздаље по гиње хиена, јер оне су тврдо уверене, да им на том путовању мора ма и једна жртва шака пасти. Но кад је у нужди овај прождрљив створ, појешће ма и суву кожу. На разбојима — а ових има сваки час међу дивљачким племенима у унутрашњости Африке — можеш их увек наћи, где ждеру ону окорелу и усмрдљану крв.

Од пљена, што га је нашла не да се тако лако отерати. Узеће, ако не све, а оно барем колико може зуби одвалити, а што јој је већ једном у усти, то ти не ће упустити, па да је на мах убијеш. Много се препирало о том, да-ли хоће и на човека да кидише. Не може се рећи ни да хоће ни да не ће, јер има примера, да је у сну нападала на одрасле људе и собом их односила, али се ипак ретко догађа, с тога се људи и не боје толико њене телесне снаге, колико оне тајанствене и невидовне силе, што ју, по њихову мишљењу, свака хиена има.

У кишовито доба, кад је по њу највише пљена, окоти хиена у својој, не баш бог-зна како вешто направљеној јами троје до четворо млади. Док су још мали и нејаки, врло их воле и брани их необично смело, но кад само мало прирасту, ако их дирне ко, кукавички их напусти. Боја длаке им је као у пепела.

Ако ухватимо врло младу хиену, можемо ју лако припитомити, а и дуго живе у том свом ропству, само кад остари, обично ослепи.

Због велике штете, што их хиене чине, гоне је европски насељеници, а по неки и од урођеника. Убијају је, трују или живу хватају, па онда јој суде. Оваким начином је понајвише у Мисиру тамане. Ловац понесе повелик бео чаршав и упути се њеном лежају, а то је обично у каквој пештери. Полако иде, и на све стране мотри. Већ је ушао у пећину. Из далека види, где се зелене сјајне очи светле. Што ближе њој она све измиче, но кад је дотера до дувара, баци се на њу и обавије ју чаршавом, а она се у-њ још већма заплете. Сад јој ловац брже боље баци омчу на врат, ноге јој свеже и лов је свршен. Кад је однесе кући, обично је жена и деца каменьем утуку.

Мухамеданац не ће ни по што употребити што год од хиене, јер је држи за нечисту животињу. А код ратничких племена у пустињи је шта више срамота и упустити се у бој са њоме, а оружје, ако је случајно њиме убио хиену, не ће ни за бога више носити.

У прастаро доба су хиене на много већем простору наше земље живели. За доказ томе најбоље сведочи то, што се у Немачкој и још по других крајевих налазе у слојевима земљиним кости, за које су наученаци доказали, да су то остатци од хиена.

—o— Ђ.

Тешко сестри без брата и брату без сеје.

(Народна песма.)

У Будиму граду чудно чудо кажу,
На зло по јунаке, горе по девојке:
Јунацима кажу танку прећу претн,
Танку прећу претн, ситан везак вести;
Девојкама кажу Будим град зидати,
Будим град зидати, куле изводити.
Благо оном брату, који има сеју!
Сеја ће за брата танку прећу претн,
Танку прећу претн, ситан везак вести;
Благо оној сеји, која има брата!
Братац ће за сеју Будим град зидати,
Будим град зидати, куле изводити.

НЕЗНАНА ГОСПОЂА.

(ЧЕШКА НАР. ПРИПОВЕТКА.)

Била једна мала девојчица, по имену Бетушка; њена је мати била сиромашна удовица те није имала никаква друга имања, до једне колибице у којој су живили и две козе; ал зато Бетушка није никад била незадовољна, увек је била весела. — Од прва пролећа па све до позне јесени пасла је она две материне козе у оближњем брезику. Кад у јутру ноће да изјави козе, мати јој увек мете у торбу комад хлеба и вретено, па је опомене да то вретено мора бити до мрака пуно; а пошто преслице није имала, омотавала јој мати лан око главе. Бетушка онда упрти торбу, па ајд за козама у шуму веселс певајући.

Кад су дошли до шуме козе се таки дадоше на пашу и брст, а Бетушка би села у хлад под какво дрво да преде; левом би руком повлачила са главе лан, а десном би вртила вретено, да је зврјало.

Уз то је она певала, певала, — разлегао јој се глас по целој шуми. Често би дизала очи к сунцу, па кад би видела да је већ подне, оставила би вретено на страну, козе би себи призвала, те би свакој дала по залогај осољана хлебца, да се ту позабаве док она отрчи у шуму да набере мало јагода; тиме је онда завршила и заслађила свој ручак. Кад је била готова са обедом, онда би весело скочила на ноге лагане, руке је подбочила и певајући стала је да игра танца веселога. А јарко сунце чисто се смешило кроз зелено грање, а козе, благујући поред ње на мекој трави, мишљаху можда у себи: „како веселу пастирку имамо!" Кад би се тако наиграла до воље, онда би опет прионула за посао и радила би све до вечера, за то је мајка и није никад накарала, а није имала ни повода да је кара, јер све је било у свом реду, вретено је било увек пуно.

Једном, баш кад је опет тако после проста али слатка ручка спремила се да игра — наједаред се од некуд пред њом створи нека госпођа. Одело јој је било бело као снег, танано је било и лако као да ће да полети. Њене златне косе распуштене до појаса, а на глави је имала венац од шумског цвећа. — Бетушка се мало ужасну. Али госпођа се благо осмехну и рече јој гласом љубазним: „Бетушка, зар ти тако радо играш?"

Чим је чула њен слатки глас, Бетушку таки прође сав страх, и она јој одговори: „О, та ја бих могла цео дан играти!"

„Па ајде да поскочимо заједно; и ја играм радо у добром друштву — оди само!" рече незнана госпођа, па ухвати Бетушку за руку, и оне играху заједно. Ал тек што су мало брже крокнули, зачу се над њиховом главом красна музика, тако красна, да је Бетушки срце у грудима играло од радости. Свирачи, у црном, сивом, плавом и шареном оделу седили су горе на брезовом грању. То су биле миле тичице: славуји, шеве, зебе, чешљугари, косови, дроздови, које се ту најпре као на миг оне непознате госпође.

Бетушки се зажарила оба обрашчића, очи су јој од милине севале живим огњем; заборави она на свој посао и на своје козе; гледала је само своју нову другарицу, која се пред њом и поред ње тако дражесно кретала, тако лаким скоком скакутала, рекао би

да се ни трава под њеним ногама није сагибала. Тако су оне играле све до вечери, а Бетушка се није уморила, нити је ноге заболеше. — Наједаред госпођа престаде играти, а у тај ма и свирка заћути, како дође тако и оде.

Сад се Бетушка узнемири, сунце се већ нагло да заћи за шуму, — а она опази вретено своје у трави, које не беше пуно, како је мајка заповедила. — Али сад шта ће! скиде са главе лан, мете и лан и вретено у торбу, призове козе и крену се кући. Али она није данас путем певела, као што је то до сада увек радила, она се вајкала и у себи призна што се дала од оне госпође навести на дангубу; и она одлучи у себи, да неће више те госпође послушати, ако би још који пут дошла.

Бетушкине козе, не чујући за собом веселе песме, осврталe су се више пута, као да сумњају, иде ли то за њима њихова чуварица.

И мати ју је издалека опазила, па се и она чудила, што јој ћерка не пева; после ју је и запитала, да није може бити болесна, кад јој није до песме.

„Нисам мајко болесна. Ал за бога, та не може ни здрав човек увек певати," — тако се она одговарала, па онда оде да склони вретено и неиспреден лан. — Она је знала, да мати не намотава одмах прећу, па је наумила да с јутра надокнади оно, што је данас пропустила, за то те вечери није матери ништа ни говорила о дангуби својој и о узроку те дангубе.

Други дан најави Бетушка козе на пашу певајући путемка о и обично. Дође до шуме; козе се одмакоше тражећи бољу траву, а она седе под једно дрво у хлад, приону својски да ради, — уз то је, да богме певала, јер уз песму сваки посао иде боље за руком. Већ је било и подне близу. Бетушка пружи козама по залогај хлеба, отрчи брзо да набере јагода, а кад се вратила села је и сама да руча, разговарајући се са својим козама.*)

(Свршиће се.)

Хокуспокус.

„Хокуспокус!" то је бајаги нека тајанствена реч, коју употребљавају опсенари кад праве своје вештинице. За то сам и ја изабрао ту реч, да је употребим за наслов, кад вам споменем какву њихову вештиницу.

Ево вам таки једне.

На чаршавом застрт стол метите два дебља новца н. пр. две цванцике или два новца по четири новчића, а између њих метите сребрн новац од 20 новч. или макар и дукат. Тај новац поклопите чашом, али тако да чаша не стоји на чаршаву, на она два дебља новца, — ето овако, као што вам слика показује.

Сад треба да опај сребрн новац или дукат изиђе сам испод чаше, али чашу не смете дотакнути, нити смете новац издувати, нити га чиме изчачкати или изгурати, нити смете чаршав вући са свога места.

Новац не смете ни ви ни ко други ничим дирнути, и он мора сам да изиђе испод чаше.

Сад како ћете ви то урадити?

Пустићу вас да се мало промучите, до идућег броја, а у идућем броју казаћу вам како се то ради.

*) Слика, како Бетушка игра са незнаном госпођом, није могла да добије места у овом броју, — али неће изостати из 14. броја. У.

РАЧУНСКЕ ИГРЕ.

(ПРОДУЖЕНО.)

36 бројева на 36 поља.

Бројеве од 1 па до 36 уписати на ово 36 поља у 6 редова по 6 тако, да свуда изађе сума 111 у дуж, у вис и у накрст, а да ни који број небуде написан двапут.

49 бројева на 49 поља.

Бројеве од 1 све до 49 уписати на ово 49 поља, у 7 редова по 7 тако, да од свуда изађе свота 175, а ни који број да не буде уписан два пут.

64 бројева на 64 поља.

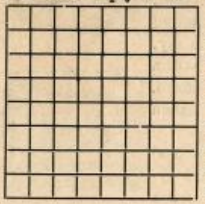

Бројеве од 1 до 64 написати у ово 64 поља тако да од свуда изађе свота 260, а да ни који број не буде написан два пут.

81 број на 81 пољу.

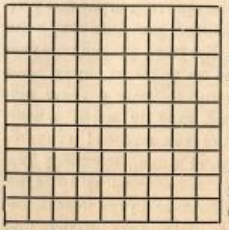

Бројеве од 1 до 81 записати у ово 81 поље тако, да од свуда изађе свота 369 а да ни који број не буде написан двапут.

100 бројева на 100 поља.

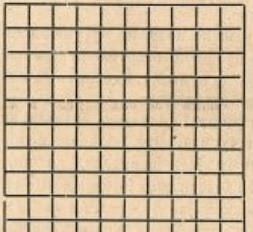

Бројеве од 1 до 100 написати на ово сто поља у 10 редова по 10 тако, да од свуда изађе сума 505, а да ни који број не буде написан два пут.

РИБА И ДЕВОЈКА.

Девојка седи крај мора,
Пак сама себи говори:
„Ах мили боже и драги!
Има л' што шире од мора?
Има л' што дуже од поља?
Има л' што брже од коња?
Има л' што слађе од меда?
Има л' што драже од брата?"

Говори риба из воде:
„Девојко луда будало!
Шире је небо од мора,
Дуже је море од поља,
Брже су очи од коња,
Слађи је шећер од меда,
Ал' ништа драже од брата,
Већ само отац и мајка."

Разнолије.

(Увреда за увреду). За владе Филипа II., краља маћедонског, (360—336 пре Хр.), живео је на далеко чувен нишанџија, по имену Астер. Кадар је био тицу у лету да згоди и обори. Кад је чуо за филипову славу, одушеви се и он, те се понуди Филипу у службу. Но овај му осорно одговори: „Кад се ја, краљ, са лептирови будем борио, онда ћу те дозвати!" На то се Астер до срца увреди, и тако ражљућен пређе на непријатељеву страну. Мало за тим дође Филип у Тракију, да освоји варош Метону. Ту га погоди непријатељска стрела у десно око. На стрели су слова била: „Филиповом десном оку! Презрени." То нико други није могао бити, до-ли једини Астер. О томе су били листом уверени. Филип узе сад стрелу и написа на њу: „Смрт Астеру!" Што је краљу рекао тако се и збило. Освојиште града, и нишанџија плати главом. Тако стаде међусобна увреда једнога главе, а другога ока.

(Никола, цар руски) отац убијеног (13. марта 1881) цара Александра II., крене се рано у недељу у једно село. Био је просто обучен — нико ни помислио не би, да је то силни цар — а пратио га је само један генерал, исто тако прерушен. То је било дубоко у пространој руској царевини. Кад је стигао у село, било је већ 10 сахата, а у то доба треба да се већ служба почела. Но свештеник је био обучен у одежду, а служба још не почиње. Цар видећи свештеника беспослена, приђе му и каже, да очита молитву за два путника. „Не могу, јер чекам спахију а док он не дође, не смем ништа почети." Цар се повуче и науми да чека. Црква све пуниja; сахат за сахатом пролази. Већ одавно прошло време, у које се држи служба божја по целој држави. Свет је мирно стајао, знак, да је на тако што већ свикао. Тек после два сахата дође племић у цркву. За њим су слуге носиле наслоњачу. Спахија се у њу извали, и служба отпоче. Седити у цркви у Русији је само немоћнима и старцима дозвољено. Кад се свршила служба божија, дође цар пред племића, погледи га орловским погледом и повиче на-њ громовитим гласом: „Познајеш-ли ме?" — Као громом ударен, скочи лењи спахија са столице и промуца: „Величанство! Ја да сам знао — —" — „А!" повиче Никола, „пред царем дрхћеш, а пред богом не! Годину ти дана дајем, да се поправиш — у Сибирију!" Рече, окрете се и оде. Мало за тим дође један чиновник и одведе кривца — да се збуде воља царева.

—o— ћ.

(Чувајте се од пса). Прошлог лета умре Клерсон секретар енглеске краљице због пса. Имао је једно пестанце, које је врло велео. То побесни и у том уједе господара за образ. Овај није пазио на рањење, није знао, да је пестанце побеснило. После неколико недеља дана добије јаку главобољу и вратобољу и трећи дан после ужасних мука умре од беснила. Чувајте се!

(Има л на другим небеским световима живих створења?) Славни минералог Хан испитује већ одавно камење оно, што пада с неба, што се зову метеорити, и нашао је у том камењу остатака од корала, какви има и на земљи живо, и тиме се сад с извесношћу зна, да и на другим небеским световима има живи створења. За сад се зна само за ту најситнију животињу, извесно је да ће се наћи остатака и од виших створења.

(Земља после 300 година.) Данас живи на земљи 1500 милијона људи, после 300 год. биће по рачуну једног ученог Енглеза до 100,000 милијона.

Тада ће сва земља бити обрађена, људи ће имати најлепше станове и варош на мору, где је и данас најздравије живети, на северном поларном крају неће бити снега ни леда, људи ће електричном снагом лед и снег растопити и тамо ће растити и палме и банане и плод ће родити и биће цела земља рај, како то данас нико ни замислити не уме.

Даштања.

Питалице.

1, Ко без ватре гори?— 2, ко се без ватре ожеже? — 3, ко без ватре човека угрије? — 4, ко без главе живи? — 5, ко без главе иде? — 6, ко без главе и језика све људе разговори? — 7, ко без грла виче? — 8, ко без зуба ује? — 9, ко без крила лети? — 10, ко без крила на небо оде? — 11, ко без новаца купује? — 12, ко без ногу иде? — 13, ко без ногу кроз планину иде? — 14, ко без ногу кроз три царевине пролази? — 15, ко без ногу довек оди а с места не макне? — 16, ко без ногу по најокомијој стени оди и не стропошта се? — 17, ко без ногу свет обигра и без крила свет прелети? — 18, ко без ногу утекне? — 19, ко без очију види куда ће проћи? — 20, ко без очију и без руку мене и тебе боље нег сликар наслика? — 21, ко без руку мене и тебе држи? — 22, ко без снаге терете највеће покреће? — 23, ко без срца и душе сваком право каже? — 24, ко без ува чује? — 25, ко без уста и језика говори? — 26, ко без шака другог увати?

Одговори на ове питалице.

1, болесник, 2, коприва, паприка, 3, кожух, 4, оно у школји, 5, сат време, 6, књига, 7, звоно, 8, паприка, рен лук, 9, ветар, 10, дим, 11, вересија, 13, сат, време, 13, Поток 14, Дунав 15, Сат река 16, пуж. 17. Писмо 18, Риба 19 Поток 20 Огледало 21 Столица 22 пара 23 кантар 24 одјек 25 то исто, 26 клоња.

Чика Јовина пошта.

М. у Ц. „На стражилову“ ући ће скоро — и тај чланак рађе примам. „Мала пустара“ — као одломак није довољно разумљиво. Карло Рус има много лепих састанака, који би били за „Невен.“ Буди ми здрав и труди се да обновиш сјај презимена свога, које је у Србији светло било и у старо и у новије доба.

„Крставац.“ Сувише је лакрдијасто, а језик опет веома рогобатан и неправилан.

Т. у П. То можеш преводити, т. ј. ако се уздаш у своју снагу.

п. п. п. Слабачко је. Биће до године боље.

„Жетва,“ за ову годину је већ касно, оставићемо чланак за до године. „Божјак са једном руком.“ слабо је изведено.

Нове књиге,

Послате уредништву на приказ.

Оцеви и деца, роман Ивана С. Тургењева. С руског превео Владан Арсенијевић. Друго издање. У Новом Саду Издање штампарије А. Пајевића. 1882.

Репертоар народнога позоришта у Београду. (од 1868 до краја 1881. год.) Приредио М. Ђ. Глишић, драматург нар. позоришта. С предговором Милорада П. Шапчанина управитеља нар. позоришта. Београд штампарија код „св. Саве.“ 1882.

Власник и уредник др. Ј. Јованович (адреса.) Dr. Jov. Jovanović, Wien IX. Währingerstrasse Nr 9. Издање штампарије А. Пајевића.

Цена је „Невену“ за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 14.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

г. III. 1882.

Јунак Лака,
(Види песму на страни 419. и 420.)

ЈУНАК ЛАКА.

(Види слику на првој страни.)

Недеље су гуске
Како руча Лака,
— Пред њиме је тањир
Красних ваљушака.

Две се гуске дигле
На хајдучко дело,
А гладне су биле,
Јуришаше смело.

А шта ради Лака,
То мајчино луче?
Он песницу стиска,
Ал не сме да туче

Смешно ј' било гускам'
То јунаштво гњило;
Појеле му ручак, —
На здравље им било!

Чика Јова.

НА СТРАЖИЛОВУ

Као китњаст венац низ кривудави ток Дунављев сплео се ланац брегова — то је Фрушка гора. Подножје му пере тихо Дунаво, а висове му грле мутни облаци. Овде видиш шуму, онде винограде, онде опет поред густог шипражја кривуда поточић час дољом час брежуљком, те вија оно шарпо камење, бисерне капље одсијајкују од сунчаних зрака, а око њега се окупила невина деца, те им он тера тршчану поточару, и прелива камење, што су му га метли на пут, да га заустави. Сури орао дигао се небу под облаке и гледа под собом не би-лигде уочио каквог од ситног зверења, да нарани своје гладне орлиће. Поред шуми вотњака дале се ливаде са ситном, сочном травом.

Кренуо сам се из Карловаца, да разгледам околину. Ударио сам јужним путем кроз Белило. С десна лежи лепа „дворска башта.“ Природа се овде излила у потпуној лепоти своје одеће, а онај свежи ваздух, што долази са планине, и нехотице мами те онамо.

Но мој је пут био управљен даље; губио се тамо међу оним плавим бреговима. Око жељно лепота природних час је блудило по таласима брегова из даљине, и по облацима, који се с њима грлили, час се задубило у онај први понор пореднута, камо ни један зрак сунчев допр'о није, тако налик на грех и гадне пороке човечије, час опет на ону питому ливаду са шарним цвећем, сликом чистоте и душевне чистоте, час се опет сретало са предним радењима, који су радили по виноградима.

Пут ме је довео до једног планинског поточића, који је баш ту жуборећи своју милу песму падао у један понор, а сребрне капље одбијале су и односиле шљункови ту земљу. Завио сам за тим за окрајак стене једне, и дошао на место, одакле се виде две куће. То је Стражилово.

Са свију страна уздижу се брегови, обрасли красном шумом, у среди је долина са леном травом и цвећем, а самоткани тај ћилим пресеца хитар жубор поток. На коју год страну погледаш, свуда ће око наћи неописаних чари, никад да се миљем не засити. Песма славујева свечано и величанствено одјекује у овој немој тишини међу брегоњима.

Сунце је било подобро одскочило. Ја сам сео под једну липу на траву и напајао сам груди чистим мирисавим ваздухом, свежина његова прожимала ми је сваки уд. Мотрио сам на све, што се збива око мене.

Липе су мирисале и шумориле — то је, ваљда, њихов разговор; ко зна о чему се разговарају!

У висини нада мном спустило се јато јаребица, а гони на један грабљиви јастреб. Суну се на њих стреловитим летом, а једне јаребице није већ било међу јатом, пиштала је јадна у канџама крвожедне грабљивице. Ко зна, можда несретну јаребицу чекају на гњизду неодрасли тичићи, па се чуде, где им се мајка тако дуго закаснила с раном, па отварају сиротани кљунове, али узалуд.

Мало даље од мене стоји мравињак: мрави из њега иду поуздано на рад, обухватају ногама мрвице, па већ мисле, да ће наједљивим соком потровати све непријатеље. Као да хоће до довече да освоје цео свет.

Једна светла буба дуго их је гледала; сажаљева и презире њих пузавце, јер она има крила, па ко ће с њом. Охоло се надлети и поче кружити око њих, али јао! У лету западе у неке замке. Дуго је на том сновао паук. Та фина мрежа паукова била је самртни покров обесној буби. И певачице хоће да се покажу. По шушњарци и по џбунови плету гњизда од сламака и гранчица, па кад сунце баш најјаче припече, оне онда најјасније певају уз свој посао. Неће много проћи, а у гњизду ћеш наћи четир-пет пегавих јаја.

Мало час протрчи недалеко од мене један зец. Првоме је погледао чудновато, па је онда накинуо на противну страну; још се само њихало грање, кроз које је јурио.

Дуго сам тако гледао око себе. Свугде сам видио по нешто, што ме је занимало. Устанем најпосле, и пођем у шуму. Ишао сам кроз џбуње. Многа ми је препелица прнула баш испред мене на два корака: поплашиле се оне, а бог-ме баш и ја. У путу сам раскинуо многу те многу мрежу, коју је паук мучно сплео, згазио сам и нехотице многога мрава, али шта ћу, неко љубопитство вуче ме напред, није ми доста онога, што сам већ видио.

Још већи мир влада овде. Тек џбуње шумори тихо, ко да се у њему крију какви тајанств ни дуси. Кроз густо лишће пробија тек по који сунчев лук. Стазица ме је водила горе уз брег. Овде онде играо се по који гуштер, али је одмах побегао, чим је мене видио.

Од једаред отвори се шума; небесно плавило и дневна светлост блесну са свију страна, а пред очима ми се створи дивна ливада, опкољена шумом са сваке стране. Преко од мене на другој страни ливаде скакутала је једна животиња. Очи су јој биле велике, исписане оном невиношћу, која се само у природи може наћи; мала глава, уши, као треке танке ноге, зеленкаста кратка длака, гипкост која се могла приметити на сваком покрету, одмереност у сваком погледу обележавале су ову милу животињицу. То је била срна.

Од једаред стаде. Подиж[illegible]тка метне очи и поче слуктити. Ј[illegible]ма ове

дох као окамењен. Нисам био жедан крви, али сад и нехотице подигох своју палицу, прислоних је до ока и почех као с пушком нишанити живинче баш у груди. Али мудро живинче разуме. Види оно' де глоговњак неће одапети, па стоји неномично на једно сто, ил можда мало више, корака од мене. После поче пасти. Спустим штап и пођем јој ближе. Мислио сам, побећи ће. Али она ни да се макне него подиже стражњу ногу, почеше се иза увета, опет ме погледа и почне на ново пасти.

„Срно", рекох јој —„ зар се ти не бојиш мене? Мислиш-ли можда, да ја теби могу шкодити? не знаш тужна, да овде непрестано крстаре ловци!"

Али срна пође управо к мени. Час по подигне главу, слуша подигнутим ушима шуштање са стране, опет пасе, опет се тргне па дође још ближе к мени. Увек пази — права слика опрезности.

„Ваљда тек знаш," опет ћу ја, „да си на непријатељском земљишту, опкољена душманима ода свуд. Ниси сигурна ни једног минута од пушке — тога се валда тек бојиш."

Пођем јој још ближе, ал она стоји на старом месту. Погледа ме по кад кад поверљиво, па опет пасе на опрезу.

„Врло ми је мило; рекох јој ја," што небежиш од мене. Јест истина, да и ја спадам међу оне двоножне непријатеље, који гоне, али зато ти ја опет нисам непријатељ, ја те волем..."

Животиња одскочи у страху неколико корака од мене. Жао ми је даље, зашто да бежи, та ја бих је тако жудно загрлио. Али се она брзо поврати. Са свим ми се приближи. „Драга срно;" рекох и пружих јој руке на сусрет. „Не могу ти рећи, како се радујем. Не бих ја теби ништа учинио. Зашто? Та ти дишеш исти ваздух, који и ја, око ти гледи исту светлост, коју и моје, крв ти је иста тако црвена и врела, као и моја па зашто да те убијем? Та ти си тако невина и мила!"

Ја стојим као кип. Не могу да се нагледим лепе животиње. Већ је на десет корака од мене. Ушчупам бусен траве, па га пружим да са свим довабим мудру животињу.

„Ходи, срно моја, имам нешто да те питам. Кажи ми, да ли волеш гору. Дали..."

— Пуче пушка. Тане фијукну кроз ваздух, а срна високо одскочи и побеже у највећем тргу кроз шипраг.

С једне стране колутао се дим. Потражим тог ловца, који је био тако бездушан да ме растави са невином животињом. Можда је срна мислила, да сам је ја преварио, издао. Ох, то ми је било тако тешко.

Тражио сам узалуд. Нисам могао де нађем ни срне, ни ловца. Ишао сам ни сам незнам куда. Мало по даље видим једног дерана, чувао је козе. Сео на траву, па бере у шешир мирисне јагоде. Савио прст, метнуо га у уста, па звиждну, да је све одјекивало у дољини. Мало после чуо се одговор — тако се поздрављају пријатељи у гори.

Питао сам и њега о ловцу и срни, ал ми он није ништа знао казати.

Сунце је седало; расипало је рујне зраке на све стране. Дугачки

ладови од дрва пружали се на далеко, а цвеће је живнуло на ново и просипало је мирис по благословеном овом српском крају. Мало па се и месец помолио, љубопитљив, да види није ли му се уклонио моћни супарник. Бледи зраци обавили су необичном тајанственошћу сву природу. Са дрвећа још се чуло пражењкивање малога славуја, а из Карловаца допирали су побожни звуци од звона.

Кренуо сам се, да се по месечини вратим кући.

М—тин.

О ВЕВЕРИЦИ.

СЛИКА ИЗ ПРИРОДЕ.

Алов! онамо чак!
Да ли је још ко лак
Вако, ко ја?
Јест, да!
Час крив, час прав, —
Час стрмоглав —
Сад сам на земљи,
Сад сам на грани,
Сад сам на врху —
Мани ме, мани! — —

Хајде самном у тиху зелену шуму, до оне вите јеле, или до оне богате букве, што јој се лишће сјаји према сунцу, или до оног горостасног, стогодишњег храста, што има оне мале плодове, које веверица тако слатко једе. Затворите ваше књиге, махните се ларме и руље у варош хајдмо у шуму, да удишемо свеж и оживљавајући шумски ваздух. Ево нас овде сусреће жуборећи и весело шуштећи шумски поточић, и показује нам пут, којим нам ваља ићи, на да дођемо до мете. Ево нас већ у пријатној долини, где видимо и с лева и с десна само мирисаве и тучне ливаде. Сад само још неколико корачаји на више, до оне маховинасте стене; тамо ћемо се одморити и дивећи се посматрати сунцем обасјан предео.

Слушајте, шта то луна и кучка тако по такту? То је детлић; погледајте га, како се около шета по џиновским гранама стогодишњег храста. Али, само напред, даље у шуму; већ нас је кукавица позвала, погледајмо је.

Видите ли ону црвену главицу, што амо пири из оне рачвасте гране? Пазите, како на све стране стрела својим живим, ватреним очима, један скок, један лет, и веверица седи већ на другој грани! Ево још једне, где изађе из лесковог шиба, па гледа, да ли би што било да се поједе, и, заиста, ено

је, нашла је већ лешњик. Гледајте, како је села на стражње ноге, предње јој ноге служе место руку, а репчасат реп стоји дивно усправљен дуж леђа. Како брзо и дивно окреће предњим ногама овај лешњик; у часу су оштри јој зубићи ољуштили лешник и слатка језгра изчезе у маленим устима ове

живахне животињице. Сусетка са гране дуго је ово посматрала својим живим очима: можда је и мужак, јер ено га где иде, љубопитљив, да види шта је женка јела. У три скока је доле, али у исто време, у три скока ено је женка, где већ чучи на зеленој грани. Опет мужак за њом и сад по грању весело гоњење и трчање. Горе, доле — буп! једна паде одозго. Али еластично и витко тело не угрува се, као лопта одскочи, и ено је опет на грани!

Како су чудновата дела природе! Веверица спада у један исти род са нашим пацовом и мишем, једнаког су састава тела, све троје глодари. Али, како је сасвим различит живот њен, и како је њено тело дакле лепше. На усправљеним ушима има малену перјаницу, састављену од веома финих длачица. Глатка и бледосива длака у пацова и миша, претворила се у веверице у врло мекан лен кожух; гладак и гадан мишији реп, претворио се овде у весело, раширено једрило, које у ваздуху лепрша, кад веверица весело поскакује. Веверица је међу осталим сисарима весела и хитра тица, јер и она живи по дрвећу и тамо гради гњезда. Ако веверица нађе напуштено сврачије, или гавраново гњездо, одмах од њега направи себи обиталиште; иначе, мужјак и женка заједнички доносе сувад, лишће удобно летње обиталиште, које је у исто време тако чврсто, да може одолети и јачој холуји. Најрадије гради гњездо на јели и храсту. Гњездо има само један узан улазак, а над њиме обично стоји кугласта стреха. Како веверица опази, да се време хоће да промене, нарочито пред холују и грмљавину, одмах побегне у своје гњездо, затвори ону страну са које далази ветар, а на противној страни направи други отвор, да се не би угушила, па онда, пркосећи ветру и холуји, сигурно мисли: „дувај ветре колико ти драго, сад те се не бојим!" Међутим, зима је нагони, да напусти своје омиљено летње обиталиште, и онда гради у дупљи, обично јеловој или храстовој, зимње гњездо, које је у једно и колевка младунаца, који се слепи окоте у априлу месецу.

Али, још више него наша домаћа веверица, бива налик на тицу летећа веверица, која борави у Сибиру, Лапланду, Финланду, па чак и у Литванској. Ова је још и по томе значајна, што између предњих и задњих ногу има кожу, помоћу које може често да скочи на двадесет хвати. Али при том ове летеће веверице не могу као слепи мишеви, да лете по ваздуху, него могу косо да скачу, али опет за то време лебде по ваздуху, као и тице. У осталом, уједи њихов врло је јак и опасан, а ја баш не бих хтео ни да ме уједе наша домаћа веверица! И ако је према човеку јако поверљива, опет веома радо хоће да уједе и тај уједи је дубок и јако боле. Пустити је, да трчи свуда слободно, онда ће вам огладати све што дохвати, и тако може да учини велике штете. Ако јој се даје само мекана храна, при којој она не мора да употребљује своје длетасте предње зубе, онда јој ови зуби расту један преко других и онда веверица ретко остаје жива. Као у свих осталих глодара, тако су и у веверице ови предњи зуби превучени споља чврстом покостицом (цакленом), а изнутра су мекани. Према томе, непрестаним глођањем, ови се зуби оштре сами од себе, јер се унутарња мекана маса брзо истроши, а споља онда остане са свим оштра.

И ако веверица изгледа веома чиста, и ако се брижљиво и непрестано

чисти и лиже, опет јој зато гњездо смрди и пуно је буба. — Она се веома лако припитомљава, особито за младости, и онда може да изучи свакојаке вештине. Свирку воле испевано и научи се, да по свирци игра у свом кавезу сасвим правилно и по такту. Али најлепше игра она у слободи, скакућући с гране на грану, с дрвета на дрво. Свежа, зелена шума, то је њен елеменат, ту је она, како се каже „у свом елементу," онако, као што је риба у води.

Немац, А. В. Грубе, имао је једну веверицу, мудру и веома лепу; држао је у башти у великом кавезу, и свако јутро сам јој доносио доручак. Кад је било лепо летње време, онда је отварао врата њезиног кавеза, па је могла слободно трчати по башти. Милина је било гледати, како поскакује с дрвета на дрво, шта више, на једном дрвету направила је и гњездо. Једанпут, Грубе неколико дана није био код куће, па кад се врати, оде у башту и зове веверицу по имену. Она одмах живахно скочи са дрвета, и он јој пружи лешњик. Али — он јој дао шупаљ лешњик, и она га одмах баци на земљу. Како га је бацила, одмах оде и не хте се више вратити на позив. На брзо после тога сасвим му је утекла, но текшо да ће то бити, јер нигде на близу није било шуме, него мора да је баштован убио, будући му је често појела купољке, огледала изданке, од који је он добијао лепу пару.

Веверица обитава у северној, умереној зони; има је у Европи, Азији и северној Америци; у топлим пределима има врло великих веверица. Тако на палмама у Источној Индији живе две феле, са широким репом, велике као мачка, по леђима црне, по боковима црвеномрке и хране се кокосовим орасима. У Берберији припитомљавају лепу веверицу са веома широким репом и са пет белих пруга на жутом кожуху. По нашим шумама виђају се црвенкасте веверице са црним репом.

Особита је одлика веверица сребнасива са црвеним ногама и са перјаницама на ушима, али се ретко налази; а још су ређе оне веверице, које су сасвим беле, а са црним очима. Најчешће се виђају црвене, које преко зиме добију црвено-мрку боју.

Права веверица, пепељава мрка (Sciurus cinerus) борави и у Шведској и у Норвешкој. У Сибиру има веверица тако много, да вредан ловац може преко године хиљаду комада убити и продати. У северној Америци има страховито много црних веверица, које често путују као и путнички пацови. Једанпут је за два дана преко педесет хиљада ових животиња прешло преко Ниjагаре, при чему им је широк реп служио место весла.

Значајно је, да веверица, која се поглавито храни семењем воћака, орасима, буковим и храстовим жиром, не сме ни пошто да једе језгру из коштице шљива, бресака или кајсија, јер се у њима налази јак отров, од кога она обично цркава.

† Гаја Матић.*)

Требаћеш помоћи.

Јест, — време ће доћи:
Треба ћеш помоћи, —
Помоћи од бога,
И пријана свога.

Веруј бога гори;
Пријатеља створи!

К.

*) Овај чланак је био штампан у „Јавору" 1878.

НЕЗНАНА ГОСПОЂА

(ЧЕШКА НАР. ПРИПОВЕТКА.)

(Свршетак.)

моје козице, данас вам не смем играти! уздахну Бетушка, кад је после ручка покупила у руке из крила мрвице и стављала их на камен, да и тице мало ручају.

„А за што не би смела?“ Одзове јој се на то познати љубазни глас, и у тај ма створи се опет пред њом она иста красна госпођа, као да је из неба спала.

Сад се Бетушка још већма уплаши него јуче, она зажмури, само да је не види. Али кад је незнанка опет то исто запита, она стидљиво одговори: „Опрости ми, красна госпо, али ја не могу с тобом играти, јер онда опет не би свршила свој посао, па би ме мати псовала. Ја данас до мрака, морам накадити и оно, што сам јуче пропустила.“

„Оди ти само са мном да ми играмо, нећеш ти за то посао занемарити,“ рече јој незнана госпођа, па ухвати Бетушку за руку, а појавише се опет они исти јучерашњи свирци, горе на гранама, свирка поче, а игра за њом, удри коло на окло. Она красна госпођа играла је сада још лепше и ситније, а Бетушка не скида очију с ње, и она опет заборави и на свој посао и на своје козе. Сад госпођа застаде, и рече: доста је било! тице умукоше, а сунце се већ западу клонило. Бетушка диже руку, као да косу сглади, али се дотаче лана, који јој био око главе намотан, али неиспреден и брижну горко плакати. Госпођа не говораше ништа, већ узе јој с главе неиспредени лан, обави га око једне брезове шибљике, па поче да преде. То се зове прести! Вретено се окретало, баш као да се и њему проктело играти, а звркало је као да уз игру само себи пева, и видио си очима, како све дебље и дебље долази, — и још пре но што је сунце зашло, лан је био испреден, и онај што је од јуче преостао. Пружившн девојчици пуну цевку, рече јој красна госпођа: „кад радиш ради. кад предеш преди, а не шеприљи; запамти добро моје речи: „кад радиш ради, кад предеш преди, а не шеприљи.“ То рече, и док се Бетушка окренула ње нестаде, као да је у земљу пропала, или у облак прнула. — Баш је то чудновато.

Бетушка је била тиме задовољна, и идући кући путем је мислила: „Е, кад је она тако поштена, играћу ја с њоме опет само ако дође.“

Данас је опет у повратку певала, па су јој и козе веселије кући скакале, нису се обзирале, јер су знале да за њима иде њихова пастирка. Али на дому је мати срдито дочека. Јер она је хтела баш онај дан прећу да смота, па је видила да вретено није пуно; то је њој било неправо.

„А шта си јуче радила, кад ниси свршила свој посао?“ запита је мати оштро.

„Опрости ми, мајко, јуче сам мало више играла,“ рече Бетушка тихо, и показујући јој данашње вретено дода: „али зато је данас вретено пуно и препуно.“ На то мати не рече ништа, већ оде да помузе козе, а Бетушка остави вретено где му је већ место. Она је хтела данас матери да приповеди, с киме се у шуми познала, али је опет мислила: „како ћу да кажем матери, кад ни сама не знам ко је та госпођа. Него ћу је с јутра, ако дође запитати, па ћу онда све матери казати.“ И тако ни данас не проговори матери ни речице.

И трећи дан отера Бетушка козе у шуму; козе оду да пасу, а она седе у хлад да преде. Кад је било око подне, остави Бетушка вретено на страну у траву, даде козама мало хлеба, набере у шуми јагода, па после ручка просувши мрвице тицама, поче весело говорити: „Моје драге козице, данас ћу вам опет мало да поиграм." И она поскочи весело, руке подбочи, и већ је хтела да покуша, да ли зна и она тако вешто играти, као она госпођа, — али гле, та ево ње саме, ево је опет пред њом!

„А, нећеш ти сама играти, — заједно ћемо!" рече јој госпођа мило се смешећи на њу. Чим јој мету руку на раме, а тице запојаше, — а наше играчице заиграше, — што но кажу: ноге земљу не додира. Чудно је то кад се игра и окреће, баш као да се човеку мозак у глави мало заврти, па заборави на све друго. Бетушка опет заборави и на вретено и на козе, ње-

не очи нису ништа друго виделе, само ону дивну госпођу, оно њено лако гибање, оно њено бело, и од снега беље одело; ништа није чула, само гласе милих тичица, од чега су јој ноге, тако рећи, саме скакале. Али време је брзо пролазило. Ето опет сунца на западу. Госпођа стаде, тице ућуташе. Сад се тек Бетушка сневесели, зазебе у срцу кад помисли, шта ће јој рећи мати, кад кући дође.

„Дај' ми амо ту твоју торбу, да ја то све удесим као што треба,“ говораше јој красна госпођа. Бетушка јој пружи торбу, она отвори торбу, погледа два трипут у њу па је онда девојчици врати, рекавши: „Немој овде, ни на путу да гледиш шта је у торби, него тек онда кад кући стигнеш, — јеси ли ме разумела.“ И за тим је опет нестаде као да је ветар однесе.

Бетушка је хтела да буде послушна, али на по пута већ се не могаше уздржати да у торбу не завири. Торба је била тако лака, е би мислио да у њој баш ништа и нема, то је девојчицу и конкало да у њу завири; бојећи се да ју госпа није омахнула, Она се препрази кад виде, да је торба пуна брезова лишћа. — И богме она поче да плаче, једила се што се дала тако преварити. Љутећи се тако баци из торбе пуну шаку лишћа, а хтела је и све да проспе; но помисли: „Нека стоји за невољу и то, бар ће у кући имати шта да прострем под козе,“ и тако остави лишће у торби. Али сад се чисто бојала ићи кући. На вратима код куће дочека ју мати некако збуњено. „За бога, дете, какву си ми то срећу јуче донела?“

„А какву?“ запита је уплашена Бетушка,

„Ја не знам шта је то, — мотала сам данас ваздан; ја мотам, мотам, — а на вретену се и не познаје да сам што одмотала; намотала сам два-три мотовила, а вретено једнако пуно пуњцато. Који је то бес прео,— рекнем ја и немислећи шта говорим, а у тај мах нестане преће са вретена, као да је ко одухнуо. Па сад шта је то, реци ми!“ — На то јој Бетушка исповеди све, шта је како је било са оном госпођом.

„Мећер то је била горска вила!“ рече ма и као што се говори у страху. Њихова је ора око подне и пред вече, онда траже игралиште. Оне милују мале девојчице, па их више пута лепо и обдаре. Ето видиш да си ми то пре рекла, могли би смо сада имати пуну собу преће.

Бетушки сад истом на ум њена торба и помисли, али ако ипак у њој нешто буде под оним лишћем. Она извади вретено и лан, завири унутра, па викне: „Гле мати, чуда, гледај молим те!“ И мати погледа унутра, па пљесну рукама од чуда: оно брезово лишће прометуло се у злато! Тада проговори Бетушка шта јој је још вила рекла: „Рекла ми је, да не завирим у торбу, догод кући не дођем, — а ја је не послушах, — већ кад видех да је лишће набацих пуну шаку на поље.“

Сутра дан оде мати са Бетушком тамо, где је она лишће избацила, али на путу не беше ништа, до шака брезова лишћа. Но и без тога је било доста блага, што га је Бетушка кући донела. Мати јој је купила мало добарце, и могли су красно да живе. Бетушка није морала више козе пасти, већ јој је могло бити, да иде у школу — на куд ћеш лепше среће и бољег вилинског дара.

Она је више пута ишетала у шуму, е да би можда нашла на ону красну госпођу, да јој бар може казати: Хвала! — али никад је више није видила.

НАШИ РАЗГОВОРИ.

VI.

Ранашњем нашем разговору дао је повода неки неваљао дечак, који је мотком убио једну мачку. Па што сам га укорио, речем му да у будуће тога не чини. Обрекао ми је, да ће се поправити и замолио ме, да му не изнесем име на јавност. Зато ћу му име сада прећутати, а радоваћу се, ако се у будуће поправи. —

Елем кад сам га тако на само укорио, зовнем осталу децу, да им речем коју о томе. Седосмо на траву а ја започнем.

„Сваки онај греши, драга децо, ко год мучи и кињи животиње. Наравна ствар, да мишеве, пацове, рчкове, творове и т. д. треба истребљивати, јер су они човеку од штете. Па кад већ морамо стоку и живину клати, јер су нам потребни за рану, то бар да не мучимо коња, псето, мачку и оне птице, које нам користе требећи шкодљиве лептире, гусенице и бубе. Ја сам вам говорио опширно о том, како и животиње осећају као и људи. (Види о том: „Наши разговори. III. „Невен.“ бр. 1. за ову годину.) Сада ћу вам причати и о племенитости животиња.

Заиста, што се тога тиче, могли би се и ми у неким приликама на њи угледати. Од иљаду ту примера ја ћу вам некоје навести. Чујте их.

Неко псетанце је делило судбу са својим госом. Овај је био слеп, а псетанце му је било вођа. — Медвед никада неће дирнути мртва човека, па ма скапао од глади. — У некој кући опраси се крмача, но на скоро цркне. Шта ће сада они јадни 8 прасаца. Унесу их у кујну, и почну их ранити млеком. Но са отим је било мало поможено. Сутра дан мањкају 5 прасица, а газда је чекао када ће му и она друга два мањкати.

Кад преко сутра, а прасица (то двоје) нема. Као да су у земљу пропали. Било па прошло. Али у онај дан када се крмача опрасила била, омацила се и мачка. После свега тога што се догодило, на недељу дана, оде слуга неким послом на таван. Мачка доји своја два мачета и оно двоје прасица. На ово су чудо после млого њи долазили и дивили се. Лукава мачка па ипак тако милосрдна! —

У 4. броју „Невена“ видели сте насликано, како кучка доји тигрове. О томе сте и читали у том броју „Невена“. — Једног елефанта су тели присилити, да пређе преко једног човека, али он то није учинио, ма да су га тукли, — Једни зликовци увате неког човека и закопају га до грла у земљу. Није прошло млого времена а неки грдан орао залети се да ископа том бедном човеку очи. Но ту се десило и псето тога човека, и када је опазило, шта орао намерава, стаде лајати и бранити свог несретног госу. Орао је ипак надвладао. Својим јаким кљуном ударио је псето по сред главе, а оно је скапало бранећ' свог господара. — И ко би још могао набрајати од толико иљада примера, где се огледа племенитост животиња. —

Имам да вам још нешто занимљиво причам о мачки, Јесте ли вољни да ме слушате?“

„Јесмо, јесмо!“ одговоре сви.

„Е кад јесте, а ви чујте ову истиниту повест.

У старија времена нису се само народи и народи тукли и крвавили, већ и поједини великаши. Они су из се-

бичности дизали ратове један на другог и гледали су, како ће један другог оштетити.

Тако су ратовали два великаша, и једном је пошло за руком, те је преваром ноћу ударио на град оног другог, убије му војнике, а њега самог одведе у ропство. Ваци га у једну тамницу, у којој је једва допирало сунце. Већ толико година није тај сужник био на пољу, а које то, које пак мршава рана, учинило је, те је изгледао као мртвац.

Једног дана дође му на његов уски и мали прозорчић лепа бела мачка. Ала јој се обрадовао сужник, Већ толико година није никог живог видео, осим тамничара, који је сурово и грубо са њиме поступао. Зато почне мамити и звати мачку. Мачка га је испрво зачуђено гледала, јер је заиста једно изгледао. Но после се окуражила, дође к њему и почне му се умиљавати. Сужник је мете себи на крило и тепаше јој, а мачка је задовољно прела.

Тако су заједно и заспали. Када се сужник сутра дан пробудио, мачка није била код њега, Насмешио се жалосно, мислећи, да је то био сан. Тако је жалостан седео, и дао се у мисли, кад ал ето ти мачке и носи му у зуби голуба. Како јој се сужник обрадовао. Како би му добро дошао печен голуб, јер и онако већ толико година није друго јео осим суву леба. Када дође тамничар, рече му сужник: „Донеси ми што друго да једем, јер ћу од оте ране скапати.

„То ми даје господар да ти носим, а ја немам од својн новаца да ти купим“ — одговори му тамничар.

„А дал би ми испекао што год, кад би ти ја дао да ми испечеш.“

„Би,“ одговори тамничар смешећи се „то мора бити какав миш ил пацов, јер шта би ти имао друго. Осим мене не видиш никог живог.“

„Ал обреци ми, да ћеш ми испећи!“ — молио га је сужник. — Тамничар му обрече, а сужник му исприча цео догађај са мачком. Тамничар је испунио своје обећање; а цица је сада сваки дан доносила по једног голуба и била редован гост сужнику.

Баш су се опријатељили.

На скоро рашчује се то по целом граду. Сви су се о том разговарали. То дочује и господар овог града, а милосрдност ове мачке тако га је потресла, да се помирио са својим противником и поклонио му слободу.

Сужник је измолио и ону мачку која му је живот спасла, и одвео је у свој двор. Остали су он и мачка и на даље пријатељи. . . .

Држим, да од сада нико неће од вас мучити животиње, особито оне које нам користе,“

Сви ми зафале на разговору и обреку ми, да неће дирати корисне животиње. А ви, драги читаоци, дали ће те и ви киљити и мучити? — Јелте, да нећете?! Ваш

Браца Мита.

Здравље и болест.

(По народној песми).

Коњ зеленко росну траву пасе
За час пасе за два прислушкује,
Где с' девојка 'вако богу моли!
„Дај ми боже да сачувам здравље!
Волим здрава по гори ходити,
Глог зобати, с листа воду пити,
Студен камен под главу метати,
Него болна по двору шетати,
Шећер јести, у свили спавати.

О ИГРИ.

Та видим само, ко од вас не мари за игру? На ето и на њу дође ред, да вам о њој што причам.

Сви сад лепо поседајте унаоколо, па добро слушајте, Ал будите мирни јер ја само добру децу волем. Дакле, ко је добар нека слуша.

Видите драги моји, колико сте се играли и скакали данас, па вам нисмо ни речице рекли. Млади сте, деца сте а за децу и јесте игра.

Па не само да ви играте — играју се и ваша старија браћа, па и људи, а свако доба има своје игре. Мој мили Душанко направио „тоња" од трске, па сад мисли, да ни шарац Марка Краљевића не беше лепши. Бата Светислав заденуо „дивену" сабљу за појас, па мисли да је већ Милош Обилић. Миша већ тражи лопту, гимнастику, а на Доци је он увек варјатор.

Знате и оно, што вам је причао Чика Стева о оним јунацима, што су правили градове, борили се и делили љуте међане. . . и тако вам то још вазда има игара.

Кад сам вам већ споменуо Доку и варјатора Мишу, то ћемо онда застати код лоптања. Ко од вас мили моји отиде у Карловце на науку, знам да ће отићи и на Доку. Е ту, да ти је стати па гледати! Ђака пуно — научили лекцију, па дошли да се мало позабаве, да играју лопте. Поделе се у више одељака, па сваки одељак за се, шта ко воли је. Једни играју „лонгамете", други „испод капе шуровиште," трећи и то мало старији „из кола кучке", четврти опет градова (то су сами јунаци) и тако ретко ко да седи скрштених руку, ван ако је болестан телом, или ако је од другова својих поносн (а тај је опет болестан духом)

Па видите, дечице, лопте играју деца (а и људи) још од најкада. По већим местима подизали су читаве куће, и у њима се играли лопте. Па и јесте то једна од најлепших игара, само дете ваља да пази у игри и на себе и на другога. Играње је још од памтивека*) И сад се још игра, па и сами дивљаци имају своју игру. Многи и многи народи вежају на ноге неке звонцад, а у рукама држе бубње, те тако играју. Иначе прати игру увек свирка. . .

Једна од најбољих и најчувенијих игара је коло. Више њих ухвате се у коло и играју. Знале су још и оне игре, где се утркивало, на колима, коњима или и пешице.

У „Невену" вам је причано о Одисеју, о његовом лутању, као што то пише у лепом спеву песника Омира. У том спеву ето спомиње се на једном месту, како је краљ Феачки заповедио, да играју пред њим. Певач са харфом у руци седио је у среди, а око њега играју моме и момци.

У тим играма је свирач певао читаве приче, то беше као нека врста позоришта.

Сам мој краљ Феачки вели за свој народ: „моји људи су ваљани бродари, добро трче и добро играју!"

Стари Јелини и Римљани знадоше добро за игру. Од мојих старијих читалаца, многи су већ слушали за оне дивне игре грчке. На те игре скупљали се Грци са свију страна, али ту смеђоше доћи само Грци од честита рода и колена. Нису се стидили ни сами краљеви да долазе и да се боре на тим светковинама. На светковине је те долазило Хијерон из Сиракузе и

*) Ово вам причам по оном, што сам читао у немачкој књизи једној од Х. Дојнхарта.

Филип, краљ македонски. Но, тим светкованима читао је списе своје један од најбољих историчара Грчких — Иродот.

Па шта су радили Грци на њима?

Песници и други људи, што се књигом бавили, читали су ту искупљеном свету и народу своје списе.

Омладина се борила и играла игре јуначке: рвали се, скакали, ко ће даље скочити, утркивали се, ко ће пре стићи до одређене мете. А ко би ту победио на тим свечаностима, тога би пронели по свем народу, дивили му се, славили га и величали.

Па знате-л ми ли мој, шта је добио победилац у награду?

— Лавор венац ил од маслине гранчицу. Ал немојте се смејати. Победиоца су песници опевали, вароши из којих беше, подизали му споменике. Јелину беше та гранчица светија и милија, нег икоје благо на свету, тим се он поносно до смрти своје, а и на самрти узео би маслинову гранчицу, сазвао би чељад своју и — њима оста вио у аманет ту маслинову гранчицу, што нигда свенути неће.

3.

Рекао сам вам већ, да скоро сваки народ зна за друкчију игру. Кад би хтели све рећи, ко је коју игру и кад играо, зато би требало врло много времена, ту би се могле читаве књиге писати. А то је врло важно по народ да се знају и његове игре.

Сад долази у обичај да се све више и више игра шах. Као што вам и име каже, та је игра пошкла на истоку и то у Перзији. Тамо се владар зове „шах“, те тако и игру ову прозваше „шах“. За ту игру је нужна даска са 64 поља, и разне фигуре, као; топови, краљ, краљица, тркач, коњ и. т. д. Ти топови као да представљају слонове, јер цела та игра је — играње рата. Игру ту играју људи сад све више, на имаде чак читавих друштава, где се људи скупљају и само шаха играју.

Карте свакако да су дошле из Француске у Немачку, па сад их на жалост има свугде. Од свих игара, играње карата је најгоре. Оно може да упропасти не само поједине људе, но и читаве породице, па и цео народ. Зато се драги моји клоните карата као живе ватре.

Међ игре, где се људи боре, спада на прво место рвање. Особито народи, што по брдима живе, радо се рву.

Има још једна игра, а то је песничање. Не само да се људи боре песницама, но узму још у шаку што тешко,пауку дебеле рукавице. То песничање задржало се још и сада у алпеским земљама и код Енглеза; они се боксирају.

Споменућу вам овде још и борење петлова. Обуче два петла, да се туку, па се онда ту искупи силан свет да гледи. И тога има највише по Енглеској и Јужној Америци.

(Свршиће се)

ТУЂЕ НЕ ДИРАЈ!

Ленка, рече отац својој ћерци, девојци од 10 година, „оди амо, Ленка да ти нешто покажем. После ћеш ми рећи, даа‘ ти се допада.“ Отац узе своје дете за руку и одведе је у другу собу. Посади је на своје крило и запита је: Ленка, дали ћеш моћи нешто прећутати? дали ти могу једну тајну поверити, коју несмеш никоме па ни самој матери открити?“

„Зацело, оче, можеш ми поверити" рече мала Ленка, „нико о том ништа дознати неће, то ти обећавам. Још од давна сам желела, да нешто знам, што незнају сви, — желела сам да и ја знам какву тајну. За то те молим, оче" продужи Јелена, да ми то што пре кажеш, јер сам тако радознала... једва могу да дочекам, да чујем".

Отац је још једаред опомене, да прећути то, што ће сада видети. За тим отвори вратоца од једне собе. Изненађена Јелена стајала је непомично и немо пред једном лепом великом сликом.

Једва проговори пуна радости: „Да, оче та то си ти, у твојем новом црном капуту и белом пруслуку. Гле само, како је овај ланац од сата твом налик. И ово мало девојче, то сам ја, — јели? Гле само, како наличи на мене, особито кад обучем ону моју плаву хаљину. — Ах, оче, ала је то лепа слика" рече Јелена и радосно поче рукама тапшати. . . Идем да и матер о том известим. Како ће се и она о том обрадовати, кад нас види тако лепо насликане!" С тим речма потрчи по матер

„Хохо, Ленка", повиче отац за њом. „Луцо мала, зар си тако брзо заборавила своје обећање, да ћеш све прећутати, што будеш видела. За неколико дана је рођен-дан твоје добре мајке, па ћу је том сликом да изненадим. „Дакле" рече отац са свим озбиљно, „немој о том ником ни речи казати, јер ћу се здраво срдити. Иди мало даље" настави отац, боје на слици још нису са свим суве, те би тако могла што замазати хаљином. Већ штак тек што је довршио ту слику; сно на оној дасци му још стоју боје и кичице. Немој ни у што да дираш, дете моје, јер лако можеш покварити."

Ленка је још дуго пред сликом стојала и увек је на њој нешто ново налазила чему би се дивила.

„Но, доста је, Ленка!" рече најзад отац. „Иди још мало у башту, трчи, скачи, играј се, али заборави, да си данас што год видела. Тако можеш уверена бити, да нам се тајна неће открити.

Јелена се удали, али је непрестано мислила, да је сада што више, него пре што је била, јер је и она сада знала једне тајна. У лицу је била сад сасвим озбиљна. Мати се срете са Јеленом у дворишту и запита је благо: „Шта је теби, драго дете?" „Ах, ништа" одговори Јелена; „ја би ти, мајчице, радо казала, али ми ја отац запретио.

Наравно да јој је мати знала, да се очева забрана односи на какав дар, што ће га она о њеном рођен-дану добити. За то рече Јелени, да испуни очину жељу и да то прећути. — Али није само та тајна копкала Јелену; било је нешто другог, што је њу узнемирило. Сликар је нешто заборавио да наслика, мислила је она. Јелена је добро знала, да на њеној плавој аљини има и црвена' трачица а на слици је нема; а она је мислила да би хаљина са том црвеном трачицом куд камо лепше стојала.

„Кад би само могла то сликару казати! Ал ја незнам где седи. — Идем те ћу оцу казати." После се замисли и дода: „да, да, трачица не сме фалити!"

Но она није могла да нађе свог' оца. Дуго је стојала пред затвореним вратма, но најпосле се одважи, отвори и' и уђе у нутра. Пажљиво је посматрала слику.

„Са свим је лепа, а и добра! Мора само још и црвена трака доћи. Са-

мо да је ту отац", промрмља она, — „а дал би могла ја сама ту траку нацртатя? Тамо леже скупоцене црвене боје а уз њи' и кичице." „Али ако рђаво начиним!?" мишљаше Јелена неодлучно, погледа око себе, као да нешто тражи и брзо изађе на поље. Не потраје дуго, а она се врати са прављачником (лениром) у руци, и поче се спремати, да повуче црвену пругу на плавој аљини.

Јелена узме кичицу умочи је у црвену боју, прављачник јако наслони на слику и поче вући црвену пругу. Но како се на једаред јако уплашила! Она је целу слику покварила; боја још није била на слици осушена, те се отрла о Јеленин рукав. У страху заборави она на мајчин рођен-дан и на очину заповест. Као изван себе повиче она матер, која са оцем стуни у собу. Јелена је плакала и викала: Ах оче, ах мати, шта сам урадила!"

Отац је био здраво срдит, јена слика и његова радост била је покварена. Тек на рођен-дан њене мајке опростио је отац Јелени двоструку погрешку. Видело се како се Јелена каје, па за то јој отац и опростио.—

„Упамти добро, Ленка!" рече јој отац, „нелаћај се онога посла, за који ниси дозрела, јер од тога посла неће бити берићета, него само срамоте.

Јелена је добро упамтила ове речи, и није се лаћала више оно да ради, што још није за њу.

Даштања.

Питалице.

1, Шта је на овом свету без краја? — 2, Шта је ва овом свету без почетка? — 3, Шта је на о. с. најбрже? — 4, Шта је на с. с. највеће? — 5, Шта је на о. с. најдубље? — 6, Шта је на о. с. најјаче? — 7, Шта је на о. с. најкорисније? — 8, Шта је на о. с. најлакше? — 9, Шта је на о. с. најлепше? — 10. Шта је на о. с. најмање и опет без краја? — 11, Шта је на о. с. најмудрије? — 12, Шта је на о с. најсентије? — 13. Шта је на о. с. најобичније? — 14, Шта је на о. с. најслободније? — 15, Шта је на о. с. најстарије и опет никад не остари? — 16, Шта је на о. с. најшире? — 17, Што је на о. с. најшкодљивије.

Одговори на ове питалице.

1, време и свет, прстен, коло, тане. 2, Бог. 3, мисао. 4, простор у ком свет стоји. 5, то исто. 6, време надвлада све. 7, Поштење. 8, Другог кудити (зна сваки цигањин.) 9, Свет у њему су све лепоте. 10, Капља росе. 11, време, све пронађе. 12, Гроб и ватра никада доста неће имати. 13, Над сваки га има. 14, мисао. 15, време траје од почетка до данас и трајаће довека, 16, Свет, не зна му се краја. 17, Непоштење поквари све у што год се помеша.

Нове књиге,

Песме са народним приповима данашњег доба приредио Србин-Милош Грабовачки. (осмо издање) У Земуну штампарија Србина-Милоша Грабовачког 1882.

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (адреса.) Dr. Jov. Jovanović, Wien IX. Währingerstrasse Nr 9 Издање штампарије А. Пајевића.

Цена је *„Невену"* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 15.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

Стара слика.

(Види песму на страни 451. и 452.)

СТАРА СЛИКА.

(Види слику на насловној страни.)

Стара мајка учи плести
Унучицу своју милу, —
То је школа здраво стара,
На мајчином драгом крилу.

Стара мајка тако добра,
А послушна унучица, —
То је слика здраво стара,
На њој увек друга лица.

Ова иста стара душа,
Учителка сада што је,
Ученик је негда била
На криоцу мајке своје.

А ти, мала, што сад учиш,
Виш тако ћеш кадгод и ти
Унучици својој драгој
Учителка добра бити.

Године се брзо крећу,
Те зидају и кад кваре;
Време иде, време лети,
Те понавља слике старе.

ШПАГНИ РУБАЦ.

Мала Евица била је иначе добро дете, послушно, милокрвно, вредно дете, само у неком погледу морала би се мати њена на њу потужити: Евица је здраво често губила шпагни рубац (џепну мараму). А она је имала лепу торбицу, коју је увек са страше обешену носила, па је торба била лепо извезена; у ту је торбу мати њена сама свако јутро метала по један бео рубац, а да буде сигурније она сама торбицу закључала; али ни то није помагало. Кад Евица извади рубац да се њиме обрише, заборавила би да и она тако уради, — а кад јој после рубац опет затреба, — а њега нема.

„Е, чедо моје," говорила би јој мати; „то се већ више не може трпети, — ја ћу те морати, за то због њега казнити."

„Али, мамице" молила би брзо плач Евица; „ја ћу се потрудити да се поправим, да никада више рубац не изгубим."

Да видимо је ли одржала реч.

„Драга дечице" рече мати једног јутра; „данас ћемо мало да се проведемо, данас је мој рођен дан. Сешћемо на кола, па ћемо се одвести у шуму. Шума је сад тако зелена, у њој је као у рају; онде ћете се у хладу играти, јагоде брати, онде ћемо и ужинати, па ћемо тек пред вече кући доћи. Шта велите, хоће ли то добробити?"

Сва деца ударише плескати рукама и кликтаху радосно.

„Али, децо" продужи мати, „ви сад морате бити здраво добри, јер ко ми се добро не влада, тога нећу повести. А и оно дете, које би изгубило шпагни рубац свој, и то ће остати код куће." (То се за цело тицало Евице, јер кад је мати то говорила, управо је у Евицу гледала.)

Евица поруменe у лицу и ма-

ши се брзо руком да опипа да ли јој је још рубац у торби. Хвала богу, рубац је био у торби, и она скакаше и играше се са браћом и сестрама, да јој тако што пре време прође и час дође кад ће ду се у шуму кренути. Евица је волела шуму канда још већма него икоје друго дете. Срце и душа беше јој кад се могла у шуми играти.

У тој радости скакала је она све на једној нози по башти, а у рукама је носила и грлила псетанце своје, које се звало Тамбел.

„Море Тамбел“ шапташе она „а знаш-ли ти да ћемо данас по подне у шуму?“

Тамбел поче гласно лајати, као да разуме што му се говори.

„О Тамбеле, Тамбеле, ала се ја радујем том изласку!“ И она узе своју куцу за обе предње шапе, и тако је играла с њиме по башти, легли су и на травник па су се ту ваљали, — и тако се то проводило, док не огласи звоно да је сеч подне. Сад се већ приближује време поласку. Евица скочи и оде у кућу.

Сва су деца била тако радосна да им није било ни до ручка. По ручку рећи ће отац: „У два сата упрегнуће Андраш коње у кола.“ А мати је к томе додала: „Идите децо, нека вас тета Перса обуче и опреми за пут. Али збиља, почекајте мало, — ви ми морате најпре казати, јесте-ли се сви добро владали од јутрос.“

„Јесмо, јесмо, драга мамице!“

„А да није које изгубило шпагни рубац!“

Четири детета подигоше своје руке и показаше свако своју белу марамицу, али пето дете, — јаој, пето дете стајаше као заковано и чисто се задрхта од стра, јер ма колико да је турало руку у торбицу своју, у њој не мораше да нађе рупца. Торбица беше празна. Евица је опет изгубила свој рубац.

„Сад мораш остати код куће.“ говораше јој мати, а отац прихвати: „не помаже ти плакање; свака девојчица пре свега ваља да је уредна, ни ја нећу да знам за тако дете, које сваки час изгуби оно, што му сваки час треба. На то дете морам се срдити.“

Кукавна Евица! Не могу вам описати како је њој било и како је горко плакала.

Жао је било и њеним добрим родитељима, али што је мати рекла то није хтела и није могла да опозове, а рекла је: ко изгуби свој рубац тај данас остаје код куће.

И мати рече расплаканој Евици: „Не хасни ти ништа што ту плачеш. Још би ти само једно могло помоћи, то јест кад би на брзу руку могла наћи свој рубац. И само онда ако га нађеш, и то ако га нађеш пре него што Андраш коње упрегне, само ћу ти онда опростити, и ићићеш с нама.“

Да сте видели Евицу, како се ужурбала и устумарала обилазећи сва места где је до подне у башти била. Најмање двадесет пута отпрчала је она целу башту и вратила се у дечју соб у, да и тамо у сваком куту изгубљени рубац потражи, али све у залуд. Сад је већ избило три четврти на два, све њене сестре и браћа стајаху већ спремни. Андраш је већ отварисао врата од штале. И онда Евица изгуби сву надежду. Седе на клупицу и ту је само јецала. Друга де-

*

ца гледала су је па им је тешко било, али шта су могли! Јер мати је свима строго забранила, да не помажу рубац потражити, јер ће јој мати само онда опростити ако га сама нађе. — И тако се остала деца, једно за другим извукоше, и оставише тужну Евицу.

Она сад осети да јој неко руку лиже. Наравно, то није био нико други, него верни Тамбел. Тамбел, коме је она јутрос тако искрено своју радост казивала. И Тамбел је био сада веома невесео, гледао ју је својим мудрим очима, као да је пита: „Шта је теби, Евице?"

„Ej мој драги Тамбеле" говораше брижно дете, „ето видиш ја нећу ићи у шуму, — тако ми и треба, јер сам опет изгубила свој рубац. Погледај само —" и она му показа своју празну торбицу.

Тамбел поче њушкати Евичину торбицу, баш као да разуме сву невољу Евичину. Па онда отрчи до врата и ту стаде гребсти, да га пусте на поље.

„И ти ме остављаш, Тамбеле" вељаше Евица, — „али да богме, и јесте тужно овде код мене; иди, па тражи веселију децу!"

Она отвори врата; псето истрча на поље, упути се право у башту њушкајући по свима стазама. Дође и до травника, где су се јутрос ваљали и заиста ту је било у трави нешто бело, — али то је било сакривено травом, да ни Тамбелове добре очи не би спазиле, — али добар нос куцин показа му траг, — и псето нађе рубац. Не потраја дуго, а псето већ гребе на вратима од собе, где је Евица на клупици седела.

Евица отвори врата, и где радости њене, она опази псето, а у зуби држи њен рубац. Радост је то била велика. И она је грлила своје псето, — већ није знала како да му благодари.

Сад Евица отрча к својој матери.

Андраш је већ водио коње из штале, — али још има времена.

„Мамице, мамице, ево мој рубац!"

„Ето видиш," рече јој мати, која се и сама томе обрадовала „то је баш добро! Али ја нисам мислила да ћеш га наћи; јер сам те гледала како невешто и несмотрено и хитлено тражиш, — а хитленост знаш да ретко кад доведе к цели. Па ипак си га нашла, — зато ћу и ја да одржим своју реч и да ти опростим. Иди брзо тета Перси, па пека и тебе за пут опреми!"

Али Евица се не помаче. Док јој је мати говорила, њено је лице долазило час румено, час бледо. Баш се видило како се дете само у себи бори.

„Но, што не идеш?" питала је мати.

„Ох, мамице, моја мамице!" крупне сузе оборише јој се из очију, — али она није никад лагала, па ни hутећки није допуштала да мати о њој мисли оно што се не слаже са истином. То она није могла примити на душу своју. И она се јуначки одважи и исповеди матери својој, да рубац није нашла она сама, већ ју је нашао — Тамбел.

„То је опет нешто друго" одрази мати озбиљно, — онда те ипак не могу водити у шуму

— пре би Тамбел имао право да заступи твоје место.“

„Јесте, Тамбел је био вештији и опрезнији од мене, — па нека оде он, и он ће се радовати кад дође у лепу, зелену шуму.“

Те речи допале се Евичиној матери. Њено се лице разведри и она рече: „Чуј ме Евице, данас ћу повести и тебе и Тамбела. Али ти мораш Тамбелу бити благодарна, и зато ћеш колаче, које за ужину добијеш са Тамбелом поделити. Јер благодарност је света дужност сваком човеку, па и сваком детету. А сад иди брзо, опреми се да се за тобом не чека!“

После по сата већ су сви били у шуми. А како је у шуми, — то ви децо добро знате. Играли су се, певали су, брали су јагоде, слушали су песме тичије. А кад су ужинали, Евица је од свога дела од сваког јела Тамбелу дала половину.

А што је најглавније, Евица је од тога доба била пажљива и смотрена, — никад више није изгубила свој шпагин рубац. К. М.

ОД КАД ЈЕ ШТО.

Пиво су варили Египћани још године 1212 пре Христа; звали су га Пелусиским пићем, јер се почело варити у вароши Пелусиуму, на реци Нилу.

Онај женски рад, што се каже „штиковати“, радили су Јевреји још за доба цара Давида; кивот (ковчег) савеза био је некићен „штикованим“ тракама.

Мило (сапун) правили су први стари Гали, — тако нели Плинније.

Опекама (циглама) не зна се прва постанка; давно је то морало бити, јер у рушевинама Вавилонске куле налазимо опеке.

Прве пећи, у којима се хлебац пече, правили су у источним земљама; а у Европи се то примило године 583, после сазидања Рима.

Прва свилена хаљина сашивена је год. 220, а први ју је понео Хелиогабал.

Воденице су почели правити год. 555, а ветрењаче год. 1299.

Артију почеше правити у Падови у 12.-ом столећу. У једној Паришкој библиотеци чува се рукопис на артији, који је писан год. 1239.

Прву чоколаду пренео је из Мехике један Шпањолац, године 1520.

Преслицу на коловрат изумели су у Брауншвајгу, године 1530.

Први струк дувана пренео је у Европу неки калуђер, године 1556.

Француски војници нису имали униформе све до краља Лудвика XIII. (1670. године.)

Прва влаоуља (парока) направљена је за време истога краља (Лудвика XIII.); била је две фунте тешка.

Плетење чарапа иглом дошли из XVI. столећа, из Енглеске.

Да солдати иду једнаким кораком и на такт, то је наредио Фридрих, што га зову великим.

Карте су измислили Французи (само срећа да нису) за владе Карла VI. и то баш њему за љубав, да се има чиме забављати у болести својој.

ТИЦА ДОДО (DIDUS INEPTUS).

Све тице целокупне нема ни један музеј, — те су тице јамачно већ давно изгинуле. Њу су први описали немачки поморски путници, који су је видели на острву Маврицију.

Они су таку једну мртву тицу испунили сламом, као што се то већ ради, и донели су је собом у Лондон, али кожа јој није била добро осушена те се укварила и иструхнула. Сада још има само глава те тице у музеју Оксфордском, и једна нога њена у британском музеју.

Тело је те тице округласто и показује ваздушну снагу; њен је ход био спор и неспретан, због силне дебљине њене; најмршавија тица додо вагнула је по пенте (близо тридесет кила); крила су јој мала, кржљава, — на њима нема брчких пера, за то и није могла летети. Глава јој је полак ћелава а оно друго је меким црним папирјем обрасло. Кљун јој је чудноват, горњи му је део дугачак, у корену своме дебео и чворугаст, у среди угнут, крај му је кукаст, а доњи део горе узвијен. Ноздрве јој стоје високо, скоро на среди кљуна. Има и реп, као неки бокор од дугачких, увијених пера. Ноге су јој кратке, здраво јаке и на свакој нози по четир прста. Очи су јој омање, округле, и сијају се као алем камен. Желудац јој био врео као ни у које друге животиње, — па тако је и могао да раствори и свари најтврђе залогаје, н. пр. шљунчиће, а кажу и само гвожђе.

Но додо није једина тица и једина животиња, која је са света нестала. Многе су животиње и врсте изгинуле, али за то на старих врста полагано нове врсте постају, и ко зна каквих ће животиња бити после више тисућа година, — а данас их нема.

РАЗНИ ЧАСОВНИЦИ (САТОВИ).

Не треба да вам кажем, јер то ви већ знате, да се дан (т. ј. дан и ноћ) дели на 24 сата. Добар часовник (сат) показује нам у свако доба на сигурно колико има сати, колико преко тога минута, а ако је здраво поуздан сат неће нас преварити ни у секундама.

У стара времена није то тако било. Стари народи нису имали оваких часовника. Они су се, истина, по сунцу, по месецу, по звездама, и по величини сена разбирали које је од прилике доба дана или ноћи, али тачно да кажу: оволико је сати и оволико минута, — то нису могли.

Бистре главе и одрешитији духови мучили су се много око тога задатка, да изуму справу, која ће им ток времена бележити и казивати. Они изумеше сунчани часовник. А то је била једна плоча, на којој су биле уокруг записане бројке (цифре) од 1 до 12. У среди тога круга био је заденут танан штапић, а сен од тога штапића ишао је редом од једне бројке до друге, па је тако показивао колико је сати. (О сунчаном сату има нарочити чланак у 2 и 4. броју „Невена" од године 1880-). Али сунчани сати не могаху људе задовољити, јер ноћу кад нема на небу сунца, а баш и дању, кад је облачно, те облаци сунце заклоне, онда штапић нема сена, па и не показује ништа. А какав ми је то часовник, који ми не може одговорити увек кад год га запитам!

За то се људи трудише да што друго измудрују. И они измислише **водене часовнике**. Узеше округао суд, који је имао уско грло, па га ставише у други, већи суд напуњен водом. Кроз узано грло улазила је вода полако у празан мањи суд; и он је онда све падао у воду, и тиме је показивао колико је времена прошло.

За тим измислише **пешчане часовнике**. Замислите две скленице (флаше) са узаним вратићем, па као да су грлом на грло метуте једна на другу, али као да то нису две скленице већ једна. Замислите да је горњи суд пун песка, који полако кроз уско грло пада у доњи суд. Док је тај сав песак из горњег суда процурио у доњи суд, дотле је прошло времена, ни мање ни више него један сат, и онда су ту справу окренули наузнак, што горе то доле, што доле то горе, и онда је опет био горе онај суд у коме је било пуно песка, а тај је опет полако цурио у доњи празан суд, а кад се испразнио опет је протекао један сат. Али ни водени ни пешчани часовници нису били савршени, већ и за то, што је и вода и песак с почетка брже, а после све спорије цурио, и због те неједнакости нису се могли знати четврти ни минути сата.

Тек након много опита, и то на 1000 год. после рођења Христова измишљше људи часовнике на точкове, које су кретала бремена на њих обешена. С почетка су ти часовници били само на кулама; точкови су дотицали један маљ, који је ударио у звоно кад год се главни точак једаред обрнуо око своје осовине; а казаљка се са точком подједнако окретала и увек показивала, колико је сати.

До тога се дошло, као што рекох, тек на 1000 год. после Христа. А од тога доба протекло је још 500 година и тек је онда Петар Хеле (Немац) почео да прави часовнике, које су људи могли да носе уза се, — што по се кажу џепни часовници. (Даклем, за време косовске битке —1389— још није нико имао џепних часовника). Ти часовници били су округли као јаје или као лук, — многи и сада у шали луком зову часовнике, који су обликом мало застарели. А сад већ има часовника тако малих, да их можеш носити у претену на прсту.

Ја знам да би многи већи ђаци волели знати још што више о часовницима, како се то они окрећу, и шта њих тера, — други пут ћу задовољити њихову жељу, — али онда мањи ђаци нека се не мрзоде, ако не буду све разумели.

ПИТОМО ЛИШЧЕ И ЖИВИНА.

1. (Истинити догађај у 16 слика.) 2.

Лишчеје тек пет дана старо, још ни је ни прогледало, невино је и безазлено.

Кад прође десет дана лишчету се отворише очи, — али и дечко виде на чему је.

3.

Од три недеље дана још мирно у свом затвору.

4.

Прођоше и четир недеље, а лишче радознало, — све извирује.

5.

Кад му би пета недеља, не завлачи се више тако, — али још је доброћудо.

6.

Шеста недеља. А млада лија сасвим питома. Игра се са живином као са својом рођеном браћом.

7.

Седма недеља. Мир, љубав и слога. Заједно се и руча.

8.

Осма недеља. Лисица се нешто костреши, као да јој неко шаље: Море, зар не знаш да си ти лисица!

(Свршиће се.)

СКАСКА О ВЕЧИТОМ ЖИДУ.

Замачно је многи од вас чуо приповедати што о вечитом жиду. То је стара скаска, здраво стара. Распростртa је по целом свету а највише на истоку, у Шпањолској, Француској, Данској и Енглеској, Белгији, Русији, Немачкој и Шведској. Њоме као да се хтела обележити судбина, која је постигла цео Израиљски род.

Вечитог Жида називају обично Ахасвером, а зову га и Картафилом и Хуаном. Он је, вели се, био при рушењу Јерусалима и ту је тражио своју смрт, али заман; у римској арени желио је да погине као гладијатор, и ма да му је живот већ предодијао, он ипак не може да умре. Смрт му се уклања са пута кад је у рату, од њега бежи — вели се — куга и морија, море га избацује на дубина својих; он мрзи живот, али мора да живи, да иде, да се скита, да блуди, да лута по целоме свету. Његово одело не вешта, не дере се, новца му никад не понестаје, — но он умерено живи и хотимично комрачи; — он се никад не смеје. Он нема одмора, њега увек гони нешто, — никада не стане, никад не седне, нити икада санак пада на његове очи — он непрестано иде, лута. Сваких сто година — вели се — разболе се он на смрт, препати све муке самртничке, па онда, уместо да се упокоји, он — оздрави, врати му се здравље и облик онај, који је имао у својој тридесетој години. Њега представљају као човека висока, мршава у сивом плашту, који зна све језике, и у старим књигама (понајвише из 16. и 17. столећа) помиње се, да су њега виђали на више места, по разним крајевима света, а нарочито онда, кад ће да се догоди каква велика несрећа.

Скаске о вечитом Жиду не подударају се у свему, него се још у многоме размимоилазе. Најутешнија је она скаска, што је поникла у Шпањолској. Та скаска даје вечитом Жиду још надежде, — и ја ћу баш са овом скаском да вас мало боље упознам. Она вели:

Овај Жид био је ципелар, живио је у Јерусалиму у некој гладној улици, па кад оно Христос Спаситељ носећи крст свој на леђима дође до врата тога ципелара, он је био јако уморан и суставо, за то замоли ципелара: „Хуане, пусти ме да се ту мало одморим, јер ми је здраво тешко!“

— А овај се осече на њ: „Иди, иди само, није ни мени лако!“ Тако је он немилостиво одбио Христа од своје куће, а Христос му онда рече: „Кад ме тераш, ја идем, али иди и ти Хуане, иди, непрестано иди, од крај до крај света!“

У тај ма осети ципелар како се његове ноге крену̂ше, а без његове воље, нити их он мога задржати, и од тада он иде, непрестано иде, и ићи ће од крај до крај света, да се изврши на њему клетва Христова.

Сад он тек увиде да га је стигла казна божија са суровости и немилосрђа његова, и он поче плакати и очајавати. Тако је он, — вели шпањолска скаска — ишао много, много година, док није једне године, лицем на велики петак, у даљини као у облаку опазио брег Голготу и на њему три крста. Под средњим највећим крстом стајала је дивна али тужна жена, која му домахну руком и рече: „Хуане, уздај се у бога! надај се!"

И од тога доба осети несрећник у себи зрачак надежде, и он се новом снагом крену даље, и тако он иде, иде, никад нестаје, ма да прође век за веком. Он се осећа сам̂ац у великом свету, међу толиким људима, види како колена изумиру и нова се рађају; његови су пријатељи давно изумрли и он види народ Јеврејски раштркан по целом свету, види га често гоњена и презрена и жигом каиновим жигосана, и он осећа терет и страх у срцу свом. Али кад год дође велики петак, њему се увек прикаже слика голготе, и испод највећег крста довикне му богомајка: „Хуане, уздај се у бога! надај се!" и то му даје снагу да лакше подноси судбину своју.

Ето то је шпањолска скаска о вечитом Жиду.

ГОЛУБ И ЧЕЛА.

(По једној причици.)

Летио је голуб бео
На на зелен дуб је пао;
Несрећа га сатрт' шћаше,
Којој с' није ни надао.

Сназио га ловац беше
На је пушку натегао,
Хтеде живот да му скрати,
— Ал му неко није дао.

А тај неко ко ли беше?
То је била чела мала:
Кад је пушку напери̂о
На руку му беше пала.

Ловцу рука задрхтала,
На је пушку испустио, —
А голуб је, здрав и читав
У шумицу одлетио.

У Крушевцу.

* * *

Једног дана седео је
Бео голуб на грањици,
Оте му се поглед једном
Те с' осврну ка речици.

И гле јада, шта опази,
У валима челу малу
Брже узе листак један
Па с њим брже на обалу.

И у реку листак спусти
Малу челу да избави,
И она је њега спасла,
Он ће њу, да с' не удави.

Ала је то братски било,
Ма да нису била браћа.
Право вели пословица
Да се добро добрим враћа.

О ИГРИ.

(Свршетак.)

3

Од свих старих народа стари Јелини показиваху највише воље за јуначке игре и борбе. Нису они ради били, да буду само снажни, но и да су окретни и вешти, јер ће само тако непријатеља свог победити. Зато Јелинима прва брига беше, да се у школама добро изучава гимнастика.

Школе пак, у којима се учила деца гимнастици зваху се гимназијама*). У свакој грчкој вароши беху по две — три, па баш и више гимназија. Не беше ту бог зна каквих опрема, него лепо, удесно и удобно место за гимнастику. Гимназије су подизали обично близу река, потока, или мора, да се у њима могу деца и купати. Знамените гимназије биле су (а сад су људи нашли на развалине њихове) у Пергамону, Ефесу, Хијерсполу, Александрији, Троји и т. д. Над гимназијама беху надзорници, — гимназијарси. После персијских ратова, кад се Грци нешто оснажили, подизали су гимназије, да их је дивота било видити. У њима беху красне баште, дрвета од сваке руке, дивне слике и мраморни споменици и. т. д.

Римљани већ не беху таки као Јелини. Нису они много марили, да се боре, ал су радо гледали, како се други боре. Не беше им у вољи да проливају крв своју, ал су уживали и радовали се гледајући како се други боре и кркаве.

Испочетка су радо гледали, како се боре животиње. Доносили су тигре и лавове, затварали их, а кад их намуче, онако гладне их пуштали да се боре.

Па тима нељудима не само да не беше жао тих животиња, но су и робље и друге људе бацали, да се боре с тигровима и лавовима. И наравно, да су дивље, гладне зверке увек растргле људе без обране, који се голим рукама борити морадоше.

Ваљда сте већ чули за тирана-цара римског Нерона? Колико је тај душа упропастио, колико људи поубијао!

Римљани су највише бацали Хришћане, људе, жене, па и невину децу.

Ал онај глас невине дечице, јаук матера није умекшао срца тих крволока, они су им још таштали, као у каквом позоришту. Па и јесте то позориште било, ал грозно, те још како.

У амфитеатрима борише се људи један с другима. Који је јачи и вештији, тај је наравно победио. Те људе су они плаћали многим новцем, да се боре, ил су то били робови, па се морали борити.

Па видите дечице какви људи беху ти Римљани! Само да уживају, нису марали, па ма се сви људи поклали. Па тек како су се они томе радовали и веселили!

Ти људи, што се борили, зваху се гладијатори. Амфитеатри ти беху као сад наша позоришта. У наоколо су седишта на басамаке за гледаоце, а у среди је место посуто песком, а зове се арена.

Овде ћемо још споменути борбу с биковима. Пусте бика, а уђе и вешт борац, да се с биком бори, ал — наоружан. Тога има још и дан данас у Шпанији.

* * *

Ал разведри се мало, мили мој читаоче, остави се бар на часак римских грдоба, гле, погледај на лепшу, светлију земљу, погледај на српску земљу.

*) О овоме сам читао у „*Pierer's Conversationslexicon.*"

Ако и један народ, ал српски је заиста његовао своју игру. Ми немамо школа као Грци, већ живот је Србину школа.

Како дивних игара имаемо ми Срби! Наше народне песме много нам о њима помињу, веле, да су Срби били јунаци на тим мегданима, као и у бојевима јуначким.

Игре су српске ово:

Бацање камена с рамена. Још и данас игра омладина игру ту. Означе бељегу, па бацају један исти камен с рамена, ко ће га даље, одбацити

Утркивање пешице. Ту се увек гледа, ко ће даље отрчати, и ко ће дуже издурати.

Рвање. И данас се, а највише по селима, пољанама рве омладина. Не само да ту треба снаге, но и окретности.

Знатна је игра: цилитање и стрелање. Срби су на гласу стрелци били да ће погодити птицу у лету. Знатно је и бацање. Ко је читао наше народне песме, зна како је Марко Краљевић бацао буздохан: „небу под облаке.“

Реља Крилатица био је вешт у трчању. Зато се и вели у нар. песмама, да је крила имао, зато га и зову Крилатицом.

И заиста, Срби беху јунаци на играма, да се мало кога бојали. Сетите се само песме о Кајици војводи. Он и Облачић Раде надигравали се с Мађари, па читајте само шта рече напокон сам Сибињанин Јанко.

На ево како се играли:

„Прву игру, трка пешачкога,
„Кад потрча Облачићу Раде,
„Он натрча три стотин Мађара...

И на игри су Срби вешти, ту победи Кајица војвода:

„Другу игру кола Мађарскога,
„Кад заигра Кајца Радоња,
„Он надигра три стотин Мађара...

И на скакању је Србин осветлао образ, јер запоседне:

„Трећу игру, скока јуначкога,
„А кад скочи Облачићу Раде,
„Он надскочи три стотин Мађара.
„Започеше камена с рамена,
„Камен дође Кајци војводи.
„Кад се баци Кајца војвода
„Он надбаци три стотин Мађара.“

А како тек стреља?

„Куд је Мађар оком погледао,
„Ту Кајца стрелом ударио...

*

Срби немају оних светковина, као што их Грци имадоше; ал зато се Срби опет састајали у разним приликама а највише о славама манастирским. Ту се ето играло, ту се борило, ту се натицало. Не читају ту Срби своје саставе, ал зато гуслар седи на студеном станцу камену, опева старину српску, стара добра и стара зла, врлине јуначке, и опачине подлачке, старе догађаје, из којих вала науку да црпимо.

А старији се диче својом децом, својом омладином. Чујте само, како мудро зборн Вук Мићуновић:

„ — . . . ово нам је слава,
„На коју се врсни момци купе,
„Способности своје да кушају,
„Силу мишице и брзину ногу,
„Стрељањем да се надмашују,
„Да слушају бољу литурђију
„И да воде коло око цркве!“

То је ето дика Србину, да се у том покаже. На и дан данас је тако у у многим крајевима српским а нарочито у Црној Гори. То је ето једина и најмилија забава јуначком Црногорцу. Још из малена, од тих игара учи се он доцније да заметне луту игру: „бој са Турцима“. На као што се оно вешто зна Црногорац „играти града“, тако зна у бољу доцније бранити оно голо стење, то: „српске круне и слободе драго каменье“... А на њих се угледају и друга српска браћа.

Та игра у младости очврсне снагу и јунаштво, она челичи срце, она спрема човека на борбу доцнију.

Ето вам о игри, мили моји читаоци, како се играју разни народи, ето за какве игре знамо ми Срби....

Браца Бранко.

НАШИ РАЗГОВОРИ.

VI.

У 11.-ом броју „Невена“ прекинули смо наше разговоре, а сада их опет можемо продужити. Ево већ наступају ваканције, те ћемо се моћи што чешће у „Невену“ поразговарати. — Једног лепог дана — а тада смо баш имали ваканције — замоле ме моји мали другови, да одемо мало на пољану и да се прошетамо. Поранимо рано и одосмо на пољану. Шетали смо се на свежем ваздуху, а а када се уморисмо, седосмо у ладовини једног дебелог раста. —

„Браца Мито,“ рећи ће један од дечака, „ала се ја здраво радујем што смо почели учити природне науке. Баш сада имамо за лекцију о свиленим бубама, па да ли би нам могао о њима што опширније рећи, него што је у књизи. Ја знам, да ће о том сви радо слушати.“

„Е на драге воље, децо!“ — рекох им ја. „Баш сам и ја мислио да вам што причам Ово знам да ће сваког занимати. Само пазите. — Има нас више њих међу нама, у кога је ил свилена марама или свилен прслук. Свила је скупља од чоје ил од ма којег другог платна; а валда је који од вас и чуо, од чега се свила прави. Она не роди на дрвету ил жбуну као памук, нити клија из земље као конопља и лан, нит' се прави од вуне наших оваца; него њу прави један мали лептирић — свилена буба.

Мужјак од ових лептирића разликује се од женке у томе, што је мало већи од женке, мужјак је жућкасте боје, а женка снесе тма божја јаја. Ова јаја треба преко целе зиме чувати и на прилично топлом месту оставити. Када сине пролеће, треба ова јаја изнети и на благо сунце ставити. Неће трајати дуго и ми ћемо опазити како се нешто црно у том жутом јајету креће. Још мало, па на тог малог јајета, — које није веће од чиодине главе — изаће мала црна гусеница те одмах почне слободно да се креће. Одмах треба донети дудова лишћа на ту малу гусеницу а ми ћемо видети, како ће се она одмах на листић припети и одмах почети јести. Тако кад се сва јаја излегу, гусенице ће се припети на листове од дудова, и онда их треба у ладовину у собу оставити. Само ваља добро пазити, када јаја мењемо на сунце да се излегу, да сунце не буде јако, јер онда ће сунце малене гусенице све спржити. — Оним малим гусеницама ваља сваки дан два—трипут лишће мењати; а кад им лишће мењамо ваља пазити, да их рукама својим не додирујемо, јер ће иначе поцркати. Гусенице ће брзо растети и кад буду 7—8 центиметера дугачке, онда ће саме престати јести. Ми онда треба да узмемо неколико струкова од оне метле, што се чисти двориште, па да метнемо преко њих. Гусенице ће се пети на оне метле и почеће да пуштају свилу и саме да се замотавају у дугуљасту лопту, која се зове чаура. Када се гусенице учауре са свим, а то је онда, када су чауре прилично тврде и жуте као смиљ (има случајева да су чауре беле и плаветникасте) онда их треба метути у врелу воду, да би у чаури још не развијени лептири поцркали. Када смо то извршили, онда само треба да намотавамо свилу. Ово је мало теже радити, али сада има машина начињена за тај посао. —

Од ових чаура ваља 6—8 оставити. За неколи дан а лептири прокљују са једне стране чауру и излете

на ње. Ови лентири не лете по соби него снесу млого јаја и за 4—5 дана угину. —

Свила од свилених буба продаје се врло скупо, пак је здраво велика штета, што наш народ неће да пригрли ову лаку и занимљиву радњу. — Ја док сам био ваших година и ја сам ранио до 100 таких буба, и могу вам рећи да сам се баш пријатно забављао. Ко хоће да се са отим забавља нека ми каже, пак ћу му ја купити јаја, па нека он после рани гусенице — бубе.

. . . Још пре рођења Христова Кинези су познавали свилене бубе и одгајивали их, али нама Европејцима нису хтели дати, да их из Кинеске амо донесемо. Али за владања грчког цара Јустинијана, два несторијанска калуђера донесу крадом свилене бубе у Европу, и од ото доба и овде се лепо са њима тргује. Ти калуђери донели су свилене бубе у Европу 550.-те г. после Христа . . ,“

Препоручујем и вами, драги читаоци, да од године и ви почнете одгајивати свилене бубе. — Ваш

Брата Мита.

Мали читач.

Овако се знање тече:
Читајући јутро, вече.
Свршим школско, што ми треба
(Јер то ће ми дати хлеба)
И' онда тражим добре књиге,
Јербо немам друге бриге.
Учим овде, учим онде
Добре књиге читајући,
А када се поуморим,
Онда с' играм певајући.

У Крушевцу.

На хокуспокус у 13. броју.

Знам да сте се намучили са овим описнарским задатком. Али тешко сам собом наишао ту тајну, — а ствар је веома лака, т. ј. онда кад је чујете. Довољна би била само ова слика па да се таки сетите.

Не треба ништа друго него ноктом јако и брзо гребети чаршав на столу близу новца. Тим гребањем чаршав се потреса, а тај потрес преноси се чак до новца, који онда сам од себе, полако испод чаше измили.

Са свим проста ствар, а ипак занимљива.

Да луда одговора.

„Шта нам је корисније, — сунце или месец?“ запита учитељ једног ђака, који је о себи држао, да је он најпаметнији.

„Месец нам је корисније“, одговори брзоплетко мудри „јер месец нам светли ноћу кад је мрак, а сунце дању, кад је и тако видно.“

ФИЛОЗОФСКИ.

Неки филозоф у намери да пређе реку, уђе учамац. Кад се од обале отиснуо, запитаће филозоф весла-ра, дали се што разуме у аритметици. „У аритметици? бога-ми ни чуо нисам о њојзи,“ рећиће на то чамџија. А филозоф ће на то: „Врло ми је жао, јер сте четврт живота свога изгубили.“ Мало за тим опет поче филозоф: „А знате-ли што из математике?“ — „Бога-ми не знам,“ рече веслар и насмеши се. „Ух, и другу четврт живота свога сте изгубили!“ Филозоф и по трећи пут запита: „А како стојите с астрономијом?“ — „И ту лоше, драги господине!“ — „Е, то сте и трећу четврт живота свог изгубили!“ У тај мах баш удари чамац о неку сакривену стену, разбије се и поче тонути. Веслар скочи на ноге, збаци са себе одело и упита чисто плашљиво: „Знате ли пливати?“ „Не знам,“ одговори филозоф. — „А оно онда седајте на моја леђа, јер иначе изгубисте све четири четврти живота свога.

Међер има случајева кад пливање више вреди него сва друга наука.

Хемичар (хоће да доведе у неприлику неког господина): „Немојте ми замерити, али ви се баш ништа не разумете у хемији. Шта би нпр. требало да радите, па да дознате, е-да-ли је овај прстен баш од сувога злата? Ха? Шта би требало да урадите?“

Господин (мисли се, па онда ће рећи): „Па ништа од отог лакше: однећу га просто Чивутину у залогу, па ако ми даде што за-њ, онда је злато, ако не, онда није злато.“

Сељак дошао адвокату. Испричао му, како је цела ствар текла, и замоли га, да му истора ту парницу. — А да-ли си ти по истини мени казао? упита га адвокат. — Ја јесам, а сад на вама остаје да лажете, јер вас за то плаћам, рече услужни сељак.

Разнолије.

(Цариград). Ова варош, како је свету на видику и на ударцу, тако је много и пропатила. Од постанка свога до данас Цариград је 28 пута био опседнут непријатељском војском. (Дакле неће му бити ништа необично, ако то још једаред дочека).

(Телеграфска мрежа). Како је Америка телеграфском жицом премрежена, можете судити по томе, што се у Америци сваке године три стотине тисућа дрва посеку само за то, да се од њих праве телеграфске мотке.

(Лане је било боље). Један ђак декламовао је своју песму на некој беседи. На то ће неки слушалац рећи: „Прошле године је боље било!“

„Како то?“ запитаће га сусед његов, „та он лане није декламовао.“

„Баш за то“, одговори критичар.

(Добар савет). Волтер, славни француски песник и физичар, чувен са оштрог свог језика, био негде на части. До њега седио неки брбљавац, па дотод би говорио, све би тапшао Волтера по рамених. „Скините ми већ једном тих руку са рамена,“ рече Волтер, кад му је већ догрдило. „Ја бих,“ одговори брбљавац, „али седимо тако тесно, да не знам, где да руку метнем.“ —

„На уста,“ одговори сувопарно Волтер.

(Раскош у 18 столећу) 7. новомбра

1748. обдржавао је гроф Брихл у част пољској краљици једну свечтовину, која га је стајала 14.000 талира. Тањири који бијаху намењени краљу и краљици, бијаху начињени од најфинијега златна порцулана са сликама. Сваки вредио је пет дуката! При свакој измени узеле су слуге тањире, те их побацали кроз прозор на улицу и тозато, да нико се небимогао похвалити, да је јео са онога тањира, са којега су краљ и краљица јести благоизволели. Кад су са јелом били готови, побацали су већ слуге 46 тањира, или другијем ријечима 230 дуката. Послије кратког времена иза тога спремно је кнез Сулковски уред лета сањкање, да грофа Брихла заслиједи. Пут по којим су се сањкали, био је дутачак једну немачку миљу, а у место снијега посули су га за две стопе шећером.

Даштања.

I. За мању децу.

1.) У Бачкој сам једно село
Од два слога ја;
Први слог вам нећу казат',
Други ми је: ја.

Браца Ђока.

2.) Ребус:

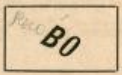

II. За одраслије.

3.) Коњички скок:

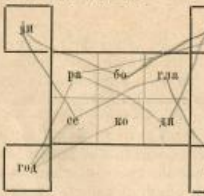

И: М. С.

4.) Ја сам једна српска планина, кад ми одузмеш последњи слог онда сам један народ; а тај последњи ми је слог лична заменица.

У Бјелини Савета Јанићева.

5.) Ребус:

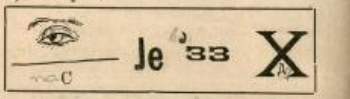

Чика Јовина пошта.

С. Ч. на Ц. Писте нам послали и решење на чланак „Мудри дервиш.“ А пре тога не може ући.

„Доботар.“ Могло би се, или управо рећи, морало би се мало скратити.

„Освета.“ На крају као да је нешто осечено и друго нешто накламљено, — али врло нешто. (Таки се калами обично не примају.)

Нове књиге,

послате уредништву на приказ.

Мали свет. Књижице за српску децу. Пише Чика Стева. Издање са сликама парне штампарије Ник. Димитријевића у Н. Саду. Свеска прва. Цена 20 новч.

Слике из српске историје. Од Станоја Бошковића. Ново прегледано издање. У Београду, штампарија краљевине Србије 1882. Цена 80 н.

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (адреса.) Dr Jov. Jovanović, Wien IX. Währingerstrasse Nr 9. Издање штампарије А. Пајевића.

Цена је *„Невену“* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 16.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

РЕМЕК-ДЕЛО СТАРОГ НАИМАРСТВА (ЗИДАРСТВА).

Износећи вам ову слику, намера ми је да вас упознам са једним од најлепших дела старога наимарства.

Ово је римски пантеон.

Пантеон је грчка реч, и тако су се звали храмови, који су били посвећени свима боговима. Ту је даклем већ и замишао узвишена и приближује се великој замисли хришћанства, које зна само за једног бога (ма да га представља у три лица). Пантеонима су се звале доцније и друге велике зграде, које су дизане у спомен великим људима, где су и тела њихова сахрањивана.

Мало је било и у старом Риму тако горостасних споменика, као што је пантеон, а ни једна од таких великих грађевина није се тако лепо сачувала све до наших времена, као што је римски пантеон. Њега је сазидала Агрипа, жена римског цара Августа, год. 25. пре рођења Христова. Најпре су ту била велика купатила, затим је то био храм Јупитеров, а после храм посвећен свецелом божанству, — то је постао под Севером и Каракалом, који су ка згради овој дозидали ротонду и портик. Као што се и с поља познаје, зграда је ова зидана на три спрата.

Предворје је дивно и пространо, дигнуто је на коринтским стубовима

од мисирског гранита, који су 46 стопа високи. Ту су негда стојале, од туча начињене слике Цесара, Августа и Агрипе.

Године 608. после Хр. преобраћена је зграда ова у хришћански храм; на 28 кола донесене су из цирка кости мученика хришћана и укопане су под главним олтаром, и онда су уклоњени кипови поганички и каријатиде.

Папа Урбан скинуо је са пантеона кров, који је био од позлаћене бронзе, а тежак је био 450,250 фуната; тим је металом он покрио главни олтар у цркви св. Петра, а што је преостало од тога је лио топове; и од тога је доба постала у Риму пословица: „quod non fecerunt Barbari, fecit Barberini“ (Што не учинише ни варвари, то учини Барбарини.)

Пантеон је и зато знаменит, што је у њему сахрањен славни сликар Рафајило.

Други пут ћу вам можда приказати и грчки пантеон у Атини, кога је зидао цар Адријан, а подигнут је на 120 мраморних стубова.

И Париз има свој пантеон, у коме су сахрањени Волтер, Русо, и други знаменити Французи.

Српски ђаци, који се у Пешти уче пантеоном зову Текелијин завод; а то је леп доказ њихова дубока поштовања према великом Србину и тако пето ваљаном сину наше отаџбине, према Сави Текелији. Овај је завод стотинама и стотинама српских синова отворио умне очи, — па нека га српски ђаци и од сада зову пантеоном, али и кад изиђу из њега нека се увек угледају на врлог оснивача му, нека љубе род свој и отаџбину своју оним жаром, којим ју је љубио Сава Текелија, и ту љубав нека доказују мушким постојанством, челичним карактером и целим својим животом, као што је то чинио неумрли Сава Текелија.

СЛУШАЈТЕ ОЦА!

I.

Јован Гератовић беше на гласу сељак, радан и вредан да му не беше равна у свој пространој Мачви. Што су му жита, ал' што му је стока и здрава и крупна. Ко год прође поред градине где је пландовала, не могаше ока да одвоји. Нису вам краве ситне, буцуљасте; крупне и гојазне, а шитоме као јагањчад, могло их је и најмање дете помусти. Јованова Ђерка, Ружица, музла их свако вече и јутром на уранку; ведрице се пресипаху од слаткога млека. У кући Јовановој, у свако доба године, најдебљега сира. Па што му је домаћица умела оплести сирчеве: и округле као венац, и буздованасте, и дуге као јатагани, и вијугасте као девојачке витице.

На коњи, па волови Јованови од најбоље пасме. Коњи као виле, а волови товни. У свему посављу, од Дрине до Колубаре, причало се; да коње Јованове нико није престигао, да му волови никад не засташе на путу с теретом, па ни у јесење дане кад су путови понајкаљавији. У крви је Мачванину да заиграва коње кад их са сеоског пута истера на насип, па краљев друм. Шта се пута утркиваху с Јовановим коњма, али узалуд, бадава само мучиште и знојиште мар-

ву. Један Дреновчанин, имена му не знам, хвалаше се често пред механом како је, не знам кад, престигао Јованове мркове код тога и тога забрана, хвалио се, али му нико није веровао, јер је тај Дреновчанин радо пио и лагао, а пијанци и лаже последњи су људи.

Све лепо и красно у нашега Јована, али му ипак вотњак беше понајлепши, каоно звезда Даница међу осталим звездама. Све звезде сијају, трепере, ал' Даница звезда понајсјајнија, тако и вотњак најугледнији, најуређенији у целом добру Јованову. У њему пуно јабука и крушака, на шљива белица, тургуња, цепача, на гуња, мушмула и оскоруша, на крупних и меких ораха, на један пут рећи: свега.

Јован имађаше врло радо лепу воћчицу, а душа му позвати кога у вотњак и почастити зрелим, слатким јабукама. Волео је воћку, па је и умео вешто и садити је и калемити. Чује ли да има тамо и тамо ваљаних младица, не жали путовати, ако хоћете и по читав дан. Младе шљивице доношаше из Поцерине, а орахе и оскоруше из Јадра и Рађевине. У његову воћу беше и оних јабука и крушака какве се обично не виђају у мачванској равници. Донео их и пресадио из Топчидера, кад је једном рано с пролећа слазио доле Савом у Београд.

А Јован имађаше још два сина ко два млада јелена, Радована и Живојина. Вођаше их, јер су и они њега слушали. Никад не чекаху да им заповести поновн, још и не изговорио, а већ надали трку ко пре да му дода или што год прихвати. Док иђаху у школу, учитељ се хваљаше њиховом науком и владањем, њиховом послушношћу, њиховом добротом. И сад, већ одрасли момци, често иду с оцем цркви, а по служби старом учитељу да га поздраве, а учитељу мило, па им дадне какву лепу књигу, да је читају на доколици. Празником по подне оду и до кола, али се, као добри синови, још за рана кући враћају. Цело их село вољаше што су тако добри; говораху: „Бог их поживео, сретни и честити били!“

Али Радован и Живојин једнога дана не послушаше оца својега и видеше да то није добро. И данас се кају за ту своју погрешку. Баш да вам испричам како је то било:

Једнога јутра, рано у пролеће, спремаше се Јован Шапцу на чаршију, да пазари соли, зетина и друге потребице, које се у оно време не продаваху по селима. Седајући у кола, рече Радовану и Живојину:

— Био сам, децо, јуче у вотњаку и ракљинама очистио врхове од гусеница. Овога пролећа за чудо много чаура, колико се журих, опет не стигох; осташе ми не очишћених седам јабукових дрвета, украј ограде. Ја, Бога молећ, у Шабац; сво ме тек сутра око ињиндије (тако се онда, по турски, звало вечерње доба). Ви у име Бога ракље на у вотњак, да још данас очистите јабуке. Добро чауре обитс, па с њима у пламен.

Рекав то, ошину коње, па ћа у варош. Кад су за њим притворили вратнице, рећи ће Живојин Радовану:

— Да се пожуримо, брате Рако! снеси ракље са стрехе, а ја одох да заложим торбу сиром и хлебом.

— Богме Жико, одговори Рака, не одох ти данас у вотњак. Пребих држаље на секири, па почех друго дељати. Ни мађи док га не довршим.

— Онда. . . ја у забран да свињe обиђем. Баш до сутра не ће оживети чауре. Ако не стигнемо данас, сутра ћемо мало раније. Шта ти велиш, Жико?

— И ја велим: сутра. Отац и онако тек сутра у мрак, дотле ћемо се ми вратити из вотњака охо, хој!

Што рекоше, то и учинише. Радован на дрвљаник па тешти држаље, а Живојин коња па у забран.

II.

Те вечери беше са свим хладно. У кући горејаше велика ватра, а Радован и Живојин сеђаху на клупицама и грејаху се. Мати приправљаше вечеру.

Нуто, нуто! Залаја пас на двору, па гле и вратнице шкрипе, као да се отварају. Обојица на поље, да виде ко је. Запрепастише се кад смотриш е оца где утерује кола у авлију. Лед их у срце, сетише се неочишћених јабука тамо у вотњаку. Али пришапташе један другом на ухо: „Оцу ни једне, већ сутра пре сунца у вотњак да порадимо што смо пропустили.“

Отац у кућу, они испрегоше коње, уведоше у шталу, па пред њих мирисаво. А кад ступише у кућу, рећи ће им отац:

— Но, децо, јесте ли ми здраво? Ево што сам све попазаривао на чаршији. Знам да сте се изненадили што сам још данас амо д олегао.

Обојици тако тешко на срцу да му не смедоше у очи погледати.

— Намерих се на добре трговце, настављаше отац даље, па им тесли мих наше храњенике. Сутра рано да сте ми хазур. па да их вас двоје у варош одгоните.

Сад им се тек свали камен на срце. Сутра рано полазити, а јабуке у вотњаку непочишћене. Шта ће рећи отац, кад чује непослушност њихову. Јаој, Живојине, јаој, Радоване!

Док мати постављаше софру, а отац сеђаше при ватри, њих двојица искочише мало пред кућу.

— Тешко ми је, Жико, тешко, што не послушасмо оца.

— Мени, чини ми се, још теже! Хуче Живојин.

— Па шта велиш, Жико?

— Велим, Рако, да кажемо све...

—И да га молимо да нам опрости.

— Не, него да узме оно твоје ново држаље на све по нама.

— Мучи, не говори брате стока се бије. Него још понајбоље о вотњаку ни једне, боље пређутати, него га уморна срдити. Ко би мислио да ће се још вечерас вратити, па да ће, — да Бог поможе! и свиње продати. Али тако нам и треба, и заслужили смо. Хоћемо да смо мудрији од оца, да радимо о својој глави, а не онако како нам је рекао. Него, чујеш ли ме, брате, оцу, к'о што рекох, ни једне, па чим из вароши — у вотњак.

— Баш тако и да радимо.

То рекоше, па с тужним срцем у кућу. Седоше за софру да повечерају. Жалосна им вечера! Једва су гутали залогаје, тако им беше тешко и несносно.

(Свршиће се.)

ПЕРА И ЊЕГОВ КАРО.

Верни Каро нема мира;
Ето сад га егзецира
Господар.

Бичем маше, грди, пеује,
И тако му командује
Сваки дан.

После разне муке многе
Каро мора на две ноге
Стајат' прав.

Бачен рубац мора наћи;
Дигнут прутић хајд прескочи!
А сад лај!

Покрије му главу капом,
А он мора бројит' шапом
Колко ј' стар.

За тим мора опет стати
И на носу подржати
Залогај.

Донде не сме да се микне,
Док му Пера не довикне:
Каро, хам!

Шта ће сада? још не суста,
Већ му неће бич у уста:
Држи то!

Упрегне га у колица:
Сад си коњиц ластавица,
Вуци де!

Перо, Перо, хујо мала,
Не ваља ти така шала
С псетом тим.

Што је много, то је много,
Сад би већем престат' мого,
Па ме чуј:

Ко год друге кињит' воли,
Дочекаће сам што боли
Макар кад.

Чика Јова.

ЛИСТИЋИ НАЈСТАРИЈЕ ПРИЧЕ.

Идући гајем најстарије приче дођо на врата рају.

Шта ћеш ти смртниче овде, упиме анђео, који обучен у светлост чуваше врата рају, ал не пламеним мачем нег с палмовом гранчицом у руци.

Оћу да видим први станак људски, и дрво живота, и дрво познања, и оне гајеве блаженства, где оно праотац ми од творца сама прва знања слушаше.

Оног раја нема више рече анђео: дрво живота пресађено је у врт неумрлости, а дрво познања цвета данас у сви народа на земљи, него погледај за мном да видиш друго лепше.

То рече и дирну ме гранчицом по рамену и однесе се у висине.

Ох дивна виђења, што ми изађе пред очи и дивни гласови, што ми допреше до ува! Гле сви родови живих и њиови цареви: орао и лав и бик и мезимац створења човек носе престо вишњега, па куда орао замане, тамо се и лав обрће, тамо се и бик креће, а мезимац створења, човек, свећеник божји, он учи славопеве приноси творцу и жртве и управља колом целог створења на земљи. Ох дивота и милина! све је један славопев и један сјај у бесконачном кретању! Душа ми се растопи од дивота и милина!

То за часак би па нестаде виђења. Онда опет анђео изађе пред-а-ме и просу из руке гранчицу. Њени листићи то су неувели листићи најстарије приче.

Скупи их и читај и тумачи својој браћи, рече анђео, и ишчезе.

Ја ево чиним по анђеоској речи, с мојих усана нек тече говор о првим временима, моје безазлене приче нек дишу душом рајске гранчице.

Светлост и љубав.

У почетку беше све пусто и празно, ладна морска пучина. Све стихије беху измешане ни једне се не знађаше. Тада сиђе дух живота с усне свемоћнога, у мах се разбише окови леда и као лѐжећа голуба потресе се крило у мајке рађања. У мрачној бездани поче све да се креће отимљућ се рођењу. Ту сијну свију радовање првеница свеблагог дивна свеопчињива светлост.

Дивна светлост здружена с милом свемајком љубави, што се испод вода ношаху винуше се прво у висине на просуше оне безбројне светове и разастрше оно златно јутрење небо. Онда се спустише у дубине, па и њи напунише животом. Најпосле изведоше из воде земљу и узвисише је, жртвеник свеблагом, и обасуше је цвећем, што се вечито подмлађује, живот да ше најстрошнијем прау.

А кад напунише животом и висине и дубине земљу и ваздух онда тио светујућ се рекоше: да изведемо и човека, наш облик и подобље оца нашег који створи небо и земљу!

Тај час уђе живот у прах и сијну човеков божанствени лик и љубав заузе срце у њему, као мили станак свој.

Превечни виде све, и виде, да је добро, јер све напунише и све зада-

нуше његове миле ћери свеоживљућа светлост и сведржећа љубав. —

Па што гунђаш безпослени мудраче и погледаш на свет као на мрачни хаос? хаос је у ред стављен стави се само и ти. Само у радном животу је радовање људско као у светлости и љубави блаженство творца свету.

Сунце и месец.

Ћери лепоте, чувајте се зависти! Завист обори с неба анђеле, од зависти потамне и тај љупки лик ноћи, лепи месец.

Из савета небеског оца изађе стварајући глас: два видела нека светле на небу господари земљи, дању и ноћи, знаци бежећа времена.

То рече и би. У висине пође сунце, цар дана прво видело. Као женик у дан венчани, као јунак радујући се на победу пође сунце блистајући се у светлости. Сеном од најдивнијих боја сијну му око главе, кличе земља од радости, све биљке се цветом окитише и мирис своје просуше.

Злобно на њ погледа месец, друго видело, и осетивши да неможе надасјати оне дивоте узданувши рече: на што два господара на једном пре столу а за што морадо ја бити друго видело, а не прво.

У који мах изусти у тај и то потамни од злобе, паде са њ светлост те остаде као мртвац блед, па застиђен међу небеским светлим друговима својим кроз плач уздану: смилуј се смилуј оче небески.

Ту изађе анђео пред-а-њ и суд судбине: За то што зазлоби сунцу сијаћем одсада само његовом светлости и кад год земља пред-а-те изађе потамниће као и сад. Још ми рече свемилосни: иди и утеши раскајани и реци, да ће и он сијати, цар ноћи, утеха свију који чезну, блаж и окрепљење свима које дан умори.

Утеши се месец, њега обуче ново тиша и блажа светлост којом и данас сија. Онда пође и он својом стазом господар ноћи сећајући се своје кривице и греха тражи плачне да ублажи тражи да утеши.

Ћери лепоте чувајте се зависти. Завист обори с неба анђеле, од зависти потамне и љупки лик ноћи лепи месец.

Овејана зрнца.

Ништа не почиви у гњеву, јер је луда ко се у буру навезе.

Ваљан се човек више љути, када сам неправду учини него када се њему каква неправда учини.

Ко завиди другоме у срећи, врло је болестан.

Само се онда живи, кад се ради.

Гадно је уздизати се туђим падом.

Помажи вредноћу.

Ако спазиш вредна мрава,
Цен истреси, мрве баци;
Тако раде од најкада
Добра деца, добри ђаци.

Погазиће сиротана
Злобна деца, неваљала,
Што је тако вредна душа,
А тако је ситна, мала.

А ти немој и не гледај
На одљудна дела њина
— Та помоћи вредне руке,
То је красна задужбина

— а.

ПИТОМО ЛИШЧЕ И ЖИВИНА.

(Истинити догађај у 16 слика.)

(Свршетак.)

9.

Девета недеља. Међу лисицом и живином завршке се кавга. Она себи кона јаму по својој вољи.

10.

Живина би да се измире. Али лисица се завукла у своју јаму, па оданде само гледи и ћути.

11.

Једанаеста недеља, — а лисичија ћуд показа зубе.

12.

Дванаеста недеља, — као да нисмо никад ни били питоми.

13.

Тринаеста недеља, — а лисица се већ извештила у лукавству. Чека и последњу пријатељицу, дајој завршше шију.

14.

Домаћица се вратила с пута. Тражи своје кокошке, да их нахрани. Али кокошака ни од корова.

15.

„Но, чекај угурсузе, сад ћемо ми теби показати!“ (угурсузчека, — али полако гриска конопац, на коме је везан.)

16.

Освета се дигла. Јаој куку, леле! А лисица где је? — Ево — шумангеле!

ПАСТИРИ И ОВЦЕ У ИСТОЧНИМ ПРЕДЕЛИМА.

„Ја сам добар пастир, добар пастир даје живот свој за овце своје; а ко није пастир, већ најамник само, и овце нису његове, види вука где прилази па оставља овце и бежи; а вук их ухити и цело стадо распршти. Ја сам добар пастир и познајем овце своје и моји познају мене.“

Да што боље схватите и разумете ове лепе и благе речи светог еванђеља, чујте да вам мало причам о оним пастирима у источним крајевима, чији се посао доста разликује од посла оних људи или деце, који се код нас зову пастирима или чобанима.

Кад би на пример путовали по горама Ливанским, наилазили би сте ту на много стада и чопорова оваца, које пландују под закриљем својих пастира; пастир корача напред, у руци пастирска палица, којом их у опасности к себи привлачи и од нападаја брани, а стадо иде за њим јер га добро познаје, и он познаје овце своје.

Има прилика, кад он одиста живот свој да за овце своје, јер вуци, пантири и леопарди вребају и од глади или обести хоће да насрну на стадо, којем обране треба, и пастир мора да буде увек будан и на опрезу, и увек готов и вољан да га закрили и заштити. Хо-

ће и људи да навале и насрну у оним широким пустарама, и не давно сам читао, како су три Бедуина убили једнога пастира, који је овце своје хтео да спасе. То није био најамник, већ прави пастир.

У лето, ако се никакве незгоде не заметну, може се рећи за Сирске пастире, да повољно и угодно живују, и породица њихова ужива с њима ту тиху срећу. Ал кад дође зима, онда га чекају многи послови, јер овце и козе не могу више остати на паши, а није право ни да гладују; пастир мора за рана да насече тананих гранчица и бршћа, да се постара зимницу. У поњеким крајевима одгајују читаве мале шумице тога ради.

Више пута деси се да које слабачко јагњенце сустане, па не може са стадом да иде. Пастир кад зачује тужно блејање уморног јагњета, он се врати назад, нађе га, дигне га и у наручју га свом носи, — баш као отац чедо своје.

Даклем није чудо, што је наш Христос спаситељ, који је толико година међ тим људима живио и посматрао нежну љубав њихову према повереном им стаду, није чудо, што је Христос, ганут таким призорима, своју љубав приподобљавао љубави таког пастира, који своју овцу верно штити, да ју господару своме здраву и не повређену врати.

ПУТ У РАВАНИЦУ.

Ја врло волим, да путујем по планини, па кад не могу да путујем, ја волим, да се макар и разговарам о планинским лепотама. Па онда не треба нико да се чуди, што сам се ја драговољно придружио оној гомили, што беше наумила, да о Видову дну обиђе Раваницу. У тој гомили било је нас једно тридесет карловачких ђака, — све саме ађије, које једва чекају, да виде славу манастирску у тој задужбини српској. Свако од мојих милих читалаца, знаће, да је Раваница задужбина честитога српскога цара Лазара и знаће још, да је то леп манастирак, код села Врдника у Фрушкој Гори.

Дочује некако за то и мали Војин, па ме замоли да га поведем.

— А шта ћеш ми ти? рекох му, мали си, па нећеш моћи пешачити.

— Моћи ћу ја, моћи; само ме поведи, ја ћу сво напред трчати.

Промислим се мало, па му обећам. Те радости да сте видили! Од тога часа била му је само Раваница на памети.

Можда сте ради, да вас упознам с њиме. Он је из једног села у Срему, а ишао је у први гимназијски разред у Карловцима. Добро, што вам писам лане за њ приповедао, јер — бога ми — не би вам се ни мало допао. Ето на прилику, кад је полазио лане од куће у школу, није хтео ни оца ни матер ни погледати, а како би њима било мило, да их је пољубио у руку! Има то доста деце, као што је Војин. Живе код куће лепо и задовољно, имају што им срце зажели, па не знају, да то поштују. Кад оду мало даље од родитеља, све се промене, онда би волели, да им је ту мајка, да их брани и теши и онда тек увиде, шта је отац и мати.

И наш Војин је мало по мало увидио, да су отац и мати највеће благо на свету. За то сам се одлучио, да га поведем на славу, не би л' се тамо састао са својима, а можда је и он за то био навалио?

Одређени дан за путовање дошао је. То је био дан у очи Видова дана, 14. јуније ове године. Свако ти то, што год је наумило у аџилук, брижно погледа у облаке. Боји се, да нас време не задржи. Ал на нашу срећу, небо је било плаво, као што само може бити; нигде ни најмањега облака.

Сретни ма где, на улици два ђака, чујеш само Раваницу па Раваницу.

— Јеси л' се спремио?

— Јесам.

Од радости не могу даље говорити. Тек би један на другога весело намигнуо, окренуо би се па би отишао даље свмјим путем. Већ је напред сваки уживао. Једни се радовали, што ће да виде ту светињу српску и у њојзи мученичко свето тело цара Лазара — то су вам Хрваћани и Славонци. Ми, који смо видели, Сремци, Бачвани и већ сви, што смо ближе, радујемо се, што ће нас можда когод дочекати. Та дојездиће нам тамо отац, мати и браћа са свакојаким ђаконијама за вредне ђаке. (Кад би ја споменуо оца и мајку, мој би се Војин увек тргао, па је још мислио да ја не видим.)

Нестрпељиво је сваки очекивао, кад ће школско звонце одзвонити пет сати, па да се то путује, кад смо већ за путом. Па и то смо дочекали. За четврт сата искуписмо се код патријарашке баште, такозване „дворске“. Ишао је с нама и један професор. Кад смо се сви искупили, кренусмо се.

У духу смо већ били у Раваници, већ смо видили Врдничку кулу а представљали смо себи, како побожан народ целива светитељско тело честитога цара Лазе.

Него да вам опишем мало наш пут.

Од дворске баште иде се два, три минута до „убавога Белила“. Од Белила води пут кроз саме винограде.

Ви старији ће те ваљда знати из земљописа, да се у Карловцима гоји виноградарство у велико, од тога и живе становници. Виногради воде тако до шуме. Тек по где, где, нашалио би се поток, те би „нам младим пута препречио“. Иза виногради долази шума. Пред шумом су два пута. Један води на Стражилово ,а други у манастир Гргетег. Ми ударисмо право пут Гргетега. Хеј, како ли би онда лепо било отићи мало до Стражилова, тамо на чардаку одиграти и отпевати једно Бранково коло, па на поласку још отпевати једно „Вјечнаја памјат“ Бранку. Јест, лепо би било, а то ђаци и раде. Ама тада се није могло. Кад се куда пође, као ми у Раваницу, онда се не сме никако на другу страну. Два се посла не може на један пут радити: биће времена и за то. Морадосмо се оканути пусте жеље.

Пут до Гргетега водио је кроз две шуме. Прво једна мања — карловачка. Како је била жега и прашина, добро нам дође лисната шума, та кад уморан и ознојан човек иде кроз ладовиту шуму, то је већ одмор Певанка поче. Не-

БЕОГРАД

васмо све само лепе песме, згодне за ту прилику. Иза те шуме дала се лака путањица кроз неке ли ваде и винограде, док се не нађосмо на улазу грчетешке шуме. Одатле се лепо види Бачка равница. Пукла равница у недоглед а жуто класје од хране сећа те, да је време, кад ће се наградити труд вредна тежака и кад ће му плод казати: „Како сејао, тако жео."

Мало седосмо ту — да боме онако угрејани не на голу земљу, него на прострте капуте — на кад се одморисмо, крепусмо даље. Бачвани стали на се укинили, не мож' их отрћи од њихове Бачке. Док смо ми још седили, неки отишли у шуму, да разгледе мало пут. Кад се вратили, не мож их познати — окитили се зеленим лишћем, весела им мајка, па све подскакују од весеља, као да ће, да ти кажу: „Ево нас у планини, ево нас у слободи!" Ми то не могосмо мирно гледати, него скочисмо па потрч' сви напред у шуму, да се и ми окитимо па да се то путује даље. Сад се тек уживало! Пут узан тек за тројицу; зелено грање надвило се над нама, од њега се небо не види, милина ти, ма куд погледао! Баш су најсретнији ти планинци, да сам завидљив, њима би завидио.

Како не могосмо у једној гомили ићи, разредисмо се по троји ца. Мали Војин није имао стална места, трчкао је то напред, то остраг. Ал како ми се чини, све му је било неправо, кад се оклевало, он се само журио напред; кад би се сетио, што се тако жури, нисам могао, да му се не насмејем.

Идемо ми тако па мислимо, да смо тек на сред шуме, док се на један мах не тргосмо.

— Ура! Живили! викало је њих неколико. што их је грло носило.

— Шта је? Шта је? питасмо ми одостраг.

— Грчетег манастир!

— Ура! Живили! повикасмо и ми на се пожурисмо.

За трен ока нађосмо се на једној чистини пред манастиром. Да сте онда с нама били! Оданде се види цео Срем. Сремци плануше као ватра жива.

— Ено Саве! Глете како се бели! викали су једни Посавци.

— Ено Јарка! Ено Кленка! Ено Шапца! допуњаваху их други. За тим долази гомила села сремских, јер је сваки могао да нађе своје мило место.

Гледали смо сваки у своје место; по неки би се чак нашао, да знаде показати, и где му је кућа. И који нису Сремци радовали су се.

Први је некима пут, што виде славни Срем и вијугаву Саву, како растављ Срем од Србије, ваљајући чиле таласиће један преко другога.

Није ваљде, морало се мало за стати, сваки стао за себе па се загледао у своје драго селанце; неки нашао улицу па већ и кућу распознаје. Стао на се замислио. Мисли на оца и на мајку и на браћу. И ја сам, да боме, стао као и други, па се замислио. На једаред се тргох.

— Браца Јово, где си? викао ме неко.

Познадох глас Војинов. Дође

до мене, па кад виде, да ја гледим у наше место, стаде па почне нагађати, где му је кућа.

— Наће ли кућу, Војине? рекох му шаљећи се.

— Наћох! прихвати он озбиљно.

— Па?

— Па тамо су отац и мати и браћа, одговори Војин, па ме тек погледа. Није трептао очима, него само гледи па чека шта ћу рећи.

— Сети се, Војине — рекох му — како си се јесенас растао с њима.

Он обори очи на ућута. Ја одох, да га не буним. Кад смо се после кренули у манастир, био је врло озбиљан, — а то није његов обичај. Знао сам колико је сати куцнуло код њега, па ми беше чисто мило, та зато сам га и повео, да га мало подсетим, како му није ваљао посао.

Кад повикаше „напред", ми се кренусмо.

Већ се почело смркавати. Осврнусмо се још једаред тамо на равни Срем. Тешко се могла распознати и најближа села. Сваки је имао у нади, да ће се оданде кад год пожурити до Раванице, а особито наш Војин. Кроз шуму спуштасмо се полако у манастир.

(Свршиће се.)

РЕШЕЊА РАЧУНСКИХ ИГАРА.

(ВИДИ „РАЧУНСКЕ ИГРЕ" У 13. БР.)

36 бројева на 36 поља. Н. п.

1	32	34	3	35	6	
12	8	28	27	11	25	
24	23	15	16	14	19	
13	20	21	22	17	18	
30	26	9	10	29	7	
31	2	4	33	5	36	

По правилу код броја 25 на 25 поља да се са ово 36 бројева још више облико̀ва написати.

49 бројева на 49 поља. Н. п.

30	39	48	1	10	19	28
38	47	7	9	18	27	29
46	6	8	17	26	35	37
5	14	16	25	34	36	45
13	15	24	33	42	44	4
21	23	32	41	43	3	12
22	31	40	49	2	11	20

64 броја на 64 поља. Н. п.

1	58	62	5	4	59	63	8
16	10	54	53	52	51	15	9
48	47	19	20	21	22	42	41
33	39	27	28	29	30	34	40
25	31	35	36	37	38	26	32
24	23	43	44	45	46	18	17
56	50	14	13	12	11	55	49
57	2	6	61	60	3	7	64

81 број на 81 пољу. Н. п.

47	58	69	80	1	12	23	34	45
57	68	79	9	11	22	33	44	46
67	78	8	10	21	32	43	54	56
77	7	18	20	31	42	53	55	66
6	17	19	30	41	52	63	65	76
16	27	29	40	51	62	64	75	5
26	28	39	50	61	72	74	4	15
36	38	49	6	71	73	3	14	25
37	48	59	70	81	2	13	24	35

100 бројева на 100 поља. Н. п.

1	99	98	7	6	5	94	93	92	10
90	12	88	87	15	16	14	83	19	81
80	79	23	24	25	26	77	28	72	71
70	62	38	34	35	36	37	63	69	61
51	52	43	44	45	46	47	58	59	60
41	42	48	57	55	56	54	53	49	50
31	39	68	64	66	65	67	33	32	40
30	29	73	74	76	75	27	28	22	21
20	82	18	17	86	85	84	13	89	11
91	9	8	97	96	95	4	3	2	100

ОТКУДА ВЕТАР?

(По пољском).

Тако смо једаред упитали деда-Станка, кад нам је то пало на памет. Дека нам је о томе приповедао на дугачко и на широко. Вредно је да и ви штогод о томе знате, зато ћу вам овде написати колико сам запамтио.

Ви сви знате шта је ветар, али знате ли како он постаје? — Кад се покрене ваздух, онда постаје ветар. Покрените ваздух ма којим начином; дувајте, машите лепезом или парчетом широка папира, па ће одма настати ветар. Да нема дакле ваздуха, или да је ваздух увек сасвим миран, не би било никада ветра; јер ветар и није ништа друго него ваздух који се креће. Кад се ваздух лагано креће, кажемо да ветрић подухује; кад иде брже, онда кажемо да дува ветар, а кад силно напред иде онда велимо да је то бура. И ветрић — и ветар и бура, све то стоји дакле само до брзине, којом се ваздух креће.

Еле сад знате да ветар постаје отуда, што се ваздух покреће с једног места на друго. Сад треба да сазнате зашто се ваздух креће. И то ћете одма знати, само пазите добро на ово што долази.

Наспите у чашу зејтина, па онда досипте воде; зејтин ће се подићи горе, а вода ће отићи доле.

Зашто? Зато, што је зејтин лакши од воде, т. ј. један аков зејтина лакши је од акова воде. Но не треба вам ту зејтина, узмите само воду. Ако н. пр. вода стоји у лонцу над ватром тако да је ватра испод лонца, то ће се најпре угрејати вода што је на дну лонца. Та угрејана вода биће сад лакша, па ће се морати дигнути горе, а она вода што је горе пашће на дно, јер је од ове ладнија па по томе и тежа. Је л' те, даје то са свим као и са зејтином?

Но то, што сам вам сада говорио о води и о зејтину, то исто важи и за ваздух. Знате да сунце греје земљу. Тиме се угреје и ваздух, али не на свима местима подједнако, јер због разноврсног облика крајева на нашој земљи не могу сунчани зраци да допру свуда подједнако. Онај ваздух што је угрејан, дићи ће се одма у вис (баш као вода у лонцу) а на његово место доћи ће онај хладни ваздух, који је њему најближи. Тако дакле кретањем, и то брзим кретањем ваздуха с једног места на друго постаје ветар.

Што бива у маленом, то ћемо сада применути и на веће, како се зашта у природи налази. Узећемо два суседна краја н. пр. Нови Сад и Карловце. Рецимо нека је у Новом Саду топлији ваздух, а у Карловци да се пре изхладно. Наскоро ћемо опазити, да ће се из Новог Сада топли ваздух уздићи у вис, а на његово место дојуриће онај хладнији ваздух из Карловаца. То комешање и мешање ваздуха чини, те постаје ветар. За сада не треба о томе више да знате, доста је, да и то запамтите.

Ако сте ме добро разумели, онда нећете више веровати у то, да се о нда страшан ветар подигне, кад се когод удави — као што неки гатају. То само сујеверни и непаметни људи могу казати, јер у каквој би вези стојао ветар са утопљеником, кад знамо како ветар постаје. То су само сујеверне (празноверне) гатке какових код нас имаде доста, и о којима ћу вам други пут говорити, зато сам сада и покушао да вам обратим мисли на паметније ствари.

Ветар не дува увек с исте стране; у главном имадемо четири ветра; источњак, западњак, северњак или горњак, и јужњак. Осим тих има још северо-источни, југо-источни, северозападни и југо-западни ветар итд. Сталан правац ветра може се одредити само на мору или на великој равници, где ветар без икакве препреке дува; а по варошима где има много кућа, мења он сваки час свој правац, јер сваки час наилази на небројено много препона.

Још сам вам остао дужан рећи како постаје вијор.

Казао сам већ напред, да ветар не мора увек у једном правцу да дува. Тако исто не мора ветар само с једне стране да дува, него може и с више страна дувати на једаред. Кад се ово последње догоди, па кад се случајно два ветра намере један на другог, па један држ' овамо, други држ' онамо, — настане вијор. Ваздух се врти на около као оно вртлози у води. То потраје неколико часака, а ветар подигне све у ваздух, лишће, песак, прашину и т. д. а кад се ветар утиша, падну опет доле *). Кад се то догоди на мору, онда могу ти огромни вртлози да буду врло опасни лађама. Морнари у такој прилици пуцају из топова, да тим ваздух потресу и вејавицу ослабе.

Чули сте ваљда већ за ону пословицу „ватра и вода добре су слуге, али зли господари.“ То исто може се рећи и за ветар. Ветар у многоме служи људима, н. пр. тера ветрењаче где се меље брашно; а док људи ни су знали паром терати лађе, не би могли без ветра по мору пловити. Ал тешко нама ако ветар побесни. На мору може чуда да почини, подави силне лађе и силно благо, да о њему после нема ни трага ни гласа. Или ако се гдегод случајно штогод унали, ветар може да брзо распростре ватру свуда наоколо. Зато и о њему можемо пуним правом рећи: „ветар је добар слуга, али рђав господар.“

Браћа Светомир.

*) Вихрови могу бити тако силни, нарочито на широкој равници, да терегна кола подигну у вис. Но то бива посве ретко. Ур.

Разнолије.

(Два тужна гласа) 8. јуна умрьо је у Дубровнику одлични српски песник и научењак кнез Медо Пуцић. Он је био негда васпитач српског краља Милана I. Његове су песме лепе и родољубиве; нарочито је у њима препоручивао слогу између Срба и Хрвата — Други је тужан глас, који ових дана стиже, да је преминуо знаменити књижевник српски Вук Врчевић у 72 год. радног живота својег. Он је за рана пошао стопама великога имењака својег дичнога Вука Караџића прикупљајући српске народне умотворине: песме, приповетке, речи, пословице, игре и т. д. Мир пепелу оба врсна покојника; хвала труду њихову и дуг им био лепи спомен у српском народу.

(Брзина.) Један научењак прорачунао је, да миш кад је у трку може да начини 500 корака за једну секунду, а то је 30 тисућа корака за један минут. Кад би коњ био тако брз, он би нас за један дан однео из Београда у Цариград.

(Тано раде врсни људи.) Два руска официра живела су од дужег времена у завади, мрзили се као највећи

непријатељи. Доће кримски рат и једног официра пошљу у Крим. После неког времена дође и други у Крим, — онда онај први изађе пред њега, узме га пријатељски за руку и наведе га на бедем одакле се видела противничка војска; ту га загрли и рече му овако: „Погледај тамо, онде су твоји непријатељи, и твоји и моји, а овде немаш ни једног непријатеља!“ — Тако се измирише.

(Разни језици.) У Америци има 422 разна језика; у Азији 153; у Аустралији 117; у Африци 115; у Европи 53. — Свега даклем има на земљи нашој 860 разних језика.

Даштања.

I. За мању децу.

1.) Ко може васцео дан да путује а да се не макне из своје куће?

2). Ребус

II. За одраслије.

3). Пело еј емоква ломи.

(Испремећи гласове пак ћеш добити реченицу која има смисла).

Л. Гердец.

4.) (Рачунски задатак.)

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Из ових цифара ваља узети две цифре и те помножити једну с другом, а остале цифре сабрати. Производ оне две цифре и сума осталих цифара треба да износи сто јединица.

послао **Алекса Јанићијевић**
у Бељини

5.)

Ових пет прозора или квадрата састављени су из 15 палидрвца. Сад одатле ваља да извадиш три палидрвца, а да ти остану три (једнака) прозора.

послао **Ник. Демирџић**
у Бељини.

Решења и имена оних који добро реше и на време уредништву пошљу, биће штампана у 18. броју.

Исправак.

У 15. броју „Невена“, на претпоследњој страни имају три ситнице, под насловом „Филозофски“. Наслов овај односи се само на прву ситницу, — друга је имала доћи под разнолије, — а трећа није ни била намењена за овај лист, већ је погрешком ушла ту.

Чика Јовина пошта.

М.—ђ—. О тој ствари се не говори тако; — бар не у овом листу.

Д. у П. Није ми јасна твоја жеља. Накани се па ми пиши још једаред.

Многима, чија сам писма при повратку моме кући затекао одговорићу у 17. и 18. броју

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (адреса.) Dr. Jov. Jovanović, Wien IX. Währingerstrasse Nr 9. Издање штампарије А. Пајевића.

Цена је *„Невену“* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 17.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

Дивља мачка. (Види опис на страни 519—520.)

СЛУШАЈТЕ ОЦА!

Свршетак.

Сутра рано потераше Живојин и Радован свиње у у Шабац. Отац их је тамо дочекао. Свињи јако храњени, а они их и понагло терали, те браови мало и занемогоше. А у вароши не застадоше ни купца; баш то јутро сишао у Београд, ћерка му се нагло разболила. А знате, шта је срце очиње, и главу би дао за дечицу своју.

Али је купац био поштен трговац, човек од речи. Оставио поруку Јовану да дође у Београд, да му новце положи, а он ће му платити и што буде успут потрошио.

Јован је купцу веровао, јер се одавна с њиме познавао. Предао би свиње и његову човеку, а на новац мало и почекао. Али он помисли у себи; свиње су им занемогле, купцу дете занемогло, он је јако тужан и жалостан, а и сам нисам давно слазио до Београда. Идем да видим како му је детету, и да му кажем, шта се са свињама догодило, и да му их не могу предати, док се не опораве.

Јован зове преда се Живојина и Радована.

— Чујете ли, децо! Морам одмах у Београд да се састанем с трговцем. Време је да и ви видите ту нашу најлепшу и највећу варош, с големим градом на Дунаву. За то ћу сада повести тебе, Живојине, а другом приликом ићи ћеш самном ти, Радоване. Ти се Жико спреми, а ти, Рако, остај овде са свињама.

Како би се Живојин радовао Београду, али јест, оборило га тужно срце, непрестано му у памети: што није урадио, што му је отац заповедио.

— Свиснућу од неког терета, рече брату, кад бише сами у обору. Свалило ми се нешто на срце, једва дишем. У глави ми тако мутно, чисто незнам, шта да мислим и да говорим. Кајем се, кајем, што не почистисмо воће, као што је отац рекао. Волео бих сад у селу требити јабуке у вотњаку, него, овако тужан ићи с оцем у Београд. Да смо га послушали и воћке очистили, сад бих све скакао од радости, што ће да ме поведе. О, брате, брате, никад ти више не преступи заповести очине. Куд он оком и Жика ће скоком.

— И ја сад видим, брате; не ваља што смо учинили. И мене пече на срцу. Чим се докопамо села, правце у вотњак. А кад га очистимо, одмах истину оцу, нека зна, како смо били непослушни, како не урадисмо оно што је рекао, али да нас је непослушност јако тиштала, и да смо очистили воћке, чим се опет повратисмо у село.

— Молићемо га да нас некара и заверити, да ћемо га у напредак боље слушати.

На по сахата после овог говора отпутује Живојин с оцем у Београд, а Радован оста са слугом и свињаром у Шапцу.

Те године необично рано ославило пролеће. Тек на измаку фебруар, а небо се очистило, као чивит плаво, а сунце тако топло, рекли бисте: на прагу је лето. Кре

пуше воде, ливаде озеленише, дрва напупише, а врбе богме и олиставше. Не минуше неколико дана, а ране воћке почеше једна по једна избијати цвет.

Док се отац са Живојином вратио из Београда, док трговац примио свиње и све дође у свој прави ред, прође богме и својих десетину дана. А кад Јован с децом стиже у село, воћњак се пожурио, па у пуну цветао. Узалуд би било сада обијати чауре на оних седам јабукових дрвета, што осташе неочишћени, сунце грејаше све јаче и јаче, а из чаура се измигољиле прождрљиве гусенице.

Кад видише то Живојин и Радован, они као убијени, сневеселише се, па право пред оца. Сагли срамотне главе, па говоре: — Дођосмо преда те, оче, да ти откријемо нашу грдну погрешку. Крисом јер мишљасмо, још ће се поправити, па да не цвелимо твоје добро срце. Ми, оче, нисмо послушали твоју реч, кад нам оно каза: „Децо, идите сутра рано у воћњак и обите чауре са оних седам јабукових дрвета у крај ограде". Одгодисмо тај посао до сутра; мишљасмо, е се не ћеш повратити до другога дана у вече, као што си нам, отац, био и рекао. А кад сутра дан, ти нас послао са свињама у варош, и ето тек данас вратисмо се у село. Би нам много тешко, а и сад нас боли, што те одмах не послушасмо. Још нам је теже сада гледајући, како јабуке с наше нехатње пропадају. Молимо те, оче, да нам ову кривицу опростиш. Од јако ћемо пазити да будемо послушни, да ти никад не учинимо криво и на жао. А до века ћемо се кајати, што те не послушасмо, што те, ето, увредисмо.

Отац се у први мах мало и наљути. Заболи га јако, што га не послушаше његова рођена деца. Али кад чу, да је и њима тешко, претешко, да се од срца кају, он одмекну мало, па им проговори:

— Добро децо моја, — опроштено вам је. Мило ми је што се кајете за погрешку своју; ко се каје, тај се и поправља. Само ми је ипак жао, што на јабукама неће бити рода, што ће гусенице, којих је много, упљувати и остале здраве воћке. То нека вам је за науку, да никад више не пропуштите очистити гусенице. Ја ћу бити на и умрети, али добро запамтите моју реч: „чим окопни снег и настану први дани пролећа, не часите часа, одмах у воћњак, па обите и спалите и најмању чауринцу, што је опазите на голим гранчицама. Не одгађајте с данас на сутра: ко много одгађа вазда је жељан берићета. Још једном вам кажем: запамтите моју реч!

Деца нољубише оца у руку, заверише му се вазда слушати га и да ће воћњак на време требити и чистити. И одмах по ручку одоше с оцем у воћњак, чистили су, што се дало очистити. Али сва мука узалуд. Већ се, ено, појавили чак и лептирови. Цело божје пролеће и лето одлажаше Јован у воћњак, требљаше гусенице, и тамањише лептирове, особито око подне, кад падну на влажну обалу у крај потока. Но ко би их све похватао и потаманио.

Снесоше многа јаја по гранама, а врело их сунце огреја, и за десетак дана излегоше се безброј-

*

не нове гусенице. Тако те јесени оста Јован без јабука, не имађаше воћа, као других година, кад их је на време отребио од чаура.

Гледа Јован с тужним срцем своју невољу без божије воље, па кад већ не може да одоли теrету, уздахнуо би и рекао би својим синовима:

— Свега тога не би било, децо, да сте ме стара послушали, кад вам рекох: у вотњак! Сад, ето, и сами видите, кад дена оца не слушају.

Ко не слуша старије
Срце му је вражије;
Сваки, био ја и ти,
Доцне ће се кајати;
Не зна л' отац, Бог ће знати,
Па нам не ће среће дати.
За то ћу ја слушати,
Што год отац и мати
У данима младим
Реку ми да радим.
14. марта 1882.

Милорад.

ДИВЉА МАЧКА.

(Види слику на првој страни).

Она мирна цица-маца, с којом се деца играју, гладе је и за реп је катkад новуку, која им лепо на крилу лежи, ту дрема и пређе; она цица-маца, која се кашто са домаћим пестанцетом спријатељи, с њиме из једне чиније руча, у једној корпи спава, по трави се ваља, та цица-маца, коју ми не зовемо звером, већ домаћом животињом, она има најближе рођаке своје, с којима се не би смели шалити, па ни приближити им се, ни ви ни пестанце ваше, — а то су дивље мачке, које се пуним правом броје међу праве зверове.

Дивљу мачку ви тешко да сте кад видели, јер оне су у нашим пределима ретке, — ретке су и у самим шумама, али у неким пределима Немачке има их мало више.

Дивља мачка разликује се од наше питоме мачка тиме, што је јача и снажнија. Бунда јој је косматија и чупавија, а реп јој налик на лисичији реп, на крају је расперушен, као што видите на горњој слици. Она је пакосна и љута као рис, она је крвник као мало која друга звер, храбра је и одважна, већма него што би по величини и снази својој смела да буде.

Кад је погоне или узнемире она је готова на бој и са много већом животињом од ње, — напашће и на самога човека, па може да му буде веома опасна, — по бесноћи и дивљаштву свом она би се могла назвати малим тигром.

Зна се за више случајева, где је дивља мачка, у место да побегне од човека, љуто напрнула на њега забола му нокте своје у груди и у врат, раздерала га и разгризла му сво лице, — тако, да је тај човек од тих озледа и умрьо.

Дивља мачка је за чудо брза, окретна, одважна, лукава и подмукла. Ловци од ње јако зазиру, и кад се коме прокте, да на њу у лов пође, никад неће ићи само сам, већ ће повести бар још једног другa, но и онда она може једног да осакати, али други је са стране дочека и тој онда буде гроб.

А РАТОС ТАКЕ ЉУБАВИ!

Сестра Јеца
И њен братац Неца
Добили су зеца.

Сестра Јеца
И њен братац Неца
Баш су луда деца!

Зеца воле, — али како?
Да је зецу наопако:

Братац за реп вуче стаде,
Да му воде даде;
За уши га вуче сека,
Да му даде млека.
Већ не знају шта ће с њиме
У вел'кој радости;
Вуци тамо, вуци амо, —
Пуцају му кости.

Тешко зеки, кад је пао
У те четир шаке!
Па се мора ратосиљат'
И љубави таке.

Чика Јова.

ДУГА.

Баш је престала падати киша. Црни, тамни облаци, који су нам пре кише онако страшни изгледали, изгубише сада своју тамну боју, те посташе блеђи и као неким руменим светлом обасјани. И баш кан' да су се задовољили тиме, што су земљу благом кишицом наквасили, почеше се разилазити на све стране, а из њих помоли сунце своје сјајно лице.

Све дотле смо ми седели са нашим добрим деда — Станком поред прозора. Нисмо ми плашљива деца, да се сакривамо кад грми или сева, не љутимо се ми ама баш ни мало, кад киша пада; — та нама је деда-Станко већ приповедао, да без кише ништа небо могло растити, — а приповедао нам је и о грмљавини и грому, што ћу ја све вама други пут саопштити, да и ви знате. Е, да ви видите тог нашег деда-Станка, како вам тај лепо уме да прича! Али ништа; ви ћете се с њиме барем из „Невена" упознати.

Кад киша престаде падати, онда наш деда, Станко намакну свој фесић на главу, довати свој чибук са астала а ми смо већ знали, да ће мо сада у башту. Пре но што је деда запалио дуван, већ су мали ђаци истрчали били под сеницу у башти.

У нашем друштву био је мали

Ђура, који без свога дрвеног коња није ишао никуда; његова старија сеја Милева; Душана, који ће сада већ у другу гимназију; мене, и деда Станка.

На пољу је било красно, како само песме благе летње кишице може бити. Све је као наново оживело; сунашце је сјало јасније, цвеће је мирисало дивније, дечица су била вес елија а и деда нам је, као што ћете одмах видети, приповедао лепше, но обично.

Ђурица се не даде умирити. Непрестано скакуташе на свом дрвеном коњицу наоколо, те га је већ и деда морао опоменути, да не гази по блатној стази, јер и Насти није баш угодно, кад мора у вече да чисти здраво блатне ципеле. Једва се смирио, али и кад је ушао к нама под сеницу, непрестано стајаше на улазу и гледаше на поље.

— „Дуга! дуга!" кликне наједаред и поскочи као да му се дрвени вранац помамио, пак упре свој мали кажипрстић према источној страни неба.

Ми сви погледасмо тамо, и имасмо шта видети. Преко читаве источне поле неба савила се у полукругу велика дуга. Изгледаше као да је с једним и другим својим крајем прикачена за земљу, а средина јој се уздигла у ваздух. Црвена, жута и зелена боја могаху се јасно распознати; све то изгледало је тако величанствено, као да је то какав велики еликар еликао. Ми гледасмо непрекидно у њу, али она се не мицаше никуда; стојала је као укопана. Кад нам се погледи већ уморише, и кад не могосмо више држати горе уздигнуте главе, погледасмо сви у деду.

—„Деда, деда, дед штогод о дузи!" викаше „гимназист" Душан.

— „О дузи, о дузи", викасмо и ми остали.

Деда нас гледаше задовољним погледом, а из луле пушташе кратке, јаке димове. Радовао се, што има тако добру децу, која воле да науче оно што још незнају и што им је непознато.

— „Ал' ће то бити нешто лепо!" прошапута Милева гледајући деду молећим погледом, само да што пре започне.

— „И поучно!" приметим ја и одох да зовнем матер и старију сестрицу Иринку, нек и оне чују, шта ће деда приповедати.

Кад смо се већ сви били сакупили, кад се Ђурица примирио, па кад се и сам наш Бундаш до нас довукао, онда остави деда луду па отпоче:

— „Дуга вам је једна од најлепших природних појава, зато ју и воли свако. У ствари дуга није ништа друго, него прост појав светлости. Она се може појавити само после кише, кад је небо јако наоблачено. Ми ју виђамо само онда, ако тако стојимо, да с једне стране нас пада киша, а с друге стране сија сунце. Отуда и долази, да у јутро можемо дугу видети само на западној, а после подне само на источној страни неба, као што је то случај сада. А како дуга постаје, то ћу вам казати одмах. Кад киша пада, а кроз ту кишу сија сунце, онда мора светлост кроз кишне капљице да прође. А како светлост из једне капљице у другу налази и улази, то сваки пут мало скрене са свога пута, и онда се каже, да се светлост ломи. Но при том ломљењу не остаје светлост онакова као што је била, него се разасене у седам различитих боја и то тако, да стоје једна изнад друге. Најгорња је љубичаста, најдоња је црвена. Између њих налази се још на-

ранџаста, жута, зелена и модра (плава). Када дакле мноштина такове разасуте светлости досне у наше око, онда видимо ту лепу појаву, коју називамо дугом.“

— „Заиста штета, што се ти облаци тако ретко згодно поставе према сунцу, па нам се и дуга ретко покузује“, примети Иринка.

— „Е, можеш ти то и без облака видети“, одговори деда. „Кад одемо једаред на чик - Ацину поточару, одвешћу вас тамо иза оног великог воденичарског точка, с кога увек вода цури, па ћемо се ставити тако, да буде сунце иза оних капљица, онда ћемо такође видети дугу. Светлост ће опет пролазити кроз оне капљице и преламати се, а боје ће бити поређане као и у дузи. — И код водоскока и рано у јутро на росним капљицима види се то исто. Из свега тога научили смо дакле, да се светлост сунца разасипе у седам различитих боја, кад пролази кроз водене капљице.“

— „О том ћу ја првом приликом покушати да се осведочим“, примети Душан.

А затим опет деда настави:

— „Каткада се поред главне дуге покаже још и друга споредна дуга, која је мања. У њој су боје поређане обратно, то јест, код ње је црвена највиша, а љубичаста најнижа. Она није тако јасна као права дуга. — „А сад“ довршн деда ухвативши руком свој чибук, „сад ћемо још једаред да погледамо ту дугу како изгледа.“

Ми устаемо и полетисмо из сенице, али дуге више не беше.

— „Нема је, нема је“, викаше мали Ђура љутито, и одјаха на свом вранцу даље, да види није ли се дуга мож'да гдегод сакрила.

Али дуге не беше више, док смо се ми разговорали, дотле је ње нестало.

— „Нема је нигде,“ викаше опет мали Ђура дојахав опет натраг.

— „Томе сам се ја и надао“ продужи деда Станко. „Облак са киш ом уклонио се са свог пређашњег места, и сад светлост иде као и обично, а не прелама се.“

— „Ала је то штета, грдна штета“, вајкаше се Душан.

— „А како би то лепо било, да дуга увек остане на небу“, шапуташе Милева, „имали би бар увек што лепо видети“.

— „Немојте децо бити незадовољни“, поучи нас деда. „Наша мајка природа све је најбоље уредила. Кад би вијали дугу чешће, постали би сиром ње равнодушни и она би нам била нешто обично. А овако се бојем, увек радујемо њеној појави. — Она нам је знак несталности и пролазности свега на овоме свету“.

Ми се сви замислисмо, да мало дубље промозгамо последње дедине речи, само Ђурица одјаха на поље. Кад смо опет дошли к себи и погледали око себе, не беше нигде више никаквог облачка, а сунце је помолило своје светло лице кроз густо брнјаново лишће на нашој сеници, да види шта раде добра деца. Па као да је било с нама задовољно, јер дуго, дуго нас је својим погледом мотрило, и није се хтело с нама растанути. Стазе биле су у башти већ исушене, а на столу стајала је пред сваким дететом шоља млека и једна кифла. На средини пак било је у котарици свеж сга воћа. Све је то наша мајка својој дечици спремила.

— „А сад“ — заврши деда Станко, „кашћу вам још нешто на свршетку. Кад одете горе, а ви узмите чист табак беле артије, па га ставите на сунце. На тај табак папира метите чашу чисте воде, па онда погледајте иза чаше, те ћете нешто лепо видети“.

Кад смо после ужине урадили како нам је деда рекао, видели смо заиста нешто лепо. Ја вам нећу казати шта је то било, него ви то покушајте сами. Па кад покушате и учините то, онда ћете ми, ако Бог да, те се кадгод скупа нађемо, приповедати шта сте видели.

Браца Светомир.

ЕЗОПОВА БАСНА.

Лисица позове једном роду у госте, да је почасти, и ова дође. Сто је био лепо постављен, на њему свега доста и изобилно, — али која ваљда, кад је било лукаво удешено, да рода крај свега јела и изобиља ипак остане гладна. Јер јела беху донешена све на плитким тањирима, из којих је лисица лако могла јести, још их је и облизала, — али где ће рода са својим дугим кљуном да једе из тањира!

Част би па и прође, а рода помисли да таку част ваља лисици и и вратити. Даклем на скоро позове опет она лисицу у госте. И лисица дође. А знате ли како је ту било? Ето као што видитите горе насликано. Јела и пића била су изнешена све у дугачким узаним пехарима из којих је рода лако залогаје вадила, али сад опет лисица остаде гладна.

Елем тако је то увек било и биће: како ти другом, тако ће бруги теби.

НЕШТО О ХИНЕЗИМА.

Сећам се, како сам у детинству моме радо читао, чисто гутао књиге, у којима се што причало о странim, дальним народима и њиховим обичајима; па још ако се у путри нашла и слика која, да то све живо представи, — нисам могао да се растанем од таке књиге.

По томе судим, да ће и вама мило бити, да што чујете о разним народима и њиховим обичајима; за то ће вам „Небен" чешће доносити таковић описа и слика, о народима, који имају са свим других обичаја, него што су у нас, — па и о самим дивљацима. Јер је занимљиво читати како они живе.

Хинески Мандарин.

Овом ћу приликом, да вам само нешто прозборим о Хинезима, други пут ћу вам о њима говорити више и опширније.

Ви сте јамачно и до сада слушали о Хинезима. То је велики народ, а има и велику прошлост, а може се подичити многим пословима и вештинама, које су код њих цветале још онда, кад се о томе код нас у Јевроии није ни сањало. Н. пр. за њих се каже, да су штампали књиге здраво, здраво давно, куд камо пре Гутенберга. Њихови пра-праоци знали су правити барут, ма да није био тако добар, као што га ми сад правимо, а у свилarству и у предењу свиле, у томе су они били прави мајстори, — па и сад су. И данас је хинески порцулан најбољи, и они умеју највештије молова и на порцулану. Ко није пио хинеска теја, тај, веле, не зна шта је прави теј. А о ребарбари нећу ни да вам говорим, ви сте је можда кадгод лека ради употребљавали, — гнусна је, али у неким болестима може да буде здраво лековита. И њу добијамо из Хине, — бар ону најбољу сорту њену.

Вама ће бити чудно, кад чујете, да ти људи гоје мачке псе, пацове и мишеве, а за што? да их поједу. И гњезда неких ласта једу Хинези у медени кус. Али то раде и неки Јевропљани, који се дан и ноћ брину, како ће свој размажени желудац све новим и новим буркулишом да изненаде.

Негда, а то није било баш тако давно, кад је кога Јевропљана коб донела у коју хинеску варош или село, па се ту кроз улице прошетао, тај је могао унапред знати, да ће бити исмејан и поруган. Још је добро прошао, ако му нису ништа друго рекли него „Фанки", т. ј. „страни шмокљан", али бивало је ту кашто и батина, а по неки је и главом платио. Но сад се већ „странац онде много сигурније осећа.

Хинези се много баве трговином, а умеју ценкати се и погађати боље него икоји други трговац. Необичан је изглед њихових улица, јер су све куће и дућани с поља шарено набојадисани и разним резањем украшени. Дугачке фирме њихове истакнуте су и пружају се до средине улице, трговци и њихови помоћници стоје пред вратима, и не штедећи ни мало својег грла, хвале своју робу и прамамљују муштерије.

Њихови ситни новчићи имају на среди рупу, те га тако нижу на гајтан као неке бројанице. Такав низ новаца зову они „Чу“, а банкари издају банке, које представљају вредност 500 или 1000 таких Чу-а.

Многи трговци носе уза се танке прутиће од сребра, па кад што купе, они открјају парче сребра, измере му тежину, и тиме наплаћају у место новаца.

Код њи су чиновници као неки немеши, нарочито они већи чиновници, што се зову мандарини. Горњу слику износим вам да је видите, не за то, што би та слика била лепа, већ да добијете појма како од прилике изгледа хинески мандарин а у једно да видите, какав је хинески цртеж, јер је та слика начињена верно по хинеском цртежу.

Хинези бријују своју главу, само на врху темена остављају један прамен косе, — перчин — а тај перчин у гдекога допире чак до пете. Така је код њих мода, али та мода нема баш дичан постанак. Некад су Татари победили и подјармили Хинезе и Татари су онда наредили, да сваки Хинез главу брије и само перчин да остави, у знак ропства. Па како су онда морали, тако сада чине и без мораља. Девојке носе пуну косу и плету је у један курјук, који носе испод пазуха, — а чим се која девојка испроси, она смотуља курјук у клупче и тако га носи прденута на глави. Још се набели и нарумени, па и усне набојадише, — по томе се познаје, да је испрошена. Да гадна, да гнусна обичаја!

Па још нешто, што човек једва може да верује. Хинески богаташи почну својој женској деци још у колевци ноге стезати, тиме их тако наказе, да те ноге нити су после за ход нити за стајање способне. Направе од здравог чељадета богаља, ради неког уображења господства. И глете само како те ноге изгледају! А шта још ра-

де велика господа; пуштају нокте на рукама да им расту, колико год могу. Што дужи нокти, то им већи поносе и лика; тиме хоће да покажу, да су они заиста велика господа, да не морају ништа радити, — а опет могу да живе (дабогме од туђе муке и зноја). Но, ово је баш хинески!

Све има своје време.

Ви би већ летет' хтели,
Синко и Ђерко мила —
Чекајте најпре, док вам
Порасту мало крила!

Олакшица у несрећи.

Несрећа те, брате, увек може снаћи,
Све догод си жив;
Ал је много лакше сносити је, ако
Сам јој ниси крив.

ПУТ У РАВАНИЦУ.

(Свршетак.)

Ево нас пред манастиром. Пред нама је горски поток. Некако је на том потоку крај Гргетега врло много великога камења. Између њих се он вијуга, па се жури преко шаренкастога шљунка, који све сија у бистрој води.

Гргетег је леп манастир; са три стране је шума, са јужне је село Гргетег. Здање, у којем су ћелије, сазидано је на четворокут а у среди је црква. Особито је лепа манастирска башта, која се продужује у густу шуму. Са такозване „табле" у башти, леп је изглед на равни Срем и на Србију.

У манастиру се не задржасмо дуго, но за то се спремисмо, да што свечаније уђемо у село. Уредисмо се по четворица у ред па запевасмо „Радо иде Србин у војнике". Како је било вече, седили су сељани пред кућама, па им чисто мило, што ђаци пролазе кроз њихово сеоце. А ми опет, да им радост увећамо, назвасмо бога свакој гомилици.

— Срећни били! одговорише нам сељани.

Из Гргетега се иде у Нерадин. Њих неколико ће ту остати на конаку. И Нерадин је планинско место. али је пола атара на равници, те сељаци имају и жита поред вина. У Нерадину остависмо неколико друга, па се упутисмо право Ириг. Нерадинцима, рекосмо, да нас у јутру рано дочекају на пијачкој пијаци. Ми из Нерадина, а оно се смркло се са свим. Од Нерадина до Ирига нема више од три четврти сата пешке. Пред самим Ригом спазисмо на неком узвишеном пошироком месту каменити крст. Ту је „кужно гробље". Пре једно осамдесет година ту је сахрањено до 3000 жртава. које су од куге помрле.

Могло је бити девет сати у вече кад се спустисмо у Ириг. По улицама је још било света, а по певању одмах нас познаше. За трен ока, сваки нађе конака. Гостољубиви Ирижани радо примају ђаке

* * *

Освануо је Видов дан, петнаести јуније ове године. Нерадинци су нас чекали на сред пијаце. Кадно се искуписмо, а било је доста рано, пођосмо у Раваницу. Час по срегала су нас каква кола, која су као и ми хитала Раваници. Највише је Војин загледао у кола, — све се печему надао. Допикле смо ишли кроз жита, а после се довалисмо винограда и воћњака. Некако је веселије ићи кроз зеленило. Ишли смо мирно, док неко не пружи руку на један брег у планини. На нашу велику радост угледасмо Врдничку кулу. И до сада смо ишли брзим кораком, али сада га удвостручисмо. Није, него мислиш повилили се. Постадосмо разговорнији; сваки је имао да упозори свога друга на нешто.

— Гле како достојанствено вири кула из онога зеленила, баш као да зна, е је тако славна и чувена — примети један.

— Па мораћемо донде отићи, да је разгледамо. Мора да није далеко, а како ми се чини, брег ни-

је тако висок, — додаде други.

Ја сам пре тога био већ неколико пута код куле, па се морадох насмејати, тој другој примедби. Мисли, један, да је брег низак, и близак; као што се чини из далека. Не хтедох, да га обавештавам, оставих то њему самом, док пођемо кући.

Одатле се спустисмо у село Врдник. Ту је некада живила чувена песникиња Милица Стојадиновића Српкиња. Професор нам показа и кућу, где је она живила.

Од Врдника па до манастира нема ни пекокико минута. Још из села видели смо сав метеж око манастира.

Није дуго потрајало па се и ми створисмо међу народом. Кад смо ушли међу народ, могли смо чути, једни где шапућу:

— Ево ђака! Ево ђака!

Други опет потврђују:

— Да, то су карловачки ђаци!

Ми смо то чули, па се још већма укрутили, мислиш, цео свет је наш. У оној вреви сетих се Војина. Јест, ал њега нигде. Ни там, где је, сви ми веле, да је мало час био ту. Док сам ја њега тако тражио, он отишао па потражио своје. Чудо, како да се не сетих одмах. Желио бих, да сам га видио, кад се састао.

Кад смо пролазили кроз онај дворед од јабланова пред манастиром, зачух војинов глас:

— Браћа Јово! Браћа Јово! викао ме Војин, хтео је зар да се похвали, како нико није од њега срећнији.

Ја се осврнух, а мој Војин стао уз нека кола крај своје матере и браће, па све гледа то у њих, то према мени. Радо бих тамо пришао, ал' не могох оставити друге. Оставих то за после.

Девет сати је избијало, кад смо изашли из дворела и ступили у порту манастира Раванице. Ту стадосмо. Професор нас пусти, да иде куд ко оће, а пред службу да се скупимо опет на истоме месту. Ја одох, да потражим своје. Видио сам тамо и Војина са својима. Морао сам се мало насмејати, кад сам га видно. Стао уз матер, па куд год се она макне, он ће очима за њом. Час по узеће брата и сестру за руку, па ће мало отићи с њима. Пустих га самога, нека ужива; мати не мож' доста да га се нафали. „Са свим друго дете" вели војинова мати. И мени би мило, што је мати са њим задовољна, и нисам се кајао ни мало, што га повидох.

Кад зазвони на службу божију, скуписмо се на одређеном месту. Кад дођосмо у цркву, одосмо прво пред ћивот с моштима. Он стоји на десној страни пред олтаром. Не умем вам казати, с каквим осећајем стадох пред ћивот. То ли је онај честити цар Лазаре — тако сам од прилике мислио — који је тако смеран био, да се није називао царем но само кнезом. Учини ми се као да нас све кори, који нисмо смерни; учини ми се, као да каже, е је смерност најлепши украс за људе и још ми се учини, као да прети оном својом сувом, светитељском руком раскалашнима и неваљалима.

Неко из гомиле спомену:

— Гле, сад смо дошли, да ја-

вимо цару Лази, како браћа наша преко Саве имају краљевину.

Мени се опет причињало, као да нас оне свете мошти саветују:

„Само ви, децо моја, будите честити и ваљани, поштујте старије и учите се док сте млади, па да некада просијате свету. Будите сложни и добри Срби, па куд ћете боље краљевине! Као старији браните сиромахе, не закидајте туђу муку, не тежите, да заповедите над слабијима и потиштенима не грамзите за овим земаљским царством, „земаљско је замаљено царство, а небеско увек и довека“.

Ето тако ми се чинило, да говоре свете мошти и с таким мислима оставих њивот, па се попех на кор. Тамо отпојасмо сложно свету литургију. Ко је погледао доле у народ, видио је, да се све топи од милине. Ми смо то знали, па смо гледали, да оправдамо стари добар глас Ђачки. Ал и јесте сваки био одушевљен! Та то нам је давно жељена мета, па ето стигосмо до ње; где се онда човек не би радовао! Онда да сам могао, шапнуо бих на уво сваком малом Ђачићу, кога ће родитељи дати у веће школе, шапнуо бих му, да се труди и да буде добар, па да и он кадгод узмогне тако уживати, јер верујте ми, рђави Ђаци не могу бити тако спокојни, као добри. Та зар не чујете сваки дан, да није ништа лепше од Ђаковања.

Посло литурђије одосмо на ручак, а за тим нам остаде још једна мета — Вождичка кула. Кад се изађе из манастирске порте, онда је кула на левој страни. Тамо има једна путања, која води кроз саме воћњаке и винограде до куле. До куле има добар сат ода, а тек је права мука пењати се уз брег, на коме је кула. Тешко ли доћекасмо, да се већ једном попнемо горе, па онда поседасмо у хлад, око куле. После одосмо, да разгледамо околицу.

Кула изгледа као елипса а висока је преко осам хвати. Зидови су јој врло дебели, и то тако, да у зиду има један ходник, те се њиме иде до врха куле. Зидана је од самога камена, а рагастови су од јаке и дебеле храстовине, па су још и данас после шест стотина година читави и јаки. Ни један гром у тој околини не обиђе кулу, сваки ће у њу ударити, за то се и одрања непрестано. Отуд је око ње оно лико камења, те би се морало више хвати у дубљину откопавати, да се дође до правога почетка. Читава доња врата су тако затрпана, а можда и што више. Око целе куле је неки зид, али тај се данас са земљом изравнао. Мало даље од куле, стоје неке зидине, то је ваљда била каква мања кула.

Код куле је врло оштар и свеж ваздух, прави горски. Зној ован човек, кад се горе попне, мора покупити око себе своје аљине, ако мисли, да га не продува онај хладан ветрић.

Како нам кажу наше народне песме, Вождичку је кулу сазидао војвода Мирко. Живио је пре цара Лазара, те би данас кули било око шест стотина година. Него долази човеку некако чудновато, од куд кула на оноликом брегу на још онако стрменитом? Тешко оном свету, који ју зидао. Та тешко је човеку празну до горе се попети, а како ли су тек раденици некада

носили до горе камење и остале потребе за зидање? Не знам, како војвода Мирко, ал се зна, да су стари земаљски господари врло мучили народ кулучењем. Да боме, било је доста и добрих. Но познато је, како је проклета Јерина заповедила, да јој народ на врх Авале ископа бунар. Има л' теже и страшније наредбе за слабе и сиротне људе! За то су је и наградили онаким именом! Зар није лепше оставити бољи спомен за собом? — Хвалимо бога, што ми не живимо у оном добу; данас нема онолико неправде — људи све више и више имају златне слободе, а моји драги читатељи знам да ће увек мрзити неправду и насиље а љубити и бранити правду и слободу.

Но ми смо морали још до у јутру бити у Карловцима. Похитасмо натраг манастиру, где су нас чекали они што остадоше. Војину као да не би најправије, кад чу за полазак. Чисто није хтео ни да помисли, е ће се растати са тилима и драгима.

Но Војин се брзо уверио, да је то тако и никако друкчије. Око четири сата после подне опростисмо се са својима, те пођосмо кући певајући и бога молећи. Војин пољуби мајку у руку, оца поздрави а са браћом се ижљуби, те стаде с нама у ред.

Здраво и весело дођосмо око поноћи у Карловце. Можете мислити, како су нас болеле ноге, мислиш, отпашће — ал' тако је, кад се иде у ађилук. Мало по мало, гомила је бивала све мања, док се наскоро сви не разиђосмо, сваки у свој стан. Пред нашим станом изађосмо ја и Војин из гомилице, те зажелисмо осталима: „Лаку ноћ!"

За четврт сата потражисмо ја и Војин сваки свој кревет. Кад угасисмо свећу, рекох Војину шаљећи се:

— Војине! Знам, да мислиш сада о мајци!

— Е да! рече Војин — баш ниси погодио!

Ја га манух, на склопих очи. Таман да заспим, а трже ме војин глас.

— Браца Јово! Слагао сам ти! Мислио сам о мајци.

— Па лаку ноћ, мој Војине!

Ето тако се свршио овогодишњи Видов дан; — а вама, браћо моја, здравља и весеља!

Браца Јова.

Запамтите ово!

Диоген стајаше код студенца перући зеље, које ће му бити тога дана ручак. Нађе неки придворник па му рече: „Видиш Диогене, ти се не би морао хранити овим земље, само кад би хтео мало да поласкаш тирану Дионисију, или ако баш нећеш да му ласкаш, а ти бар да не говориш о њему оно што мислиш."

„То је истина," одговори Диоген, „али истина је и ово: кад би ти хтео да се задовољиш овако простим ручком, не би имао нужде лагати и ласкати тирану Дионисију."

АЛА ЈЕ ТО ЧУДНОВАТО!

Погледајте добро ову горњу слику, па ћете се уверити да је то слика и ништа друго. Погладите руком ту слику, да се још боље уверите да то нису прави точкови, већ само насликани. Па ипак, ти ће точкови, ту на артији сада почети да се окрећу.

„То не може бити!“ рећи ће можда који брзоплет. Ал баш он треба да се научи да не ваља никад у напред судити, него треба покушати па се уверити.

Овај број „Невена“ као што стоји пред вама на столу, метите руку на њега и притиснувши га малко правите брзо руком једно коло (од прилике у величини једне јабуке) тако да се и „Невен“ под вашом руком у том истом правцу окреће. А међу тим гледајте у горњу слику. Па ћете видети да се точкови на слици окрећу и то сваки за себе.

Паравски да се то само нашим очима тако чини. Али за што је то тако? То још до сада није разјашњено

Даштања.

I За мању децу.

1., Који човек не може славити сваке године свој рођен дан?

2., (Ребус.)

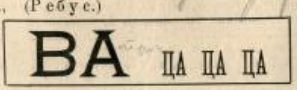

II. За одраслије.

3., Кад сам цела, значим један метал; а без првог слова, нешто што сваки човек има; кад ми и од тога одузмеш прво слово, онда сам река у Јевропи.

Душ. П. Рајчић.

4., Проја леја цвеће виле јато једе сено зида кума.
(У горњих 10 речи потражи брате, која су овде растављена, али у животу долазе један за другим.)
Филип Спасојевић.

5., (Коњички скок)

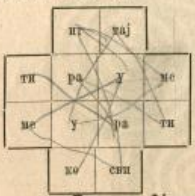

Лепосава Обрадовићева.
у Пожаревцу.

Решења и мена који добро реше и на време уредништву јаве, биће штампана у 19. бр.

Решења даштања.

у броју 15.

1., Кула.

2., Косово.

3., (*Коњички скок*). Ко год ради, не боји се глади.

4., Романија.

5., (*Ребус*). Око нас је ваздух.

Петар Милорадовић у Панчеву, 1, 2, 3, и 5. — Зорка Илилићева у Перлезу, 1, и 3. — Мелинка Манојловићева у Суботици, 1, 2, 3, и 4. — Персида и Даница Поповићева у Панчеву, 1, 2, и 3. — Милутин Живковић у Пожаревцу, 2. — Димитр. И. Богдановић у Градишту, 3. — Меланија пл. Бота у Вршцу, 3. и 5. —

Чика Јовина пошта.

Ђ. Ј. у К. Ако ниси нигде успео са жељом својом, а још остајеш при њој, био би још једини начин, како да дођеш до цели. Могао би се приватно спремити; кад би својски приснуо можда би могао тамо о ускрсу положити испит из 1. гимн. разреда, а при крају мес. августа из 2. гим. разреда. Тиме би показао озбиљност своје воље и истрајност у својој намери, и онда би те без сумње почетком идуће шк. године примили у 3. разред.

М. Л. у? Овако је било: Ја сам се много касније кренуо на пут, него што сам мислио, и твоје писмо чекало ме је дуже времена у Н. Саду. Твоје писмо прочитао сам баш онај дан, кад си се ти имао кренути за Београд, и тако је већ касно било да ти пишем. У Београду сам разбирао за тебе, али не могох дочути где си. Међу тим сам на више места рекао добру реч за тебе А сад ми јави, јеси ли остао у Београду, или си већ где на другом месту.

С. Л. у Д. Скендербег (Кастријотић) није био Србин, него Албанац (Арбанас). У прочем твоја је песма тако удешена, да се може односити ма на ког доброг јунака (но за „Невен“ ипак за то није.)

М. Ј. у Ч. Твоји су саставци, као од гимназисте I. разреда прилични, али добро ће бити ако ти још коју годину будеш читао, и о оном, што читаш промишљао, па тек онда да помишљаш на писање.

Б. К.——. Ти си први, који за своја ђачка упражњавања (или ако хоћеш, да их назовем литерална првенчад) од „Невена,“ који једва крај с скрајем хвата, иштеш хонорар. Видиш, ја сам био старији, него ти сад, кад сам се први пут усудио слабачке саставе своје послати у који лист и држао сам се за сретна, кад је то било примљено и штампано. Тако је било не само прве године, него и пете и десете, и за цело то време реч „хонорар“ не верујем, да је и једанпут дотакла се мојих уста, или ојих мисли. Но времена се мењају. Али мени се и сад чини, да је то траљав знак, кад ко при првом потезу витог, млађаног пера свог не загрева се каквим вишим и чистијим одушевљењем, већ — помишљу на хонорар.

На писмо у црвеној куверти. Ситније ствари добре су и употребиће се. Већи саставак требало би прерадити. Хоћеш ли да ти пошљем моје примедбе, т. ј. ако доспем и кад доспем?

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (адреса.) Dr. Jov. Jovanović, Wien IX. Währingerstrasse Nr 9. Издање штампарије А. Пајевића.

Цена је *„Невену“* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 19.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

г. III. 1882.

Четворо у корпи. (Види песму на страни 547. и 548.)

ЧЕТВОРО У КОРПИ.

(Види слику на насловној страни.)

Четворо у корпи!
То је мало много:
И пети би хтео,
Само кад би мог'о.

Та ено и дутка
— Баш није голема —
Па ни за њу корпа
Више места нема.

Распала би с' корпа,
Да су мало шири,
Ено једна нога
Већ кроз плетер вири.

Зашт' су тамо ушли,
То ни једно не зна,
Гости нису бесни, —
Ал је кућа тесна.

Чика Јова.

ДУКАТ.

— Изворна приповетка. —

I.

Мало је на свету тако лепих, тако милих крајева као што је питоми Срем. Срем је одарила природа и равницом и планином, и брегом и долином, и шумом и ливадама, и реком и потоком. Па како ли су тек китњаста и красна села сремска? Не знаш које је од кога лепше, на које ли сунце јасније сија, у коме ли цвеће дивније је клија, кроз које поток веселије кривуда, у коме ли славуј умилније прижељкује.

Тако је лепо и убаво сеоце К. Има већ неколико година, од како се у то сеоце доселио господин Божић. Ту је он на најдивнијем месту сазидао себи лепу кућицу, а око ње је засадио лепу и велику башту, пуну лепа цвећа и воћа, које он сам и негује и залива.

Кажу људи, да је Божић врло богат човек и да има у једној великој вароши још много добара; али богатство није само по себи никаква врлина. Колико има на свету богатих људи без врлина? Без сумње, врло много.

Али господин Божић, није био од таких људи, он је био човек врло добар и милостив. Просијак не излази никад из његове куће празних руку. По селу се господин Божић врло често шета и похађа сељаке. Од никога, па ни од онога пукога сиромаха, он се не горди и не охоли. Са сељацима се вазда радо разговара и са њима поступа као са својом рођеном браћом. Уз то им још у невољи радо помаже и својим говором подстиче их на рад и на вредноћу. Једном речи — човек, коме треба пара тражити. Њега у селу К. поштује и мало и велико, деца никад неће проћи поред његове куће а да не скину капу с главе, а био он на прозору а не био. Сељаци су га међу собом називали „добрим господином.“

Господин Божић је имао једнога старога слугу Радивоја, којега је врло волео, јер беше веран, поштен и добар, као добри дан.

Осим овога старога слуге не

имађаше господин Божић више никога свога.

II.

Има већ више од десет година, како се у село К. доселио ципелар Велимир Симић. Осим своје жене и сина Павла није имао никога више у овоме селу. Не беше вам то човек имућан, али врло вредан, а својом вредношом је толико заслуживао, да је лепо могао захранити себе, своју жену и свога сина. Уз то је био још и врло поштен и због тога га је све село штовало. Павлу, сину му, било је од прилике десет година или још и мање. Ишао је у четврти разред сеоске школе и увек се одликовао својим добрим и темељним учењем а и примерним владањем. Отац га је хтео да даде на годину у варош на занат, јер није имао толико новаца, да га даље школује. Али његова се мисао није остварила. Људи мисле а судбина одреди. Павле није постао занатлија, као што му је отац мислио, него сасвим нешто друго. Ако сте жељни драги читаоци, да до знате шта је од Павла било, а ви читајте причу до краја, па ћете чути и видити.

* * *

Шетао се једаред по селу господин Божић па сврне у кућу ципелара Велимира. Ту се он с њиме дуго разговарао као са каквим својим пријатељем и другом. Питао га је о његовоме занимању, стању и о многим другим стварима. Дознавши, да је Велимир ципелар замоли га, да му начини један пар лених ципела. Велимир узме парче хартије, пресавије га као што треба и узме господину Божићу мер у за ципеле. Мало за тим стари господин устане и оде својој кући.

III.

Када су ципеле биле готове, позове отац Павла и рече му:

„Павле! Ове ципеле однеси одмах „доброме господину".

„Хоћу, оче," одговори Павле, јер беше навикнут послушности, узме ципеле и упути се кући господина Божића.

То је било баш пред вече. Павле се попне на други спрат и уђе у једну собу. У тој соби не беше никога а на столу лежаше нов новцат дукат, који одсијаваше при вечерњој светлости. Павле погледа на сто и угледавши дукат чисто се уплаши — хтеде побећи из собе. Али као да га неки зао дух задржа те му говораше:

„Павле! Узми тај дукат. Никога нема у соби, неће те нико видети, нико неће знати. Господин Божић има и онако и сувише, па не ће ни приметити да му једнога нема, узми ти само."

А добри дух, а то беше савест његова, као да га опоминаше:

„Павле! Ти си вазда добар и поштен био и остани увек таки; не дирај у туђе, остави дукат на миру, а онај чији је дође ће већ по њега."

„И нећу га узети" рече Павле тихо „само хоћу да га прегледам."

Рекавши то приђе к столу, узме дукат и разгледаше га; а зли дух не даде му мира, него му непрестано шапташе:

„Је ли како је лен? А може врло ласно бити твој, само га спусти у џеп. Кајаћеш се, ако га не узмеш.

*

И несретни Павле се приволи ономе, што му је зли дух говорио. Опрезно се обазре још једном по соби и уверивши се заиста, да никога нема, спусти дукат у шпаг. За тим брзо изађе из собе и пође низ степенеце доле. На степеницама сусрете старога Радивоја и рече му:

„Молим вас, будите тако добри, па предајте ове ципеле господину Божићу. Био сам горе, али нисам никога видио, коме бих ципеле могао предати.

Стари Радивој прими ципеле и запита Павла:

„А ко шаље ове ципеле господину Божићу?“

„Мој отац, Велимир Симић, овдашњи постолар,“ одговори Павле.

„А! Добро синко, добро“ рече седи Радивој и пође горе, рекавши још Павлу:

„Збогом!“

„Збогом“ одврати Павле па отиде доле.

Путем га је савест непрестано мучила, све му се чинило, е му неко ово говори:

„Ej, Павле, Павле! Ти, који си досад био узор свима ученицима не само у учењу, него па у владању, ти да се тако понизиш и да бациш образ под ноге! Не теши се тиме, што те није нико видио. Видио те је свевидећи и свезнајући Бог. Он ће те љуто казнити кад тад, ако се за времена не покајеш и ако украдено натраг не однесеш. Учини то Павле, па ћеш остати чист, као што си и досад био и пред богом и пред људима.

И Павле се већ хтеде повратити па дати дукат натраг, али као да се и ту умеша неки зли дух:

„Не враћај натраг дуката, Павле, не буди луд. Кути ти само па нико то дознати неће. Кад одеш у варош, онда можеш купити све оне ствари, за којима толико чезнеш.“

У тим мислима дође Павле до своје куће. Када је ушао у собу, мати и отац су већ седели за трапезом и чекаху Павла. Павле седе на своје место и не мога ни залогаја окусити од онога, што је на трпези лежало. Видело се на њему, да га нешто тишти. Брижљиво очинском оку се то није омакло и отац га запита благо.

„Шта ти је сине, што не једеш ништа? Што си тако снужден?

„Ах, оче, врло ме глава боли“ рече Павле

Отац је сумњиво махао главом и ћутао, а Павле беше упао већ у другу погрешку. Слагао је, преварио је своја родитеља, који га толико воли, чува и пази, који се за њега стара, да не иде го наг, да не буде жедан, гладан.

При тој помисли се Павле још већма снужди. Прву погрешку није још ни оправдао, а већ се у другу увалио. Видео је, да нева ља што ради.

Дотле су родитељи његови вечерали и захваливши се Богу на овоме дану и што их је живиздраве сачувао, пођу у легло. Павле удубљен у мисли није ни пазио, да су му родитељи устали од трпезе. Мати га трже из тога заноса, пришавши му, помилује га и рече:

„Сигурно си назебао Павле. Лези сад у постељу а до јутра,

да ће Бог, те ће све проћи. Лези сине!"

Павле устане и приђе постељи. Свуче се. У мисли удубљен заборави тога вечера први пут у своме веку, да захвали Богу на да нашњем дану и да га замоли за миран санак. Напослетку леже у постељу.

* * *

Господин Божић када је дошао кући прими од свога седога Радивоја ципеле, које су му се врло допале. — За онај дукат, кога је Павле украо нико није ништа знао. Сигурно га је господин Божић метнуо у ону собу на сто, па је после заборавио.

IV.

Сутра дан чим је сунце помолило своје сјајно лице и послало своје зраке, да буди људе иза сна, пробуди се Павле и скочи из постеље. Беше весео као и обично, али на брзо се ожалости, јер се сети јучерањега случаја. Опет му се појаве и добри и зли дух. Мислио је разне мисли. Све мислио на једно смислио. Помоли се Богу, обуче се умије се лепо и отиде оцу у собу. Отац му беше већ устао и крај прозора је седио и радио. Павле му приђе руци и радио. Павле му приђе руци и пољубивши је, клече пред оца па рече:

„Оче! опрости ми." При тим речима му сузе потекоше низ лице.

„На чему сине?" запита га отац зачуђено и подигне га са земље.

Павле му тада све по реду исприча, како је био јуче код господина Божића, како је узео дукат са стола, како му је синоћ лагао и напослетку, како се покајао и сада моли њега за опроштење а после ће и „доброга господина."

„Драги сине!" рече му отац озбиљно, пажљиво преслушавши оно о чему је син говорио, „велику си погрешку учинио. Прво, присвојио си туђ новац а друго, слагао си своме родитељу. Али то се све даје поправити, а ти си сада већем на путу поправљања. Ко се за времена каје, томе и Бог опрашта, а како не би ми смртни људи. Добро си урадио што си погрешку своју признао и што ниси дуката затајао, за то од мене просто да ти је. Та погрешка, коју си сада учинио биће ти поука од сада и у будуће и када год дођеш у таково искушење или неприлику, као јуче што си, а ти се само сети овога догађаја, ја се надам, да тада никад више нећеш са правога пута заћи."

Павле тада пољуби оца у руку, а отац њега у чело.

„Хвала ти оче!" рече Павле тронут и ја ћу одсада увек гледати и настојавати, да вредан будем тога опроштаја, вавек ћу се поштено владати, као што сам се владао и пре овога преступа.

* * *

Мало за тим, када се већ мало већма оданило, отиде Павле и господину Божићу.

Господин Божић се баш шетао по башти, када Павле дође. Павле га уочи још из далека, приђе му, јави му се учудно и рече:

„Милостиви господине! Ја сам дошао да вам повратим ваш новац.

„Какав новац, синко," запита га благо „добри господин."

„Ево ћу вам све по реду ис-

причати, па ће вам све бити јасно" рече Павле и испричавши му сав јучерашњи догађај и предавши му дукат заврши овако:

„С тога сам и дошао да вам ваш дукат повратим и да измолим од вас опроштај; признајем да сам погрешио, али ћу се паштити, да ту своју погрешку сасвим искајем и да останем чист и пред Богом и пред људима. Ту своју погрешку надам се оправдати, као што сам већ и своме оцу рекао, добрим и примерним владањем."

Господина Божића врло изненаде ове павлове речи и рече му:

„Видим синко, да си добар и поштена срца. Погрешио си, али си ту своју погрешку сада и потпуно оправдао. За то, што ниси дуката затајао и задржао, ево ти, га, узми га."

„Не, ја нисам тога дуката достојан" рече Павле и тргне руку назад.

Господину Божићу се то још већма допаде, те насмешивши се ухвати Павла за руку и рече му:

„Хајде Павле самном."

После десетак минута били су обојица у кући павловога оца. Господин Божић поздравивши се са павловим оцем позове га на страну и ту се дуго, врло дуго с њиме разговарао.

А да ли сте жељни драги читаоци, да чујете каква је важна посла имао господин Божић са павловим оцем? Рећи ћу вам. Слушајте.

Господину Божићу се Павле са своје отворености врло допао. Осим тога видио је, да је Павле врло добар и паметан дечко и да би штета било да се не и школује. Знајући пак, да је павлов отац сиромашан занатлија и да нема толико много новаца, колико би требало за школовање свога сина, дошао је павловоме оцу, да измоли Павла од њега и да га лепо ишколује. Павлов се отац дуго устезао, да свога сина даде од себе, али напослетку уверивши се, да је то само на бољитак његовога сина, даде га „доброме" господину. Велимир је и сувише волео свога сина, а да би на пут стајао његовој срећи.

Добри господин Божић се врло радовао, што ће усрећити честитога Павла.

V.

Када берба беше већ у велико свршена и виногради сви загрнути, лишће већ давно отпада а тице певачице отишле у топлије крајеве, оде и Павле са „добрим господином" у једну велику варош. Растао са својима родитељима, оставио своје родно место, први пут у своме животу на дуго време. Отиде међ туђ свет, у туђ завичај.

Сваке године похађао је своје родитеље и мили завичај. Остао је вазда поштен и примеран, као што је био, и као што је још у своме, детињству драгом родитељу обећао. Учио се врло добро а његов добротвор, господи Божић беше с њиме потпуно задовољан.

* * *

Када је Павле своје науке свршио, постао је званичник. Сви званичници а и остали његови познаници хвалили су га као необично радена и поштена човека. Својом вредоћом и поштењем је далеко дотерао, постао је врло велики чиновник и користио је врло много своме народу. Своје родитеље, ко-

ји су тада већ били слаби за рад, издржавао је у њиховој старости.

Можда ће који читалац запитати: а шта је са господином Божићем?

„Добри господин" Божић је дочекао врло дубоку старост. Пред смрт своју је поделио своје грдно имање на цркву, школу и сиротињу а народ га је дуго после смрти хвалио и благосиљао. Павле му над гробом подигао леп споменик и тиме му се у неколико одужио за она доброчинства, која му је учинио господин Божић, за живота свога, а одужиће му се још | већма,| ако буде онако живио и радио као што је живио и радио стари, „добри господин" Божић.

Нови Сад, месеца октобра 1881.

КО ДРУГОМ ЈАМУ КОПА, САМ У ЊУ ПАДА.

Ова изрека често се испуњавала, па ево и сад скоро једном приликом. Било је пролетос. Један Сомборац ишао је са својом девојчицом од дванаест година на вашар. Био је економ, те продао марву, па је враћајући се кући свратио на једну чарду. Каже бирташу, да хоће ту да ноћи, јер се боји да ће га на путу напасти ко, а било је већ прилично касно. Бирташ га овај стаде храбрити, да ће он за рана стићи, и тако се овај реши да иде. Али на путу га стигну два разбојника и убију га. Девојчица скочи с кола и побегне у чарду, па рекне бирташу: „Чико убили су ми лопови оца, па траже код њега новце, али их неће наћи, јер су везани уз мене." „Па дај ми их овамо, ја ћу ти их сачувати," одговори бирташ. Она му да, а он је одведе у собу и намести је поред своје кћери да спава. Ал сто ти и лопова. Туже се, да нису могли ништа наћи, но бирташ им каже, да су новци у њега. Али их прво запита, шта ће с девојчицом, да их не изда. „У пећ", предложи један разбојник, а они други усвоје тај предлог. Бирташ пошље свога слугу у собу да извади из собе ону девојчицу, што лежи с краја, па да је баци у зажарену пећ. Но та девојчица то чује и премести се уз дувар. Слуга дође и не гледајући много зграби ону, што је лежала с краја. Кад је изишао из собе, скочи ово друго девојче с кревета и побегне напоље кроз отворен прозор, и бежећи напође на жандаре. Исприча им све по реду, шта се збило. Они одмах пођу с њом на чарду. Неколико остану на пољу са девојчицом, а неки опет уђу унутра. Кад тамо, а лопови деле с бирташем отети новац. Жандари их запитају, од куд им новац, а они одговоре, да су трговали на вашару. Но у то уђу и они други с поља и запитају бирташа, познаје л' он ону девојчицу. Бирташ побледи и досети се, да је спалио своју рођену кћер. Као бесомучан отрчао је до пећи, али по њој је летио још пепо од невине жртве. Чупао се за косу, али није ништа помогло. Жандари одведоше сва три зликовца и предадоше их суду.

НАЗДРАВЉАЧ.

А на част вам вино, а на част вам пиво,
Жедном треба воде;
На још 'вако чисте, на још 'вако бистре,
Ка' што ј' ова овде.

А на част вам чаше, а на част вам купе
И посуђе свако;
Штоће мени стакло, што ће сребро, злато,
— Ја умем овако.

На да знате само, како је то слатко,
Како ми то прија;
При отоме пићу чио сам и вес'о,
Па наздрављам и ја:

„Хај у добро здравље, хај у добру срећу
Овог целог света!
Сви ми били здрави, сви ми били срећни,
На многаја љета!“

Чика Јова.

Шта можемо научити од Катона?

Катон, непоколебиви римски јунак и научњак, није пропуштао ни један дан, а да неби шта научио, јер таков дан — вељаше он — треба брисати из реда других корисних дана и жалити вала за њим, као за каквим покојником.

Катон тајне није ником казивао, ни самој жени својој, јер оно што двоје знају, то већ више није тајна.

Он је у свој 80-тој години научио грчки језик, јер боље је и касно урадити што добро, него никад.

Кад би мртви васкрснули — вељаше он — и кад би свако од нас по вољи могао да бира себи родитеље, ја би опет изабрао своје родитеље, ма да сам у њих сиротовао и једва се хлебом хранио.

МОЈИ ГОЛУБОВИ.

(НА ПОКЛОН ИХ ДАЉЕМ СРПКИЊИЦАМА)

Ако хоћете баш да знате, зашто о голубови да вам причам, рећићу вам и то: ја бих још'те како волео, да се ви сви моја драга браћо и сестрице, угледате на голубове.

Е, а што су вам опет моји голубови, то не роди! Та да могу, ја бих вас искупио, сву Срнчад и Српкињице, па да их видите! Чисто би их дао, што мој Бата каже „моловати“, па да их сви видите.*)

На још нешто да разумете, шта све моји голубови говоре голубјим језиком, знам да би се проразговарали с њима, а они би вам рекли, да се и ви па њих угледате, да будете:

„. . . таке исте,
„да будете тако чисте,
„чиста тела и одела,
„да вас многа болест мине,

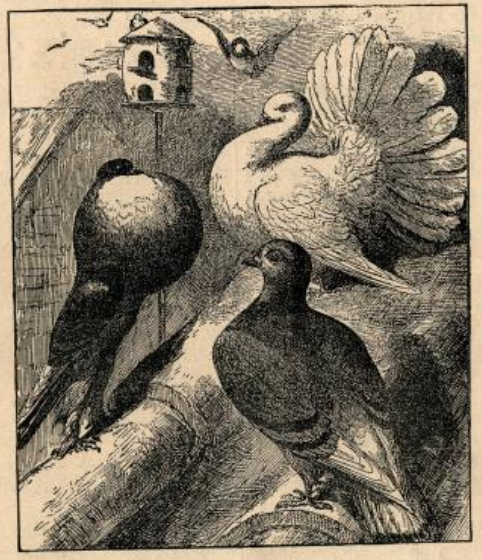

„али душе још чистије,
„да вам пуна срећа сине! . . .“

Да, да, кад год видим моје лепе голубове, а мени одмах падну на ум млади Срнчићи и *Српкињице* . . . .

Е, па јелте, да ћете сви волети, да вам што причам о тим голубовима; та баш су и заслужили да дођу у „Невен“.

Мирни су боже а и мили су, што

*) Ево, код мене се нашла једна слика са голубовима. Њу ћу да предам твоме опису. Важда су и твоји голубови налик на ове. Уредник.

ни једна тица није. Та то је сушта доброта, зато су и веровали стари народи и говорили, да у голубу нема жучи. Па невини су, да би их чисто пољубио! Има голубова, који су плашљиви, ал их има богме и који нису (баш као и код деце.) Да видите само моје голубове. Кад Деса стане да их храни, слете сви, па јој скачу и долећу чак на руку.

Нису сви голубови једнако одевени. Неки имају на глави капицу, неки власуљу, а неки „крогн“.

Да видите само оног гаћана, како поносито хода по песку, како само радознало звера тамо амо очицама! Сад се на један мах диже с песка на кров и гле! ух боже! дочека га тамо други неки голуб, како се само љубе! Мора да су браћа, ил брат и сеја! Е, тамо се сад играју, окрећу, кљуновима се ударају.

Па како само лепо и брзо лети голуб! Баш врло брзо лети голуб, а то му је још једини спас, кад на њега навали јастреб. Па да, мора бегати. Та где ће се борити шут с рогатим!

Кад и кад наднесе се дивља, грабљива тица која над двориштем (јастреби су голубу скоро најкрвнији непријатељи) дакле наднесе се јастреб над двориштем, човек га и не може спазити, ал га голубови већ опазили, па се шћућурe и устумарају, траже заклона . . . Баш кад сам јастреба споменуо, знате-ли, како оно каже Чика Јова:

„А кад јастреб на њих суне,
„Не дајте их, не дајте их!
„А на руку кад вам слете,
„Гледајте их, гледајте их!“

Рекао сам, да голуб брзо лети; људи су прорачунали и како лети, и, кажу, да за 10 минута прелети толико, колико треба човеку за три дана хода. Зато голуба и узеше људи још у најстаријим временима за — писмоношу.

Голуб и голубица воле своје голучиће. Неће голубица голучету дати ни зрна једног, док га прво не омекша у гуши. Па зар је једном помогао голуб и голубица својој голучади, а сами морадоше с тога погинути? Зар је једанпут јурнуо голуб сред пожара, да изнесе голучиће, па ту и сам пропао!

* * *

Грци су голуба посветили богињи Афродити, веле, та богиња највише голуба. Многи Тартарски народи држе голуба за свету птицу, а у старо време држали су га за свету тицу Сирци и Асирци. У Кашмиру, дивној долини крај реке Инда (хајд погодите где је то?) има тма голубова, ал тамо њих не убијају, већ их држе само ради забаве и весеља.*)

Ал не држе људи голубове само ради уживања, већ и због лепог и кусног меса и због ђубрета њиховог, јер је врло добро за земљу. Има предела, где голубове држе баш само због ђубрета. Тако их држе због ђубрета у Перзији и Египту. Ту сељаци праве голубињаке на својим колибама.

Рекао сам већ, да су људи већ одавна употребљавали голубове за писмоноше. Стари грчки писци спомињу поједине голубове писмоноше; у средњем веку су их врло употребљавали у предњој Азији и Египту, а сад има највише голубова писмоноша; у Холандској. Сада, наравно, није ни нужно људима да узимају голубе за писмоноше, јер има пошта, па опет кад и кад има и сад писмоноша голубова.

Можда се ко од вас, који је слушао ону песму: „г р л и ц а грче, Пера

*) О том је писао Дајнхарт, и ово је из његове књиге.

коња трче" — можда се запитао, а шта је то грлица. И она спада амо у ред голубова, живи по шумама, а зими се сели у — Африку.

* * *

Осим тих голубова, има и скиталица, који се сељакају сваки час, тамо амо.

Рекао сам вам нешто о мојим голубовима, а сад ћу о овим. Тих голубова има врло много; лете заједно, кад и кад и по милијун њих, као ни једне птице на свету.

Изгледа, да ти голубови путују само ради хране. Многи су то испитивали и опазили, да се крећу одмах даље, чим на ком месту понестане хране. Највише их има по шумама, а кад се даље дигну, изгледа то место страховито. На земљи је вазда ђубрета и покрханих грана с дрвећа, траве је ту скоро понестало. Орли, соколи јастреби гомилама ту долећу и краду голупчиће, долазе и становници, те и они носе голупчиће, јер се ту и легу голубови. Не изгледа то на лов, већ је као нека жетва. По Индијанце је то срећно и блажено доба, права благодат; они једва чекају, када ће голубови долетити.

На једном месту, причају, заузели су ти голубови неколико миља. Није било ни једног дрвета, а да на њему не беше ког гнезда. Ал још нису ни крила честито нарасла голупчићима, а већ дођоше становници с колима, сикирама и посуђем, те стадоше вадити голупчиће. Причају људи, који су то видели, да је ту било таке вике и дреке, да се коњи од тог поплашише, а људи не могаху један другог разумети.

Голупчићи имају у себи толико масти, да се из њих топи и у кући узима за маст и масло.

Чим изађу из гнезда, одмах су тако дебели, као и матори голубови, ал чим почну сами за се да живе и храну да траже, онда нешто омршаве.

Шта мислите, да-ли су и они лењи, кад стану на своје ноге?

Ти се голубови легу у години три пут и четири пута. Ако таког голуба убијемо, наћићемо му у гуши пуну шаку зрневља.

Шта могу и колико нахудити ти голубови, покушао је да прорачуна Енглез Видси. Он је једном гледао голубове а било их је, на једну миљу у ширину и сваког су минута пролетили по једну миљу. Летили су четир сахата, дакле се може узети 240 миља. Сад ако се узме, да су све 3 голуба једно над другим летили, онда је било 2230,272.000 голубова. Заиста да је то огроман број! Ако дакле сваки од ових голубова дневно потроши по полак кондира хране, то така једна рулја голубова потроши 7424,000 вагана.

Добро само, што тако брзо лете добро, што не могу нигде да се скрасе ни стане, а иначе би их људи ил морали стаманити, ил би голубови потрошили све по шумама и њивама

*

Ето, почео сам с мојим лепим и милим голубовима, па прешао на ове скитнице - голубове. Ал зато се неће срдити ни мало моји голубови, та они су једне ваљте с овима.

А вама, драги моји читаоци остављам у аманет ове моје голубове, да се и ви њих чешће сетите. Хеј, како је то лепо видити младо девојче кад урани да храни голубове, да се с њима разговара, с њима весели, с њима тугује. А ја познајем тако једно девојче. Па како бих волео, да има што више тако вредних Сркињица, које би радо држале голубове, њих

неговале, њих храниле, уз голубове се училе првом газдовању у кући. Та по том би се лако познала свака добра девојчица, да ће, кад дорасте, бити још вреднија газдарица. А док не узимате своје голубове, па ако долете ма и туђи у ваше двориште, а ви се сетите Чика Јове Змаја:

„Пружите им мало жита.
„Та ви тога жељни нисте,
„Просипте им досипте им,
„Мало воде, али чисте. —

а то ће бити и најбоља награда мени што сам вам ово неколико речи написао.

Таку децу поздравља —

Браца Бранко.

ПОСЕИДОН ИЛИТИ НЕПТУН.

Све се ствари не причају деци, за то, да верује у њих. Ко би данас још у то веровао! Већ им се прича за то, да знају, шта су стари народи, у класично доба кроз толико веровали, — како су себи богове своје представљали. То нас све опширно учи наука, која се зове митологијом. А потребно је то знати свакоме, који мисли читати: старе класичаре. А и у суврeменим књигама, многа би нам места и приподобе остале нејасне, кад не би знали стару митологију. За то ће вам „Невен“ више пута доносити по нешто из старе митологије, — из старог баснословља.

Бога, који је владао морем звали су стари Грци Посеидоном, а Римљани су га звали Нептуном. Читаоци „Невена“ сећаће се овога бога, још из скаске о освајању града Троје; јер он је онда бранио Грке. Он је владао морем, њега су слушали сви ветрови у бури, за то је и био страшан свима, а нарочито онима, који су имали посла на мору. И свако је гледао да овога бога жртвама умилостиви.

Посеидон је притицао у помоћ првом и најглавнијем: Зевсу (Јупитру) кад су се побунили против њега, Титани и Гиганти, али на скоро и сам окрене лист, па се завади са Зевсом

А овај, могло му је бити, па га казни, а казни га тиме, што му на читаву годину дана одузе владавину над морем, — али му заповеди да помогне краљу Лаодемону зидати бедеме око града Троје. Он је то и учинио (вазда из дуга времена, да се нађе у послу). Али кад посао би довршен, а Лаодемон не хтеде му платити уговорену награду, онда Посеидон (коме је већ био истекао рок казне,) да се освети, поплави цео предео око Троје, и напусти неко морско страшило, које зададе страха и муке целој околини.

Ти богови једнако су се међу собом свађали и мирили. Тако се Посеидон завади са богињом мудрости Палладом Атином (Минерва), отимајући се чија да буде Атика. А други богови пресудише, да Атика припадне ономе, који земљу обдари најкориснијим даром. Том приликом одржала је победу богиња мудрости, јер она је свету — веле — даровала маслиново дрво, а Посеидонов дар био је коњ. Богови одлучише, да је маслиново дрво корисније од коња, (можда и за то, што је маслинова гранчица била знак мира).

Посеидонова жена звала се Амфитрита, а имали су осим сина Тритона, још много мушке и женске деце. Поред овога Тритона спомиње се још множина Тритона, које описују као створења, која су од горе на до трбуха људи, а оданде доле су риба; на глави су имали венац од сите или шаша, а увелко су пратили Посеидона, кад се по мору возио, и духали су у шкољке, које се називаху Тритоновим рогом.

Горња слика представља вам Посеидона са његовом женом Амфитритом, како се морем вози на једној великој шкољци, коју вуку четир врана коња. Посеидона сликају увек са оствама (великим рибарским тророгим вилама) у руци. По томе ћете га увек познати.

ЛИСТИЋИ НАЈСТАРИЈЕ ПРИЧЕ.

(Наставак.)

Чедо милости.

Кад је Бог човека стварао беху сви анђели око њега.

Немој га стварати рече анђео правде: он ће неправедан бити према рођеној браћи својој, и немилостив и бездушан према сваком млађем и слабијем од себе, немој га стварати.

Немој га стварати, рече и анђео мира: он ће невином крвљу рођене браће своје сву земљу облити, ох, та одма прворођени јединца брата свог убиће — немој, немој га стварати.

И анђео истине рече: немој га стварати; он ће лажју окаљати истиниту светињу твоју, ох, та твој ће даровани му образ погазити, немој га стварати.

Тако говораху и остали анђели, ал ту изађе милост, најмлађа ћерка небесног оца па паднув пред оца и колена му обгрливши рече: створи га отац, створи, по твојем га облику створи љубимца милости твоје, па кад га сви чувари његови оставе, ја ћу га приватити, погрешке на добро управити; ја ћу му срце разблажити према млађем и слабијем му, и размилити према брату његову па ако и од истине одступи, и од мира, и правду ако погази, а ти отац нареди да га саме последице преступа с љубави

исправе и на добро изведу! Створи га отац створи!

Тако створи Бог човека слабу и грешну тварку али и у греху љубимца његове доброте, љубимца милости и љубави које га никад не остављају, него непрестано око њега бдијући њега исправљају.

Сети се постанка свог о човече! сети се кад год те немилост ил неправда куд занесе. Од сви доброта божји милост је једна, која те у живот изведе, милост и љубав на недри миле мајке одојећи човеком те учинише.

Стварање човека.

Свевишњи сиђе с неба и сви анђели с њим да виде дивотвор његов.

Он заповеди земљи. Од сви страна стече се прах, а анђео земље рече: Земља си, од земље ћеш и живети и опет у земљу отићи.

Он заповеди небеском облаку. С неба капљице оросише прах, и у њему потекоше бесбројне жилице и сви се уди устројише, а анђео воде рече: ти ћеш и ране гребати крвни створе, глад и жеђ вуњћете у животу.

Унутри се склопише жиле и живци и сви дробови по реду у тај красни облик и дивоствор божји, а анђео живота рече: многе ћеш жеље имати дивни створе, ал љубав свог рода највећма ћете и вући и радовати.

Онда приступи отац небески са обе ћери своје љубави и милости на човека подиже, и пољуби, и у пољупцу га својим светим и бесмртним духом задану.

Поносан настану човек весело око себе гледећи. Ето све биље и живињу теби дајем, рече му небески отац теби предајем сву земљу, ти јој господар буди, све је твоје, а ти си мој, твоја је душа мој дух ја ћу је опет себи узети, кад доба буде.

Тако настану човека на свет, и оде небеског оца ћери, љубав и милост присташе уз њега нова господара на земљи. Оне га научише познати биља и животињу, земљу и цео свет; оне се забављаше с њим као са својим братом најмлађим, све радовање њиово беше само око њега.

Тако одживи човек век свој овде и онда се преда земљи, од које је и узето, а он душом враћа се премилосном оцу небеском који га оним милим пољупцем очинским у живот изведе.

(Наставиће се.)

Разнолије.

(*Највећи градови у Јевропи.*) По најновијим белешкама овако стоје највећи градови у Јевропи:

Лондон има становника		3,832.440.
Париз	„ „	2,225.910.
Берлин	„ „	1,222.500.
Беч	„ „	1,103.110.

Даклем само ова четир града имају укупно 8,823.960 становника, а много више нема цела централна Азија, а цела пета чест наше земље, Аустралија са Полинезијом тема ни полак толико становника.

А сада да видимо градове, који имају мање од милион становника.

Петроград има станов.		876.570.
Москва	„ „	611.970.
Цариград	„ „	600.000.
Глазгов	„ „	555.940.
Ливерпул	„ „	552.430.
Напуљ	„ „	493.110.
Хамбург	„ „	410.120.
Бирмингхем	„	400.760.

Лијон	„	372.890.
Мадрид	„	367.280.
Будимпешта	„	360.580.
Марсељ	„	357.530.
Манчерстер	„	341.510.
Варшава	„	339.340.
Милано (Мајланд)	„	321.840.
Амстердам	„	317.010.
Дублин	„	314.660.
Лидс	„	309.130.
Рим	„	300.470.

и т. д. и т. д.

(*Тице у Хини*). У Хини се тице у кавезима особито негују, па се по каткад употребљују и при верозаконским свечаностима. Баш зато одређене слуге носе их у шетњу, да се надишу свежега зрака. — Шева је особито омиљена тица у Хинеза, па и сиромаси људи скупо плаћају добре певачице. Хинеска шева је у осталом већа од европске и научи се изводити и подражавати туђе гласове н. пр. неку врсту лајања и маукања.

Једаред преко године, кад светкују дан омиљеног им дива Паак-таја, односе те своје тице три вечера узастопце у храм, па их вешају завијене у марамама у светом простору. Кад скину замотаче, почну тице одједаред певати, јер држе од многих светлла да је дан. Хинези држе, да ће за те своје жртве добити особити благослов од свога дива.

(*Како се укрокавају дивље животиње*). У једној зоолошкој башти приметн директор, да још неукрокене звери, као тигар, морски коњ и многе друге, не бегенишу свог раниоца и чувара То је био иначе човек трезвен, веран и сигуран. Поред свег тог, што их је тачно и уредно рано, показивале су животиње несумњивим знацима своју мржњу. Директору падне то у очи, и он стане из дана у дан мотрити из потаје, не дражи ли како он њих, на какав год начин. Али није ништа приметио. Једва се најпосле реши загонетка: човек тај био је ћутљив и озбиљан, *није говорио са животињама*, и то их је огорчило. Отпусти тога човека. Наследник му у послу није био тако уредан, али се непрестано разговарао, говорио им живо и јасно, и животиње се на брзо тако припитомиле, да су му слушале сваку реч.

(*Мачак и кокошка.*) Има више примера, како се спријатељило нсето с мачком, али је заиста ретко и чудновато пријатељство између мачке и кокошке. У соби једне газдарице живили су преко целе зиме мачак и кокошка. Ваљда се они за тако дуго време спријатељили, тек кад је синуло пролеће, почне млада кокошка носити своја прва јаја у котарицу, па их хтеде излећи. Но лежење канда баш није годило младој квочки, јер је често устајала и то на дуже време. Мачак примети то, но њему се чинило, како је био матор и леђ, да то баш није непријатно седити, или управо лежати цео дан на врућем, меком месту, а мало и из пријатељства, леже он једнога дана на гњиздо, кад је квочка устала. Кокошка га остави на миру, и тако мачак излеже петнаест јаја! Али од свих пилића, тринаест на броју, ни једно није одрасло.

(*Видео вампира.*) *А.* Е сада је већ свега истина, да сам ноћаске видео вампира.

Б. Па како је изгледао? реци ми молим те.

А. Изгледао је баш као неко велико теле.

Б. Е, онда си ти за цело свој сен видео, мој сметени сметењаче. Хахаха!

Даштања.

I За мању децу.

1. (*Шаљиво питање*). Које село у Србији може свако дете појести.

2. Има једно мушко име, од којег кад одузмеш последње слово, онда га можеш појести. **Милан Павловић на Цетињу.**

II. За одраслије.

3. Узми ми једно писмо, узми и друго и треће, — а баш можеш ми узети и сва, ја ипако остајем оно што сам.

Клеонт Теодоровић.

4. Оглас савпаса а голесан ћурепујопаш.

(Размести слова у свакој речи, па ћеш наћи смисао).

Ник. Демирџић.

5. (Ребус).

Милка Пандуровићева.

Имена оних који реше и на време уреднишшву јаве биће штампана у 20 броју.

Решења даштања.

у броју 16.

1. Пуж.

2. (Ребус) Пиринач.

3. Лепо је сваком мило.

4. (Рачунски задатак). Треба помножити 8 и 9, а остале цифре сабрати, и то све онда износи сто јединица.
$8 \times 9 = 72 + 28 = 100.$

5.

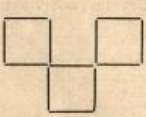

Даринка Мајска у Сивцу 1. и 4. — Ирина Тешићева у Суботици 1. и 2.

Исправак. У 17 броју, код четвртог даштања у место речи „брате“, треба да стоји: „четири брата“. И онда ће овако гласити цео став: у горњих 10 речи потражи четири брата, која и т. д.

Чика Јовина пошта.

„Пролеће“. На нека и остане за пролеће. Сад му није време.

С. Л. Чуо сам, чуо, како си се за време материне болести лепо показала. Видиш, добро се на далеко чује.

Р—у. Драги мој драговиљу, пре свега се потруди да српски језик (и правопис) боље научиш. То је темељ, на коме после можеш даље зидати. А темељ ваља да је јак и чврст.

Браца Брапку. Не сећам се, да сам ти што-год за „Невен“ послао, па да није било примљено. Напомени ме. — Жао ми је, што велиш, да су неки онај одговор у 17. бр. са твојим именом у свезу доводили. То се није тицало тебе. Руских дечијих листова немам ни једног, ал их мислим скоро наручити.

Многима. Ја радо одговарам деци каткад баш у нарочитом писму (кад мислим да треба и у колико ми време допушта). Понајпре ћу одговорити онима, који ми пишу сами, без ичије помоћи и који ми се (ако се не познајемо лично) прикажу толико, да ми не буду са свим непознати ни они, ни родитељи и старији њихови. Најтеже се накањујем писати оном детету, за које не знам ни колико му је година.

Позив на предплату.

Препоручујући родитељима и сваком пријатељу подмлатка српског Чика Јовин лист „Невен“, који је младом нараштају тако омилео, ал још никако довољно материјалне потпоре стекао није — отварамо нову претплату на исти лист од почетка октобра до краја ове године са ценом од 1 ф. а. вр. (а за Србију и друге земље $2^1/_2$ дин.)

Претплата се шаље наклади „Невена“ у Н. Сад.

Наклада „Невена“
Штампарија А. Пајевића.

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (адреса.) Dr Jov. Jovanović, Wien IX. Währingerstrasse Nr 9.
Издање штампарије А. Пајевића.

Цена је *„Невену“* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 19.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

Лов на дивокозе.

(Види опис на страни. 589. и 590.)

СИРОЧЕ.

Отац му беше лађар. Једнога дана увуче га лађарско уже у воду и он се удави. Мати му беше пралја. При нотњем послу озебе, добије врућицу и умре. Дечко оста самохран а беше му једва четири годинице.

Када му матер на гробље однеше, мишљаше једно сироче у себи: „Ко ће ми сад рећи: драго дете моје? Ко ће ми хлеба давати јутром и вечером? Ко ће ми креветац наместити и дати ми чисто рубље, кад ово упрљам? Ко ће ме узети у крило и пољубити ме, кад ме штогод заболи?

Први дана сиротиње своје закукао је на суседска врата. Али стари суседи се разишли а нови дошли, који су му, не познавајући га, говорили:

„Шта хоћеш? Шта тражиш ту? Одлази одавде!“

А сироче је отишло. Отишло је на улицу, где никога није познавало. Лутало је по сокаци, не би ли нашло поочима или помајку. Али их не нађе. Људи су имали прека посла па нису ни пазили много на ово туђе дете, сви мишљаху е је то скитница каква, која у својој кући не може наћи станка.

Једно сироче је само плакало. А сироче, које само плакати знаде, ласно може умрети од глади. И заиста, једно сироче умрло би одмах првих дана од глади, да није нека стара, поштена пиљарица воће продавала на оном ћошку, око кога је оно лутало. Она га је гледала и чудила се, што се тако дуго туда врзе.

„Ваљда би хтео воћа“ мишљаше стара пиљарица. А када се и сунце спушло на заранке а он се одавде још није мицао, смилује се пиљарица даде му неколико угрувaних јабука и рече:

„Ево ти, узми то, па иди кући.“

Мали дечак беше навикнут, да слуша. Прими воће и отиде од онога ћошка.

Тада беше мрак, а пред мрак се све куће у великој вароши затварају. Једно сироче плакаше кад помисли, да оно нигде нема куће, да он нигде не можеући, да на њега нигде не чекају са топлом вечером и да за њега креветац нигде није намештен.

За тим се шћућури за ћошак једне капије на тамо у плачу заспи. У сну је загрлио камен и говорио му је: „Слатка мати, мати драга!“ А камен тај је тако добар био те је његове слабе удиће од хладнога ветра бранио. Ноћу се више пута будио и окретао се по својој тврдој постељи.

Други дан опет потражи добру старицу пиљарицу, а ова кад чу, да је сироче, даде му остатак од свога јела.

Трећи и четврти дан је опет код онога ћошка нашао добру старицу. Петога дана узалуд је на њу чекао. Многи су пролазили том улицом, још више него иначе, само старица није туда прошла. Сироче запита једног хромог просијака, (јер већег господина није смео ословити):

„А зашто није дошла данас добра тета?“

„За то, синко, што је данас светац“ одговори хроми просијак. „Зар не видиш, како људи хите у цркву?“

„А зашто је данас светац?“ запита сироче, коме то не беше јасно.

„За то, што се у данашњи дан родио Исус“ рече му просијак.

Куда толико њих иду, тамо је можда и њему слободно ући, мишљаше јадно сироче и пође у цркву. И гле! из те највеће и најлепше куће у целој вароши не терају га. О, како се радовало бедно сироче, што и он сме у ту кућу ући и уживати у многим лепим песмама црквеним. Слушао је свештеника, који је говорио о томе, како се Исус у јаслама родио међу пастирима, како је увек живео у оскудици и у сиромаштву и да је врло волео малу децу и говорио: „Пустите децу к мени, јер њихово је царство небесно“.

Све до вечери беше сиротанче у цркви У вече пак и њу затворише и он остаде опет на улици.

Тога вечера беху сви прозори много сјајнији но иначе, а по улицама грмише дивне кочије горе-доле.

У осветљеним дућанским прозорима беху намештене јелове гранчице, над њима беше мала колевка опкољена малим шареним свећицама, а у колевци спаваше мали Исус.

Господа и госпође улазили су у лепе дућане и куповали су много тих лепих ствари. Сваки је одneo дечици својој то, што им је мали Исус купио.

„Ала је леп рођен-дан малога Исуса!“ мишљаше сироче у себи, посматрајући у слаткоме заносу осветљене прозоре, дућане пуне лепих ствари, дивне кочије и господу и госпође у свечаноме руву.

Само да не беше тога вечера тако зима! Благо онима, који покрај топле пећи у крилу своје миле матере могу слушати звиждање бесnога ветра.

Али сиротанче у своме слаткоме заносу није ни осећало зиму, мислим, сво се претворило у око и само је гледало.

Гледало је! А кад се свеће погасише, дућани позатвараше и мрак настаде по улицама, пробуди се и јадно сироче из свога заноса. Отиде цркви, а кад не могаше у њу ући, јер беше затворена, клече пред црквена врата, склопи своје мале ручице и овако момољаше малога Исуса:

„Драги мали Исусе, који волиш овако малу дечицу као што сам ја — ако и мене волиш а ти ме узми к себи, јер ја на земљи овде немам никога који би ме штитио и хранио.“

И мали Исус услиши молбу свога малога поданика, који на земљи никога није имао и кога на земљи нико није волео, те га прими к себи. Ту, пред црквеним вратима заспало је јадно сироче с молитвом, а пробудило се у — царству небеском.

Нови Сад 13. октобра 1881.

превео **Сорен.**

СОВА И ДРУГЕ ТИЦЕ.

(ПО НЕМАЧКОМ.)

Тице. Госпођо сово, госпођо стрино,
Буљино,
Што сте се тако
Згурили јако?
Ала сте мрка,
Ала сте трома,
К'о да вам нису
Све козе дома.

Сова. Цвркадијо, враг ти баби!
Срећа твоја, што је дан,
Па не може да те зграби
Стрина Буља за гркљан.

Играле се тице миле
Пред буљином љутом,
Од срца се веселиле
Летом и цвркутом.

А буљина мрзовољна
У присенку ћути;
Што год чује, негодује,
На свашта се љути.

Њој је мрско цвеће, грање,
Мрско јој је младовање
Тичијега света;
Туђа срећа, мирис цвећа,
Жубор воде, дах слободе,
Све то њојзи смета.
Мрзи јутро, мрзи подне,
Мрзи сунчев зрак;
Мрзи тебе, мрзи себе,
— Она воли мрак.

Мрзи тебе, мрзи себе,
— Она воли мрак.

* * *

А ми, браћо, ман'мо еове,
Ман'мо пезин стан, —
Нас к животу *светлост* зове,
Ми волемо дан.

Ми волемо дан.

Чика Јова.

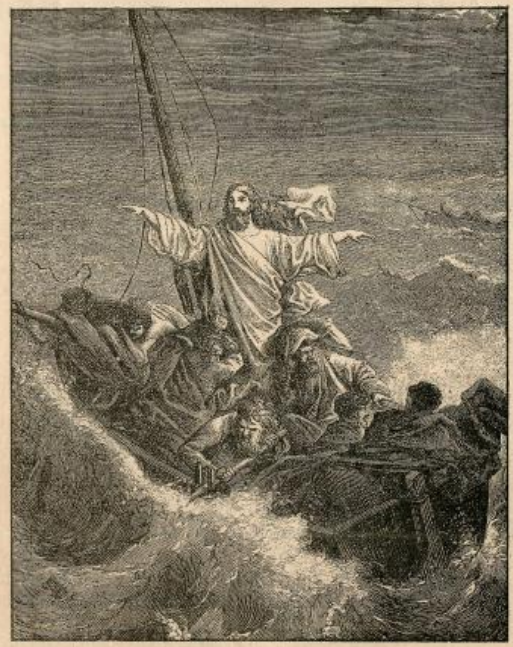

ХРИСТОС НА МОРУ.

Возили се, — тако књига пише —
Апостоли с учитељем Христом,
Возили се по морској пучини;
Море мирно и глатко му лице, —
Над њим лепе тице предвестнице.

Али нуто, небо се замути,
Све се црњи подижу облаци;
Ветар духну као хала љута,
Стаде шибат' море и таласе.
Таласи се дижу, утолежу,
Те бродаре пеном заљускују,
Све то јаче, све страшније дува;
Пропаст зија, црна провалија.

Апостол'ма пребледило лице,
Задрхта им срце у грудима;
Тад ће један Христу да прозбори:
„Ми веслати више не можемо,
Зар ћеш пустит' ту да изгинемо!
Свака сила у твојој је власти;
Тврда ј' вера — ти нас хоћеш спасти.“

Тада Христос уста сред кораба,
Благим оком гледа десно, лево,
Обе руке над њиме рашири, —
— Ветра неста, и море се смири.

* * *

И на тада више пута бива

Иста слика на мору живота.
Измами нас тишина, ведрина,
Завара нас далеко од брега,
И ту с' дигне као хала љута,
Бура наших, бура туђих страсти,
Бездна зине да нас упропасти.
На, кђе онда, тако и сад бива:
Кад већ снага малакше нам жива,
Одбије се ветрина ода лађе —
Тврда вери спаситеља нађе.

Чика Јова.

МУДРИ ДЕРВИШ.

Један Арап имађаше три сина. На смрти остави им он 17 камила, наредивши у тестаменту, да најстарији син добије половину тог наслеђства, други син да добије трећину, а најмлађи син да добије девети део.

Мучни је то био задатак, 17 камила на тај начин поделити; и браћа се при деоби љуто завадише. То дочује њихов стари дервиш (мухамедански свештеник) и бијаше му жао завађене браће. Он узјаше на своју камилу и пође да измири браћу. „Деца моја. — рече он — проћите се кавге и ината, већ сво моје камиле, помешајте је са ваших 17 камила, па шат се онда лакше поделите."

Браћа то и учинише. И онда је лако било поделити, јер је било сад 18 камила.

Најстарији узме половину од 18 — а то је девет

Други узе трећину од 18, — а то је шест.

Трећи узе деветину од 18, — а то је два.

Свега седамнаест.

Тако поделише 17 камила, а осамнаеста остаде дервишу, јер је његова и била.

Браћи је било право, они се у љубави растадоше, — а то је главна ствар. И од ита, на први мах изгледа, као да је све у реду.

Али међу нами буди речено, мени се чини да та подела ипак није била праведна. Јер узмимо само најстаријег брата, — он је по тестаменту требао добити половину од 17 камила, но он је добио 9, — а половина од 17 није девет. Елем ако је он добио више, него што му припада, онда су они други морали бити оштећени.

Ово је неки здраво заплетен рачунски чвор. Али у рачунским стварима не има такога заплета, који се не би дао расплести. Ајде, рачунџије, ви сад о томе проминљавајте, а знам да многи од вас неће имати мира, док у тој ствари не изађе на чистину.

Стево Чутурило.

Овејана зрнца.

Ко чини све оно што хоће, том ће најскорије доћи време, кад ће морати чинити оно, што неће.

——

Лудост и охолост (гордост) на једном дрвету расту.

Срећа и несрећа носе једна другу.

Газда види једним оком више, него слуга са два. ——

Труди се, да будеш сам собом задовољан, па ћеш бити и са целим светом задовољан. Право задовољство није никад изван човека. ——

И у највећој беди чиста савест човека крепи и весели.

ЛОВ НА ДИВОКОЗЕ.

(ВИДИ СЛИКУ НА НАСЛОВНОЈ СТРАНИ.)

Ала је опасан тај лов на дивокозе! Није толико опасан по ловца, кога и тако нико не гони да ову лепу животињицу убија, већ је опасан по њу, по кукавну дивокозу. Слика, која вам овај лов представља, верно је по природи нацртана. На њој видите дивокозу на скоку преко грдне провале, која под њом зија; са једне врлети скаче на другу, а растојање тако је велико, ę ће свако помислити: то дивокоза не може рескочити, мора се у пропаст стрмоглавити.

Али то је баш оно чему се дивити морамо, ти грдни скокови ове животиње. И да она није такав мајстор у скакању, какав одиста јесте, — дивокоза би већ давно нестало са лица земље.

Дивокоза је доста налик на нашу обичну козу, али је много лепша и покретање њено много је убавије и господственије од покретања незграпне и више пута смешне нам козе; дивокоза има много јаче ноге, а трупом је краћа од козе, — и боја јој је друга, обично загасита мрка, а има их и шарених. По облику и изгледу свом може се рећи, да она у реду животиња чини прелаз од козе ка срни.

Ноге у дивокозе тако су удешене и снага им је така дата, да се њима одупрти и одбити могу ванредном лакоћом у велику даљину, А на ногама имају широка копита, која су напред врхата (шпицаста) а са обе стране оштра (као неке потковице), а тако су тврда, да кад дивокоза на камење скочи, оно звекне, као да је парче челика пало на камен. И само са таким копитама може се у скоку дочекати и поуздано одржати на најужој површина, као што се дивокоза дочекује и поуздано задржава на најужој плочици какве стремени; само са таким копитама може се корачати и пењати онако брзо по најстрмијим литицама.

Дивокозу највише гоне људи, али оне страдају и од вукова, рисова и медведа; многима науде опасности које су у њиховим пределима обичне т. ј. заспе их усов (лавина), угрува их камење које се са висова одваљује, а деси се кашто и то, да скаче на камен, који са стеном није једноставан или баш и то, да оклизну са косе површине, и онда их прогута бездна и ту им буде гроб. Но њима ни силовити јастреб добро не мисли, залети се каткад као муња из облака па уграби које млатче, а маторку, која га брани гурне кљуном и крилима са стене доле.

Са толиких опасности дошло је дотле да су дивокозе сада доста ретхе, и да се не би са свим искоренике, власти на многим местима забрањују ловцима, те их ови где где не смеју никад ловити, а гдегде само у неко време преко године.

Највише дивокоза има сада у Баварским и Штирским Алпима, па онда у неким кантонима у Швајцарској као н. пр. у кантону Сан-Галенском; — у неким пределима Швајцарске, где их је некад доста било, сад се више не виђају.

СКРОМНОСТ ДИЧИ МЛАДИЋА.

На неких сто година пре рођења Христова живео је у једној напланци на обалама јадранскога мора Луције Валерије, који је имао надимак Пудене, т. ј. скроман. Овај даровити, али и вредни младић имао је тек тринаест година, кад је први пут ступио на јавност. Онда се сваке пете године досуђивала награда ономе, који напише најбољу песму. Луције Валерије поднесе своју песму, и међу толиким суточницима он одржа победу и њему би досуђена награда; један златан (за те прилике спомена ради скован) новац и једну лиру од слонове кости. Његова песма тако се допала, да се дуго време само о томе говорило, и дозвани беху најбољи мајстори чак из Рима да од туча салију кип, који ће представљати младога Валерија и који ће се подићи на главном тргу тога места. Дан прославе ове објављен је био у свима главнијим градовима Италије уз глас труба, како би римска омладина у што већем броју дошла, да и њу прослава ова подстакне на што приљежније учење и на књижеван рад.

Дође дан, кад ће младог песника крунисати. У тај мах, кад ће да ставе венац ловора на главу кипу од туча, опази Валерије једног младића, суточника и супарника свог, који је такођер лепу песму написао и после њега највише гласова добио за награду. Чело овога младића беше суморно и забринуто. Валерије похита к њему, супарнику свом, ухвати га за руку и круну своју метну њему на главу, говорећи му: „Не одби круну ову, јер ти је заслужујеш пре но ја! Што сам је ја добио, то је јамачно само за то, што сам ја млађи од тебе, па су ме тиме хтели охрабрити!“ Младићи се ови загрлише и опријатељише, а скупљени народ кликну у глас: „Да живи дични и скромни Валерије!“

КУЋА, У КОЈОЈ СЕ РОДИО БРАНКО РАДИЧЕВИЋ.

Бранко Радичавић је песник српски, који је први почео писати чистим овејаним језиком српским, а његове слатке песме читаће се и певаће се догод траје Срба и Србинства. Он је дао полет и правац новијем песништву нашем, његово име остаће увек светло у повесници литературе српске.

Није ми намера, да овде описујем врлине и да оцењујем важност Бранкове поезије, шта више ја и не волим кад млади Срчићи пре времена читају Бранкове песме; њих треба да читате тек онда, кад потпуно дорастете, кад најпре народне песме све прочитате, суђење своје утанчате, самостално мишљење стечете, па онда тек Бранка да читате и да му се дивити. Но пошто ће „Невен" скорим почети доносити слике и животописе знаменитих Срба, онда ће доћи на ред и Бранко, да вам се о њему која више рече.

За сада ми се прилика дала да могу изнети на јавност насликану кућу, у којој се родио Бранко Радичевић.

Пролетос састанем се у Бечу са пријатељем својим дром Игњатом Брлићем, адвокатом из Брода. Обрадовао сам му се врло, јер га одавно нисам видео. Разговору не беше краја. Међу осталим сетисмо се и Бранка, који се родио у Броду. Запитам Брлића, да ли се тамо што поближе зна о породици Бранковој, и о првом детињству његовом. Том приликом рече ми он да још постоји у Броду она кућа, у којој се Бранко родио, та је кућа сада својина г. Михајла Тасовца, али ће се та кућа још овога пролећа, вели, порушити, да се на томе месту друга назида. И Брлић погоди жељу моју, коју баш хтедох изустити,

и обећа ми, чим се у Брод врати да ће ту кућу дати фотографски снимити и да ће ми ту фотографију послати. Што рече, то и учини, даде о своме трошку фотографисати кућу, где први пут угледа бела света наш дични Бранко, и ту ми фотографију на скоро посла Хвала му на пријатељској љубави, хвала му, али не само од мене, већ слободно смем рећи од васцелог народа нашег.

По тој фотографији дао сам изрезати горњу слику, и тако је сачуван спомен куће, из које сину звезда, која се диже у највишу висину песништва српског.

Те куће сада више не има, до сада је јамачно већ порушена

Истом приликом добио сам и верни извод из црквеног протокола о крштењу Бранковом, то и што је још прибележио о породици Бранковој г. Теодос. Марковић парох Бродски (на чему му велика хвала), уступио сам ја уредништву „Јавора“, и тамо ће бити штампано.

А читаоцима „Невена“ нека буде за сада доста, што виде на слици просту, малу кућу, где је Бранко Радичевић златно доба, прво детињство своје провео, — где га је прво сунце обасјало, где је прве тице певати чуо, где је прво цвеће брао, где му је мајка његова, Ружица, први пут руке склапала и учила га, богу се молити; можда је већ онда у души његовој проклијавала молитва, коју је доцније тако лепо певао, и којом ће ову ретке да завршим.

Ово је та Бранкова молитва:

Месец јасни, звезда јато
И сунашце умиљато,
Зору, што нам небо шара,
А и муњу што га пара,
И ту страшну грома буку,
И олује страшну фуку
Ти сатвори вељи Боже,
Ко овако још'те може!

Цвеће љупко и долину,
Стадо, врело и планину,
Тиху реку, силно море,
И над небом орла горе,
И под орлом шарну дугу,
И славуја у том лугу,
И још његов глас умилни
Ти сатвори Боже силни!
Осим другог овде свега
Мене сатвори из ничега,
Духом својим ти подуну,
У менека душу суну;

Па ми, Боже још'те тада
И у душу нешто даде,
Па и моја песма ова
И њу мени ти дарова.

Хвала, Боже, на дар ови,
О помози, благослови,
Да ми како с права пута
Душа млада не залута.

ИЗ МОГА ДНЕВНИКА.

15. Мај. 1882.

Је л' на свету што лепше од пролећа? Чисто се све подмлади. И ја осећам као да сам лакши. Дрва зазеленила, цвеће тера, живот се креће, све оживило: чеде, лептирови, тице. Онамадне сам видио у променади једног чкаља. Нисам хтео да га ватам, мислио сам: Хајд, нека, први је, биће их после и више! Па што је још најлепше, рано свиће, па могу рано да ураним, да учим. Бадава, право вели наша пословица: Ко рано рани, две среће граби. Ја сам то искусио и саевим се слажем с њоме.

Ала сам се обрадовао прекјуче, кад ми је рекао мој браца: „Приправи се, Тешо, сутра ћемо у каменичку

баштy!" Та све сам скакао од радости. У јутру рано у 4 сата пробуди ме браца. Брзо се обучем као на машини. „Хоћеш понети штогод?" пита ме браца. Шта ћу да понесем, боже? — Узео сам једну књигу, мрежу за лептирове — — шта ће ми више? Кренемо се.

У вароши још све спава. Чисто ми је смешно. Дању се гура туда стотинама људи, а сад нигде никога. Наши кораци одјекују кроз празне сокаке. Прећемо у Варадин. Јутро је лепо. Небо је плаво, само је са источне стране светло, али сунце се још не види. Ваздух је свеж и пријатан. Ишли смо све поред Дунава. Река је тиха, само поред обале пскачу талашићи на суво и шуме полако. По трави је роса.

Ево нас, ту смо! Ала је баш лепа та каменичка башта! Преко улаза прелази један поточић. Прескочимо га и једним скоком смо у рају. То је баш прави рај! Грање над нама начинило кров, а кроз тај зелени кров провирују тице, као да се наместиле тамо, да нас дочекају, јер тек што смо ушли унутра запеваше све у глас, да се све орило. Могу казати макар сто пута, ала је дивно, ала је лепо! Тај осећај се не може речима казати, то само срце осећа. Као оно кад лептир изиђе из свога чауре, па прне горе у зрак — тако се и мени чини, као да сам оставио ово тело, сав сам се претворио у духа, па као неком неодољивом силом идем горе, горе, ван земље, у оне више пределе. у божанске висине, а сунчани зрак ме носи по ваздуху, као свилу, док се напослетку не разиђем и не растопим у васијони. И онда станем, не знам чисто за себе, само гледим и не могу да се повратим од силног утиска. Тако је моћан тај чар!

Наумили смо, да се прво прошетамо, па ћемо онда лећи гдегод у лад да читамо. Пођемо горе на лево оном великом расту. Међутим се сунце родило и просуло своје златне зраке по целом свету. Тице као да се зарадоваше томе, као да силније запеваше Кроз грање овде онде пробије по који зрачак; изгледа као какво парче злата на земљи. А на стазама све црни котурови једно до другог од сена дрвета, па се мичу овамо онамо, како ветар дува. Одмах испод раста је језеро. Тако је мирно и глатко, изгледа као какво округло огледалце а у њему се огледа оно парче неба, што вири између дрва. Свуд око неба је зелен венац од грања и траве, што се надвирује крај обале у језерце. Буљ, буљ, буљ, — поскакаше жабе у воду, кад видеше нас а из оног места, где су пробили огледало, покуљаше мали претенови, а кад изађоше на површину, почеше расти и разиђоше се по језеру.

Тице певају, кукавица вичe само себе, ветрић шушка кроз грање. Одозгоро се чучу нек и дубљи глас, као секунд овима; то је поток. Ала је дивна та музика! Кос свира у фрулу, штиглици у виолину, финке лупају у тепсију. Поток је добошар. А коровоња дрозд у дара у дрво такт. Ту хармонију није нико удесио, па ипак како дивно звони, да ти је милина слушати.

Сад ћемо горе на чесму. Грање се нашалило, изишло на стазу пред нас, да нам спречи пут. Али ја сам био још шаљивији, на сам га преварио — саго сам се, па сам прошао испод њега. И поток је хтео тако нешто, али сам и њега преварио — прескочио сам га. Иза леђа сам чуо како лишће нешто шапуће потоку, ваљда се срди.

Напијемо се, умијемо се свежом, ладном водицом. Ја нисам могао да се растанем с чесмом. Подметнуо сам руку а вода ми пада у шаку, искрши се па се когод бисер скотрља преко руке и између прстију, а међутим све ми нешто шапуће. Вала приповеда шта има унутри у земљи. Али ја сам јој рекао, да се код нас не учи тај језик, па не разумем шта каже. Она је и даље шапутала. О, боже, да ми је да научим тај језик и тичији и цветни, па разумем да сву шуму и све чесме!

„Док сам се ја разговарао с чесмом, дотле је мој браца већ отишао горе. Хајд, и ја за њим. Ту нам се отвори читаво позориште. Под нама се вала тихо Дунаво. Површина му је сва сребрна. Сунце је упрло у њега. Преко је наша варош. Звони јутрење. То је у саборној. Ено, онде је од прилике наша кућа. Као рајски мир лежи над вароши, кад се гледи издалека, а кад смо се вратили а оно као у кошници. На десној страни диже се на стени тврди Варадин. На левој су брегови и шума. Дуго смо гледали и гледали. Очи су нам летиле час на варош, час на град; час у воду, час у небо. Једва смо се растали.

Горе-доле, управо-укриво ишао је наш пут. Час кроз шуму, час изиђемо на чистину. Лептирови су летили и скакутали с цвета на цвет, али их нисам хтео дирати. Штедео сам се за после. Сад сам хтео само да уживам. Кад и кад бих и потрчао и прометно се преко траве. Утркивао сам се с лептирови.

Из далека угледамо ружино брдо. Ала је тамо лепо! Па како дивно мирши! Све саме руже. На врх брда диже се пет стубаца а на сваком ступцу стоји грдна глава.

„Ко је ово? запита ме мој браца.

Погледим добро, видим главу с великом брцима и брадом а дугачком косом. Величанство му се огледа на лицу.

„То је Јупитер рекох ја, „краљ богова." Нисам ни чекао да ме браца даље пита, него занђем унаоколо: „Овај мргодни старац је Нептун, бог мора; — ова поносита госпођа је Јунона, жена Јупитерова, краљица богова; — ово је лепи Аполон, бог песништва и уметнина — а ова племенита девојка је Минерва, богиња мудрости и рата."

После тога ме је браца још више питао из митологије, о тројанском рату, о Одисеју и о другим стварима. А после непита смо обишли сву башту уздуж и попреко. Надивилисмо се инаужили красоте и дивоте. Онда смо изабрали једно лепо место, па смо сели да читамо. Но ја нисам баш ништа могао да разумем шта читам. Мисли ми нису биле ту, него чае по, на бих тек гледнуо иде л' какав лептир. Или би дошла каква тица изнад нас. Ја бих онда метнуо књигу на крило, па бих слушао дивну мелодију. Кад и кад бих и уето, пришуњао бих се, да видим тог малог невача, да га питам, како он то пева. Али он, лудица, мисли да ћу га дирати па—ррр! — оде. Мени ода чисто жао. Или бих се макуда загледао: у дрва, у цвеће, за челама, или бих посматрао мраве у трави.

Кад сам видио, да то не иде тако, час устати, час читати, оканем се читања, него устанем да ловим. Узмем мрежу па хајд' преко ливаде. Чкаљаца је било толико, да ме је већ било срамота и потрчати за њима. О бељцима нећу ни да говорим. С једним ластиним репом, сам имао највише муке. Лети као му-

ња. Стане. Ја се полако дошуњам, ал он као да зна шта хоћу, па се чини и невешт. Таман да га поклопим — ал он завесла крили и одлети. Тако ме је више пута преварио. Сад ми је већ било доста. Ма мртвог ма живог морам те уватити! Кад је опет стао завитлам у свом бесу мрежу — куд пукло да пукло — и тако га слатко ударим, да сам му једно крило одбио. Оно шарено, лепо крило! Све се лепршао, кукавац, по трави. Скоро ми је било да плачом од жалости. Код другог једног ме је срећа послужила, те га здравог читавог уватим. Али једног кадифца нећу никад прежалити. Ала је био леп! Чим сам га смотрио, а ја терај, кав помаман за њим! Кад сам га стигао — узманем мрежом — — бррр! — строноштам се преко неке кладе! Гледао сам све горе за лептиром, па ниесам ни опазио кладу пред ногама. Није ми жао било толико ни што сам се ударио колико ме је жао било лептира. После сам се и смејао; сетио сам се оне приповетке, што сам је читао, како је једна жена из Милета рекла Талету, грчком филозофу: „Пашћеш, ако гледиш само у звезде, а за камење на земљи ништа не мариш!" Тај је Талет непрестано гледао у звезде. Да сам се барем пре сетио те приповетке, не би ми ни кадифац утекао, а не бих ни пао тако.

С бубама ми је већ боље ишло. Истина јелен ме је прилично уштинуо за мали прст. Али бар имам јелена, каквог мало ко има у нашој школи. Тако је велик!

У својој ревности за лептировима ниесам ни гледао где сам. Кад сам већ истерао вољу, обазрем се — хој, хој, — куд сам забасао! Брже боље одем преким путем браћи. Ала се смејао, кад сам му приповедао, како сам се вијао с лептирови, како сам пао преко кладе.

Што је било ближе подне, у башти је бивало све мирније. Сунце је стајало високо на небу. Тице се и неневале још пре зоре па и оне оће мало да се одморе. Колико је лепо у јутру, кад је све чило, живо, кад тице певају, толико је сад пријатно, кад се све смири. Мени барем здраво годи та тишина. Ја не знам, како је то, али ме тако обузме неки чудан осећај. Лежим на трави, па гледам у дубину плавога неба. Не мислим ништа, не желим ништа, срце ми је задовољно, као да сам у рају. Тако је све тихо и свечано!

Дошло је и подне. Извадим из торбе што смо донели те ручасмо.

Сад сам већ пажљивије читао, јер је после подне била још већа тишина, па ме није ништа бунило. Покаткад само прне који врабац кроз грање или закрешти сврака или прелети какав бељац преко ливаде. Иначе је била света тишина.

Књига је била врло лепа. Говори се, како деца треба да поштују и чувају своје родитеље у старости, да им се одуже, колко могу за њихов труд и бригу. Така ће деца бити срећна у животу, па ће и њих њихови млађи пазити.

Нисам ни осетио, како ме је брзо прошло време, тако сам се задубио у читање. Кад сам свршио књигу, дан је већ почео малаксавати. У шуми опет отпоче живот. Тице су опет стале певати, а лептирови су опет скакали и витлали се по ливади.

Сад смо се опет дигли, да се прошетамо по башти. У шетњи смо прошли поред две камените клупе и на њима нешто пише.

„Ти не умеш то прочитати", рече ми браћа.

Е, не умем! „Репозец“ повичем ја и погледим победоносно у њега. Браца се смејао „Ти зацело мислиш, да то значи реп од зеца, али није то латински, него то је француски. Чита се: „репозе“ а значи „одморите се.“ Дуго смо се још на то смејали.

Али ма да нас је клупа тако лепо звала, морали смо је одбити; време је било да идемо кући.

Кад смо прешли преко поточића погледо сам још једанпут натраг, као да свима кажем „збогом“. Мени се чи ни, да су ме тице разумеле, јер су тако лепо певале.

Кад смо дошли на ћуприју, вечерњача се већ била родила.

Дуго ћу се још сећати те шетње.

Тоша.

ВИДОКРУГ.

Ђедо узе за ручицу
Малу своју унучицу,
Па он оде с њом низ поље
Да се прођу горе доле.
Али старо и нејако
Умори се одвећ лако;
Те шетаху мало тише,
Ал причаху мало више.
На једном ће унучица
Дићи руке пут главица,
Там', ђе-но је к земљи свито
Плаво небо сводовито;
Те ће рећи мило чедо:
Је л' де, тамо ј' драги ђедо,
Небо к земљи привезано
И с кукама приковано? —
„Није, није, моја надо,
То те вара око младо:
Иза оне су планине
Опет поља и долине.“
За пољима, за брдима? —
„Иза њих је сиње море,
И онда опет поља, горе;
Па све тако измјенице:
Море, горе, па равнице.
Тад ће опет мало чедо:
Али тамо, тамо, ђедо
С друге стране, на висини,
Там' доиста крај се чини.
„Није, није, моја надо,
Тебе вара око младо.
За тијем су наше стране,
Наша села и поља не,
Нашим знојем покапане,
Нашом крвљу сачуване.“

Стево Чутурило.

Покајао се.

Славни персиски песник Локман приповеда у једној књизи о себи ово:

Ја се обично не љутим на сиротињу своју, нити на неприлике које уз њу иду. Али једном путујући у Куси заболеше ме ноге јако, јер сам био бос. Онда хукнух у себи: Уф да ми је новаца, да могу купити пар чизама — и путем сам био веома незадовољан. Али на скоро наиђох на неког просијака, који не имађаше ни једне ноге. Кад то опазих, таки захвалих богу и рекох: Та ја сам сретан пресретан — према овом несретнику!

ЛИСТИЋИ НАЈСТАРИЈЕ ПРИЧЕ.

(Наставак.)

Винова лоза.

У дан створења фалише се сва дрвета у рају радујућ се и узносећи свако собом.

Мене подиже небески отац, рече поносни кедар, тврдину и снагу мио мирис и дуг век мени даде над свима.

Мене благослови милост превечнога над свима рече лепа палма; лепоту и корист у мени састави.

Јабука рече: као женик међ момцима тако сјајем ја међу рајским дрвећем.

И мирта рече: као ружица међу трњем тако стојим ја међ мојом браћом, ниским грмљуцима.

Тако се фалише и маслина и смоква, и чам и бор, и јела и све друго дрвеће и цвеће у рају, само винова лоза обореном главом кроз плач говораше: све даре добише моје старије сестре и браћа, ја немам ни поносна дебла, ни снажни грана, ни лепа цвета, ни слатка плода, него се овако јадна по земљи вучем; ал још је велика милост и веће богатство у мог небесног оца, ја ћу му се молити и чекаћу!

Тако говорећи огрезну у сузама, а ту дође нови господар земље поносни човек и виде, како је преслабу сваки ветар обављује, па смилова се и диже је у вис и даде јој потпору.

Веселије сијну лоза и веселије се заиграше несташни ветарци с њеним витим лозама и меким лишћем, и сунце јарко прогријавши оне зелене и тврде бобице зготови у њима слатки сок, рајски напој људма. Окићена многим гроздовима поклони се лоза свом господару и он окуси њена разгаљива плода, и омиле му и привати је, као мило драго своје.

Поносна дрвета сташе завидети лози, многа од њих стојаху већ на поље увезла и род их већ одавно прешао беше, а лоза се тек сада поносила свој им слатким плодом.

Тако и данас лоза плодом својим срце човеку весели, и душом подиже оног, који је клоную и слабог крепи и тужног блажи.

Не очајавај јадниче још је велика милост и веће богатство у оца твог небеског, неће ни тебе заборавити. У оној незнатној трећи роди онај слатки сок шећеров, и на тој танкој и кршкој лозици плод, који весељем задане и занесе сваку живу душу.

Даштања.

I. За мању децу.

1.) Што ћу сада да те питам
Свак' ће да се чуди.
Знаш-ли које село
У ком нема људи?
Таквих села има много;
Би-л ми једно рећи мог'о?

2.5)

Аца Писаревић у Иригу.

II. За одраслије.

3.) Почетак ми је лак,
Свршетак ми је коњ.
А у свакој муци
Ја сам ти на руци.

4.) Свака ме биљка има. Први слог је упитна заменица, а други се једе као зачин.

Јак. Продановић.

5.) (Коњички скок)

јин	ле-	ме	бе-
и-	ћи	пе-	ћи
граб	с ко-	ље	у
сте-	бро	пе-	ће
ко	у	жи-	ти
де-	ту	ни-	го
ко	бла-	је	во-

Вук Гудељ †

Решења и имена оних, који добро реше и на време уредништву јаве биће штампана у 21. броју.

Решења даштања.

у броју 17.

1.) Онај, који је рођен 29. фебруара.

2.) (*Ребус*). Ватрица.

3.) Сребро. Ребро. Ебро.

4.) Пролеће. Лето. Јесен. Зима.

5.) (*Коњички скок*). Ко уме свирати, тај уме играти.

Даринка Мајска у Сивцу; 2. 3. и 5. — Марија и Олга пл. Каракашевић у Молу, 3. — Драгутин Добројевић у Суботици, 1. 2. 3. и 5. — Марија Костићева, 3. — Анка Костићева у Бечу, 2. — Милутин Р. Живковић у Пожаревцу, 2. 3. и 5. — Велимир Марковић у Пожаревцу, 2. 3. и 5. — С. Лазић у Кикинди 1. 2. 3. и 5. — Милана Кировићева у Вршцу, све. — Душан Пајташевић у Вршцу, све. — Ђуро Павловић у Варјашу, све. — Зорка Прокићева у Дивошу, 2. 4. и 5. — Урош Десница у Обровцу, 3. 4. и 5. — Миодраг Васић у (?) 1. 3. 3. и 5. — Александрина Милојевића у Госпићу, 1. 2. 3. и 5. — Драга П. Јовина у Ваљеву 2. 3. и 5. — Ирина Тешићева у Суботици 2. 4. и 5.

Чика Јовина пошта.

„Погледи на средњи век“. Овај чланак није написан прама схватању многих наших читалаца, а богме доста је и сухопаран — а то не би морао бити.

З. Х. Немаш право, што страхујеш. Овако у „Невену“ могу ти само то одговорити.

Ђ. П. у Варјаш. Ни си ми послао и одгонетку твоје загонетке. А то треба да се пошље.

Власник и уредник др. Ј. Јовановић, (адреса.) Dr. Jov. Jovanović, Wien IX. Porcellangasse Nr 56. Издање штампарије А. Пајевића.

Цена је *„Невену“* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 20.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

Осл ободилац. *Вајарски посао младог Србина Петра Убавкића.* (Види песму на стр. 611—612.

ОСЛОБОДИЛАЦ.

(Види слику на насловној страни).

Сад српско сунце на Косову заће,
Смрче се српском животу и наду
И црна ноћи трајала је дуго,
Ох трајала је пуна четир века.
Пропишта српска мајка
У турском синџиру:
Зар нема сина
Да се мача лати?!
Зар српска земља нема соколова?!
Зар српска патња нема витезова?!

А је-л их било?
Питаш, Српче мило.

Ево ти слике, што ју српска рука
Из сињег кама изрезала вешто.
На слици видиш Србијину тугу
Од тешка бола како крха руке. —
У њојзи гледај целог Српства јад.
На слици видиш младо Шумадинче,
Како се од сна буди самртнога, —
У њему гледај цео српски род.
На слици видиш Таковска јунака,
Милоша врла с заставом у руци, —
У њему гледај свих јунака скуп,
Који су тргли тешка јатагана,
Који су мушки отворили бој,
Који су крвљу и животом својим
Из ропства дигли мили народ свој.
Имена њина Србину су света,
— А тих јунака велики је број.

СТАРАЦ И БАБА.

(По народном приповедању.)

Био један старац и баба, а били су тако стари, да им се већ памет поодетила. Сиромашни су били, а имали су само једно теле. Мислио је старац, како ли ће се то живети, па онда рече баби: Знаш шта, баба, ајде да ми закољемо наше теле, па да позовемо сво село на част. Кад ми толики свет почастимо, онда ће они редом нас призивати на ручаки на вечеру, пак ћемо тако живети без бриге до смрти.

Како рекоше, тако и учинише. Заклаше теле, испекоше га на позваше сво село на част. Гости беху гладни, па појеше цело теле. Остала само кожа од телета.

Други дан чекају старац и баба, да их ко позове на ручак. Али нико и не шуминьа. А они гладни.

„Шта ћемо сад, баба, рече старац. „Црева крче, а нема се шта јести. Бар да имамо што да продамо."

„А зар немамо кожу од телета! Та њу нам нису гости појели," одговори баба.

Удари се старац руком по челу. Имаш право, баба. Идем ја таки, да продам кожу. И пође у варош да прода кожу. Идући у варош, морао је проћи кроз шуму. Ту га стиже и мрак, а кожа му запне за неку пањину.

„Аха!" помисли старац овај хоће да купи." Лишће зашушта, а старцу се учини, као да неко пита: Пошто! „Пет форинти!" одговори он. Али кад му нико не одговори, он пође даље, — јест али се кожа закачила за пањ, па као да га трза.

„Но, хоћеш ли купити?

„Ћук, ћук!" зачу се нешто у близини, а то је певао ћук, а ста-

ОДВАЖНА ЖЕНА.

Уновинама од год. 1855. био је описан овај истинити догађај:

У једној вароши био је вашар. Близу те вароши, под шумом била је кућа некога шумара, који се не давно био оженио. Једног јутра пође шумар, да обиђе шуму, а жена остаде сама дома. Пред подне изгледала је она свога мужа, али је нешто заболи глава, с тога уђе у собу и онако обучена легне на кревет.

У једаред уђе у собу човек необична изгледа, и рече јој: „Послао ме твој муж, — он је на вашару — да ми даш 15 талира, хоће нешто да купи." — Жена се досети јаду и превари, па рече да она нема новаца. Али странац поче да прети, и рече ако му лепим не да, да ће он и сам, и на силу узети. Онда му жена, видевши се у опасности, рече: „Ти видиш да сам ја болесна; ето морам у постељи да лежим, — из постеље не могу устати, него извади кључеве из стола, најмањи кључ отвара комору, у комори, у сандуку има кеса с новцима, доне си ми кесу амо, па ћу ти ја одбројати 15 талира, — кад већ није друкчије." Зликовац нађе кључеве и оде у комору по новце. Ал онда шумарева жена скочи са кревета, докраде се до врата од коморе те их затвори, па се онда врати у кућу, затворивши врата и од кујне и од собе. — Зликовац се нађе у клопци, — надмудрила га жена. Шумарева кућа била је нова и све у њој јако и добро утврђено; за то, поред све муке и напора, није могао ни врата од коморе да обије или истави, нити друкчије како да се из из коморе извуче. Сад почне беснити, да ће кућу запалити, да ће жену убити, ако га таки не пусти. Али шумарка чини се као да и не чује. Кад је тако протекао један сат, на једаред поче неко с поља на вратима лупати и то немилице. Шумарка оде у предњу собу и прогледа кроз прозор. Пред кућом стојала је нека жена горопадна изгледа са секиром у руци; на кад виде шумарку на прозору загрози јој и рече: „Ја знам да си ти мога мужа у твоју кућу негде затворила. Али ако га одмах не пустиш, ја ћу обити врата а тебе ћу као пса убити." Да је шумарева кућа била у селу, или где ближе људи, то све не би се могло догодити, — ал овако нико не дође у помоћ, ма да је шумарка из свега грла викала и запомагала. Жена онога зликовца поче секиром да обија кућна врата. Шумарка је ударн ножем по руци и тим је још већма разгњевн, те ова упне све силе и врата пробије. Тамаи је у кућу крочила, али на прагу мртва паде — домаћица је из пушке убила. У исти мах провали зликовац комору и кухињска врата, па уђе у собу. Сад је шумарка била у највећој опасности. Али — она је имала двоцевку у руци, а мушко срце у грудима, па за то не изгуби присутност духа, него напери пушку на зликовца и рече: „Да се ниси с места макнуо, ако коракнеш један корак, или к мени, или к вратима ближе, ти ћеш бити на месту мртав." — И тако стајаше зликовац пред њом као укован. — Но богу хвала ова мука не потраја дуго. После неколико минута дође шумар, који жену своју избави, а зликовца у керге веза и суду га отпрати.

У невољи не помаже страховање, већ бистар и досетљив ум и одважност.

ИЗ ДЕЧИЈЕГ ЖИВОТА.

ОПОМЕНА ЗА ВРЕМЕНА.

Где, ти спаваш, сисаш прст, —
Пробуди се, секо!
Док ти спаваш, брат ће ти
Да попије млеко.

Неће, неће, не бој се,
Брата кошта само:
Ако ј' млеко укисло,
Да ти друго дамо.

ГЕНЕРАЛ АЦА.

Сад ко не би завидео
Генералу Аци!
Има шешир на три рога
С генералски знаци;
Таку сабљу немају
Ни бољи јунаци.
Чизме су му солдати
(Наравно пешаци).

МАЛА БОЛЕСНИЦА и МАЛИ ДОКТОР.

Није сестра болесна, —
Тек онако јечи;
А ни брата није доктор, —
Не зна он да лечи.

Већ се само сигравју,
Да их време прође,
И да лакше дочекају,
Док им ручак дође.

МЕРА ВЕРА.

„Мера вера“. — Јест' тако је,
То је стара пословица.
Сад бар знамо, ко је већи,
Или братац ил сестрица.

— Познајеш-ли ме? запита га.

— Та ко не би познавао нешега милог цара, чији је мој и живот и крв! одговори упитани одушевљено, а очи му се од радости сјајиле.

— Како ти је име? запита га капетан и приђе ближе.

— Александар Менчиков.

— Ко су ти родитељи?

— Моји родитељи — ах, да, та ја их и не познајем! Умрли су пакоро после мога рођења. Као сирочета примио ме се кума-Никола, стари стрељац, па ме је он неговао место оца. Све, што год је имао, све је радо самном делио. Често ме је учио коња јахати и мачевати се. Та ја нисам друго ништа ни мислио бити, до-ли војник.

— Па како си дошао да будеш симиџија?

— Биће томе три године, кад је оно наш цар Феодор сахрањен, па се изродише они страшни покољи по улицама и кућама. Тај покољ је дошао главе и моме кума-Николи. После смрти мога поочима не хтедоше ме више трпити у касарни; за војника сам био још млад, а просити нисам хтео. Тако се најпосле скрасим код мога садањега газде.

Лепе црте, веселе очи, смелост и отвореност дечакова допала се капетану.

— Би-ли ти имао воље, да што-год ваљано научиш? пита га капетан, а очима га тако гледа, као да му хоће да проникне у дубину душе његове.

— Та ја бих био најсретнији на свету, премилостиви господине! рече обрадовано дете.

— Е, па добро, а ти се онда пријави сутра у Преображенском код капетана Ле Фора!

Александар пољуби капетана у руку, дубоко се поклони пред царем добошарем, који је све то слушао, и хтеде да пође. Но млади га цар заустави.

— Дај овамо твоју корпу! рече и даде му неколико дуката. Добро ће то доћи мојим умореним друговима.

Добро је и рек'о. Док си трен'о од јестива ни трага ни гласа. Млади Александар обеси сад празну корпу, обеси је и то — последњи пут.

Је ли то сан? Сниева-ли он то? Зар ће толика срећа на један мах да га постигне? Ал' не, та ето својим рођеним очима види, где се креће мала чета, а на челу јој капетан са — младим царем добошарем.

* * *

Да би могли још коју рећи о нашем Менчикову, морамо овде уплести, како је мало пре а и у ово доба било у Русији.

Цар Алексије (1645—1676) двапут се женио. Од прве су му жене била деца: Феодор, Иван и Софија, а од друге Петар. Алексије умре, а круну прими слабуњави Феодор. Тај на самрти остави круну Петру. На то се ражљути Софија, која је хтела да влада у име иваново и придобије за себе стрелце. Ти су стрелци били у оно доба страшило у Русији.

Као што су у Турској некада јаничари жарили и палили по својој вољи, тако су били и стрелци у Русији страх божји. Ови, после страшног покоља, продру већ и у палату царску, где је Петар живио са својом мајком Наталијом Нарышкиновом. Петар је био дете, али се у толикој опасности ипак не даде збунити. Наваљивао је на своју мајку, да не оклевају забадава, него да што пре потраже спаса у бегству. Преобуку се, па онда кроз неки тајни излазак изађу из дво-

ра на чистину, те онда беж' колико их ноге понесоше. Најпосле испаде им за руком, да досну до неког манастира, који је не далеко од Москве. А да им се не би брао ушло у траг, слуге су дворске бранише очајнички улазак у дворане младога цара и његове мајке. Кад стрелци опазише, да им нема жртве, расну се на све стране. Једна чета дође и у манастир. Брижној мајци сину свога пред олтар и намести га под распеће христово. Стрелци су већ продрли са страшном виком у храм: „Је-ли овде мали Петар Наришкин?“ — „Гледни тамо!“ — рече седи архимандрит, показујући на олтар, „ело га тамо — у заштити божјој.“ Неки свети страх обузе суровце стрелце; занемише, видећи старога слугу божијег у светој одежди. Па ипак један из дивље чете потрже мача и пође на светињу да пролије крв, но га други задржаше. „Немој, брате, само овде немој; не ће нам утећи!“ У тај мах се зачу топот коњаника.

„Ево наших!“ повиче свештеник весела гласа. „А сад нек дрхћу непријатељи и божји и цареви!“ У дивљем бегству оставише стрелци храм, и живот царевићев би спасен. — С обе се стране крваво борило — да се није знало на чијој је страни победа. Најпосле се обе странке умирише. И Петар и Иван крунишу се за цареве, ал' ће тек опет Софија над њима да буде.

Сад је Софија постигла бар у неколико за чим је жудила. Од Ивана се није имала бојати, а да јој Петар не би, кад одрасте, круне отео, пошље га у село Преображенск, не би-ли се ту занемарио и на кручу заборавио. Ал' шта су човечје намере према божјим уредбама! Петра је божји промисао одредио, да влада народом од мал-не 30 милијона и да крчи пута у отаџбини својој к лепшем и бољем животу. У свачему је умео истрајати, учио се страсно оружју, учио се како треба градове утврђивати, лађе градити — све што добром војнику треба. Сакупио је своје другове, па је из њих саставио чету, у коју је и сам ступио као прост војник. Спавао је, јео и одевао се као и сви други, чувао је стражу, покоравао се закону по ономе: ко хоће једном да заповеда и влада, мора се и сам научити покоравати. Сад му је требао само какав човек, који би умео том четом руководити и управљати. Такав се човек наскоро и нађе. То је био Ле Фор, тај чувени учитељ потоњег Петра Великог. Родом је Швајцарац, а дошао је с данским посланством у Русију. Случајно се ту њиме Петар упознао и на мах једно другог заволеше, те тако се Ле Фор прими за наставника Петру. То је био човек од велике науке и разборитости. Знао је добро све војничке установе у Европи, умео је распалити Петра својим причама, каква је флота и војска у Француза, Немаца и Енглеза, па је и Петар зажелео, да и он створи таково што у својој држави. А почетак је томе било ето то, што су склопили чету младих Руса из најближе околине, те их је Ле Фор вежбао и изучавао по европском начину. Сваки дан су по неколико миља маршировали, час преко трња и јаруга прескакали, час свечано кроз улице московине пролазили.

Млади царевић је научио да буде војник, ал да буде добар војник, пође учити из темеља, те тако стаде чети за — добошара. (Свршиће се.)

СТРВОКОПЦИ ИЛИ ГРОБАРИ.

Када лети, изађете на поље, на ливаду или у шуму, видећете, драги читаоци, много мртвих животињица. Когод види те мале стрвине гади се од њих и клони их се, само их се вредне животињице, *гробари* или *стрвокопци*, не клоне, него их још траже. Где год нађу какву омању цркнуту жвотињу, као н. пр. миша, пацова, жабу, тицу и т. д. сакупе се око ње те је погребу. Тиме те животињице велике услуге чине људима, јер сачувају ваздух од смрада, које би те цркнуте животиње од себе давале при трухљењу.

На овој слици видите, драги читаоци, како се стрвокопци скупили око једнога цркнутога миша и копају јаму испод њега. Ту јаму копају гробари дотле, док миш сасвим унутра не упадне, а када јаму сасвим ископају и када миш унутра упадне, онда женке легу своја јаја у ту јаму. После тога затрпају гробари са мишем и јаја.

Често пута догоди се, да је земља испод цркнуте животињице, врло тврда, те стрвокопци не могу да ископају онде јаму. Тада гробари подиђу под ту животињу, подигну је и однесу на мекше земљиште.

Стрвокопци с тога укопавају цркнуте животињице, да могу на те животињице своја јаја излећи. Из тих јаја излегу се за неколико дана црвићи, који се хране том животињицом. *Гробари с тога укопавају животињице да би њихови црвићи, када се из јаја излегу, имали хране докле год не стану ни снагу и из земље не изађу.* Тиме стрвокопци користе и себи и људима.

А сада, драги читаоци, да вам опишем како изгледају те вредне и корисне животињице.

Гробари (латински Necrophorus Vespillo) су мале црне животињице. На оклопу, под којим им крила стоје, има по преко две жуте пруге. Налазе се највише по ливадама и по њивама, онде траже и копају мале пркнуте животиње. А облик њихов најбоље ће вам приказати овде приложена слика, те ћете се таки сетити, ако сте их већ кадгод видели.

Нови Сад месеца новембра 1881.

Озрен.

ЧУДНОВАТА ГОСТИОНИЦА.

Погледајте само ову кладурину, ово одсечено дрво. Тешко је човеку и веровати, да има тако великих дрва. Али тамо преко у Америци има их још већих. Тамо су налазили на дрва, висока као наши торњеви. Али свако дрво нема тако јаку и здраву средину, као што је видите на горе насликаној клади. Ти дивови бивају више пута шупљи. Но и та шупља дрва даду се на разне начине употребити. Један Американац начинио је од једног таког шупљег дрвета гостионицу. Немојте се смејати! То је сушта истина. Гостионица та налази се у Калифорнији на путу из Сан Јозе-а у Сантакруц, и она је шупље стабло једног дрвета, које је у обиму имало 65 стопа. Око тога дрвета (гостионице) има башта и од вињугава била направљен хладњак, где се такођер руча. У близини има још 9 таких дрва, у којима су собе за спавање, а у једном је билијарда.

Нит ја тамо био, ни вина пио, али тако сам нашао описано у једној озбиљној књизи од очевидца, који је тамо био и вино пио.

ЛАКОУМНА ШТУКА.

(Од Префела)

Штука реком плови, ништа јој не смета,
Ал у реци била мрежа разапета;
Ту је мрежу сплела рибарева рука,
У ту мрежу сада заплете се штука.
„Пропала сам“ рече, кад у мрежу паде,
Па у муци већој врпољит' се стаде;
Срећа је послужи, па излазак нађе,
Из мреже изађе.

„Ко би се том над'о“ мишљаше у себи
„Да ту има мреже никад рекла не би!
Запамтићу како с' од сад чуват' треба,—
Ал где тамо горе, где залогај леба!“
Отисну се горе, где је мамак плив'о,
С отвореним устма залете се живо.
Из мреже се спасла, — ал удица пуста
Закачи јој уста.

Чика Јова. —

рац мисли да му пањ каже: хоћу, хоћу.

„А ти дај новце, или бар капару.“

„И трррааа!“ гракну сврака са гране.

„Сутра?!“ — рече старац; „на добро де, ја ћу доћи сутра.“ Скине кожу с леђа и остави је на пању.

Кад дође кући, запита га баба, како је пазарио. „Добро, али новце нисам добио, морам ићи сутра по њих. Мора бити, да није имао ситних новаца.“ И тако морадоше гладни вече преспавати.

У јутру рани старац рано, да иде пању по новце, а баба му рече, да понесе секиру па да насече и мало дрва, јер јој је баш зима. Старац је послуша, узе секиру и кад дође у шуму, нађе пањ с којим је синоћ трговао, али на њему не бијаше више коже. Ко зна, ко ју је однео. Онда старац запита: „Где су моји новци.“

Пањ ћути. Старац пита поново; „Где је моја кожа?“ — пањ да би рече. Онда се он расрди, узе секиру, па удри по пању; неколико пута удари, а пањ се превали. А кад тамо, има шта и видети, — велика гомила златних и сребрних новаца, што су их неки хајдуци ту сакрили.

„Тако, тако, — то је поштено!“ рече старац и поче благо купити. Не могаше га сам ни покупити, морала је и баба доћи и тријут су по новце долазили, док су га на колицима препели.

Сад би хтели да знају, колико имају новаца. Рачунати нису знали, него наумише да благо премере. „Иди жено куми па заиште сачурицу, да измеримо благо“; рече старац.

Баба оде, а кума је запита, што јој сачурица?

„Да меримо благо.“

„А од куд вама толико благо?“

Баба јој исприча све искрено како је било. А кад оде кући са сачурицом, онда кума приповеди куму, шта је чула. А куму не да хандрак мира, хоће и он да се обогати. Па закоље сву своју марву и позове село на част, а коже однесе у шуму да их прода, јер он је хтео још много више новаца да добије.

Кум дође са кожама у шуму, те баци коже на прву врбу, на коју је нашао. „Добро, добро,“ рече он „ја ћу већ сутра доћи по новце.“ Тако је и урадио, искао новце, врбу посекао, ал у врби и пребијене мангуре. На сада остаде и без новаца и без марве. Кукао је и патио се целога свог живота.

А људи му говораху: „Ој мој брајко, не можеш ти срећу наћи, кад је теби воља. Срећа је таке људи; ко се упне да ју нађе, од онога бежи, а пушта каткад да ју онај нађе, који ју и не тражи.“

Честитка једне мачке своме господару.

(Шала.)

Ево ти твоја верна мачка стиже — ближе.
Рада сам жеље своје прести — вести.
Свечарство твоје радост је мила — увек нам била.
Цела ти кућа мирише од вења — и на печења.
Знам да ће што год данас — бити и за нас.
Трудим се да ти песму сплетем — ал се сметем;
Јер песме певат', драги госо — није мој посо.
Ал ти је прими, од срца с' даје — каква је, да је.
Нека те срећа стиже и чека — целога века;
Што год желиш, све ти бог дао — мијао!

*

НАМАСТИРИ У СРБИЈИ.

У старо време манастири су били куће за богомоље и школе. У њима се калуђери и народ богу молили, а калуђери у слободном времену, поучавали млађе у читању и писању, а даровитији и ученији калуђери и књиге су писали.

Од најстаријих и најчувенијих намастира јесте Студеница. Њу је сазидао Стеван Немања, и у њој је, по повратку из Хиландара, свети Сава био игуман 7 година.

Кад је свети Сава постао српски архијепископ, он је установио 12 епископија. Он и ови епископи настану око краљева и властеле, те су зидани манастири. У оно време слабо су се училе друге науке, осим црквених. Свет је сматрао овај живот на земљи за врло привремен, а онај други живот на небу за сјајан и за вечан. За то су и учили само оно, што је говорило о Богу и о небеском животу, а о животу на земљи слабо се разбирало. И тако све књиге онога доба писали су махом калуђери и садржавале су у себи само приче о Богу, свете песме и животе светитеља.

Свети Сава написао три књиге, у којима су правила, по којима треба да живе калуђери. Ове књиге зову се типици. Даље је написао живот свога оца, Стевана Немање.

Калуђер Доментијан, описао је такође живот Немањин. Ово је дело најлепше у старој нашој књижевности.

Архијепископ Данило написао је књигу, у којој су: Животи краљева и архијепископа српских.

Патријарах Пајсије написао је: живот цара Стефана и цара Уроша.

Григорије Цамблак, игуман дечански, доцније митрополит Кијевски, написао је: Живот Стевана Првовенчаног.

Архијепископ Максим и деспот Јован написали су: Живот деспота Стефана, Ђурђева сина, и жене му Анђелине.

Највише се писало оваких књига у манастирима Хиландару, Студеници, Жичи и Манасији. У Манасији је било читаво друштво ученик монаха, који су писали и преписивали књиге. Како Манасија лежи на реци Ресави, то су се и ови стари писци звали: ресавски књижевници.

Учени калуђери писали су књиге, не оваким данашњим рукописним словима. Рукописна слова тек су изумели у новије време. Стари писци писали су онаким истим словима, као што изгледају слова у данашњим црквеним књигама, н. пр. у Еванђелију, Апостолу ит. д.

Кадје пронађена штампа, т. ј. кад су изумели штампање слова (1442.), онда се и у нас почело штампати црквене књиге. Прве штампарије већином су биле у манастирима, а управитељи и слагачи слова били су калуђери. Ово су била главнија места у којима су биле ге штампарије: Обод и Скадар у Зети, Горажд и Милешево у Херцеговини, Манастир Рујан и Мркшина

Црква у Србији, Грачаница на Косову и овде у Београду.

Најзнатнији и с тога најславнији српски манастири јесу ово:

Хилендар, у светој Гори, сазидао га Стеван Немања са својим сином Савом. Пре обновљења, било је то старо манастириште. Данас су у Хилендару калуђери Бугари, Руси и Срби.

Студеница (1190—1197), у округу чачанском. Зидао је Стеван Немања. Велика црква, с врло великим кубетом, зидана је с поља од мраморних плоча. Ове су плоче од разне боје, углачане су, па се сјаје на сунцу. По зидовима су разне рецкарије од камена, а таки исти украси су и око прозора, на довратцима и по стубовима.

Осим главне цркве, има још једна црква, коју је зидао Стеван Дечански, и још једна, која се зове Никоља.

Близу Студенице, у пећини, налази се Испосница св. Саве. Испосницом се у оно време звале мале ћелијице, у којима су по гдекоји калуђери, далеко у пустињи, живели одвојено од осталога братства, ту се молили Богу и гладовали, једући корење и пијући воду.

У Студеници лежи у ћивоту свети краљ, а то је тело краља српског Стевана Првовенчанога. У Студеници је сахрањен и Стеван Немања. Кад су Турци ратовали противу Србије, онда су калуђери пренашали светога краља из манастира у манастир, из места у место, и тако је он био у Карановцу, Јагодини, Смедереву, Гроцкој, у Београду у цркви св. Михаила и Гаврила, у Панчеву, у Рајиновцу, у Срему, у Враћевшници, у Калинићу. Из Калинића је свечано однесен у Студеницу.

Жича, манастир близу Карановца, у чачанском округу, на десној страни реке Ибра. Зидао је Стеван Првовенчани, да се у њему постављају краљеви, архијепископи, владике и игумани. У народу се приповеда, да се у њој крунисало 7 краљева. За свакога краља прављена су на цркви нова врата, и за то се Жича зове „седмоврата.“ У цркви има три олтара. У цркви се сачувало нешто старога живописа, особито се хвали света Богородица над западним вратима. Жича слави Спасов дан. Обновио је пок. владика ужички Јанићије. Има три кубета.

Манасија, задужбина Стевана Високог, највећи и најлепши манастир у Србији. У њему је сахрањен Стеван Високи. Ту су живели и писали учени калуђери, звани ресавски књижевници. „Студеница је лепша лепотом, а Манасија је већа и величанственија.

Раваница, задужбина кнеза Лазара, има пет кубета. Близу манастира има извор Немања и више развалина, богомоља и градића. У Раваницу је пренето тело цара Лазара, а одавде у Врдник, у нову Раваницу, у Фрушкој Гори. (Прочитајте песму зидање Раванице.)

Горњак, у ждрелској клисури, у округу пожаревачком. Задужбина кнеза Лазара. Теснац, у ком се налази манастир, врло је прекрасан и величанствен. У манастиру се чува писмено, хрисовуља, коју даде манастиру 1. августа 1380. сам цар Лазар. Ов-

де је живео чувени исповесник Григорије Синајац.

Љубостиња, на левој страни Мораве, близу граница округа Крагујевачког и јагодинског. У манастиру су кости царице Милице, а и гробница Стевана, сина Кесара Угљеше. (Кесар је било звање у старој српској држави.) Имају у цркви на дувару ликови: кнегиње Милице, кнеза Лазара и деспота Стевана. По лепоти, Љубостиња долази у прве српске манастире.

Калиниħ, у планинама, које деле Левач од Груже; подигао га Високи Стеван. У цркви је изображена породица деспотова.

Кад је свети краљ донет из Срема (28. децембра 1815,) лежао је у овом манастиру до 19. августа 1839. Тада кнез Милош нареди да се краљ пренесе у Студеницу.

19. августа дођу у вече у Калеиħ митрополит Петар, и владике: ужички Ниħифор, Неготински Доситије, шабачки Максим, а уз то из свакога округа по један чиновник, из свакога среза по један кмет и многи други гости. Три дана носили су га и 23. донесу га у лаврустуденичку.

Тронош а, близу Дрине, кажу задужбина Југовића. У овом манастиру сачуван је један историјски летопис, који се с тога зове троношки летопис.

Осим ових има у Србији још око 40 већих и мањих манастира. Они имају велику заслугу, што је наш народ претурно преко главе турско ропство и сачувао веру и језик свој. Њима треба да смо благодарни да их поштујемо и да их чувамо. Ко не поштује старињу, — старије своје, неће ни његa његови млађи Манастири, док се према данашњем времену мало преуреде, биће и остаће куће где се ојачава душа миром и молитвом. А увек је на свету доста људи, који дођу у сукоб са светом и траже осамљеност и тишину, коју обилато дају манастири. Оваке куће за усамљенике имају све вере на свету, па је има и имаће је и наша вера хришћанска.

27. *авг. 1881.*

СТАРА САВЉА.

Имам браћо сабљу једну
Од старога кова;
А на њој су изрезана
Нека стара слова.

Не умијем прочитати
Шта на њојзи пише;
Само знадем, ко је нас'о
Да не живи више.

Велика је моја сабља,
Велика на тешка;
Мора да је њом махала
Десница витешка.

Мора да је била, Боже,
Каквога јунака;
Људи веле — то је сабља
Старине Новака.

На ми за њу нуде често
Врло много блага;
Ал ја нећу да је продам
Јера ми је драга.

Већ је чувам, не би л' мога',
Кад станем на спагу,
Подићи је и бранити
Србадију драгу.

Солбор 1882. **Н. Т. Кашиковић.**

ДУШКО НЕШТО ШАПЋЕ.

Ту је нека тајна, —
Душко нешто шапће;
(А да није тајна
Ми би знали, шта ће.)

Ал овако свако
Тек само нагађа. —
Ја бих рек'о, да се тиче
Онога колача.

ОВЕЈАНА ЗРНЦА.

Пут, којим врлина иде, зове се рад.

Мачка, која ти се улагује, најпре ће да те огребе.

Дрво се ослања на дрво, а човек на човека.

Пре него што ћеш да говориш, промисли добро, коме ћеш говорити и шта ћеш му говорити.

Време и сан полагано нас упознају са смрћу и привикавају нас на њу.

Има људи, који би хтели целим светом да владају, — а не могу ни сами собом да господаре.

У гунгули светској чувај се да не паднеш; ко ту падне, сви прелазе преко њега.

Боље је бити мали газда, него велики слуга.

Ко хоће ма у којој струци да буде добар мајстор, мора: знати, моћи и хтети.

Нема таке будале, од кога не би могао што научити, само ако имаш бистре очи, па га добро, дуго и са свих страна посматраш.

Ко украде ора, тај ће украсти и вола.

Што си прећутао, то можеш у згодно време увек још рећи; али што си у невреме изустио, то не можеш више избрисати.

АЛЕКСАНДАР МЕНЧИКОВ.

Симиција, — велики адмирал, кнез и фелдмаршал.

Хлеба, купите хлеба! — чуо се леп, јасан глас по улицама стара царева града — богате Москве. Тај је викао млад дечак, носећи корпу пуну хлеба, а свет, коме је требало, куповао га је.

Био је хладан, али ведар зимњи дан године 1685. Свечковала се једна од оних народних руских светковина, на коју се искупи и старо и младо, и богато и сиромашно, — да се безбрижно провесели. На трговима се подигли шатори, а под њима јела, јестива од сваке руке. По сокацих лете слонице, а вуку их по три упорожена коња. Свет се на све стране креће, а снег им испод ногу шкрипи. Све је то приказивало необично занимљиву: живу и шарену слику.

Хајде, да посмотримо изближе тога симицију. По витом и снажном стасу, по чврстом и сигурном ходу, помислио би човек, да је то већ одрастан младић, али кад му човек погледи чисто, меко и голобрадо лице, видеће, да је то дечак од својих 12 – 13 година. Па ипак си му из очију читао збиљу и неку мушку вољу и срчаност, какве ретко виђаш и у одраслих људи. Одело му је било руско, народно: до чланака дугачак кафтан, по среди опасан памучним појасем, на ногу му велике чизме, а на глави топла шубара, без које не може бити ни један Рус. Припасао кецељу, а о врату на најнижу виси велика корпа, а пуна хлебова — то већих то мањих.

Тако иде кроз узане сокаке тако званог кинеског краја, где су персијске, јерменске и татарске болте и дућани, и стиже у Белу Варош, отуд опет поће пуз Кремл, да потражи свога господара.

Новац, што га је заслужио, преда му, а празну корпу наново напуни. Баш хтеде да пође опет у варош, кад му поглед паде на позлаћене куле и кровове од Кремла; сад наједаред, као укован, застаде; видео је нешто, што му није дало, да настави свој пут.

Кремл — тврђава, градић — је један део од вароши, са свих страна опкољен кулама, а у оно доба престоница руских царева. У њему су осим царева двора и споредних здања још многе лепе цркве, манастири, касарне, зграде за ратни прибор и још млого друго шта.

Кад се оно дечак нешто загледао, отворише се гвоздена врата на једном зиду од Кремла, а из њих чисто излетише до педесет дечака уз бубањ и добош, сви лепо под сабљом и по војнички обучени, а водио их је постарији човек, капетан.

Свет се стаде са страхопоштовањем уклањати с пута. Капетан је командирао, а мала чета је све необично тачно и лепо изводила, што јој се заповедало. Наједаред заповедник повиче: Стој! а млад добошар, лепо и господски обучен, даде знак, да се могу разићи. Наш млади симиција чисто није дисао, тако је пажљиво гледао своје вршњаке, а особито оног младог добошара: на сваки му је покрет пазио. Најпосле, ни сам не знајући шта ради, повиче, колико га је грло доносило: „Живио наш цар Петар, живио!“ А народ, који је унаоколо стајао, прихвати из хиљаду грла: „Живио, живио!“ Млади добошар, кога се ово по свој прилици тицало, зафали се по војнички, па онда с капетаном пређе младом симицији, који је све то проузроковао.

Разнолије.

(Рђав дар.) 1849. год. умр'о је у Риму један старац од 78 година. Он је био кардинал и чувар папине библиотеке. Чисто је невероватно, што се о томе човеку као извести приповеда: он је разумевао 58 разних језика, од оних 58 језика знао је он 32 тако добро, да је на тима језицима лепо и тачно говорио и писао. Кад је он толико језика научио и запамтио, то заслужује да му ми бар име запамтимо, — он се звао Ђузепе Мезофанти.

(Има разних хлебова.) Становници у Сијера Невади хране се зими жиром. Ољуште жир, сатру га међу два камена, просеју га кроз честе мреже, па оно што остане крупније наново мељу, док све не буде ситно. Од тога брашна кувају у котловима неку кашу, од које обликују колачиће или сомуне, и тај је хлебац врло укусан и не горчи ни мало.

(Нешто о меду.) Мед је сладак за то, што у њему има шећера, и то у једној кили меда има три четврт ине киле шећера. Кад бих позвао сву децу из једнога школскога разреда на част, они би за тили часак појели киллу меда. Јест, али треба знати колико труда стаје пчеле, док зготове толико меда. Ако не знате, чујте: 600.000 цветова морају пчеле исисати, док зготове једну килу меда.

(Најбољи слуга.) Славни енглески списатељ Свифт вели: Ако ти баш треба слуга, узми једног; ако хоћеш да будеш рђаво послужен, узми два; ако хоћеш да будеш никако послужен, узми три; ако желиш да будеш добро послужен, послужи се сам.

(Колико људи, толико ћуди). Херцег Ото од Каринтије имао, је веома досетљивог придворног будалу. Томе будали падне једаред на памет, да необичним начином представи, како је истинита она пословица, која вели: „колико људи, толико ћуди.“ Па шта је урадио. Кад се неко старо гробље прекопавало, он напуни пуну врећу мртвачких глава, па се онда у рушту са многом господом попне на један брег и одатле изручи врећу са главама. Главе су се котрљале, једна тамо, друга онамо. Онда будала повиче: „Тако је! колико људи, толико ћуди! кад ове главе и после смрти показују свака своју ћуд, — а да шта је је тек морало бити за живота.“

Даштања.

1. За мању децу.

1. Ја сам реч кратка, само од три слова. Можеш ме читати и са пред и састраг, увек сам једно исто. Лако ме је погодити, јер ме свако има у глави.

2.) (Ребус).

Велимир Марковић у Пожаревцу.

II. За одраслије.

3.) Цела значи једног најбољег вештака, којег нико не може надмашити; без првог слога једну тицу. А кад одбацим и прва два и последње слово, онда остаје име једног цара, који владаше у почетку новог века.

Д. П. Рајчић.

4.) (Шаљиво питање). Која животиња види исто тако дању, као и ноћу? Ђока Мићановић.

5.) (Коњички скок).

•	ни	Бе-	стри-	•
са	по	већ	по	зи
по	то	ис	ни	че
ни	ма	прав	ца	ба
•	ти	би	ви	•

Тома Павловић.

Решења и имена оних, који добро реше и на време уредништу јаве, биће штампана у 22. броју.

Решења даштања.

у броју 18.

1.) Вишњица (село у Србији).

2.) Лука. Лук.

3.) Писмоноша.

4. Слога спасава а неслога упропашћује.

5.) *(Ребус.)* Дуг је зао друг.

Вас. Г. Николић у Београду, 5. — Даринка Мајска у Сивцу, 1. и 2. — Милана Кировићева, Душан Пајташевић, Ђуро Павловић, Коста Јовановић, сви у Варјашу, 1. 2. 4. и 5. — Марија Георгијевићева у Митровици, 1. 4. и 5. — Миће Ђокић и Мико Миливојевић у Бељини 4. и 5.

Чика Јовина пошта.

А. Тим — Још нисам доспео да прочитам. Оно што је мање, рекао би да ће се моћи употребити.

Убојна песма. Није за наш лист.

Многима остајем са одговором дужан. Нека се претрпе до 21. броја.

Новије књиге и листови,

приспеле уредништву на приказ.

Орао. Велики илустровани календар 1883 год. Уређује Ст. В. Поповић. Година IX. у Н Саду. Издање штампарије А Пајевића.

Српски Глас. Лист за политику и књижевност. Излази у Руми трипут недељно. Цена на целу годину 8 фр. — Власник и одгов. уредник Др. Милан Ђорђевић. Штампарија Браће Ђорђевића.

Дела Ђуре Јантића. Књига I. Песме лирске. У Београду, у краљевинско-српској државној штампарији 1882.

Песме данашњега доба. Приредио Србин-Милош Грабовачки. Девето издање. У Земуну, штампарија С-М. Грабовачког. 1882.

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (адреса.) Dr. Jov. Jovanović, Wein IX. Porcellangasse Nr 56. Издање штампарије А. Пајевића.

Цена је *„Невену"* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 21.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

г. III. 1882.

АХАХА, АХАХА! СВАКО ЦРТА КАКО ЗНА.

Цртати је лако;
Та то уме свако, —
То јест ев' овако:
Уме таблу каку,
Нађе и писаљку,
Њоме тамо, амо, —
Па иде и само.
Прави нека лица
(А можда ј' и тица);
Без икаке муке
Нашкраба и руке,
А на руци прсте многе,
К'о сврачије ноге.

Баш ако не ваља
Што тако надрља,
Лако је помоћи:
Пљуне, па отрља.

Цртач може седет',
(Може и да клечи)
Ако му се свиди
Може и прелећи,

Као што видите
На сред слике ове —
(И ако прилегне,
Прилежан се зове).

Наша Зора црта.
Цртај, цртај, сејо, —
Да те види Радонић,
Ала би се смејо!

Показо би слике твоје
Теодоровићу,
Показ'о би Мародићу
И младом Предићу,
Сви би рекли: „Труди се,
Прилежнице, Зоро!
Ти још можеш бит, Рафај'ло,
— Само не баш скоро."

Чика Јова.

ЧИНИТЕ ДОВРО!

Истинити догађај. Немачки написао Уланд.

Ич река извире из великих тиролских брегова, пружајући се кроз депу равницу к југу Талијанске, те утиче у јадранско море. Она обично није велика, али кад топли пролетњи дани и јужни ветрови на високим бреговима отопе снег, онда постане тако огромна, да је цела околна равница пуна воде и више наличи недогледаноме мору, него реци.

Једне године овога столећа, на завршетку зиме необично је реком том лед пошао. Тек што се реком лед кренуо, снег се почео са планина нагло топити и реку је тако препунио, да је сва околина водом била поплављена. Код Вероне лед је реку загушио, те вода тек што није прешла преко насипа и ту лепу варош поплавила. Преко реке у Верону водио је каменити мост, коме је опасност највећма грозила, јер је под њим лед застао и притиснуо је ужасном својом снагом.

На средини моста саграђена је кућица од дрвета, у којој је веран чувар провео петнаест година са својом породицом. Најстарији људи у вароши нису памтили, да је кадгод тако ужасно река порасла, као што је била сад, јер су оба краја од моста већ дубоко у води била, а веран чувар у дрвеној кућици још није приметио опасност животу своме и својој многобројној породици. Једне ноћи бура је на пољу ужасно беснила, таласи се дизали по реци тако велики, да су чак прозоре дрвене кућице заљускавали. У један мах сва се дрвена кућица из темеља потресла, а на пољу чу се страшан тресак, грмљава и ломљава.

Породица у дрвеној кућици пробудила се од сна, деца почеше вриштати, а отац ими мајка потрчаше к малепом прозору, да виде шта се на пољу догађа; али нису ништа могли видети, јер је ноћ била врло мрачна. За кратко време страхота попусти а ноћ постане мало тишија, те и породица дође мало к себи. Деца су одмах заспала страхом уморена, али отац и мајка им ни тренути не могаху.

Кад је свануо дан и када је честити чувар погледао на реку, вальда је сва крв у њему престала тећи од ужаса, стајао је као мра-

морни кип — лед је преко ноћ и један и други крај моста однео, а само је средина у целости остала са његовом дрвеном кућицом, која се још на четир средња најјача стуба држала. Ледене санте су по реци јуриле на све стране, а могло се очекивати сваког тренутка, да ће та силесија стропоштати и остали део са кућицом и да ће несретну породицу леденим сантама затрпати на дно реке. Жена и шесторо сиђушне дечице вриштаху од грдне страхоте, а сиромах чувар стојао је као окамењен, блед, погледајући на све стране очајним погледом, тражећи помоћи. Кад је мало дошао к себи и видео, да је са свију страна леденим сантама опкољен, очајним гласом повиче неколико пута: „Помоћ! Помоћ!“

Разнео се глас, да се мост на реци срушио. Мало и велико потрчало к реци да спасе, да помогне или да види судбину несретне породице.

Лако се може представити у каквом је очајању био чувар са својом породицом; како је ужасним погледом погледао на жену и сиђушну дечицу, па на страшну смрт ну опасност! Како ли је очајно пружао руке, викао, молио и преклињао за помоћ; како је женино кукање и врисак ситне деце продирало ваздух и чуло се по сред ломљаве, посред буке и праске леда који је јурио узбурканом реком.

Светина је са ужасом и великим сажаљењем гледала на ове очајнике и тражила помоћи, али све узаман.

По гдекоје бродара одважила туга и жалост, молба и преклињање несретне породице и хтео је, да свој живот жртвује за оних осам живота на рушевинама моста; али кад је погледао страшне талесе по којима су летеле ледене санте и помислио на своју породицу, одмах га је прошла воља на тако ужасно пожртвовање.

Настаде ужасан час, остатци од моста све се већма из темеља покрстаху; још неколико тренутака, па ће се морати гледаоцима следити крв у жилама.

Још се једном са моста разлегао глас у највећим очајању: „Помажите људи, ако Бога знате!“ Међу толиком светином нађао се само један млад човек, угледно одевен, који се спремао, да веслом отисне мали чун у реку међу ледене санте, да спасе несретну породицу; али кад људи опазише, да господичић не зна ни весла у рукама да држи, силом га извукоше из чуна на обалу и не дадоше му натраг.

Млади господичић није могао да гледи пропаст несретне породице на рушевинама моста, а сам није могао помоћи. У један мах досети се, па гласно повиче: Ко ми избави ову несретну породицу, даћу му хиљаду дуката! — Али нико се не пријави на реч младићеву, да бар за злато учини оно што се чинило да је немогућно.

Међу тим дотрчао је један сељак из вароши, који и не чу господичићевога обећања, али кад виде ужасну опасност несретне породице, брзо одреши један чамац и отиснуо га у реку међу санте, које су се дизале, као неки брегови. Сељак није био бродар, али уздајући се у бога и у своју одважност, врло је вешто чамцем управљао и

*

одбијао својим веслом ледене санте, које су бурно навaљивале на малени чамац. Остарели бродари, који су сав свој живот на бродови провели чудили се и гледали, како се сељак са таласима бори, махали су главама и срећу му желели, али ни један није смео да му се придружи.

Сељак је у чамцу час у највећој опасности био, час је снажно веслом санте од чамца одбијао и напред продирао, а гледаоци на обали час су бледели од ужаса, час су у нади душом дахнули, док није у највећем напору сретно божијом помоћу дошао, до прозора дрвене кућице и ено, већ му је несретна породица руке пружила.

Сад је настао ужасан призор, чамац је био мален, па није могла сва породица да се смести у њему. Шесторо ситне деце. отац и мати требаху са сељаком тринут толико места, колико га је имао малени чамац. Не може се описати борба оца и матере, које дете да предаду избавитељу, кад су им сва једнако мила и драга. Најпосле, након тужног опроштаја додаду избавитељу троје најмлађе деце и чамац се крене патраг у борбу са таласима и леденим сантама, а они други остадоше у дрвеној кућица, препоручујући богу своју душу.

Чамац је натраг једвно са тешким напором час у већој опасности, час у мањој, а гледаоци су бледили од ужаса, док није дошао до обале. где се хиљадама рука пружило да приватe несретну децу.

Чим је сељак опазио чамац празан, одмах га је натраг обрнуо и тако исто са највећим напором, са пожртвовањем свога живота избавио и друго троје деце, па опет отишао и по трећи пут да дечије родитеље спасе, јер шта ће сирочад без оца и без мајке?

Кад је сељак и по трећи пут био близу дрвене кућице, опазио је, да тек ако се она може још неколико минута одржати, због тога је напрегао сву своју снагу, позивајући божију помоћ, да што пре до ње приспе. И бог му је помогао, приспео је на време, примио је у чамац чувара са женом и отиснуо се по реци међу леденим сантама.

Није потрајало дуго, мост са дрвеном кућицом са највећим треском, буком и ломљавом сруши се у реку, и онда се таласи са леденим сантама тако подигоше, да је чамац са свим био изгубио свој правац, санте су га носиле собом. Врисак матере и викање људи, који позиваху у помоћ потресало је срца гледалаца. То је трајало све дотле, док се река није од жестоког потреса мало примирила. У то је сељак већ толико снаге прибрао, да је могао чамац покренути сувој обали. За неколико минута чамац је био привезан за обалу, народ је дочекао сељака па га однео на својим рукама са радосним усклицима пред господичића. Овај у највећој радости стисне сељаку руку и рекне му: Твоје дело ја нисам кадар наградити, али се весмо радујем, што си ми дао прилике, да могу своје обећање испунити; ево ти дакле хиљаду дуката и буди сретан с њима.

Сељак се зачуди кад осети у рукама кесу с дукатима. Он није ни чуо, да је когод обећавао какву

награду ономе, који спасе породицу са дрвене кућице.

„Хвала господару“ рече племенити сељак, „не продајем ја својег живота за новце, живот ми није на продају. Дужност човечанска отисла ме у таласе а божија милост ми дала да свршим ово дело. Мени новци не требају, рад мојих руку рани мене и моју породицу, а ја више и не тражим. Али баш ако сте одредили цену за ово дело, а ви је подајте овој несретној породици, којој сада осим живота ништа друго није остало; због ом!“ и за тим се окрене и оде, а народ је за њим гледао и благосиљао тако племениту душу.

Али и господичић је био добра душа, примио је избављену породицу к себи у кућу, а код њега су били сви срећни и задовољни

Превела
Олга п. Каракашевићева

Мала сеја и мали браца.

Сестра брата топлој пећи звала:
„Ту је ватра, а то није шала.
Чувај хаље да се не запале,
Чувај, браца, своје руке мале!
Ја ти не бих световала, рекла.
Да се нисам и сама опекла;
Па ме стара пословица чува,
Она вели: жежен кашу дува.
А ти браце памти моје речи;
Поред пећи можеш се опећи!“

Тако ј' сеја брата световала,
Како ј' знала, — јер и сама ј' мала.
Али сада питање се рађа,
И то свако нека сам нагађа:
Да-л ће браца послушати слепо?
— Али, сејо, од тебе је лепо!

Чика Јова.

Два радника.

Кад су неку кућу зидали, догоди се један радник да носи камење, које је било у више гомила стоварено. У његовој гомили био је и један велик и тежак камен.

Кад је год дошао по камење, он је погледао онај велики камен, па се намргодио, али га се није дотакнуо, него је најпре носио оно мање, лакше камење. А једнако га мучила мисао, да и тај тешки камен мора једаред пренети. Напоследку, кад је све друго било пренесено, дође ред и на тај камен; али радник је већ био врло уморан и сада не имађаше довољно снаге да га пренесе. Мораде га ту оставити; а газда од куће одбио му је за то од наднице.

Други радник није тако радио. Он је таки с почетка, док је још одморан био, пренео најпре оно теже, а кад је то свршио, онда је од по муке, невајући носио оно мање и лакше. И тако њему лепо газда од наднице није ништа одбио.

Сад би ја волео знати, драга децо, на којега радника ћете се ви угледати.

ПЕТАР ПЕТРОВИЋ, ЊЕГУШ.

Песник српски. (Види слику на стр. 657—658).

Његуш се родио 1. јула, 1813. Оцу му је било име Тома, а матери Ивана, а његово крштено име било је Раде. Његушев стриц владаше тада над Црном Гором и звање се Петар I. Петровић Његуш. Петар I. био је владика, јер у оно доба сви књежеви Црне Горе били су владике.

Кад је Раду било 12 година, доведе га владика Петар са Његуша на Цетиње; а дотле се играо и чувао стада са осталом сеоском децом у Његушима. У цетињском манастиру учио се сам — самоучки —, и као ђак слушао свога стрица, старога владику.

У 13. години почео је Раде преписивати неке знатније народне песме. Прву песму, коју је сам написао о неким „сватовима ћеклићским“, певао је ђацима крадом уз гусле. Често га је слушао и владика, па се и сам грохотом смејао. Кад му је било 14 година (1827.) пошље га владика калуђеру Јосипу Траповићу у манастир Савину, у Далмацију, те се даље књиги учио, и спремао се за калуђера. Ту је Раде био више од две године, и то му је била сва богословија, коју је изучио. У том времену беше тако бујно порастао, да изгледаше као какав момак од 25 година. Био је нарави живе и веселе, и свако га вољаше.

Још у Савини певао је Раде неакву песму о рату руске царице Катарине и та се песма дуго певала, а можда се још и данас пева уз гусле по Црној Гори.

1829. врати се Раде са Савине у цетињски манастир, и од тада му поста учитељем старији песник српски Сима Милутиновић.

Сима Милутиновић не само да је био песник, него му је и цео живот био поетичан. Уз то је био нарави жестоке. Њих се двојица удружише, па се и не одвајаху један од другога. Сима узме младога Рада, па по читаве дане хајде с њиме по кршу и жеси, тумарали би докле обојица не би пали од умора. Или би легли где на принеци па би гледали у светлост, да виде ко може дуже издржати. Раде је од Симе научио језик, поезију и историју; Симина је заслуга, што је Раде пошао путем песничким.

1830. године, у очи св. Луке, занеможе стари владика Петар I. У зору је издахнуо на рукама свога синовца Рада; јер је у нашем народу обичај да самртник издахне у наручјима онога, који му је најмилији. Пред што ће владика издахнути, освести се и пружи Раду кључ од свога сандука. Сутра дан био је Раде проглашен за владара и владику Црне Горе, под именом Петар II.

Ко жели да буде владика, најпре мора бити ђакон, па свештеник, па архимандрит, а пре свега калуђер. Кад је стари владика умрьо, извикао је народ Рада одмах за владику; али то је само бивало тако у Црногораца, вредно је чути, како је то било:

Позвађала се племена црногорска због личних и породичких зађевица, па се искупили на Цетиње, да се мире. Кад сутра дан, на светога Луку, чуше да је преминуо владика, повикаше: „Сад да вратимо што је који коме дужан, нема више владике да нам брани!“ Главари, старешине народне, бојећи се се да не легне крв, изнесоше мртвога владику, па браћа владичина, Стјепан и Саво, повикаше у народ: „Браћо Црногорци и Брђани! Заклињемо вас Богом и овим светом

црквом, пред којом смо, па по трипут у накрст земље и свијета! Немој који данас, да заметне шапа на Цетиње, него као права браћа да сложно укопамо нашега владику". Тад главари приступише, па онда редом народ по старешству, пружише руке над мртвим владиком и за време се измирише. Онда отворише тестаменат владичин, у ком он оглашује Рада за свога наследника. Кад то чуо Раде, а он се негде сакрио; једва су га нашли. Кад су га нашли, одведоше га у цркву, па му обукоше све хаљине, у које се облачи владика; метнуше му на главу круну (митру); у једну руку дадоше му крст, а у другу штаку. Раде се збунио, па од стида готово да плаче.

— Што чините, људи, од мене, Бог ви судио! Не могу ја владичине хаљине прије реда, недостојно, на себе, стављати.

— Муч' ту! Гријех на моју душу! Али је овако у Црну Гору; одговори му стриц Станко... Но на у лијеву ову владичину штаку, а ови велики крст у десну руку, па да те изведемо пред народ; а ти благосиљај. Ми ћемо сви од наше куће крај тебе стојати и остали сви главари од свију племена.

Кад из цркве, први Станко пољуби најпре крст на владику у руку; за њим сви Петровићи, па главари, па народ. На онда ударише звона на цркви, па запуцаше топови, па најзад народ из пушака. Тако је народ завладичио Рада — Петра II. Петровића, Његуша.

После месец дана оде у Пећ, где га тамошњи владика заархимандри и. С пролећа 1831. оде у Русију, где се завладичи.

Од 1832. до 1851. владика се учио, певао, и радио за народ. 1834. завео је на Цетињу прву основну школу и штампарију, па кроз неколико година издавао часопис Грлицу, и још неке књиге. Призвао је себи учене људе (Ами Буја) и поред њих се учио. Доцније је путовао по Европи, а особито по Италији. Његов је живот био мучан; с пољa Турци, стари Црногорци злотвори; у земљи народ жесток и необуздан, главари властољубиви и многа супротиња. „Ни мира у земљи, ни љубави на страни; ни круха, ни праха; ни књиге, ни школе" — сто то је била срећа, коју је имао да сноси песник српски Његуш! Песници јако осећају, а „тешко сваком оном јунаку, који дубоко осећа"; па тако је тешко и претешко морало бити и нашем Његушу. Овај је и сатрьо његово песничко срце у најлепшим годинама; издахнуо је 19. октобра 1851. у својој 38. години. Тело му је сахрањено на брду Ловћену, у капелици, коју је сам подигао.

Као што смо казали, био је нарави жестоке и бујне. Јако је умео осећати радости и милине овога света. Пред смрт је спалио све нежне песме, које, као владика, није смео пуштати у свет. Чешће је гонио своје „перјанике" да се надмећу у игри. Купио је од својих „сенатура" и других стари људи народне песме, изреке и приче о старим јунацима. Волео је учене људе и науку, а сам је био скроман, не заборављајући никада да је самоук. Узор свију јунака био му је Милош Обилић. За то је 1847. установио медаљу Милоша Обилића за храброст.

Његуш је у почетку певао својим природним даром, после се угледао на друге (Симу Милутиновића), а најзад се отргао и певао како је сам знао и могао силом свога великога духа.

Прве је песме певао угледајући се на песме народне; у друге је мешао учене речи, грчке богове и велике јунаке из историје света; у пе

смама трећега кола, као савршенима, није ништа било од свега тога. Последња два велика и чувена спева његова јесу: Горски Вијенац и Лажни цар Шћепан.

Нема писмена човека у српству, који није читао Горски Вијенац, и који многа места не би знао и на памет. Његушева песма старије разгаљује, а млађе ојачава. За то: ко жели да буде честит и чврст Србин, треба на изуст да зна Горски Вијенац, и да увек поштује спомен великога песника Његуша.

29. јула 1881.

ШУМА ОБ ЈЕСЕН

Где се осећамо најбоље, где ли се најбоље провађамо лети и у пролеће? Зацело у шуми. Сада ћемо оставити на страну описивање шуме, у оној њезиној лепој зеленој хаљини, оставићемо оно лепо певање птица, летење лептирова, зујање бубица и зрикање попаца, — па да речемо коју о шуми, када већ старост на њу наиђе.

Да, збиља, и шума има своје доба, као и човек. Пролеће јој је када почну дрва у њој пупити, трава зеленети — то јој је младићко доба; када цела озелене, када дивни певац, славуј, у њој запоји, лето, јој је доба одраслог човека; у јесени, кад јој стане опадати лишће са дрвећа, дочекал је старост; а када обуче на се ону белузимску хаљину, онда — јој је смрт. —

. . . . . Заладнело беше. Хајдемо, да посетимо нашег старог друга, код кога смо се пре неколико месеци тако слатко ваљушкали хај'мо, да поодимо шуму!

И учинили смо тако, само место оних лаких хаљина обукли смо зимске капуте. Али чим смо дошли до ње, опазили смо на њој грдну промену.

Место оног варљивог, меког поветарца, који нас је гонио да разголитамо на себи капуте, пак да радосни полетимо шуми, сада осетиемо оданде тако хладан ветар, да смо сви боље закопчали на себи зимске капуте и натукли капе на главу.

Боже мој, да грдне разлике! Место оног убавог зеленила, лепог лишћа на дрвећу, место шарног цвећа, — стоје гола дрва и погажена увенула трава. Место дивна милопоја славујева, звиждања косова, гракћу црне злокобнице — незграпне вране. Место тихог ветрића, који је тако заношљиво ћарлијао, дува сада ветар, да ти чисто кроз кости пробија. Не шумори шума више, већ се увелико спрема да спава, да — умре.

Све бадава, спрема се природа да спава. Но гле шта је ово? — Пужеви. Да, они су, али се увлаче у своју кућу, чак у кутић, и још мало пак ће тврдо закључати своја врата, и лећиће да спавају. Већ су сада тако троми и сањиви, и бадава ћеш их сада узимати у руку и тепати им: „пусти пуже рогове, да ти дам волове.“ Неће те послушати. Све ће бити узалуд, ма им попретио: „ако нећеш пустити, ја ћу тебе убити,“ неће те ни за живу главу послушати.

Све са спрема да спава. Бубе и попци завукли се испод кора од дрва, па већ спавају. Дрва погнула главу, баш као да дремају Кобац чучи на једној грани па и он хоће да задрема. И то би зацело учинио, само да му је пун трбу. Ал бадава чучи, — слабо је шићара за хајдука, а са враном не сме

Петар Петровић Његуш, песник српски.

богме да се увати у коштац. Ветар заокренуо неку жалосну ноту па је свира, као баш да хоће да успава све, што је у шуми.

Ал још има много живих створова у шуми. Има и таких, којима није дато, да смеју дуго боравити.

Сиротани, глава им је увек у торби.

Ти сиротани већином су лије и зецови. Ловци крстаре са пушкама у руци, те будним оком вребају, не би-ли злдобили топлих кожа и слатка печења. Е то су будна створења у шуми. Но гле! у мал, што вам нисам заборавио ове споменути, а то би била грехота. Дечак један и девојчица купе суво грање и огуљене коре од дрва. То све слажу на колица па носе кући. Можда немају оца, а мајка им можда бона, па су дошли да купе мало огрева.

„Тешко њима јадним, на овоме свету!“

. . . . Још тамо хода шумар с пушком у руци те стражари, да не би ко дошао да краде дрва. А тамо , даљини гракћу вране, а коба се уздигао у висину те вреба, ко зна можда ће га срећа сад боље послужити.

Када сам се кући враћао, био сам суморан, као и онај наоблачени јесењи дан. Жао ме беше оне сирочади, како је њима сиротанима ако родитеља немају, ја поимам њихову несрећу, јер сам немам ни оца ни мајке!

Поред мене је весело скакутао мој мали пријатељ Душко, ви га драги читаоци познајете из „наших разговора.“

„Душане, како ти је,“ — запитам га, када бејасмо на по пута.

„Здраво добро, браца Мито, видиш да скачем од радости,“ одговори ми он.

„Благо теби, поштуј и слушај родитеље своје, јер они су деци највеће благо на свету!“

Тако рекох Душану, када се растадосмо. — **Браца Мита.**

ЛАПОНАЦ И СЕВЕРНИ ЈЕЛЕН (ИРВАС, СОБ.)

Лапонија је земља у северном појасу; то је земља најнеплоднија и најжалоснија. Тамо су сама језера, реке, мочари и баре; по 15—20 миља можеш путовати, па нећеш наићи на људске колебе, ни куће. Зима траје тамо по 8--10месеци, па још и дуже; у августу већ настаје, и то така зима, какве код нас није било, а да је има, сви би се људи посмрзавали. Лето је кратко, али топло, само 2—3 месеца траје, оно им је и лето и пролеће и јесен, а остало доба у години то је сама зима. Трава и биље ниче и расте само за ова 2—3 месеца, а после опет наступи цича, студен зима. У горњој Лапонији не виде по 2 месеца сунца јарког. На измак месеца новембра зађе, и тек с првим данима месеца јануара, тамо око нашег богојављења угледају га људи, како изилази иза високих брегова. Људи га дочекују са највећом радошћу, тада се баш може рећи да му се радују „као озебао сунцу.“

Кад када се небо наоблачи, и спусти се тама. По овоме мраку нећеш видити живе душе на пољу; све се то сабило у шаторе, а на пољу риче бесно зверије.

У Лапонији, која је овамо нама ближе, има шума; кад и кад роди та-

мо храна, репа, мрква, лукац и друго зеље.

У такој земљи није лако живети јер је као нека пустош: нит што може човек у њој засејати, нити урадити.

И домаћих животиња држе врло мало, јер немају чиме да их хране и тимаре. А оно мало крава, оваца и коза што имају, хране маховином, каткад и дробом од риба, које ловe по језерима и рекама.

Најкориснија животиња у Лапонији је ирвас, соб или северни јелен.

Ирвас је исто тако дуг и широк, као и обични јелен, само су му ноге много тање, а врат краћи. Густа му је длака лети мрка, а зими бела. И јелен и кошута имају танке рогове, а на њима парошчиће који су танки, ал на врху широки, као какве лопатице.

Једни су ирваси дивљи, а други припитомљени.

Лапонци имају читава крда (стада) тих јелена. Ирваси се хране сами. Лети увек пасу, а зими траже маховину испод снега, и лишаје с дрвећа. Папцима чепркају по снегу и ваде маховину, а роговима скидају лишајеве са дрвећа.

Да му она ветрина и снег не нахуди и не шкоди очима, има ирвас испод капака над очима још један покривач од танке кожице, којим лепо зеницу покрије.

По смрзнутом снегу трчи ирвас врло брзо: за дан прејури по неколико миља.

Гледали су, да ову корисну животињу пренесу у друге земље, ал се нигде није могла скрасити, где је год

Лапонац и северни јелен.

Ирваси живе о худој храни, још о худој, него код нас „вредни магарац," и то о шипрагу, о маховини, и о лишајевима с дрвећа.

Ирвас је Лапонцима, што је нама коњ, крава, овца и коза, што је — рекох све то скупа нама, то је ирвас једини Лапонцима, и они се њиме подичити могу.

топлије, нег у Лапонији; па ни у самом Петрограду није поднео ону климу.

Све благо и богатство Лапонско је у тим животињама. Док је живо, вуче и носи терете; на њему се и вози и сањка. Млеко му једу, праве и сир од њега, кожу му употребљују за хаљине, постеље, седла; кости и рогове за

луке, стреле и за ножеве: пашке за разно посуђе; његовом длаком пуне седла и јастуке; месо му је ваљано и једе се. — Могу дуго време да га сачувају и то или га суше, или га посоле.

Мал не свак Лапонац има стадо тих ирваса, и то по 100–150, а неки и до 1000. Без прекида мора човек на њих да пази, да од куда не искрсну вуци.

Те јелене чувају пси Лапонски.

Сва својта домаћинова договори се и подеси, кад ће их ко чувати и стражарити, те је тако довека по један Лапонац код свога стада са луком и стрелом у руци, а крај њега узастопце смело ходи верно му псето.

С јесени су ирваси врло дебели, јер има доста маховине, лети су мршавији.

Тамани их и некаква куга, а по кад-кад хоће да угине и цело стадо.

Кад се зими по врх снега ухвати кора као да је ледрац-лед, тако је снег смрзнут — сече Лапонац смреку бор и јелу, те оним јеловим лишћем — иглицама храни своје стадо.

Музу их с јутра и с вечера. У тај пар су ирваси врло мирни па и девојчица мала с псетом може их лепо дотерати у обор. Ако који ирвас заостане, псето га погони и тера, да иде даље за осталим стадом. Свикну се, да се у гомилу скупе, кад им пастир звиждне.

Младета, што-но у нас реч, тек после четири године стану на своје ноге. Мајка пази на њих, као на очи у глави. Ако се које изгуби, трчи му мајка и тражи га; па га дотера кад и кад чак до колеба пастирских.

Лапонци живе под шатори, које они праве и разапињу од најгрубљега сукна, или од коже тих ирваса.

Те јелене своје кољу само о јесени, кад су најдебљи, и кад им је месо најбоље.

У сумрак их дотерају шаторима. Чим их смотре пси, стану с њих урлање

Лапонци се радују изласку сунчеву.

Северна светлост.

и лавеж, окруже јелене са свих страна, и не даду им ни мањи се. Крај шатора су обори с двоје врата. Ирваси се скупе сви у гомилу, па овако сабијени улазе унутра.

Лапонци виђају дивну природну појаву — северну светлост. Мало час рекосмо, да је грдна зима; но колико год је грдна зима толико је грдна и велика ноћ. Ал они опет за то не преспавају ову драгу ноћ, ма да не светли ни сунце, ни месец, јер им светли та мила и лепа, поларна светлост.

Браћа Бранко.

ОВЕЈАНА ЗРНЦА.

Ако човек није сам узрок своје среће, онда је само у полак срећан.

Где је слобода а нема разума, добре воље и поштења, ту није рајвеће пакао.

Ко је кадар да богатство на добро употреби, тај има право и сме да га жели.

Ко много телу своме угађа, тај или не зна, да има словесну душу, или ако и зна, он је за ништа држи и мало уважава.

Тешко ономе, који је тако слаб, да га други својим ласкањем себи потчини и над њим господари.

Богат човек без науке и без добра срца сличан је волу, који има позлаћене рогове.

АЛЕКСАНДАР МЕНЧИКОВ.

Симиција, — велики адмирал, кнез и фелдмаршал.
(Свршетак).

На таком једном маршу се сусрео наш млади Александар Менчиков са царевићем и његовом дружином. Од радости није сву драгу ноћ ока склопио. Тек што сунце грану ено га већ на путу у Преображенск. Капетан га прими и видећи из мудрог му говора, да се није у њему преварио, прими га у цареву чету. Одело војничко му је дивно стајало, а Ле Фор се радовао, гледећи свога новајлију. Леним понашањем и добрим владањем задобије таку љубав код капетана, да је смео и он бити на предавању, кад је овај царевића поучавао, те тако је и он науку слушао, — био капетанов ученик, као и сам Петар. Пре није знао ни читати ни писати ал' да видите сад, колико је у напредак корачио! Учио је већ француски, енглески, немачки, па да знате само како му је то све од руке ишло. Па ни у рачуну, историји и другим наукама није био постидан.

Међутим је с дана у дан све већа чета била, што ју је Ле Фор уредио; многи синови руски из племићских кућа јатомице су врвили и уписивали се у чету — младом цару у службу. Најпосле се број тако умножио, да се та мала војска на више огранака морала поделити и разићу се у оближња села. Царевић није још охладнио у војничком духу; од добошара је постепено дотерао до стражмештера, а од стражмештера до официра.

Царица Софија је још непрестано држала, да су то дечије мисли — играчка. Али, кад је увидила, да овај озбиљно уређује сталну и добро увежбану војску, нареди потајно 600 стрелцима, да кришом, по мраку нападну на Преображенск, и да доведу Петра а жива а мртва. И да се ово догодило, све би друго можда било од Петра, само оно не, што је после био.

Један дан пре него што би се тај злочин учинио оде Менчиков у Москву по неком царевом налогу. У близини код касарне случајно се састане са неким брадатим стрелцем, који је нешто загледао у њега, па онда зачуђено повиче:

„Гле, бога-ми, та ово је, ако се не варам, наш мали Александар! Па гле, како је нарастао, па како му лепо стоји то одело! Баш ми се допада. Ех, кад би те нешто видео покојни кума-Никола, ала би се радовао!

Кад му спомену за поочима, наводните се младићу очи.

То је лепо од тебе, старче, што се сећаш свога погинула друга, а сад ако ти је по вољи, ходи амо у механу, да ти платим чашу ракије.

Старац што је више пио, све разговорнији. У полупијаном стању изговори неке речи, што се Менчикову учине сумњиве. Затим му шапне вештим питањем важну тајну.

Као на крилих врати се наш приштко у Преображенск и јави све то Петру. „Е, на добро, примам борбу!“ рече царевић, кад је то чуо. Моји ће ме непријатељи спремна наћи! рече Петар одважно. За тили часак скупише се из околних места његове чете — до њих 5000 младића на броју, вични оружју, а одани цару. Преображенск се утврди, као какав град, а на оближње понаместају топове. Кад су стрелци дошли те ноћи, да изврше намеру своју дочека их рика топовска, и поквари им вољу за даљи нападај. Сад

Петар, на челу своје војске, удари на Москву, отме сва важнија места, и примора царицу Софију, да му се преда на милост и на немилост. Софију пошље у манастир на заточење, где је и умрла, а остале завереннке строго казни. „Што ко ради, себи ради," могло се применути на Софију и на њене присталице.

Кад је Петар то учинио, није му било више од 17 година.

Од отог доба почео је Петар самостално владати. Како је тежио, да и његова земља буде што напреднија у трговини, поче градити лађе. Често је сам собом долазио и подстрекавао људе на живљи рад; прешло је већ у пословицу, да се без његова знања ни један клин није могао укуцати у лађу. Много је пути седео са Ле Фором до неко доба ноћи и правио планове, какве ратне лађе и пристаништа да начини. Уз њих двоје је бивао увек и Менчиков.

Петру је Менчиков живот спасао, а за то му се Петар и показао захвалним. Од пређашњег симиџије и колачара постаде личним царским ађутантом, уступио му је стан у свом двору, и тако је Менчиков био посвећен у све послове државне.

Како је Петар дошао на владу, поче нове законе доносити, а са њима хтеде да искорени оне азијске обичаје и да поданике приведе европском, лепшем животу. Но ту је имао велике муке. Заповедио је, да се дугачке браде и они азијски кафтани не смеју носити, него да се то мора пократити. Набавио је страних кројача, па их је понамештао на градске капије: ко се још држао старе навике, томе су таки онде браду засекли, а одело пократили. Па и правосуђе је у напредак корачило. Често је ишао по граду, па би коштао хлебове, и зло по онога, ако није било чисто брашно и ако је било рђаво урађено. Ту би га истукао својом „дубином" (тако се звала његова палица). Њу су често осећала и највећа господа, па ту се не изузима ни сам његов љубимац Менчиков, само ако није што извршио, као што треба.

Да би Петар проширио своју земљу, водио је разне ратове. Тако му је најчувенији рат са Карлом XII. краљем шведским. У први мах га потуче Карло XII. али му наскоро Петар врати жао за срамоту.

Код Пултаве смрви Петар шведску војску. Ту се Менчиков прославио. Сам цар Петар дојаше, рукује се с њиме и именује га пред целом војском за фелдмаршала и кнеза руског. Војничка свирка забруји а барјаци се поклоните пред слављеним војводом. — Менчиков је био на врхунцу среће.

Звезда његове среће поче наскоро да тавни. Као да је свакоме суђено, да не може у срећи и добру дочекати последње дане. У једној војни замерио се цару, што му не послуша заповести. Ратни савет га осуди на смрт. Од отога га спасоше само његове пређашње заслуге. Али љубав цареву је проиграо.

После смрти Петрове и сувише се осилио. Постао је већ надувен са тешке обести. Племство га омразне ухвати га и пошље у Сибирију у заточење, заједно с породицом му.

Ту, у једној колебици, у цичи зими опкољен урликом курјачијим, провео је своје последње дане Менчиков, тај Менчиков, који је у сили и богатству 40 година, тако рећи, држао државом од толико милијуна, па не знајући, шта је већ доста, дошао те невоље тешке.

Заиста, варљива је та срећа земаљска!

—o—

ДАШТАЊА.

I. За мању децу.

1.) Малена сам међ малима,
Позната сам свуда свима;
Боје сам вам са свим црне,
Скачем боље и од срне.
Ја сам љута крвопија, —
Ал то никог не убија.
Смелија сам од ма кога,
Те с' не бојим баш никога;
Цару за врат погом стајем,
Јер сталеже не познајем.
И свако се боји
Оштрих зуба мојих. К.

2.) (*Ребус.*)

Н. С. Ј.

II. За одраслије.

3.) (*Рачунски задатак.*)
Један човек продавао је јабуке. Долазило му је, све један за другим, девет купаца. Први купац купио је половину од свих јабука. Други купац купи половину од онога, што му је остало. Трећи купац половину, што му је иза другог остало. Четврти половину од оног, што му је иза трећег остало. И тако сви девет купаца. Кад је девети купио половину од оног, што му је иза осмог остало, онда је продавцу остала још само једна јабука. Сад ви мени реците, колико је он свега имао јабука?

Послао: **Клеонт Теодоровић.**

4.) Речица сам од два слога и значим неки предео, који је „пун хлада“. Без првог слова значим нешто, чиме се деца играју, па и једу. Први слог сећа те на човека без одела. А кад се цела реч, без последњег слова, натрашке прочита, постаје нешто, што може здраво да убоде. Душ. П. Рајчић.

5.)

ко	злим	све	зло
се	чу	се	дру
сп	жи	на	жи

Драга П. Јовина.

Решења и имена оних, који реше и на време уреднишшву јаве, биће штампана у 23. броју.

Решења даштања.

у броју 19.

1.) Каменица; Таково; Дивош; Чанад; Буквица; Футог, и још многа друга села у којима нема (слово) људи.

2.) Јаблан.

3.) Лакат.

4.) Корен. Ко. Рен.

5.) (Коњички скок.)
Боље ти је добро име у животу стећи, него благо с којим нећеш нико у гроб лећи.

Милана Кировићева. Душан Најташевић, Вуро Павловић, Коста Јовановић, сви у Барајшу, 2. 4. и 5. — Зорка Борјановићева у Суботици 2. 3. и 5. — Марија Георгијевићева у Митровици 2. и 4. — Борђе Коњовић у Сомбору, 2. и 4. — Драгутин Добројевић у Суботици, 2. 4. и 5. — Зорка Борјановићева у Суботици (помоћу материном) 2. 4. и 5. — Тома Павловић у Панчеву 2. и 4. — Зорка Прокићева у Дивошу, 2. 4. и 5. — Анђелија М. Радосављевићева 2. и 4. — Мелаика Манојловићева у Суботици, 2. 4. и 5. — Александра Милојевићева у Госпићу, 2. 4. и 5. — Михаило Нешић у Пожаревцу, 1. и 4. —

Власник и уредник др. Ј. Јовановић (Адреса: Dr Jov. Jovanović, Wien, IX. Porcellangasse Nr 56.)
Издање штампарије А. Пајевића.

Цена је „*Невену*“ за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 22.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

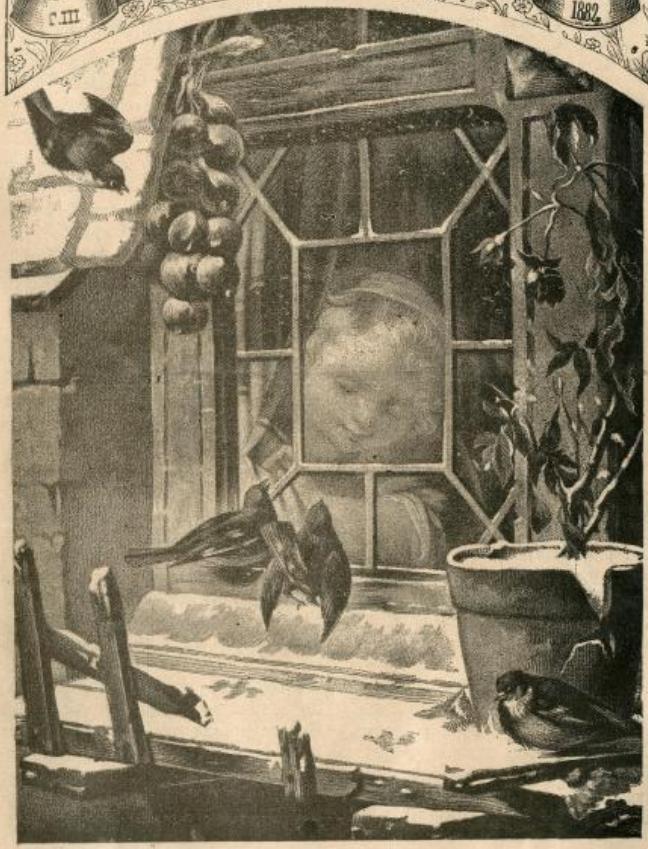

Освануо снег. (Види песму на 675—676 страни.)

ОСВАНУО СНЕГ.

(Види слику на насловној страни.)

Баш се Милан пробудио
Па к прозору ближе стао,
А на њу је' тако бели,
Као да је шећер пао.

Шта-ли је то, мили боже!
(То још никад видео није)
Је-л то шећер, ил је млеко?
Једе-л се то? — ил се пије?

Једва чека да с' обуче,
Па да пита мајку: сме-ли
И он с' даћи, и он ићи
У тај нови, у свет бели?

Јест и лане ј' било зиме,
Та и лане снег је био,
Ал дабогме, ал дабогме,
Он га није запамтио.

И тако је ово њему
Прва зимња, бела зора; —
Тицама је мало хладна,
Па се куце крај прозора.

Ал још зима није стегла,
— Нема ветра — није љута
И ма да се тице гуре,
Још је њима до цвркута.

„Изиђи-де, мали Миле,
Ди с' нагледаш снега прва!
— Не би ни то с горег било
Кад би пон'о мало мрва.“

Чика Јова.

ПРИЧА О ЈЕДНОЈ КАПИ ВОДЕ.

Капље мале земљу квасе,
Дају росу нежном цвећу,
У извору бистром врију,
У потоку млин окрећу,
А у реци лађу носе
Што с теретом по њој плије.
Па и мора зар би било,
Да капљица малих није?!

Има нас на свету много људи, који смо и остарили, а нисмо се толико кроз свет пробијали као једна малена кап воде. Ко у то не верује, нек ме саслуша, док му испричам живот једне капи воде, па ће се уверити, да је оно, што сам мало час о њој рекао, права истина. Чујте дакле!

1.

На површини пространога мора трепетаху хиљаде, и опет да кажем, хиљаде хиљада милијона бистрих капљица водених. Сунце их је обасјавало, а тих ветрић љуљкао, као што се љуљкају мазна дечица на крилу мајчиноме. У томе великоме јату водених капљица, нахођаше се једна, што беше врло несташна; непрестано се одвајала од својих другара, јер је од свију њих, хтела да скаче понајвише. Но они је нису пуштали од себе, већ кад је у висину скочила, они су је одвлачили опет у своју гомилу. Само кадгод, кад се ухватила за пераја од какве веће рибе, што је за час који изашла на површину да се мало сунча, могаше она да се отме од друштва свога и тада не беше нико на свету сретнији од ње. Риба ју је носила тамо и амо, а она је у радости ликовала, што се отела из гомиле остале браће и сестрица, па се попела мало више од њих. Тада је желела, да скочи још више; али, то јој се већ није дало; чим је то помислила, а риба је, као у

пркос њој, заронила у дубину, одкуда се она једва могаше прогурати опет на површину, где је била и пре тога.

Често, кад је тако с површине пространога мора гледала горе, на то чисто и плаво небо, по ком сунце сваки дан шета од истока на запад, желела је, да и она полети у висину, па да се прошета по онима шаренама облацима, што су пловили по небу као лађе што плове по мору.

Једанпут, ослободи се она, па замоли сунце, да је понесе мало ближе себи, да пропутује изнад мора, изнад гора и равница. Та срчаност њена, допаде се сунцу и оно одасла неколико жарких својих зракова, па је понесоше у висину ближе небу и сунцу, што прелази преко њега. Но да не путује сама, — та у друштву је пут увек слађи, понесоше зраци сунчеви још више њених другара и другарица. Јадници! и незнађаху шта би с њима, јер их је топлина сунчева претворила у ваздух, који се не може видети. Тако би и с нашом несташном познаницом и она је изгубила облик свој, те сад не беше капљица, већ парни мехурић. У том преображају, нит она знађаше за се, нит за друге своје; нити су опет друге њене о њој шта знале.

У брзом лету пењаху се ти парни мехурићи, што постадоше од капљица, све више и више, док их сунчеви зраци не дадоше струји ваздушној. Ту су оне текле као и вода у реци што тече правцем својим. Били су извештани пливачи, те им је лако било, да сад прелазе за сахат по сто миља. Бла годет вам је божја, тако у ваздуху путовати; одозго гледаш доле, на зелене ливаде, на обрађене њиве, лисната дрва, шушњаре, градове и села; ту видиш земљеделца како плужи; тамо јахача, како на чилом коњицу кроз поље лети; онде се орао устремио у висину, као стрела брза долетео је већ и међу њих, па се наједаншут пустио на земљу, да зграби голуба или пиле које; по шумама се витлају лептири и бубе, а у зеленом грању од разноврсногa дрвећа удесиле тице милозвучне своје песмице. Када су се некада ове малене капке на крилу мора пространога љуљкале, не могаху оне о свему томе ни сневати, и гле сад се сладе, гледећи све то и на јави. Како су наши путници били љубопитни, те су хтели све да виде, то нису ни приметили, да сунце пада све ниже и ниже, и баш кад је оно хтело да заће, они се осврнуше на ону страну. Ој, како су се уздрктали, кад га угледаше где тоне у пучини морској, баш онде где су оне пут свој започеле.

То их је сненевеселило. И наша познаница се покуњила и забринула, јер је сваким минутом бивало све хладније и хладније, а она беше размажена, па јој се то већ није никако допадало. Поче тражити крова где би се склонила, али је горе све пусто. „А што да се ја овде патим од зиме," помисли она у себи, „кад доле има толико цвећа и дрвећа, где се преко ноћ могу склонити; спусти ћу се ја доле!" — Што смислила, то и учинила. Полагано, да је нико неприметн, поче се она спуштати. Што је ниже падала, тим је би-

*

вала све тежа и сад је већ осећала, како се од паре претворила опет у капљицу. Сад је падала још брже и наједанпут се устави. Бокор ружа није јој дао даље да пада и она се нађе на једном красном ружичином пупољку, што је пред њом био раширио мирисава недра своја. Ту се она смести и опијела од мириса, заспа. Целу ноћ је слатко проспавала, па се тек у зору пробудила.

Небо на истоку беше румено а из те румени гледаше наша капљица сунце како се рађа. Кад се сита тога свега нагледала, разгледаше она око себе, где је ноћ провела. Милина ти је то љуљкати се на такој постељи, као што је нежан пупољак од руже. И око ње беше све красно и сјајно. На сваком листку је трептала као росице, а у огледалу лица њеног огледала се румена зорица. И она се скотрљала на један листак од ружице, јер је отуда на све стране боље разгледати могла. У томе се и сунце појавило са свим на небу, као цар какав на престолу своме. Капљица га поздрави, рекавши му: добро јутро! Сунцу беше тај умиљати поздрав њен мио, те у исти мах затрепта лицем својим у њој. Тако обасјана, беше ова малена капљица лепша од ма ког драгога камена. „Сунце мило!“ прошапута сад опет капљица ова, „понеси ме и данас горе, да онде весела путујем изнад разних предела овога света!“ И сунце је загреја, она се преобрази и као невидљив парни мехурић, ено је где оде опет у облак, с којим је пловила преко брда, равница и мора. Дан је бивао све топлији, а путовало се то без престанка, те се наша познаница већ уморила. Желела је да стане гдегод и да се одмори мало. Јест, али по тој стази, по којој су они путовали, не беше ни травке, ни цвета, ни бокора, нит дрвета кога, да се где у хладовину спусти и одмори. Од умора, хтела је већ да плаче; но ту се сети како је сунце добро, те ју је до сада увек послушало. Науми и сад да се њему замоли, те узвикну из гласа: „Сунце“ мило сунце! пусти ме опет на земљу, или на крило мојој мајци, мору пространому!“ Тек што она то изусти, придружише јој се хиљада сестрица њених, молећи као и она, да их сунце доле пошље. И сунце се смилова. У исти мах задува хладан ветрић, те је све те незадовољнике скупио у један облак. У густој магли не могаху изнајпре браћа да се распознају; гурали су се, турали су се, незнајући шта с њима бива, док се опет не претвориште у водене капљице. Онда пружише руке једна другој, те почеше брзо да падају на земљу. Земља је шуштала, кад се ова небројена војска на њу поче да спушта. А весели сељаци говориште међу собом: „да лепе кишице! у добри час нам је Бог посла!“

2.

Један део тих капљица паде на неко големо брдо; међу тима беше наш несташни познанко. Пао је додуше с велике висине, али се није угрувао. Сад вам се он посади на некакав камен заједно са осталим друговима својима, који су ишли за њим као војска за својим војводом. Наскоро их се ту скупи толико много, да су се излили, те су низ брдо потекли као некакав

жуборећи поточић. Путујући тако кад наиђоше на камен какав, што не хтеде с пута да им скрене, они га прескакаше, отимајући се ко ће пре. Но у том се маху познанко најбоље одликовао. По декад, скачући тако, заустависо би се на каквом бокору од јагода. Највише је да се увуче у груди лепог белог јагдног цвета, па да се ту одмара, па кад му се и то досадило, скочио је горе, те је у друштву, опет доле путовао. Почешће се успављао било на цвећу, било на лишћу од разних шушњара или на оним руменим јагодама, којих је на том брду довољно било. Сишао се с брда, дошао у поток и ту се с осталом браћом витлао, отимајући се, ко ће пре, ко ли брже напред да јури. То је уживање за таквог несташка! У томе витлању чуше они некакав клопот. Умире се мало, па ноћу даље, да виде то чудо. Кад ближе, а ту нека кућа а пред њом два округла млинска камена. Ту беху везани коњи и магарци с врећама на леђи. Сад видише и човека, где излаже из куће. Био је сав бео од брашна. Иза куће беше млинско коло, испод кога је пролазно овај поток. Аха! ово је нешто ново! ово још несмо виде ли до сада. Шта то може бити? Шта би друго било, рече једна што беше мало искуснија, већ млин на потоку, људи зову таке млинове поточаре. Онај човек је млинар, оно камење је млинско камење, међу којима се меље пшеница у брашно. У кући вам тој има још много справа, кола и витлова и све се то окреће и витла, а млинар само управља целом оправом и млину своме. Е, али ко то све креће? рече наша познаница, та то камење је врло тешко; па толико коло, па витлови! то мора бити грдна сила, што све то може да покреће. — Баш си луда, кад ни то не знаш, рече јој друга њена, та то нико други не чини, већ ми, — мале водене капљице: ми крећемо оно коло, камење и све витлове у млину томе. Видиш ти и не знаш, колика је снага у нама, када се овако на милијоне удружимо. Свака капљица за се дакако да је слаба, али у друштву, чи нимо ми чуда. Тако диванећи дођоше до кола. Сад се мало устравише и није шала, сад морају и оне да начине тако страховит и вратоломан скок. Но кад другима капљицама од тога није било ништа, неће бити ништа ни нама! тако мишљаху они. Па ти се устремише јуначки: један, два, три! на скочиште на коло. Чисто су осећале како га крећу. Оне се баш понајвише радују томе, а коло се окрену и оне се стропошташе стрмоглав на другу страну. То је било мало страшно. Тако изненада пасти у некакав вртлог, где се толика вода у таласима међу собом комеша није мала шала. И оне се пустише ту у борбу, но док су се мало прибрале, потискоше их друге капљице даље, где је било већ мирније мало и тако пловећи за кратко време се сасвим утишаше, те су мирно текле коритом неког поточића, који је утицао у неку повећу баруштину. По њој су плавале патке и гуске и чапље; и лабуда белог угледаше они ту. Ту јој је било тако пријатно, те је желела, да дуже остане. По обалама беху станови жаба

и жабаца, што су почешће скакале на обалу да се сунчају, певајући по један крештећу једнолику песму своју: кре, кре! кре кре! Овде, онде праћакао се по који шаранчић, кесега или штука, као оно делфин у мору. Све то, врло је занимало делију нашег, а баш му је било мило, што је путујући дошао и у тај крај. Патке су му биле као неке лађе на којима је пловио час на овај, час на онај крај; жабци су му били чили коњици, на које би узјахао, кад је хтео сувим да се мало прође. Тако вам се он могаше шетати по води и по суву, а то му је веома годило. Но такве непостојане главе, не могу дуго да остану на једном месту. Колико је изнајпре волео што је ту, толико му после живот у бари постаде несносији. Досадило му се ту, те науми да опет замоли сунце, да га понесе у висину на да пође наново у море, од куда је и дошао. (Свршиће се.)

КОШИЈА.

Знате-л шта ј' то кошија,
По „Невену" друзи?
На кошији јаше се,
На њој се не пузи.

Знате-л шта ј' то кошија?
Можда и не знате;
А ви од'те овамо,
Па нас погледајте!

Коњи су нам дрвени,
То се признат' мора, —
Ал је ипак један риђа,
А други је дора.

Коњи су нам дрвени
Од репа до главе,
Ал уздице, в рујте ми,
Оне су нам праве.

Сестра има још и бич,
Којим претн риђи, —
Ал ја њу је ипак за то
На дори обиђи.

Јербо се ја не уздам
У дрвено кљусе, —
Имам ноге, па велим:
Уздајте се у се!

Чика Јова.

† ЂУРА ДАНИЧИЋ.

Умро нам је Ђура Даничић. То сте за цело до сада већ чули, било од оца, мајке, старије браће, или од учитеља вашег, јер је брзојав разнео тај жалостан глас у све крајеве, где живе Срби, још на сами дан смрти његове.

Има људи, за којима после смрти жале само блиски родови и пријатељи, ређи су људи, за којима жали цело место, у коме су они провели цео живот свој, — а врло их је мало, које оплакује цео народ, коме су припадали. Но за Ђуром Даничићем жали цело српство, жале Хрвати, жале сва наша браћа Словени. И заиста, немамо за ким и жалити, јер се такви људи не рађају сваки дан.

На да се уверите, да за Даничићем имамо разлога сви да жалимо, ето ћу вам укратко испричати живот и рад тог вредног покојника нашег.

Ђура Даничић се родио у Новоме Саду 1825. године. Отац му беше попрох у томе месту и звао се Јован Поповић. Мати му се звала Ана, а била је родом из Сомбора. По презимену, звао се он Поповић, но као књижевник почео се потписивати Даничић, те га под тим презименом знађаше сваки Србин, који је умео да чита. Ђура је остао рано без оца, те је њега и другу му браћу одневала мати а њу је опет Ђура у старости прихватио и као благодаран син до смрти њене патио и неговао. Та је мајка заиста времена била јер је и себи и народу своме одневала сокола, дику и поное.

Даничић се учио у Новоме Саду, Пожуну, Пешти и Бечу. Најпре хтеде да учи права, но дошавши у Беч, позна се с Вуком Ст. Караџићем, — оцем најновије књижевности српске, и са Фрањом Миклошићем, — који је и данас најбољи и највећи зналац словенских језика, па остави права и поче учити словенске језике. На то је он имао и вољу и великог дара, и ми Срби можемо рећи, хвала Богу, што је Ђура пошао тим путем.

Године 1852. пређе он у Београд, где бејаше већ пре тога изабран за члана друштва књижевног, што се онда звао: „друштво српске словесности.“ Ту је остао годину дана, па се онда врати у Беч, камо га је звао кнез Михаило, да учи српски младу кнегињу његову Јулију, рођену грофицу Хуњади. Даничић је уз српски језик њој омилио и српску књигу, те му је она после помагала, да штампа списе своје. Колико је она поштовала свога учитеља, показује и то, што је сада, чувши за смрт његову одмах наредила, да се на самртни сандук његов, метне у име њено лаворов венац, да би тим показала, колико га је поштовала, док је још жив био.

Године 1856. врати се Даничић опет у Београд и био је ту књижничар народне књижнице. Три године после тога прими се да као професор предаје на београдском лицеју славенску филологију и општу историју књижевности. Када је 1863. године лицеј преустројен у велику школу са три факултета, Даничић задржи за се катедру словенске филологије на филозофском факултету. До 1863. године остаде Даничић професором а тада, поводом неке наредбе министра просвете, остави професуру и постаде секретаром у министарству просвете. За цело то време био је он секретар у друштву српске словесности, које је доцније преустројено у „учено друштво“ те је уређивао до 1860. године гласник тога друштва, а у коме је и доцније штампао своје саставке језикословне и историјске.

Године 1866. дође он на позив јужнословенске академије у Загреб, где је већ идуће године постао тајником тога друштва, а уређивао је ту „Књижевника,“ што га издаје то друштво. У Загребу остане до 1873. године и онда се на позив српске владе врати опет у Београд, да предаје словенску филологију.

Даничић је и садању краљицу, он-

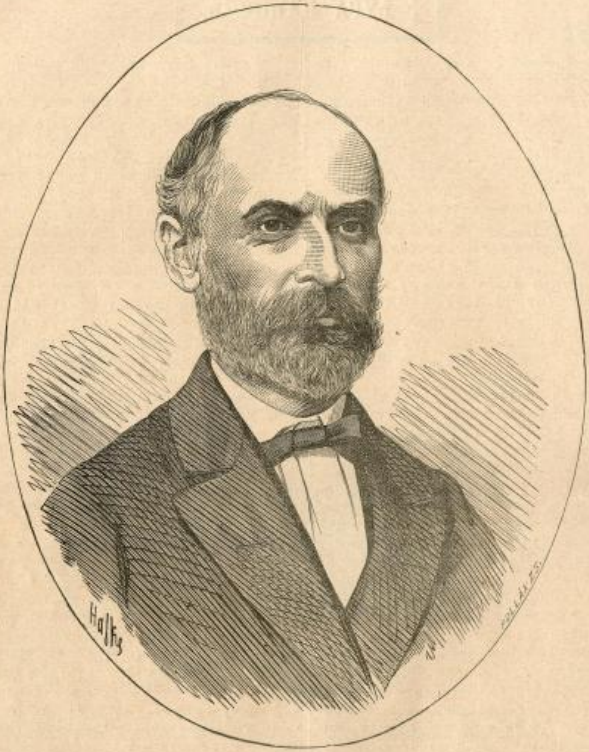

да књегињу српску Наталију поучавао у српском језику и литератури и краљица је сада при погребу прекрасним венцем изразила жалост своју за врлим учитељем.

Неколико година за тим одлучи јужнославенска академија у Загребу да издаје речник српског или хрватскога језика, за који је већ од више година прикупљала грађу. То је врло трудан посао и чланови учене академије нађоше, да тај посао нико не може извести онако како би га могло Даничић; с тога академија замоли владу српску да дозволи Даничићу доћи у Загреб да се прими тог великог рада. Даничић се на то приволео а и влада српска се одазвала тој молби, те тако Даничић поче да ради на речнику, од којега до данас изађоше четир велике свеске. (Пошто Хрвати не пишу ћирилицом, т. ј. оним словима којима пишу скоро сви Срби сви Руси и Бугари, хтели су да се и овај речник штампа

латинским словима. Даничић је ради више цели на то пристао. Но пошто латиница не има свих писмена, која се ишту за тачно и јасно писање нашим језиком, не има знакова за гласове ћ, ц, љ, и њ, то је Даничић за ове гласове начинио за латиницу нова, слова — а јужнославенска академија морала је опет на то пристати.) Највећи и најславнији народи на свету, тешко да имају такав речник, као што је тај, што га је Даничић почео да ради. Он је ту за сваку реч писао историју, како се која реч мењала и развијала од најстаријих времена овамо, па до почетка овога столећа. Човек не зна чему већма да се диви или учености, или истрајности Даничићевој. У сред тог великог рада његовог нађе га смрт у Загребу 5. новембра о. г.

Даничић је био доста слабога телесног састава, те му је по свој прилици прекомеран рад скратио дане његовог по наш народ тако корисног живота.

Тиме сам вам укратко само нацртао живот овог нашег народнога трудбеника а сад ћу вам, у колико се то може, кратко нацртати и његов књижеван рад и заслуге за нашу српску књижевност.

У оно доба, када се Даничић учио у Бечу није се писало тако чисто српски, као што се данас пише. Међу књижевницима српским беху у оно време две странке. Једној је на челу стојао Јован Хаџић, у књижевности прозван Милош Светић а другу је предводио Вук Ст. Караџић. Први се држао старога правописа са дебело и танко јер и у писању ослонио се више на црквено словенски језик; Вук је опет у књижевност српску увео данашњи правопис са неколико нових писмена, без којих се не може тачно и правилно српски писати и ослањао на чисти народни језик, што га је он изнео у народним умотворинама нашим: песмама, приповеткама и т. д. Већина тадашњих књижевника српских стојала је уз Светића и тек је неколицина млађих људи пристала уз Вука Караџића.

За нови правац свој, војевао је дотле само Вук и тек 1847. године доби он у тој борби извреног помагача у Ђури Даничићу. Даничићу беше тада тек 22 године, али је својом књижицом „Рат за српски језик и правопис“ задрмао војску Вукових противника, научним разлозима младога језикословца поклонише се таки у први мах неки најревноснији присташи Светићеви, говорећи, да се против таквих разлога не може више војевати. Још више пута после тога, мораде Даничић да устане у обрану језика и правописа српског и редови противника нове школе Вукове, почеше бивати ређи и ређи и за кратко време славио је Вук и уз њега Даничић потпуну победу. Осим тога да Даничић ништа више није урадио у књижевности српској, остало би му име златним словима исписано, али кад узмемо, да он није само старо рушило, већ и ново зидао, да је од њега осим тих ситнијих језикословних расправа излазило скоро сваке године по које веће дело, онда морамо признати, да је Даничић био највећи и највреднији досадашњи књижевник српски.

Све што је писао, неможемо овде изређати, те ћемо се ограничити на највећа дела његова.

Године 1850. изађе од њега мала српска граматика.“ Доцније је Даничић прерадио то дело и издао га је под насловом: „Облици српскога језика“. То је трећи део српске граматике и уведен је као ручна књига школска у многе средње школе у Србији, Аустро Угарској и Хрватској. Из те књиге вадили су изводе сви они, који су писали српску граматику за мање школе наше те тако се из ње ви српска децо и данас учите, како треба српски правилно говорити и писати.

Године 1858. изда он „Српску синтаксу.“ За ову књигу вели учени Миклошић, да је нема ни једно племе словенско. Завећи се српским старинама саставио је он речник из српских старина књижевних и издао га је помоћу кнегиње Јулије. Знаћете да су Срби у својим црквеним књигама до 1734. год. употребљавали особено своје словенско наречје, место данашњега руско-

словенског језика. Те књиге зову се Србуље. Тим наречјем писане су повеље, уговори, цароставници и друге старине наше и то је управо био српски књижевни језик у доба Неманића и доцније. Тај језик сачувао је Даничић потомству у томе речнику своме. Колики се труд за то иште, то је лако пресудити кад помислимо, да је он ради тога морао да проучава све старине наше, штампане и рукописне, ради тога је морао и много путовати

Споменули смо мимог ред, да је неколико година уређивао гласник „друштва српске словесности“ и „ученога друштва“ у Београду па и „Књижевника југословенске академије“ у Загребу, који су све чланци у тим књигама изашли из пера Даничићева, не можемо овде набрајати, ма да би сваки од њих заслужио, да се засебно спомене.

За саму малу школску децу написао је Даничић „Приповетке из старога и новога завета,“ што их као ручну књигу своју употребљује данас сва Српчад у школама Аустро-Угарске.

Лепим језиком својим превео је он „Муравијева писма о служби божијој“ и „Српску историју од Мајкова,“ наменивши обе књиге онима, који се не баве само науком

На позив енглеског библијског друштва превео је Даничић свето писмо старога завета. Сам тај посао, довољан је за обичан век човечански, ако ће онако да га изведе, како га је извео Даничић.

Но круна свију његових радова јесте већ споменути речник српскога или хрватскога језика, на коме је у последње време по десет сахата дневно радио. Такво дело могао је на се узети, да га изведе само вредни Даничић, но неуморни радник тај, не мога да [illegible] ово [illegible] подузеће своје. Смрт га је пре времена отела у ледено наручје своје.

Па кад сам описао рад Даничићев, онда ћете схватити, зашто српство, зашто хрватство, зашто цело славенство тугује за Ђуром Даничићем.

Такви људи, као што је био Даничић, не рађају се сваки дан и за сад је тешко рећи, да ли је српска мајка однеговала међу народом српским достојног наследника Ђури Даничићу.

Но ако је умро телом, рад његов остаје народу, те ће у њему до века живети и име неуморног трудбеника Ђуре Даничића. По наредби краља српског Милана, пренесено је тело Даничићево у Београд, где је свечано сахрањено уз највеће учешће српског народа. Достојну су му почаст одали и краљ и краљица српска.

Исту таку почаст дадоше и наша браћа Хрвати земним остатцима овог вреног Србина, који је њима био исто тако мио, као и нама.

На тај гроб меће ево и „Невен“ смеран венац посвећен спомену Ђуре Даничића: меће га у име младога српства, што ће име Даничићево да пренесе на друго покољење, јер је оно заслужно да се спомиње „из рода у род“.

Вечан му спомен!

ОВЕЈАНА ЗРНЦА.

Кад чујеш, да ко виче: у помоћ! не питај. ко си? већ: где си? Љубити човечанство, то је дужност сваког племенитог срца.

Само оно дете, које схваћа да је дете, — близо је путу, да буде човек.

Будалаштина се увек истиче напред, да буде боље виђена; права мудрост заостаје мало, да боље види.

Ко се први пут не застиди од свог греха, тај ће ласно и више пута у тај исти грех пасти.

Човек племенита срца лакше поверује, кад чује што добро. него кад чује што зло.

ПАУЉИЦЕ СНЕГА.

Која су деца у топле хаљине обучена, која имају свега што им треба: на глави добру капу (макар и не била шубара, јер главу неваља одвише утопљавати) рукавице (макар само са палцем), постављен капут, дебеле хлаче; а што је најглавније топлу обућу на ногама, — који знају да их чека топла соба, кад их зима у кућу сатера, — та се деца од срца радују првом снегу. Али и сиромашку, који хуче у голе прсте, да их тако загреје, који нема топла одела ни смлачене собе, и њему је снег, много милији, него ветровита, магловита, мочарна зима. И они се снегу обрадују. (А ваља да има добрих људи, који ће се и за њих побринути.)

Али није доста чему се радовати, ваља мало разумети и знати, шта је то, чему се радујемо.

Па како постаје тај снег? Ево како нам учени људи то тумаче. Они веле, кад снег код нас пада, онда је горе, у горњим слојевима ваздуха много хладније, него доле на земљи. Горе су облаци, а облаци нису ништа друго него водена пара, која тежи да се опет у воду згусне. — да није горе тако јако хладно, облак би се излио у дажду (кишу), — али жестока горња хладноћа смрзне у облаку водене капљице, те се створе синушна грумешца леда, падајући доле (где је топлије) почну се кварити, и тако постану ове пауљице снега, које падајући тако весело играју по ваздуху.

Сад долази оно чему се морамо највећма чудити. Свака је пауљица један кристал, а кристали имају увек свој тачан и одређен облик. Снег се кристалише у разним облицима, те тако излазе разне фигуре, али у свакој тој фигури влада број 6, или је плочица од шест страна, или је шест мањих плочица заједно па опет свака са шест страна, или су шест стрелица свака са шест пераја, или су шест звездица свака од шест крака и т. д. Можда ће вам још ове године „Невен“ донети 50—60 разних облика, како може снег да се кристалише, — а за сада вам ево на већој слици неколико таких облика, а мања слика показује вам пахуљице снежне, које се тек почињу кристалисати.

„Па ја сам више пута видео снег, ал нисам видео да изгледа тако, као на слици,“ рећи ће ми можда који од вас. А ја му одговарам: Само ако хоћеш, можеш ти то видети. Кад нада снег, а ти подмети мало твоју писаћу таблу — нека падну на њу неколико пауљица Али таблу не смеш изнети из топле собе, јер ће се онда снег тако растопити, него табла мора подуже стајати на зими да камен буде са свим хладан. И онда узми стакло које увеличава, па гледај кроз њега, ме ћеш видети таких облика, као што су на слици нацртани, и још много других.

А сада да вам још нешто приповедим. У Петрограду, у Русији давао је један музичар концерат. У великој дворани, где се давао концерат скупило се мноштво света: дворана је душком пуна била. На пољу је била цича зима, таква зима, какве код нас никад не има. А у дворани опет било је веома топло и загушно; од несносе топлоте и загушна ваздуха почеше неке госпе да падају у несвест. Људи се ужурбаше и хтедоше да отворе прозоре, али јест — прозори се замрзли, па се не могоше отворити. Онда један официр удари сабљом у горње окно једног прозора, па разлупа и то окно а и спо-

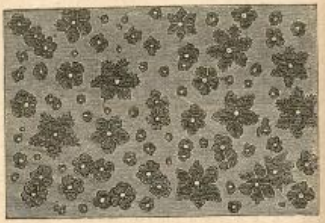

лашње окно, које је према томе било. Па шта мислите, шта се десило? На једаред поче у дворани да веје снег. Одкуд снега у дворани, ако бога знате?

Али то је било сасма природно. Где много људи у једној одаји дишу, ту се накупи много водене паре, — пара је лака, па иде горе и нагомила се горе под гредицом. Сада, кад је на једаред кроз разбијен прозор јурнула у нутра струја студена ваздуха, од тога се горе нагомилана пара нагло разхладила, и истим начином, као што то дува на њиву у великом простору, тим истим начином створи се ту у дворани вејавица.

ПОВЕСТ О МАТОРОМ ВУКУ.

I.

Кад је онај силовити крвник оматорио и спагом почео малаксавати; одлучи да се измири са пастирима. Подигне се па хајд' к једном пастиру, чије му је стадо било понајближе.

„Помоз' бог, пастиру!" заче вук „ти ме називаш крволочним угурсузом, но ја то зацело нисам. Оно да богме кад огладним морам мало и у штету да загазим; јер глад је погана невоља, која и многе људе на зло наведе. Него узми ти мене к себи храни ме и чувај ме од глади, па ћеш видети само како ћеш бити самном задовољан. Јер ја сам ти најмирнија, најпитомнија животиња, само кад сам сит."

„Кад си сит. То може бити," одговори му пастир, — „али када си ти још сит!? Тебе и твоју лакомост тешко је зајазити. Мани ме се; одлази својим путем.

II.

Кад га одавде тако отераше онда вук оде другом пастиру. „Послушај ме, пастиру, да се паметно разговарамо. Ти знаш да ја теби много штете починити могу. Али ако ми обречеш давати сваке године по шест оваца, ја ћу стиме бити задовољан и оставићу те на миру, моћи ћеш без бриге спавати; не ћеш морати ни псе држати-

„Шест оваца!“ рече пастир, „та то је читав мали чопор.“

„Но, ајде де, али то само ко теби чиним, и пристаћу да ми дајеш годишње по пет.“

„Ти се шалиш, вујо. Пет оваца! Толико не поједем преко године ни ја сам са децом својом.“

„Па зар ни четири недаш?“ питао је вук, а пастир се само смешио и главом вртио.

„А три? . . . Или макар само две?“

„Ама баш ни једну једиту;“ беше одговор пастиров. „Јер то би било лудо да ја од своје сиротиње откидам па да поклањам душманину, од кога се могу сачувати, ако будем увек на опрезу.

III.

„Тринут бог помаже!“ мишљаше вук и оде к трећем пастиру.

„Чини ми се,“ вели „да сам ја код вас извикан као најопаснији крволок и арамија. Али ја ћу да те осведочим, да ја умем са свим друкчији бити.

Дај ти мени годишње по јед у овцу, па ће твоје стадо од сада мирно пасти по ливадама и у оној шуми где сам ја до сада толико покоља чинио. Једна овца! Шта је то? Маленкост. А ја више не тражим Ако то није великодушно, онда незнам шта је. С киме би ти могао поштеније трговити. — Ал ти се смејеш, пастиру? Па шта ти је то тако смешно?

„Ништа, ништа!“ одговори пастир. „Али збиља, колико имаш ти година, мој драги пријане?“

„А шта те се тичу моје године? Ја сам још толико крепак, да ти могу твоје најмилије јагањце уловити и појести.“

„Не мој се тако жестити, драги вујо. Жао ми је што ми се ниси јавно за коју годину раније, до: си био снажнији и кочопернији. Али сад те издају твоји истрошени зуби. Ти би сада хтео да добијеш милом, што не можеш силом. Хтео би да се на лак начин изхраниш. Али нећемо пазарити.

IV.

Вук се на то разјарио, — но ипак је прикрио јарост своју па је отишао и четвртом пастиру. Овом пастиру беше башмањкало његово верно псето; а матори вук хтеде ту прилику да употребина своју корист.

„Пастиру!“ рече му „ја сам се са овојом браћом у шуми јако посвађао, нећу више за њи ништа да знам. Ти добро знаш, шта ти они мисле и мораш да будеш увек на стражи од њих. Него чуј ме: прими ти мене у службу на место твога покојнога пса, па да видиш живота, без бриге и опасности. Кад ја станем на стражу, за цело се ни један вук неће очешати о твоје овце и јагањце.“

„И ти би их зар бранио од својо шумске браће?“

„Па него, да шта ти мислиш?“ одговори вук.

„То не би било с горег. Али кад би ја тебе међу стадо своје пустио, ко би моје кукавне овчице од тебе бранио? — Једног лопова у кућу узети, да нас штити од других лопова, то се мени чини сасма . . .“

„Видим већ“ прекиде га вуја „видим већ, да си ти неки мудријаш, Збогом остај!“

V.

„Ух, само да писам матор!“ мрмљао је вук „Али де да покушам још на ком месту,“ — И тако оде и к петом пастиру.

„Познајеш-ли ти мене, пастиру?“

„Таких делија познајем ја доста?“ прихвати пастир. Јер ја сам неки из-

вапредни вук; ја заслужујем, да ме сви пастири признају и приме за свога најбољег пријатеља."

„А по чему се ти тако разликујеш од других вукова?"

„Ево по чему: ја ти не могу ни једну живу овцу појести, па ма ме главе стало; така ми је нарав Ја се храним само мртвим овцама, које се разболе па маљкају. Зар то није лепо? Допусти ми даклем, да могу увек у твоје стадо доћи, да распитам еда ли се по која — — "

„Не троши речи, горски вуче!" рекне му пастир. „Мислиш ти, да ја не знам твоју мајсторију. Моје овце нека су живе и здраве, а теби далеко лепа кућа. За то гледај на се торњај!"

„Но сад већ морам да носим на назар и оно што ми је најмилије, само да постигнем оно за чим сам пошао." Тако мишљаше вук и оде к шестом пастиру.

„Пријане! како ти се допада моја буnда?" Запита вук.

„Твоја буnда?" рече пастир. „Па дед да је видим! Но, па лепа је, лепа. Нису је пси још са свим раскидали."

„А ти онда чуј шта ћу ти рећи, ја сам већ остарио и нећу се дуго патити на овом свету. За то ти мене прими да ме храниш до моје смрти, а после на част ти моја буnда."

„Охо, глед јако!" насмеја се пастир. „Та би ме буnда скупо стала, — па и онда, кад би ти само до пролећа поживео. Али ако си баш озбиљ а рад да ми буnду своју поклониш, а ти поч'кај мало —." Пастир зграби неку тољагу, дебелу као рука, а мој ти вук окрену пете, па отпраши без трага.

VI.

„О, да немилостивна света!" повиче вук и стаде да се мало одмори. „Кад ме не примате за пријатеља, то ћу даклем као ваш душманин и да умрем, пре него што свиснем од глади."

Што науми то и учини. Оде у станове пастирске и стане чинити штете немилице, но пастири се сложе, дочекају га и са мало муке — уцмекају га.

Тад ће један међу њима рећи: О људи, ала смо ми грешили, што убисмо ово створење, под старост његову! Да смо то још и пре учинили, па би нам многа овца била и сада на броју.

Превео **Брача Мита**.

ХЕРКУЛ ОДВОДИ ДИОМЕДОВЕ КОЊЕ.

У 13. и 14. броју „Невена" од 1881. године била је у кратко прибележена цела скаска о грчком јунаку Херкулу. Тамо су изређени свих дванаест огромних дела, која је Херкул, по налогу Делфијскога оракула морао да изврши.

Но међу онима, који су то лане читали, наћи ће се који, да је то мало позаборавио, а биће и нових читалаца „Невенових", којима је скаска о Херкулу са свим непозната. За то вам доносим горњу лепу слику, која приказује једно од дванаест дела Херкулових, — а то ће оне, који се добро не сећају што су лане читали, ономенути да потраже и још једаред прочитају, а којима је скаска о Херкулу до сада још са свим непозната, и ти ће овим поводом зажелити да о томе што више разаберу, — а то ће, као што рекох, наћи у 13. и 14. броју лањскога „Невена."

Диомед, син ратнога бога Марта био је гласовит краљ, који је владао народом Бистонским. Диомед није хра-

нио своје коње зобљу ни сеном, већ им је давао да прождеру странце који су у његову државу долазили. Аристеј је заказао Херкулу, да те опасне коње ухвати и да их доведе к њему у Микену. Муке је то стало, и тек кад су ти дерни коњи већ и неког Абдера прождерали, тек је онда Херкулу пошло за руком, да те коње савлада, и да их живе доведе у Микену.

То је по поброју и реду друго дело Херкулово, а слика је веома удесна за прецртавање, за оне, који се у томе радо вежбају.

Даштања.

I. За мању децу.

1.) Живи без душе, чује без ува, говори без уста. — Шта је то?
Послао **Гл. Лазић**.

2.) (Ребус).

ак	ак	ак	ак	ак
ак	ак	ак	ак	ак

II. За одраслије.

3.) Прва м' пола један месец;
Друга м' пола један дан.
А од целог можеш бити
Здраво богат, ил бар слан.

4.) Ја сам једна варош на реци Уни. Кад ми одузмеш шесто слово онда оно, што остаје напред, значи мушко име, а што остаје остраг, то је име једне вароши у Француској. **Сретослав Алексић**.

5.) (Коњички скок).

		је	у-			
		по-	ре-			
че-	ти	мр-	но-	час	о	
ди	за-	о	мно-	го	ме-	
		ће-	о			
		ту-	мно-			

Ленка Ђорђић.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ БЕОГРАД

Решења и имена оних, који добро реше и на време уредништву јаве, биће штампана у последњем овогодишњем броју.

Решења даштања,

у броју 20.

1.) Око.

2.) (Ребус) Трифун.

3.) Природа. Рода. Ирод.

4.) Она, која је слепа.

5.) (Коњички скок.) Ни по баби ни по стричевима, већ по правди бога истинога.

Јулијана Поповићева у Бечкереку, 2. — Анка Костићева у Бечу 1. — Катица Славнићева у Сенти, 1. 3. и 5. — Корнелија Ђорђевићева у Руми, 2. — Катарина Давидовићева у Чалми, 1. — Ђорђе Коњовић у Сомбору, 1. и 2. — Марко Тедић у (?) 1. 2. и 4. — Вида Мајинска у В. Кикинди, 1. и 2. — Лука Мајински у В. Кикинди, 1. и 2. — Пера Најић у Митровици 1. 2. и 3. — Марија Георгијевићева у Митровици, 1. 2. и 3. — Драгољуб С. Бркић у Београду, 1. 2. и 3. — Смиљана Ђ. Радосавкићева у Дивошу 1. и 2. — Драгомир С. Бркић у Сурдулици 1. и 2. — Павловић на Цетињу, 1. —

Чика Јовина пошта.

У Бечеј. Слике се не могу употребити, јер су колорисане (бојадисане).

Пр. . . . - у Б. Радо ти праштам, кад увиђаш да си погрешно. — Ребус је сувише лак, а инак није ни за мању децу.

М. М. у С. Хвала на послатом салику. Оставићу га за спомен. Волео бих да ми и други млади читаоци „Невена“, који могу, своје фотографије пошљу, па да их сва поређам на сто пред-а-се, кад седнем да им што за „Невен“ пишем. Гледајући њихова мила и невина лица, чини ми се да би ми се снага крепила и одушевљење порасло. — Теби ћу, чим доспем послати што год омање, удесно за превађање.

Сави Ј. Протићу у Пожаревац. Омање магичне лампе могу се добити и за два три форинта, — боље су скупље (5—6 фр). — има их и за 10 — 15 фор. — Ја сам обећао једну таку лампу о божићу послати на дар, — коме коцка досуди. Причекај можда ћеш је баш ти добити. Ако не, — онда ми можеш паре послати, и према послатом новцу купићу ти и послати што одавна желиш да имаш.

„Нешто из Далмације.“ Врло вам је тежак језик, — у њему много талијанских израза, без невоље. И иначе није удешавано за „Невен“.

Бранку у НС. Не могу ти казати, јер још до сада не добивам ни један руски дечији лист. Запитај ме тамо после нове године, ако донде са друге стране не разбереш, — можда ћу ти онда моћи јавити.

Драгољ. С. Бркић у Б. Пошљи, пак ћу видети може ли се употребити.

К. Р. Ј. Три песме твоје, нису згодно удешене, да би се могле примити у „Невен“.

Н. Ш. у Загреб. Онај одговор није се тицао вас. Ваш лен чланак о ласти изићи ће скоро.

Драги М. Сретеновићу у Г. Милановцу. Послао си ми опис старе сриске вароши Бруснице. Ја бих радо доносио описе сриских места, или треба да је то место ма чиме у садашњости или прошлости знаменито, и онда ваља то у кратко али јасно на артију ставити — а ако место то није знаменито онда треба да је описивач вешт посматралац, који ће и у ситницама наћи оно, што је вредно да се опише, па то да уме вешто описати, а опис би му много вредно, кад би те прилике упоредно са приликама у другим местима и т. д. Но то је све задатак који тешко могу деца да изврше, — то не могу од њих ни искати, то је посао за људе извеџбане и искусне. Тебе морам похвалити, што си као ученик III. гимн. разреда доста лепо описао место рођења твоје матере. После годину дана покушај то исто, и онда, не сумњам се, да ћу моћи штампати у „Невену.“

Свима писам могао ни у овом броју одговорити. Неки нека се претрпе, а неки нека нагоде и сами одговор.

☞ Оне, који уреднику имају што да пишу, и уредништва, која нам шиљу листове своје у замену, молим, да то од сада чине под овом новом адресом:

Dr. Jovan Jovanović
Wien
IX. Porcellangasse 56.

иначе могу се и писма и новине лако забацити, осим што ми доцније до руке дођу.

Уредник.

Цена је *„Невену“* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* за Србију, Црну Гору и остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 23.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

Удовица, сиротица, незналица. (Види песму на стр. 707—708.)

УДОВИЦА, СИРОТИЦА, НЕЗНАЛИЦА.

(Види слику на наспрамној страни.)

За живота својег друга
Свега јој је доста било;
Од кад њега гроб покрива,
Сломи јој се десно крило.

Даљу ради, ноћу ради
Да одбије муку глади,
Што ка' црна авет слеће
На шесторо сирочади.

А кад зима стегну јача,
Ветар, цича, непогода,
Она мишља: шума ј' свача,
Ка' и ваздух, ка' и вода.

Незналица, мислила је:
Има шуме доста свима!
Ал је шума спахијина, —
А он не зна шта је зима.

Мислила је: шума ј' свача, —
Ка' и јарко сунце што је:
Па накупи мало грања
За огрева деце своје.

На путу је шумар срете:
„Ти си крала, пуста жено!"
И књижицу своју вади,
И бележи име њено.

Удовици е' грло стиште,
Ка' да ј' гуши мора нека,
Па не може да изусти:
„Нисам крала мога века!"

Оде дома празних руку
Деци својој без горива — —
Сиротица, незналица,
Не осећа да је крива.

Децу грли, децу љуби,
Да е' загреју од целива;
Децу љуби, децу теши:
„Та још има бога жива!"

Чика Јова.

ПРИЧА О ЈЕДНОЈ КАПИ ВОДЕ.

(Свршетак).

3.

Паш он премишља, како ће сунце да замоли, ал ето ти неке жене с њупом у руци. Саже се те заити у њупу и нашег незадовољног делију. Шта ли ће сад да буде с њиме! Жена га у њупи носаше до ливаде по којој беше прострто платно. Сад диже њупу те поче оно платно да полива. Ето га сад на платну и ту је требао да помогне човеку обелити платно. Куд и камо би му милије било, да је могао остати у бари; на платну му баш ни мало пријатно не беше. Сунце припекло, а жице га стегле међу се; мислио је, отуда већ никуд не побеже. Но сила сунчева је ипак јача од стеге платнених жица и он онако уморан и незнаћаше како се преобразио опет у пару и кад се мало прибрао, он је био високо у облаку, кога је струја ваздушна собом носила. Сад му је било мило; радовао се, што се опростио стеге жица платнених. Но сунце се већ расрдило на њега, што га толико узнемирује, те је наумило, да га научи памети, те да више не жели, да се по свету толико скита. С ваздушном струјом упути оно њега далекој равници руској. Пут је био далек и кад паш делија стиже у те крајеве, био се већ толико уморио, да би радо за-

спао. Ту се већ не могаше тужити, како му је топло, шта више, још је желео да пирне какав топлији ветрић, па да га огреје мало. Јест, али не бива увек онако, како се жели. Место топлог ветра, духну ветар са севера и ваздух охлади сасвим. Сад се све капљице, што су биле близу ње, скупише око ње у једну гомилу; хтеле су валда да се загреју једна од друге; но и то им није помогло. Сунчани зраци падаху косо на њих, и једва могаху кроз густу маглу да просијну мало. Скупише се у савет. Али где! Савет се тај још ни је ни отпочео, а оне се преобразише у сасвим нешто ново. До сада беху мали мехурићи од водене паре, а сад се у једанпут од сваког мехурића створи лепа, сјајна, сребрна звездица, окружена танким иглицама и финим перцима, као што су она ситна перца на крилима од белих лептирева. Тако преображене почеше оне доле да падају а дечица их дочекиваху на руке говорећи: пада снег, пада снег!

4.

Наш несташни делија паде на њиву некога сељака. У за њ' беше још много његових другова. Као каква топла дуња од меканога папирја, лежали су они ту на пространоме пољу, чувајући житна зрнца, што су у земљи већ клијала, на којој би се морала посмрзавати. Они сами, нити осећаху хладноћу, нити оштри северни ветар, што је хујао над њима. Они, нити су шта видели, нити чули; спавали су сву дуговетну зиму. Сунце је отпут вало далеко од њих, те је тек из даљине гледало на те успаване капљице водене, а оне су се тада блистале, као алеми драги.

Четврт године су спавале на томе пољу и онда се сунце опет смилова на њих. Све се више и више на небу појављивало, шаљући на њих топле зраке своје. Капљице ове, лежаху у белој одећи на томе пољу, док им сунце не узвикну: устајте лењи спавачи! На тај глас пробудише се оне, топлина их претвори опет у водене капљице, те се почеше разливати широм по земљи. Некоје од њих усахнуше у земљу, да помогну растењу клијати и расти; друге се преобразише у пару, па одоше у висину и придружише се оним великим облацима, што су пловили на југ: треће не хтедоше ни једно, ни друго, већ почеше да се сливају у јаркове и водојаже, па струјаше тако, не знајући ни саме, куда ће доспети. Наш познаник се такође одважио на то; ставио се некој повећој чети својих другова на чело, те пође неком браздом преко њива; пловећи тако, дођоше у неки дубљи ров а ту их се скупило већ толико, да су од рова начинили жуборећи поточић. Што су даље путовали, то их је било све више на окупу, док не дођоше у прави поток, који је мутан текао кроз поље. У поток су се сливали други мањи поточићи а на ушћу је обично била врева, да се ништа не могаше чути. Путујући тако све даље и даље, угледаше они наједанпут широку реку. Да сте сад видели несташка нашег, како је скакао и вртео се, отимајући се, да први од друштва свога до реке дође. И збиља, све скачући преко глава мирнијих другова својих, наш несташко први од свију

*

ускочи у реку и поздрави је. Сад му је било срце на мери.

5.

Река се обрадова, кад виде, колику јој војску доводи поточић овај; а обрадоваше се и мале капљице ове, што беху у реци, која могаше на површини својој да носи велике лађе. Ту је преко њих пловио сад какав чун рибарски, сад чамац воденичарски, сад их је опет какав велики параплов са грдни точкови своји силом растављао. Путујући тако, наилазили су они чешће на високе стубове од камена, који су држали на себи мост, што води преко те реке. Не прође часак, да не виде што ново. Села и градове на суву, воденице у реци, виђала је наша мала познаница, здрављајући их веселим лицем својим. Видела је и уставу, где беше неко време затворена, а ко би могао изрећати све красоте, које је опажала на том путу своме. Но најчудније јој је било онда, кад је стигла на ушће од реке, где беше много морских лађа. Беше их ту свакојаких: већих, уских; широких и дугих; од катарака створила се ту читава шума, а барјачићи, који се у разним бојама лепршали с њих, изгледаху као лишће по дрвећу. Ту су мрнари, са свих крајева света, певајући трчали по крову и централи се по катаркама. Каквим језиком су говорили, и од кога су рода и колена. Бог ће их сам знати! На обалама су стајале велике куће и високи торњеви. Беше вам ту робе нагомилане, да незнаш, куд пре да гледеш. Све то гледао је наш познанко са крмана некоје велике трговачке галије. Ту му се тако допадало, да би могао остати неколико недеља, да му не буде дуго време. Но једанпут у зору, запеваше мрнари:

„Зора руди, глас се шевин чује,
Ој мрнари, да се сада путује!“

И наш мали делија се сад сети мајке своје, од које се већ одавна растао био. Обрадова се на скочи још мало више на крман. Лађа се отисла, а после неколико часова беху они већ на мору. Таласи морски запљускивали су снажније зидове од лађе; он се обрадује, скочи међу њих, па им поче причати сав живот свој: где је све био и шта је све видео. Море се радовало, што му се толика дечица вратише сретно с пута свога, те их је величанствено љуљкало на површини својој.

Па и ти читаоче млади, ако те кад год пут нанесе, да се јутром или вечером крај мора прођеш, увек ћеш чути неко тајно шапутање и жуборење. Чудићеш се можда, шта је то! Ништа друго, већ мале водене капљице, причају једна другој, где су све биле и шта су где виделе. Наш познанко има толико много да прича, а има их, који су још више шта претурили преко своје главе, те могу више и причати. Па кадгод то чујеш, а ти помисли у себи, да творац небесни пази на сваки створ свој и да се он стара, да се не изгуби ни један од њих. Он управља све кораке њине кроз све странпутице земнога живота у море вечности.

(*С немачког од А. В. Грубе-а.*)

Д.

ДВА ДРУГА.

Путовала два друга у далеки свет. Путем су говорили, како треба један уз другог да стоје, и један другом да буде на помоћи, ако их ма каква невоља задеси. Они обећаше један другом, да се неће изневерити ни у којој прилици. Тек што они у речи беху, ал се указа медвед из неког жбуна. Један од њих опази медведа, заборави на своје речи и на свог друга, поскочи и попе се на једно криво дрво (он је знао, да се медвед не може успињати на криво дрво, већ само на право). Док је други гледао, што овај тако бежи, у то се медвед приближи. А он шта ће, паде нице на земљу и умртви се (јер је чуо, да медвед неће пождерати мртва човека). Медвед се примаче к њему, стаде њушкати око његове главе и ушију. Али он уздржа дисање, да му зверка не опази живота — а она мислећи, да је одиста мртав, остави га и оде у шуму. Кад је већ далеко одмакла била, онда се сиђе и онај са дрвета, и запита друга свог „Кажи ми, бога ти, шта ти је то медвед на уши шапутао?“ —

„Рекао ми је“ одговори овај „да са таким другом више не путујем, који ми је само на језику пријатељ, а кад дође до невоље, он се само за себе брине.“

ГАРОЊА И ПУДЛИЦА.

Гароњу упрегли
Да колица тегли, —
А пудла се гега
Сита поред њега;
Кад му кости баце
Ту се одмах нађе, —
Није гладна, већ лакома
На туђе комаће,
* * *
Тако често бива
Да сит гладном кости
Отима и краде
Лаком из пакости.

У Неготину. **Стев. Д. Поповић.**

НЕШТО О ЛЕПОТИ КОД РАЗНИХ НАРОДА.

Е, то ми је баш мило, Недељко, што си се и ти, што-но кажу, Уљудио. Како си до сада ишао: подеран, искаљан, неумивен, неочешљан, та што год хоћеш било је од тебе, само не, што је лепо, што би те дичило.

Тако сам ословио прошло недеље мог малог Недељка, кад је дошао к мени у походе.

Али немој ти мислити, да си за то лепши, што си данас обукао нове хаљине, можеш ти бити и у старим, па и у закрпљеним, само нека је увек на теби чисто. Па треба и од сад, да се сваки дан умијеш и очешљаш: јер чистота пријатељу Зарнисвидио, како мали гушчићи и пачићи, тек што се излегли трче у воду, да се купају? Они мали, па не воле, да су прљави.

Гле, гле, како су ти чизмице лепе, па још на боре, е па лепо, лепо. Од сада треба увек чисто да идеш.

Видиш малу Зорку, — она је увек чиста, па је свако воли. Па кад смо се тако затекли, оно ћу вам сад приповедати, што сам ја читао о лепоти код разних народа.

Сваки народ има нечега, у чему је бољи и узвишенији од других народа и у чему ужива.

Тако су стари Индијанци уживали у високим зградама, које дизаху у славу својим боговима. Персијанци у светим књигама. Мисирци у пирамидама. Грци у прекрасним статуама. Римљани у бајном живопису. Немци у пријатној музици, а народ словенски изли своју душу у песмама и у приповеткама,

Као што видите, сваки народ иде за лепотом тражи је у нечем другом. Па и појам о лепоти није свуда један и исти, него је код разних народа доста различан.

Видили смо и знамо о унутрашњој или душевној лепоти и о уживању код разних народа, а сад бацимо поглед и на спољашност.

Сваки народ друкчије се китии улепшава. Казаћу вам какав појам има о лепоти Ботокуд у југо-источној Бразилији.

Доња му усна стоји између два дрвена круга, те му се сва растегла; тако исто и кирица*) (доњи део увета) стоји у два дрвена круга и растегла се толико, да је много већа од обичног човечијег увета. Ето, какав он има појам о лепоти. Жалост га је погледати! На шта је с отим постигао? Није ништа, само се нагрдио, па нит може, честито да једе, нит да говори.

Ескимо држи да је леп, кад имаде код усних кутова украс, као што код нас женеке обоје у увету.

На Борне-у живе заиста лепи људи, снажни и лепог узраста. Урођеник је истина задовољан са лепотом свога лица, али ужива кад су му руке и мишице напарапе, кад има на рукама беленузке и кад му о ушима висе обоје, које су доста тешке. На глави носи пера тичија, која уме особито лепо, да уреди, а поврх тога је глава тичија. Још му је и носна преграда пробушена, па и ту удене по штогод.

Папуа из Нове-Гвинеје воли да има на глави рајску тицу. Украс му је на глави укусан и леп, косу је брижљиво наместио и обојадисао. Носи око врата „ђердан“ а на ђердану су наизани зуби од уловљене дивљачи и то је доказ његове храбрости.

Поглавица на Саломоновом

*) Где си чуо ту реч кирица? Волео би, кад би ми јавио. Ур.

острву ужива, кад пашара лице, те изгледа као оно кад ви о ускрсу пашарате црвено јаје белом воштом (Scheidevasser) па још, кад му је кроз нос провучен прстен (беочуг), о ушима кад висе минђуше; на главу опет натакне турбан, а о врат обеси медаљу — бео круг који је насреди мало црн.

Поглавица на новој Хебриди воли, да носи око врата ђердан. На глави има шлем, који допире до уста, те изгледа као маска за половину лица. Чисто те страх хвата, кад га погледиш.

Сад знате, шта други народи сматрају за лепоту. Видили сте да има људи, који нису задовољни са лепотом лица свога, како су рођени, него би да се улепшају на разне друге начине, како је коме воља. То је доказ, да је тај народ још на ниском ступњу образованости.

Ако будете добри и послушни, ако будете сваки дан чисто обучени, лепо очешљани, и умивени, онда ћу вам још што шта приповедати.

Радојица.

ПАТАГОНЦИ.

Патагонија или Магеланска је земља у јужној Америци, дивљанплодна и још врло непозната.

Ту земљу пронашао је 1850. године Фердинанд Магелан, Шпањолац, те се по њему и назвала Магеланска. Он је онде наишао на становнике обучене у животињске коже, а кожама су им исто тако и погибиле увијене, а то је тако изгледало, као оно, шапе у животиња. Отуда им и име Патагонци, јер шапе се зове шпањолски пата.

Патагонци су доста снажни и велики људи, глава им је врло велика, лице им је широко и глатко, очи живахне, зуби врло бели а ноге и руке мале. Лице им је бакарасте боје, а у жена мало јасније него у људи. И ако је у Патагонији клима врло хладна ипак зато њезини становници иду скоро сасвим голи. Кратке чакшиџице и велики огртач, то је све одело патагонско. Своје лице бојадишу Патагонци белом, црном и црвеном бојом. Магеланци носе и наруквице и огрлице, а праве их од стакластог корала.

Патагонци су номади т. ј. немају сталнога седишта, те стога им и јесу станови врло овлашграђени. Поред река иопред извора граде они себи просте колебице од грана и од прућа.

Њихов је језик врло нежан и милозвучан и врло богат у самогласима и сугласима. — Патагонци су врло пријатан, храбар и великодушан народ.

Патагонци нису без икакве вере. Знају и они о оном другом животу — после смрти.

Патагонске мртваце сахрањују обично жене. Покојчика обуку у његово свечано одело и још га украсе перјаницама; у руке му метну стрелу, лук и судове за пиће. За покојником туже само жене, изгребу своје лице и недра тако да се све крвави, а мужеви ударају великим моткама по земљи — тим хоће да растерају зле духове; а осим тога и људи и жене са гаром своја лица оцрне.

Озрен.

Бора у Црној Гори (Види песму на стр. 721—722.)

БОРА У ЦРНОЈ ГОРИ.

(Слика Ф. Звержине.)

Ако турска пушка ћути
Нађе с' други удес љути,
Који борцу, Црногорцу
Не да душом одахнути,
Ил налегну сунца зраци, —
Од омаре, жеге дерне,
Сасуше се бистијерне;
Камен нема воде дати, —
Па се соко жеђу пати.
Ил обрне неродица:
Гора Црна
Нема зрна,
И, ма да јој мало треба,
Ни толико нема хлеба.
Ил са оног сињег мора
Залети се кивна „бора“,
Сила бесна,
Урнебесна,
Напустила море меко,
Па се вину јачој страни,
Са стенама да мегда и.
Са врхова, с камивала
Што откине — то је њено,
И то носи као плеву
Као сено
Стада сјури у амбизе
Као да су тичад мала, —
Гром са неба, то је шала.
А пастира? — А пастирку?
А на руци њеној чедо?
— То гледати бог ти не д'о!

(Ал то не зна свет далеки;
Муке њи'ве нико не чу, —
Црногорци не јаучу).

* * *

Јест', нерука пада тврда
На та гола, светла брда,
Многе иду муке живе
На те људе, — на те диве.

Ма да с' чини удес худи,
Ал ту неко виши суди;
Не шаље им меке дане:
Да их строше и стамане;
Не шаље им мазне ноћи:
Да их слашћу онемоћи;
Патње грле српску дику —
Да не заспи на бранику.

З—Ј. Ј.

ПИТОМОСТ ЈЕ МИЛА СВАКОМ.

Један љубитељ тица приповеда ово, — а тај истинити догађај примиле су многе новине и то је свако радо и читао.

Купио сам, вели, две канарице, држао сам их у крлетци (кавезу), добро сам их хранио, нико их није задиркивао и кад сам видео да су задовољне, писам више затворао вратоца на крлетци.

На скоро опазим, да моје канарице купе твориво, да начине себи гнездо, и начинише га, — знатели где? на оној моткици, о којој висе над прозором завесе. Гнездо им је лепо, изнутра свакојаком мекотом постављено. Женка је ту наскоро снела четири негава јајета, на њима је седела три недеље дана, и из два јајета излегоше се две канарице, које су брзо расле. Најчудноватије је то, што су канарице, код више мојих одаја, начиниле себи гнездо баш у оној соби, где је увек друштво, где се непрестано улази и излази, — више пута оставе се врата, а оставе и прозори отворени, а оне и не помишљају, да утеку, — сво им је летање по соби; спусте нам се кадкад на раме, на руку, из длана једу нам кудељно семе и скакућу нам по претима. А ми их волемо, као да су нам нека својта или родбина.

НАШИ РАЗГОВОРИ.

VIII.

Има прилично времена, како се нисмо поразговарали у Невену. Но тако често бива, човек мисли једно, кад сутра дан, а оно се друкчије преокрене.

Када се искупише деца код мог брата Милана, дођоше к мени, да се и овом приликом проведемо. Ви знате, како се ми провађамо. Дођу деца к мени, па ако је лепо време ми се играмо лопте, гимнастишемо или изађемо у поље на свеж ваздух те се шетамо. А кад се прилично уморимо, ми се онда лепо разговарамо.

Па куд ће те лепшег занимања.

„Добар дан, браца Мито!" — ослове ме деца.

„О здраво, пријатељи моји, добро ми дошли!" — отпоздравим их ја. „Добро што сте дошли, да се још једном проведемо и опростимо, јер сутра полазим у — Карловце у школу."

На те моје речи њима се растужило. Знао сам ја то, јер су то била све добра деца, а ми смо лепо живели. И мене је било жао мојих малих другова, али што мора бити — мора. „Немојте тужити, ми ће мо се опет видети, али сад ће мо се развеселити. Шта би хтели да вам приповедам?"

Један рече ово, други оно, но већина усвоји предлог мог брата Милана, да им причам о којој вештини н. пр. о свирци.

„Па нека је о свирци," рекох им, „Седите па слушајте."

„Свирку бројимо међу вештине, а вештине су: цртање, певање, зидање и т. д. Али пре, но што почнемо го, ворити о самој свирци, неће бити на одмет, да се мало у натраг вратимо и загледамо, када је управо постала и када је измишљена свирка. Људи нису од ваїкада били тако изображени и умешни, као што су данас. Просвета се све више и више на све стране шири. Учени људи називају оно доба, — када човек не беше просвећен — доба људскога детињства. Још у том добу детињства, чим је човек могао о нечем свесно мислити, чим је добио појам о чему узвишеном, — појавила се у њему побуда за свирку. — Још за времена Мојсијева, када Израиљћани оставише бога, почеше се молити киповима; видимо како се труде да му почаст одаду свирком, која је била налик на трубе. И већ од тада се виђа, шта вреди свирка. У разним околностима свирке су различито утицале и побуђивале људе. То нам сведочи историја, која има о томе сијасет доказа. Да вам испричам неке примере

Када је 1389 године на пољу Косову пропало српско царство и независност, скоро цео српски народ беше клонуо; но тада се појавише гуслари са гуслама у руци. Они су певали о јунаштву српском и о слави српској. Они су храбрили и крепили народ да не клоне.

У осамнаестом веку додијале беху народу француском многе невоље, које је патио не од туђина, већ од својих власника. Један народ живљаше бедно у мраку у незнању и у сиротињи, а њихова господа пироваху и разметаху се са оним новцем, које је бедни народ француски својом муком и знојем зарадио. Прекипело народу, па се дигао да се ослободи. Па када су кроз улице главне вароши Париза певали и свирали ну чувену песму Марсељанку, о-

на је осоколила и најмекушнијега и најстрашљивијега, и није било те силе, која би задржала распаљен народ. То је ето свирка израдила.

Католици и Јевреји одају богу славу свирком, и при свирању побожних песама, срце им се раздрага и у молитву разлије.

Где је весеље без свирке, све иде нешто мртво и с натегом, а ако је и свирка ту, онда се тројином весели. У Скандинавији (земља у северној Европи, одмах до Русије), где је све једно и чемерно, где је скоро увек зима и где је народ најсиромашнији, тамо се народ тужи у жалосним песмама на своју сиротињу. Они уживају у својој тужној свирци и у певању, па као да им спадне туга са срца, кад отпевају коју тужну песму.

У бојну добош или труба рабри и соколи војника на пожртвовање.

Док је још у нашој држави била „граница" граничари су јуначки и мушки погледали смрти у очи, када су им засвирали њихов марш: „Радо иде Србин у војнике."

Када је Кристифор Колумбо 1492. године пронашао Америку, и ступио на тврду земљу, окупе се око њега Индијанци. Колумбо им даде једно звонце, које је врло јасан глас имало, а они извадише из ушију својих златне карике и дадоше их Колумбу. Своје најлепше и најмилије украсе дадоше за лепе звуке и за лепе гласе.

Славни грчки научењак Аристотело, рекао је да је изображеном човеку нужно знати и свирку.

Ученици чувеног научењака Питагоре увек се успављиваху лиром. —

Грчка сказка прича још и ово: Чувени свирач Аријон пошао је у походе свом верном другу Периандру. Навезе се на море, јер Периандар живљаше у Коринту (у јужној Грчкој) но даљари видели како је лепо обучен па га опљачкаше, па га хтедоше бацити у море, али Аријон их замоли, да му учине ту љубав, да га прво пусте да одсвира на лири један комад. Лађари му учинише по вољи; али када је Аријон свирао изађе на површину воде риба делфин и пажљиво слушаше свирку. Када бацише Аријона у море, грдна риба делфин изнесе га сретно на обалу. — То је само прича, али и као прича доказује важност и моћ музике.

Свирка може човека да развесели, растужи, раздрага, одушеви, једном речи, да овлада њиме.

Ето како свирка може да поражује на душу нашу.

Још нешто. Курјак бега као помаман, када чује виолину или фрулу. Јеж одмах игра од милине, кад му се засвира. Пас обично лаје, а ћурак блебеће, да изрази своје негодовање. Птице пажљиво слушају свирку и лако се на свирку намаме."

„Ето вам браћо, нешто о свирци, и о њеном упливу на људе и на животиње."

А сада да се лепо опростимо. Што будете читали читајте пажљиво, а ако вас каква ствар заинтересује, то ми пишите, а ја ћу вам у „Невену" у облику нашег разговора одговарати."—

Ижљубих се са свима. У свачијим очима видео сам сузу, и сам сам се заплакао. Сутра дан сам биона жељеној мети. Кад сам се сместио, сео сам да и вама о том напишем. — Остајте ми здрави и весели.

Ваш Браца Мита.

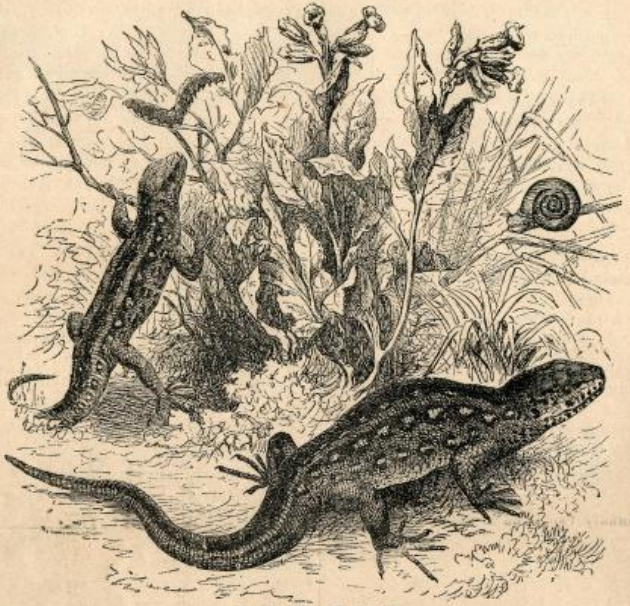

ГУШТЕР.

Ај у, гуштер! тако ће можда цикнути понека мала читаља наша, кад види гуштера нацртана на слици, — а још већма би цикнула, да га види где жива близу себе.

А зар је гуштер тако страшан?

„Е гуштер је отрован!“

А ко ти је то казао, да је гуштер отрован? Јеси ли то у школи чула, или си читала где?

„То до душе нисам ни у школи чула, нити сам где читала — а не сећам се ни да ми је ко казао, — него видим да многи од гуштера беже, па за то држим, да је гуштер опасан и отрован.“

Е кад је тако, дете моје, онда ми је мило, што те могу из те заблуде извести и што могу кукавног, неправедно обеђеног гуштера пред тобом оправдати. Чуј даклем. Гуштер је једно од најневиниjих, уз то још и најстрашљивије створење. Зашто даклем да се гадимо од њега, кад није гадан? зашто да се страшимо од њега кад није страшан? Зашто да га не познајемо онаква, какав јесте. Рђаво мислити о коме, и то без узрока и повода, то је недостојно човека, који има бистар мозак, може да проматра и испита, и тим путем да дође до истине.

Гуштер нама не чини никаква зла,

него нам је још од многе користи. Он тамани многе шкодљиве црве и бубе, ситне пужеве, пауке скакавце и неке ноћне лептириће.

Гуштер је вешт ловац; бистра ока, брза скока, — па куд скочи ту му лов не утече.

Наш обични гуштер, којег лети виђамо поред ограда и тараба, на присојним местима, на зидинама, бедемима, гомилама камења, ретко је кад већи од 6 палаца (16 центиметара). Његово витко тело пуно је малих пегица. Полеђина му је често красним зеленилом бојадисана, а кроз то зеленило повлачи се дуж кичме (ртењаче) као нека загасита трака.

О сови и о слепоме мишу кажу песници, да су чеда мрака; е онда о гуштеру смемо рећи да је чедо сунца; јер он се појављује са изласком сунца а чим сунце седне и гуштер се таки сакрије. Њему су најмилија места, која су највећма изложена зрацима сунчевим (што наш народ зове „присоје" или „челопек")

Што година дубље у јесен пође, бивају све ређи и ређи; повуку се у своје рупчаге и ту преспавају зиму. С пролећа снесе женка 7—8 малих, дугуљастих јаја на какво присојно место у песак или међу маховину. Ова јаја сунце мора дуго да загрева, и тек тамо у августу месецу проклубе и излегу се мали гуштерићи, којима не треба неге родитељске, већ таки пођу о себи старати се за се. Који су младе гуштере хватали и у затвору држали, вели, да су с њима имали лепе забаве, да су се припитомили и изгубили своју страшљивост. Па само ако имаш довољно оних црви, који се у брашну налазе (које и славуји тако радо једу) онда си им добар домаћин.

Наш обични гуштер зове се латински Lacerta agilis, али много је лепши онај смарагдски-зелени гуштер (Lacerta viridis) његова су леђа као драги смарагд камен зелена а остало му је тело од веома лепе жуте боје. Овај бива и до 12 палаца (32 центим.) дугачак а има га највише у јужним странама Европе. Још и од овога је лепши „бисерни гуштер," такођер становник јужне Европе, који буде и по две стопе дугачак.

Сад мислим да деца кад ово прочитају, неће се више плашити од гуштера, а чим се не буду плашила од њих, таки ће почети увиђати, да то није ни гадна животиња. Слободно их даклем можете хватати и разгледати како и гледају. Само их не хватајте за реп, јер то је опасно (не по вас, већ по њих); ја сам једаред ухватио гуштера за реп, — реп ми је истина, остао у руци, ал гуштер, сиромах, утече ми без репа. Реп им је веома кидљив.

Напомена матери.

Ево мала Луца
Са столице муца:
„Мати, мати, мати,
Знас колко је сати?
Здлаво млого кућа, —
Тлеба да се луца:
Гладна сам вец и ја,
Гладна је и куда,
Па и тица пева,
И њој клце цева."

Чика Јова.

Разнолије.

(*Колко има познатих врста биљака?*) У Библији зна се од 100 биљака. Инократ 400 г. пр. Хр. наводи 230 врсти. Теофраст 370 г. пр. Хр. познаје 450 врсти. Плиније 50 г. по Хр. описује 800 вр. Геснер у XV-ом веку наводи преко 6000 вр. Турнефор 1968 г. описује 10146 вр. Лине 1750 г. познаје 17290 вр. У почетку овог столећа описа Персон 25000. Декандол г. 1819 преко 30000 вр. Спренгл 1828 г. 36000 Стенда г. 1840 близу 80000 врети. Професор Линдлп 1846. преко 80000 само с цветом и више иљада без цвета. Професор Унгер 1852 г. познаје 92660 вр. Дана познаје преко 100000. Бентли преко 125000, Хумболт држи да има преко 300000, а Декандол мисли да ће бити преко 500000 врсти биљака на земљи. У берлинском хербару има преко 80000 врсте осушено.

(*Најјача ладноћа*), што су је пре. трпели путници на северу била је 48° С. испод 0. Таку ладноћу имаше путници на ланћ Алберту кроз 14 дана непрекидно. Ладноћа та има необичан утисак на људе; срце бије тиње, кретања иду теже, снага клоне, осећања ослабе, очи се залеђују поцрвене и болу, јаки сан навађује и јака глад и жеђ, ал жеђ се не загаси снегом нег од јела снега сви пате од гушобоље јеанк буде тако дебео да се најљући рум, који се онде згусне као катран једва осећа; нос уши и прсти отекну, сува кожа пуца и ране љуто болу, - и на ту задноћу нико се не научи, него пате сви све већма.

(*Шта изједе француска престоница, за 1 месец дана?*) Септембра месеца прошле године изедено је у Паризу 30020 волова, 18630 телади, 201200 оваца, 50490 крмади 129 коња и 21653 белех зечева. Даље је изедено 674000 пилића, 10100 ћурака, 24390 гусака 76590 патака, 290800 голубова и преко 30,000000 кокошији јаја. Даље је још изедено близу 13,000000 кила рибе, 255000 к. рака, 52000 оштрица. Још је изедено 1,551000 к. воћа, 869170 к. масла 477700 к. сира, и то је само оно, што је дошло до знања полицији, а што није дошло до знања томе се ни броја не зна, — Ко ће да сачуна, колико би то изнело за целу годину?

(*Разни начини писања*) Ви можда мислите да сви народи пишу тако као ми, т. ј. од леве стране на десну. Не. Има и у томе разлике. Јевреји пишу са свим противно, т. ј. од десне стране на леву. А Хинеси не пишу ни овако ни онако, већ од горе на доле.

(*Штука и пачићи*). Неком човеку, у Холстину стане сваки дан пестајати по једно паче из чопора, који је пуштао у бару. Најпре је мислио да сврака вата пачиће. на пуцајући на пушке распаши сврake, ал пачића нестаје ше и даље. Најпосле — и то случајно увати лупеже; стојећи с мрежом у руци код баре да рибу лови опази да сви пачићи као поплашени беже крају и баци мрежу иза пачића, па шта пађе у њој? велику штуку. Одма је распори и нађе у желудцу неколико кљунова и ногу од пачића.

(*Доскочио му.*) Руски генерал Суваров имао је обичај стављати својим војницима чудновато питање, на би се онда у себи смејао, кад му ко не може да одговори, а уживао би, кад ко уме оштроумно да му доскочи Примера ради ево неколико његових питања: „Зашто је данас четвртак? Зашто није среда или петак," — или „колико си фуната соли ти појео, од како си у царевој војсци?" — или: „Чега има на свету више, мува или бува?" и т. д. Наравски да је на овако питање било тешко одговорити. Једаред, обилазећи ноћу стражаре, стане код једног стражара и запита га: „Колико има на небу звезда?" Овај

диже главу горе, и поче на глас да броји: један, два, три, четир, пет, шест, — а кад наброја до иљаде, па продужи даље бројање, онда генерла виде, да је наишао на мајстора. Потапшта га по рамену, остави га сама, — али сутра дан начини га наредником.

(*Будите милосрдни и према стоци*) Македонски војник неки водио мазгу натоварену кесама новаца за цара Александра. Под оним теретом почне мазга клецати и изнемагати. Милосрдни војник скине највећу кесу с леђа мазги па сам упрти и једва до шатора царева дођу. Цар још из далека то опази, и кад војник кесу пред-ањ спусти, рече цар: то теби на дар. За тако милосрђе према стоци заслужио си да ти се све благо преда.

(*Нико нема све а нико није без ичег.*) Чепрће кокош на буњишту, цвркуће тица у кавезу, лабуд стоји код волова а паун стоји на плоту па онде своја златна пера није на сунчаном зраку, на ће хвалећи се рећи: волео би да видим лепшу тицу од мене! — леп јеси, то ти се не може одрећи, рече му птица из кавеза, ал има што је вредније од лепоте, то господар боље зна, за то мене држи. — На то ће рећи кокош; не хвали се својим цвркутањем, што ником од асне није, и не заноси се тим, да би господар за твоје цвркутање моја јаја оставио. — Јест, прихвати лабуд, воли господар и више шта, за то мене држи, као украс на води својој. — Да, рече кокош, пливати знаш, ал то ти је све, а глас ти је као и тог на плоту, да се сви разбегну, свако пиле моје пева лепше од вас обојице. — На то ће им рећи врабац: а шта се звађате ви будале. Нико нема све и нико није без ичега. — Што се ти међу нас плећеш? викнему кокош. — Ја госпођо, одговори врабац увек сам весео и чио и никад не уображам себи да сам више но што сам.

(*Верно псето*). Много има забележено примера о верности паса, и ово је један, који треба да се забележи: прошле зиме изиђу у некој варошици немачкој на хајку. У вече примете да једног ајкача нема. Мислили су, ваљда му је шта позлило, пак је отишао кући; а жена код куће мислила је: ваљда нису свршили ајку, пак је остао и за сутра. Сутра дан, у јутру сви се сбуне и стану тражити Ал дође пастир из поља и каже, како је од јутра псето једно, куја, пољем управо њему дошла, и тако се понашала, да је видео, да га зове за собом. Он пође, а куја све пред њим, час потрчи напред, па се опет обазре и мало врати, па опет напред, и доведе га до неког јендека ту нађе изгубљеног, где мртав лежи. — Одма изађе комисија, и нађе оног мртва и кују која лежи уза њ. Истрагом нађу да је пао од капље. Куја је издржала два дана уз газду; а још је имала код куће штенце, те тим је у толико лепши знак верности.

(*Досетљив сликар.*) Тимур Тамерлан, онај страшни монголски кнез, заповеди једном сликару да га слика. Али то није био мален задатак; јер ваља да знате, да је Тамерлан био на лево око ћорав, — сад ако и на слици не буде тако, онда слика неће бити верна, неће бити погођен, — а ако га наслика ћорава, тиме га може увредити, па ето да му одлети глава. А сликар се домисли, па наслика Тамерлана као да је у лову, па је баш наперио стрелу те нишани, — а сваки стрелац кад нишани он левим оком зажмури. Тако је он забашурио ћоравост Тамерланову, а слика је иначе била лепа и верна, — тако се сликар из неприлике искобељао, и још је био богато награђен.

Решења даштања.

у броју 21.

1.) Бува.

2.) (*Ребус*) Будим.

3.) (*Рачунски задатак*) Имао је 1024 јабуке.

4.) Гора. Ора. Го. Рог.

5.) (*Коњични скок.*)

Ко се са злим дружи
Све се на зло тужи.

РЕШИЛИ СУ:

Петар Марковић у Београду, 1. 2. 4. и 5. — С. Давидовић (у ?) 1. 2. 4. и 5. — Даринка Мајска у Сивцу, 1, 2, 4. и 5. — Марија и Олга п. Каракашевићеве у Молу, све. — Глиша Лазић у Карловци, 1. и 4. — Савета А. Георгијевићева у Земуну, 1. 2. 4. и 5. — Зорка Ј. Поповићева, 1. 2. и 4. — Даринка Стефановићева у Панчеву, 1. 2. 4. и 5. — Зорка Прокићева у Дивошу, 1. 2. 4. и 5. — Меланка Манојловићева у Суботици, 1, 2, 4. и 5 — Корнелија Ђорђевићева у Руми, 1, 2. 4. и 5. — Милан Бранковић у Пожаревцу 1. и 5. — Смиљана Ђ. Радосавкићева у Дивошу. 1. 2. и 5. — Милева Поповићева у Будимци, све. — Марија Георгијевићева у Митровици, 1. 2. 4. и 5. — Милорад Матић у Пожаревцу, 1. 2. и 5. — Драга П. Јовина у Ваљеву 1. 2. и 4. — Милан Милиновић у Ерцег-Новом. 2. и 5. — Ал. Попадић Београд, 1. 2. 4. и 5. — Никица Дивјак у Крњаку (близо Карловца) 1. 2. 3. и 5. — Коста Стајић у Земуну, 1. 4. и 5. — Јулка Поповићева у В. Бечкереку 1. и 2. — Драгутин С. Бркић у Београду, 1. 2. и 4. — Анђелија Радосавкићева у Дивошу, 1. 2. и 5. —

У овом и у броју који долази неће бити обичних даштања, јер су то два последња броја ове године, те тако решења не би више могла доспети у овогодишње бројеве.

Чика Јовина пошта.

„Пре и после Косова“. Ова расправа била би за који други лист, (т. ј. кад би се мало брижљивије израдила).

Аци Т. Приче о Минхаузну изишле су у много издања. Најновије издање је са красним сликама, које је цртао славни Доре. Цена је тој књизи 9 марака (једна марка рачуна се у 60 новч.) — Јамачно ће бити и на мађарски преведено, али не знам поуздано.

Ст. Д. П. и Р. М. Ц. у Неготин). На вашим писмима није био адрес јасан. Немачким словима било је писмо упућено на мене у Беч, — а српским словима на штампарију у Н. Сад. И тако је писмо најпре дошло у Нови Сад. па онда амо, и закаснило се, те ваша решења нису могла ући. Кад писма адресирате најбоље је овако да урадите (јер то је поштарима најудесније) место, у које се писмо прати, ваља написати горе на челу листа, испод тога улицу и број од куће, а на среди писма име и презиме онога, коме се шаље. Примера ради ево вам мојег адреса и како га ваља писати:

WIEN
IX. Porcellangasse № 56.
Herrn
Dr. Jovan Jovanović.

Па онда поштански биљег (марку) не треба никад заборавити прилепити, јер онда ја морам да платим поштарину, и то не обичну, већ двапут толико, колико би ви платили. — Песме, које сте пре тога послали (опет у неплаћеном писму) приличне су и моћи ће се употребити.

„Незахвалан син.“ Ово је лепа народна песма, али са педагошких разлога, не могу је у „Невену“ штампати. „Шумски живот“ доћи ће скоро на ред. Хвала.

Новије књиге,

припослате уредништву на приказ.

Почетнице природних наука. Општи увод у природне науке. (Осма свеска књига за школу и народ). Написао Т. Х. Хексли. Превео Др. Л. Пачу. У Н. Саду. Издање штампарије А. Пајевића. Цена 50 н.

Дела Ђуре Јакшића, књига I. песме лирске. У Београду. У краљевско-српској држ. штампарији 1882.

Здравецъ. Списаније и забавление и наука на блъгарската младежь. Редактор-издаватељ Тончо Маринов. (Излази у Средцу (Софија) месечно једанпут. Годишња цена 1 рубља).

Шекспир въ разгаз за дѣтца. Преважда отъ руски и издава Тончо Мариновъ.

Прьва књига: Шейлок венециняски тръговец.

Втора книжка. Мѣра за Мѣра. 1881.

Методска по законъ Божий за учителитъ въ народнитѣ училища. Състовил Аѳ. Соколовъ, преведе отъ руски Тончо Маринов. 1882.

Български народни гатанки. Блъгарска мѫдрость. 777 гатанки. Издава Тончо Мариновъ. Књижка първа. 1879.

(Све ово штампано је у Средцу (Софија:) брзотиском Јанка С. Ковачева.)

Летопис Матице Српске, уређује А. Хаџић. Књига 132. (1882. свеска IV.) у Н. Саду. Српска штампарија др. Свет. Милетића. Цена 70 новч.

Цена је *„Невену“* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* За Србију, Црну Гору и за остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 новч.* на пола године.

Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Број 24.

НЕВЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. III. 1882.

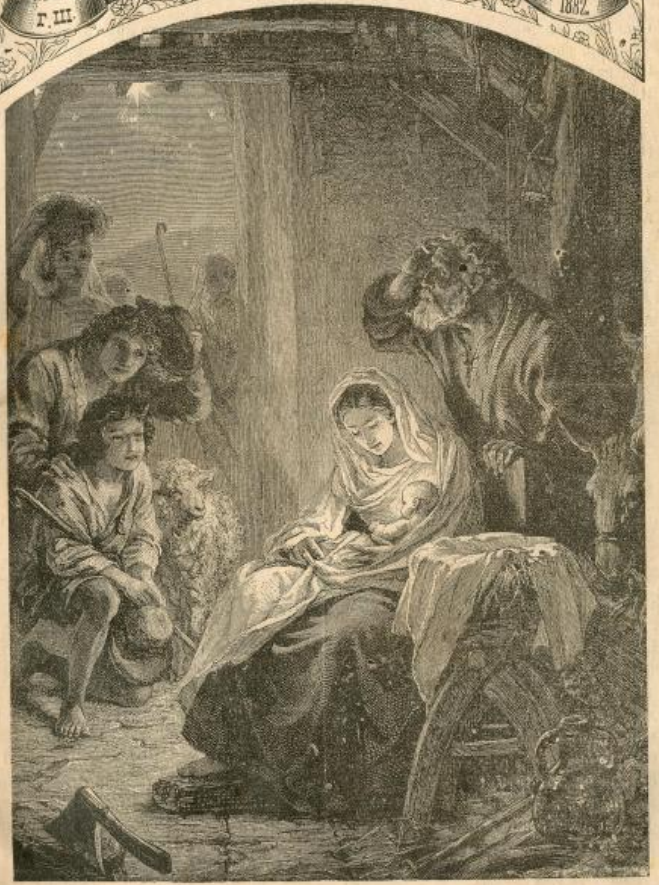

Христос се роди! (Види песму на страни 739—740).

ХРИСТОС СЕ РОДИ!

(Види слику на насловној страни.)

Христос се роди, дечице моја!
Христос се роди, будући свете
Роди с' у доба гоњења сами;
А где се роди? — на простој слами.
И Христос прво био је дете.

Свакога года, а у сред зиме,
Засија звезда врх нашег стана,
Над сваким селом, над сваким градом,
И срећни с хвалом, патници с надом
Негују спомен овога дана.

Народи с' разни сећају спаса,
Језиком својим хвале му поје;
Разне су песме, разне су славе, —
А ми у духу светога Саве
Кличемо данас: „Рождество твоје!“

Христос се роди, дечице моја!
А Христос прво био је дете.
А дете ово чекаху муке,
Чекаху патње од сваке руке —
Тако се само стиже до мете.

Дивно је вече бадњега сјаја
Које нам данас срца отвара,
Од сваког двора, зграде огромне,
Од сваке ниске колибе скромне;
Све саме храме божије стварa.

А знате л' само шта још'те бива
Топлотом ових часова лепи'?
У доброј деци вавест се буди,
Христов им пример провеје груди,
— У доброј деци снага се крепи.

Сете се стазе божија сина,
И завере се ходити њоме,
Не бојати се никојих мука,
Већ бити чувар и десна рука
Ох роду своме, многопатноме.

И благо роду, где тако бива:
Он неће бити к'о сува грана;
Већ је у цвету његова снага. —
— Христос се роди, дечице драга,
Соколи сиви будућих дана!

Чика Јова.

МОЈ ВЕЉА.

Божићна приповетка.

Кад је мој Вељa био тако мали као ви, није се ничем тако радовао, као првом снегу. Оне лепе мекане пахуљице, као да су силазиле с неба баш зато, да јаве, е ће скоро доћи мали спаситељ, да обрадује добру децу; он би тако стао пред кућна врата, па би гледао снег, хватао би га на свој рукав, посматрао би, како је свака пахуљица леп кристал — и једва су га на послетку утерали у кућу, да не зебе. Он би онда ушао, па би опет стао код прозора са Смиљком, те би рељали све радости, што са снегом силазе с неба.

Али једне године се врло уплашише . . . још неколико дана до божића, а снега нема. Тек једнога јутра — а све се суседство бели. Малој Смиљки протумачише, како божић долази на белом коњу, а Вељa је то знао још од наклане — а можда још и пре. Бринуо се он данас о мало важнијим стварима, а не о таким ситницама. Још пре доручка се попео на таван, да види, је ли све у свом реду. Сећате л' се, шта је? — Та да боме, ко се не

би сетно — саоница. Један се ступчић био мало искривио, а два три чавла испала.

„После школе ћемо ја и Божа доћи, да оправимо, пак право на брег, а док буде мало лепши саоник. . ."

Мати га викну, да сиђе доле; осми је већ сат, а он се није ни спремио. Пође доле па погледа још једном саонице — већ изашле из форме од дуга времена.

Уђе у кућу — а Смиљка преда-њ са његовим новим чизмама. Ала се обрадовао, па још ономлики ексери на ђоновима — све један до другога.

За неколико часака, ено Веље на улици. Бели се снег као о светом Јовану. Покуша да направи грудву, иде лепо — ал штета, што нема кога на сокаку, да га ђоме поздрави. Поред Луке пекара срете Уроша црквењака, мал није тресnуо капом о снег — сетно се нечега. Ајд, казаћу вам после, шта је.

Баш да уђе у порту, ал захуја нешто за њим, па га наједампут удари у леђа; осврне се, да види, ко га то поздравља, а Божа преда-њ. Он се увек обрадовао Божи, јер га је волео, ал као сад, никад још. Имао је много да му каже, па није могао ничега да се сети.

И Божа је добио чизме, баш као и Веља, само се не зна, ко има више ексера на ђоновима — ал то ће се већ после видити, док се мало боље замрзне она бара иза порте.

Док су они углавили, како ће саонице оправити, били су већ пред школски врати. Још док није учитељ ушао одабрало се место за град од снега. У то уђе учитељ.

Веља је видио, да ће им учитељ нешто рећи (а он је канда награђао, шта је) па га жељно погледа.

— Ко се најбоље владао, тај ће на божић читати апостол, рекао је учитељ.

Ђаци се обазреше по школи, један гледе Вељу, један Божу, — то је тешко пресудити, а забадава је мислити и есапити, кад су обојица добри.

— Веља и Божа су најбољи ђаци. Али Веља има лепши глас, па нека он чита, а ти ћеш Божо, читати на мали божић, настави учитељ.

Ето, зато је хтео Веља да тресне капом у снег, кад је срео Уроша црквењака. Да је сада на пољу, за цело би је трипут тресnуо, па нека се чује на све четир стране, да је божић дојездио на белом коњу и да ће Веља читати апостол.

Било па и прошло. Учитељ је наредио па почеше учити. Веља је био сретан и пресретан, већ је два-ред загрлио Божу (седили су једао до другога) — срећа и бог, те га није спазио учитељ, а бог зна ко би на божић обукао онај златан стихар.

А где — је л то онај наш Веља? Од куд на једаред да се тако смири — па се још одмакао мало од Боже. Ајд манућемо, нека мало пази, што учитељ говори, јер још лако може учитељ наредити кога другога.

Божа није био завидљив, али опет му је било жао. Та како би лепо било, да о божићу очита апостол, па да чују отац и мати. А он им је још говорио. . .

„Е па да боме, мислио је на послетку Божа, не може господин све наредити; ето и Веља седра-

*

дује, треба и њему учинити радост. Да он зна, како је мени, за цело бих ја читао!

И већ хтеде да устане, и да замоли учитеља. . .

Већа га поново загрли. Божа је поимао радост свога друга, па се није ни мало срдио. И он би се тако радовао, да је он којом срећом, на вељином месту.

Већа се мало час био нешто примирио, али заман, кад не иде. Апостол на апостол — никако му не иде из главе. Онај златан стихар, радовање материно и очево. . .

Ето га, опет се нечега сетио. Сетио се, како му се лане родитељи радовали, кад је читао апостол.

— Па и лане сам ја читао, прошапута сам у себи, па ето и ове године. Ej, Већо, па то није право; треба и његови да се радују.

Окрене се Божи. Он је био мало жалостан, ал је притајивао. Мислио је Већа, да ће га Божа мрко погледати, и да ће се срдити на њега — ал се уверио, да није тако; у божиним очима није било ни трунка злобе.

Већа се тада и нехотице прљубио уз-а-њ, па га загрлио и по трећи пут.

После школе свршуше божиној кући, да Божа остави књиге, па се упутише право к Већи, да се оправљају саонице Божа канда и заборавио па апостол, био је весео и расположен, као и Већа, није него све пуцају ексери, кад их је укуцавао у саонице. Санькали се до мрклога мрака, па када се заситише санькања, растадоше се.

* * *

— Данас дан, сутра дан, прекосутра дан — накосутра туцин дан, тако је викала мала Смиља и подизала вику по кући; није могла дочекати, да пева како треба. Затим би пришла сеји, па би је молила, да јој још који шепут више прешије на аљину. Сестра би јој обећала — само да се отресе беде — па би и даље шила малој Смиљи божићну аљину.

Ал најлепше је било у вече. Смиља узме своје лутке, па их у ћошку, крај пећи, слаже у ред; је дна спава, једна седи — а једну Смиља сад облачи. За столом седи мати, па прави украсе за божићни колач, сејка седи уз њу па пази, како се то ради — док она буде велика и она ће тако. Отац опет седи па ради, а Већа крај њега седне на малу клупицу, па га отац учи апостол.

Али једног вечера није било тако, крај очеве тезге било је на клупици два ђака, сваки с књигом у руци — то је Већа довео Божу. Рекао му је: „Знаш шта, Божо, ајде нека те пусте твоји код нас тако вечером, па ће нас мој отац учити апостол — зашто не би и ти научио, тек да знаш".

Божа је то волео, а његови су га пустили, и тако је он све до божића долазио к вељиној кући, па у очи божића, на бадњи дан, знали су апостол и један и други, ни један боље, ни други горе.

Освануо божић. Смиља је врло заволела малога богу — па је рекла, да ће га у цркви пољубити, — он мора да је врло добар, кад он своју деци доноси нове ципеле и нове аљине. Па тек каква је само то милина, она слама у соби. Готово, да

се никада ни не носи из собе — рекла је Смиља матери. Њу је синоћ научио отац „Рождество", па ће је данас водити у цркву, да чује како ће браћа читати апостол и да види богу што доноси у кућу сламу, ораје, божићни колач — и већ оно друго, што је синоћ казао отац, кад је унео сламу у собу.

Вељa је обукао нове аљине, нову капу, а чизме су и онако добре, па се упутио у цркву. Сврну мало Божи.

— Христос се роди! рекао је, кад је ступио у кућу.

— Ваистину роди! Ево нама полаженика, обрадова се божина мати. Па седи рано, да те стрина поспе житом.

Вељa се нађе у чуду.

— Па зар ви немате полаженика? питао је зачуђено.

— Ето ти си нам полаженик, рече божина мати.

Није се Вељa ни већој сили противио, па неће боме ни тој.

Вељa и Божа пођоше у школу. На поласку рекоше му божини, да се не шали, него да дође тај дан к њима — као што ваља сваком полаженику.

Док су дошли до порте, било их је читава гомила Данас нису имали каде, да сврну мало иза порте на тоцињајку, па и онај град од снега оставише на миру.

— Ао, Вељо, ко ће с тобом, ти ћеш данас читати апостол, рече му један друг.

Вељa се тек насмеши па погледа Божу, хтеде нешто да рекне — ал ућута.

— Е, Вељa се поноси, па и не одговара, приметиће онај опет, а други му одобраваху.

„Чекај, чекај, видићеш" мислио је Вељa у себи, па је и даље ћутао.

Ућоше у школу. За мало, па уђе и учитељ. Вељa и опет није могао да седи мирно у скамији, наједаред се прибере па устане. Учитељ је видио, да ће нешто важно бити, кад се Вељa тако уозбиљио.

— Молим господине, нека чита данас Божа апостол. Учили смо заједно већ неколико дана, па и он зна као и ја; а баш сам мало и промукао.

И учитељ се зачудио као и сва деца, али се и обрадовао вељином пожртвовању.

— Па нека, Божа ће читати на мали божић, а ти читај данас, рече учитељ.

— Ја сам и лане читао на божић; молим вас господине, нека Божа чита — говорио је Вељa, а очима је молио учитеља.

Учитељ не мога учинити криво свом милом ђаку, наредио је Божу да чита апостол, а Вељи приђе ближе, па га поглади по глави.

Вељиним друговима се то врло допало, сваки је нашао, да му каже по неку лепу реч. И до сада су га волели, ал сад им је милији био, него икада.

Божа је у олтару, а Вељa међу ђацима. Гледао је међу свет, док није спазио свога и божинога оца. Затим се смирио, било му је срце на мери.

И жељени час је дошао. Божа изађе из олтара у златном стихару, с оним новим апостолом под руком, а Вељa погледа прво њега, па његова оца. Видио је, како се

божин отац изненадио и како му се затим — кад је Божа почео читати — очи наводниле. Вељин је отац све знао , та он је Вељу и научио, шта да ради и како да каже учитељу. Што је Божа даље читао, Веља је био све радоснији, све веселији — најпосле већ није ни знао, кад је Божа свршио, те није ни приметио, како је Божа изашао из олтара па стао до њега. Све је мислио, како ли ће се радовати божина мати, док чује — а знао је, да баш ни његовој неће бити криво.

У оној радости заборави наш Вељa, како је казао да је промукао. Та није да је појао на крају службе „Слава во вишњих богу“ — та није да појао, морао му се већ и учитељ насмејати. Учитељ се није срдио, што му је Веља мало слагао, — та кад се добро чини, зло се не мисли. Пустио га, нека поји по вољи — јер новорођени спаситељ и тако највећма воли тако добре и племените душе — па ће њихову молитву и песму примити, зна да је од срца. Спаситељ је учио људе миру, слози и љубави. А ко се данас показао, мирољубивији, ко ли се показао да је рад слози, а ко ли је на благи божићни дан већма показао, да љуби свога друга, него наш пријатељ Вељa. Па како је био расположен, био би он сав свет загрлио, да је могао — али он је и с малим био задовољан, па се приљубио уз свога Божу. Божа се опет нашао у чуду, па чисто сам себи не верује, шта би то са њим. Тек кад би га његов немирни пријатељ загрлио, морао се уверити, да то заиста није сан.

Тај дан је Вељa код божине куће ломио чесницу. Оно истина, волео би он и да је код своје куће — ал опет, кад се промисли, не зна чисто ни сам, где би пре; он би канда највећма волео, да се и не растављa од свог Боже. А божина мати, већ му није могла наћи места.

Тамо после подне отпратише милога „Радована“ с колачем и с пешкиром о рамену. Вељини опет не хтедоше пустити Божу кући. Смиља се као срдила, што је Божа узео вељин стихар, али је остало на том, да ће зато браца обући на мали божић.

Саонице су чекале на дворишту своје господаре. Мало просањкаше Смиљку, нек јој је срце на мери, па одоше на брег. Браћа су их тамо већ чекала; кад нема Боже и Вељe, нема игре; њих двојица све зачине. Ни мрва снега на брегу не остаде на својем месту од силнога сањкања и грудања.

Међу тим зазвони на вечерње. Весели играчи потрчаше у порту, па на снежни град — да наставе још мало до трећега звона. А баш канда се и снежни град жалио хитре деце. Лепу су игру заметнули: Турци су били на граду, а Србадија је отимала град. Пале су силне бомбе и гранате — од снега. Све клизе Турци с града. Срећа турска, што је Божа међу њима, а већ да би њима Вељa ветра, све би их окупао — у снегу. А овако се лепо измирише; канда је остало на том, да Мухамеданци приме православну веру, јер кад је Урош црквењак зазвонио, уђоше сви — и Срби и Турци — у нашу српску цркву.

На мали божић читао је Вељa апостол, а наша Смиља није га се

могла сита пагледати у оном лепом златном стихару. Знам, да је Вељи слађе пало, што је на мали божић очитао апостол, него да пре није учинио радост своме Божи. Вељa ће се дуго сећати тога божића, а знам да ће се и сада мало насмешити, док ово ушчита.

Ето, то вам је мој Вељa; па у здрављу и у весељу да ми проведете празнике с вашим родитељима!

Браца Јова.

Ман'те је на миру.

Ман'те је на миру,
Она тако воле:
Као мала куца седет'
На патосу доле.

Ман'те је на миру,
То је наша Вема;
Играће се тако сама,
Догод не задрема.

Ман'те је на миру,
Аиде даље, аиде;
Јер вам неће бити мило,
Кад удеси гаиде.

Ман'те је на миру,
Та нека је, нека;
Ко баш хоће, тај је може
Гледат' из далека.

Ман'те је на миру,
Сад баш чита дете;
Неће знати где је стала,
Кад ју прекинете.

Прочитаће књигу брзо,
Па ће да је баци;
А ви онда грабите се,
Ви старији ђаци.

Чика Јова.

Арапин и његов коњ.

У новогодишњем седмом броју „Невена" читали сте опширно драги читаоци, какве услуге чини је дан арапски коњ своме госи Бедујину и како Бедујин (дете пустиње) љуби и поштује свога коња. — Бедујину или Арапу је коњ љубимац, благо, сва радост. Арапин свога коња никад не туче и не мучи, увек му тепа и говори најпитомијим гласом, шта више, више се брине и стара за свога коња него за себе самога. — Свога коња Арапин никада не прода је, па све да је и најсиромашнији. Тек у највећој нужди раставља се од сво га дората.

Зна се, да су најсиромашнији Бедујини, који нису имали ничега осим коња често добијали по две три хиљаде дуката за свога коња.

Приповедићу вам, како се тешко растаје Арапин са својим коњем.

Неки Бедујин имао је врло лепога и племенитога коња. Француски консул у Сајду дочује за тога коња и хтеде га купити за свога краља Лудвика XIV. Арапин се устезао, ма да беше у врло великој оскудици, те не хтеде испрва пристати на ту продају али на послетку ипак пристане и то за врло велику цену. Бедујин прими од консула новац па приђе своме коњу, да се опрости с њиме. Ево како му је говорио:

„Коме те дајем? Европејцима, који ће да те туку и да те злостављају. Врати се натраг благо моје, алеме мој и обрадуј моју децу."

То рече, ал му се тако ражалило, па већ не могаше срцу одолети него скочи на коња и за часак на га купац није могао догледати.

В. пл. Т.

ВРАПЧИЈИ БОЖИЋ У НОРВЕШКОЈ.

(Види слику на страни 753—754).

Сваки народ има своје особене стародревне обичаје. Ти обичаји тесно су сплетени са животом и успоменама тога народа, они су саставни део његове народности, његове народне самосвојности. Благи и невини, лепи и добри обичаји разних народа чују се далеко, и ко чује хвали их и ужива у њима. У хришћанском свету многи су се обичаји као венац обавили око најмилија, око најсветија празника, око божића, рођења Христова.

У далекој Норвешкој задржао се све до данас таков један леп обичај, који драгој деци нашој хоћу баш данас да прикажем са леном сликом на страни 753—754

Врапци су врапци, — и онде као и код нас; с пролећа рапчепркају они многе усеве, опипају лети многу трешњу и још многих других прноса почине — али кад зима стегне, кад нађу лути мразеви, кад људи виде како се они пернати весељаци горко пате, у њима се покрене милосрђе, и неће да се врапцима свете, него још покажу да човек уме и праштати и зло добрим враћати. Кад му је име човек, хоће и да буде човечан.

Тако је у Норвешкој постао и задржао се обичај, да свака и најсиромашнија кућа остави на тавану по један сноп овса (зоби) или јечма. На кад навали зима, кад дође бадњи дан који рајским миром и небеском благошћу облије сва срца и све душе, онда се онај сачувани сноп пун зрна натакне на какву мотку и забоде у сред дворишта, — а коме је то? Тицама на част, домаћину на глас. — „Врапци нас нису изневерили, нису преко зиме отишли у топлије крајеве, — па нека и они с нама деле божић, нека се и њихово срце весели“, тако веле Норвежани. То је врапчији бадњак, њихова јелица (божићна грана).

И Норвежани се не кају, што ту малену жртву врапцима приносе. Кад се породица у топлој соби искупи, да у миру и љубави ово свето вече проведе, онда им је не само соба и кућа него им је и двориште пуно весеља. Јер можете мислити како је врапцима у сред зиме, кад налете на сноп, у који се могу увући да се одгреју, где могу наћи лепа зрна, да се сити нахране. То је цвркутање; то је радовање, то је уживање, — и заиста је то лепо, дати тицама, да и оне имају свој божић.

А деца кроз прозор често провирују, — не само деца, него и старији гледе своје госте, како им је бадње вече бернћетно, и то им је тако мило, то им тако прија, — и њихово срце пуно радости, још се већом радошћу прелива.

Најдужи дан у Европи.

Најдужи дан у Европи су на острву Исланду. На том острву у вароши Рејкјавику траје дан три и по месеца. У Норвешкој у вароши Фардехусу траје дан од 21 Маја до 22 Јула. Дакле добра два месеца. У Шведској најдужи дан траје 21½ сата а најкраћи 2. У Петрограду и Тоболеску (у Сибирији) најдужи дан траје 19 сати а најкраћи 5 сати. У Штокхолму и Упсали најдужи је дан 18⅔ сати најкраћи 5½. А у Берлину и Лондону најдужи дан траје 17½ сати. (Ко незна где леже ове земље и вароши, нека погледа на земљовиду.)

Врапчији божићу у Норвешкој. (Види опис на стр. 751—752.)

ЕСКИМИ.

Ескими живе у даљним северним крајевима, који стоје са Гренландом у свези. Они припадају монголском соју људи. Високи су 4 — 5 стопа, ноге и руке су им кратке, глава велика; боје су модре црвене, усне су им дебеле, очи црне па мале. Врло су снажни и дурашни, а дебели су јако, па зато и могу да трпе врло велику хладноћу. Ране се медвеђим месом, кореньем, рибама; а најрадије једу морске тице и морскога пса, њихово месо кад кувају и пеку, а кад и пресно једу. Главу и бутове морскога пса међу они лети под бусење а зими под снег; ово готово труло и смрзнуто јело зову они „микиак“, а њима је то врло лепо јело; Ескимо је срећан кад га има.

Они место хлеба једу мале исушене рибице. — Ескимо се ничег не гади јела готови нечисто, нема ти он никаква укуса.

Ескими пијаћу воду држе у кожи морскога пса, па, да, остане свежа, бацају по кад-кад леда и снега у њу.

Одело им је ев' овако: они немају кошуље, већ одмах на голо тело облаче бунду — и женски и мушки; бунда им је од ирвасове коже или од морских тица, ту кожу изврну да је длака или перје изнутра. Преко бунде облаче неку горњу хаљину од коже морскога пса, али је длакава страна споља. Код жена је та горња хаљина горе тако пространа, да може лако своје дете у недрима носити, које отуд испасти не може, јер се жене опасују кожњим појасом; деца су сасвим гола, нага али их матерња груд доста угреје. На горњој хаљини бунди имају и људи и жене кукуљу (капицу) постављену лисичијом кожом, коју по ноћи могу натаћи на главу или скинути.

Чакшире и чизме су им од коже морскога пса, а ђонови од коже морскога коња. Кад иду на море о'уку бунду од морскога пса, која воду не пропушта; а кад је јака зима, носе огртаче од медвеђине.

Ескимо има два стана: зимњи и летњи

Зимьи станови су им као какве велике шупљине — четир стопе под земьом, а 3 — 4 стопе над земьом; зидови су од камена и тресета а кров оплетен од сламе, која је маховином, трсером и бусеном обложена. Те колебице изгледају као какви брежуљци. Место прозора и димьака имају подземни ходник, који води на поље, али у век на југ. Светлост улази кроз рупе превима морскога пса застрвене.

Летьи стан њихов изгледа као шатор, покривен је кожом од морскога пса. Тај свој шатор могу они разапињати и скидати кад им је год воља. Они се селе у њих тек кад настане јака топлота.

Ескими се баве ловом и риболовом, а иду и на морске псе, готово свака ескимска породица улови по десет комади годишње. Врло радо лове и рвале(морски једнорози.)Ескими љубе своју породицу и своју отаџбину. Код њих нема краће, преваре и убиства; само једно племе њихово, на баффинишким обалама, радо краде.

Момци се у њих жене од 24, а девојке се удају већ од 16 година. Своју децу врло пазе, а и деца богме њих. Ескимо се из рана учи правити чамце колибе и све друго, што му је потребно.

Дечак од десет година добије свој „кајак“ (чамац), од шеснајст година већ иде у лов на морске псе; а од двајест година већ сам прави „кајаке“ и друге потребне ствари.

Девојчице тек од четрнајст година почињу озбиљно радити. Уче кувати, шити, па и колибе правити.

И Ескими имају своје игранке и певанке они њима дочекују одавно жељено сунце, које им дуго, није сијало — игром стресу са себе остатак дугачке, несносне северне ноћи Њихови се момци играју и лопте и то редовно при месечини.

Чудно је код Ескима, што они имају певачки двобој, њиме свете нанешену увреду: Увређени отпочне певати песму ругалицу а противник му на свој начин песмом одговара, ту певају на изменце све дотле, док се један, наружен од противника и исмејан од слушалаца, не уклони са певанке.

Многи су мисионари и колонисте покушавали, да Ескиме обрате у хришћанство, и успели су, јер сад већина Ескима исповеда свету веру Христову.

Код непокрштених Ескима нема ни свештеника ни кипова. Они верују, да свака породица има свога врача — „ангекок-а.“ И они верују у живот на ономе свету. Кад се који од њих смрћу бори, об уку му свечане хајдине, а кад умре, понесу с њиме у гроб све справе, при лову и риболову потребне; јер они верују, да у рају има лепих риба, тица, китова, морских паса, и других животиња, па к'о да имају чиме да их ловe. О Ескимима би се могло још много причати, што би вредно било чути и што би младе читаоце занимало, — али то оставимо за други пут.

Превео Зоран.

Неслога и слога.

Неслога је, црв највећи
Што подгриза корен среће
А слога је мелем прави
Што хрђавство свако дави.

Трстеник. Д. С. Вељковић.

У НОВОМ КАПУТУ.

Добио је капут нов,
На шета по среди;
Кад опази сиротињу,
Ни да је погледи.

Ко сам, ја сам, — мисли он, —
Шта ја за ког марим!
Нек завиде, који дрхћу
У траљама старим!

Два сиротна детета
Стојала крај пута;
Два сиротна детета,
Без топлих капута.

Кад је холи капутлија
Дош'о до њих близу,
Они су га гледали —
Завиделн нису.

Мој охолко, твом капуту
Цена здраво бледи, —
Чисто срце, без зависти
Много више вреди.

Чика Јова.

ДИОКЛЕТИЈАН И ЊЕГОВА ПАЛАТА.

Повесница је прибележила доста царева и краљева, који су се одликовали тиме, што су били пријатељи и поборници знања и уметности. У римској повесници с тога је светло име краља Диоклетијана који даде зидати красну палату, која се по његовом имену назвала Диоклетијановом палатом.

Диоклетијан или Дукљанин родио се г. 245 у Дукљи (Duclea) маленом граду далматинском од веома сиромашних родитеља. Још за младости своје посвети се он војничком сталежу и на брзо умом и храброшћу својом дотера он тако далеко, да га је цар Проб (Сремац) учинио заповедником војске а његов земљак Кар (Далматинац) узвисио га до части конзула. А кад овај умре, онда римска војска прогласи Дијоклетијана царем (год 284). А он опет изабра себи за помоћника неког Максимилијана, родом Сренца.

Царујући није дуго уживао благодети мира, да би по жељи својој могао унапредити лепе вештине, које само у миру цветају. Подигоше се са свих страна страшне буне и Диоклетијан онда узе себи у помоћ Галерија (Бугарина) и Констанција (родом Илирца) после 21 год. господовања досади му ова вечита борба са светом и отпутује у свој завичај у Далмацију, ту се настани у главном граду Солуну. Ту се одао ономе, што је души његовој највећма годило, одао се потпома гању уметности и тако је обогатио

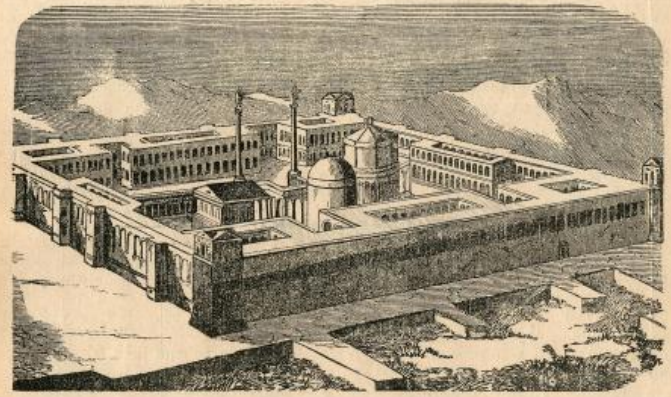

Рим, Милан, Никодемију, Картагину, Палмиру, Александрију, а нарочито главни град своје домовине Солин многим лепим зградама, красним наимарским израдама. Најзнатнија је зграда из диоклетијанових времена Сплетски двор код Солина, — Диоклетијанова палата. На жалост, ово је зграда сад већ развађена и разорена.

Простор на којем је тај величанствени двор стојао, бијаше дугачак 700 стопа (око 220 метара) а исто тако и и широк. На овом простору биле су

велике згриде сазидане. Зидови који су тај простор заокружавали имали су троја врата, Северна се зваху „златна врата“, друга се зваху „медна (бакарна) врата“ а трећа „гвоздена врата“, са морске стране види се још и сада један излаз, за који неки мисле, да су то била „сребрна врата“. — но ово нагађање није поуздано. Уза свака ова врата стајале с обе стране по два осмоуглна торња, а исто тако на сваком углу по један четвороуглан торањ. Покрај златних врата бијаше унутри дугачко шеталиште, а сједне стране тога шеталишта био је „храм Ескулапов“, с друге пак стране „храм Јупитров“.

Кров тога шеталишта подигнут је био на прекрасним стубовима од мисирскога мрамора. У придворју около Јупитрова храма бијаху 24 веома лепа стуба. У двор, где је становао сам Диоклетијан, улазило се кроз седам стубова а одавде на даље бијаше читав ред великих дворана. Највећа дворана, украшена красним киповима од камена, бијаше дугачка 95 стопа (неких 30 метара) а широка 65 стопа (преко 20 метара). Свака од ових дворана имала је своје особено опредељење: једна је била за музику, друга је била трпезарија, у трећој је било позориште и т. д. Свод свих ових дворана стојаше на 18 стубова. За дворанама бијаху пространа купалишта, за тим опет мање дворане, па онда места за телесно вежбање (з а гим. настику).

Већи део овога величанственога царскога двора данас је посве уништен, а на томе месту стоји сада гроб Сињет.

ПИТАЛИЦЕ ЂАЧКЕ.

1.) До поле риба, од поле дрво, цело наша варош.

2.) Ко зна, шта стоји између неба и земље?

3.) Која варош сто пута већа постане, кад се од ње скорс пола откине?

4.) Која је гуња шљива?

5.) Која капа расте?

6.) Која мора и реке немају воде?

7.) Која реч буде дужа, кад се скрати?

8). Која се баба и човек у чашу међу да зачине трпезу?

9.) Која се писмена непрестано чуде?

10.) Које двоје људи није имало оца ни мајке на овом свету?

11.) Које је од писмена најтрбушатије?

12.) Које је од писма најтеже?

13.) Које је писмо и рогато и репато?

14.) Ко је први земљу обишао?

15. Које мамузе расту?

16.) Које ноге не требају чарапа ни папуча?

17.) Које се вече јутром у поље вија?

18.) Које се иде једу?

19). Које се очи с једног скидају а на другог мећу.

20.) Које се уле највише пуше?

21.) Које слово кости одмара?

22.) Које слово око сунца иде?

23.) Које слово све људе држи?

24.) Које слово сви људи воле и себи га и својима желе?

25.) Два слова кад се састану таки буде весеља?

26.) Који је месец до пола Србин, од пола Мађар?

27.) Који раст трчи и дере се и уједа?

28.) Који се кумићи пеку и једу?

29). Који су месеци најкраћи?

30.) Који су овци први јунаци?

31.) Којих ица има пуно у школи?

32.) Којих рака има пуна црква?
33.) Који чика у пољу расте?
34.) Који џак рад дима стоји?
35.) Ко уме да претвори прст у крст?

Све је ово лако погодити, и онај који не погоди, и тај ће погодити, јер ево стављамо таки и одговоре:

1. Сомбор. — 2. Писме и. — 3. Бечеј, Беч. — 4. Тургуња, — 5. Цвет попина капа. — 6. На зомљовиду. — 7. Реч „дугачка“, кад се скрати „гачк“ а на место тога стави „ж“. — 8 Висибаба и лепи човек. — 9. А, Е, И, О, У. — 10. Адам и Ева. — 11. Ф. (има два трбува). — 12. Земља. — 13. ξ. — 14. Месец. — 15. У петла. — 16. На столу и столици. — 17, Говече. — 18. Васил-, гибан-, квашен-, погач-, печен-, чесн-и ц е. — 19. С воћке при очењу. — 20. Луле. — 21. Покој, — 22. Земља. — 23. То исто. — 24. Добро. — 25. У и ю. — 26. Новембер. — 27. Нераст. — 28. Локумићи, — 29. Мај, Јун, Јул (само по три гласа). — 30. Херцеговци. — 31. Мастион-, пескон-, књиж-и ц а. — 32. Чирака. — 33. Млечика. — 34. Оџак — 35. Место К. мети П. или прекрсти прст преко прста.

Друм-друм! Даје се на знање!

Ових дана добио сам писмо од мале Зорке, кћери вреснога учитеља у Суботици г. Јов. Борјановића (чијим је трудом у Сентомашу заснована Геданка, која се и сада у Суботици, тако корисно по народ, бави са вртарством). Мала Зорка, шиљући решења неких даштања са којима се закаснила, пише ми и ово:

„— — Кад год тата добије какво писмо или каталог а ја онда скипем марке са адресе, и тако до сада имам врло много марака

Угарских марака имам	124 к.
Француских	60 к.
Аустријских	50 к.
Србијанских	31 к.
Енглеских	25 к.
Немачких	200 к.
Холандских	10 к.
Белгијских	8 к.
Талијанских	7 к,
Руских	3 к.
Црногорских	3 к.
Луксенбуршких	3 к.
Романских	1 к.
Данских	1 к. м.

Ја вас молим, да у „Невену“ јавите и другој деци о мојим маркама, ја ћу свакоме у промену дати моје марке за српске, црногорске, романске, бугарске, грчке и турске. Тако ћемо и на маркама мало земљописа учити.

У Суботици. Ваша синовица
Зорка Борјановићева.

Чика Јовина пошта.

Свима драгим читаоцима „Невеновим“ честитам благе дане, који долазе и нову годину; желим им здравља, снаге и издржања на добром путу, па да буду радост добрим родитељима својим и брижном народу својем, — а тиме ће бити и достојни чланови васцелог човечанства.

Многима. Од како сам у неком скорашњем броју изразио жељу, да би радо имао фотогр. салике својих младих читалаца, добивам исте са више страна. Пошто не могу сваком посебице захвалити, захваљујем ево уконно свима и који су ми послали, и који ће још послати. Слике ће ове стојати увек на мом столу и јачаће везу између мојих добрих намера и лепа нада, који у млади нараштај полажем. Ко ми од сада салик свој пошље нека остраг својом руком напише име и презиме своје и својих родитеља, из кога је места и колико му је година. Осим тога могао би додати још изреку какву, коју је где читао па му се јако допала, или ју је можда сам саставио и узео за правац своме животу. Така једна изрека може да буде слика душе његове, — у њој може да лежи много обећања за будућност. Нека се нађе и то код мене: — ко зна за што је то добро.

Д. П. у М. Нисам могао до сада све да прочитам. Ако буде што за одговарање, одговорићу ти — до године.

Љубинку. Ићи ће, ићи. Само треба још времена, труда и још више спреме.

Дан Б. Математички твој задатак је потежак. Мало би их било, који би га могли решити.

БОЖИЋНИ ДАР.

У 10. овогод. броју обећао сам као божићни дар једноме од претплатника „Невенових“, послати једну чаробну лампу. Ево, божић већ иде на белом коњу и сећа ме, да треба обећање испунити. Ја сам написао на цедуљице имена свију претплатника „Невенових“ метуо сам их у шешир. и извукао сам цедуљу са именом

ЉУБИЦА ПОПОВИЋЕВА ученик

I. гимн. разреда у Пожаревцу.

Драга Љубица нека прими овај мален. дарак, који сам јој већ поштом опремио

ЧИКА ЈОВА.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

Ево, милом богу хвала, завршисмо и ову (трећу) годину изласка „Невенова.“

Пут, на који смо се пре три год. дали, сад је већ мало већма прокрчен, — али још није утрвен. Још има незгода и тешкоћа таквих, које смо предвиђали, али има их још и таквих, на које нисмо помишљали, нити је на дику онима, који иза бусије стрељају. Међу тим, шат се и то разбије о добру вољу, истрајност и пожртвовање, којим ћемо и даље да продужимо издавање овога листа, држећи тврдо, шта више већ и увиђајући, да је подузеће ово деци нашој корисно.

Колико смо у стању дати, то нека говоре 60 дојакошњих бројева „Невена, Чика Јовина листа“. А док год устраје листа, трајаће и тежња наша, да све боље и боље буде.

Цена оваком листу, који двапут месечно и са толико и таких слика излази, већ мања бити не може, нити је мања у оних народа, у којих овакви листови на тисуће претплатника броје. А кад још кажемо, да је и ова цена „Невену“ могла стављена бити тек у надању на бар 800 сталних и редовних годишњих претплатника, а да број њихов до сада никада још није се узвисио над 600, — онда се види, са каквим пожртвовањем ступамо ми и у ову нову годину.

Према овом свему надамо се, да ће нам од нове године, у коју ступамо, бољи одзив изићи на сусрет, бар толики, да „Невен“ за идућу годину без штете накладникове излазити може. Са тим надањем позивамо родитеље и старије на претплату овога, подмлатку нашем намењеног листа. А и сама деца, колико могу нека учине, да се лист овај што јаче утемељи.

Коме је бог дао могућства, а сам деце нема, нека се претплати за које сиромашно дете, — а ми ћемо име његово, као добротвора дечија на јавности прибележити.

И од учитеља српских држимо, да је овај лист заслужио боље азимање.

Цена је Невену: годишње 4 фр. (за Србију и друге земље 10 дин); на по године 2 фр. (или 5 дин), на четврт год. 1 фр. (или 2½ дин). —

Дописи и све што се тиче уредништва нека се шаље на име уредниково *(Dr. J. Jovanović Wien IX. Porcellangasse № 56)* а претплата и све што се тиче администрације, на име издаваочево у Н. Сад.

Издаватељство „Невена“

Чика Јовиног листа.“

Цена је *„Невену“* за Аустро-Угарску на читаву годину *4 фор.*, на пола године *2 фор.* За Србију, Црну Гору и за остале крајеве *10 динара* или *5 фор.* у банкама на читаву годину, односно *5 динара* или *2 фор. 50 нов.* на пола године.

Штампарија Ђ. Николића у Новоме Саду.